

Załącznik A
do Raportu z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału
Praw Człowieka
przez Polskę za 2025 r.

**Wykaz wyroków ETPC w sprawach polskich znajdujących się
w procesie wykonywania wg stanu na dzień 31 grudnia 2025 r.**

Na koniec 2025 r. Komitet Ministrów RE nadzorował wykonanie 162 spraw przeciwko Polsce, w tym 121 spraw zakończonych wyrokiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz 41 spraw zakończonych wydaniem decyzji zatwierdzającej ugodę między stronami.

Poniższa tabela zawiera wykaz **121 wyroków** Trybunału w sprawach polskich (bez decyzji) znajdujących się w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE w dniu 31 grudnia 2025 r.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
1.	A.G.-Ś. (10685/18)	wyrok wiodący	01.11.2025 r. (13.11.2025 r.)	8	Nieproporcjonalna ingerencja w prawo do poszanowania życia prywatnego skarżącej z uwagi na zbyt szerokie ujawnienie przez NFZ prokuraturze jej dokumentacji medycznej w zw. z postępowaniem przygotowawczym prowadzonym w sprawie jej męża, w którym była przesłuchiwana w charakterze świadka, a także z uwagi na długotrwałe przechowywanie tych danych w aktach sprawy i nieuzasadnione ujawnienie ich innym osobom, które miały dostęp do akt.
2.	ABU ZUBAYDAH (HUSAYN) (7511/13)	Al Nashiri	24.07.2014 r. (16.02.2015 r.)	3, 5, 6 ust. 1, 8, 13, 13+3, 13+5, 13+8, 38	Naruszenia w zw. z torturami, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem w kontekście tajnego przetrzymywania przez CIA na terytorium Polski skarżących, podejrzanych przez USA o terroryzm; w przypadku Al Nashiri – naruszenie także prawa do życia z uwagi na groźbę zasądzenia przez USA kary śmierci.
3.	AL NASHIRI (28761/11)	wyrok wiodący	24.07.2014 r. (16.02.2015 r.)	jw. oraz 2, 2+P6- 1, P6-1	
4.	ADVANCE PHARMA Sp. z o.o. (1469/20)	Reczkowicz	03.02.2022 r. (03.05.2022 r.)	6 ust. 1	Naruszenie zasady praworządności – prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w zw. z orzekaniem w sprawie skarżącej przez sędziów wadliwie powołanych do Izby Cywilnej Sądu Najwyższego (tj. z udziałem KRS ukształtowanej w wadliwej procedurze w następstwie reformy z 2017 r.).
5.	ANDERSEN (53662/20)	Przybyszewsk a i inni	24.04.2025 r. (24.04.2025 r.)	8	Brak zapewnienia konkretnych ram prawnych dla uznania i ochrony związków jedno płciowych, co skutkuje brakiem możliwości regulowania podstawowych aspektów życia przez partnerów tej samej płci.
6.	BAK (7870/04)	wyrok wiodący	16.01.2007 r. (16.04.2007)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
7.	BECHTA (39496/17)	Filas	20.05.2021 r. (20.05.2021 r.)	3	Reżim więzienia niebezpiecznego – szeroki zakres i automatyzm w stosowaniu środków bezpieczeństwa wobec osadzonych.
8.	BEDNAREK i inni (58207/14)	wyrok wiodący	10.07.2025 r. (10.10.2025 r.)	3 w zw. z 14	Proceduralne naruszenie zakazu nieludzkiego lub poniżającego traktowania i zakazu dyskryminacji z uwagi na orientację seksualną z powodu niedopełnienia przez państwo pozytywnego

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
					obowiązku zapewnienia, aby przypadek pobicia na tle homofobicznym nie pozostał bez adekwatnej odpowiedzi.
9.	BEDNARZ (76505/14)	Dzwonkowski	13.06.2019 r. (13.06.2019 r.)	3	Brak skutecznego śledztwa ws. zarzutu złego traktowania przez funkcjonariuszy Policji.
10.	BELLER (51837/99)	wyrok wiodący	01.02.2005 r. (06.06.2005 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
11.	BELUCH (4065/21)	Stasik	28.09.2023 r. (28.09.2023 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem.
12.	BIELIŃSKI (48762/19)	Rutkowski i inni	21.07.2022 r. (14.11.2022 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
13.	BIERSKI (46342/19)	wyrok wiodący	20.10.2023 r. (20.02.2023 r.)	8	Niewypełnienie przez władze pozytywnego obowiązku podjęcia działań przywracających kontakt skarżącego z jego dorosłym, ubezwłasnowolnionym synem.
14.	BISTIEVA i inni (75157/14)	wyrok wiodący	10.04.2018 r. (10.07.2018 r.)	8	Naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego z powodu umieszczenia skarżącej wraz z małoletnimi dziećmi w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców bez wystarczającego rozważenia możliwości zastosowania środków alternatywnych wobec detencji oraz z powodu długości pobytu w ośrodku (5 m-cy i 20 dni).
15.	BOISTEAU (19561/22)	Stasik	27.06.2024 r. (27.06.2024 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem.
16.	BONA (10708/23)	Majewski	13.02.2025 r. (13.02.2025 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
17.	BRODA i BOJARA (26691/18, 27367/18)	wyrok wiodący (badany razem z gr. Reczkowicz)	29.06.2021 r. (29.09.2021 r.)	6 ust. 1	Brak kontroli sądu lub innego organu wykonującego funkcje sądownicze przedterminowego zakończenia kadencji skarżących jako wiceprezesów sądu okręgowego.
18.	BRUNNER (71021/13)	Stasik	09.07.2020 r. (09.07.2020 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem.
19.	BURŻA (15333/16)	wyrok wiodący	18.10.2018 r. (18.10.2018 r.)	5 ust. 3	Przewlekłość tymczasowego aresztu.
20.	CZAJKOWSKA i inni (16651/05)	Beller	13.07.2010 r. (13.10.2010 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
21.	CALDARAR i inni (6142/16)	wyrok wiodący	06.02.2025 r. (06.05.2025 r.)	8	Wydanie i wykonanie nakazów rozbiórki nielegalnie wzniesionych obiektów mieszkalnych, zajmowanych przez osoby ze społeczności romskiej, bez zapewnienia udziału mieszkańców w postępowaniu prowadzącym do ich wydania i bez zbadania proporcjonalności wydanych nakazów – w efekcie proces decyzyjny prowadzący nie zapewniał gwarancji przeciw nieproporcjonalnej ingerencji w prawo skarżących do poszanowania ich życia prywatnego i rodzinnego.
22.	CZEREDYS i inni (10876/22)	Bąk	18.01.2024 r. (18.01.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
23.	DOLIŃSKA-FICEK i OZIMEK (49868/19 i 57511/19)	Reczkowicz	08.11.2021 r. (08.02.2022 r.)	6 ust. 1	Naruszenie zasady praworządności – prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w zw. z orzekaniem w sprawie skarżących przez sędziów wadliwie powołanych do nowoutworzonej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego (tj. z udziałem KRS ukształtowanej w wadliwej procedurze w następstwie reformy z 2017 r.).
24.	DRĄG (31457/22)	Majewski	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
25.	DROZD (15158/19)	wyrok wiodący	06.04.2023 r. (06.07.2023 r.)	10	Brak odpowiednich gwarancji proceduralnych dla tymczasowego zakazu wstępu na teren Sejmu dla członków nieformalnego ruchu obywatelskiego za wywieszenie transparentu podczas pokojowej demonstracji poza jego terenem.
26.	DZIUNIKOWSKI (65970/12)	Dzwonkowski	26.09.2019 r. (26.09.2019 r.)	3	Brak skutecznego śledztwa ws. zarzutu złego traktowania przez funkcjonariuszy Policji.
27.	FILAS (31806/17)	wyrok wiodący	15.04.2021 r. (15.04.2021 r.)	3	Reżim więzienia niebezpiecznego – szeroki zakres i automatyzm w stosowaniu środków bezpieczeństwa wobec osadzonych.
28.	FORMELA i inni (58828/12)	Przybyszewska i inni	19.09.2024 r. (19.09.2024 r.)	8	Brak zapewnienia konkretnych ram prawnych dla uznania i ochrony związków jedнопłciowych, co skutkuje brakiem możliwości regulowania podstawowych aspektów życia przez partnerów tej samej płci.
29.	FRANKOWSKI i inni (32589/22)	Bąk	14.12.2023 r. (14.12.202 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
30.	FRIEDRICH i inni (25344/20)	wyrok wiodący	20.06.2024 r. (20.09.2024 r.)	5 ust. 1, 5 ust. 2, 10	De facto pozbawienie wolności, bez niezbędnych gwarancji proceduralnych, 18 skarżących – 16 aktywistów Greenpeace i 2 dziennikarzy, w zw. z wejściem przez Straż Graniczną na ich statek w trakcie pokojowej manifestacji w porcie w

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
					Gdańsku w 2019 r. Dodatkowe naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji wobec dwóch pierwszych skarżących w zw. z zatrzymaniem ich za zachowanie, którego nie można było w sposób uzasadniony uznać za przestępstwo przewidziane w prawie. Bezprawność zatrzymania skarżących spowodowała również bezprawność ingerencji w ich prawo do wyrażania opinii.
31.	G.N. (2171/14)	K.J.	19.07.2016 r. (19.10.2016 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka, prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę.
32.	GRABIŃSKI (43702/02)	Beller	17.10.2006 r. (17.01.2007 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
33.	GRZĘDA (43572/18)	wyrok wiodący <i>(badany razem z gr. Reczkowicz)</i>	15.03.2022 r. (15.03.2022 r.) Wyrok Wielkiej Izby	6 ust. 1	Naruszenie prawa dostępu do sądu w związku z brakiem zapewnienia kontroli sądowej przedterminowego zakończenia, z mocy prawa, kadencji skarżącego jako sędziego-członka Krajowej Rady Sądownictwa.
34.	ISKRZYCCY (9261/02)	Beller	14.09.2010 r. (14.12.2010 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
35.	JABŁOŃSKA (24913/15)	Dzwonkows ki	14.05.2020 r. (14.08.2020 r.)	2	Naruszenie prawa do życia w aspekcie proceduralnym z uwagi na brak skutecznego śledztwa dotyczącego okoliczności śmierci syna skarżącej.
36.	JUSZCZYSZYN (35599/20)	wyrok wiodący <i>(badany razem z wyrokami Tuleya i Žurek)</i>	06.10.2023 r. (30.01.2023 r.)	6 ust. 1, 8, 18 w zw. z 8	Naruszenie prawa do rozpoznania sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą w zw. z zawieszeniem skarżącego-sędziego, orzecznym przez Izbę Dyscyplinarną SN, tj. organ niespełniający ww. wymogu z uwagi na zasiadanie w nim sędziów powołanych z udziałem KRS ukształtowanej w wadliwej procedurze w wyniku reformy z 2017 r. Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego w zw. z brakiem wystarczającej ochrony skarżącego przed arbitralnością decyzji o zawieszeniu go. Ingerencja w prawo do życia prywatnego nastąpiła dla innych celów, niż przewidziane w Konwencji, tj. zastosowane środki dyscyplinarne miały głównie na celu ukaranie i zniechęcenie skarżącego do badania statusu sędziów powoływanych z udziałem KRS ukształtowanej w wyniku reformy z 2017 r.
37.	K.G. i S.G. (62466/19)	<i>Bistieva i inni</i>	27.11.2025 r. (27.11.2025 r.)	5 ust. 1 lit. f, 8	Naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego oraz zakazu arbitralnego pozbawienia wolności z powodu umieszczenia skarżącej wraz z małoletnim dzieckiem w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców bez wykazania, że zatrzymanie

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
					było środkiem ostatecznym, bez wystarczającego rozważenia możliwości zastosowania środków alternatywnych wobec detencji oraz z powodu długości pobytu w ośrodku (9 m-cy).
38.	K.J. (30813/14)	wyrok wiodący	01.03.2016 r. (01.06.2016 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę.
39.	KACZMAREK (16974/14)	wyrok wiodący	22.02.2024 r. (22.05.2024 r.)	8	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i korespondencji w zw. z ujawnieniem - bez wystarczających podstaw w prawie - podczas konferencji prasowej nagrania rozmowy telefonicznej skarżącej, zebranej w ramach operacji służb, której nie była przedmiotem. Brak jasnych ram prawnych i gwarancji proceduralnych odnośnie do przechowywania i możliwości zniszczenia materiałów zabezpieczonych podczas tej operacji, a dołączonych do akt postępowania przygotowawczego.
40.	KANCIAŁ (37023/13)	Dzwonkows ki	23.05.2019 r. (23.08.2019 r.)	3	Nieludzkie lub poniżające traktowanie skarżącego w związku z jego zatrzymaniem przez CBŚ przy użyciu środków przymusu bezpośredniego (w tym paralizatora) oraz z uwagi na brak skutecznego śledztwa w ww. sprawie.
41.	KAPA i inni (75031/13)	wyrok wiodący	14.10.2021 r. (14.01.2022 r.)	8	Naruszenie prawa do spokojnego korzystania z mieszkania z uwagi na przekierowanie ruchu ciężkiego drogą, która nie była do tego celu przystosowana i znajdowała się bardzo blisko domu skarżących.
42.	KARPIŃSCY i inni (24865/21)	Majewski	30.11.2023 r. (30.11.2023 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
43.	KIEŁB (47730/20)	Beller	12.12.2024 r. (12.12.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
44.	KORNETA (9960/21)	Bąk	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
45.	KOWALIK (37910/21)	Bąk	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
46.	KOWALSKI (4771/20)	Bąk	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
47.	KRÓLAK i inni (5983/22)	Majewski	14.12.2023 r. (14.12.2023 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
48.	KUCHTA i MĘTEL (76813/16)	wyrok wiodący	02.09.2021 r. (02.12.2021 r.)	3	Naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie materialnym i proceduralnym z uwagi na nadużycie siły przez funkcjonariuszy policji w trakcie zatrzymania i aresztowania skarżących oraz brak przeprowadzenia należytego śledztwa.
49.	KURŁOWICZ (41029/06)	wyrok wiodący	22.06.2010 r. (22.09.2010 r.)	10	Naruszenie prawa do swobody wypowiedzi w zw. ze skazaniem za zniesławienie (art. 212 k.k.).
50.	L.D. (12119/14)	Stasik	13.02.2025 r. (13.02.2025 r.)	8	Nadmierny czas trwania, niedociągnięcia i brak staranności postępowań ws. wygryzowania kontaktów z dzieckiem.
51.	LALIK (47834/19)	wyrok wiodący	11.05.2023 r. (11.08.2023 r.)	6 ust. 3 lit. c	Nierzetelne postępowanie karne w związku z wykorzystaniem zeznań skarżącego będącego pod wpływem alkoholu, złożonych po jego zatrzymaniu bez zapewnienia podstawowych gwarancji procesowych prawa do obrony – pod nieobecność jego adwokata i bez wystarczającego poinformowania go o jego prawach.
52.	LEŃCZUK (47800/17)	Filas	15.04.2021 r. (15.04.2021 r.)	3	Reżim więzienia niebezpiecznego – szeroki zakres i automatyzm w stosowaniu środków bezpieczeństwa wobec osadzonych.
53.	LEŚNIEWSKI (14896/21)	Bąk	10.10.2024 r. (10.10.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
54.	LEWIŃSKI (24730/20)	Majewski	13.04.2023 r. (13.04.2023 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
55.	LIU (37610/18)	wyrok wiodący	06.10.2023 r. (30.01.2023 r.)	3, 5 ust. 1 lit. f	Narażenie skarżącego na rzeczywiste ryzyko złego traktowania w trakcie pozbawienia wolności w przypadku wykonania decyzji o jego ekstradycji do Chińskiej Republiki Ludowej. Nadmierna długość tymczasowego aresztowania spowodowana nieuzasadnioną opieszałością postępowania ekstradycyjnego.
56.	ŁYSAK (1631/16)	wyrok wiodący	07.10.2021 r. (07.01.2022 r.)	P1-1	Długotrwałe zajęcie przedmiotów w postępowaniu karnym dotyczącym odzieży z podrobionymi znakami towarowymi.
57.	M.H. (73247/14)	Stasik	01.12.2023 r. (01.03.2023 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowań ws. wygryzowania kontaktów z dzieckiem.
58.	M.K. i inni (40503/17, 42902/17, 43643/17)	wyrok wiodący	23.07.2020 r. (14.12.2020 r.)	3, 13, 13+3, 34, P4- 4, 34	Stosowanie przez Straż Graniczną praktyki odmowy przyjmowania wniosków o ochronę międzynarodową od cudzoziemców i zbiorowego zawracania ich na Białoruś, narażając ich na ryzyko nieludzkiego i poniżającego traktowania w krajach pochodzenia; brak skutecznego środka

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
					odwoławczego; niezastosowanie się przez rząd do środków tymczasowych wskazanych przez ETPC.
59.	M.L. (40119/21)	wyrok wiodący (badany razem ze sprawami P. i S., R.R. i Tysiąc)	14.12.2023 r. (14.03.2024 r.)	8	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego skarżącej z uwagi na odwołanie zaplanowanego zabiegu przerwania ciąży, na który skarżąca została skierowana wcześniej zgodnie z prawem, z powodu opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 1/20 (brak wymaganej przewidywalności, brak zabezpieczeń przed arbitralnością). Brak spełnienia przez orzeczenie TK wymogu praworządności w zw. z nieprawidłowościami w procedurze wyboru niektórych z sędziów wydających wyrok, którego konsekwencją była bezprawność ingerencji w życie prywatne skarżącej.
60.	M.V. (16202/14)	K.J.	01.04.2021 r. (01.07.2021 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę.
61.	MAJEWSKI (52690/99)	wyrok wiodący	11.10.2005 r. (11.01.2006 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
62.	MALEC (28623/12)	wyrok wiodący badany z gr. Stasik	28.06.2016 r. (28.09.2016 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem.
63.	MAZOWIECKI (34734/13)	wyrok wiodący	08.06.2023 r. (08.06.2023 r.)	8	Brak skutecznej kontroli sądowej ws. przeszukania domu skarżącego.
64.	MODZELEWSKI (31654/20)	Bąk	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
65.	MOGA (80606/17)	K.J.	17.03.2022 r. (17.03.2022 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę.
66.	NAWROT (12686/22)	Majewski	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
67.	HUBERT NOWAK (57916/16)	Kamińska i inne	16.02.2023 r. (16.05.2023 r.)	2	Naruszenie art. 2 Konwencji w aspekcie proceduralnym w związku ze sposobem przeprowadzenia przez władze postępowań dotyczących okoliczności leczenia skarżącego przez ratowników medycznych.
68.	OLECHNO (44719/21)	Majewski	30.11.2023 r. (30.11.2023 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
69.	OLEWNIK- CIEPLIŃSKA i OLEWNIK (20147/15)	wyrok wiodący	05.09.2019 r. (05.12.2019 r.)	2	Naruszenie obowiązku zapewnienia ochrony prawa do życia w stosunku do brata i syna skarżących, pomimo wiedzy o istnieniu rzeczywistego i bezpośredniego zagrożenia dla jego zdrowia i życia oraz ze względu na brak skutecznego śledztwa w ww. sprawie.
70.	OLLER KAMIŃSKA (28481/12)	K.J.	18.01.2018 r. (18.04.2018 r.)	8	Nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę oraz rozporządzenia Bruksela II bis.
71.	ORŁOWSKI (5648/21)	Filas	26.06.2025 r. (26.06.2025 r.)	3	Reżim więzienia niebezpiecznego – szeroki zakres i automatyzm w stosowaniu środków bezpieczeństwa wobec osadzonych.
72.	P. (56310/15)	wyrok wiodący	13.02.2025 r. (30.06.2025 r.)	8	Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii z uwagi na brak proporcjonalności zwolnienia dyscyplinarnego skarżącego-nauczyciela szkoły średniej za m.in. prowadzenie bloga internetowego dla dorosłych w sytuacji, gdy ta działalność nie narażała na szwank moralności małoletnich.
73.	P. i S. (57375/08)	wyrok wiodący (badany razem ze sprawami R.R. i Tysiąc)	30.10.2012 r. (30.01.2013 r.)	3, 5 ust. 1 lit. d, 8	Dostęp do zabiegu przerwania ciąży. Naruszenie art. 3 przez sposób potraktowania pierwszej skarżącej (osoby małoletniej); niezgodne z prawem pozbawienie wolności pierwszej skarżącej w pogotowiu opiekuńczym; brak dostępu do informacji nt. warunków dostępu do legalnego przerwania ciąży; bezprawne ujawnienie danych osobowych skarżących.
74.	PABJAN (24706/05)	Beller	02.06.2009 r. (02.09.2009 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
75.	PAJĄK i inne (25226/18)	wyrok wiodący	24.10.2023 r. (24.01.2024 r.)	6 ust. 1, 14 w zw. z 8	Naruszenie zakazu dyskryminacji ze względu na płeć w zw. z koniecznością wcześniejszego przejścia w stan spoczynku skarżących-sędzi w porównaniu do mężczyzn-sędziów po ustawowym obniżeniu i zróżnicowaniu wieku przejścia w stan spoczynku sędziów (z 67 do 60 lat dla kobiet i z 67 do 65 lat dla mężczyzn). Naruszenie prawa dostępu do sądu z uwagi na brak możliwości kontroli sądowej jednostronnej decyzji Ministra Sprawiedliwości lub KRS o braku zgody na dalsze pełnienie obowiązków sędziowskich po osiągnięciu przez skarżące obniżonego wcześniej wieku przejścia w stan spoczynku.
76.	PALICCY i inni (32837/20)	Majewski	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
77.	PALIGA i ADAMKOWICZ (23856/05)	Beller	14.04.2009 r. (14.07.2009 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
78.	PARADOWSKI i inni (18706/22)	Majewski	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
79.	PIETRZAK i BYCHAWSKA- SINIARSKA i inni (72038/17, 25237/18)	wyrok wiodący	28.05.2024 r. (28.08.2024 r.)	8	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego w związku ze sposobem ukształtowania systemu kontroli operacyjnej w Polsce oraz zasad przechowywania danych komunikacyjnych w celu ewentualnego dostępu dla właściwych organów krajowych oraz w zw. ze sposobem ukształtowania reżimu tajnego nadzoru w ramach prawa antyterrorystycznego, niezapewniającym odpowiedniej ochrony przed ryzykiem nadużyć i arbitralnością. Brak zabezpieczeń przed nadmiernym stosowaniem nadzoru i nadmierną ingerencją w życie prywatne osób fizycznych nie jest wystarczająco zrównoważony przez obecny mechanizm kontroli sądowej. Skarżący uznani za ofiary naruszenia Konwencji, mimo że nie mogli twierdzić, że zostali poddani konkretnemu środkowi nadzoru, z uwagi na niejawni i szeroki zakres środków nadzoru oraz brak skutecznych środków odwoławczych umożliwiających ich zaskarżenie, co uzasadnia badanie zaskarżonych przepisów <i>in abstracto</i>.
80.	MIKOŁAJ PIOTROWSKI (15910/08)	Beller	12.10.2010 r. (12.10.2010 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
81.	PLUĆIŃSKI i inni (56092/22)	Bąk	06.06.2024 r. (06.06.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
82.	POKLIKAYEW (1103/16)	wyrok wiodący	22.06.2023 r. (06.11.2023 r.)	P7-1	Wydalenie cudzoziemca ze względów bezpieczeństwa narodowego na podstawie informacji niejawnych bez wystarczających zabezpieczeń równoważących ograniczenie praw proceduralnych skarżącego.
83.	POTOCKA (1415/11)	Beller	25.09.2012 r. (25.09.2012 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
84.	POTOMSKA i POTOMSKI (33949/05)	wyrok wiodący	29.03.2011 r. (15.09.2011 r.)	P1-1	Naruszenie prawa do poszanowania mienia z uwagi na brak możliwości uzyskania wyłączenia za odpowiednim odszkodowaniem nieruchomości wpisanej na listę zabytków (zabytkowy cmentarz).

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
85.	PRĄDZYŃSKA- POZDNIAKOW (20982/07)	Beller	07.07.2009 r. (07.10.2009 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
86.	PRZYBYSZEWSKA i inni (11454/17)	wyrok wiodący	12.12.2023 r. (12.03.2024 r.)	8	Brak zapewnienia konkretnych ram prawnych dla uznania i ochrony związków jedнопłciowych, co skutkuje brakiem możliwości regulowania podstawowych aspektów życia przez partnerów tej samej płci.
87.	R.R. (27617/04)	wyrok wiodący <i>(badany razem ze sprawami P. i S. i Tysiąc)</i>	26.05.2011 r. (28.11.2011 r.)	3, 8	Brak dostępu w odpowiednim czasie do badań prenatalnych. Kontekst dostępu do zabiegu przerwania ciąży.
88.	RABCZEWSKA (8257/13)	wyrok wiodący	15.09.2022 r. (30.01.2023 r.)	10	Brak dostatecznych podstaw skazania skarżącej na karę grzywny za obrazę uczuć religijnych innych osób poprzez publiczne znieważenie Biblii.
89.	RADOSZEWSKA- ZAKOŚCIELNA (858/08)	Beller	20.10.2009 r. (20.01.2010 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
90.	REĆŁAWOWICZ (10911/23)	Majewski	16.01.2025 r. (16.01.2025 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
91.	RECKOWICZ (43447/19)	wyrok wiodący	22.07.2021 r. (22.11.2021 r.)	6 ust. 1	Naruszenie zasady praworządności – prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w zw. z orzekaniem w sprawie skarżącej przez sędziów wadliwie powołanych do Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (tj. z udziałem KRS ukształtowanej w wadliwej procedurze w następstwie reformy z 2017 r.).
92.	RÓŻYCKI (24897/20)	Bąk	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
93.	ANDRZEJ RUCIŃSKI (22716/12)	wyrok wiodący	05.10.2023 r. (19.02.2024 r.)	P1-1	Naruszenie prawa do poszanowania mienia w związku z bezprawnymi decyzjami organów podatkowych oraz oddaleniem odszkodowawczych powództw krajowych.
94.	RUTKOWSKI i inni (72287/10)	wyrok wiodący <i>(wyrok pilotażowy)</i>	07.07.2015 r. (07.10.2015 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego/karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
95.	SADOMSKI (56297/21)	Reczkowicz	09.05.2025 r. (09.08.2025 r.)	6 ust. 1	Naruszenie prawa do rzetelnego procesu z uwagi na wynikającą z ingerencji Parlamentu oraz aktów Prezydenta nieskuteczność kontroli sądowej prowadzonej przez Naczelny Sąd Administracyjny

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
					odnośnie do postępowania prowadzonego przed KRS zakończonego odmową rekomendowania skarżącego na urząd sędziego Izby Cywilnej SN.
96.	SIEĆ OBYWATELSKA WATCHDOG POLSKA (10103/20)	wyrok wiodący	21.03.2024 r. (21.06.2024 r.)	10	Naruszenie prawa do otrzymywania i przekazywania informacji w zw. z odmową przyznania skarżącej organizacji pozarządowej dostępu do kalendarza spotkań niektórych sędziów Trybunału Konstytucyjnego. ETPC uznał, że w szczególnych okolicznościach sprawy, zwłaszcza w świetle jej kontekstu politycznego, żądana informacja leżała w interesie publicznym, a orzecznictwo sądów krajowych - kwalifikujące kalendarze spotkań jako wewnętrzne, niepubliczne dokumenty - nie umożliwiło uwzględnienia tego kontekstu i dokonania indywidualnej oceny. Brak naruszenia art. 10 w kontekście odmowy dostępu do ewidencji wejść.
97.	SIEDLECKA (13375/18)	wyrok wiodący	31.07.2025 r. (31.10.2025 r.)	5 ust. 1	Pozbawienie wolności bez wystarczających podstaw prawnych z uwagi na zakres i czas trwania ograniczeń nałożonych na skarżącą - dziennikarkę podczas zatrzymania w trakcie kontrmanifestacji w celu weryfikacji tożsamości.
98.	SIERMIŃSKI (53339/09)	Beller	02.12.2014 r. (02.03.2015 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
99.	SKORUPA (44153/15)	Kuchta i Mętel	16.06.2022 r. (16.09.2022 r.)	3	Poniżające traktowanie przez funkcjonariuszy policji. Brak przeprowadzenia skutecznego śledztwa z powodu niezabezpieczenia istotnych dowodów.
100.	SOLSKA i RYBICKA (30491/17)	wyrok wiodący	20.09.2018 r. (20.12.2018 r.)	8	Brak możliwości zaskarżenia decyzji prokuratury w przedmiocie ekshumacji ciał mężów skarżących mimo ich sprzeciwu.
101.	STAŃ i inni (56287/22)	Majewski	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
102.	STASIK (21823/12)	wyrok wiodący	06.10.2015 r. (06.01.2016 r.)	6 ust. 1, 8	Nadmierna długość postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem. Nadmierna długość postępowania rozwodowego.
103.	STOWARZYSZENIE OSÓB NARODOWOŚCI ŚLĄSKIEJ (w likwidacji) (26821/17)	wyrok wiodący	14.03.2024 r. (14.06.2024 r.)	11	Naruszenie prawa do zrzeszania się z uwagi na brak wykazania, że nazwa skarżącego stowarzyszenia i brzmienie dwóch postanowień jego statutu, które odnosiły się do „narodowości śląskiej”, i które stanowiły kluczową kwestię w jego rozwiązaniu (jako sugerujące, zdaniem sądów, istnienie i uznanie przez władze „narodu śląskiego”), mogły stanowić zagrożenie dla porządku publicznego.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
104.	STRZAŁKOWSKI (21440/21)	Majewski	10.10.2024 r. (10.10.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
105.	SZAFRANIAK i inni (52798/21)	Bąk	25.04.2024 r. (25.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
106.	SZUSTAK i inni (52773/22)	Majewski	08.02.2024 r. (08.02.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
107.	SZYPUŁA i inni (78030/14 i 23669/16)	Przybyszews ka i inni	27.02.2025 r. (27.02.2025 r.)	8	Brak zapewnienia konkretnych ram prawnych dla uznania i ochrony związków jedнопłciowych, co skutkuje brakiem możliwości regulowania podstawowych aspektów życia przez partnerów tej samej płci.
108.	T.T. (51505/20)	wyrok wiodący	16.10.2025 r. (16.10.2025 r.)	8	Brak podjęcia przez władze polskie wystarczających działań w celu wykonania nakazu powrotu córki skarżącego, wydane na podstawie Konwencji haskiej dot. cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę.
109.	TERCZYŃSKI i inni (45960/21)	Majewski	06.06.2024 r. (06.06.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
110.	TRELA i inni (25347/19)	Bąk	30.11.2023 r. (30.11.2023 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
111.	TULEYA (21181/19, 51751/20)	wyrok wiodący (badany razem z wyrokami Juszczyszyn i Żurek)	06.07.2023 r. (06.10.2023 r.)	6 ust. 1, 8, 10	Uchylenie immunitetu sędziego, w celu umożliwienia przeprowadzenia postępowania karnego przeciwko niemu w odniesieniu do działań ściśle związanych z pełnieniem funkcji sędziego, przez organ, którego nie można uznać za niezawisły i bezstronny sąd powołany ustawą (Izba Dyscyplinarna SN). Nieuprawniona ingerencja w prawo do życia prywatnego w zw. z. uchyleniem immunitetu i postępowaniem dyscyplinarnym za wystosowanie zapytania prejudycjalnego do TSUE. Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii w zw. ze skierowanymi przeciwko skarżącemu działaniami karnymi i dyscyplinarnymi za jego wypowiedzi w obronie praworządności oraz niezależności sądów i niezawisłości sędziów.
112.	TYMIENIECKI (33744/06)	Beller	07.07.2009 r. (07.10.2009 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
113.	TYSIĄC (5410/03)	wyrok wiodący (badany razem ze sprawami)	20.03.2007 r. (24.09.2007 r.)	8	Brak odpowiednich ram proceduralnych gwarantujących dostęp do zabiegu przerwania ciąży w odpowiednim czasie.

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
		<i>M.L., P. i S. i R.R.)</i>			
114.	U.K. (58832/21)	Majewski	11.04.2024 r. (11.04.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
115.	W.W. (31842/20)	wyrok wiodący	1.07.2024 r. (11.10.2024 r.)	8	Odmowa zgody na kontynuowanie terapii hormonalnej w zakładzie karnym przez skarżącą, osobę transpłciową. Naruszenie prawa do życia prywatnego z uwagi na nałożenie na skarżącą nieproporcjonalnego ciężaru (żądanie dodatkowej konsultacji lekarskiej w celu udowodnienia potrzeby kontynuacji terapii, którą przechodziła od 1,5 roku) i brak uwzględnienia jej szczególnie wrażliwej sytuacji (osoba pozbawiona wolności, w trakcie korekty płci).
116.	WAŁĘSA (50849/21)	wyrok wiodący – wyrok pilotażowy <i>(badany razem z gr. Reczkowicz)</i>	23.11.2023 r. (23.02.2024 r.)	6 ust. 1, 8	Naruszenie prawa do sądu i prawa do życia prywatnego spowodowane brakiem spełnienia wymogu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą oraz naruszeniem zasady pewności prawa i bezprawnością ingerencji w prawo do poszanowania życia prywatnego w kontekście uchylecia przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, w następstwie skargi nadzwyczajnej złożonej przez Prokuratora Generalnego, prawomocnego wyroku w sprawie o zniesławienie, wydanego dziesięć lat wcześniej na korzyść skarżącego. Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN nie spełniała wymogu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą z powodu orzekania w sprawie skarżącego przez sędziów powołanych w wadliwej procedurze z udziałem KRS nieprawidłowo ukształtowanej po reformie z 2017 r., a także z uwagi na wyłączną kompetencję tej Izby w sprawach dotyczących zarzutu braku niezawisłości sędziego. Ponadto w związku z niezgodnością procedury skargi nadzwyczajnej z zasadą pewności prawa oraz wyłączną kompetencją Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN do rozpatrywania tych skarg oraz braku gwarancji przed nadużyciami i instrumentalizacją skargi, doszło do naruszenia prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy skarżącego. Wyrok pilotażowy – Trybunał uznał, że stwierdzone naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji mają charakter systemowy i wynikają z powiązanych ze sobą problemów związanych z nieprawidłowym funkcjonowaniem krajowego ustawodawstwa i praktyki, wynikającym z reformy sądownictwa, powodującego stały wzrost liczby nowych skarg przeciwko Polsce. Trybunał zobowiązał Polskę do podjęcia odpowiednich

Lp.	Sprawa (nr skargi)	Grupa / wyrok wiodący	Wyrok (wyrok ostateczny)	Narusze nie Konwen cji (art.)	Naruszenie (opis)
					działań w celu zapewnienia zgodności z wymogiem „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” i zasadą pewności prawa.
117.	WANDEL (21096/23)	Majewski	05.09.2024 r. (05.09.2024 r.)	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego.
118.	WCISŁO i CABAJ (49725/11 i 79950/13)	Beller	08.11.2018 r. (08.02.2019 r.)	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania przed organami i sądami administracyjnymi.
119.	XERO FLOR w Polsce Sp. z o.o. (4907/18)	wyrok wiodący	07.05.2021 r. (07.08.2021 r.)	6 ust. 1	Naruszenie prawa do rzetelnego procesu sądowego ze względu na niewystarczające uzasadnienie odmowy skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego przez sądy krajowe oraz naruszenie prawa do sądu ustanowionego ustawą z powodu udziału w składzie Trybunału Konstytucyjnego sędziego, którego wybór dotknięty był poważnymi nieprawidłowościami naruszającymi istotę tego prawa.
120.	ZAKRZEWSKI (63277/19)	wyrok wiodący	14.11.2024 r. (14.02.2025 r.)	6 ust. 1	Orzeczenie wobec skarżącego surowszej kary po uchyleniu przez Sąd Najwyższy prawomocnego wyroku skazującego w wyniku kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego, w sytuacji, w której odbył już ponad połowę kary i został warunkowo zwolniony z odbywania reszty.
121.	ŻUREK (39650/18)	wyrok wiodący (badany razem z wyrokami Juszczyszyn i Tuleya)	16.06.2022 r. (10.10.2022 r.)	6 ust. 1, 10	Naruszenie prawa dostępu do sądu w związku z brakiem kontroli sądowej przedterminowego wygaśnięcia <i>ex lege</i> mandatu skarżącego jako sędziego-członka Krajowej Rady Sądownictwa w 2018 r. Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii z uwagi na zastosowane przez władze w latach 2016-2018 środki wobec skarżącego, polegające na odwołaniu go z funkcji rzecznika sądu, badaniu i odtajnieniu jego zeznań majątkowych oraz kontroli jego pracy orzecniczej, w związku z jego wypowiedziami w obronie praworządności i niezawisłości sędziowskiej.

Załącznik B
do Raportu z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału
Praw Człowieka
przez Polskę za 2025 r.

Wykaz orzeczeń wydanych w 2025 r. przez ETPC w sprawach polskich.

W 2025 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka wydał 98 orzeczeń w sprawach polskich: 17 wyroków i 81 decyzji. Zwięzły opis tych orzeczeń, w kolejności alfabetycznej, znajduje się w poniższej tabeli.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
1.	A.G.-Ś. p. Polsce (10685/18)	13.11.2025 r. (13.11.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na nieproporcjonalną ingerencję w prawo do poszanowania życia prywatnego w związku z pozyskaniem przez prokuraturę poufnej dokumentacji medycznej skarżącej w ramach postępowania przygotowawczego, prowadzonego w sprawie jej męża, w którym była przesłuchiwana w charakterze świadka. Trybunał wskazał, że nawet przy założeniu, że istniał uprawniony interes w nakazaniu Narodowemu Funduszowi Zdrowia przekazania dokumentacji medycznej skarżącej, to było ono nieproporcjonalne z uwagi na: (1) zakres informacji, znacznie wykraczający poza zakres żądania prokuratora i niebędący konieczny dla realizacji deklarowanego celu postępowania, (2) długotrwałe przechowywanie tych danych w aktach sprawy nawet po zweryfikowaniu faktów, dla których zostały pozyskane oraz (3) nieuzasadnione ujawnienie ich innym osobom, które miały dostęp do akt (dodatkowe zabezpieczenie danych skarżącej, w postaci umieszczenia ich w zamkniętej kopercie, nastąpiło dopiero po 6 latach). Jednocześnie Trybunał uznał, że brak jest potrzeby badania drugiego z podniesionych przez skarżącą zarzutów, dot. braku krajowego środka odwoławczego umożliwiającego podważenie ujawnienia przez prokuraturę jej danych (art. 13 w zw. z art. 8 Konwencji).	7 000 EUR
2.	A.R. p. Polsce (6030/21)	13.11.2025 r., (13.02.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) z uwagi na przedłużający się brak pewności co do sytuacji prawnej w zakresie dopuszczalności aborcji ze względu na wady rozwojowe płodu, wywołany opóźnieniem w publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 22 października 2020 r. w sprawie K 1/20 oraz w związku z bezprawnym charakterem ograniczenia w dostępie do aborcji z uwagi na brak spełnienia wymogu praworządności przez skład TK i brak wymaganej przewidywalności prawa. Trybunał uznał, że niepewność spowodowana opóźnioną publikacją, a tym samym wejściem w życie wyroku TK, miała bezpośrednie i	16 495 EUR

¹ Wyjaśnienia skrótów:

Wyroki: (N) - wyrok stwierdzający co najmniej jedno naruszenie, (BN) - brak naruszenia; (R) - rektyfikacja wyroku.

Decyzje: (U) - ugoda, (DJ) - deklaracja jednostronna, (SF) - skreślenie skargi z listy skarg z przyczyn formalnych, (Ns) - decyzja o niedopuszczalności skargi.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				negatywne konsekwencje dla życia prywatnego skarżącej, ponieważ pozostawiono ją w stanie niepewności co do jej prawa do legalnej aborcji ze względu na wady rozwojowe płodu, a w konsekwencji – doprowadziła ją do wyjazdu za granicę w celu dokonania aborcji. Ta ingerencja w życie prywatne skarżącej nie była zgodna z prawem, ponieważ nie została przyjęta przez sąd ustanowiony ustawą, a ponadto brakowało przewidywalności wymaganej na mocy art. 8.	
3.	A.W. p. Polsce (1307/21)	09.10.2025 r. (09.01.2026 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego (art. 8 Konwencji) w związku z brakiem zapewnienia skarżącemu możliwości udziału w postępowaniu o zaprzeczenie ojcostwa męża matki jego dzieci, brakiem określenia w prawie lub praktyce ram czasowych, w których prokurator ma podjąć decyzję o wszczęciu postępowania o zaprzeczenie ojcostwa oraz z uwagi na wyjątkową przewlekłość postępowania (skutkującą wygaśnięciem drogi prawnej do ustalenia ojcostwa skarżącego) i nieskuteczność władz krajowych w uregulowaniu i wyegzekwowaniu kontaktów skarżącego z jego dziećmi. Trybunał zauważył, że sama konstrukcja prawa, które nie umożliwia mężczyźnie twierdzącemu, że jest biologicznym ojcem dziecka, na wszczęcie postępowania o zaprzeczenie ojcostwa przeciwko mężczyźnie, którego ojcostwo zostało już ustalone na podstawie domniemania lub uznania, ale daje uprawnienia dyskrecyjne w tym zakresie organom państwa (postępowanie takie może wszcząć prokurator, jeżeli wymaga tego dobro dziecka lub ochrona interesu społecznego), nie jest niezgodna z wymogami art. 8 Konwencji. Konieczne jest jednak wyważenie interesów wszystkich zainteresowanych stron, w szczególności dziecka, ale też potencjalnego ojca oraz zapewnienie wystarczających gwarancji proceduralnych dla tego ostatniego. W tym świetle Trybunał stwierdził, że główny problem nie polegał na tym, skarżący musiał zwrócić się do prokuratora o wszczęcie postępowania o zaprzeczenie ojcostwa w jego imieniu (które było pierwszym, obowiązkowym krokiem do ustalenia w późniejszym, odrębnym postępowaniu, ojcostwa skarżącego), ale z powodu odmowy umożliwienia mu dostępu do tego postępowania np. w roli interwenienta ubocznego oraz sposobu przeprowadzenia	20 000 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				tego postępowania - w szczególności jego czasu trwania. ETPC podkreślił brak w prawie krajowym i praktyce jakichkolwiek wytycznych dotyczących wykonywania uprawnień dyskrejonalnych prokuratora w tym zakresie, w szczególności w odniesieniu do terminów (prokurator podjął decyzję o wszczęciu postępowania po ponad dwóch latach od złożenia wniosku przez skarżącego). Organy krajowe nie wykazały się też wystarczającą starannością i nie podjęły jakichkolwiek działań naprawczych w zakresie przeciwdziałania wyjątkowej przewlekłości postępowania, dopuszczając do wygaśnięcia drogi prawnej, dzięki której skarżący mógłby ustalić swoje ojcostwo. W odniesieniu do postępowania dotyczącego kontaktów z dziećmi, Trybunał podkreślił, że brak szybkiego uregulowania kontaktów i ich wyegzekwowania spowodował faktyczne rozstrzygnięcie sprawy i uniemożliwił skarżącemu utrzymywanie relacji z dziećmi.	
4.	Adamczyk i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 4 skargi: <i>Adamczyk p. Polsce</i> (12193/24), <i>Eldan p. Polsce</i> (16824/24), <i>Grzanka p. Polsce</i> (20043/24), <i>Korybalska p. Polsce</i> (23229/24)	18.12.2025 r. (22.01.2026 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 850 EUR (Adamczyk) 8 000 EUR (Eldan) 3 150 EUR (Grzanka) 1 750 EUR (Korybalska)
5.	Alichniewicz p. Polsce (16818/24)	16.10.2025 r. (13.11.2025 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność z uwagi na oczywistą bezzasadność skargi dotyczącej zarzutu przewlekłości postępowania karnego , które trwało 3 lata, 5 miesięcy i 12 dni w jednej instancji, oraz braku skutecznego środka odwoławczego (art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji). Trybunał uznał, że skarżący w znacznym stopniu przyczynił się do przewlekłości postępowania przez składanie licznych wniosków dowodowych, obszernych pism oraz brak współpracy z biegłymi. Nie stwierdzono okresów bezzaczynności organów krajowych, za które ponosiłyby one odpowiedzialność, co skutkowało uznaniem skargi za oczywiście bezzasadną.	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
6.	Andersen p. Polsce (53662/20)	24.04.2025 r. (24.04.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) z uwagi na brak zapewnienia w Polsce ram prawnych dla uznania i ochrony związków osób tej samej płci w związku z odmową rejestracji w Polsce w jakiegokolwiek formie małżeństwa jednopłciowego skarżącego zawartego za granicą. Brak konieczności rozpatrzenia zarzutu naruszenia zakazu dyskryminacji (art. 14 w zw. z art. 8 Konwencji). Trybunał stwierdził, że przez brak zapewnienia skarżącemu konkretnych ram prawnych przewidujących uznanie i ochronę, władze pozostawiły go w próżni prawnej i nie zabezpieczyły podstawowych potrzeb par jednopłciowych żyjących w stałym związku. Żadna z przesłanek interesu publicznego nie przeważa nad interesem skarżącego w odpowiednim uznaniu i ochronie prawnej jego związku. Jednocześnie Trybunał zauważył, że określenie dokładnego reżimu prawnego dostępnego dla par tej samej płci pozostaje w marginesie uznania państwa, które może uwzględniać tło społeczne i kulturowe, jednak ważne jest, aby ochrona związków par tej samej płci była odpowiednia. Odnosnie do roszczeń finansowych, Trybunał uznał, że stwierdzenie naruszenia Konwencji stanowi wystarczające zadośćuczynienie za wszelkie szkody niematerialne. Zadecydował jednak o zwrocie uzasadnionych kosztów i wydatków poniesionych przez skarżącego.	Zwrot kosztów: 1 000 EUR
7.	Andrzejewski i Smolaga p. Polsce (4618/24, 11337/24)	18.12.2025 r. (22.01.2026 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	4 400 EUR (Andrzejewsk) 5 100 EUR +250 EUR (Smolaga)
8.	B.N. p. Polsce (23032/22)	18.07.2025 r. (09.10.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1, art. 8 i art. 14 w zw. z art. 8 Konwencji z uwagi na ograniczenie praw rodzicielskich skarżącej ze względu na uprzedzenia dotyczące jej orientacji seksualnej , niezapewnienia jej skutecznego prawa do realizacji kontaktów z dzieckiem oraz braku rzetelnego postępowania rozwodowego.	10 000 EUR
9.	Baczyński i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 8 skarg:	18.09.2025 r. (09.10.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji)	2 600 EUR + 250 EUR (Baczyński)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	Baczyński p. Polsce (4979/24), Ławicki p. Polsce (11224/24), Pezda p. Polsce (12165/24), Weber p. Polsce (13101/24), Lipiński p. Polsce (14802/24), Wujec p. Polsce (18589/24), Pawlik p. Polsce (21417/24) Wspólnota Mieszkaniowa Kosińskiego 10 w Poznaniu p. Polsce (21662/24)				3 100 EUR + 250 EUR (Ławicki) 5 400 EUR (Pezda) 2 700 EUR + 250 EUR (Weber) 2 600 EUR + 250 EUR (Lipiński) 3 600 EUR (Wujec) 2 700 EUR (Pawlik) 3 600 EUR + 250 EUR (Wspólnota Mieszkaniowa)
10.	Bardygula p. Polsce (41059/23)	19.06.2025 r. (10.07.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania karnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	13 500 EUR + 250 EUR
11.	Bednarek i inni p. Polsce (58207/14)	10.07.2025 r. (10.10.2025 r.)	Wyrok (N)	Proceduralne naruszenie zakazu niehumanitarnego lub poniżającego traktowania i zakazu dyskryminacji z uwagi na orientację seksualną (art. 3 w związku z art. 14 Konwencji) z powodu niedopełnienia przez państwo pozytywnego obowiązku zapewnienia, aby przypadek pobicia na tle homofobicznym trójki skarżących nie pozostał bez adekwatnej odpowiedzi. Trybunał stwierdził, że mimo iż sądy krajowe uwzględniły w pewnym stopniu homofobiczny kontekst zdarzenia, to sprawcom pobicia skarżących, motywowanego uprzedzeniami ze względu na orientację seksualną, nie został postawiony zarzut ani nie zostali skazani za przestępstwo z nienawiści, a ich motywacja nie została też wzięta pod uwagę przy wymiarze kary. To pozbawiło znaczenia karnego ten fundamentalny aspekt przestępstwa. Natomiast zgodnie z orzecznictwem Trybunału, nawet wobec braku specyficznego przestępstwa z nienawiści związanego z homofobią w polskim prawie karnym, władze miały obowiązek zastosowania istniejących mechanizmów prawa karnego do wyjaśnienia ewentualnej motywacji homofobicznej ataku,	7 000 EUR (Bednarek) 7 000 EUR (Durejko) 7 000 EUR (Melnyk)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				odniesienia się do niej i odpowiedniego ukarania osób odpowiedzialnych. Podkreślił również, że organy krajowe, w tym sądy, powinny stosować standardy wypracowane w jego orzecznictwie, nawet przy braku szczegółowych przepisów wykonawczych. W omawianej sprawie brak w prawie krajowym uwzględnienia przestępstwa orientacji seksualnej wśród podstaw przestępstw z nienawiści nie został zrównoważony uwzględnieniem tej motywacji przy wymierzaniu kary , przez co odpowiedź państwa na akt przemocy wobec skarżących nie była wystarczająca.	
12.	Bona p. Polsce (10708/23)	13.02.2025 r. (13.02.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania cywilnego (8 lat, 8 miesięcy i 11 dni w dwóch instancjach) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Rząd przedłożył w sprawie deklarację jednostronną, która została odrzucona przez Trybunał jako niedająca wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka w rozumieniu Konwencji nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy.	4 200 EUR + 250 EUR
13.	Borkowski p. Polsce (39104/23)	08.12.2025 r. (08.01.2026 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji ze względu na przewlekłe stosowanie tymczasowego aresztu .	6 350 EUR + 250 EUR
14.	Burchard i Szymczak p. Polsce (1470/22, 20920/22)	07.05.2025 r. (28.05.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw skarżących przez składy orzekające Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie wybrani z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	5 000 EUR (Burchard) 10 000 EUR (Szymczak)
15.	Caldarar i inni p. Polsce (6142/16)	06.02.2025 r. (06.05.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego szesnastu skarżących (art. 8 Konwencji) z uwagi na brak spełnienia standardów konwencyjnych dot. gwarancji przeciw nieproporcjonalnej ingerencji przez proces decyzyjny prowadzący do wydania i wykonania decyzji o rozbiórce obiektów mieszkalnych wzniesionych bez wymaganego pozwolenia na budowę, zajmowanych przez osoby ze społeczności romskiej . Braki w procesie decyzyjnym dotyczyły braku	25 000 EUR (po 5 000 EUR dla każdego z 5 gospodarstw domowych, do których należało 16 skarżących)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				możliwości udziału skarżących w postępowaniu ws. rozbiórki oraz związany z tym brak możliwości zbadania przez organy administracyjne i sądy proporcjonalności rozbiórki, w szczególności w świetle wrażliwej sytuacji skarżących. Jednocześnie, w odniesieniu do możliwości przeniesienia skarżących, Trybunał z zadowoleniem przyjął, że otrzymali oni w terminie oferty alternatywnego zakwaterowania, pomoc finansową i ogólną pomoc w poprawie warunków socjalnych, a niechęć skarżących do skorzystania z tych ofert przyczyniła się do ich bezdomności zaraz po przeprowadzeniu rozbiórki. Dodatkowo, Trybunał stwierdził brak konieczności rozpatrzenia zarzutów skarżących dot. naruszenia prawa do skutecznego środka odwoławczego (art. 13 Konwencji) oraz naruszenia zakazu dyskryminacji (art. 14 w zw. z art. 8). Uznał też za niedopuszczalny - z uwagi na niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych - zarzut naruszenia prawa do ochrony własności na tle dyskryminacyjnym (art. 1 Protokołu nr 1 w zw. z art. 14) w odniesieniu do zniszczenia mienia przez osoby prowadzące rozbiórkę koczowiska skarżących.	
16.	Chmielewski p. Polsce (54643/19)	23.01.2025 r. (13.02.2025 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 3 i 8 Konwencji w związku z kontrolami osobistymi skarżącego podczas pobytu w jednostce penitencjarnej).	nd.
17.	Cyerman p. Polsce (28238/23)	20.11.2025 r. (11.12.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu nieskutecznego dochodzenia w sprawie nadmiernego użycia siły przez policję podczas zatrzymania skarżącego (art. 3 Konwencji).	10 000 EUR
18.	Duchnowski p. Polsce (5200/24)	18.12.2025 r. (22.01.2026 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania cywilnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 700 EUR
19.	Dudek p. Polsce (29204/21)	26.06.2025 r. (17.07.2025 r.)	Dec. (Ns)	Nie zgodność z Konwencją <i>ratione materiae</i> zarzutu dyskryminacji w korzystaniu z prawa do poszanowania życia prywatnego oraz prawa do poszanowania własności (art. 14 w zw. z art. 8 Konwencji oraz art. 14 w zw. z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji) oraz zarzutu naruszenia prawa do ochrony własności (art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji) w związku z	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				odmową przyznania skarżącej świadczenia pielęgnacyjnego na opiekę nad niepełnosprawnym mężem z powodu nabycia przez nią uprawnień do świadczenia emerytalnego, które było w niższej wysokości. Trybunał uznał, że fakt nabycia przez skarżącą prawa do emerytury - które sprawiło, że nie przysługiwało jej świadczenie pielęgnacyjne - nie stanowi podstawy dyskryminacyjnej (dosłownie: „innego statusu”) w rozumieniu art. 14 Konwencji. Ponadto stwierdził, że skarżąca nie miała uzasadnionego roszczenia („uzasadnionego oczekiwania”) nabycia świadczenia pielęgnacyjnego w rozumieniu art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji - w szczególności takiego uzasadnionego oczekiwania nabycia uprawnień nie tworzy rozbieżność orzecznictwa krajowego.	
20.	Frankiewicz p. Polsce (27998/23)	24.04.2025 r. (15.05.2025 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (wycofanie skargi). Skarga dotyczyła zarzutu naruszenia art. art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i korespondencji), art. 13 w zw. z art. 8 (prawo do skutecznego środka odwoławczego), art. 18 w zw. z art. 8 (stosowanie ograniczeń praw w celach innych niż przewidziane w Konwencji) oraz art. 3 Prot. nr 1 do Konwencji (prawo do wolnych wyborów) w związku z zarzucanym prowadzeniem przez służby specjalne wobec skarżącego nieuprawnionych działań operacyjnych przy użyciu środków kontroli niejawnej, w tym z wykorzystaniem oprogramowania Pegasus, w okresie poprzedzającym wybory parlamentarne w 2019 r. i w celu wywarcia wpływu na ich przebieg oraz z powodu braku skutecznego środka odwoławczego do zaskarżenia przedmiotowej kontroli.	nd.
21.	Fundacja Instytut Reportażu p. Polsce (459/20)	20.11.2025 r. (11.12.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji).	6 750 EUR + 250 EUR
22.	Gabryszewski i Buczek p. Polsce (6356/21, 35397/22)	23.01.2025 r. (13.02.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutów naruszenia art.3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) oraz art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego) w związku z kontrolami osobistymi w trakcie pozbawienia wolności w placówce penitencjarnej.	5 000 EUR (Gabryszewski) 3 500 EUR (Buczek)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
23.	Gacek p. Polsce (8050/21)	22.05.2025 r. (12.06.2024 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie sprawy skarżącego przez skład orzekający Sądu Najwyższego, w którym zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	21 000 EUR
24.	Gasiński i Maziarz p. Polsce (11126/20, 37030/20)	13.03.2025 r. (03.04.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji).	5 600 EUR (Gasiński) 3 200 EUR (Maziarz)
25.	Górski i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 6 skarg: <i>Górski p. Polsce</i> (23642/24), <i>Orzechowski p. Polsce</i> (24373/24), <i>Kowal p. Polsce</i> (24386/24), <i>Paliński p. Polsce</i> (24394/24), <i>Jakubowski p. Polsce</i> (25871/24), <i>Wanat p. Polsce</i> (28355/24)	22.05.2025 r. (12.06.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	5 200 EUR + 250 EUR (Górski) 2 700 EUR +250 EUR (Orzechowski) 3 100 EUR + 250 EUR (Kowal) 4 200 EUR + 250 EUR (Paliński) 2 100 EUR + 250 EUR (Jakubowski) 10 500 EUR (Wanat)
26.	Gruszczyński-Regowski i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 10 skarg: <i>Gruszczyński-Regowski i Gruszczyński-Regowski p. Polsce</i> (5059/22), <i>Alatarvas i Zelech-Alatarvas p. Polsce</i> (18398/22), <i>Kwieciński i Mycek p. Polsce</i> (52470/22),	07.05.2025 r. (28.05.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w doniesieniu do zarzutu naruszenia art. 8 Konwencji z uwagi na brak możliwości transkrypcji zagranicznych aktów małżeństwa między osobami tej samej płci przy jednoczesnym braku jakiegokolwiek formy prawnego uznania i ochrony związków jedнопłciowych w Polsce . Brak konieczności odrębnego badania zarzutu naruszenia zakazu dyskryminacji (art. 14 w zw. z art. 8). W deklaracji jednostronnej rząd powołał się na trwające prace legislacyjne mające na celu wykonanie wyroków ETPC dotyczących braku konkretnych ram prawnych do uznania i ochrony związków osób tej samej płci (projekty nr UD87 i UD88), w tym wyroku <i>Formela i inne</i>	Zwrot kosztów: 2 000 EUR (Barabasz i Kowalska)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	<i>Przepiórkowski i Urban p. Polsce</i> (52616/22), <i>Baka i Skowron-Baka p. Polsce</i> (55117/22), <i>Starska p. Polsce</i> (9864/23), <i>Rek i Kowalewska p. Polsce</i> (22036/23), <i>Barabasz i Kowalska p. Polsce</i> (26734/23), <i>Klink i Slabosz p. Polsce</i> (33160/23), <i>Kubiah i Bryg p. Polsce</i> (38755/23)			<i>p. Polsce</i> , dotyczącego takich samych okoliczności co przedmiotowe skargi. Trybunał odnotował, że proces wykonywania jego wyroków dotyczących omawianej problematyki toczy się przed Komitetem Ministrów Rady Europy, który jest lepiej usytuowany do badania środków wdrażanych przez władze krajowe celem wykonania wyroków. W związku z tym, a także mając na uwadze postępy w pracach legislacyjnych oraz ugruntowane orzecznictwo w tego typu sprawach, Trybunał uznał, że względy poszanowania praw człowieka nie wymagają dalszego rozpatrywania przedmiotowych skarg i zaakceptował deklarację rządu. Ponadto Trybunał nie uznał braku wskazania w deklaracji zadośćuczynienia za szkody niemajątkowe za przeszkodę w zatwierdzeniu deklaracji, mając na uwadze, że sam nie zasądza słusznego zadośćuczynienia w podobnych sprawach. Zadecydował natomiast o zwrocie kosztów i wydatków poniesionych przez skarżące w jednej ze skarg objętych decyzją.	
27.	Halaba i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 4 skargi: <i>Halaba p. Polsce</i> (52951/22), <i>Rudnicki p. Polsce</i> (25103/23), <i>Czech p. Polsce</i> (29431/23), <i>Górka p. Polsce</i> (33154/23)	19.06.2025 r. (10.007.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 080 EUR (Halaba) 3 120 EUR (Rudnicki) 7 280 EUR (Czech) 5 200 EUR (Górka)
28.	Hetnarowicz-Sikora i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 3 skargi: <i>Hetnarowicz-Sikora p. Polsce</i> (9988/22), <i>Głowacka p. Polsce</i> (15928/22), <i>Chmielewski p. Polsce</i> (32301/22)	23.01.2025 r. (13.02.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw skarżących przez składy orzekające Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie wybrani z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	20 000 EUR (Hetnarowicz-Sikora) 22 500 EUR (Głowacka) 17 500 EUR (Chmielewski)
29.	I.A. i inni p. Polsce (53181/21, 53566/21)	04.12.2025 r. (08.01.2026 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 2 ust. 1 i art. 3 oraz art. 2 i 3 wz. z art. 13 Konwencji z uwagi na brak dostępu skarżących do procedury azylowej oraz	20 000 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				narażenie ich na ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w związku z zawróceniem na białoruską stronę granicy; zarzutu naruszenia art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji (zakaz zbiorowego wydalenia cudzoziemców); zarzutu naruszenia art. 5 ust. 1 lit. f i art. 5 ust. 4 ze względu na zatrzymanie skarżących bez podstaw prawnych i faktycznych oraz brak należytego rozeznania potrzeb małoletnich; zarzutu naruszenia art. 3 i 8 Konwencji ze względu na umieszczenie skarżących w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców; zarzutu naruszenia art. 3 Konwencji z uwagi na warunki w strzeżonym ośrodku; zarzutu naruszenia art. 5 ust. 2 i 4 Konwencji z uwagi na niepoinformowanie o przyczynach pozbawienia ich wolności oraz o tym, że mogą odwołać się od decyzji; a także zarzutu naruszenia art. 13 Konwencji ze względu na brak skutecznych krajowych środków odwoławczych.	
30.	Janczarek i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 4 skargi: <i>Janczarek i Maliszewska-Janczarek p. Polsce</i> (25214/23), <i>Havron p. Polsce</i> (26438/23), <i>Mielczarek p. Polsce</i> (30050/23), <i>Zajęc p. Polsce</i> (30143/23)	03.07.2025 r. (28.08.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	3 120 EUR (Janczarek i Maliszewska-Janczarek) 3 120 EUR (Havron) 3 120 EUR (Mielczarek) 7 280 EUR (Zajęc)
31.	K.G. i S.G. p. Polsce (62466/19)	27.11.2025 r. (27.11.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie zakazu arbitralnego pozbawienia wolności (art. 5 ust. 1 lit. f Konwencji) oraz prawa do poszanowania życia rodzinnego (art. 8 Konwencji) w związku z umieszczeniem skarżącej wraz z małoletnim dzieckiem w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców bez wykazania przez władze krajowe, że zatrzymanie było środkiem ostatecznym, bez wystarczającego rozważenia możliwości zastosowania środków alternatywnych wobec detencji oraz z powodu długości pobytu w ośrodku (9 miesięcy). Trybunał uznał, że dziewięćmiesięczny pobyt w warunkach typowych dla instytucji zamkniętej, przy wrażliwej sytuacji psychicznej matki cierpiącej na zespół stresu pourazowego oraz bardzo młodym wieku dziecka, stanowił	15 000 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				nieproporcjonalną ingerencję w życie rodzinne i arbitralne pozbawienie wolności. Władze krajowe nie rozważyły realnych alternatyw dla detencji, takich jak zapewnienie rodzinie pobytu u osoby trzeciej, ani nie uwzględniły opinii niezależnych psychologów dotyczących ryzyka dla zdrowia i rozwoju dziecka. Trybunał uznał, że w związku z detencją dziecka władze powinny były wykazać się sprawniejszym działaniem i większą starannością.	
32.	Kamiński p. Polsce (45614/15, 45615/15)	27.11.2025 r. (18.12.2025 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność skargi dotyczącej zarzutu naruszenia prawa własności w związku z odmową wywłaszczenia za odszkodowaniem działki używanej jako droga wewnętrzna (art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji), z powodu niewyczerpania krajowych środków odwoławczych . Trybunał zauważył, że nieruchomość skarżących, której wywłaszczenia żądali, nie była przeznaczona pod drogę publiczną, lecz drogę wewnętrzną, zgodnie z lokalnym planem zagospodarowania terenu, w związku z tym nie podlegała wywłaszczeniu z mocy prawa, a skarżący pozostawali jej właścicielami. Trybunał zgodził się z argumentem rządu, że jeśli skarżący uważali, że droga wewnętrzna na ich działce była w rzeczywistości użytkowana jako publiczna, to mieli do dyspozycji powództwo cywilne o odszkodowanie za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Skarżący nie przedstawili jednak żadnych przekonujących powodów, dla których nie skorzystali z tego środka, co skutkowało niedopuszczalnością skargi.	nd.
33.	Kapliński p. Polsce (42632/20)	18.09.2025 r. (09.10.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie sprawy skarżącego przez skład orzekający Sądu Najwyższego, w którym zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	10 000 EUR
34.	Kiełtyka p. Polsce (37483/20)	20.11.2025 r. (11.12.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie sprawy skarżącego przez skład orzekający Sądu Najwyższego, w którym zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z	10 000 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	
35.	Kierczyński p. Polsce (4732/24)	04.12.2025 r. (08.01.2026 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność skargi dot. zarzutu naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji z powodu przewlekłości tymczasowego aresztowania , które trwało łącznie 2 lata, 2 miesiące i 25 dni, z uwagi na nadużycie prawa do skargi . Skarżący nie poinformował o zwolnieniu z aresztu dziewięć miesięcy przed wniesieniem skargi, mimo że informacja ta była kluczowa dla sprawy. Trybunał uznał brak ujawnienia istotnych okoliczności bez przekonującego wyjaśnienia za sprzeczny z celem prawa do skargi indywidualnej.	nd.
36.	Kimmel i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 5 skarg : Kimmel p. Polsce (13381/24), de Vacqueret p. Polsce (13792/24), Kogut p. Polsce (15177/24), Kaczmarczyk p. Polsce (17951/24) Dybowski p. Polsce (18601/24)	18.12.2025 r. (22.01.2026 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13).	2 600 EUR (Kimmel) 14 600 EUR (de Vacqueret) 4 200 EUR + 250 EUR (Kogut) 2 600 EUR + 250 EUR (Kaczmarczyk) 3 100 EUR + 250 EUR (Dybowski)
37.	Klimek i Krakowiak p. Polsce (16199/22, 31583/22)	23.01.2025 r. (13.02.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw skarżących przez składy orzekające Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie wybrani z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	10 000 EUR (Klimek) 10 000 EUR (Krakowiak)
38.	Kłucińska-Głuszcak p. Polsce (33274/22)	14.10.2025 r. (06.11.2025 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie z listy spraw - wobec rozstrzygnięcia sprawy na poziomie krajowym - skargi dotyczącej zarzutu naruszenia prawa do poszanowania własności (art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji) z uwagi na zmniejszenie w 2017 r. świadczeń emerytalnych skarżącej - byłej funkcjonariuszki służb mundurowych.	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				Trybunał wskazał, że po wniesieniu skargi sytuacja skarżącej uległa zmianie, ponieważ w 2024 r., w wyniku zmiany praktyki stosowania przepisów obniżających emerytury, decyzją Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji przywrócono jej pełną wysokość emerytury oraz wypłacono wyrównanie za cały okres jej obniżenia. W konsekwencji ustały okoliczności stanowiące podstawę skargi, a skutki ewentualnego naruszenia Konwencji z powodu tych okoliczności zostały naprawione. Trybunał wskazał ponadto, że ewentualne roszczenie o odsetki może być dochodzone przed sądami krajowymi.	
39.	Kos i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 3 skargi : <i>Kos p. Polsce</i> (47707/20), <i>Stępniewski p. Polsce</i> (10823/22), <i>Winiarski p. Polsce</i> (12946/23)	04.12.2025 r. (08.01.2026 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji).	4 400 EUR (Kos) 5 200 EUR (Stępniewski) 4 200 EUR (Winiarski)
40.	Kośmicki p. Polsce (11254/24)	03.07.2025 r. (28.08.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania karnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	3750 EUR
41.	Kowalik i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 3 skargi : <i>Kowalik p. Polsce</i> (1571/24), <i>Skatulski p. Polsce</i> (19165/24), <i>Łańcucki p. Polsce</i> (27979/24)	18.09.2025 r. (09.10.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji)	1 600 EUR (Kowalik) 7 200 EUR (Skatulski) 2 650 EUR (Łańcucki)
42.	Kowalski p. Polsce (40076/22)	18.09.2025 r. (09.10.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego skarżącego (art. 8 Konwencji) z uwagi na niedopełnienie przez władze krajowe pozytywnych obowiązków w zakresie zapewnienia konkretnych ram prawnych dla uznania i	Zwrot kosztów: 3 540 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				ochrony związków jedнопłciowych skarżących.	
43.	Kozłowski p. Polsce (4234/23)	20.11.2025 r. (11.12.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji ze względu na przewlekłe stosowanie tymczasowego aresztu .	7 400 EUR + 250 EUR
44.	Krysztofiak p. Polsce (702/24)	24.04.2025 r. (15.05.2025 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego (zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 oraz art. 13 Konwencji ze względu na przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym).	nd.
45.	L.D. p. Polsce (12119/14)	13.02.2025 r. (13.05.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na niepodjęcie przez władze państwowe szybkich, odpowiednich i skutecznych działań w celu ochrony prawa skarżącej do poszanowania jej życia rodzinnego w związku z brakiem skutecznego wyegzekwowania wyroku zasądającego matce opiekę nad dzieckiem . Trybunał orzekł, że chociaż konflikt między skarżącą a ojcem dziecka sprawił, że władzom krajowym szczególnie trudno było zapewnić pełne egzekwowanie prawa skarżącej do opieki i kontaktów, a organy krajowe nie były bezczynne, to postępowanie charakteryzowało się brakiem staranności i opóźnieniami, które skutkowały całkowitym rozpadem więzi skarżącej z jej dzieckiem.	10 000 EUR + 2 469 EUR
46.	Lamenta p. Polsce (14681/22)	04.12.2025 r. (08.01.2026 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego dotyczącej zarzutu naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji (przewlekłe stosowanie tymczasowego aresztowania).	nd.
47.	Lechmyc p. Polsce (5961/24)	16.10.2025 r. (13.11.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania karnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 600 EUR
48.	Leśniewski p. Polsce (18756/23)	04.12.2025 r. (08.01.2026 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji ze względu na przewlekłe stosowanie tymczasowego aresztu .	6 750 EUR
49.	Łaciak p. Polsce (24414/15)	03.04.2025 r. (09.05.2025 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność skargi dotyczącej zarzutu naruszenia prawa do odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie (art. 5 ust. 5 Konwencji) częściowo z uwagi na oczywistą bezzasadność , częściowo z uwagi na wniesienie skargi po terminie oraz częściowo z	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				uwagi na niezgodność <i>ratione personae</i> z Konwencją. Trybunał uznał, że w odniesieniu do części okresu pozbawienia wolności skarżący odbywał już karę pozbawienia wolności na podstawie prawomocnego wyroku, co wyłączało zastosowanie art. 5 ust. 5 Konwencji i w tej części odrzucił skargę jako oczywiście bezzasadną. W pozostałym zakresie, w odniesieniu do zarzutu zaliczenia okresu tymczasowego aresztowania na poczet innej kary jako wystarczającej formy kompensacji, Trybunał uznał go za niedopuszczalny z uwagi na wniesienie skargi po terminie. Dodatkowo, Trybunał stwierdził, że skarżący nie mógł być uznany za ofiarę naruszenia art. 5 ust. 5 Konwencji, ponieważ nie wykazał on powstania rzeczywistej szkody majątkowej ani niemajątkowej. Trybunał podkreślił, że Konwencja nie zabrania państwom uzależnienia przyznania odszkodowania od wykazania szkody, a ponadto przypomniał, że odszkodowanie w rozumieniu ww. postanowienia nie musi mieć wyłącznie pieniężnego charakteru, a obniżenie kary pozbawienia wolności może stanowić wystarczające odszkodowanie w rozumieniu art. 5 ust. 5 Konwencji.	
50.	Łysień p. Polsce (51043/21)	13.03.2025 r. (03.04.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego) w związku z kontrolami osobistymi w trakcie pozbawienia wolności w placówce penitencjarnej.	5 000 EUR
51.	Manowska i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 6 skarg : <i>Manowska p. Polsce</i> (51455/21), <i>Zaradkiewicz p. Polsce</i> (51685/21), <i>Krajewski p. Polsce</i> (51745/21), <i>Misztal-Konecka p. Polsce</i> (51826/21), <i>Grela p. Polsce</i> (51857/21),	01.04.2025 r. (09.05.2025 r.)	Dec. (Ns)	Niezgodność z Konwencją <i>ratione materiae</i> zarzutu naruszenia prawa dostępu do sądu (art. 6 ust. 1 Konwencji) w odniesieniu do braku udziału skarżących w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym mającym na celu kontrolę uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z 2018 r. rekomendującej ich na urząd sędziego w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego oraz nierekomendującej innych kandydatów (w tym skarżącego w sprawie <i>Sadomski p. Polsce</i> , zob. pkt 74 poniżej, który wniósł odwołanie do NSA) – z uwagi na fakt, że postępowanie przed NSA nie rozstrzygało o żadnych prawach cywilnych skarżących , zatem nie podlegało zakresowi art. 6 Konwencji. Wynik postępowania przed NSA nie rozstrzygał bezpośrednio o prawie skarżących do dobrego imienia (debata publiczna nt. ważności ich powołań do SN	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	<i>Szanciło p. Polsce</i> (52230/21)			toczyła się przed wydaniem wyroku NSA, a nawet wszczęciem postępowania przed NSA) ani nie kwestionował ich statusu zawodowego jako sędziów (wyrok NSA nie poruszał kwestii ważności ani skuteczności powołania ich przez Prezydenta na sędziów SN). W toku kontroli sądowej uchwały KRS, NSA w ramach zabezpieczenia nakazał wstrzymanie jej wykonania, zarówno w części rekomendującej powołanie siedmiu kandydatów do IC SN (w tym wszystkich skarżących), jak i w części nierekomendującej osób, które wniosły odwołanie. Postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia zostało doręczone uczestnikom postępowania i KRS, nie zostało natomiast doręczone skarżącym. Wbrew temu postanowieniu, Prezydent RP powołał rekomendowanych zaskarżoną uchwałą kandydatów na sędziów IC SN, w tym skarżących. W maju 2021 r. NSA wydał wyrok i uchylił zaskarżoną uchwałę KRS w części dotyczącej braku rekomendacji dla skarżącego Sadomskiego. W tym kontekście Trybunał przedstawił też swoją negatywną ocenę działań podjętych przez władzę wykonawczą i ustawodawczą w celu zapewnienia powołania skarżących i zniesienia wszelkich skutków prawnych i praktycznych kontroli sądowej. Podkreślił również, że ustalenie, iż w okolicznościach niniejszej sprawy wyrok NSA nie mógł doprowadzić do uchylenia powołań skarżących nie jest równoznaczny z akceptacją sytuacji, w której Prezydent powołuje osobę na stanowisko sędziego niezależnie od toczącego się postępowania sądowego mającego na celu weryfikację ważności rekomendacji tej osoby na to stanowisko.	
52.	Mazurek i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 7 skarg: <i>Mazurek p. Polsce</i> (9711/23), <i>Dobrzyński p. Polsce</i> (12431/23), <i>Fenger p. Polsce</i> (12433/23), <i>Dudek p. Polsce</i> (15946/23), <i>Murzyn p. Polsce</i> (19967/23) <i>Drzewiecki p. Polsce</i>	23.01.2025 r. (13.02.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	3 900 EUR (Mazurek) 2 520 EUR (Dobrzyński) 9 630 EUR (Fenger) 1 560 EUR (Dudek) 2 340 EUR (Murzyn) 10 140 EUR (Drzewiecki)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	(22333/23), <i>Chruścikowski p. Polsce</i> (23282/23)				1 980 EUR (Chruścikowski)
53.	Meszkes p. Polsce (11560/19)	06.03.2025 r. (27.03.2025 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność, z uwagi na oczywistą bezzasadność, zarzutu naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 8 Konwencji) w odniesieniu do braku umorzenia podatku od spadku po zmarłym partnerze skarżącego, z którym tworzył związek jedнопłciowy przez 38 lat, ponieważ procedura umorzenia podatku nie służy do kwestionowania ustawowego zakresu podmiotowego podatku. Organy i sądy krajowe nie były właściwe do rozpatrzenia wniosku o umorzenie zobowiązania podatkowego skarżącego pod kątem braku uznania i ochrony związków jedнопłciowych. Niedopuszczalność zarzutu naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 8 Konwencji) w odniesieniu do nałożonego na skarżącego obowiązku uiszczenia podatku od spadku po zmarłym partnerze, z uwagi na wniesienie skargi po terminie – ostateczna decyzja nakładająca na skarżącego zobowiązanie podatkowe została wydana w 2015 r. i nie została zaskarżona, natomiast skarga do ETPC została wniesiona dopiero w 2019 r. Niedopuszczalność zarzutu naruszenia zakazu dyskryminacji w związku z brakiem możliwości sformalizowania związku skarżącego z partnerem tej samej płci (art. 14 w zw. z art. 8 Konwencji) z uwagi na wniesienie skargi po terminie. Skarga w tym zakresie powinna być zostać złożona, gdy skarżący nadal żył ze swoim partnerem lub w ciągu 6 miesięcy od jego śmierci w 2013 r.	nd.
54.	Miałkowski p. Polsce (42525/23)	13.03.2025 r. (03.04.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania karnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	5 100 EUR + 250 EUR
55.	Młynarska i Młynarski p. Polsce (62113/19)	27.02.2025 r. (20.03.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania administracyjnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	1 560 EUR (Młynarski)
56.	Nieckuła i inni p. Polsce	24.04.2025 r.	Dec.	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust.	1 600 EUR (Nieckuła)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	Decyzja obejmuje 6 skarg : <i>Nieckuła p. Polsce</i> (1968/24), <i>Jurewicz p. Polsce</i> (8448/24), <i>Pilichowski p. Polsce</i> (9703/24), <i>Popowski p. Polsce</i> (14869/24), <i>Malinowski p. Polsce</i> (16438/24), <i>Stępnia p. Polsce</i> (17431/24)	(15.05.2025 r.)	(U)	1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji)	3 100 EUR (Jurewicz) 5 100 EUR + 250 EUR (Pilichowski) 5 500 EUR (Popowski) 2 400 EUR (Malinowski) 8 000 EUR + 250 EUR (Stępnia)
57.	Nowak p. Polsce (15885/21)	18.09.2025 r. (09.09.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) oraz art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego) w związku z kontrolami osobistymi w trakcie pozbawienia wolności w placówce penitencjarnej.	5 500 EUR
58.	Orłowski p. Polsce (5648/21)	26.06.2025 r. (26.06.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 3 Konwencji (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) z uwagi na kumulatywne skutki stosowanych wobec skarżącego - osadzonego sklasyfikowanego jako „więźnia niebezpiecznego” - środków bezpieczeństwa , w szczególności rutynowych kontroli osobistych. Skarżący został zakwalifikowany jako „więźnia niebezpiecznego” w 2009 r. W badanym okresie (od czerwca 2019 r.), kwalifikacja ta była regularnie przedłużana, jednak przez część tego okresu zniesione zostały systematyczne kontrole osobiste, mając na względzie zachowanie skarżącego. Trybunał zauważył jednak, że w okresie od listopada 2020 r. do lipca 2022 r. skarżący poddawany był rutynowym kontrolom osobistym przy każdym wyjściu i powrocie do celi, a kontrole te nie były powiązane z żadnymi szczególnymi potrzebami bezpieczeństwa ani zachowaniem skarżącego. W związku z tym Trybunał uznał, że praktyka ta musiała wywołać u skarżącego poczucie niższości, krzywdy i stresu, które przekraczały poza nieuniknione cierpienie i upokorzenie związane z wykonywaniem kary pozbawienia wolności i nie były konieczne dla osiągnięcia uprawnionego celu w postaci zapewnienia bezpieczeństwa zakładu karnego. W związku z brakiem roszczenia w zakresie słusznego zadośćuczynienia, Trybunał nie przyznał skarżącemu kwoty z tego tytułu.	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
59.	Orłowski p. Polsce (5547/15)	18.09.2025 r. (09.10.2025 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność z uwagi na oczywistą bezzasadność skargi dotyczącej zarzutu naruszenia prawa dostępu do sądu (art. 6 ust. 1 Konwencji) w związku ze zwrotem przez sąd pozwu skarżącego z powodu niewskazania adresu pozwanego . Trybunał wskazał, że prawo polskie przewiduje procedurę, za pomocą której zainteresowane osoby mogą uzyskać informację o adresie osoby prywatnej, jednak skarżący nie wykorzystał należycie możliwości wnioskowania do MSWiA o ustalenie adresu pozwanego, nie wykazując bezpośredniego interesu prawnego w uzyskaniu wnioskowanego adresu. Ponadto Trybunał zauważył, że zwrot pozwu nie uniemożliwia mu ponownego jego złożenia.	nd.
60.	Orzechowski i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 5 skarg: <i>Orzechowski p. Polsce</i> (41888/23), <i>Smolaga p. Polsce</i> (42639/23), <i>Szulawiak p. Polsce</i> (42849/23), <i>Michalski p. Polsce</i> (428/24), <i>Michalski p. Polsce</i> (897/24)	07.05.2025 r. (28.05.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	3 750 EUR (Orzechowski) 5 450 EUR (Smolaga) 11 550 EUR (Szulawiak) 3 450 EUR (Michalski) 1 050 EUR (Michalski)
61.	Orzechowski p. Polsce (24622/24)	18.09.2025 r. (09.10.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania karnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 700 EUR + 250 EUR
62.	Ostrowski i Gągorowski p. Polsce (37221/20, 18738/23)	04.12.2025 r. (08.04.2026 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji).	5 200 EUR (Ostrowski) 5 400 EUR (Gągorowski)
63.	P. p. Polsce (56310/15)	13.02.2025 r. (30.06.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji) z uwagi na zwolnienie dyscyplinarne skarżącego-nauczyciela szkoły średniej za m.in. prowadzenie bloga internetowego dla dorosłych, bez przytoczenia wystarczających i odpowiednich powodów oraz bez zachowania proporcjonalności zastosowanej sankcji dyscyplinarnej, w sytuacji, gdy jego działalność	2 600 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				nie narażała na szwank moralności niepełnoletnich. Jednocześnie Trybunał uznał za niedopuszczalny, z uwagi na niezgodność <i>ratione materiae</i> z Konwencją, zarzut naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji), uznając, że wpływ zastosowanej kary dyscyplinarnej na życie prywatne skarżącego nie przekroczył „progu dolegliwości” niezbędnego do zastosowania art. 8. Trybunał stwierdził, że nie można uznać, że zwolnienie nastąpiło z uwagi na orientację seksualną skarżącego, ani że miało trwały negatywny wpływ na jego możliwości realizowania się zawodowo. W związku z powyższym Trybunał uznał za niedopuszczalny, z uwagi na oczywistą bezzasadność, także zarzut naruszenia zakazu dyskryminacji na tle homofobicznym (art. 14 w zw. z art. 8 Konwencji).	
64.	Pietka i Piotrowski p. Polsce (17083/21, 12897/22)	20.11.2025 r. (11.12.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji ze względu na przewlekłe stosowanie tymczasowego aresztu.	3 400 EUR + 250 EUR (Pietka) 8 500 EUR (Piotrowski)
65.	Pionka p. Polsce (26004/20)	20.11.2025 r. (11.11.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie sprawy skarżącego przez skład orzekający Sądu Najwyższego, w którym zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	10 000 EUR
66.	Pluciński p. Polsce (11600/15)	27.11.2025 r. (18.12.2025 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność skargi dotyczącej zarzutu naruszenia prawa własności w związku z odmową wywłaszczenia za odszkodowaniem działki używanej jako droga wewnętrzna (art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji), z powodu niewyczerpania krajowych środków prawnych. Trybunał uznał, że nieruchomości skarżącego, których wywłaszczenia żądał, nie miały statusu dróg publicznych, w związku z tym nie podlegały wywłaszczeniu z mocy prawa, a skarżący pozostawał ich właścicielem. Trybunał zgodził się z argumentem rządu, że jeśli skarżący uważał, że droga wewnętrzna na jego działkach była w rzeczywistości użytkowana jako publiczna, to miał do	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				dyspozycji powództwo cywilne o odszkodowanie za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Skarżący nie przedstawił jednak żadnych przekonujących powodów, dla których nie skorzystał z tego środka, co skutkowało niedopuszczalnością skargi.	
67.	Półtorak-Libura i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 4 skargi: <i>Półtorak-Libura i Libura p. Polsce</i> (43211/21), <i>Gajkowski p. Polsce</i> (9087/22), <i>Nazaruk p. Polsce</i> (20429/22), <i>Prokop p. Polsce</i> (23664/22)	06.02.2025 r. (06.03.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie spraw skarżących przez składy orzekające Sądu Najwyższego, w których zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	10 000 EUR (Półtorak-Libura i Libura) 10 000 EUR (Gajkowski) 10 000 EUR (Nazaruk) 10 000 EUR (Prokop)
68.	Poręba p. Polsce (35463/21)	16.10.2025 r. (13.11.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie sprawy skarżącego przez skład orzekający Sądu Najwyższego, w którym zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	10 000 EUR + 986 EUR
69.	Raczkowski p. Polsce (33082/22)	19.06.2025 r. (10.07.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie sprawy skarżącego przez skład orzekający Sądu Najwyższego, w którym zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	12 000 EUR
70.	Raznowiecki i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 5 skarg: <i>Raznowiecki p. Polsce</i> (32024/23), <i>Popielicki p. Polsce</i> (34070/23),	18.09.2025 r. (09.10.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 720 EUR (Raznowiecki) 2 080 EUR (Popielicki) 5 440 EUR (Młynarczyk) 8 320 EUR (Chabibudin)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	Młynarczyk p. Polsce (34929/23), Chabibudin p. Polsce (35324/23), Popiela p. Polsce (39487/23)				3 360 EUR (Popiela)
71.	Rętałowicz p. Polsce (10911/23)	16.01.2025 r. (16.01.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania cywilnego (ponad 5 lat, 3 miesiące i 21 dni w jednej instancji, postępowanie w momencie wydania wyroku pozostawało w toku) i brakiem skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Trybunał odrzucał zarzut formalny podniesiony przez rząd w zakresie utruty przez skarżących statusu ofiary z uwagi na zasądzenie na ich rzecz na poziomie krajowym kwoty po 2000 PLN dla każdego z dwójki skarżących z tytułu skargi na przewlekłość, uznając tę kwotę za zbyt niską w okolicznościach niniejszej sprawy.	1 800 EUR + 250 EUR
72.	Roguski i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 7 skarg: Roguski p. Polsce (8895/24), Michalski p. Polsce (9576/24), Szczęblowski p. Polsce (17560/24), P.M.Ł. p. Polsce (19084/24), Zglinicki p. Polsce (19923/24), Kowalik p. Polsce (20031/24), Rogala p. Polsce (21236/24)	07.05.2025 r. (28.05.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	13 300 EUR + 250 EUR (Roguski) 12 200 EUR + 250 EUR (Michalski) 3 500 EUR + 250 EUR (Szczęblowski) 2 100 EUR + 250 EUR (P.M.Ł.) 3 700 EUR (Zglinicki) 4 200 EUR + 250 EUR (Kowalik) 13 300 EUR + 250 EUR (Rogala)
73.	Rutkiewicz p. Polsce (18380/22)	23.01.2025 r. (13.02.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie sprawy skarżącego przez skład orzekający Sądu Najwyższego, w którym zasiadali sędziowie wybrani z udziałem	20 000 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	
74.	Sadomski p. Polsce (56297/21)	09.05.2025 r. (09.05.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie prawa do rzetelnego procesu (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na wynikającą z ingerencji Parlamentu oraz aktów Prezydenta nieskuteczność kontroli sądowej prowadzonej przez Naczelny Sąd Administracyjny odnośnie do uchwały KRS wydanej w 2018 r. w postępowaniu konkursowym na urząd sędziego Izby Cywilnej Sądu Najwyższego, na mocy której rekomendowanych zostało siedmioro kandydatów (w tym wszyscy skarżący w sprawie <i>Manowska i inni p. Polsce</i>, zob. pkt 51 powyżej) i odmówiono rekomendowania innych, w tym skarżącego. W toku kontroli sądowej uchwały KRS, NSA w ramach zabezpieczenia nakazał wstrzymanie jej wykonania, zarówno w części rekomendującej powołanie siedmiu kandydatów do IC SN, jak i w części nierekomendującej osób, które wniosły odwołanie, w tym skarżącego. Wbrew temu postanowieniu, Prezydent RP powołał rekomendowanych zaskarżoną uchwałą kandydatów na sędziów IC SN. Dodatkowo, przepisy krajowe regulujące dostęp do sądu w sprawach dotyczących powołań na stanowiska w Sądzie Najwyższym podlegały zmianom w trakcie trwania postępowania, tj. zmiany ustawodawcze mające na celu ograniczenie, a następnie zniesienie prawa do kontroli sądowej, zostały wprowadzone już po rozpoczęciu konkursu, a inne - po wniesieniu odwołania przez skarżącego. Niezależnie od tych działań, w maju 2021 r. NSA wydał wyrok i uchylił zaskarżoną uchwałę KRS w części dotyczącej braku rekomendacji dla skarżącego. Trybunał podkreślił, że o ile zarzuty skarżącego dotyczące postępowania konkursowego zostały zbadane przez NSA, o tyle działania zarówno władzy wykonawczej, jak i ustawodawczej pozbawiły wydane na korzyść skarżącego rozstrzygnięcia wszelkich praktycznych skutków i nie doprowadziły do ponownego rozpatrzenia jego kandydatury. Kontrola sądowa nie była zatem wystarczająca, a tym samym – nie była zdolna do skutecznej ochrony praw skarżącego. Jednocześnie Trybunał zauważył, że wytrwale interpretując i stosując prawo krajowe w sposób mający na celu nadanie pełnej	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				skuteczności Konwencji, NSA należycie wypełnił swój obowiązek wynikający z zasady subsydiarności. W odniesieniu do słusznego zadośćuczynienia, Trybunał uznał, że stwierdzenie naruszenia stanowi wystarczające zadośćuczynienie.	
75.	Salamon i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 4 skargi: <i>Salamon p. Polsce</i> (40158/20), <i>Staskow p. Polsce</i> (9031/21), <i>Dylong p. Polsce</i> (61581/21), <i>Cerkowniak p. Polsce</i> (52120/22)	19.06.2025 r. (10.07.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutów naruszenia art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego) w związku z kontrolami osobistymi w trakcie pozbawienia wolności w placówce penitencjarnej.	4 500 EUR (Salamon) 6 500 EUR (Staskow) 4 500 EUR (Dylong) 3 500 EUR (Cerkowniak)
76.	Shirazi p. Polsce (71063/17)	13.03.2025 r. (03.04.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 8 Konwencji) w związku z pozbawieniem skarżącego kontaktów z dzieckiem.	10 000 EUR + 4 000 EUR
77.	Siedlecka p. Polsce (13375/18)	31.07.2025 r. (31.10.2025 r.)	Wyrok (N)	Pozbawienie wolności bez wystarczających podstaw prawnych (naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji) z uwagi na zakres i czas trwania ograniczeń nałożonych na skarżącą-dziennikarkę podczas zatrzymania przez policję w celu weryfikacji tożsamości w trakcie kontrmanifestacji przeciwko miesięcznicy smoleńskiej w 2017 r. Trybunał uznał, że mimo twierdzeń władz krajowych, iż skarżąca jedynie „pozostawała do dyspozycji policji”, w rzeczywistości doszło do pozbawienia wolności w rozumieniu art. 5 Konwencji, ponieważ była ona faktycznie kontrolowana przez policję, nie mogła opuścić miejsca zatrzymania, a jej kontakt ze światem zewnętrznym był ograniczony. Jednocześnie władze nie wykazały, aby zastosowane środki miały wystarczającą podstawę prawną w prawie krajowym ani aby cały dwugodzinny okres zatrzymania był konieczny do ustalenia jej tożsamości. Jednocześnie Trybunał uznał za niedopuszczalne z uwagi na niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych zarzuty skarżącej dot. naruszenia prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji) oraz	3 000 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				prawa do wolności zgromadzeń (art. 11 Konwencji).	
78.	Słowiński p. Polsce (22407/20 i 7225/23)	19.06.2025 r. (10.07.2025 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność skargi dot. zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 oraz art. 13 Konwencji z powodu przewlekłości postępowania cywilnego i braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym, z uwagi na nadużycie prawa do skargi . Skarżący zataił informację o równoległych lub wcześniejszych skargach do Trybunału dotyczących tych samych postępowań krajowych, mimo że informacja ta była kluczowa dla sprawy. Trybunał uznał celowy, powtarzający się schemat ukrywania przez skarżącego istotnych okoliczności bez przekonującego wyjaśnienia za sprzeczny z celem prawa do skargi indywidualnej.	nd.
79.	Sochacki p. Polsce (54779/22)	20.11.2025 r. (11.12.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 2 Konwencji w związku z brakiem przeprowadzenia skutecznego i niezależnego śledztwa w sprawie śmierci żony skarżącego w szpitalu .	25 000 EUR
80.	Sokół p. Polsce (29826/20)	27.02.2025 r. (20.03.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w doniesieniu do zarzutu naruszenia art. 2 Konwencji w aspekcie proceduralnym w związku z przewlekłością i brakiem wymaganej rzetelności i skuteczności postępowania karnego w sprawie wyjaśnienia okoliczności wypadku na basenie, któremu uległa skarżąca i który spowodował u niej ciężki uszczerbek na zdrowiu, oraz z powodu negatywnego wpływu przewlekłości tego postępowania na postępowanie cywilne wytoczone w związku z wypadkiem.	25 000 EUR
81.	Sokołowski p. Polsce (52771/22)	27.02.2025 r. (20.03.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie sprawy skarżącego przez skład orzekający Sądu Najwyższego, w którym zasiadali sędziowie wybrani z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	10 000 EUR
82.	Starska p. Polsce (18822/18)	18.12.2025 r. (22.01.2026 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie skargi z listy spraw z uwagi na brak potrzeby dalszego badania sprawy dotyczącej zarzutu naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego oraz zakazu dyskryminacji (art. 8 Konwencji oraz art. 14 w zw. z art. 8) z powodu braku możliwości, w okresie 2015-2017, zmiany nazwiska poprzez dodanie do	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				nazwiska skarżącej nazwiska jej ówczesnej partnerki, ponieważ organy i sądy krajowe nie uznały związku jedнопłciowego skarżącej za powód uzasadniający zmianę nazwiska z uwagi na brak uznania takich związków w polskim prawie. Trybunał wskazał, że kwestia braku ram prawnych dla uznania i ochrony związków osób tej samej płci była przedmiotem wyroku <i>Przybyszewska i inni p. Polsce</i>, który rozstrzygnął inną skargę skarżącej (<i>Starska p. Polsce</i>, skarga nr 11810/17). Wyrok ten jest obecnie w procesie wykonywania, w ramach którego procedowany jest rządowy projekt ustawy zapewniającej uznanie i ochronę związków jedнопłciowych, a zobowiązanie do jego wdrożenia rząd potwierdził w deklaracji jednostronnej w sprawie <i>Gruszczyński-Ręgowski i inni p. Polsce</i>, zatwierdzonej decyzją Trybunału (zob. pkt 26 powyżej), która objęła także kolejną skargę skarżącej (<i>Starska p. Polsce</i>, skarga nr 9864/23). Ponadto Trybunał zauważył, że od czasu wniesienia niniejszej skargi, skarżąca zawarła w Norwegii związek małżeński z nową partnerką, a w 2022 r. zmieniła nazwisko przez dodanie nazwiska żony do swojego. Następnie, w 2024 r., po separacji z żoną, skarżąca wróciła do swojego panieńskiego nazwiska. Trybunał uznał zatem, że nie wydaje się, by skarżąca była nadal zainteresowana zmianą nazwiska na nazwisko jej partnerki z okresu wniesienia niniejszej skargi lub by w jakikolwiek inny sposób odczuwała skutki odmowy w l. 2015-2017 udzielenia jej zgody na zmianę nazwiska.	
83.	Stefański-Plichta p. Polsce (47684/19)	18.12.2025 r. (22.01.2026 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu stosowania specjalnych środków nadzoru podczas pobytu w jednostce penitencjarnej w zw. ze wzmocnioną ochroną skarżącego (art. 3 i art. 8 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	16 000 EUR
84.	Stępień i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 7 skarg: <i>Stępień p. Polsce</i> (1385/24), <i>Szarama p. Polsce</i> (9528/24), <i>Stępień p. Polsce</i> (10150/24),	18.12.2025 r. (22.01.2026 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	3 100 EUR (Stępień) 2 100 EUR (Szarama) 8 300 EUR + 250 EUR (Stępień)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	Rogóż p. Polsce (11375/24), Sudnik-Hryniewicz p. Polsce (19603/24), Osmiańska p. Polsce (1922/24), Madej p. Polsce (22426/24),				6 600 EUR + 250 EUR (Rogóż) 3 600 EUR (Sudnik-Hryniewicz) 6 900 EUR + 250 EUR (Osmiańska) 5 400 EUR + 250 EUR (Madej)
85.	Stowarzyszenie Jedność p. Polsce (60951/14)	18.09.2025 r. (09.10.2025 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność, z uwagi na oczywistą bezzasadność , zarzutu naruszenia art. 6 ust 1 Konwencji w zakresie dostępu do sądu z uwagi na oddalenie skargi kasacyjnej skarżącego stowarzyszenia przez Sąd Najwyższy z powodu braku zdolności sądowej , którą skarżące stowarzyszenie, będące stowarzyszeniem zwykłym nieposiadającym osobowości prawnej, utraciło w wyniku nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 16 września 2011 r. (usunięcie przepisu umożliwiającego organizacjom społecznym występowanie w procesie). Trybunał stwierdził, że celem zmienionych przepisów k.p.c., na podstawie których SN oddalił skargę kasacyjną skarżącego stowarzyszenia, była poprawa jakości regulacji dot. organizacji pozarządowych oraz zwiększenie pewności prawnej w tym zakresie, w związku z czym uznał cel ograniczenia dostępu do SN za uzasadniony . Ponadto Trybunał uznał, że ograniczenie to nie było nieproporcjonalne – wejście w życie znowelizowanych przepisów nie miało wpływu na trwające wówczas postępowanie odwoławcze przed sądem drugiej instancji w sprawie skarżącego stowarzyszenia, zaś skarga kasacyjna została przez nie wniesiona ok. osiem miesięcy po wejściu w życie nowelizacji, zatem decyzja SN była możliwa do przewidzenia i nie była arbitralna. Trybunał podkreślił również, że sprawa skarżącego stowarzyszenia została zbadana merytorycznie przez sądy dwóch instancji , które uznały jego roszczenia za bezzasadne.	nd.
86.	Szamotołulski i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 3 skargi:	04.12.2025 r. (08.01.2026 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji ze względu na przewlekłe stosowanie tymczasowego aresztu .	6 900 EUR + 250 EUR (Szamotołulski)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
	Szamotołski p. Polsce (18383/22), Miedźwiedzik p. Polsce (54129/22), Sarosiek p. Polsce (4770/23)				4 700 EUR (Miedźwiedzik) 5 700 EUR + 250 EUR (Sarosiek)
87.	Sznajder-Malczewska i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 7 skarg: Sznajder-Malczewska p. Polsce (17562/24), Czupryński p. Polsce (17775/24), Siekierski p. Polsce (23220/24), Polkowski p. Polsce (29715/24), Wnuk p. Polsce (30295/24) Leszcz. p. Polsce (31862/24), Plak p. Polsce (33827/24)	18.09.2025 r. (09.10.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	2 900 EUR + 250 EUR (Sznajder-Malczewska) 3 100 EUR (Czupryński) 2 600 EUR (Siekierski) 3 200 EUR (Polkowski) 4 700 EUR (Wnuk) 6 200 EUR (Leszcz) 5 200 EUR (Plak)
88.	Sznajder-Malczewska i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 8 skarg: Sznajder-Malczewska p. Polsce (36496/24), Jakubowski p. Polsce (37266/24), Kamiński p. Polsce (37854/24), Andrzejewski p. Polsce (957/25), Pyra p. Polsce (1949/25), Plak p. Polsce (6600/25), Sobczak p. Polsce (8721/25) Wnuk p. Polsce (9106/25)	20.11.2025 r. (11.12.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugód w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań karnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	4 400 EUR + 250 EUR (Sznajder-Malczewska) 3 300 EUR + 250 EUR (Jakubowski) 2 400 EUR (Kamiński) 7 900 EUR (Andrzejewski) 2 900 EUR (Pyra) 6 200 EUR (Plak) 6 200 EUR (Sobczak) 3 100 EUR (Wnuk)

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
89.	Szprot p. Polsce (10475/21)	20.11.2025 r. (11.12.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 5 ust. 3 Konwencji ze względu na przewlekłe stosowanie tymczasowego aresztu .	3 300 EUR + 250 EUR
90.	Szypuła i inni p. Polsce (78030/14, 23669/16) Wyrok obejmuje 2 skargi : <i>Szypuła p. Polsce</i> (78030/14), <i>Urbanik i Alonso Rodriguez p. Polsce</i> (23669/16),	27.02.2025 r. (27.02.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) z uwagi na brak zapewnienia w Polsce ram prawnych dla uznania i ochrony związków osób tej samej płci w związku z odmową wystawienia zaświadczenia o zdolności do zawarcia małżeństwa z osobą tej samej płci za granicą. Brak konieczności rozpatrzenia dodatkowych zarzutów z art. 8, zarzutów naruszenia zakazu dyskryminacji (art. 14 w zw. z art. 8 Konwencji) i zarzutów naruszenia prawa do zawarcia małżeństwa (art. 12 Konwencji). Trybunał stwierdził, że przez brak zapewnienia skarżącym konkretnych ram prawnych przewidujących uznanie i ochronę, władze pozostawiły ich w próżni prawnej i nie zabezpieczyły podstawowych potrzeb par jednopłciowych żyjących w stałym związku. Żadna z przesłanek interesu publicznego nie przeważa nad interesem skarżących w odpowiednim uznaniu i ochronie prawnej ich związków. Jednocześnie Trybunał zauważył, że określenie dokładnego reżimu prawnego dostępnego dla par tej samej płci pozostaje w marginesie uznania państwa, które może uwzględnić tło społeczne i kulturowe, jednak ważne jest, aby ochrona związków par tej samej płci była odpowiednia. Odnośnie do roszczeń finansowych, Trybunał uznał, że stwierdzenie naruszenia Konwencji stanowi wystarczające zadośćuczynienie za wszelkie szkody niematerialne.	nd.
91.	Śledź p. Polsce (20262/20)	03.07.2025 r. (28.08.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 6 Konwencji i art. 8 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego oraz prawo do poszanowania życia prywatnego) w związku z brakiem możliwości uzyskania przez skarżącego orzeczenia sądu krajowego dotyczącego kontaktów z jego dorosłą, niepełnosprawną siostrą , która w wyniku ran odniesionych w wypadku samochodowym nie jest w stanie wyrazić swojej woli.	11 500 EUR
92.	T.T. p. Polsce (51505/20)	16.10.2025 r. (16.10.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego skarżącego (art. 8 Konwencji) z uwagi na brak podjęcia przez władze polskie wystarczających działań w celu wykonania nakazu powrotu córki skarżącego do Wielkiej	9 800 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
				Brytanii, wydanego na podstawie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę. Trybunał stwierdził, że pomimo braku opóźnień w działaniu właściwych organów na wczesnym etapie, w toku dalszego postępowania wykonawczego występowały okresy bezczynności oraz niedociągnięcia w zakresie jego organizacji i koordynacji: brak staranności w przygotowaniu prób odebrania dziecka, podejmowanie środków, które już wcześniej okazały się nieskuteczne i były skazane na niepowodzenie, brak procedur skutecznej współpracy między zaangażowanymi organami, brak wpływu istniejących mechanizmów nadzoru na prowadzenie sprawy. Postawa matki dziecka nie wyjaśnia ww. niedociągnięć, za które w większości odpowiadają władze krajowe.	
93.	Terczyński p. Polsce (10236/24)	20.11.2025 r. (11.12.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnej w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania karnego (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	3 100 EUR
94.	Tobijański p. Polsce (72520/17)	23.01.2025 r. (23.01.2025 r.)	Wyrok (N)	Naruszenie prawa skarżącego do rzetelnego procesu sądowego z uwagi na przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej w sprawie karnej mimo jego nieobecności, spowodowanej nagłą hospitalizacją, oraz mimo braku obrońcy i bez należytej oceny zasadności wniosku skarżącego o odroczenie rozprawy (art. 6 ust. 1 oraz art. 6 ust. 3 lit. c Konwencji). Trybunał uznał, że sąd krajowy nie zbadał, czy usprawiedliwienie przedstawione przez skarżącego było ważne i czy wykazał on dobry powód swojej nieobecności, ograniczając się jedynie do stwierdzenia, że nieobecność skarżącego nie została usprawiedliwiona zgodnie z prawem z powodu nieprzedstawienia zaświadczenia lekarskiego wydanego przez biegłego sądowego. W odniesieniu do kwestii słusznego zadośćuczynienia, Trybunał odrzucił roszczenia skarżącego i uznał, że stwierdzenie naruszenia stanowi samo w sobie wystarczające słuszne zadośćuczynienie.	nd.
95.	Wróbel p. Polsce (6904/22)	25.03.2025 r. (29.04.2025 r.)	Dec. (Ns)	Niedopuszczalność skargi dotyczącej szeregu zarzutów w związku z postępowaniem o uchylenie immunitetu skarżącego-sędziego Sądu Najwyższego, toczącym się przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, która	nd.

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty <i>(nd. - nie dotyczy)</i>
				zgodnie z orzecnictwem Trybunału nie spełniała wymogu „niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” (zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji, art. 8 - z uwagi na negatywny wpływ wniosku o uchylenie immunitetu na reputację zawodową skarżącego, art. 10 - wniosek o uchylenie immunitetu miał w istocie stanowić reakcję na krytyczne wypowiedzi skarżącego nt. reformy sądownictwa oraz art. 18 w zw. z art. 8 i art. 10 - z uwagi na to, że postępowanie ws. uchylenia immunitetu nie realizowało uprawnionych celów, lecz było formą nękania nastawioną na ograniczenie niezawisłości sędziowskiej). Trybunał uznał skargę, złożoną w czasie, gdy toczyło się postępowanie w drugiej instancji - obecnie przed Izłą Odpowiedzialności Zawodowej SN, za przedwczesną. W ocenie Trybunału, dopóki postępowanie na poziomie krajowym nie zostanie zakończone, brak jest możliwości pełnej oceny jego wpływu na prawa skarżącego wynikające z Konwencji. Znaczenie dla tej oceny miał fakt umorzenia postępowania karnego, które było przyczyną wniosku o uchylenie immunitetu skarżącego oraz przejęcie prowadzenia postępowania ws. uchylenia immunitetu przez nowopowstałą IOZ SN, której decyzje - w przypadku wydania ich przez sędziów, których powołanie nie budzi wątpliwości - są władne zapewnić odpowiednie zadośćuczynienie (ETPC orzekł tak w sprawie <i>Tuleya p. Polsce</i>). ETPC wskazał jednocześnie, że jego decyzja pozostaje bez uszczerbku dla możliwości wszczęcia przez skarżącego nowego postępowania przed Trybunałem po zakończeniu postępowania krajowego.	
96.	Zawiślak p. Polsce (18632/22)	19.06.2025 r. (10.07.2025 r.)	Dec. (SF)	Skreślenie z listy spraw z uwagi na niepodtrzymywanie skargi przez skarżącego, dotyczącej zarzutu naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na rozpoznanie sprawy skarżącego przez skład orzekający Sądu Najwyższego, w którym zasiadali sędziowie mianowani na stanowisko sędziów SN z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa funkcjonującej na mocy zmienionych przepisów z 2017 r.	nd.
97.	Zięba p. Polsce (40317/19)	04.09.2025 r. (25.09.2025 r.)	Dec. (U)	Zatwierdzenie ugody w odniesieniu do zarzutu naruszenia prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji).	4 600 EUR

L.p.	Nazwa sprawy (Nr skargi)	Data rozstrzygnięcia (Data ostateczności wyroku lub notyfikacji decyzji)	Rodzaj zakończenia ¹	Przedmiot sprawy i stwierdzone naruszenie lub podniesione zarzuty (w przypadku braku naruszenia)	Słuszne zadośćuczynienie + koszty (nd. - nie dotyczy)
98.	Žuk i inni p. Polsce Decyzja obejmuje 5 skarg: <i>Žuk p. Polsce</i> (32015/23), <i>Čuha i Čuhova p. Polsce</i> (34733/23), <i>Gencza p. Polsce</i> (35724/23), <i>Wójcik p. Polsce</i> (36176/23), <i>Paliccy p. Polsce</i> (37424/23)	18.09.2025 r. (09.10.2025 r.)	Dec. (DJ)	Zatwierdzenie deklaracji jednostronnych w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowań cywilnych (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz braku skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).	3 360 EUR (Žuk) 4 160 EUR (Čuha i Čuhova) 2 640 EUR (Gencza) 8 320 EUR (Wójcik) 2 880 EUR (Paliccy)

Załącznik C
do Raportu z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału
Praw Człowieka
przez Polskę za 2025 r.

Plany działań, raporty z wykonywania wyroków i informacje o podjętych środkach, przesłane do Komitetu Ministrów Rady Europy w 2025 r.

SPIS DOKUMENTÓW

<i>Bednarz p. Polsce, Dziunikowski p. Polsce, Jabłońska p. Polsce i Kanciał p. Polsce</i> – raport z wykonania wyroków z 21 listopada 2025 r.	16
<i>Bistieva i inni p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku z 3 listopada 2025 r.	23
<i>Caldarar i inni p. Polsce</i> – plan działań z 6 listopada 2025 r.	33
<i>Friedrich i inni p. Polsce</i> – plan działań z 11 września 2025 r.	36
<i>Gorzkowski p. Polsce</i> – zrewidowany raport z wykonania wyroku z 19 września 2025 r.	39
<i>Juszczyszyn p. Polsce, Tuleya p. Polsce oraz Żurek p. Polsce</i> – plan działań z 4 sierpnia 2025 r.	42
<i>Kaczmarek p. Polsce</i> – plan działań z 3 czerwca 2025 r.	51
<i>Kamińska i Inne p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku z 31 października 2025 r.	53
<i>Karasińska p. Polsce</i> – raport z wykonania wyroku z 23 września 2025 r.	57
<i>Grupa Kuchta i Mętel p. Polsce</i> - zaktualizowany raport z wykonania wyroków z 19 listopada 2025 r.	59
<i>Grupa M.K. i inni p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroków z 9 października 2025 r.	86
<i>Pajók i Inne p. Polsce</i> – zaktualizowany plan działań z 1 sierpnia 2025 r.	94
<i>Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce</i> – plan działań z 10 września 2025 r.	99
<i>Poklikayew p. Polsce</i> – zaktualizowany plan działań z 9 października 2025 r.	104
<i>Grupa Reczkowicz p. Polsce, Broda i Bojara p. Polsce, Grzęda p. Polsce, Wałęsa p. Polsce</i> – plan działań z 1 sierpnia 2025 r.	109
<i>Rogalski p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku z 11 września 2025 r.	120
<i>Ruciński p. Polsce</i> – plan działań z 3 czerwca 2025 r.	123
<i>Sieć Obywatelska „Watchdog” Polska p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku z 27 listopada 2025 r.	127
<i>Grupa Stasik p. Polsce i Malec p. Polsce</i> – zaktualizowany raport z wykonania wyroku z 24 listopada 2025 r.	130
<i>Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej (w likwidacji) p. Polsce</i> – raport z wykonania wyroku z 19 marca 2025 r.	142
<i>Tobijański p. Polsce</i> – raport z wykonania wyroku z 7 listopada 2025 r.	145
<i>Tysiąc p. Polsce, R.R. p. Polsce, P. i S. p. Polsce p. Polsce i M.L. p. Polsce</i> – informacja o środkach generalnych z 3 stycznia 2025 r.	148
<i>W.W. p. Polsce</i> – plan działań z 18 listopada 2025 r.	157
<i>Xero Flor p. Polsce</i> – zaktualizowany plan działań z 4 sierpnia 2025 r.	161
<i>Zakrzewski p. Polsce</i> – raport z wykonania wyroku z 19 listopada 2025 r.	166

Łącznie w 2025 r. do Komitetu Ministrów Rady Europy wysłanych zostało 30 dokumentów (planów działań, raportów z wykonania, ich aktualizacji oraz informacji o środkach indywidualnych lub generalnych), dotyczących 49 wyroków, w tym 12 planów działań, 14 raportów z wykonania i 4 pisma informacyjne.

W niektórych sprawach/grupach spraw wysłano więcej niż jeden dokument (np. uzupełnienie uprzednio wysłanego) – w poniższej tabeli wszystkie informacje wysłane w danej sprawie/grupie spraw umieszczone zostały w jednym wierszu. W tabeli znajduje się także informacja o numerze strony, na której można znaleźć tłumaczenie na j. polski danego dokumentu, a w przypadku braku tłumaczenia – krótki opis jego treści. Nie zostały przetłumaczone dokumenty, które w okresie sprawozdawczym zostały zaktualizowane (w takim przypadku przetłumaczony został wyłącznie nowszy dokument) oraz krótkie dokumenty informacyjne.

Lp.	Sprawa / Grupa spraw Nr skargi Data wyroku	Stwierdzone naruszenie Konwencji	Rodzaj dokumentu Data przesłania Znak dokumentu (z odnośnikiem)	Nr strony w załączniku C z treścią dokumentu lub Informacja o treści dokumentu (jeśli nie jest zamieszczony w całości w dalszej części załącznika B)	Uwagi
1.	Bednarz p. Polsce (76505/14) 13.06.2019 r. Dziunikowski p. Polsce (65790/12) 26.09.2019 r. Jabłońska p. Polsce (24913/15) 14.05.2020 r. Kanciał p. Polsce (37023/13) 23.05.2019 r.	Sprawy dotyczące proceduralnego naruszenie art. 2 Konwencji (<i>Jabłońska p. Polsce</i>) i art. 3 Konwencji (<i>Bednarz p. Polsce</i>, <i>Dziunikowski p. Polsce</i>, <i>Kanciał p. Polsce</i>) z uwagi na brak przeprowadzenia skutecznego śledztwa ws. zarzutów nadużycia siły przez funkcjonariuszy. W sprawie <i>Kanciał p. Polsce</i> miało miejsce również materialne naruszenie art. 3 Konwencji z powodu niehumanitarnego lub poniżającego traktowania skarżącego w trakcie zatrzymania przez CBS przy użyciu środków przymusu bezpośredniego (w tym paralizatora).	raport z wykonania wyroków 21.11.2025 r. DH-DD(2025)1441	str. 16	
2.	Bistieva i inni p. Polsce (28761/11) 10.04.2018 r.	Sprawa dotyczy naruszenia prawa do poszanowania życia rodzinnego (art. 8 Konwencji) z powodu umieszczenia skarżącej wraz z małoletnimi dziećmi w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców bez wystarczającego rozważenia możliwości zastosowania środków alternatywnych wobec detencji oraz z powodu długości pobytu w ośrodku (5 miesięcy i 20 dni).	zaktualizowany raport z wykonania wyroku 03.11.2025 r. DH-DD(2025)1314	str. 23	
3.	Caldarar i inni p. Polsce	Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na brak spełnienia przez proces decyzyjny prowadzący do wydania decyzji o rozbiórce	plan działań	str. 33	

	(6142/16) 06.02.2025 r.	obiektów mieszkalnych wzniesionych nielegalnie i zajmowanych przez skarżących, należących do społeczności romskiej, standardów konwencyjnych w zakresie gwarancji przeciw nieproporcjonalnej ingerencji w prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Braki w procesie decyzyjnym dotyczyły braku możliwości udziału skarżących w postępowaniu ws. rozbiórki oraz braku zbadania przez organy i sądy administracyjne proporcjonalności rozbiórki, w szczególności w świetle wrażliwej sytuacji skarżących.	06.11.2025 r. DH-DD(2025)1344		
4.	Friedrich i inni p. Polsce (25344/20 i 17 innych skarg) 20.06.2024 r.	Sprawa dotyczy naruszenia art. 5 ust. 1 i 2 Konwencji z uwagi na <i>de facto</i> pozbawienie wolności 18 skarżących - 16 aktywistów <i>Greenpeace</i> i 2 dziennikarzy - bez zapewnienia im niezbędnych gwarancji proceduralnych przysługujących osobom zatrzymanym, w związku z wejściem przez Straż Graniczną na ich statek w trakcie pokojowej manifestacji w porcie w Gdańsku w 2019 r., której celem było zachęcenie do szybkiego przejścia z paliw kopalnych na źródła odnawialne. ETPC nie uznał, że cały kilkugodzinny okres faktycznego zatrzymania skarżących był niezbędny do weryfikacji ich tożsamości. Ponadto Trybunał stwierdził naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji w odniesieniu do pierwszej dwójki skarżących w związku z zatrzymaniem ich za zachowanie, które nie mogło być uznane za czyn zabroniony w świetle prawa krajowego. Bezprawność zatrzymania skarżących spowodowała również bezprawność ingerencji w ich prawo do swobody wyrażania opinii (naruszenie art. 10 Konwencji).	plan działań 11.09.2025 r. DH-DD(2025)1060	str. 36	
5.	Gorzowski p. Polsce (65546/13) 19.11.2020 r.	Naruszenie prawa do rzetelnego procesu sądowego w aspekcie dostępu do sądu (art. 6 ust. 1 Konwencji) w związku ze zbyt późnym powiadomieniem skarżącego przez pełnomocnika z urzędu o braku podstaw do sporządzenia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Należy zaznaczyć, że okoliczności sprawy miały miejsce w 2013 r., przed wejściem w życie zmiany w art. 177 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, wprowadzonej nowelizacją z dnia 9 kwietnia 2015 r., która usunęła źródło naruszenia na poziomie generalnym.	zaktualizowany raport z wykonania wyroku 11.09.2025 r. zrewidowany raport z wykonania wyroku 19.09.2025 r. DH-DD(2025)1039-rev	str. 39 (zrewidowany raport z wykonania wyroku z 19.09.2025 r.)	Wyrok uznany za wykonany. Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wykonywaniem wyroku z dnia 15.10.2025 r. CM/ResDH(2025)319
6.	Juszczyszyn p. Polsce (35599/20)	Sprawy dotyczyły działań dyscyplinarnych (<i>Juszczyszyn p. Polsce</i>, <i>Tuleya p. Polsce</i>) i stosowania innych środków (<i>Żurek p. Polsce</i>) przeciwko skarżącym-sędziom, które miały na celu zniechęcenie ich do badania prawidłowości powołań innych sędziów	plan działań 04.08.2025 r.	str. 42	Decyzja KMRE z dnia 17.09.2025 r.

06.10.2022 r.	(Juszczyszyn), podejmowania działań ściśle związanych z pełnieniem funkcji sędziego (Tuleya) oraz wyrażania opinii w obronie praworządności i niezawisłości sędziów.	DH-DD(2025)895		CM/Del/Dec(2025)1537/H46-25
Tuleya p. Polsce (skargi nr 21181/19 i 51751/20)	<i>Juszczyszyn p. Polsce</i> - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku z faktem, że sprawa dyscyplinarna skarżącego za badanie prawidłowości powołania innego sędziego, w wyniku której został zawieszony w obowiązkach sędziego, nie została rozpoznana przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą z uwagi na udział w powołaniu sędziów Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w wadliwej procedurze w wyniku reformy z 2017 r.			
06.07.2023 r.				
Żurek p. Polsce (39650/18)	Naruszenie art. 8 Konwencji w zw. brakiem wystarczającej ochrony skarżącego przed arbitralnością decyzji o zawieszeniu go oraz naruszenie art. 18 w zw. z art. 8 Konwencji z uwagi na fakt, że ingerencja w jego prawo do życia prywatnego nastąpiła dla innych celów niż przewidziane w Konwencji, tj. środki dyscyplinarne zastosowane wobec niego miały głównie na celu ukaranie i zniechęcenie go do weryfikowania statusu sędziów nominowanych z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej KRS.			
10.10.2022 r.	<i>Tuleya p. Polsce</i> - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w zw. z uchyleniem skarżącemu immunitetu sędziego, w celu umożliwienia przeprowadzenia postępowania karnego przeciwko niemu w odniesieniu do działań ściśle związanych z pełnieniem funkcji sędziego (wystosowanie zapytania prejudycjalnego dot. nowego systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego, która nie spełniała wymogu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą z uwagi na udział w powołaniu jej sędziów KRS ukształtowanej w wadliwej procedurze w wyniku reformy z 2017 r.			
	Naruszenie prawa do życia prywatnego (art. 8 Konwencji) z powodu nieuprawnionej ingerencji w to prawo w zw. z uchyleniem immunitetu skarżącemu i postępowaniem dyscyplinarnym za wystosowanie zapytania prejudycjalnego do TSUE, które to działania podważały integralność skarżącego i uniemożliwiły wykonywanie przez niego obowiązków służbowych przez ponad dwa lata.			
	Naruszenie art. 10 Konwencji w związku ze skierowanymi przeciwko skarżącemu działaniami karnymi i dyscyplinarnymi za jego wypowiedzi w obronie praworządności oraz niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Uznanie środków zastosowanych w sprawie skarżącego za mające efekt mrozący polegający na zniechęcaniu sędziów do udziału w debacie publicznej na temat reform ustawodawczych mających wpływ na sądownictwo i jego niezależność.			

		<i>Żurek p. Polsce</i> - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w zakresie dostępu do sądu w związku z brakiem kontroli sądowej przedterminowego wygaśnięcia <i>ex lege</i> mandatu skarżącego jako sędziego-członka Krajowej Rady Sądownictwa w następstwie jej reformy z 2017 r. Ponadto naruszenie art. 10 Konwencji w związku ze skierowanymi przeciwko skarżącemu w latach 2016-2018 działaniami - obejmującymi odwołanie go z funkcji rzecznika sądu, badanie i odtajnienie jego zeznań majątkowych oraz kontrolę jego pracy orzeczniczej - które były odpowiedzią na wyrażane przez niego poglądy w obronie praworządności i niezawisłości sędziowskiej oraz nosiły znamiona strategii mającej na celu jego zastraszenie. Trybunał uznał środki zastosowane w sprawie skarżącego za mające efekt mrozący polegający na zniechęcaniu sędziów do udziału w debacie publicznej na temat reform ustawodawczych mających wpływ na sądownictwo. Część aspektów ww. spraw badana jest w procesie wykonywania innych wyroków dot. praworządności: środki odnoszące się do problemu braku spełnienia wymogu sądu ustanowionego ustawą z powodu orzekania sędziów powołanych z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej KRS (<i>Juszczyszyn p. Polsce</i>) badane są w ramach grupy <i>Reczkowicz p. Polsce</i>; kwestia braku możliwości kontroli przedwczesnego zakończenia <i>ex lege</i> kadencji członka KRS (<i>Żurek p. Polsce</i>) badana jest razem ze sprawą <i>Grzęda p. Polsce</i>.			
7.	Kaczmarek p. Polsce (16974/14) 22.02.2024 r.	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i korespondencji (art. 8 Konwencji) w związku z ujawnieniem - bez podstaw w prawie krajowym - podczas konferencji prasowej w 2007 r. nagrania rozmowy telefonicznej skarżącej, która nie była osobą objętą postępowaniem przygotowawczym, oraz w związku z przechowywaniem danych uzyskanych podczas tajnej inwigilacji bez gwarancji proceduralnych i jasności ram prawnych odnośnie do zniszczenia tych materiałów.	plan działań 03.06.2025 r. DH-DD(2025)653	str. 51	
8.	Kamińska i inne p. Polsce (4006/17) 03.09.2020 r.	Naruszenie prawa do życia w aspekcie proceduralnym (art. 2 Konwencji) z uwagi na przewlekłość postępowania w sprawie wyjaśnienia okoliczności śmierci partnera i ojca skarżących (7 lat, w tym 5 lat w I instancji).	zaktualizowany raport z wykonania wyroku 31.10.2025 r. DH-DD(2025)1305	str. 53	Wyrok uznany za wykonany. Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wykonywaniem wyroku z dnia 10.12.2025 r. CM/ResDH(2025)441

9.	Karasińska p. Polsce (13771/02) 06.10.2009 r.	Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z powodu przewlekłości postępowania przed organami i sądami administracyjnymi, wszczętego na wniosek skarżącej w 1995 r., dotyczącego rozbiórki mieszkania wybudowanego bez wymaganego pozwolenia na strychu nad mieszkaniem skarżącej. ETPC uznał, że zawitość sprawy (tj. konieczność uprzedniego uzyskania wyroku cywilnego nakazującego eksmisję sąsiada skarżącej i możliwość wykonania go dopiero po zapewnieniu sąsiadowi lokalu zastępczego) oraz fakt, że nie dotyczyła kwestii, w której wymagane jest zachowanie szczególnej staranności, jak np. w sprawach dot. zatrudnienia i emerytur, nie usprawiedliwiają łącznej długości postępowania. Decyzja o rozbiórce z 1998 r. została wykonana w 2024 r.	raport z wykonania wyroku 23.09.2025 r. DH-DD(2025)1083	str. 57	Wyrok uznany za wykonany. Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wykonywaniem wyroku z dnia 10.12.2025 r. CM/ResDH(2025)440
10.	Grupa Kuchta i Mętel Kuchta i Mętel p. Polsce (76813/16) 02.09.2021 r. Skorupa p. Polsce (44153/15) 16.02.2022 r.	Naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie materialnym i proceduralnym w związku z nadmiernym i nieproporcjonalnym użyciem siły przez funkcjonariuszy Policji w trakcie zatrzymania (<i>Kuchta i Mętel p. Polsce</i>) albo poniżającym traktowaniem na komisariacie (<i>Skorupa p. Polsce</i>) oraz brakiem przeprowadzenia skutecznego śledztwa z powodu braku wiarygodnego wyjaśnienia źródła obrażeń odniesionych przez skarżących (<i>Kuchta i Mętel</i>) lub niezabezpieczenia istotnych dowodów w śledztwie (<i>Skorupa</i>).	zaktualizowany raport z wykonania wyroków 19.11.2025 r. DH-DD(2025)1407	str. 59	
11.	Grupa M.K. i inni M.K. i inni p. Polsce (40503/17) 23.07.2020 r. Sherov i inni p. Polsce (54029/17) 04.04.2024 r.	Sprawy dotyczyły wielokrotnej odmowy, w latach 2016–2017, przyjmowania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej wniosków skarżących o udzielenie ochrony międzynarodowej na granicy z Białorusią (<i>M.K. i inni p. Polsce</i>) oraz Ukrainą (<i>Sherov i inni p. Polsce</i>), a następnie zawracania skarżących odpowiednio na Białoruś oraz do Ukrainy. Naruszenie art. 3 Konwencji (w przypadku sprawy <i>Sherov i inni</i> – tylko w aspekcie proceduralnym) z uwagi na brak dostępu skarżących do procedury azylowej w zw. z wielokrotną odmową przyjęcia od nich wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz z uwagi na narażenie ich na ryzyko niehumanitarnego lub poniżającego traktowania w ich krajach pochodzenia, biorąc pod uwagę sytuację na Białorusi i ryzyko tzw. odesłania łańcuchowego (<i>M.K. i inni</i>) oraz brak zbadania przed odesłaniem do Ukrainy kwestii bezpieczeństwa i dostępu do odpowiedniej procedury azylowej (<i>Sherov i inni</i>). Naruszenie art. 4 Protokołu 4 do Konwencji (zakaz zbiorowego wydalania cudzoziemców) z uwagi na fakt, że decyzje o	zaktualizowany raport z wykonania wyroków 09.10.2025 r. DH-DD(2025)1177	str. 86	Decyzja KMRE z dnia 04.12.2025 r. CM/Del/Dec(2025)1545/H46-29 Wyrok Sherov i inni uznany za wykonany. Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wyrokiem powtarzalnym <i>Sherov i inni</i> z dnia 04.12.2025 r. CM/ResDH(2025)391 Badanie stanu wdrożenia środków generalnych kontynuowane będzie w ramach

		odmowie wjazdu do Polski i zawróceniu na Białoruś i do Ukrainy były wydawane w sprawach skarżących bez uwzględnienia indywidualnej sytuacji każdej osoby oraz uznanie, że działania polskich władz były elementem szerszej polityki. Naruszenie art. 13 Konwencji w zw. z art. 3 Konwencji i art. 4 Protokołu 4 do Konwencji w związku z brakiem skutecznego środka odwoławczego od ww. działań, biorąc pod uwagę fakt, że odwołanie od decyzji o odmowie wjazdu nie miało skutku zawieszającego. Ponadto w sprawie <i>M.K. i inni</i> Trybunał orzekł, że władze polskie nie wykonały środków tymczasowych o czasowym nieodsyłaniu skarżących na Białoruś, co stanowiło naruszenie obowiązków wynikających z art. 34 Konwencji.			wyroku wiodącego – <i>M.K. i inni p. Polsce</i> .
12.	Pajk i inne p. Polsce (25226/18) 24.10.2023 r.	Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji (dostęp do sądu) oraz art. 14 (zakaz dyskryminacji) w zw. z art. 8 Konwencji z uwagi na konieczność wcześniejszego przejścia w stan spoczynku skarżących - czterech sędzi, w następstwie odmowy Ministra Sprawiedliwości lub Krajowej Rady Sądownictwa udzielenia im zgody na dalsze orzekanie, która była niezbędna po zmianach legislacyjnych z 2017 r., które obniżyły wiek obowiązkowego przejścia sędziów w stan spoczynku z 67 do 60 lat dla kobiet i z 67 do 65 lat dla mężczyzn i wprowadziły wymóg uzyskania ww. zgody. Takie ukształtowanie systemu przechodzenia w stan spoczynku sędziów, w połączeniu z brakiem kontroli przez niezależny sąd, nie dawało gwarancji ochrony przed arbitralnością władzy ustawodawczej i wykonawczej. Brak było również merytorycznego uzasadnienia dla zróżnicowania wieku przejścia w stan spoczynku dla kobiet i mężczyzn, który dla kobiet-sędzi niosł negatywne skutki dla kariery zawodowej i konsekwencje finansowe.	zaktualizowany plan działań 01.08.2025 r. DH-DD(2025)883	str. 94	Decyzja KMRE z dnia 17.09.2025 r. CM/Del/Dec(2025)1537/H46-26
13.	Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce (72038/17, 25237/18) 28.05.2024 r.	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego w związku ze sposobem ukształtowania systemu kontroli operacyjnej w Polsce oraz zasad przechowywania danych komunikacyjnych w celu ewentualnego dostępu dla właściwych organów krajowych oraz w zw. ze sposobem ukształtowania reżimu tajnego nadzoru w ramach prawa antyterrorystycznego, niezapewniającym odpowiedniej ochrony przed ryzykiem nadużyć i arbitralnością. Jednocześnie brak zabezpieczeń przed nadmiernym stosowaniem nadzoru i nadmierną ingerencją w życie prywatne osób fizycznych nie jest wystarczająco zrównoważony przez obecny mechanizm kontroli sądowej. Skarżący uznani za ofiary naruszenia Konwencji, mimo że nie mogli twierdzić, że zostali poddani konkretnemu środkowi nadzoru. Badanie zaskarżonych przepisów <i>in</i>	plan działań 10.09.2025 r. DH-DD(2025)1036	str. 99	

		<i>abstracto</i> zostało przez Trybunał uznane za uzasadnione z uwagi na niejawni i szeroki zakres środków nadzoru oraz brak skutecznych środków odwoławczych umożliwiających ich zaskarżenie. Z tych samych powodów stwierdził, że samo istnienie kwestionowanego ustawodawstwa stanowi ingerencję w korzystanie przez zainteresowane osoby z ich praw wynikających z art. 8 Konwencji.			
14.	Poklikayew p. Polsce (1103/16) 22.06.2023 r.	Naruszenie art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji z powodu ograniczenia praw proceduralnych skarżącego, obywatela Białorusi, w kontekście decyzji o cofnięciu zezwolenia na jego pobyt w Polsce i wydaleniu z kraju ze względów bezpieczeństwa narodowego, bez poinformowania go o szczegółowych podstawach decyzji i umożliwienia zapoznania z całością akt sprawy z uwagi na utajnienie ich części. Fakt przeprowadzenia kontroli sądowej decyzji o wydaleniu przez niezawisłe organy sądowe wysokiego szczebla nie był wystarczający dla zrównoważenia ograniczeń praw proceduralnych skarżącego.	zaktualizowany plan działań 09.10.2025 r. DH-DD(2025)1176	str. 104	Decyzja KMRE z dnia 04.12.2025 r. CM/Del/Dec(2025)1545/H46-30
15.	Grupa Przybyszewska i inni Przybyszewska i inni p. Polsce (11454/17 i 9 innych skarg) 12.12.2023 r. Formela i inne p. Polsce (58828/12 i 4 inne skargi) 19.09.2024 r. Szypuła i inni p. Polsce (78030/14 i 23669/16) 27.02.2025 r. Andersen p. Polsce (53662/20) 24.04.2025 r.	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego skarżących (art. 8 Konwencji) z uwagi na brak jakiegokolwiek formy prawnego uznania i ochrony związków jednoosobowych w Polsce, co spowodowało, że partnerzy tej samej płci nie są w stanie regulować podstawowych aspektów swojego życia. Stan faktyczny spraw dotyczył odmowy przyjęcia od nich oświadczeń o braku przeszkód do zawarcia związku małżeńskiego (<i>Przybyszewska i inni p. Polsce</i>), odmowy transkrypcji zagranicznego aktu małżeństwa zawartego między osobami tej samej płci za granicą (<i>Formela i inne p. Polsce</i> , <i>Andersen p. Polsce</i>) oraz odmowy wydania zaświadczenia o braku przeszkód do zawarcia małżeństwa w celu zawarcia małżeństwa jednoosobowego za granicą (<i>Szypuła i inni p. Polsce</i>) -.	informacja o środkach generalnych 02.04.2025 r. DH-DD(2025)382 zaktualizowana informacja o środkach generalnych 09.05.2025 r. DH-DD(2025)548	W związku z zaplanowanym badaniem działań podjętych przez państwo polskie celem wykonania wyroków z grupy <i>Przybyszewska i inni</i> na posiedzeniu KMRE w czerwcu 2025 r. oraz z uwagi na konieczność zaktualizowania informacji przekazanych w planie działań z dnia 13 września 2024 r., rząd przekazał KMRE przed posiedzeniem dwie związane informacje o stanie prac nad ówczesnym projektem ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich i ustawy wprowadzającej. W informacji przekazanej w dniu 2 kwietnia 2025 r. rząd poinformował o aktualnym etapie rządowego procesu legislacyjnego (kontynuacja procesu uzgodnień) oraz zapewnił, że procedowane rozwiązania regulują także problem źródłowy leżący u podstaw skarg objętych wyrokiem <i>Formela i inni p. Polsce</i> . W informacji z dnia 9 maja 2025 r. rząd poinformował o zmianach wprowadzonych do projektowanych aktów prawnych, m.in. o zmianie tytułu na projekt ustawy o związkach partnerskich.	Decyzja KMRE z dnia 12.06.2025 r. CM/Del/Dec(2025)1531/H46-29

				Jednocześnie zostało wskazane, że w nowej wersji projektów zostały zachowane przepisy dotyczące praw i obowiązków partnerów w związkach partnerskich, o których mowa w par. 114 wyroku <i>Przybyszewska i inni p. Polsce</i> .	
16.	Grupa Reczkowicz: Reczkowicz p. Polsce (43447/19) 22.07.2021 r. Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce (49868/19, 57511/19) 08.11.2021 r. Advance Pharma Sp. z o.o. p. Polsce (1469/20) 03.02.2022 r. Broda i Bojara p. Polsce (26691/18 i 27367/18) 29.06.2021 r. Grzęda p. Polsce (43572/18) 15.03.2022 r. Wałęsa p. Polsce (50849/21) 23.11.2023 r. (wyrok pilotażowy)	KMRE bada wspólnie wyroki z grupy <i>Reczkowicz</i> oraz wyroki <i>Broda i Bojara p. Polsce</i>, <i>Grzęda p. Polsce</i> i <i>Wałęsa p. Polsce</i> (od września 2025 r. również wyrok <i>Pajk i inne p. Polsce</i>), w których nadrzędnym problemem jest reforma KRS z 2017 r. Wyroki z grupy <i>Reczkowicz</i> dotyczą naruszenia zasady praworządności (art. 6 ust. 1 Konwencji) z powodu braku spełnienia wymogu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w zw. z orzekaniem w sprawach skarżących przez sędziów różnych izb Sądu Najwyższego (Izby Dyscyplinarnej – <i>Reczkowicz</i>, Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych – <i>Dolińska-Ficek i Ozimek</i>, Izby Cywilnej – <i>Advance Pharma</i>) powołanych z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w wyniku reformy z 2017 r. Nieprawidłowości tej procedury były tak poważne, że podważały samą istotę prawa do rozpatrzenia sprawy przez sąd ustanowiony ustawą. <i>Broda i Bojara p. Polsce</i> - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku z przedterminowym zakończeniem kadencji skarżących jako wiceprezesów sądu na podstawie przepisów przejściowych obowiązujących od 12 sierpnia 2017 r. do 12 lutego 2018 r., które nie pozwalały na rozpoznanie decyzji o ich odwołaniu ani przez sąd powszechny ani przez inny organ sprawujący obowiązki sądownicze. <i>Grzęda p. Polsce</i> - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji (prawo do rzetelnego procesu sądowego – dostęp do sądu) z uwagi na brak zapewnienia kontroli sądowej przedterminowego wygaszenia, z mocy prawa, kadencji skarżącego jako sędziowskiego członka KRS. <i>Wałęsa p. Polsce</i> - naruszenie art. 6 ust. 1 oraz art. 8 Konwencji w zw. z naruszeniem prawa do niezależnego i bezstronnego sądu oraz w odniesieniu do zasady pewności prawa, a także z powodu bezprawnej ingerencji w prawo do poszanowania życia prywatnego skarżącego w kontekście uchylecia przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, w następstwie skargi nadzwyczajnej złożonej	plan działań 01.08.2025 r. DH-DD(2025)884	str. 109	Decyzja KMRE z dnia 17.09.2025 r. CM/Del/Dec(2025)1537/H46-26

		przez Prokuratora Generalnego, prawomocnego wyroku w sprawie o zniesławienie, wydanego dziesięć lat wcześniej na korzyść skarżącego. Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN nie spełniała wymogu niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą z powodu orzekania w sprawie skarżącego przez sędziów powołanych w wadliwej procedurze z udziałem KRS nieprawidłowo ukształtowanej po reformie z 2017 r., a także z uwagi na wyłączną kompetencję tej izby w sprawach dotyczących zarzutu braku niezawisłości sędziego. Ponadto w związku z niezgodnością procedury skargi nadzwyczajnej z zasadą pewności prawa oraz wyłączną kompetencją IKNSP SN do rozpatrywania tych skarg oraz braku gwarancji przed nadużyciami i instrumentalizacją skargi, doszło do naruszenia prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy skarżącego. W sprawie <i>Wałęsa</i> Trybunał wydał wyrok pilotażowy, tj. orzekł, że stwierdzone naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji mają charakter systemowy i wynikają z powiązanych ze sobą problemów związanych z nieprawidłowym funkcjonowaniem krajowego ustawodawstwa i praktyki, wynikającym z reformy sądownictwa, powodującego stały wzrost liczby nowych skarg przeciwko Polsce. ETPC zobowiązał Polskę do podjęcia odpowiednich środków ustawodawczych i innych w celu zapewnienia w wewnętrznym porządku prawnym zgodności z wymogiem „niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” i zasadą pewności prawa.			
17.	Rogalski p. Polsce (5420/16) 23.03.2023 r.	Naruszenie art. 10 Konwencji w związku z brakiem dostatecznego uzasadnienia decyzji o ukaraniu skarżącego (adwokata) w postępowaniu dyscyplinarnym, a także z uwagi na przekroczenie marginesu uznania przy rozstrzyganiu o jego winie za nieetyczne postępowanie.	zaktualizowany raport z wykonania wyroku 11.09.2025 r. DH-DD(2025)1038	str. 120	Wyrok uznany za wykonany. Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wyrokiem z dnia 07.10.2025 r. CM/ResDH(2025)285
18.	Ruciński p. Polsce (22716/12) 05.10.2023 r.	Naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji z uwagi na nieproporcjonalną ingerencję organów podatkowych w działalność gospodarczą skarżącego oraz odmowę przyznania mu przez sądy krajowe odszkodowania za utracone zyski z działalności gospodarczej, poniesione z zw. z decyzjami organów podatkowych, które następnie zostały uznane za bezprawne i uchylone.	plan działań 03.06.2025 r. DH-DD(2025)651	str. 123	

19.	Sieć Obywatelska „Watchdog” Polska p. Polsce (10103/20) 21.03.2024 r.	Naruszenie prawa do otrzymywania i przekazywania informacji (art. 10 Konwencji) z uwagi na odmowę przez Trybunał Konstytucyjny w 2017 r. udzielenia skarżącej organizacji pozarządowej dostępu do niektórych kalendarzy spotkań sędziów TK, który to dostęp należało uznać za leżący w interesie publicznym, oraz w związku z brakiem wykazania, że odmowa służyła jakimkolwiek uzasadnionemu celowi lub była niezbędna w społeczeństwie demokratycznym. ETPC uznał, że w szczególnych okolicznościach sprawy, zwłaszcza w świetle jej kontekstu politycznego, żądana informacja leżała w interesie publicznym, a orzecznictwo sądów krajowych - kwalifikujące kalendarze spotkań jako wewnętrzne, niepubliczne dokumenty - nie umożliwiło uwzględnienia tego kontekstu i dokonania indywidualnej oceny. Brak naruszenia art. 10 w kontekście odmowy dostępu do ewidencji wejść.	raport z wykonania wyroku 03.06.2025 r. DH-DD(2025)655 zaktualizowany raport z wykonania wyroku 27.11.2025 r. DH-DD(2025)1449	str. 127 (zaktualizowany raport z wykonania wyroku z 27.11.2025 r.)	
20.	Grupa Stasik i Malec Stasik p. Polsce (21823/12) 06.10.2015 r. Malec p. Polsce (28623/12) 28.06.2016 r. Beluch p. Polsce (4065/21) 28.09.2023 r. Brunner p. Polsce (71021/13) 09.07.2020 r. M.H. p. Polsce (73247/14) 01.12.2022 r.	Naruszenie prawa do życia rodzinnego skarżących z uwagi na długość postępowań dotyczących uregulowania lub wykonania kontaktów skarżących z ich dziećmi (art. 8 Konwencji). Sprawa <i>Stasik p. Polsce</i> dotyczyła również naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na przewlekłość postępowania rozwodowego skarżącego.	zaktualizowany raport z wykonania wyroków 24.11.2025 r. DH-DD(2025)1428	str. 130	
21.	Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej (w likwidacji) p. Polsce (26821/17) 14.03.2024 r.	Naruszenie prawa do zrzeszania się (art. 11 Konwencji) z uwagi na brak wykazania, że nazwa skarżącego stowarzyszenia i brzmienie dwóch postanowień jego statutu, które odnosiły się do „narodowości śląskiej” i które stanowiły kluczową kwestię w jego rozwiązaniu (jako sugerujące, zdaniem sądów, istnienie i uznanie przez władze „narodu śląskiego”), mogły stanowić zagrożenie dla porządku publicznego.	raport z wykonania wyroku 19.03.2025 r. DH-DD(2025)331	str. 142	
22.	T.T. p. Polsce (51505/20)	Naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego skarżącego (art. 8 Konwencji) z uwagi na brak podjęcia przez władze polskie wystarczających działań, jakich można	informacja o środkach indywidualnych	Z uwagi na fakt, że wyrok ETPC dotyczył braku wykonania nakazu powrotu dziecka, w informacji	

	16.10.2025 r.	by rozsądnie wymagać w okolicznościach sprawy, w celu wykonania nakazu powrotu córki skarżącego do Wielkiej Brytanii, wydanego na podstawie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę.	16.12.2025 r. DH-DD(2026)17	przekazanej KMRE rząd przedstawił aktualną sytuację w tym zakresie, tj. o dalszym braku wykonania nakazu oraz o zaplanowanej kolejnej próbie odebrania dziecka i przekazania go skarżącemu. Rząd wskazał również, że w omawianej sprawie Minister Sprawiedliwości pozostaje w stałym kontakcie z sądem i kuratorem wykonującym postanowienie o odebraniu dziecka, a także z policją oraz brytyjskim organem centralnym ws. rodzinnych i Ambasadą Wielkiej Brytanii w Warszawie. Poinformował także o piśmie MS do MSWiA ws. stosowania „Wzoru bezpiecznej procedury przymusowego odebrania dziecka” przez policję.	
23.	Tobijański p. Polsce (72520/17) 23.01.2025 r.	Naruszenie prawa skarżącego do rzetelnego procesu sądowego z uwagi na przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej w sprawie karnej mimo jego nieobecności, spowodowanej nagłą hospitalizacją, oraz mimo braku obrońcy i bez należytej oceny zasadności wniosku skarżącego o odroczenie rozprawy (naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. c) Konwencji). Sąd krajowy ograniczył się do stwierdzenia, że nieobecność skarżącego nie została usprawiedliwiona zgodnie z prawem z powodu nieprzedstawienia zaświadczenia lekarskiego wydanego przez biegłego sądowego, bez zbadania powodu tej nieobecności.	raport z wykonania wyroku 07.11.2025 r. DH-DD(2025)1345	str. 145	Wyrok uznany za wykonany. Rezolucja zamykająca nadzór KMRE nad wyrokiem z dnia 10.12.2025 r. CM/ResDH(2025)442
24.	Tysiąc p. Polsce (5410/03) 20.03.2007 r. R.R. p. Polsce (27617/04) 26.05.2011 r. P. i S. p. Polsce (57375/08) 30.10.2012 r. M.L. p. Polsce (40119/21) 14.12.2023 r.	Sprawy dotyczące różnych aspektów związanych z dostępem do zabiegu przerwania ciąży. Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na brak odpowiednich ram proceduralnych gwarantujących skarżącym dostęp do świadczeń medycznych w odpowiednim czasie, tj. zabiegu legalnego przerwania ciąży (<i>Tysiąc p. Polsce</i>) i badań prenatalnych (<i>R.R. p. Polsce</i>). W sprawie <i>R.R. ETPC</i> uznał, że z powodu braku dostępu w odpowiednim czasie do badań prenatalnych doszło również do naruszenia art. 3 Konwencji. W sprawie <i>P. i S. p. Polsce</i> ETPC stwierdził naruszenie art. 3 Konwencji w stosunku do pierwszej skarżącej (małoletniej) z uwagi na kumulatywny wpływ okoliczności sprawy na jej sytuację i sposób potraktowania przez organy państwa, które wywołały cierpienie przekraczające minimalny próg dolegliwości w rozumieniu tego przepisu. Ponadto ETPC stwierdził naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji z powodu umieszczenia małoletniej w pogotowiu opiekuńczym, a także naruszenie	informacja o środkach generalnych 03.01.2025 r. DH-DD(2025)19	str. 148	Decyzja KMRE z dnia 06.03.2025 r. CM/Del/Dec(2025)1521/H46-24

		art. 8 Konwencji w stosunku do obu skarżących (matki i córki) z powodu niezapewnienia im skutecznego poszanowania ich życia prywatnego z uwagi na brak dostępu do informacji nt. warunków dostępu do zabiegu legalnego przerwania ciąży i obowiązujących procedur, oraz z uwagi na bezprawne ujawnienie danych osobowych skarżących przez publiczny szpital. W sprawie <i>M.L. p. Polsce</i> Trybunał stwierdził naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na niezgodną z prawem ingerencję w życie prywatne skarżącej z powodu odwołania zaplanowanego zabiegu przerwania ciąży - na który skarżąca została skierowana wcześniej zgodnie z prawem - w związku z opublikowaniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r. w sprawie K 1/20, co skutkowało brakiem wymaganej przewidywalności i pozbawiło skarżącą odpowiednich zabezpieczeń przed arbitralnością. Brak spełnienia przez orzeczenie TK wymogu praworządności w zw. z nieprawidłowościami w procedurze wyboru niektórych z sędziów wydających wyrok, którego konsekwencją była bezprawność ingerencji w życie prywatne skarżącej.			
25.	W.W. p. Polsce (31842/20) 11.07.2024 r.	Naruszenie prawa do życia prywatnego (art. 8 Konwencji), w kontekście odmowy wydania zgody na kontynuowanie terapii hormonalnej w zakładzie karnym przez skarżącą-osobę transpłciową i przerwania terapii na okres 14 dni, z uwagi na nałożenie na nią nieproporcjonalnego ciężaru (żądanie dodatkowej konsultacji lekarskiej w celu udowodnienia potrzeby kontynuacji terapii, którą przechodziła od 1,5 roku) i brak uwzględnienia jej szczególnie wrażliwej sytuacji (osoba pozbawiona wolności, w trakcie korekty płci). W sprawie został zastosowany środek tymczasowy nakazujący władzom polskim zapewnienie skarżącej dostępu do leków hormonalnych, na jej koszt, przepisanych jej przez endokrynologa – środek został wykonany niezwłocznie.	plan działań 18.11.2025 r. DH-DD(2025)1395	str. 157	
26.	Xero Flor w Polsce Sp. z o.o. p. Polsce (4907/18) 07.05.2021 r.	Naruszenie art. 6 ust. 1 w zakresie prawa do rzetelnego procesu sądowego ze względu na niewystarczające uzasadnienie odmowy skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego przez sąd powszechny. Naruszenie art. 6 ust. 1 w zakresie prawa do sądu ustanowionego ustawą z powodu udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym sędziego, którego wybór dotknięty był nieprawidłowościami naruszającymi istotę tego prawa.	zaktualizowany plan działań 04.08.2025 r. DH-DD(2025)896	str. 161	Decyzja KMRE z dnia 17.09.2025 r. CM/Del/Dec(2025)1537/H46-27
27.	Zakrzewski p. Polsce (63277/19)	Naruszenie prawa do rzetelnego procesu sądowego (art. 6 ust. 1 Konwencji) w związku z nałożeniem na skarżącego surowszej kary po ponownym zbadaniu jego sprawy karnej	raport z wykonania wyroku	str. 166	

	14.11.2024 r.	na skutek kasacji złożonej przez Prokuratora Generalnego w sytuacji, w której skarżący odbył już ponad połowę orzeczonej kary i został warunkowo zwolniony z odbywania reszty kary.	19.11.2025 r. DH-DD(2025)1401		
--	---------------	---	--	--	--

***Bednarz p. Polsce, Dziunikowski p. Polsce, Jabłońska p. Polsce i Kanciał p. Polsce* – raport z wykonania wyroków z 21 listopada 2025 r.**

Opis spraw

Bednarz p. Polsce, skarga nr 76505/14, wyrok z 13 czerwca 2019 r., ostateczny 13 czerwca 2019 r.,
Dziunikowski p. Polsce, skarga nr 65790/12, wyrok z 26 września 2019 r., ostateczny 26 września 2019 r.,

Jabłońska p. Polsce, skarga nr 24913/15, wyrok z 14 maja 2020 r., ostateczny 14 sierpnia 2020 r.,
Kanciał p. Polsce, skarga nr 37023/13, wyrok z 23 maja 2019 r., ostateczny 23 sierpnia 2019 r.

Przedmiotowe sprawy dotyczą naruszeń proceduralnych art. 2 (w sprawie *Jabłońska*) lub art. 3 (w sprawach *Bednarz*, *Dziunikowski* i *Kanciał*) Konwencji w związku z brakiem przeprowadzenia skutecznego śledztwa w sprawie wyjaśnienia przypadków nadmiernego użycia siły przez funkcjonariuszy policji. Jedną ze spraw (*Kanciał*) dotyczy również naruszenia materialnego art. 3 Konwencji.

Sprawa *Bednarz p. Polsce* dotyczy braku niezbędnego obiektywizmu oraz powierzchownego charakteru śledztwa w sprawie rzekomego złego traktowania skarżącego przez funkcjonariuszy policji w 2013 r. (naruszenie proceduralne art. 3 Konwencji).

Trybunał uznał za szczególnie niezadowolające, że organy ścigania bezkrytycznie przyjęły zeznania funkcjonariuszy policji, nie uwzględniając faktu, iż byli oni oczywiście zainteresowani wynikiem sprawy oraz zmniejszeniem zakresu swojej odpowiedzialności. Z drugiej strony, mimo że wszyscy znajomi skarżącego uczestniczący w zdarzeniach jednoznacznie potwierdzili, że skarżący został pobity przez policjantów, ich zeznania uznano za niespójne. Co prawda organy przeprowadziły formalną konfrontację pomiędzy skarżącym a dwoma funkcjonariuszami policji, jednakże nie zostały podjęte żadne dalsze czynności zmierzające do wyjaśnienia rozbieżności pomiędzy wersją wydarzeń przedstawioną przez policjantami a twierdzeniami skarżącego i jego znajomych, w celu dokonania oceny wiarygodności relacji obu stron (naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie proceduralnym).

Trybunał uznał, że materiał dowodowy nie pozwala na stwierdzenie ponad wszelką wątpliwość, że skarżący został poddany traktowaniu sprzecznemu z art. 3 Konwencji (brak naruszenia art. 3 Konwencji w aspekcie materialnym).

Sprawa *Dziunikowski p. Polsce* dotyczy braku adekwatnego śledztwa w sprawie zarzucanego złego traktowania skarżącego przez funkcjonariuszy policji podczas jego aresztowania w 2011 r. (naruszenie proceduralne art. 3 Konwencji).

Trybunał stwierdził, że śledztwo w sprawie domniemanego złego traktowania skarżącego przez policję podczas jego aresztowania i przesłuchania w 2011 r. nie doprowadziło do wyjaśnienia szeregu istotnych okoliczności. W szczególności - czy aresztowanie skarżącego rzeczywiście wymagało zaangażowania oddziału antyterrorystycznego oraz jakie były okoliczności i powody wykonania badania rentgenowskiego czaszki skarżącego w dniu następującym po jego aresztowaniu. Ponadto władze nie ustaliły, czy podanie leków mogło w istocie spowodować uszkodzenie żołądka skarżącego po upływie kilku dni. Mając na uwadze ogólną nieskuteczność śledztwa, w szczególności wskazane powyżej uchybienia, Trybunał uznał, że doszło do naruszenia art. 3 Konwencji w aspekcie proceduralnym.

Jednocześnie Trybunał uznał, że materiał dowodowy nie pozwala na stwierdzenie ponad wszelką wątpliwość, że skarżący został poddany traktowaniu sprzecznemu z art. 3 Konwencji (brak naruszenia art. 3 Konwencji w aspekcie materialnym).

Trybunał oddalił również zarzut skarżącego w zakresie art. 5 ust. 3 Konwencji jako oczywiście bezzasadny.

Sprawa *Jabłońska p. Polsce* dotyczy nieskutecznego śledztwa w sprawie śmierci syna skarżącej, D.J., podczas interwencji policji w 2013 r. (naruszenie proceduralne art. 2 Konwencji)

Trybunał zauważył, że postępowanie karne w niniejszej sprawie zostało wszczęte natychmiast po zdarzeniu, a śledztwo zostało przeprowadzone sprawnie i w rozsądnym terminie. W trakcie śledztwa ustalono, że śmierć D.J. nastąpiła w wyniku „syndromu podekscytowanego delirium”, a stan ten, związany ze stresem wywołanym działaniami policji, był powiązany z nadmierną stymulacją hormonalną i

doprowadził do ostrej niewydolności oddechowej. Ustalenia te zostały następnie podtrzymane przez sąd krajowy.

Trybunał stwierdził jednak, że śledztwo nie dostarczyło jasnych odpowiedzi na szereg istotnych pytań pojawiających się w sprawie: w jaki dokładnie sposób funkcjonariusze użyli siły wobec syna skarżącej; jakie było źródło i konsekwencje urazów szyi D.J.; oraz czy istniał związek przyczynowy między siłą użytą przez funkcjonariuszy policji a śmiercią D.J. Trybunał zauważył ponadto, że nawet gdy pięć lat po zdarzeniu prokuratura podjęła próbę ponownego rozpatrzenia sprawy i uzyskała uzupełniającą opinię biegłego medycyny sądowej w celu wyeliminowania wszelkich ewentualnych nieścisłości w poprzedniej opinii, ponownie nie uzyskano jasnych odpowiedzi. W związku z tym, Trybunał stwierdził, że śledztwo nie pozwoliło na ustalenie istotnych okoliczności faktycznych sprawy (naruszenie art. 2 Konwencji w aspekcie proceduralnym).

Trybunał zauważył ponadto, że nie istnieją żadne elementy, które mogłyby z wystarczającą pewnością wskazywać na istnienie związku przyczynowego między użyciem siły przez funkcjonariuszy policji wobec syna skarżącej a jego śmiercią, a także na to, czy użycie siły było ściśle proporcjonalne do zamierzonego, uzasadnionego celu (brak naruszenia art. 2 Konwencji w aspekcie materialnym).

Sprawa *Kanciał p. Polsce* dotyczy zarzutów niewłaściwego postępowania policji podczas interwencji przeprowadzonej przez funkcjonariuszy organów ścigania w 2011 r., w szczególności użycia broni wyładowczej, oraz braku przeprowadzenia skutecznego śledztwa w sprawie okoliczności tego zdarzenia (naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie materialnym i proceduralnym).

Trybunał uznał, że policja nie musiała używać siły wobec skarżącego po tym, jak został unieruchomiony, a zatem była ona nadmierna. Wydaje się również, że takie działania były niezgodne z prawem, które wymagało, aby użycie siły miało na celu wyłącznie zapewnienie podporządkowania się poleceniom policji. Mając na uwadze charakter obrażeń odniesionych przez skarżącego i związane z nimi cierpienia fizyczne i psychiczne, Trybunał uznał, że został on poddany nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu (naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie materialnym).

Trybunał stwierdził również, że późniejsze dochodzenie w sprawie zarzutów podniesionych przez skarżącego dotyczących złego traktowania zawierało braki. Zauważył, że władze nie odpowiedziały na istotne pytania, takie jak sposób, w jaki funkcjonariusze policji użyli siły i sposób, w jaki skarżący został ranny. W trakcie śledztwa nie zajęto się również kluczowymi kwestiami związanymi z użyciem broni wyładowczej. Ponadto Trybunał stwierdził, że władze zaakceptowały wersję wydarzeń przedstawioną przez policję i nadały znacznie mniejszą wagę zeznaniom skarżącego, mimo że były one poparte zaświadczeniami lekarskimi (naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie proceduralnym).

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
Bednarz	-	10 500 EUR	500 EUR	11 000 EUR
	Termin płatności: 13.09.2019 r.			Wyplacono: 31.07.2019 r.
Dziunikowski	-	6 500 EUR	3 625 EUR	10 125 EUR
	Termin płatności: 14.11.2020 r.			Wyplacono: 09.10.2020 r.
Jabłońska	-	26 000 EUR	-	26 000 EUR
	Termin płatności: 14.11.2020 r.			Wyplacono: 09.10.2020 r.
Kanciał	-	25 000 EUR	-	25 000 EUR
	Termin płatności: 23.11.2019 r.			Wyplacono: 07.11.2019 r.

2. Środki indywidualne

Sprawa *Bednarz*.

W dniu 3 lipca 2019 r. wyrok Trybunału wraz z jego tłumaczeniem został przesłany przez Prokuraturę Krajową do Prokuratury Regionalnej w Rzeszowie z poleceniem dokonania analizy akt postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w Mielcu w sprawie skarżącego, pod kątem prawidłowości prowadzenia postępowania oraz zasadności wydanej w niej decyzji merytorycznej.

W opinii z dnia 27 sierpnia 2019 r., wydanej po ponownym przeanalizowaniu akt sprawy w następstwie wyroku Trybunału w sprawie *Bednarz p. Polsce* oraz w świetle jego ustaleń, stwierdzono, że prawidłowość i wszechstronność śledztwa były satysfakcjonujące. Zauważono, że zeznania funkcjonariuszy policji, których obiektywność została zakwestionowana przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, zostały potwierdzone innymi dowodami zgromadzonymi w aktach sprawy, tj. nagraniem wideo z komisariatu policji oraz nagraniem z telefonu komórkowego jednego ze świadków uczestniczących w zdarzeniu. Znalazły one również potwierdzenie w opiniach oraz zeznaniach biegłych lekarzy.

W odniesieniu do rozbieżności pomiędzy wersjami przedstawionymi przez interweniujących policjantów i skarżącego oraz jego znajomych wskazano, że część świadków potwierdzających relację skarżącego nie była bezpośrednimi świadkami zdarzenia, a ich wiedza na jego temat miała charakter pośredni. Ponadto bezpośrednia konfrontacja pomiędzy świadkami nie doprowadziła do wyjaśnienia tych rozbieżności, gdyż skarżący nie wskazał, kto miał go rzekomo uderzyć drzwiami pojazdu policyjnego. Z tych wszystkich względów uznano, że zeznania skarżącego oraz pozostałych uczestników konfrontacji w zestawieniu z zeznaniami funkcjonariuszy policji nie mogą zostać uznane za wystarczająco udowodnione potwierdzenie wersji wydarzeń przedstawianej przez skarżącego.

Ponadto, w odniesieniu do uchybień wskazanych przez Trybunał w wyroku w sprawie *Bednarz p. Polsce* w zakresie obiektywności oceny zeznań złożonych przez funkcjonariuszy policji, należy również zauważyć, że zarzut, iż zeznania te „nie zawierały swobodnych i spontanicznych wypowiedzi” może być powiązany z faktem, że akta postępowania prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w Mielcu dotyczącego zarzutów rzekomego złego traktowania skarżącego zostały uzupełnione protokołami – sporządzonymi w sposób formalny i jednolity – z przesłuchań funkcjonariuszy policji uczestniczących w zdarzeniu, przeprowadzonych w 2013 r. w Komisariacie Policji w Stalowej Woli w związku z innym postępowaniem dotyczącym tego samego zdarzenia (tj. w sprawie o stawianie oporu przy zgodnym z prawem zatrzymaniu skarżącego). Z tego względu prokurator dokonujący w 2019 r. analizy akt sprawy podkreślił, że protokoły te, ze względu na sposób przesłuchania świadków w Komisariacie Policji w Stalowej Woli w dniu 24 czerwca 2013 r., nie mogły i nie stanowiły podstawy ustalenia stanu faktycznego sprawy, gdyż rzeczywiście nie zawierały swobodnych i spontanicznych wypowiedzi. Należy jednak podkreślić, że prokurator Prokuratury Rejonowej w Mielcu, prowadzący postępowanie będące przedmiotem niniejszej sprawy przed Trybunałem, usunął te uchybienia, przesłuchując osobiście tych świadków w dniach 19 i 26 września 2013 r., i nie opierając się wyłącznie na protokołach ich zeznań zawartych w aktach sprawy.

W świetle powyższego, po przeprowadzeniu analizy akt sprawy ustalono, że postanowienie o umorzeniu postępowania było uzasadnione.

Niezależnie od powyższego, mając na uwadze uchybienia stwierdzone w protokołach z przesłuchań funkcjonariuszy policji przeprowadzonych w Komisariacie Policji w Stalowej Woli w 2013 r. w związku z innym postępowaniem dotyczącym zdarzenia z udziałem skarżącego, prowadzonym przez Prokuraturę Rejonową w Stalowej Woli, a następnie włączonych do akt postępowania w sprawie domniemanego złego traktowania skarżącego, prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową w Mielcu, zwrócono się do Prokuratora Regionalnego w Tarnobrzegu o zobowiązanie Komendanta Powiatowego Policji w Stalowej Woli do wzmocnienia nadzoru nad pracą funkcjonariuszy policji w celu uniknięcia podobnych przypadków w przyszłości.

Dodatkowo, w toku wykonywania niniejszego wyroku, w 2021 r. Prokuratura Regionalna w Rzeszowie ponownie dokonała analizy akt sprawy i uznała, że zarówno czynności podjęte w ramach postępowania przygotowawczego, jak i wydane w jego następstwie postanowienie o umorzeniu śledztwa, były adekwatne, zgodne z obowiązującymi przepisami prawa oraz kompleksowe.

Sprawa Dziunikowski.

Należy podkreślić, że postanowienie Prokuratury Rejonowej Warszawa Śródmieście-Północ o umorzeniu postępowania w sprawie skarżącego było już przedmiotem analizy w 2014 r. przez Prokuraturę Apelacyjną w Warszawie w związku ze skargą wniesioną przez skarżącego do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W toku tej analizy akt sprawy nie stwierdzono potrzeby uzupełnienia materiału dowodowego ani nie zakwestionowano prawidłowości postanowienia o umorzeniu postępowania. Ponadto wskazane wyżej postanowienie Prokuratury Rejonowej Warszawa Śródmieście-Północ zostało również potwierdzone przez Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia, który postanowieniem z dnia 26 marca 2012 r. nie uwzględnił zażalenia pełnomocnika skarżącego i utrzymał w mocy postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania. Co więcej, po analizie akt sprawy w 2014 r. nie podjęto żadnych dalszych czynności procesowych w sprawie skarżącego, nie ujawniono nowych dowodów ani okoliczności faktycznych, w związku z czym powyższa ocena sprawy pozostaje aktualna.

Rząd pragnie podkreślić, że Prokuratura Apelacyjna w Warszawie, jako organ nadzorujący, miała możliwość zajęcia stanowiska w przedmiocie podjęcia na nowo analizowanego postępowania w sprawie skarżącego. W związku z tym, gdyby w toku analizy sprawy skarżącego w 2014 r. dostrzeżono potrzebę kontynuowania postępowania przygotowawczego, stosowna rekomendacja zostałaaby niezwłocznie przekazana do właściwej jednostki prokuratury (niezależnie od inicjatywy skarżącego w tym zakresie). Jednak taka sytuacja nie miała miejsca.

Wreszcie należy zauważyć, że czyny będące przedmiotem postępowania w sprawie skarżącego uległy już przedawnieniu.

Ponadto, również w toku wykonywania niniejszego wyroku i w związku z tym procesem, w 2020 r. Prokuratura Regionalna w Warszawie ponownie dokonała analizy akt sprawy postępowania prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową Warszawa Śródmieście w przedmiocie domniemanego złego traktowania skarżącego. Przegląd ten potwierdził ustalenia wyżej opisanej ponownej analizy przeprowadzonej w 2014 r. Podkreślono również, że z uwagi na upływ terminu przedawnienia nawet odmienny wniosek nie mógłby doprowadzić do wznowienia postępowania.

Sprawa Jabłońska

Trybunał zauważył (pkt 34-39), że niniejsza sprawa była już przedmiotem ponownego rozpatrzenia po zakomunikowaniu skargi rządowi. Tym samym prokuratura uzupełniła materiał dowodowy z zamiarem wznowienia śledztwa. W dniu 14 listopada 2019 r. rząd poinformował Trybunał, że Prokurator Rejonowy w Warszawie uznał, że uzyskane dowody uzupełniające nie stanowią okoliczności uzasadniających wznowienie śledztwa.

Należy również podkreślić, że po wydaniu wyroku Trybunału w sprawie *Jabłońska p. Polsce* i w świetle jego ustaleń Prokuratura Okręgowa w Warszawie ponownie zapoznała się z aktami sprawy Prokuratury Rejonowej dla Warszawy-Śródmieścia. W rezultacie w dniu 24 lipca 2020 r. wydano opinię uzupełniającą, w której stwierdzono, że stwierdzone przez Trybunał uchybienia nie podważają materialno-prawnej oceny okoliczności faktycznych sprawy, lecz wynikają z braku udzielenia jednoznacznych odpowiedzi co do sposobu użycia siły wobec syna skarżącej, dokładnego pochodzenia i konsekwencji jego obrażeń oraz istnienia związku przyczynowo-skutkowego między użyciem siły a jego śmiercią. Prokuratura stwierdziła, że pomimo podjęcia wszelkich możliwych działań w celu wyjaśnienia okoliczności sprawy i wyczerpania inicjatywy dowodowej, nie było one wystarczające do postawienia zarzutów żadnemu z funkcjonariuszy i przypisania im odpowiedzialności karnej. Odnosząc się do obrażeń doznanych przez syna skarżącej, prokuratura powołała się na uzupełniającą opinię lekarską z dnia 29 czerwca 2019 r., w której biegła sądowa nie znalazła dowodów na to, że śmierć syna skarżącej mogła być spowodowana uderzeniami mechanicznymi. W konsekwencji, ponowne badanie akt sprawy nie ujawniło żadnych okoliczności uzasadniających wydanie postanowienia o wznowieniu prawomocnie umorzonego postępowania. W związku z powyższym, należy stwierdzić, że po wydaniu orzeczenia przez Trybunał w niniejszej sprawie nie uzyskano dowodów, które mogłyby stanowić podstawę do wznowienia postępowania w tej sprawie.

Ponadto, w toku wykonania orzeczenia, Prokuratura Okręgowa w 2021 r. ponownie zapoznała się z aktami sprawy, w wyniku czego potwierdziła ustalenia opinii uzupełniającej z dnia 27 lipca 2020 r., opisane powyżej. W związku z powyższym, wydaje się, że podjęto wszelkie działania w celu kompleksowego wyjaśnienia okoliczności sprawy.

Po wydaniu wyroku przez Trybunał, Prokurator Regionalny w Gdańsku ponownie zapoznał się z aktami postępowania przygotowawczego prowadzonego przez Prokuraturę Okręgową w Bydgoszczy w sprawie o przestępstwo z art. 231 § 1 Kodeksu karnego (k.k.) na szkodę skarżącego. W związku z tym, Prokurator Okręgowy w Bydgoszczy został zobowiązany, na podstawie art. 327 § 3 Kodeksu postępowania karnego (k.p.k.), do zabezpieczenia wszystkich urządzeń typu taser użytych podczas zatrzymania skarżącego, w celu przeprowadzenia ekspertyzy informatycznej pozwalającej na uzyskanie danych zarejestrowanych na urządzeniach (m.in. godziny, daty i czasu jego użycia) oraz ustalenia, czy w ramach postępowań kontrolnych prowadzonych w strukturach policji w 2011 r. zgromadzono dane z tych urządzeń. Ponadto zlecono dalsze działania mające na celu ustalenie zasad korzystania z taserów, przeprowadzonych szkoleń w tym zakresie, zasad odbioru i zwrotu urządzeń oraz archiwizacji danych z kart pamięci obowiązujących w policji w 2011 r. W trakcie powyższych czynności ustalono, że urządzenie, które było użyte podczas interwencji u skarżącego było wadliwe. Z powodu trwałej wady urządzenie to zostało zniszczone i stopione w piecu hutniczym w dniu 27 czerwca 2014 r. Ponieważ obowiązek generowania raportów i pobierania materiału audiowizualnego po użyciu tasera został wprowadzony dopiero w 2014 r., dane z urządzenia użytego w sprawie skarżącego nie zostały pobrane ani zarchiwizowane.

Następnie podjęto dalsze działania w celu ustalenia zakresu szkoleń, jakie przeszedł policjant, który w niniejszej sprawie posługiwał się paralizatorem oraz uzyskania wewnętrznych przepisów dotyczących użytkowania taserów, obowiązujących w Policji w 2011 r. W grudniu 2019 r. Biuro Prewencji Komendy Głównej Policji przesłało informację w tym zakresie do Prokuratury Okręgowej w Bydgoszczy. Po przeanalizowaniu wszystkich danych, w dniu 15 stycznia 2020 r. podjęto decyzję o wznowieniu umorzonego wcześniej postępowania przygotowawczego w części dotyczącej nadużycia uprawnień przez policjantów w dniu 16 czerwca 2011 r.

W toku tego postępowania uzyskano uzupełniającą opinię biegłego z zakresu medycyny sądowej dotyczącą obrażeń, jakie skarżący i inna osoba zatrzymana wraz z nim odnieśli w wyniku użycia paralizatora – potwierdziła ona, że broń ta została użyta wobec skarżącego, a na podstawie śladów można stwierdzić, że mogła zostać użyta raz lub dwa razy na jego plecach, ale brak jest dowodów na poparcie twierdzenia, że została użyta również w okolicy narządów płciowych. Dodatkowo uzyskano opinię biegłego z zakresu taktyki i techniki interwencji, samoobrony i środków przymusu bezpośredniego, w której biegły stwierdził, że zasada minimalizacji negatywnych skutków użycia środków przymusu bezpośredniego nie została zachowana w przypadku skarżącego i innych zatrzymanych osób, jednak nie jest możliwe ustalenie, który funkcjonariusz naruszył obowiązujące zasady i standardy. Biegły stwierdził również, że kontekst zatrzymania skarżącego (tj. rodzaj przestępstwa, o którego popełnienie był podejrzany, możliwość posiadania broni palnej przez osoby objęte postępowaniem) uzasadniał zastosowanie środków przymusu bezpośredniego, jednak intensywność ich użycia budziła wątpliwości. Odnosnie do użycia paralizatora, nie można go było uzasadnić wyłącznie brakiem podporządkowania się poleceniom podczas zatrzymania, a użycie tego rodzaju broni wobec osoby, która jest już skuta kajdankami z rękami założonymi z tyłu, byłoby zbędne i niecelowe. Biegły nie mógł jednak jednoznacznie stwierdzić na podstawie materiału zgromadzonego w aktach sprawy, że użycie urządzenia podczas zatrzymania skarżącego było nieprawidłowe. Ponadto ustalono, że funkcjonariusz, który użył paralizatora w niniejszej sprawie, przeszedł odpowiednie szkolenie z zakresu posługiwania się tą bronią w 2007 r. Potwierdzono również, że odszedł z policji w 2013 r.

Po przeanalizowaniu powyższej opinii, w dniu 18 sierpnia 2020 r. wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów dwóm osobom. Pierwszej osobie postawiono zarzut popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. (nadużycie uprawnień przez funkcjonariusza publicznego) w związku z art. 157 § 2 k.k. (inny uszczerbek na zdrowiu) w związku z art. 11 § 2 k.k. (zbieg przepisów) na szkodę skarżącego i jednej innej osoby. Drugiej osobie postawiono zarzut popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 k.k. na szkodę osoby trzeciej. Przesłuchano obu podejrzanych, a także kilku innych funkcjonariuszy, którzy brali udział w zatrzymaniu skarżącego w 2011 r., jednak nie uzyskano żadnych nowych informacji, ponieważ większość świadków nie pamiętała przedmiotowych zdarzeń. Na wniosek jednego z podejrzanych ponownie przesłuchano również skarżącego. Podtrzymał on swoje wcześniejsze zeznania. W zeznaniach funkcjonariusza, który użył urządzenia taser wobec skarżącego, zakwestionował on opinię biegłego z zakresu taktyki i techniki interwencji, argumentując, że biegły miał wykształcenie wojskowe i nie znał przepisów Zarządzenia Komendanta Głównego Policji z 2003 r. w sprawie metod i form działania pododdziałów antyterrorystycznych oraz komórek minersko-pirotechnicznych, które miało

zastosowanie do pododdziałów antyterrorystycznych i w chwili zdarzenia dopuszczało użycie tego urządzenia w sytuacji takiej jak ta będąca przedmiotem śledztwa. Rzeczywiście, po zapoznaniu się - za zgodą Komendanta Głównego Policji - z odpowiednimi zasadami zawartymi w powyższym zarządzeniu, biegły wydał opinię potwierdzającą, że: (i) sposób, w jaki przeprowadzono zatrzymanie skarżącego i innych osób w dniu 16 czerwca 2011 r., był rzeczywiście zgodny z obowiązującymi wówczas przepisami i standardami; (ii) użycie środków przymusu bezpośredniego było uzasadnione i adekwatne do sytuacji; (iii) obrażenia poniesione przez skarżącego i inne osoby mogły być wynikiem zastosowania tych środków, ale trudno było jednoznacznie ustalić sposób, w jaki wystąpiły i czy były wynikiem przekroczenia uprawnień przez policjantów; (iv) użycie tasera wobec skarżącego było uzasadnione i adekwatne w chwili jego zatrzymania. Jednocześnie kwestia, czy paralizator został użyty po zatrzymaniu, gdy skarżący był już skuty kajdankami i obezwładniony, nie była możliwa do rozstrzygnięcia z powodu braku obiektywnych dowodów.

W związku z powyższym prokurator uznał, że nie jest możliwe jednoznaczne ustalenie, czy i który z funkcjonariuszy przekroczył swoje uprawnienia, stosując środki przymusu bezpośredniego wobec skarżącego i innych osób zaangażowanych. W związku z tym, wznowione śledztwo w sprawie nadużycia uprawnień przez funkcjonariusza publicznego zostało umorzone z dniem 30 sierpnia 2020 r. Decyzja ta jest prawomocna.

Mając na uwadze powyższe, a w szczególności zapłatę słusznego zadośćuczynienia oraz fakt, że we wszystkich rozpatrywanych sprawach po wydaniu wyroków przez Trybunał przeprowadzono ponowne badanie akt spraw, nie wydaje się konieczne podejmowanie dalszych środków indywidualnych.

II. Środki generalne

Niniejsze sprawy wykazują wyraźne podobieństwa do niektórych aspektów rozpatrywanych w grupie spraw *Dzwonkowski p. Polsce* – w odniesieniu do której w dniu 7 czerwca 2016 r. przyjęta została rezolucja końcowa CM/ResDH(2016)148, a także do grupy spraw *Kuchta i Mętel p. Polsce*, która jest obecnie badana przez Komitet Ministrów RE. Informacje przedstawione przez rząd w powyższych grupach spraw dotyczące wdrożenia środków generalnych mających na celu odniesienie się do i wyeliminowanie przypadków złego traktowania przez policję, wzmocnienie nadzoru w tym zakresie, zapewnienie szybkich i kompleksowych śledztw w sprawie każdego przypadku domniemanego złego traktowania, a także zintensyfikowanie działań podnoszących świadomość i działań szkoleniowych w zakresie właściwych standardów praw człowieka w odniesieniu do traktowania osób podczas interwencji policyjnych i znajdujących się w dyspozycji policji, jak również w odniesieniu do skuteczności śledztw w sprawie przypadków użycia siły przez policję, pozostają istotne w przedmiotowych sprawach.

Podobnie aktualne pozostają informacje przedstawione w Raporcie z wykonania wyroku z dnia 9 listopada 2020 r. w sprawie *Kanciał p. Polsce* (DH-DD(2020)1029), w szczególności w zakresie środków naprawczych podjętych w odniesieniu do stwierdzonego materialnego, jak i proceduralnego naruszenia art. 3 Konwencji.

Wyroki w sprawach *Bednarz p. Polsce*, *Dziunikowski p. Polsce*, *Jabłońska p. Polsce* i *Kanciał p. Polsce* zostały przetłumaczone na język polski i opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>). Są one również dostępne w języku polskim w bazie orzeczeń HUDOC.

Informacje o wszystkich wyrokach zostały zamieszczone w dziale aktualności na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz w newsletterze Ministerstwa Sprawiedliwości, który jest dystrybuowany do wszystkich sądów, prokuratur, jednostek organizacyjnych służby więziennej i innych subskrybentów.

Pisma informujące o orzeczeniach Trybunału w niniejszych sprawach zostały wysłane do prezesów sądów, które orzekały w sprawach skarżących: w sprawie *Bednarz p. Polsce* - do prezesa Sądu Rejonowego w Stalowej Woli i do Dyrektora Departamentu Postępowania Przygotowawczego w Prokuraturze Krajowej, w sprawie *Dziunikowski p. Polsce* - do prezesów Sądu Okręgowego w Warszawie i Sądu Rejonowego Warszawa-Śródmieście, w sprawie *Jabłońska p. Polsce* - do prezesów Sądu Okręgowego w Warszawie i Sądu Rejonowego Warszawa-Wola, w sprawie *Kanciał p. Polsce* - do prezesów Sądu

Okręgowego w Warszawie i Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku, Sądu Okręgowego w Gdańsku i Sądu Apelacyjnego w Gdańsku.

Należy również zaznaczyć, że począwszy od 2014 r. sędziowie delegowani do Ministerstwa Sprawiedliwości zorganizowali 40 szkoleń dotyczących zagadnień związanych ze standardami wynikającymi z Konwencji, w tym z art. 2 Konwencji. Szkolenia, w których uczestniczyło około 1500 sędziów, odbywały się w siedzibach sądów apelacyjnych i okręgowych. Obecnie szkolenia takie organizowane są w ramach Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. Szkolenia z ww. zakresu są również cyklicznie prowadzone dla aplikantów prokuratorskich. Podczas tych szkoleń, prowadzonych w formie wykładów i warsztatów, szczegółowo omawiano problematykę naruszenia przez Polskę art. 2 Konwencji w aspekcie materialnym i proceduralnym. **Więcej informacji na temat szkoleń prokuratorów i sędziów, a także policji, można znaleźć w zaktualizowanym raporcie z wykonania wyroku z dnia 19 listopada 2025 r. przedstawionym w grupie spraw *Kuchta i Mętel* (zob. DH-DD(2025)1407).**

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że dalsze środki indywidualne nie są konieczne w przedmiotowych sprawach. Jednocześnie, mając na uwadze, że wdrażanie środków generalnych odnoszących się do kwestii materialnych i proceduralnych wynikających z nadmiernego użycia siły przez policję jest przedmiotem analizy Komitetu Ministrów w ramach grupy *Kuchta i Mętel p. Polsce* (skarga nr 76813/16), przedstawione wyżej informacje powinny być wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji w odniesieniu do wskazanych powyżej spraw powtarzalnych.

Bistieva i inni p. Polsce – zaktualizowany raport z wykonania wyroku z 3 listopada 2025 r.

Opis sprawy

Bistieva i inni p. Polsce, skarga nr 75157/14, wyrok z 10 kwietnia 2018 r., ostateczny 10 lipca 2018 r.

Przedmiotowa sprawa dotyczy niepodania przez władze wystarczającego uzasadnienia dla zastosowania wobec rodziny z dziećmi detencji administracyjnej w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców przez okres 5 miesięcy i 20 dni (naruszenie art. 8 Konwencji).

W przedmiotowej sprawie skarżąca przybyła do Polski z mężem i dwojgiem dzieci w 2012 r. Mąż złożył wniosek o azyl dla siebie i swojej rodziny, który został jednak odrzucony w marcu 2013 r., po czym zarządzone wydalenie. Rodzina uciekła do Niemiec, gdzie skarżąca urodziła trzecie dziecko. W styczniu 2014 r. władze niemieckie odesłały ją wraz z dziećmi do Polski, gdzie zostali umieszczeni w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców w Kętrzynie. Mąż skarżącej i ojciec dzieci dołączył do nich w późniejszym terminie. W tym miejscu spędzili pięć miesięcy i dwadzieścia dni. Rodzina została zwolniona z ośrodka w czerwcu 2014 r., ostatecznie wracając do Niemiec.

W swoim wyroku Trybunał stwierdził, że nawet w obliczu ryzyka ucieczki rodziny władze nie przedstawiły wystarczających powodów uzasadniających tak długi okres przebywania w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców, w związku z czym doszło do naruszenia art. 8 Konwencji. Zważywszy uzasadnienia decyzji władz krajowych Trybunał nie doszedł do przekonania, że władze polskie faktycznie potraktowały detencję administracyjną tej rodziny jako środek ostateczny, chociaż powinny były przyjąć takie założenie.

W zakresie, w jakim skarga dotyczyła zarzucanego naruszenia art. 5 ust. 1 i 4 Konwencji, Trybunał odrzucił skargi ze względu na niewyczerpanie krajowych środków odwoławczych.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	12 000 EUR	-	12 000 EUR
Termin płatności: 10.10.2018 r.		Wypłacono: 12.09.2018 r.	

2. Środki indywidualne

W sprawie *Bistieva i Inni p. Polsce* skarżący wyjechali do Niemiec w nieznanym dniu sierpnia 2014 r. Według informacji przekazanych przez ich pełnomocnika obecnie mieszkają w Herne.

W tych okolicznościach żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

1. Zmiany legislacyjne – wprowadzenie do krajowego porządku prawnego środków alternatywnych do detencji

Z dniem 1 maja 2014 r. zaczęło obowiązywać nowe prawo dotyczące cudzoziemców. Przepisy nowej ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach zastąpiły wcześniejsze przepisy tejże ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. i wprowadziły zmiany do niektórych innych aktów prawa krajowego, w tym do ustawy z 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP (zwanej dalej „ustawą z 2003 r.”). Nowe prawo wprowadziło do krajowego porządku prawnego środki alternatywne do detencji.

Zgodnie z nowymi przepisami (art. 88 ustawy z 2003 r.) właściwe organy mogą zobowiązać osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową do: 1) zgłaszania się w określonych odstępach czasu do określonego organu Straży Granicznej, 2) wpłaty zabezpieczenia pieniężnego w kwocie określonej w decyzji, 3) zamieszkiwania w miejscu wyznaczonym w decyzji, 4) zdeponowanie dokumentu podróży.

Dzięki specyficznej konstrukcji przepisów, w przypadku zachodzenia przesłanek do zatrzymania cudzoziemca ubiegającego się o udzielenie ochrony międzynarodowej, organ Straży Granicznej w

pierwszej kolejności zobowiązany jest ocenić, czy w danym przypadku nie jest wystarczające zastosowanie środków alternatywnych do detencji. Zgodnie z art. 88a ust. 1 ustawy z 2003 r., jeżeli zastosowanie środków, o których mowa w art. 88 ust. 1 nie jest możliwe, wnioskodawcę lub osobę, w imieniu której wnioskodawca występuje, umieszcza się w strzeżonym ośrodku lub w areszcie dla cudzoziemców.

Obecne przepisy prawne respektują art. 8 ust. 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2013/33/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową. Zgodnie z tym przepisem państwa członkowskie zapewniają określenie w prawie krajowym alternatyw dla zatrzymania, takich jak regularne zgłaszanie się do wskazanych organów, złożenie poręczenia majątkowego lub nakaz przebywania w określonym miejscu pobytu.

Wykonanie ww. obowiązku zastosowania środka alternatywnego zapewnia organ Straży Granicznej, który zatrzymał wnioskodawcę lub osobę, w imieniu której wnioskodawca występuje. Na decyzję w sprawie środka alternatywnego przysługuje zażalenie do sądu rejonowego właściwego ze względu na siedzibę organu Straży Granicznej, który wydał decyzję, w terminie 7 dni od dnia doręczenia decyzji. Sąd rozpatruje zażalenie w terminie 7 dni.

Umieszczenie cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub areszcie dla cudzoziemców następuje jedynie w przypadkach wyraźnie wskazanych w przepisach prawa i stosuje się je w ostateczności. Postanowienie w sprawie umieszczenia wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje, w strzeżonym ośrodku lub areszcie dla cudzoziemców, sąd wydaje na wniosek organu Straży Granicznej, który go zatrzymał, po wysłuchaniu wnioskodawcy lub osoby w imieniu której występuje. Sąd krajowy rozpatrując wniosek organu Straży Granicznej ocenia możliwość zastosowania środków alternatywnych. Sąd ma także obowiązek wziąć pod uwagę dobro dziecka. Sąd zawiadamia także wnioskodawcę lub osobę, w imieniu której wnioskodawca występuje, w języku dla niego zrozumiałym o przyczynach umieszczenia w strzeżonym ośrodku lub schronisku dla cudzoziemców oraz o przysługujących mu prawach, w tym o możliwości zaskarżenia postanowienia oraz prawo do skorzystania z pomocy prawnika lub radcy prawnego. Ponadto, zgodnie z art. 88a ust. 3 ustawy z 2003 r., wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której wnioskodawca działa, nie umieszcza się w strzeżonym ośrodku lub areszcie dla cudzoziemców, jeżeli umieszczenie mogłoby zagrażać jego życiu lub zdrowiu, stan psychofizyczny może uzasadniać przypuszczenie, że padły ofiarą przemocy, są małoletnimi bez opieki lub osobami niepełnosprawnymi.

2. Szczególna ochrona małoletnich bez opieki

Należy również odnotować, że ustawa z 2003 r. przewiduje szczególną ochronę małoletnich bez opieki, którzy są objęci specjalną procedurą azylową umożliwiającą przyznanie im jednej z form ochrony międzynarodowej, w tym głównie statusu uchodźcy, od momentu przybycia do Polski.

Procedura ta następuje na wniosek i jest uruchamiana, gdy małoletni bez opieki wyrazi wobec Straży Granicznej zamiar ubiegania się o ochronę międzynarodową. W takim przypadku Straż Graniczna obowiązana jest niezwłocznie wystąpić do sądu opiekuńczego o ustanowienie kuratora, który będzie reprezentował małoletniego w postępowaniu o udzielenie ochrony międzynarodowej. W razie potrzeby organ Straży Granicznej występuje również z wnioskiem do innego kraju członkowskiego UE o przejęcie małoletniego (na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 604/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r.), zapewnienie małoletniemu wsparcia socjalnego lub pomocy w dobrowolnym powrocie do kraju pochodzenia. Właściwy sąd wyznacza kuratora niezwłocznie, nie później niż w ciągu trzech dni od daty otrzymania wniosku. Kurator wyznaczony przez sąd lub, w stosownych przypadkach, przedstawiciel organizacji międzynarodowej lub pozarządowej ma prawo złożenia w imieniu dziecka wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Następnie właściwy organ Straży Granicznej jest zobowiązany do przyjęcia i zarejestrowania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego przez wyznaczonego kuratora w imieniu małoletniego bez opieki w ciągu trzech dni roboczych.

Po zgłoszeniu zamiaru wystąpienia o udzielenie ochrony międzynarodowej małoletniego bez opieki umieszcza się w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego lub w zawodowej rodzinie zastępczej pełniącej taką funkcję. Małoletni pozostaje w takim miejscu do czasu wydania przez sąd postanowienia o pieczy zastępczej, które winno nastąpić w ciągu dziesięciu dni od złożenia wniosku. Zważywszy na fakt, że małoletni cudzoziemcy znajdują się często pod opieką dorosłych, którzy nie są

ich opiekunami prawnymi (członkowie rodziny w drugim i trzecim stopniu pokrewieństwa) organ Straży Granicznej może wskazać we wniosku o umieszczenie małoletniego w pieczy zastępczej, że sprawowanie tej pieczy można powierzyć takiemu krewnemu, o ile krewny jednoznacznie podejmie się takiej odpowiedzialności.

Zgodnie z wymogiem ustawowym zakazane jest umieszczanie w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców małoletnich bez opieki znajdujących się w procedurze uchodźczej – tacy małoletni muszą być umieszczani wyłącznie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W przypadku, gdy małoletni przebywający w strzeżonym ośrodku w związku z procedurą powrotową zadeklaruje wolę złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, to już sama taka deklaracja powoduje wydanie postanowienia o zwolnieniu go ze strzeżonego ośrodka. Następnie małoletni jest umieszczany w placówce opiekuńczo-wychowawczej, gdzie oczekuje na wyznaczenie mu kuratora na potrzeby postępowania uchodźczego. Jedynie w wyjątkowych sytuacjach (co również potwierdzają poniższe dane statystyczne) gdy sprawa dotyczy małoletniego, który ukończył 15 rok życia, sąd ma możliwość zdecydowania o jego umieszczeniu w strzeżonym ośrodku, biorąc przy tym pod uwagę najlepszy interes małoletniego, jego stan psychofizyczny oraz okoliczności zatrzymania. Należy zwrócić uwagę, że mechanizm umieszczania małoletniego w strzeżonym ośrodku jest dwuetapowy. Decyzję o umieszczeniu małoletniego w takim ośrodku zawsze poprzedza dokonana przez organ Straży Granicznej ocena możliwości zastosowania środków alternatywnych, która jest następnie badana przez sąd.

Należy podkreślić, że w okresach obowiązywania tymczasowych ograniczeń prawa do wnioskowania o ochronę międzynarodową (co ma miejsce od 27 marca 2025 r.) małoletni bez opieki zachowują prawo do składania takich wniosków bez względu na jakiegokolwiek ograniczenia.

Wszelkie decyzje dotyczące miejsca zamieszkania oraz procedury dotyczące małoletnich podejmowane są z należyтым uwzględnieniem najlepszego interesu dziecka.

3. Praktyka krajowa

a. Dane statystyczne

W kontekście wyżej wymienionych zmian legislacyjnych należy zauważyć, że w przypadku rodzin z dziećmi stosuje się przede wszystkim środki alternatywne.

Należy także wyjaśnić, że środki alternatywne stosuje się wyłącznie wobec małoletnich pod opieką rodziców lub innych dorosłych opiekunów prawnych. Małoletni bez opieki nie posiadają zdolności do czynności prawnych, tym samym nie można na nich nałożyć obowiązku prawnego stosowania się do takich środków. Dlatego też umieszczenie małoletniego bez opieki w placówce opiekuńczo-wychowawczej zgodnie z prawem polskim nie nosi miana środka alternatywnego do detencji. Osoby tej kategorii nie są tym samym ujęte w danych statystycznych dotyczących małoletnich z zastosowanymi środkami alternatywnymi (druga tabela poniżej). Podkreślić należy, że w grupie małoletnich z zastosowanymi środkami alternatywnymi są jedynie małoletni pod opieką rodziców, na których to nałożono środki alternatywne.

Poniższe dane ilustrują pozytywne zmiany w skali wykorzystywania środków alternatywnych w stosunku do detencji administracyjnej.

	Liczba cudzoziemców umieszczonych w strzeżonych ośrodkach	Liczba cudzoziemców, w stosunku do których zastosowano środki alternatywne	Odsetek cudzoziemców, w stosunku do których zastosowano środki alternatywne
2017	1290	2141	62%
2018	1152	1336	54%
2019	1033	1655	62%
2020	837	522	38%
2021	4052	967	19%
2022	1946	986	34%

2023	2018	2187	52%
2024	2173	4353	66%

Analizując powyższe dane należy mieć na uwadze sytuację geopolityczną oraz epidemiczną, jaka miała miejsce na przestrzeni ostatnich lat.

Rok 2020 i towarzysząca mu pandemia Covid-19 spowodował ogólne zmniejszenie skali migracji, co wynikało bezpośrednio z nałożonych przez państwa ograniczeń w przemieszczaniu się, w tym w szczególności zawieszenia połączeń lotniczych. Z drugiej strony, z uwagi na zagrożenia epidemiczne i konieczność zachowania zasad bezpiecznego kontaktu, a także ogólnych restrykcji wynikających z obowiązkowego lock-downu, sądy krajowe znacznie częściej stosowały środki detencyjne w przypadku cudzoziemców nieposiadających dokumentów.

W 2021 r. przedłużające się ograniczenia pandemiczne, ale przede wszystkim kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej wywołany przez reżim białoruski za pomocą instrumentalizacji migracji, miały bezpośrednie przełożenie na dane statystyczne, tj. wzrost skali stosowania detencji i spadek w obszarze stosowania środków alternatywnych (z uwagi na przewagę przesłanek zastosowania środka detencyjnego). W tym czasie zmianie uległ również profil cudzoziemca migrującego do Polski – teraz byli to w większości samotni mężczyźni zatrzymywani w związku z nielegalnym przekroczeniem tzw. zielonej granicy.

W 2022 r., szczególnie w jego drugiej połowie, kiedy to zmniejszyła się nieznacznie skala nielegalnej migracji przez granicę polsko-białoruską, a ograniczenia pandemiczne uległy zdecydowanemu złagodzeniu, obserwowano stopniowe zwiększenie stosowania środków alternatywnych. W 2023 r. udział procentowy cudzoziemców, wobec których zastosowano środki alternatywne, ponownie przewyższył odsetek cudzoziemców umieszczonych w strzeżonych ośrodkach (52%). Kolejny rok, 2024, tylko potwierdził tę zwykłą tendencję (66%).

Poniższe dane ilustrują stosowanie wobec małoletnich detencji i środków alternatywnych:

	Małoletni w ośrodkach strzeżonych		Małoletni, w stosunku do których zastosowano środki alternatywne	
	Liczba cudzoziemców umieszczonych w strzeżonych ośrodkach	Odsetek małoletnich w stosunku do wszystkich cudzoziemców umieszczonych w strzeżonych ośrodkach	Liczba małoletnich, w stosunku do których zastosowano środki alternatywne	Odsetek małoletnich, w stosunku do których zastosowano środki alternatywne
2017	298 (w tym małoletni bez opieki: 17)	23%	951	76%
2018	229 (w tym małoletni bez opieki: 19)	20%	605	72%
2019	132 (w tym małoletni bez opieki: 24)	12%	830	86%
2020	85 (w tym małoletni bez opieki: 8)	10%	198	69%
2021	571 (w tym małoletni bez opieki: 81)	14%	45	7%

2022	213 (w tym małoletni bez opieki: 45)	11%	98	35%
2023	115 (w tym małoletni bez opieki: 29)	5%	240	68%
2024	68 (w tym małoletni bez opieki: 23)	3%	101	60%

Jak widać powyżej, w ostatnich latach odnotowano wyraźny spadek liczby małoletnich umieszczanych w ośrodkach strzeżonych. Także odsetek małoletnich umieszczanych w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców nie jest wysoki, a w ostatnich latach widać jego stały spadek. W latach 2017–2018 małoletni stanowili ok. 20% wszystkich cudzoziemców umieszczanych w strzeżonych ośrodkach. W latach 2019–2022 skala ta obniżyła się do ok. 10–14%, a w latach kolejnych osiągnęła bardzo niski odsetek najpierw 5% (2023 r.), a następnie 3% (2024 r.).

Odnosnie do stosowania środków alternatywnych do detencji, wyraźny spadek liczby małoletnich, wobec których je zastosowano, dotyczy w szczególności roku 2021, kiedy to rozpoczęła się sterowana przez reżim białoruski presja migracyjna na granicę z Polską, a jednocześnie obowiązywały obostrzenia pandemiczne. Rok 2022 przyniósł stopniowy wzrost procentowy przypadków stosowania środków alternatywnych. Rok 2023 pokazuje tendencję wzrostową (68%), a rok 2024 zasadniczo utrzymał ten wysoki poziom (60%).

Poniższe dane ilustrują średni okres detencji małoletnich w strzeżonych ośrodkach i liczbę małoletnich bez opieki.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Małoletni łącznie						
Małoletni w ośrodkach strzeżonych łącznie	132	85	571	213	115	68
% wszystkich detencji	12%	10%	14%	11%	5%	3%
Średni czas pobytu małoletniego w ośrodku strzeżonym	88 dni	70 dni	58 dni	120 dni	42 dni	59 dni (małoletni bez opieki: 24 dni)
Małoletni bez opieki						
Małoletni bez opieki łącznie	24	8	81	45	29	23
% wszystkich detencji	2,3%	0,9%	1,9%	2,3%	1,4%	1%

Z powyższej tabeli wynika, że przez lata odsetek małoletnich bez opieki był marginalny. Przed 2022 rokiem stanowili oni ok. 2% wszystkich cudzoziemców zatrzymanych na podstawie postanowienia sądu, a latach 2023–2024 zaledwie ok. 1%.

Odnosnie do okresu przebywania małoletnich z rodzicami w strzeżonych ośrodkach, do 2021 r. wartość ta stale malała, aby w roku 2022 gwałtownie wzrosnąć. Taka sytuacja była pośrednio wynikiem presji migracyjnej, jaka pojawiła się w 2021 r. na granicy z Białorusią. Małoletni w zdecydowanej większości byli obejmowani przez swoich rodziców wnioskami o udzielenie ochrony międzynarodowej. Złożenie takiego wniosku powoduje automatyczne przedłużenie pobytu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku o kolejne 3 miesiące na potrzeby procedury uchodźczej. Ponadto duży napływ cudzoziemców inicjujących postępowanie uchodźcze spowodował siłą rzeczy wydłużenie czasu prowadzenia tychże postępowań.

Powyższe przyczyniło się do wypracowania nowych regulacji. Szef Urzędu ds. Cudzoziemców od 2023 r. sukcesywnie uruchamiał oddziały zamiejscowe Urzędu, zlokalizowane przy strzeżonych ośrodkach. Dzięki temu znacznemu skróceniu uległ czas prowadzenia postępowań wobec cudzoziemców przebywających w warunkach detencji, co z kolei znalazło odbicie w skróceniu średniego okresu pobytu w ośrodku strzeżonym. Średni okres pobytu małoletniego w ośrodku strzeżonym w 2023 r. wyniósł 42 dni, a w 2024 r. – 59 dni.

b. Warunki pobytu w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców

Rząd dokłada wszelkich starań, aby zapewnić optymalne warunki pobytu małoletnich w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców.

Na początku 2013 r. Straż Graniczna przeanalizowała strzeżone ośrodki dla cudzoziemców pod kątem kategorii przebywających w nich osób. Na podstawie analizy istniejących warunków mieszkalnych i możliwości współpracy z, na przykład, placówkami szkolnymi, wytypowano trzy z sześciu ośrodków strzeżonych jako zapewniające odpowiednie warunki do umieszczenia w nich dzieci, w szczególności strzeżone ośrodki w Kętrzynie (rodziny z dziećmi i małoletni bez opieki), Białej Podlaskiej (rodziny z dziećmi) i Przemyślu (rodziny z dziećmi). Strzeżone ośrodki dla rodzin z dziećmi w Kętrzynie, Białej Podlaskiej i Przemyślu w latach 2017–2018 były zajęte w 40–50%. W 2019 i 2020 r. wartości te spadły średnio do 20%. W 2021 r. podniosły się ponownie – tym razem do 90–95%. Było to spowodowane wspomnianymi już sztucznymi szlakami migracyjnymi stworzonymi przez reżimy białoruski i rosyjski. W 2022 r. liczby te ponownie spadały.

W związku ze spadkiem zapotrzebowania na placówki przeznaczone dla rodzin z dziećmi i małoletnich bez opieki, w ciągu ostatnich trzech lat zmniejszyła się także liczba stosownych placówek, początkowo do dwóch, a od września 2023 r. do jednej – strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców w Lesznawoli. Placówka ta została przygotowana do przyjmowania rodzin z dziećmi i samotnych kobiet (łącznie 178 miejsc) oraz małoletnich bez opieki (łącznie 22 miejsca).

Ośrodek w Lesznawoli to niedawno wybudowany i nowoczesny kompleks. Blok mieszkalny jest przeznaczony na pobyt 200 cudzoziemców. To nowoczesny budynek spełniający wszelkie wymogi określone w prawie krajowym i gwarantujący pełne bezpieczeństwo osobom umieszczonym w ośrodku. Składa się z czterech kondygnacji, na których rozmieszczone są pokoje z własnymi pełnymi węzłami sanitarnymi, przystosowanymi do pobytu rodzin wraz z dziećmi. Rozwiązania techniczne umożliwiają też, w zależności od zidentyfikowanych potrzeb, dostosowanie standardowych pomieszczeń do pobytu rodzin wielodzietnych (budowa modułowa).

W budynku znajdują się sale lekcyjne i przedszkolne dla najmłodszych, przestronna stołówka wraz z punktem wydawania posiłków, a także nowoczesne zaplecze sanitarne (umywalnie, natryski, wanianki i przewijaki dla niemowląt), zaplecze socjalne umożliwiające m.in. przygotowywanie / podgrzewanie posiłków.

Ośrodek dysponuje również salami komputerowymi wraz z dostępem do Internetu, świetlicami, biblioteką oraz szeregiem pomieszczeń niezbędnych do zapewnienia wymaganej obsługi strzeżonego ośrodka i przebywających w nim cudzoziemców i personelu. W budynku znajdują się również dwie sale modlitewne (pomieszczenie ekumeniczne dla muzułmanów oraz pomieszczenie ekumeniczne dla chrześcijan).

Parter budynku jest przeznaczony do obsługi medycznej cudzoziemców – znajdują się tam gabinety lekarskie oraz dodatkowe odrębne pomieszczenie z przeznaczeniem wyłącznie na potrzeby świadczenia opieki psychologicznej.

Cudzoziemcy mają prawo do takiego samego zakresu leczenia i procedur, jak obywatele polscy przebywający w Polsce. Dzieci otrzymują także książeczki szczepień. Wszystkim cudzoziemcom, którzy osiągnęli odpowiedni wiek, zaproponowano zaszczepienie się przeciwko Covid-19.

Warunki panujące w ośrodkach są na bieżąco (co najmniej raz na dwa lata) nadzorowane przez sędziów penitencjarnych. Sędziowie mają prawo badać warunki i procedury panujące w ośrodkach oraz zgłaszać ewentualne uwagi i zalecenia.

Budynek dysponuje również siłownią oraz salą fitness. Na potrzeby cudzoziemców zagospodarowano przestrzeń wokół budynku. Cudzoziemcy mają do dyspozycji plac rekreacyjny (z podziałem na przestrzeń dla dorosłych i dla dzieci), wyposażony w sprzęt służący do aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu.

c. Procedury dotyczące małoletnich w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców

W celu ujednolicenia procedur opracowano i wdrożono w 2015 r. „Zasady postępowania Straży Granicznej z cudzoziemcami wymagającymi szczególnego traktowania”. W Zasadach zdefiniowano grupy szczególnie wrażliwe, do których zaliczają się m.in. dzieci, kobiety w ciąży, osoby o odmiennej orientacji seksualnej oraz osoby, które doświadczyły przemocy fizycznej lub psychicznej. Zasady wprowadziły algorytm dalszego postępowania w przypadku identyfikacji osoby ze specjalnymi potrzebami oraz ustanawiają system, na podstawie którego dokonywana jest taka identyfikacja. Pomoc udzielana jest na różnych etapach, począwszy od wyznaczenia każdemu cudzoziemcowi opiekuna socjalnego i opiekuna powrotnego od pierwszego dnia pobytu. Opiekun społeczny jest odpowiedzialny za zapoznanie cudzoziemców z zasadami obowiązującymi w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców, a następnie za bezpośredni kontakt z nimi oraz monitorowanie stanu zdrowia psychicznego cudzoziemców. Opiekun powrotny odpowiada za bieżące i rzetelne przekazywanie cudzoziemcom informacji o prowadzonym w ich sprawach postępowaniu administracyjnym. W razie potrzeby lub na wniosek cudzoziemca udzielana jest pomoc psychologiczna (przez psychologów wewnętrznych lub zewnętrznych) oraz specjalistyczna opieka medyczna (w tym przez specjalistów zewnętrznych i z możliwością objęcia odpowiednimi terapiami).

W 2017 r. do powyższych Zasad dodano kolejne narzędzie w postaci kart obserwacji, w których opiekun społeczny, opiekunowie oraz personel medyczny mogą zamieszczać swoje uwagi dotyczące cudzoziemca. Celem kart obserwacji jest zebranie w jednym miejscu informacji od różnych obserwatorów, które mogłyby pomóc w rozpoznaniu potrzeb cudzoziemca uznanego za wymagającego szczególnego traktowania.

Ponadto Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z organizacją pozarządową „Dajemy Dzieciom Siłę” podjęła działania mające na celu wprowadzenie w strzeżonych ośrodkach polityki zapobiegania i przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci migrujących przebywających w tych ośrodkach. Opracowano dokument „Chronimy dzieci w strzeżonych ośrodkach”, który zawiera „Zasady interwencji w przypadku przemocy wobec dzieci w strzeżonych ośrodkach”. Jest to algorytm postępowania w przypadku stwierdzenia podejrzenia znęcania się nad dzieckiem przebywającym w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców. W związku z wprowadzeniem powyższych zasad przeprowadzono specjalne szkolenia dla pracowników strzeżonych ośrodków. Głównym celem tych szkoleń było uświadomienie pracownikom, jakie zachowania należy uznać za nadużycie, a następnie zaprezentowanie opracowanego algorytmu.

W czerwcu 2024 r. wdrożono nowe narzędzie w postaci kwestionariusza oceny najlepszego interesu dziecka w miejscu detencji („Kwestionariusz oceny najlepszego interesu dziecka”). Jego zasadniczą część stanowi ustalenie opinii i życzeń dziecka przez zachęcanie do swobodnej wypowiedzi i uwzględnianie jej. Opiekunowie społeczni są zobowiązani do wypełnienia kwestionariusza w trakcie rozmowy z małoletnim przebywającym w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców, któremu umożliwiono swobodną wypowiedź. Przy wprowadzeniu najnowszego narzędzia wprowadzono wytyczne opierające się na poniższych zasadach:

- **Ilekoć rozważane jest przedłużenie pobytu w strzeżonym ośrodku, opiekun socjalny jest obowiązany przeprowadzić rozmowę z małoletnim w języku dla niego zrozumiałym, biorąc pod uwagę wiek, stopień rozwoju dziecka oraz jego komunikatywność. Celem rozmowy jest poznanie zdania dziecka, szczególnie w obszarach związanych z jego bezpieczeństwem, opieką i potrzebami w ośrodku.**

- W wyniku rozmowy z dzieckiem wypełniany jest „Kwestionariusz oceny najlepszego interesu dziecka” (w tym część pn. „Podsumowanie wysłuchania dziecka”). Materiał zebrany podczas rozmowy należy uzupełnić informacjami, które wynikają z wcześniejszych obserwacji pozyskanych podczas pobytu małoletniego cudzoziemca w ośrodku (część pn. „Wyniki obserwacji i wywiadu dziecka w ośrodku”).
- Kwestionariusz umieszcza się w aktach cudzoziemca i stanowi on dokumentację uzupełniającą dla sądu w kontekście ewentualnego przedłużenia lub zakończenia pobytu w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców (w przypadku wnioskowania do sądu o przedłużenie pobytu konieczne jest przygotowanie kompletnego uzasadnienia takiego wniosku wraz z opisem obecnej sytuacji dziecka oraz informacją, jak rozpoznano i wyważono dobro dziecka i jego indywidualną sytuację.

d. Wewnętrzne procedury wdrożone w Urzędzie do Spraw Cudzoziemców

Wnioski wnioskodawców umieszczonych w detencji będą traktowane priorytetowo, tak aby decyzja kończąca przedmiotowe postępowanie mogła zostać podjęta w możliwie najkrótszym czasie. Pracownicy Urzędu ds. Cudzoziemców sporządzają cotygodniowe raporty ze spraw, w których stroną jest osoba pozbawiona wolności. Protokoły przekazywane są Szefowi Urzędu ds. Cudzoziemców, który może osobiście monitorować stan postępowań w takich sprawach.

Celem ogólnym jest wydanie nowej decyzji nie później niż na 17 dni przed upływem okresu, na który umieszczono cudzoziemca w ośrodku. Wszystkie terminy umieszczenia są nadzorowane w bazie danych „Monitoring”, która generuje powiadomienia o zbliżającym się zakończeniu okresu detencji. We wszystkich ośrodkach wprowadzono możliwość prowadzenia przesłuchań w formie telekonferencji, co również przyczyniło się do skrócenia czasu postępowań. Średni czas prowadzenia postępowań w sprawie cudzoziemców umieszczonych w strzeżonych ośrodkach wynosi 3–4 miesiące, natomiast w przypadku cudzoziemców objętych środkami alternatywnymi 5–7 miesięcy. W dniu 3 stycznia 2022 r. utworzono stanowiska oficera łącznikowego i jego zastępcy, których zadaniem jest koordynacja pracy Urzędu ds. Cudzoziemców ze Strażą Graniczną. Co więcej, 21 listopada 2022 r. powołano wyspecjalizowany Zespół do spraw detencji. Zespół zajmuje się sprawami o udzielenie ochrony międzynarodowej, dotyczącymi cudzoziemców przebywających w ośrodkach detencyjnych.

Konkludując, rząd podkreśla, że rozwiązania organizacyjne przyjęte przez organy rozpatrujące sprawy osób pozbawionych wolności (w I i II instancji postępowania administracyjnego) pozwalają zakładać, że sprawy te będą traktowane priorytetowo, tak aby czas ich rozpoznania był jak najkrótszy.

e. Współpraca Straży Granicznej i Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w organizowaniu szkoleń

W kontekście wykonania wyroku w sprawie *Bistieva i Inni* oraz podnoszenia świadomości funkcjonariuszy Straży Granicznej i sędziów sądów rejonowych orzekających w sprawach detencji cudzoziemców, nawiązano współpracę między Strażą Graniczną a Krajową Szkołą Sądownictwa i Prokuratury (zwaną dalej „KSSiP”) w zakresie organizowania wspólnych szkoleń.

Z początku sędziowie byli zapraszani na odprawy do kadry kierowniczej Straży Granicznej, na których omawiano kwestie legislacyjne i praktyczne dotyczące umieszczania cudzoziemców w ośrodkach strzeżonych i przedłużania ich pobytu tamże. W 2023 r. współpraca ta nabrała wymiaru szerszego, formalnego, a jej podstawą było porozumienie zawarte pomiędzy KSSiP a Strażą Graniczną. W kwietniu 2024 r. zostało zawarte kolejne porozumienie pomiędzy Komendantem Głównym Straży Granicznej a KSSiP. Obejmuje ono plany realizacji kolejnych szkoleń, podczas których omawiane będą m.in. zalecenia ETPC zawarte w przedmiotowym wyroku.

Ponadto Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury przeprowadziła webinarium pt. „Środki detencyjne dotyczące małoletnich cudzoziemców”, które było dostępne dla uczestników do 30 listopada 2022 r., a materiały szkoleniowe są obecnie umieszczane w bazie na platformie e-KSSiP.

Zważywszy na potrzebę przeprowadzenia specjalistycznych szkoleń, w szczególności dla sędziów orzekających w sądach rejonowych zlokalizowanych na obszarze przygranicznym, KSSiP organizuje cykliczne szkolenia poświęcone różnym kwestiom dotyczącym cudzoziemców, w tym detencji administracyjnej (np. „Stosowanie i wykonywanie środków detencyjnych w ujęciu praktycznym” zorganizowane w listopadzie 2023 r. i obejmujące standardy wypracowane na podstawie orzecznictwa

Trybunału). Szkolenia te prowadzone są we współpracy z Ośrodkiem Szkoleń Specjalistycznych Straży Granicznej w Lubaniu i obejmują następujący zakres tematyczny:

- problematyka nielegalnej migracji, w tym presja migracyjna, szlaki migracyjne;
- zabezpieczanie pobytu cudzoziemców w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców wobec osób, w przypadku których jest to wymagane ze względów obronności, bezpieczeństwa państwa, ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego lub interesu Rzeczypospolitej Polskiej (profilowanie cudzoziemców, potwierdzanie tożsamości);
- postępowanie w sprawach o zastosowanie środków detencyjnych przeciwko cudzoziemcowi na podstawie ustawy o cudzoziemcach oraz ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP;
- warunki zastosowania detencji wobec cudzoziemców w związku z wszczęciem postępowania w sprawie wydania decyzji zobowiązującej ich do powrotu oraz, w przypadku wszczęcia postępowania o udzielenie ochrony międzynarodowej, przesłanki złożenia wniosku o detencję;
- przedłużenie detencji w strzeżonym ośrodku (art. 89 ust. 4 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej);
- sposób oceny materiału dowodowego służącego za podstawę wniosku o detencję;
- zastosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego w sprawach o zastosowanie detencji;
- detencja osoby dorosłej sprawującej opiekę nad małoletnimi – przesłanki;
- detencja małoletniego bez opieki bez prawa do zamieszkania – postępowanie;
- sporządzanie decyzji w przedmiocie detencji cudzoziemców i małoletnich bez opieki (uwzględnianie i odrzucanie wniosku), zasady proporcjonalności, ultima ratio, dobra małoletniego;
- wykonanie postanowienia o detencji w strzeżonym ośrodku, zabezpieczenie dobra dziecka, nadzór nad strzeżonymi ośrodkami dla cudzoziemców;
- zwolnienie z detencji, w tym gwarancje dla kobiet w ciąży i rodziców samotnie wychowujących dzieci.

b. Tłumaczenie i upowszechnianie wyroku

Wyrok w sprawie *Bistieva i inni p. Polsce* oraz wyroki w podobnych sprawach, dla których wyrok w przedmiotowej sprawie jest sprawą wiodącą, zostały przetłumaczone na język polski i opublikowane na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości (etpcz.ms.gov.pl) i w bazie HUDOC. Dzięki temu wyroki są swobodnie dostępne dla właściwych instytucji, sądów krajowych oraz innych zainteresowanych stron.

Przedmiotowy wyrok został następnie przedyskutowany podczas posiedzeń międzyresortowego Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, z których sprawozdania są publikowane na stronie Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Wszystkie wyroki z grupy w sprawie *Bistieva i inni* zostały także upowszechnione wśród funkcjonariuszy Straży Granicznej – ich polskie tłumaczenia zostały umieszczone na stronie głównej portalu wewnętrznego Straży Granicznej, do którego wszyscy funkcjonariusze mają dostęp. Ponadto sukcesywnie były one włączane do programów szkoleń prowadzonych przez Ośrodek Szkoleń Specjalistycznych SG w Lubaniu, a także omawiane na wewnętrznych posiedzeniach i naradach w kontekście procedur obowiązujących w strzeżonych ośrodkach, w tym na warsztatach pełnomocników Straży Granicznej ds. ochrony praw człowieka.

Co warte zauważenia, podstawowe informacje na temat wyroków ETPC, w tym wyroku *Bistieva i inni*, znalazły się w dokumencie przygotowanym przez Pełnomocnika Komendanta Głównego Straży Granicznej ds. ochrony praw człowieka, zatwierdzonym w dniu 11 czerwca 2024 r. przez Komendanta Głównego Straży Granicznej, pod nazwą „Plan Straży Granicznej w obszarze ochrony praw człowieka”. Kolejny dokument – „Plan Straży Granicznej w obszarze ochrony praw człowieka na rok 2025” – zatwierdzony przez Komendanta Głównego Straży Granicznej w dniu 31 grudnia 2024 r. zawierał już poszerzone informacje na temat wyroków ETPC wydanych w sprawach przeciwko Polsce w obszarze migracji, a także etapu ich realizacji.

Ponadto wyroki zostały rozdyskrebowane wśród pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców zajmujących się ochroną międzynarodową, których zapoznano z ich treścią i skutkami praktycznymi.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w przedmiotowej sprawie nie są konieczne żadne dalsze środki indywidualne oraz że zastosowane środki generalne są wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Caldarar i inni p. Polsce – plan działań z 6 listopada 2025 r.

Opis sprawy

Caldarar i inni p. Polsce, skarga nr 6142/16, wyrok z 6 lutego 2025 r., ostateczny 6 maja 2025 r.

Sprawa dotyczy rozbiórki w lipcu 2015 r. nielegalnie wybudowanego obozowiska zamieszanego przez skarżących pochodzenia romskiego i obywatelstwa rumuńskiego, bez zapewnienia im udziału w postępowaniu administracyjnym zmierzającym do wydania nakazu rozbiórki lub przeprowadzenia kontroli proporcjonalności nakazu rozbiórki (naruszenie art. 8 Konwencji).

Trybunał w swoim wyroku przyznaje, że rozbiórka miała podstawę prawną w prawie krajowym i służyła uprawnionemu celowi zapewnienia porządku publicznego (tj. stosowania się do zasad planowania przestrzennego i zwalczania nielegalnego budownictwa) oraz ochrony praw innych osób poprzez zapewnienie im bezpieczeństwa osobistego (obozowisko stanowiło zagrożenie pożarowe, a w przeszłości dochodziło już do pożarów). Niemniej Trybunał uznał, że ingerencja nie była konieczna w realiach społeczeństwa demokratycznego, jako że władze nie zapewniły zgodności procesu decyzyjnego ze standardami Konwencji. W szczególności, Trybunał poddał krytyce: (i) środki podjęte przez władze, mające prowadzić do rozbiórki – skarżącym nie przyznano statusu strony w postępowaniu administracyjnym i nie zostali oni poinformowani o nakazie rozbiórki, a co za tym idzie pozbawiono ich możliwości skorzystania ze zwyczajnych środków odwoławczych wobec nakazu rozbiórki oraz oceny przez organy i sądy administracyjne proporcjonalności nakazu i jego konsekwencji dla życia prywatnego i rodzinnego skarżących; oraz (ii) sposób, w jaki dokonana została rozbiórka – odbyła się bez obecności skarżących, a ich przedmioty osobiste oraz inne mienie zostały zniszczone lub przeniesione w miejsce, o którym nie zostali poinformowani. Należy również uwzględnić, że dla znajdujących się w trudnym położeniu Romów, rozbiórka stanowiła źródło niepokoju i pogłębiła poczucie marginalizacji.

Jednocześnie Trybunał z zadowoleniem przyjął, że skarżący otrzymali w terminie oferty alternatywnego i odpowiedniego zakwaterowania, pomoc finansową, a także ogólne wsparcie i zostali zachęceni do poprawy swoich warunków socjalnych poprzez uczestnictwo w kursach językowych oraz zarejestrowania się w urzędzie pracy.

Podsumowując, wykazawszy naruszenie art. 8 Konwencji, Trybunał podkreślił, że decyzja o rozbiórce została wykonana bez zapewnienia skarżącym możliwości uczestnictwa w postępowaniu prowadzącym do wydania decyzji oraz oceny środków pod względem ich proporcjonalności, wskutek czego skarżącym nie została zapewniona adekwatna ochrona przed nieproporcjonalną ingerencją w procedurę decyzyjną dotyczącą rozbiórki.

Trybunał uznał ponadto za niedopuszczalne podnoszone przez skarżących zarzuty naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji (ochrona własności), rozpatrzone osobno i w związku z art. 14 Konwencji (zakaz dyskryminacji).

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
Gospodarstwo domowe nr 1 (pierwszy, drugi, trzeci, czwarty i siódmy skarżący)	-	5000 EUR	-	5000 EUR
Gospodarstwo domowe nr 2 (dziesiąty, jedenasty, dwunasty, czternasty i piętnasty skarżący)	-	5000 EUR	-	5000 EUR

Gospodarstwo domowe nr 3 (szósty i dziewiąty skarżący)	-	5000 EUR	-	5000 EUR
Gospodarstwo domowe nr 4 (piąty i szesnasty skarżący)	-	5000 EUR	-	5000 EUR
Gospodarstwo domowe nr 5 (ósmo i trzynasty skarżący)	-	5000 EUR	-	5000 EUR
	Termin płatności: 06.08.2025 r. Wyplacono: 05.08.2025 r.			

2. Środki indywidualne

Trybunał przyznał każdemu z pięciu gospodarstw domowych zamieszkanym przez skarżących kwotę 5000 EUR jako słusne zadośćuczynienie za szkody niemajątkowe, wypłacone w całości. Zważywszy, że wypłacono słusne zadośćuczynienie oraz że domy skarżących, mieszczące się na nielegalnie wzniesionym obozowisku, zostały wyburzone w 2015 r., a skarżący przebywają obecnie w innych miejscach, przede wszystkim na terenie Rumunii, dodatkowe środki z tego tytułu nie są uznane za konieczne w okolicznościach przedmiotowej sprawy.

W świetle powyższego żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne

II. Środki generalne

1. Aktualne regulacje prawa budowlanego

Rząd pragnie zauważyć, że w niniejszej sprawie Trybunał poddał krytyce proces podejmowania decyzji zmierzający do wydania nakazu rozbiórki. Jednakże biorąc pod uwagę obowiązujące regulacje i gwarancje proceduralne w ramach postępowań administracyjnych w sprawach budowlanych, można uznać, że naruszenie stwierdzone w toku niniejszej sprawy spowodowane było nieprawidłowym zastosowaniem przepisów krajowych i stanowiło jednorazowe naruszenie.

Rząd pragnie w tym miejscu podkreślić, że art. 52 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane stanowi, że:

1. Obowiązki, w formie nakazów i zakazów, określone w postanowieniach i decyzjach, o których mowa w niniejszym rozdziale, nakłada się na inwestora. Jeżeli roboty budowlane zostały zakończone lub wykonanie postanowienia albo decyzji przez inwestora jest niemożliwe, obowiązki te nakłada się na właściciela lub zarządcę obiektu budowlanego.

2. Koszty związane z wykonaniem obowiązków, o których mowa w ust. 1, ponosi inwestor, właściciel lub zarządca obiektu budowlanego.

Ponadto rząd chciałby podkreślić, że nakazy rozbiórki nie są już orzekane bezwzględnie. Ustawodawca zobowiązuje bowiem do zbadania, czy budowa zrealizowana (bądź będąca w trakcie realizacji) bez wymaganego pozwolenia na budowę jest zgodna z przepisami prawa, w szczególności o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, i czy umożliwia doprowadzenie obiektu lub jego części do stanu zgodnego z prawem.

Nakaz rozbiórki budynku może być orzeczony dopiero wówczas gdy okaże się, że nie ma prawnych możliwości jego legalizacji. Art. 49e ustawy – Prawo budowlane określa przesłanki, w których organ nadzoru budowlanego może wydać decyzję o rozbiórce obiektu budowlanego bądź jego części. Oczywiście legalizacja samowoli budowlanej jest nie obowiązkiem, lecz uprawnieniem.

2. Środki mające na celu integrację i wsparcie dla mniejszości romskiej

Rząd pragnie podkreślić, że Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie swojej właściwości i w oparciu o art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym realizuje działania zmierzające wyłącznie do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości oraz jej integracji obywatelskiej i społecznej m.in. poprzez wspieranie działalności instytucji kulturalnych, ruchu artystycznego i twórczości mniejszości oraz edukację dzieci i młodzieży, a także ochronę miejsc związanych z kulturą mniejszości.

Jednocześnie rząd jest świadomy, że w porównaniu z innymi mniejszościami, obywatele polscy pochodzenia romskiego są jedyną mniejszością w Polsce zagrożoną wykluczeniem społecznym. Diagnoza ta wynika z szeregu czynników społecznych i kulturowych, z których w pierwszej kolejności należy wymienić niski poziom wykształcenia tej grupy, co bezpośrednio wpływa na brak kwalifikacji pożądanых na rynku pracy, a tym samym na sytuację bytową i zdrowotną Romów.

W związku z powyższym w okresie, w którym miały miejsce wydarzenia w niniejszej sprawie, realizowany był Program integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014-2020 o budżecie 69 680 000 zł. Stanowił on kontynuację działań państwa polskiego, podejmowanych od 2001 r. na rzecz społeczności romskiej w Polsce. Wcześniej zrealizowano Pilotażowy program rządowy na rzecz społeczności romskiej w województwie małopolskim na lata 2001-2003 oraz Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce na lata 2004-2013. Obecnie realizowana jest kolejna edycja projektu – Program integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021-2030.

Za główny cel programów integracyjnych obrano zwiększenie integracji społeczności romskiej w ramach społeczeństwa obywatelskiego dzięki wsparciu udzielanemu w czterech obszarach: edukacji (włączając edukację kulturalną, historyczną i obywatelską), mieszkalnictwa, zdrowia i zatrudnienia. Program integracji daje ministrowi właściwemu do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych możliwość udzielenia wsparcia jednostkom samorządu terytorialnego prowadzącym działania na rzecz zwiększenia integracji mieszkańców pochodzenia romskiego, romskim i nie-romskim organizacjom pozarządowym oraz innym instytucjom i podmiotom, dla których sytuacja Romów w Polsce nie jest obojętna.

3. Tłumaczenie wyroku Trybunału

Wyrok Trybunału w sprawie *Caldarar i inni p. Polsce* został przetłumaczony na język polski i wkrótce zostanie opublikowany (po zakończeniu procesu weryfikacji tłumaczenia) w bazie wyroków Trybunału na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości. Tłumaczenie wyroku zostanie również w najbliższym czasie udostępnione w bazie HUDOC.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w niniejszej sprawie nie są konieczne dalsze środki indywidualne i zobowiązuje się do dalszego informowania Komitetu Ministrów o implementacji środków generalnych w celu wypełnienia zobowiązań Polski wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Friedrich i inni p. Polsce – plan działań z 11 września 2025 r.

Opis sprawy

Friedrich i inni p. Polsce, skarga nr 25344/20 i 17 innych, wyrok z 20 czerwca 2024 r., ostateczny 20 września 2024 r.

Sprawa dotyczyła pozbawienia wolności 18 skarżących, tj. 16 działaczy powiązanych z Greenpeace i 2 dziennikarzy, przez polską Straż Graniczną na pokładzie statku Rainbow Warrior, co doprowadziło do przerwania pokojowego protestu prowadzonego na morzu we wrześniu 2019 r., podczas którego statek skarżących blokował dostęp do terminala węglowego w Gdańsku. Celem protestu było zachęcenie do szybkiego odejścia od paliw kopalnych na rzecz energii odnawialnej.

Trybunał stwierdził naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji w związku z pozbawieniem wolności skarżących między wieczorem 9 września 2019 r. a wczesnym rankiem 10 września 2019 r. Trybunał uznał, że działania mające na celu ustalenie tożsamości skarżących podjęte przez Straż Graniczną po wejściu na pokład statku stanowiły *de facto* pozbawienie wolności (skarżący nie mogli opuścić statku ani swobodnie się po nim poruszać, nie mogli się ze sobą porozumiewać ani skontaktować się z adwokatem oraz nie zostali poinformowani o swoim statusie), a rząd nie wykazał, aby cały okres faktycznego zatrzymania skarżących był konieczny do ustalenia ich tożsamości i przeprowadzenia kontroli statku. Działania te przeprowadzono bez wcześniejszego poinformowania skarżących o podstawach prawnych środków, które skutkowały pozbawieniem ich wolności (naruszenie art. 5 ust. 2 Konwencji).

Ponadto Trybunał stwierdził naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji w odniesieniu do pierwszej i drugiego skarżącego w związku z ich zatrzymaniem za zachowanie, którego nie można w uzasadniony sposób uznać za przestępstwo w rozumieniu prawa krajowego, oraz w związku z bezprawnym charakterem pozbawienia ich wolności między wczesnym rankiem 10 września 2019 r. a 11 września 2019 r.

W świetle stwierdzenia bezprawnego charakteru zatrzymania skarżących Trybunał stwierdził, że ingerencji w przysługującą im wolność wyrażania opinii nie można uznać za przewidzianą przez ustawę (naruszenie art. 10 Konwencji).

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

Sprawa	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
<i>Friedrich</i> (25344/20)	-	4000 EUR	179,98 EUR	4179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wypłacono: 18.12.2024 r.		
<i>Romo Martin</i> (25623/20)	-	4000 EUR	179,98 EUR	4179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wypłacono: 18.12.2024 r.		
<i>Bojarowska</i> (27369/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wypłacono: 19.12.2024 r.		
<i>Wojczal</i> (27378/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wypłacono: 18.12.2024 r.		
<i>Bogeljić</i> (27381/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wypłacono: 17.12.2024 r.		
<i>Waqanisau</i> (27388/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wypłacono: 18.12.2024 r.		
<i>Brewster</i> (27390/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wypłacono: 19.12.2024 r..		
<i>Figura</i> (27401/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR

Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wyplacono: 18.12.2024 r.		
Muñoz-Alcaide (27437/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r..				
Z powodu braku kontaktu ze skarżącym w dniu 24 grudnia 2024 r. MSZ złożyło wniosek o utworzenie depozytu sądowego celem złożenia do niego przyznanej kwoty. Postępowanie jest w toku.				
Cibor (27831/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wyplacono: 12.12.2024 r.		
Simeonov (27912/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wyplacono: 17.12.2024 r.		
Scholz (27938/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.				
Z powodu braku kontaktu ze skarżącym w dniu 24 grudnia 2024 r. MSZ złożyło wniosek o utworzenie depozytu sądowego celem złożenia do niego przyznanej kwoty. Postępowanie jest w toku.				
Sasinowska (28028/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wyplacono: 18.12.2024 r.		
Tripoli (28185/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wyplacono: 17.12.2024 r.		
Deutschmann (28400/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wyplacono: 17.12.2024 r.		
Radkiewicz-Malinowska (28623/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20/12/2024		Wyplacono: 18.12.2024 r.		
Zieliński (29665/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wyplacono: 10.12.2024 r.		
Staszewski (29786/20)	-	2000 EUR	179,98 EUR	2179,98 EUR
Termin płatności: 20.12.2024 r.		Wyplacono: 19.12.2024 r.		

W świetle okoliczności sprawy oraz z uwagi na wypłatę słusznego zadośćuczynienia żadne inne środki indywidualne w stosunku do 16 skarżących nie wydają się konieczne. Słuszne zadośćuczynienie przyznane dwóm pozostałym skarżącym (Muñoz-Alcaide i Scholz) zostanie wpłacone do depozytu sądowego po zezwoleniu sądu krajowego na złożenie świadczenia na rachunku depozytowym.

II. Środki generalne

Biorąc pod uwagę stwierdzone w wyroku Trybunału nieprawidłowości dotyczące sposobu, w jaki funkcjonariusze Straży Granicznej wykonali swoje obowiązki związane z zatrzymaniem osób, Straż Graniczna podjęła szereg działań, aby zwiększyć nadzór nad wykonywaniem takich obowiązków.

W szczególności z dniem 1 lipca 2024 r. w Komendzie Głównej Straży Granicznej utworzono Biuro Zabezpieczenia Działań na podstawie Zarządzenia nr 29 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 7 czerwca 2024 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie organizacji i etatów jednostek organizacyjnych Straży Granicznej. Zadaniem nowo powołanego Biura jest między innymi nadzorowanie i wspieranie komórek organizacyjnych Straży Granicznej w realizacji zadań związanych z wykonywaniem działań bojowych przez funkcjonariuszy Straży Granicznej, wykorzystywanie i obsługa bezałogowych statków powietrznych, prowadzenie działań granicznych wymagających użycia komórek zabezpieczenia działań oraz tworzenie standardów funkcjonowania i wyszkolenie komórek zabezpieczenia działań. Realizuje ono również zadania z zakresu monitoringu i koordynacji realizacji zadań.

Kolejnym etapem będzie wypracowanie algorytmu postępowania w przypadku interwencji funkcjonariuszy pionu zabezpieczenia działań w miejscach/obiektach trudno dostępnych, gdzie może dojść do zatrzymania osób, ze szczególnym uwzględnieniem realizacji na morzu. Algorytm zostanie

wypracowany we współpracy pionu zabezpieczenia działań z pionem operacyjno-śledczym na poziomie Komendy Głównej Straży Granicznej.

Ponadto przewiduje się przygotowanie wytycznych Komendanta Głównego Straży Granicznej przypominających o obowiązujących zasadach i podstawach prawnych zatrzymywania osób, dokonywania przeszukania, przeprowadzania kontroli osobistej i sporządzania dokumentacji z tych czynności.

Upowszechnianie wyroku Trybunału

Wyrok Trybunału w sprawie *Friedrich i inni p. Polsce* został przetłumaczony na język polski przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz opublikowany na portalu wewnętrznym Straży Granicznej w zakładce „Prawa człowieka”. W najbliższym czasie tłumaczenie powinno być również dostępne w bazie danych HUDOC i na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Informacja o wyroku została również zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Aktualności”.

Wyrok został również szeroko omówiony podczas odprawy służbowej komórek pionu zabezpieczenia działań, która miała miejsce w dniach 15–18.10.2024 r. W szczególności skupiono się na sposobie realizacji działań zabezpieczających, w tym w miejscach trudno dostępnych dla oficerów śledczych. Podczas odprawy przeanalizowano i omówiono też sposób działania funkcjonariuszy biorących udział w wydarzeniach będących przedmiotem wyroku w sprawie *Friedrich i inni p. Polsce* oraz wyciągnięto konstruktywne wnioski.

Dodatkowo wyrok zostanie uwzględniony w procesie kształcenia funkcjonariuszy Straży Granicznej. Wyrok i wynikające z niego standardy będą omawiane w trakcie szkolenia funkcjonariuszy pionów zabezpieczenia działań oraz operacyjno-śledczego.

III. Wnioski pozwanego państwa

Zdaniem rządu w odniesieniu do 16 (z 18) skarżących nie są konieczne żadne dodatkowe środki indywidualne. Jednocześnie rząd zobowiązuje się do informowania Komitetu Ministrów o wdrażaniu planowanych środków generalnych mających na celu wypełnienie zobowiązań Polski wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Opis sprawy

Gorzowski p. Polsce, skarga nr 65546/13, wyrok z 19 listopada 2020 r., ostateczny 19 listopada 2020 r.

Sprawa dotyczy braku dostępu do Naczelnego Sądu Administracyjnego w 2013 r. ze względu na krótki czas, jaki pozostał na wniesienie skargi po poinformowaniu skarżącego o odmowie sporządzenia skargi kasacyjnej przez jego pełnomocnika z urzędu (naruszenie art. 6 Konwencji).

W swoim wyroku Trybunał podkreślił, że krótki czas pozostały na sporządzenie skargi kasacyjnej wynikał z niedostatecznych uregulowań dotyczących rozpoczęcia biegu terminu do wniesienia ww. środka odwoławczego oraz możliwości jego wniesienia po upływie terminu.

Trybunał zauważył, że fakt, iż pełnomocnik z urzędu może odmówić przygotowania i wniesienia środka prawnego do sądu najwyższego, jeżeli nie znajdzie dla niego podstaw prawnych, nie może być traktowany sam w sobie jako równoznaczny z odmową udzielenia pomocy prawnej, która jest niezgodna z obowiązkami państwa wynikającymi z art. 6 Konwencji. Należy jednak ustanowić odpowiednie ramy instytucjonalne, aby zapewnić skuteczną reprezentację prawną osobom uprawnionym oraz wystarczający poziom ochrony ich interesów. W szczególności za kluczowe dla oceny, czy interesy strony zostały należycie zabezpieczone, uznano istnienie przepisów dotyczących ram czasowych, w których pełnomocnik powinien informować stronę o odmowie przygotowania skargi kasacyjnej oraz o powodach takiej odmowy (pkt 19 wyroku).

Trybunał zauważył w szczególności, że w czasie, do którego odnosił się stan faktyczny, trzydziestodniowy termin do wniesienia skargi kasacyjnej nie był uzależniony od wniosku strony o pomoc prawną. Nie istniała jednolita metoda obliczania terminu składania wniosków o przywrócenie terminu. Stosowanie różnych metod obliczania prowadzi do różnych wyników odnośnie do dnia, w którym termin faktycznie upływa.

W przedmiotowej sprawie Trybunał uznał, że znalezienie nowego pełnomocnika, który zobowiązałby się przygotować i złożyć skargę kasacyjną w tym terminie, byłoby dla skarżącego wyjątkowo trudne, a wręcz niemożliwe. W związku z powyższym krótki czas pozostawiony skarżącemu na podjęcie jakichkolwiek kroków w celu przygotowania skargi kasacyjnej w jego sprawie nie dawał mu realnej możliwości wniesienia sprawy do Naczelnego Sądu Administracyjnego i dochodzenia jej.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia oraz środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	2 000 EUR	-	2000 EUR
Termin płatności: 19.02.2021 r.			Wypłacono: 22.01.2021 r.

2. Środki indywidualne

Zgodnie z art. 272 § 3 ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi o wznowienie postępowania można wystąpić również wówczas, gdy taka potrzeba wynika z orzeczenia organu międzynarodowego działającego na podstawie ratyfikowanej przez Polskę umowy międzynarodowej. **Dotyczy to między innymi Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.**

W marcu 2021 r. skarżący wniósł wniosek o wznowienie postępowania po tym, jak Trybunał wydał wyrok w tej sprawie. W wyroku z dnia 24 kwietnia 2024 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Bydgoszczy (sygn. II SA/Bd 368/21) wznowił postępowanie i zbadał, czy brak wystarczającego czasu, aby zwrócić się do wybranego przez skarżącego pełnomocnika o przygotowanie skargi kasacyjnej, miał wpływ na wyrok z dnia 4 grudnia 2012 r., w którym sąd oddalił skargę skarżącego na decyzję Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 10 kwietnia 2012 r. dotyczącą planowania przestrzennego (zob. pkt 4 wyroku Trybunału). W uzasadnieniu do wyroku z dnia 24 kwietnia 2024 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny odwoływał się wielokrotnie do wyroku Trybunału z dnia 19 listopada 2020 r., rozważając zawartą w nim argumentację, i stwierdził między innymi, że:

- skarżącemu przyznano pomoc prawną w celu wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku z dnia 4 grudnia 2012 r. oraz że pełnomocnik z urzędu nie znalazł podstaw do wniesienia takiej skargi. Trybunał nie zakwestionował jakości pomocy prawnej, a jedynie brak wystarczającego czasu, aby skarżący mógł znaleźć własnego pełnomocnika, który mógłby przygotować skargę;
- konsekwencje naruszenia art. 6 Konwencji w przedmiotowej sprawie należy wyeliminować poprzez wznowienie postępowania i ponowne rozpatrzenie sprawy, co w danych okolicznościach stanowi jedyny sposób pozwalający na przywrócenie stanu sprzed naruszenia (*restitutio in integrum*), co wynika z istoty naruszenia stwierdzonego przez Trybunał związanego z pozbawieniem skarżącego dostępu do sądu II instancji;
- zakres ponownego rozpatrzenia sprawy w ramach wznowionego postępowania powinien uwzględniać tę konkretną podstawę wznowienia i obejmować całe postępowanie.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Bydgoszczy dokładnie zbadał nie tylko istnienie podstaw do wznowienia postępowania, ale również ponownie zbadał meritum sprawy rozstrzygniętej wyrokiem z dnia 4 grudnia 2012 r., a także zarzuty skarżącego przeciwko wyrokowi, jakie zostały podniesione w toku postępowania. Po zbadaniu powyższych elementów sąd stwierdził, że brak wystarczającego czasu, który pozwoliłby skarżącemu na znalezienie własnego pełnomocnika w celu przygotowania skargi kasacyjnej, nie miał ani nie mógł mieć wpływu na treść wyroku z dnia 4 grudnia 2012 r. Dlatego też Wojewódzki Sąd Administracyjny postanowił nie uchylać tego wyroku.

Skarżący wniósł skargę kasacyjną od wyroku z dnia 24 kwietnia 2024 r., która została oddalona przez Naczelny Sąd Administracyjny wyrokiem z dnia 4 grudnia 2024 r. (sygn. akt II OSK 2207/24). Po dokładnym zważeniu argumentów podniesionych przez pełnomocnika z urzędu skarżącego, w tym odnoszących się do istoty wyroku z dnia 4 grudnia 2012 r., Naczelny Sąd Administracyjny zgodził się z opinią Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, że w przedmiotowej sprawie podstawy do wznowienia postępowania, na które powoływał się skarżący, nie miały wpływu na wyrok z 2012 r.

W nowym postępowaniu skarżącego reprezentował pełnomocnik z urzędu.

Biorąc pod uwagę wypłatę słusznego zadośćuczynienia oraz złożenie przez skarżącego wniosku o wznowienie postępowania, które było przedmiotem skargi wniesionej do Trybunału i dotyczyło planowania przestrzennego, w okolicznościach sprawy żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

Rząd pragnie zauważyć, że fakty leżące u podstaw stwierdzenia przez Trybunał naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji miały miejsce w 2013 r., tj. przed wprowadzeniem regulacji prawnych przewidzianych w ustawie z dnia 9 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Powyższa nowelizacja weszła w życie 15 sierpnia 2015 r.

Należy przypomnieć, że niezbędne zmiany prawne w zakresie terminów do wniesienia skargi kasacyjnej w przypadku udzielenia pomocy prawnej stronie postępowania zostały już wprowadzone i wdrożone w ramach procesu wykonania wyroku Trybunału w sprawie *Subicka p. Polsce* (skarga nr 29342/06, zob. DH-DD(2015)875, nadzór nad wyrokiem zakończony rezolucją końcową CM/ResDH(2015)146).

Zgodnie z ustawą – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi w przypadku udzielenia pomocy prawnej po ogłoszeniu wyroku (na wniosek strony, której doręczono odpis wyroku z uzasadnieniem sporządzonym z urzędu lub która złożyła wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku), termin do wniesienia skargi kasacyjnej biegnie od dnia zawiadomienia pełnomocnika o powołaniu, nie wcześniej jednak niż od dnia doręczenia stronie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem. Ponadto, jeżeli pełnomocnik z urzędu nie znajduje podstaw do wniesienia skargi kasacyjnej, przedstawia sądowi opinię w terminie do wniesienia skargi kasacyjnej (wraz z odpisem dla reprezentowanej strony). Sąd doręcza stronie odpis opinii. W takim przypadku termin do wniesienia skargi kasacyjnej przez stronę biegnie od dnia doręczenia odpisu opinii. Sąd informuje o powyższym stronę w chwili doręczenia. Ponadto w przypadku odmowy przyznania pełnomocnika z urzędu bieg terminu do wniesienia skargi kasacyjnej nie może rozpocząć się wcześniej niż od dnia doręczenia stronie postanowienia, a jeżeli strona wniesie środek zaskarżenia na to postanowienie – nie wcześniej niż od dnia doręczenia postanowienia kończącego postępowanie w tym przedmiocie (art. 177 § 3–4 i 6 ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi).

Mając powyższe na uwadze rząd uważa, że w przedmiotowej sprawie do wykonania wyroku nie są konieczne zmiany legislacyjne. W konsekwencji, w świetle okoliczności sprawy, upowszechnienie wyroku Trybunału i działania uświadamiające należy uznać za wystarczające do realizacji środków generalnych wynikających z niniejszego wyroku.

W tym kontekście należy zauważyć, że wyrok w sprawie *Gorzkowski p. Polsce* został przetłumaczony na język polski przez Krajową Izbę Radców Prawnych. Został on opublikowany na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości, a tłumaczenie zostało również udostępnione w bazie HUDOC. Informacje o wyroku wraz z jego opisem opublikowano na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości w dziale aktualności.

W ramach działań uświadamiających i upowszechniających Krajowa Izba Radców Prawnych przekazała wyrok dziekanom okręgowych izb radców prawnych w celu zapoznania ich członków, rozpowszechnienia wśród radców prawnych i wykorzystania w trakcie wykonywania czynności zawodowych, w szczególności w trakcie aplikacji radcowskiej. Ponadto Pełnomocnik [MSZ ds. Postępowań przed ETPC] skierował pisma do Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego i Naczelnej Rady Adwokackiej informujące o wyroku *Gorzkowski p. Polsce* wraz z wnioskiem o rozważenie rozpowszechnienia ww. wyroku wśród wojewódzkich sądów administracyjnych i adwokatów.

W tych okolicznościach żadne inne środki generalne nie wydają się konieczne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w tej sprawie nie są konieczne żadne dalsze środki indywidualne oraz że środki o charakterze generalnym opisane powyżej będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Juszczyszyn p. Polsce, Tuleya p. Polsce oraz Żurek p. Polsce – plan działań z 4 sierpnia 2025 r.

Opis sprawy

Juszczyszyn p. Polsce, skarga nr 35599/20, wyrok z 6 października 2022 r., ostateczny 30 stycznia 2023 r.,

Tuleya p. Polsce, skargi nr 21181/19 i 51751/20, wyrok z 6 lipca 2023 r., ostateczny 6 października 2023 r.,

Żurek p. Polsce, skarga nr 39650/18, wyrok z 16 czerwca 2022 r., ostateczny 10 października 2022 r.

Sprawa *Juszczyszyn p. Polsce* dotyczy zawieszenia skarżącego w wykonywaniu obowiązków sędziowskich przez Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego z uwagi na fakt, że podjął się on oceny niezawisłości innego sędziego, powołanego do pełnienia urzędu sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa („KRS”), która w wyniku reformy z dnia 8 grudnia 2017 r. oraz po ukonstytuowaniu się jej nowego składu w marcu 2018 r. nie była niezależna od władzy ustawodawczej i wykonawczej. Trybunał stwierdził, że prawo skarżącego do sądu ustanowionego ustawą zostało naruszone, ponieważ o jego zawieszeniu zadecydowali sędziowie powołani w „z natury wadliwej procedurze powoływania sędziów” z udziałem zreformowanej KRS (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji). Zawieszenie to, które wpłynęło na jego życie prywatne, było w związku z tym niezgodne z prawem, a podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej były oczywiście nieuzasadnione i nieprzewidywalne (naruszenie art. 8 Konwencji). Jego głównym celem było ukaranie skarżącego i zniechęcenie go do dokonywania oceny statusu sędziów powołanych na podstawie rekomendacji zreformowanej KRS poprzez zastosowanie odpowiednich standardów, w tym wynikającymi z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (naruszenie art. 18 w związku z art. 8 Konwencji).

Sprawa *Tuleya p. Polsce* dotyczy postępowania dyscyplinarnego wszczętego przeciwko skarżącemu, uchylenia jego immunitetu sędziowskiego w celu umożliwienia wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego w związku z czynami ściśle związanymi z wykonywaniem obowiązków sędziowskich oraz jego późniejszego zawieszenia w czynnościach sędziowskich. O uchyleniu immunitetu skarżącego orzekła Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego, która nie była niezależnym i bezstronnym sądem ustanowionym ustawą (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji). Wraz z postępowaniem dyscyplinarnym dotyczącym skierowania przez skarżącego pytania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dotyczącego nowego systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów), podważyły one jego wiarygodność jako sędziego i jego reputację zawodową oraz uniemożliwiły mu wykonywanie obowiązków służbowych przez ponad dwa lata, co znacząco wpłynęło na jego życie prywatne (naruszenie art. 8 Konwencji). Uchylenie immunitetu i postępowania dyscyplinarne wszczęte w następstwie jego publicznych wypowiedzi naruszyły także jego prawo do wolności wypowiedzi, ponieważ nie służyły osiągnięciu żadnego z uprawnionych celów, a postępowania te były pozbawione minimalnych gwarancji proceduralnych (naruszenie art. 10 Konwencji). Trybunał stwierdził również, że środki te miały na celu zniechęcenie innych sędziów do udziału w debacie publicznej na temat reform ustawodawczych odnoszących się do wymiaru sprawiedliwości, i szerzej – kwestii związanych z niezależnością sądownictwa.

Sprawa *Żurek p. Polsce* dotyczy zastosowanych przez władze, w latach 2016–2018, środków wobec skarżącego - sędziego i sędziowskiego członka Krajowej Rady Sądownictwa oraz jej rzecznika, obejmujących odwołanie go z funkcji rzecznika sądu okręgowego, w połączeniu z decyzjami władz o przeprowadzeniu kontroli i odtajnieniu jego oświadczeń majątkowych oraz kontrolą jego pracy orzeczniczej, w związku z poglądami, które wyrażał w obronie praworządności i niezawisłości sędziowskiej, (naruszenie art. 10 Konwencji). Trybunał stwierdził, że kumulacja tych środków mogła zostać uznana za strategię mającą na celu zastraszenie (a nawet uciszenie) skarżącego z powodu wyrażanych przez niego poglądów. Ponadto, Trybunał stwierdził naruszenie prawa skarżącego do dostępu do sądu ze względu na brak jakiejkolwiek kontroli sądowej przedwczesnego zakończenia z mocy prawa jego mandatu jako sędziowskiego członka KRS w 2018 r. (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji).

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia oraz środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
--------	------------------	---------------------	------------------	------

Juszczyszyn (35599/20)	-	30 000 EUR	-	30 000 EUR
	Termin płatności: 30.04.2023 r.		Wyplacono: 07.04.2023 r.	
Tuleya (21181/19 i 51751/20)	-	30 000 EUR	6 000 EUR	36 000 EUR
	Termin płatności: 06.01.2024 r.		Wyplacono: 22.12.2023 r.	
Żurek (39650/18)	-	15 000 EUR	10 000 EUR	25 000 EUR
	Termin płatności: 10.01.2023 r.		Wyplacono: 29.12.2022 r.	

2. Środki indywidualne

Skarżący w sprawie *Juszczyszyn p. Polsce*, sędzia Paweł Juszczyszyn, został przywrócony na poprzednie stanowisko sędziowskie i obecnie orzeka w I Wydziale Cywilnym Sądu Rejonowego w Olsztynie. W lipcu 2024 r. na stronie internetowej tego sądu opublikowano oświadczenie jego prezesa, w którym przeprosił on skarżącego za naruszenie jego dóbr osobistych z powodu opublikowania przez poprzedniego prezesa na stronie internetowej sądu oświadczenia z dnia 1 marca 2023 r. „w sprawie bezpodstawnego niepodjęcia czynności orzeczniczych przez jednego z sędziów Sądu Rejonowego w Olsztynie”. W oświadczeniu z przeprosinami wskazano, że działania podejmowane przez kilka lat przez byłego prezesa Sądu Rejonowego w Olsztynie wobec sędziego Pawła Juszczyszyna stanowiły niedopuszczalną represję oraz próbę wywołania „efektu mroźnego” wśród sędziów. W oświadczeniu powołano się również na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie skarżącego.

Skarżący w sprawie *Tuleya p. Polsce* został przywrócony do orzekania z pełnym wynagrodzeniem i otrzymał zaległe wynagrodzenie za okres zawieszenia.

Skarżący wniósł pozew o ponowne dopuszczenie do wykonywania obowiązków sędziowskich przed sądem cywilnym, domagając się stwierdzenia przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą, że jego zawieszenie było bezprawne. W tej sprawie Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi wydał wyrok w dniu 14 lutego 2024 r., w którym stwierdził, że skarżącemu przysługują wszelkie prawa i obowiązki wynikające z powołania na stanowisko sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie. Stwierdził ponadto, że tzw. uchwała Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego pozostaje bez wpływu na prawa i obowiązki służbowe skarżącego wynikające z zajmowanego stanowiska sędziego Sądu Okręgowego w Warszawie. Zgodnie z uzasadnieniem sądu, skarżący nadal jest nieprzerwanie sędzią sądu powszechnego Rzeczypospolitej Polskiej, z immunitetem sędziowskim i prawem do orzekania przypisanymi temu urzędowi.

Ponadto w wyroku z dnia 28 maja 2024 r. Sąd Rejonowy w Żyrardowie orzekł, że skarżący powinien otrzymać odsetki od zaległego wynagrodzenia, które zostało nieustannie obniżone na podstawie orzeczenia Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, która nie została ustanowiona zgodnie z prawem. Sąd krajowy uznał, że zawieszenie sędziego Tuleyi w czynnościach służbowych stanowiło formę odwetu za jego niezawisłość i krytykę władzy politycznej. W uzasadnieniu wyroku sąd stwierdził, że Izba Dyscyplinarna Sądu Najwyższego nie spełniała nawet minimalnych standardów niezawisłości i bezstronności, co wielokrotnie potwierdzały efekty jej działalności. Jednym z tych skutków było całkowicie bezpodstawne uchylenie immunitetu skarżącego, ze wszystkimi płynącymi dla niego niekorzystnymi konsekwencjami prawnymi. Sąd wskazał, że założenie, iż w jego sprawie zachodzi wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa z art. 241 § 1 Kodeksu karnego, pozostaje sprzeczne z podstawową wiedzą prawniczą wymaganą od sędziów sądów powszechnych orzekających w sprawach karnych.

W innej sprawie, w której skarżący pozwał Sąd Okręgowy w Warszawie o mobbing, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi wydał w dniu 11 kwietnia 2025 r. wyrok uwzględniający jego roszczenie. Sąd potwierdził, że skarżący był poddany mobbingowi i że nękanie oraz zastraszanie zawodowe sędziego Igora Tuleyi miało charakter systematyczny i miało na celu wywieranie presji psychologicznej oraz zdyskredytowanie go zawodowo i publicznie. Zasądził również na rzecz skarżącego odszkodowanie w wysokości dochodzonej przez niego kwoty.

Wreszcie, w odniesieniu do postępowania karnego wszczętego przeciwko skarżącemu w dniu 10 stycznia 2018 r. przez Prokuraturę Krajową, w związku z którym w dniu 18 listopada 2020 r. wydano postanowienie o uchyleniu immunitetu, należy zauważyć, że w dniu 9 stycznia 2025 r. Sąd Rejonowy dla

Warszawy-Woli w Warszawie umorzył przedmiotowe postępowanie karne z powodu braku znamion czynu zabronionego. Należy zatem stwierdzić, że skarżącemu nie przedstawiono zarzutów i nie toczy się przeciwko niemu żadne postępowanie przygotowawcze ani karne przed sądem powszechnym ani w prokuraturze.

W odniesieniu do skarżącego w sprawie *Żurek p. Polsce* negatywne konsekwencje naruszenia art. 10 Konwencji, związane z działaniami podjętymi wobec sędziego Waldemara Żurka, zostały usunięte. Skarżący może swobodnie wyrażać swoje poglądy bez obawy, że doprowadzi to do wszczęcia przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego. W odniesieniu do postępowań dyscyplinarnych przeciwko skarżącemu, wyznaczony został rzecznik dyscyplinarny *ad hoc*, który przejął prowadzenie tych spraw. Należy podkreślić, że sędziowie wyznaczeni przez Ministra Sprawiedliwości jako rzecznicy dyscyplinarni *ad hoc* mają zapewniać bezstronne, niezależne i profesjonalne rozpatrywanie tych spraw, z uwzględnieniem standardów wynikających z orzecznictwa sądów międzynarodowych i polskich (więcej w pkt II-2 poniżej). Należy zatem stwierdzić, że środki indywidualne związane z przedwczesnym wygaśnięciem z mocy prawa jego mandatu jako sędziowskiego członka Krajowej Rady Sądownictwa wydają się być powiązane ze środkami ogólnymi, które są już rozpatrywane w ramach sprawy *Grzęda* oraz w grupie spraw *Reczkowicz*.

II. Środki generalne

Przede wszystkim rząd pragnie przypomnieć i potwierdzić swoją wolę i determinację w dążeniu do wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczących praworządności i niezależności sądownictwa (zob. również pismo Ministra Spraw Zagranicznych do Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 13 grudnia 2023 r., [DH-DD\(2023\)1502](#)). Ponadto rząd pragnie podtrzymać informacje dotyczące wdrażania środków ogólnych przedłożone Komitetowi Ministrów w odniesieniu do omawianej grupy spraw w dniu 21 marca 2024 r. (zob. [DH-DD\(2024\)318](#)) oraz w dniu 27 czerwca 2024 r. (zob. [DH-DD\(2024\)721](#)), a także informacje przekazane w dniu 3 kwietnia 2024 r. w Planie działań w sprawie *Tuleya p. Polsce* (zob. [DH-DD\(2024\)369](#)). Informacje przedstawione w tych dokumentach pozostają aktualne i zostaną w niniejszym dokumencie streszczone, uzupełnione i zaktualizowane.

Po drugie, należy zauważyć, że środki ogólne mające na celu odniesienie się do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji w niniejszych sprawach, tj. do uchybień w procedurze powoływania sędziów z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej po reformie z 2017 r., które zagroziły ich niezawisłości i bezstronności, a także do braku kontroli sądowej przedwczesnego, wynikającego z mocy prawa zakończenia kadencji prawidłowo ukształtowanej KRS, są rozpatrywane w ramach grupy spraw *Reczkowicz p. Polsce*, *Broda i Bojara p. Polsce*, *Grzęda p. Polsce* oraz *Wałęsa p. Polsce*. Odpowiednie środki w tym zakresie zostały szczegółowo opisane w Planie działań z dnia 1 sierpnia 2025 r., przedłożonym w odniesieniu do ww. spraw i zostaną tu przedstawione jedynie w ograniczonym zakresie.

1. Środki prawne

1.1. Ustawa z dnia 12 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa

Przywrócenie niezależności Krajowej Rady Sądownictwa poprzez wprowadzenie przepisów gwarantujących polskiemu sądownictwu prawo wyboru sędziów-członków KRS stanowi kluczowy element działań naprawczych w odniesieniu do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji w niniejszych sprawach. W tym celu ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, mająca na celu przywrócenie zgodnego z Konstytucją RP sposobu wyboru sędziów do KRS oraz usunięcie negatywnych skutków wadliwych rozwiązań obowiązujących od 2018 r., została uchwalona 12 lipca 2024 r. Nie weszła jednak jeszcze w życie, ponieważ w dniu 1 sierpnia 2024 r. Prezydent RP skierował ją do Trybunału Konstytucyjnego w celu przeprowadzenia kontroli prewencyjnej konstytucyjności przepisów zawartych w ustawie. Postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym jest w toku.

Należy zaznaczyć, że w trakcie prac legislacyjnych nad ustawą projekt był konsultowany z Komisją Wenecką, której rekomendacje zostały wnikliwie przeanalizowane i w większości uwzględnione. Najważniejsze rozwiązania przewidziane w ustawie można podsumować następująco:

- sędziowie-członkowie KRS będą wybierani przez sędziów, a nie przez Sejm;
- sędziowie wszystkich szczebli i rodzajów sądów będą reprezentowani w KRS, tj. Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych;

- wybory sędziowskich członków KRS będą zarządzane i przeprowadzane przez Państwową Komisję Wyborczą, która jest najwyższym organem właściwym w sprawach przeprowadzania wyborów i referendów. Proces wyborczy będzie obejmował obowiązkowe wysłuchania publiczne kandydatów;
- wygaśnięcie członkostwa wszystkich sędziów-członków KRS wybranych przez Sejm na podstawie przepisów uchwalonych w grudniu 2017 r., które naruszały zasady konstytucyjne, w związku z czym nie mogą korzystać z konstytucyjnej ochrony trwałości czteroletniej kadencji.

Należy podkreślić, że oprócz ustawy z dnia 12 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, planowana jest również ogólna reforma KRS, która miałaby na celu uregulowanie szerszego problemu statusu nominacji sędziowskich, dokonywanych na wniosek KRS od 2018 r.

1.2. Projekt ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025

Szeroki zakres rozwiązań mających na celu usunięcie systemowych nieprawidłowości stwierdzonych przez Trybunał w orzeczeniach dotyczących praworządności w Polsce został zawarty w projekcie ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą poprzez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025. Projekt ustawy nie został jeszcze wpisany do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów, jednak został już przedstawiony i udostępniony publicznie wraz z uzasadnieniem na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (zob. [tutaj](#)) w wersji z dnia 13 maja 2025 r.

Projekt ustawy odnosi się przede wszystkim do statusu wszystkich sędziów powołanych w postępowaniach z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym w wyniku reformy z 2017 r., a także do orzeczeń wydanych z ich udziałem. Wprowadza on podział objętych nim sędziów na trzy grupy, z uwagi na różnice w sytuacji prawnej osób powołanych na stanowiska sędziowskie w wadliwej procedurze, oraz różnicuje skutki prawne dotyczące każdej z tych grup. Potwierdzony zostanie status początkujących sędziów; sędziowie, którzy zostali awansowani do innych lub wyższych instancji sądowych w wadliwej procedurze, zostaną z mocy prawa przywróceniu na uprzednio zajmowane stanowiska, przy jednoczesnym delegowaniu ich do pełnienia obowiązków na obecnie zajmowanych stanowiskach przez okres dwóch lat, będą też z mocy prawa uczestniczyć w otwartych konkursach na wakujące stanowiska sędziowskie; natomiast osoby powołane na stanowiska sędziowskie z innych zawodów prawniczych (prokuratorzy, adwokaci, radcowie prawni) utracą zajmowane stanowiska sędziowskie, jednak uzyskają możliwość objęcia stanowisk referendarzy sądowych, którzy nie sprawują wymiaru sprawiedliwości, a także będą uczestniczyć w otwartych konkursach na wolne stanowiska sędziowskie. W odniesieniu do orzeczeń wydanych przez sędziów powołanych w wadliwej procedurze lub z ich udziałem, co do zasady pozostaną one w mocy, jednak strony postępowania będą mogły żądać wznowienia postępowania po spełnieniu ściśle określonych warunków. Projekt ustawy przewiduje również zmianę organizacji Sądu Najwyższego poprzez zniesienie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Zakłada on także likwidację instytucji skargi nadzwyczajnej.

1.3. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw

Zgodnie z obowiązującym prawem Izba Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego pozostaje organem właściwym w sprawach dotyczących uchylenia immunitetu sędziowskiego. W swoich decyzjach i wyrokach Europejski Trybunał Praw Człowieka wielokrotnie wskazywał, że przeniesienie kompetencji z Izby Dyscyplinarnej do Izby Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego nie stanowi wystarczającego rozwiązania dla wykonania orzeczeń w grupie spraw *Reczkowicz*. Rząd zauważa, że w odniesieniu do reformy zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów przygotowano projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw. Projekt z dnia 21 stycznia 2025 r. został poddany konsultacjom publicznym, a obecnie trwa analiza uwag zgłoszonych w toku tego procesu. Projekt ustawy wraz ze zgłoszonymi uwagami jest dostępny na stronie internetowej Rządowego Procesu Legislacyjnego pod numerem UD206 - <https://legislacja.gov.pl/projekt/12395952>.

Projekt ustawy ma na celu przywrócenie podstawowego porządku w szeroko rozumianym systemie wymiaru sprawiedliwości, w szczególności w zakresie niezawisłości sędziowskiej oraz odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów. Przewiduje on zniesienie tzw. regulacji „kagańcowych”. Zakłada on nowelizację

ustaw regulujących funkcjonowanie sądów, sędziów i prokuratorów w obszarze obecnie objętym przede wszystkim ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, której głównym celem było wprowadzenie zakazu badania prawidłowości umocowania sędziego, ustanowienie deliktu dyscyplinarnego w tym zakresie, a także wprowadzenie obowiązku składania oświadczeń o członkostwie sędziów w organizacjach społecznych.

Planowane zmiany przewidują w szczególności:

- zniesienie przepisów zakładających zakaz kwestionowania umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwa oraz organów kontroli i ochrony prawa;
- zniesienie przepisów zakładających zakaz ustalania lub oceny przez sąd lub inny organ państwowy zgodności z prawem powołania sędziego lub uprawnienia do wykonywania zadań w zakresie sprawowania wymiaru sprawiedliwości, które są nierozdzielnie związane z powołaniem sędziowskim;
- zniesienie przepisów nakładających na sędziów obowiązek składania pisemnych oświadczeń o przynależności do organizacji, w tym stowarzyszeń, o funkcji pełnionej w organie fundacji nieprowadzącej działalności gospodarczej oraz o przynależności do partii politycznej;
- uchylenie przepisów przewidujących odpowiedzialność dyscyplinarną za „odmowę wykonywania wymiaru sprawiedliwości”, „działanie lub zaniechanie mogące uniemożliwić lub istotnie utrudnić funkcjonowanie organu wymiaru sprawiedliwości”, a także „działanie kwestionujące istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność powołania sędziego lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej”.

Projekt ustawy przewiduje również przywrócenie podstaw odpowiedzialności dyscyplinarnej, które obowiązywały przed zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 20 grudnia 2019 r. Zgodnie z proponowanym art. 107 § 1 projektu ustawy: „za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienia godności urzędu (przewinienia dyscyplinarne), sędzia odpowiada dyscyplinarnie”. Należy zauważyć, że brzmienie tego przepisu obowiązywało od dnia wejścia w życie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, tj. od 1 października 2001 r. i do grudnia 2019 r. nie było nowelizowane. Definicja przewinienia dyscyplinarnego zbliżona do tej, którą planuje się przywrócić, była również stosowana w poprzednio obowiązującej ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, poczynając od 9 września 1993 r. Należy podkreślić, że powyższy przepis przez lata nie budził wątpliwości, był stosowany w sposób marginalny i nie był instrumentalnie wykorzystywany do zastraszania sędziów. Regulacja ta, choć ogólna, była przedmiotem bogatego i szczegółowego orzecznictwa sądów, przede wszystkim Sądu Najwyższego, który pełnił funkcję gwarancyjną. Należy pamiętać, że przepisy określające zakres odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów nie mogą być z natury rzeczy tak szczegółowe jak przepisy prawa karnego. Odpowiedzialność dyscyplinarna dotyczy zachowań sprzecznych z zasadami deontologii zawodowej, dotyczącymi także godności urzędu i dobra wymiaru sprawiedliwości, i musi umożliwiać ocenę szerokiego spektrum zachowań mogących godzić w te dobra. W takich okolicznościach nie jest zasadne wprowadzanie katalogu kazuistycznego, gdyż nie obejmowałby on wszystkich możliwych sytuacji.

W odniesieniu do oczekiwania, że przepisy dotyczące podstaw odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów zapewniają rozsądną i przewidywalną interpretację, należy wskazać, że kluczowe znaczenie ma w tym zakresie ich stosowanie przez sędziów. Z tego względu obowiązkiem sędziów orzekających w sprawach dyscyplinarnych jest dokonywanie w sposób rozsądny i przewidywalny subsumcji stanu faktycznego do obowiązującego stanu prawnego. Kluczową kwestią w demokratycznym państwie prawa jest zatem ustanowienie sądownictwa jako władzy odrębnej i niezależnej od innych władz oraz wymaganie od sędziów zarówno najwyższych standardów zawodowych, jak i nienagannej postawy etycznej. Reformy podejmowane przez rząd w celu przywrócenia praworządności zmierzają właśnie do tego celu.

W ocenie rządu proponowany art. 107 § 1 projektu ustawy w istocie gwarantuje, że odpowiedzialność w związku z wydaniem orzeczenia może być stosowana wyłącznie w wyjątkowych przypadkach, ponieważ odnosi się do oczywistego i rażącego naruszenia prawa (przykładem takiego działania może być np. wymierzenie przez sędziego kary nieznanej ustawie).

Niemniej jednak pozostawienie w projekcie ustawy katalogu okoliczności niestanowiących przewinienia dyscyplinarnego, wprowadzonego ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw, jest przedmiotem szczegółowych analiz ze strony projektodawcy. Taki

katalog znajduje się obecnie w art. 107 § 3 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, który stanowi, że „nie stanowi przewinienia dyscyplinarnego okoliczność, że orzeczenie sądowe wydane z udziałem danego sędziego obarczone jest błędem w zakresie wykładni i stosowania przepisów prawa krajowego lub prawa Unii Europejskiej lub w zakresie ustalenia stanu faktycznego lub oceny dowodów”. Regulacja ta jest traktowana jako ustanawiająca bezwzględny zakaz pociągania sędziego do odpowiedzialności dyscyplinarnej za treść wydanego orzeczenia, w tym takiego, które w sposób oczywisty i rażąco narusza prawo.

Na koniec, w odniesieniu do ochrony wolności wypowiedzi sędziów broniących praworządności i niezawisłości sędziowskiej, należy zauważyć, że prawidłowo stosowany art. 107 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych będzie w wystarczający sposób gwarantował niezawisłość sędziowską, w tym prawo sędziów do wyrażania opinii w sprawach dotyczących wymiaru sprawiedliwości (również w odniesieniu do kwestii praworządności).

1.4. Inne środki prawne

Do innych działań o charakterze legislacyjnym, podejmowanych przez rząd i parlament w kontekście przywracania praworządności w Polsce, istotnych dla niniejszej grupy spraw, należą:

- wydanie przez Prezesa Rady Ministrów zarządzenia nr 652 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw przywracania praworządności oraz porządku konstytucyjnego. Głównymi zadaniami Zespołu są koordynowanie działań rządu, analiza zagadnień, składanie propozycji działań legislacyjnych związanych z przywracaniem praworządności oraz monitorowanie rzeczonych działań. W Zespole uczestniczą nie tylko przedstawiciele resortów odpowiedzialnych za obszar będący przedmiotem prac, ale również eksperci i przedstawiciele organów, organizacji, instytucji i innych podmiotów, współpracujący w dążeniu do przywrócenia praworządności. Posiedzenia Zespołu zwoływane są regularnie;
- podjęcie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 grudnia 2023 r. uchwały w sprawie likwidacji skutków kryzysu konstytucyjnego w kontekście pozycji ustrojowej i funkcji Krajowej Rady Sądownictwa w demokratycznym państwie prawnym;
- wydanie przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia z dnia 6 lutego 2024 r. zmieniającego rozporządzenie - Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Zmiana (§ 43 ust. 1a Regulaminu w nowym brzmieniu) przewiduje, że sprawy w przedmiocie wyłączenia sędziego w związku z okolicznościami dotyczącymi jego powołania nie będą przydzielane sędziom, którzy objęli stanowisko w wyniku rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa j ukształtowanej po reformie z 2017 r. Sędziowie ci nie będą uwzględniani w przydzielaniu spraw przez System Losowego Przydziału Spraw;
- uchwalenie przez Sejm RP w dniu 6 marca 2024 r. uchwały w sprawie statusu Trybunału Konstytucyjnego, stanowiącej element „pakietu rozwiązań uzdrawiających Trybunał Konstytucyjny” przedstawionego przez Ministra Sprawiedliwości;
- przyjęcie przez Radę Ministrów w dniu 18 grudnia 2024 r. uchwały nr 162 w sprawie przeciwdziałania negatywnym skutkom kryzysu konstytucyjnego w sądownictwie. W uchwale, w której przywołano cel wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w tym w niniejszej grupie spraw oraz w sprawie *Xero Flor*, Rada Ministrów uznała, że Trybunał Konstytucyjny w obecnym składzie jest niezdolny do wykonywania zadań określonych w art. 188 i 189 Konstytucji RP, a obowiązek ogłaszania orzeczeń Trybunału dotyczy wyłącznie aktów, które zostały przyjęte przez uprawniony organ w procedurze przewidzianej prawem – w związku z tym uznała za niedopuszczalne ogłaszanie dokumentów wydanych przez organ nieuprawniony, ponieważ prowadziłoby to do utrwalenia stanu kryzysu praworządności. Ponadto Rada Ministrów stwierdziła, że stan sądownictwa w Polsce, który określany jest mianem „kryzysu praworządności”, wymaga systemowego rozwiązania i podjęcia działań naprawczych. W tym celu uznała, że Krajowa Rada Sądownictwa, ukształtowana na mocy reformy z 2017 r., nie jest organem dającym rękojmię niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej; stwierdził ponadto, że Sąd Najwyższy, orzekający w składach, w których zasiada osoba powołana do pełnienia urzędu w tym sądzie na wniosek KRS ukształtowanej na mocy reformy z 2017 r., nie spełnia wymogów niezależności i bezstronności. W związku z powyższym Rada Ministrów stwierdziła, że teksty aktów wydanych przez KRS i Sąd Najwyższy w wyżej wymienionych

składach, które są ogłaszane w dziennikach urzędowych, powinny być uzupełnione następującą adnotacją, nieingerującą w treść samego aktu: „Zgodnie z wyrokami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach: Wałęsa przeciwko Polsce (skarga nr 50849/21), Reczkowicz przeciwko Polsce (skarga nr 43447/19), Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (skarga nr 49868/19 i nr 57511/19), Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce (skarga nr 1469/20) i Grzęda przeciwko Polsce (skarga nr 43572/18), a także zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w tym wyrokiem z dnia 21 grudnia 2023 r., L.G. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, sprawa C-718/21, oraz wyrokiem z dnia 7 listopada 2024 r., C.W. S.A. i inni przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, sprawa C-326/23, Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) nie daje rękojmi niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej, a nieprawidłowości w procesie powoływania sędziów nie pozwalają na uznanie Sądu Najwyższego – orzekającego w składach, w których zasiadała osoba powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – za sąd ustanowiony na mocy ustawy.”.

2. Środki pozaprawne

W odniesieniu do środków pozalegisłacyjnych podjętych w celu przywrócenia praworządności należy zwrócić uwagę na następujące działania:

- 19 lutego 2024 r. rząd przyjął Plan Działań Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie przywracania praworządności, który został przedstawiony następnego dnia przez Ministra Sprawiedliwości RP podczas posiedzenia Rady ds. Ogólnych Unii Europejskiej. Główne punkty planowanej reformy dotyczyły Krajowej Rady Sądownictwa, Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego oraz rozdzielenia funkcji Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego.
- Minister Sprawiedliwości wystosował pismo do sędziów-koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w sądach okręgowych, zwracając uwagę na standardy wynikające z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie niezależności sądownictwa.
- Wstrzymano ogłaszanie wakatów na stanowiskach sędziowskich, aby zapobiec wpływowi Krajowej Rady Sądownictwa wybranej w sposób naruszający przepisy Konstytucji RP na kształt polskiego wymiaru sądownictwa.
- Z uwagi na nieprawidłowości w funkcjonowaniu sądów powszechnych, spowodowane m.in. niewłaściwym sposobem administrowania, systematycznie podejmowane są odpowiednie i niezbędne działania w odniesieniu do stanowisk kierowniczych (tj. prezesów sądów).

W odniesieniu do praktycznych działań podejmowanych w celu zapewnienia, że sprawy dyscyplinarne sędziów są rozpatrywane przez organy spełniające standardy art. 6 Konwencji, należy zauważyć, że Ministerstwo Sprawiedliwości dokonało przeglądu indywidualnych spraw dyscyplinarnych i powołało tzw. rzeczników dyscyplinarnych *ad hoc* do ich prowadzenia. Instytucję Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości reguluje art. 112b § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, który umożliwia Ministrowi Sprawiedliwości wyznaczenie takiego rzecznika do prowadzenia konkretnej sprawy dotyczącej odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego. Powołanie rzecznika *ad hoc* wyłącza możliwość podejmowania działań w danej sprawie przez innego rzecznika dyscyplinarnego. Rzecznik Dyscyplinarny Ministra Sprawiedliwości powoływany jest spośród sędziów sądów powszechnych lub Sądu Najwyższego. W sprawach o przewinienia dyscyplinarne stanowiące przestępstwa umyślne ścigane z urzędu może być również powołany spośród prokuratorów wyznaczonych przez Prokuratora Krajowego. Rzecznik Dyscyplinarny Ministra Sprawiedliwości może wszcząć postępowanie na wniosek Ministra Sprawiedliwości lub przystąpić do postępowania w toku. Powołanie rzecznika *ad hoc* jest równoznaczne z wnioskiem o wszczęcie postępowania wyjaśniającego lub dyscyplinarnego. Funkcja Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości wygasa z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, umorzenia postępowania dyscyplinarnego lub zakończenia postępowania dyscyplinarnego.

Rzecznicy dyscyplinarni powołani przez Ministra Sprawiedliwości gwarantują bezstronne, niezależne i profesjonalne prowadzenie wskazanych spraw, z uwzględnieniem standardów wynikających z orzecznictwa trybunałów międzynarodowych i sądów polskich. Zgodnie z art. 112b § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych, z chwilą doręczenia decyzji o powołaniu Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości prowadzący do tej pory sprawy rzecznik traci prawo do podejmowania jakichkolwiek czynności we wskazanych sprawach, a dalsze działania podejmuje rzecznik wyznaczony przez Ministra Sprawiedliwości. Należy podkreślić, że osoby powoływane przez Ministra Sprawiedliwości na rzeczników dyscyplinarnych *ad hoc* spełniają wysokie standardy zawodowe i etyczne, w tym:

- są sędziami karnistami z ponad 20-letnim doświadczeniem,
- zostali powołani na stanowiska bez udziału nieprawidłowo ukształtowanej KRS,
- od wielu lat specjalizują się w sprawach dyscyplinarnych.

Od 26 stycznia 2024 r. Minister Sprawiedliwości wydał 29 zarządzeń w sprawie powołania Rzecznika Dyscyplinarnego Ministra Sprawiedliwości. 23 z nich dotyczyły postępowań dyscyplinarnych wszczętych przez Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych i jego zastępców. Łącznie rzecznicy *ad hoc* przejęli około 100 spraw dyscyplinarnych dotyczących 79 sędziów wskazanych imiennie oraz ogólnie sędziów i asesorów sądowych Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie.

Sprawy rozpatrywane przez Rzeczników Dyscyplinarnych Ministra Sprawiedliwości są na różnych etapach postępowania, a część z nich została już zakończona.

3. Tłumaczenie i upowszechnienie wyroku

Wszystkie trzy wyroki zostały przetłumaczone na język polski i opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości pod adresem <https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>. Polskie tłumaczenia wyroków są również dostępne w bazie orzeczeń HUDOC. Ponadto informacje o przedmiotowych wyrokach zamieszczono w dziale aktualności na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz w newsletterze Ministerstwa Sprawiedliwości, który jest dystrybuowany do wszystkich sądów, prokuratur i jednostek organizacyjnych służby więziennej.

4. Działania uświadamiające i szkoleniowe

Rząd pragnie zwrócić uwagę na następujące działania szkoleniowe dotyczące m.in. zagadnień poruszanych w przedmiotowych orzeczeniach, prowadzone przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury wśród przedstawicieli zawodów prawniczych:

- w 2023 r.: „Wdrażanie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich – Wybór i analiza orzecznictwa” (kod szkolenia O8/23). Szkolenie odbyło się online i składało się z dwóch sesji. Podczas sesji w dniu 9 listopada 2023 r. omówiono analizę wyroków w sprawach *Żurek p. Polsce*, *Grzęda p. Polsce* oraz *Advance Pharma sp. z o.o. p. Polsce*. Szkolenie było przeznaczone dla sędziów i asesorów sądowych. W szkoleniu wzięło udział 57 osób, w tym 42 sędziów, 6 asesorów sądowych, 2 referendarzy sądowych, 1 prokurator i 2 asesorów prokuratorskich;
- w 2024 r.: „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczące Polski” (kod O5/24/1). Szkolenie odbyło się online i obejmowało odrębne sesje dla przedstawicieli i ekspertów prawa cywilnego i karnego. Grupa prawa cywilnego uczestniczyła w szkoleniu w dniu 30 września 2024 r., a druga grupa – 21 października 2024 r. Oprócz ogólnych zagadnień dotyczących Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Karty praw podstawowych Unii Europejskiej oraz standardów ochrony praw człowieka, omówiono również zagadnienia szczegółowe związane z art. 6, 8, 10 i 13 Konwencji, w tym wyroki Trybunału w sprawach *Żurek p. Polsce*, *Grzęda p. Polsce* oraz *Advance Pharma sp. z o.o. p. Polsce*. Grupa prawa cywilnego obejmowała 27 osób, w tym 19 sędziów, 2 asesorów sądowych, 5 prokuratorów i 1 asesora prokuratorskiego;
- w 2025 r. planowane są dwa kolejne szkolenia mające na celu upowszechnienie orzecznictwa Trybunału:

„Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Karta praw podstawowych Unii Europejskiej oraz Europejska Konwencja Praw Człowieka w orzecznictwie sądów krajowych i europejskich” (kod O9/25). Szkolenie odbędzie się online (e-seminarium) i będzie składało się z dwóch edycji

przewidywanych na 14 i 28 listopada 2025 r. Koncentrować się będzie na orzecznictwie Trybunału dotyczącym Polski. Szkolenie jest skierowane do sędziów, asesorów sądowych, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, prokuratorów, asesorów prokuratorskich i asystentów prokuratorów.

„Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach karnych – Wybór i analiza orzecznictwa” (kod O10/25/1). Szkolenie odbędzie się online i przewidziane jest na 5 grudnia 2025 r. Koncentrować się będzie na najnowszym orzecznictwie Trybunału i jego wpływie na krajową praktykę sądową. Wybór omawianych spraw nie został jeszcze określony. W szkoleniu weźmie udział do 100 osób spośród sędziów, asesorów sądowych, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, prokuratorów, asesorów prokuratorskich i asystentów prokuratorów.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w sprawie *Juszczyszyn p. Polsce* nie ma potrzeby podejmowania dalszych środków indywidualnych, a środki indywidualne w sprawie *Żurek p. Polsce* wydają się powiązane ze środkami generalnymi i powinny być badane w ich kontekście. Rząd zobowiązuje się również do informowania Komitetu Ministrów o wdrażaniu pozostałych środków indywidualnych oraz planowanych i zrealizowanych środków generalnych w celu wypełnienia przez Polskę zobowiązań wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Kaczmarek p. Polsce – plan działań z 3 czerwca 2025 r.

Opis sprawy

Kaczmarek p. Polsce, skarga nr 16974/14, wyrok z 22 lutego 2024 r., ostateczny 22 maja 2024 r.

Sprawa dotyczyła ujawnienia, bez wystarczających podstaw w prawie krajowym, nagrania rozmowy telefonicznej skarżącej podczas konferencji prasowej zorganizowanej przez prokuraturę w 2007 r., a także zatrzymania i przechowywania dotyczących skarżącej danych uzyskanych podczas niejawnej kontroli operacyjnej, którą skarżąca nie była objęta (naruszenie art. 8 Konwencji).

Trybunał stwierdził, że ingerencja w prawo skarżącej chronione przez art. 8 Konwencji, która miała miejsce wskutek publicznej prezentacji nagrań jej rozmowy telefonicznej, nie była „przewidziana przez ustawę”. Podkreślił on, że skarżąca nie była objęta postępowaniem przygotowawczym, w związku z którym prokuratura zorganizowała konferencję, oraz że ujawnienie materiałów ze śledztwa w czasie samej konferencji wykraczało poza zakres uprawnień prokuratora. W szczególności zgoda na ujawnienie nagrania została wydana na podstawie art. 156 § 5 Kodeksu postępowania karnego, który w obowiązującym w tamtym czasie brzmieniu zezwalał w wyjątkowych wypadkach na udostępnienie akt innym osobom za zgodą prokuratora. Prawo krajowe nie precyzowało jednak ani definicji „wyjątkowych wypadków”, ani sposobu przyznawania dostępu innym osobom.

Trybunał zauważył ponadto, że pomimo tego, iż materiały z kontroli dotyczące skarżącej (rozmowy telefoniczne) zostały zgromadzone w ramach akcji służb bezpieczeństwa prowadzonej przeciwko innym osobom, nie zostały one zniszczone, lecz były przechowywane i zostały włączone do akt postępowania przygotowawczego. Trybunał zauważył również, że najprawdopodobniej w momencie wydania wyroku akta sprawy zawierające stenogramy rozmów skarżącej nagranych w 2007 r. były nadal przechowywane. Nieskuteczne działania podejmowane przez skarżącą w celu doprowadzenia do zniszczenia tych materiałów oraz przekazywane jej sprzeczne informacje na temat możliwych dalszych kroków w opinii Trybunału wskazywały na brak wystarczającej jasności ram prawnych w czasie wydarzeń w niniejszej sprawie oraz brak gwarancji proceduralnych odnoszących się konkretnie do zniszczenia przedmiotowych materiałów.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	5 000 EUR	-	5 000 EUR
Termin płatności: 22.08.2024 r.			Wypłacono: 22.06.2024 r.

W świetle okoliczności niniejszej sprawy oraz z uwagi na wypłatę słusznego zadośćuczynienia żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

Upowszechnianie i tłumaczenie wyroku Trybunału

Wyrok Trybunału w sprawie *Kaczmarek p. Polsce* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>). Tłumaczenie wyroku rozesłano w newsletterze do wszystkich sądów i prokuratur oraz innych subskrybentów. Informacja o wyroku znalazła się również na stronie internetowej Ministerstwa w zakładce „Aktualności”.

Ponadto powyższą informację przekazano w dniu 14 czerwca 2024 r. Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Warszawie i Prezesowi Sądu Okręgowego w Warszawie, które to sądy orzekały w związku ze zdarzeniami badanymi przez Trybunał w niniejszej sprawie.

21 sierpnia 2024 r. informację o wyroku w sprawie *Kaczmarek p. Polsce*, wraz z tłumaczeniem wyroku na język polski, rozesłano również do wszystkich jednostek organizacyjnych prokuratury z prośbą o wykorzystanie ich w codziennej praktyce. Powyższe pismo wraz z tłumaczeniem zostało też

opublikowane w intranecie prokuratury w sekcji poświęconej orzecznictwu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

W tych okolicznościach żadne inne środki generalne nie wydają się konieczne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w tej sprawie dalsze środki indywidualne nie są konieczne oraz że środki o charakterze ogólnym opisane powyżej, a w szczególności publikacja i rozpowszechnienie wyroku Trybunału, będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Opis sprawy

Kamińska i inne p. Polsce, skarga nr 4006/17, wyrok z 3 września 2020 r., ostateczny 3 września 2020 r.

Sprawa dotyczy przewlekłości postępowań cywilnych, trwających od 2009 do 2016 r., dotyczących domniemanego braku odpowiedniej opieki medycznej w areszcie, skutkującego śmiercią odpowiednio partnera i ojca skarżących (naruszenie proceduralne art. 2 Konwencji).

W dniu 7 stycznia 2009 r. J.F. (odpowiednio partner i ojciec skarżących) został zatrzymany przez policję celem odbycia czterdziestodniowej zastępczej kary pozbawienia wolności za niezapłacenie grzywny. Po przybyciu J.F. przeszedł badanie lekarskie i potwierdził, że w przeszłości nadużywał alkoholu i narkotyków, a także poinformował, że ma nadciśnienie, cukrzycę i przeszedł dwa zawały serca. Podczas jego pobytu w areszcie przeprowadzono kolejne badania. Z powodu pogorszenia się stanu zdrowia został przewieziony do szpitala, gdzie przeszedł operację. W dniu 16 stycznia 2009 r. J.F. został zwolniony z tymczasowego aresztu ze względów zdrowotnych. Mimo leczenia szpitalnego zmarł 25 stycznia 2009 r.

16 grudnia 2009 r. skarżące wniosły powództwo cywilne o odszkodowanie i rentę od Skarbu Państwa, zarzucając, że J.F. zmarł w wyniku nieotrzymania odpowiedniej opieki medycznej w areszcie. W dniu 30 marca 2015 r. sąd I instancji oddalił powyższą skargę. Następnie, w dniu 7 października 2016 r., sąd apelacyjny oddalił apelację skarżących. W skardze do ETPC skarżące zarzuciły, że władze nie udzieliły J.F. odpowiedniej opieki medycznej oraz że wszczęte przez nie postępowanie sądowe nie było skuteczne.

W wyroku Trybunał orzekł, że nie doszło do naruszenia art. 2 Konwencji w jego części materialnej, gdyż Trybunał nie stwierdził żadnego wyraźnego zaniedbania ze strony władz krajowych, które pozwalałoby uznać, że J.F. nie otrzymał odpowiedniej opieki medycznej w więzieniu.

W odniesieniu do naruszenia aspektu proceduralnego art. 2 Konwencji Trybunał zauważył, że postępowanie cywilne trwało prawie siedem lat. Trybunał przypomniał, że w sprawach na gruncie art. 2 dotyczących postępowania wszczętego w celu wyjaśnienia okoliczności śmierci danej osoby takie opóźnienia stanowią silną przesłankę, że postępowanie było wadliwe do tego stopnia, że stanowiło naruszenie pozytywnych obowiązków pozwanego państwa wynikających z Konwencji, chyba że państwo przedstawi w wysokim stopniu przekonujące i wiarygodne powody uzasadniające taki tok postępowania. W tej sprawie Rząd nie przedstawił jednak dowodów uzasadniających czas trwania postępowania. Trybunał stwierdził, że odpowiednie mechanizmy krajowego systemu prawnego, rozpatrywane jako całość, nie zapewniły w praktyce skutecznej i szybkiej reakcji ze strony władz, zgodnej z obowiązkami państwa wynikającymi z art. 2 Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia oraz środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	10 000 EUR	-	10 000 EUR
Termin płatności: 03.12.2020 r.			Wypłacono: 01.12.2020 r.

2. Środki indywidualne

W niniejszej sprawie naruszenie aspektu proceduralnego art. 2 Konwencji spowodowane było brakiem sprawności krajowego postępowania cywilnego dotyczącego śmierci partnera i ojca skarżących, wynikającym z jego łącznego czasu trwania. Tak więc, w okolicznościach sprawy, z uwagi na to, że wspomniane postępowanie sądowe zostało zakończone przed wydaniem przez Trybunał wyroku (zob. pkt 25 wyroku w sprawie *Kamińska i inne*) i ze względu na wypłatę przyznanego skarżącym słusznego zadośćuczynienia, żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

Rząd pragnie zauważyć, że kwestie środków generalnych związanych ze sprawnością postępowań sądowych i kolejnością rozpatrywania spraw, dostępnością i skutecznością biegłych sądowych, tłumaczeniem przedmiotowego wyroku oraz działaniami upowszechniającymi i szkoleniowymi zostały

przedstawione w sposób szczegółowy w Raporcie z wykonania z 17 marca 2023 r. (zob. [DH-DD\(2023\)341](#)). Zawarte w nim informacje pozostają aktualne, a ich uzupełnienie znajduje się poniżej.

Przewlekłość postępowania sądowego

W kwestii przewlekłości postępowań cywilnych i karnych przed organami krajowymi należy podkreślić, że środki generalne podejmowane w tym zakresie są nadzorowane przez Komitet Ministrów w ramach grupy spraw *Bąk* (skarga nr 7870/04), *Majewski* (skarga nr 52690/99) oraz *Rutkowski i inni* (skarga nr 72287/10). Dlatego też rząd regularnie przekazuje Komitetowi Ministrów obszerne informacje dotyczące już podjętych i przewidywanych działań mających na celu wykonanie wyroków dotyczących przewlekłości postępowań (najnowszy przekazany dokument to [DH-DD\(2023\)846](#). Informacje na temat postępów we wdrażaniu środków generalnych oraz trwających prac legislacyjnych zostaną ponownie zaktualizowane do końca 2025 r.).

Biegli sądowi

Obszar działań podejmowanych celem rozwiązania problemu przewlekłości postępowań, który ma szczególne znaczenie dla omawianej sprawy, dotyczy biegłych sądowych (zob. pkt 75 wyroku w sprawie *Kamińska i inne*). W tej kwestii Rząd pragnie zaznaczyć, że w 2024 r. Ministerstwo Sprawiedliwości opracowało program „Sprawne Sądy” – zbiór reform o charakterze organizacyjnym i legislacyjnym, ukierunkowanych na rozwiązanie problemu przewlekłości postępowań. Program ma dziesięć filarów, spośród których jeden jest w całości poświęcony biegłym sądowym. Zakłada wprowadzenie certyfikacji biegłych sądowych oraz utworzenie centralnej listy kompetentnych biegłych i instytucji specjalistycznych. Należy również wspomnieć, że w 2023 r. Minister Sprawiedliwości powołał Pełnomocnika ds. biegłych sądowych, do którego zadań należy opracowanie zasad działania centralnej listy biegłych i instytucji specjalistycznych, których opinie mogłyby być wykorzystywane w postępowaniach sądowych.

Zapewnienie sprawnych postępowań sądowych

Rząd pragnie przywołać kilka istniejących mechanizmów, które mają na celu zapewnienie sprawnych postępowań sądowych (opisanych szczegółowo w Raporcie z wykonania z dn. 17 marca 2023 r.):

- przepisy prawa: prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Z zasady tej bierze się wymóg zapewnienia sprawności postępowań sądowych. W postępowaniu cywilnym sąd ma obowiązek przeciwdziałać przewlekaniu postępowania i dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie nastąpiło na pierwszym posiedzeniu, jeżeli jest to możliwe bez szkody dla wyjaśnienia sprawy (art. 6 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego). Przepisy dotyczące postępowania karnego stanowią, że sprawy powinny być rozstrzygane w rozsądnym terminie (art. 2 § 1 pkt 4 Kodeksu postępowania karnego);
- środki odwoławcze: istotnym środkiem chroniącym przed nieuzasadnioną zwłoką przy rozpatrywaniu sprawy jest możliwość złożenia skargi na mocy ustawy o skardze na naruszenie prawa do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki;
- środki administracyjne: skargę administracyjną skierowaną do prezesa sądu (na podstawie art. 41b §§ 1–3 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych) można uznać za środek umożliwiający skuteczną realizację zasady sprawnego postępowania sądowego. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 maja 2012 r. w sprawie skarg i wniosków dotyczących działalności sądów powszechnych badanie sprawności postępowania sądowego należy do kompetencji prezesa sądu, który w ramach wewnętrznego nadzoru administracyjnego może żądać wyjaśnień i usunięcia braków w danej sprawie;
- nadzór administracyjny: sprawność przeprowadzenia postępowania w sprawach rozpatrywanych przez sądy podlega wewnętrznemu i zewnętrznemu nadzorowi administracyjnemu nad działalnością administracyjną sądów. Nadzór wewnętrzny nad działalnością administracyjną danego sądu sprawuje prezes tego sądu, który jest uprawniony do podejmowania czynności nadzorczych w jednostkowej sprawie. Natomiast Minister Sprawiedliwości w ramach nadzoru zewnętrznego analizuje i ocenia prawidłowość oraz skuteczność wykonywania przez prezesów sądów wewnętrznego nadzoru administracyjnego (art. 37f i 37g ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych);

- inne środki prawne: kolejność rozpatrywania spraw reguluje Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, które stanowi, że pewne sprawy lub kategorie spraw można rozpatrywać w trybie priorytetowym. Choć sprawy dotyczące utraty życia w okolicznościach, które mogą być związane z odpowiedzialnością Państwa, co do zasady nie należą do spraw traktowanych priorytetowo, w szczególnie uzasadnionych przypadkach istnieje możliwość rozpoznania takich spraw poza kolejnością, o ile zostały one uznane za przewlekłe.

W opinii rządu istniejące rozwiązania prawne i dostępne środki, rozpatrywane jako całość, są wystarczające do osiągnięcia celów Konwencji dotyczących sprawnego przeprowadzania postępowań sądowych.

Upowszechnianie standardu konwencyjnego wynikającego z przedmiotowego wyroku

Biorąc pod uwagę to, że naruszenie stwierdzone przez Trybunał w przedmiotowej sprawie zdaje się wynikać ze sposobu, w jaki istniejące regulacje prawne były stosowane w praktyce przez władze krajowe, upowszechnienie wyroku Trybunału oraz działania edukacyjne należy uznać za wystarczające do wdrożenia środków generalnych.

Rząd pragnie poinformować, że w tej kwestii, poza przedstawionymi wcześniej działaniami upowszechniającymi, w tym rozestaniem informacji o wyroku w sprawie *Kamińska i inne p. Polsce* do prezesów sądów krajowych, które orzekały w sprawie skarżących oraz do sędziów pełniących w sądach okręgowych funkcję koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka, którzy rozpowszechniali wyrok wśród swoich współpracowników za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej, Ministerstwo Sprawiedliwości wysłało do wszystkich prezesów sądów apelacyjnych pismo przewodnie z prośbą o dalsze rozpowszechnienie go wśród wszystkich sędziów. Miało ono na celu zwiększenie świadomości sędziów w zakresie wymogów proceduralnych wynikających z art. 2 Konwencji. Podkreśliło również konieczność zwracania szczególnej uwagi na sprawy dotyczące utraty życia oraz zapewnienia ich niezwłocznego rozpoznania.

Wspomniane pismo z dnia 29 października 2025 r. przypomina, że zgodnie z orzecznictwem ETPC „wymóg niezwłoczności i uzasadnionej szybkości jest dorozumiany w kontekście skuteczności postępowania krajowego prowadzonego w celu wyjaśnienia okoliczności śmierci pacjenta” a „szybka reakcja władz ma kluczowe znaczenie dla utrzymania zaufania publicznego do przestrzegania przez władze zasad państwa prawa oraz dla zapobiegania wszelkim pozorom zмовы lub tolerowania działań niezgodnych z prawem”. Stąd też Trybunał przypisuje temu wymogowi proceduralnemu szczególną wagę. W sprawie *Kamińska i inne p. Polsce* ETPC uznał, że zaistniałe opóźnienia w postępowaniu (zob. pkt 75 wyroku) w połączeniu z brakiem odpowiednich mechanizmów zapewniających w praktyce skuteczną i szybką reakcję ze strony władz (zob. pkt 77) doprowadziły do naruszenia obowiązków proceduralnych pozwanego państwa wynikających z art. 2 Konwencji.

W przywołanym piśmie skierowanym do prezesów sądów apelacyjnych podkreślono, że art. 2 Konwencji w swoim aspekcie proceduralnym wymaga, aby sprawy dotyczące utraty życia, w szczególności w przypadku zaistnienia potencjalnej odpowiedzialności państwa, były traktowane priorytetowo i procedowane sprawnie. Przypomniano również, że nieuzasadniona przewlekłość postępowania może prowadzić do stwierdzenia naruszenia nie tylko art. 6 ust. 1 Konwencji, lecz także innych jej postanowień, np. art. 2 (jak w omawianej sprawie, w której to przewlekłość postępowania stanowiła wyłączną przyczynę stwierdzenia naruszenia Konwencji) czy też art. 8 (jak w kilku sprawach przeciwko Polsce dotyczących uregulowania kontaktów z i związanych z tym postępowań egzekucyjnych). Zaznaczono, że sprawy powyższych typów już teraz mogłyby być traktowane jako pilne.

Do wspomnianego pisma załączone zostało tłumaczenie wyroku w sprawie *Kamińska i inne p. Polsce* na język polski (które zostało też opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz w bazie HUDOC).

Rząd jest zdania, że przedstawione powyżej specjalnie dostosowane działania upowszechniające należy uznać za wystarczające do zapewnienia wymaganej pilności w rozpatrywaniu i sprawnego procedowania spraw dotyczących utraty życia.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w niniejszej sprawie nie są konieczne dalsze środki indywidualne, a środki o charakterze ogólnym, opisane w niniejszym dokumencie oraz w Raporcie z wykonania z 17 marca 2023 r., będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

W kwestii pozostałych środków generalnych związanych z przewlekłością postępowań sądowych Polska zobowiązuje się do dalszego regularnego przekazywania Komitetowi Ministrów informacji o podjętych i planowanych środkach w grupie spraw *Bqk* (skarga nr 7870/04), *Majewski* (skarga nr 52690/99) oraz *Rutkowski i inni* (skarga nr 72287/10).

Opis sprawy

Karasińska p. Polsce, skarga nr 13771/02, wyrok z 6 października 2009 r., ostateczny 6 stycznia 2010 r.

Sprawa dotyczy przewlekłości postępowania administracyjnego, wszczętego na wniosek skarżącej w 1995 r., dotyczącego rozbiórki mieszkania wybudowanego bez wymaganego pozwolenia na strychu nad mieszkaniem skarżącej (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji).

Pomimo decyzji Prezydenta Miasta Poznania z dnia 28 czerwca 1998 r. nakazującej obowiązkową rozbiórkę „elementów składających się na mieszkanie” i zobowiązanie współwłaścicieli budynku do przywrócenia strychu do jego pierwotnego stanu, podtrzymanej prawomocnym wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 maja 1999 r., nakaz rozbiórki nie został wykonany. Skarżąca podjęła kilka prób, by przyspieszyć wykonanie nakazu rozbiórki, w tym przez wniesienie skarg w związku z beczynnością organów administracyjnych i przewlekłością postępowania egzekucyjnego w administracji.

W wyroku Trybunał orzekł, że zawilość sprawy (tj. konieczność uprzedniego uzyskania wyroku cywilnego nakazującego eksmisję sąsiada skarżącej—wydanego dopiero w 2003 r., i możliwego do wykonania dopiero po zapewnieniu ww. sąsiadowi lokalu zastępczego) oraz fakt, że nie dotyczyła kwestii, w której wymagane jest zachowanie szczególnej staranności, jak np. w sprawach dot. zatrudnienia i emerytur, nie usprawiedliwiają łącznej długości postępowania trwającego blisko 14 lat w momencie ogłoszenia wyroku. Trybunał uznał, że nawet wzięwszy pod uwagę powyższe obiektywne utrudnienia, okres ww. postępowania w każdym przypadku należy uznać za nadmiernie długi.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	9 000 EUR	-	9 000 EUR
Termin płatności: 06.04.2010 r.			Wypłacono: 30.03.2010 r.

2. Środki indywidualne

Postępowanie egzekucyjne w administracji, mające na celu rozbiórkę mieszkania wybudowanego nielegalnie bezpośrednio nad mieszkaniem skarżącej oraz przywrócenie strychu do jego pierwotnego stanu, zostało zakończone, a decyzja Prezydenta Miasta Poznania z dnia 28 czerwca 1998 r. nakazująca przedmiotową rozbiórkę została wykonana w całości.

Wykonanie powyższej decyzji zostało potwierdzone podczas dwóch kontroli przeprowadzonych przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, kolejno 25 października 2024 r. oraz 14 listopada 2024 r., w obecności właściciela budynku, który był zobowiązany do przeprowadzenia rozbiórki oraz prac remontowych. Podczas pierwszej kontroli potwierdzono, że lokatorzy, którzy zamieszkiwali nielegalnie wybudowane mieszkanie, wyprowadzili się do lokalu komunalnego zapewnionego przez miasto Poznań, oraz że mieszkanie zostało opróżnione ze wszelkich mebli i sprzętów ruchomych. Podczas drugiej kontroli potwierdzono, że pozostałe „elementy składające się na mieszkanie” zostały rozebrane (elektryczne grzejniki akumulacyjne, stałe wyposażenie sanitarne i kuchenne wraz z przyłączeniami, instalacja wodna i kanalizacyjna, ściany działowe). W tych okolicznościach inspektorzy z Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego mogli potwierdzić rozbiórkę wszystkich „elementów składających się na mieszkanie” oraz przywrócenie strychu do jego pierwotnego stanu, zgodnie z decyzją Prezydenta Miasta Poznania.

W świetle okoliczności niniejszej sprawy, z uwagi na wypłatę słusznego zadośćuczynienia i zakończenie postępowania egzekucyjnego w administracji w sprawie rozbiórki mieszkania wybudowanego nielegalnie nad mieszkaniem skarżącej, żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

Rząd zauważa, że środki generalne w związku ze sprawami dotyczącymi przewlekłości postępowań administracyjnych i sądowych są nadzorowane przez Komitet Ministrów Rady Europy w ramach grupy spraw *Beller p. Polsce* (skarga nr 51837/99). Komitet regularnie kontroluje postępy w tym zakresie – ostatnie kontrole miały miejsce w grudniu 2024 r. (zob. decyzję Komitetu z 5 grudnia 2024 r. i najnowszy Plan Działania zawarty w dokumencie DH-DD(2024)1283]

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w niniejszej sprawie nie są konieczne dalsze środki indywidualne i zobowiązuje się kontynuować informowanie Komitetu Ministrów nt. działań mających na celu realizację środków generalnych odpowiadających na problem przewlekłości postępowań administracyjnych w sprawach grupy *Beller p. Polsce*.

Biorąc pod uwagę powyższe, informacje przedstawione w niniejszym dokumencie powinny wystarczyć do uznania, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji dotyczące sprawy *Karasińska p. Polsce*.

Opis spraw

Kuchta i Mętel p. Polsce, skarga nr 76813/16, wyrok z 2 września 2021 r., ostateczny 2 grudnia 2021 r.,
Skorupa p. Polsce, skarga nr 44153/15, wyrok z 16 czerwca 2022 r., ostateczny 16 września 2022 r.

Przedmiotem sprawy *Kuchta i Mętel* jest naruszenie art. 3 Konwencji w jego aspekcie materialnym, w związku z nadmiernym i nieproporcjonalnym użyciem siły przez funkcjonariuszy policji w trakcie zatrzymania, w kontekście braku wiarygodnego wyjaśnienia poważnych obrażeń odniesionych przez skarżących; jak również naruszenia art. 3 Konwencji w jego aspekcie proceduralnym, ze względu na nieprzeprowadzenie skutecznego śledztwa, dotyczącego zarzutu zastosowania przez funkcjonariuszy policji siły fizycznej wobec skarżących podczas ich zatrzymania.

Trybunał stwierdził, że krajowe postępowanie przygotowawcze nie wyjaśniło okoliczności użycia siły wobec skarżących i nie odniosło się do problemu, czy w okolicznościach sprawy, jej użycie było absolutnie konieczne. W kontekście użycia siły fizycznej podczas aresztowania Trybunał przypomniał, że art. 3 Konwencji nie zabrania jej używania w celu dokonania zgodnego z prawem zatrzymania, jednakże siła ta może zostać użyta jedynie wówczas, gdy jest to niezbędne i nie może mieć charakteru niewspółmiernego. Ponadto Trybunał zauważył, że pozostało niejasne, czy na komisariacie policji, użyto siły wobec skarżących, jako że kwestia ta nie została wyjaśniona w toku śledztwa. Zatem brak wyjaśnień zarówno na etapie śledztwa krajowego, jak i przed Trybunałem oznacza, że działania podjęte przez funkcjonariuszy policji wobec skarżących były sprzeczne z art. 3 Konwencji (naruszenie art. 3 Konwencji w jego aspekcie materialnym).

Trybunał stwierdził, że pozytywny obowiązek pozwanego państwa, polegający na przeprowadzeniu skutecznego śledztwa, zobowiązywał władze polskie do przeprowadzenia szybkiego i dokładnego postępowania przygotowawczego, dotyczącego zarzutów złego traktowania skarżących. Trybunał przypomniał, że władze muszą zawsze podjąć rzeczywisty wysiłek w celu ustalenia okoliczności danej sprawy i nie powinny opierać się na bezpodstawnych konkluzjach w celu szybkiego zakończenia śledztwa. Dlatego też Trybunał uznał za niezadowolający fakt, że władze nie podjęły wszystkich oczekiwanych działań, aby ponad wszelką wątpliwość ustalić, w jaki sposób, kiedy i na jakiej podstawie funkcjonariusze użyli siły wobec skarżących, czy użyta siła była proporcjonalna do zachowania skarżących oraz co spowodowało obrażenia skarżących. W opinii Trybunału stanowi to poważne uchybienie i dlatego należy uznać, że śledztwo nie zostało przeprowadzone z należytą starannością (naruszenie art. 3 Konwencji w jego aspekcie proceduralnym).

Sprawa Skorupa dotyczy poniżającego traktowania skarżącego na komisariacie policji w marcu 2014 r., w trakcie jego doprowadzania do wytrzeźwienia, polegającego na przetrzymywaniu go przez godzinę na podłodze, z rękami skutymi z tyłu, a także nieprzeprowadzenia skutecznego śledztwa w tym zakresie, wynikającego z niezabezpieczenia istotnych dowodów, zakończonego ostatecznym orzeczeniem sądu krajowego z dnia 1 kwietnia 2015 r. (naruszenie art. 3 Konwencji w jego aspekcie materialnym i proceduralnym).

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
Kuchta	-	25 000 EUR	150 EUR	25 150 EUR
Termin płatności: 02.03.2022 r.			Wypłacono: 25.02.2022 r.	
Mętel	-	25 000 EUR	150 EUR	25 150 EUR
Termin płatności: 02.03.2022 r.			Wypłacono: 25.02.2022 r.	
Skorupa	-	5 000 EUR	1 125 EUR	6 125 EUR

2. Środki indywidualne

Sprawa Kuchta i Mętel.

Po wydaniu wyroku przez Trybunał postępowanie przygotowawcze Prokuratury Rejonowej dla Krakowa–Nowej Huty w Krakowie, dotyczące nadużycia władzy przez funkcjonariuszy policji oraz obrażeń odniesionych przez skarżących, które stało się przedmiotem zażalenia wniesionego do Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie - zostało wznowione.

Następnie, postanowieniem Prokuratury Okręgowej w Krakowie, na podstawie § 116 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury – postępowanie zostało przekazane do dalszego prowadzenia, ze szczególnym uwzględnieniem uwag sądu, zawartych w postanowieniu, do prokuratury położonej poza okręgiem krakowskim, tj. do Prokuratury Okręgowej w Tarnowie.

W toku wznowionego postępowania Prokuratura Okręgowa w Tarnowie **przeanalizowała wyrok Trybunału w niniejszej sprawie w świetle zgromadzonego materiału dowodowego**, zweryfikowała zebrane dowody, a w niektórych przypadkach powtórzyła czynności wcześniej dokonane przez Prokuraturę Rejonową Kraków-Nowa Huta (**takie jak przesłuchanie skarżących oraz funkcjonariuszy policji biorących udział w zdarzeniu**). Ponownie zbadano dokumentację medyczną skarżących. Skarżący nie wnioskowali o dopuszczenie żadnych dodatkowych dowodów. Prokurator stwierdził, że w okolicznościach sprawy istnieją dwie zaprzeczające sobie wersje wydarzeń, **a materiał dowodowy nie pozwala na jednoznaczną rekonstrukcję stanu faktycznego**. Prokurator podkreślił, że dowody medyczne nie pozostają w sprzeczności z zeznaniami świadków. Zauważył również, że **jedyni świadkowie nieposiadający własnego interesu w wyniku sprawy**, tj. członkowie interweniującego zespołu medycznego, nie potwierdzili zeznań skarżących. Dalej wskazał, że **do momentu przybycia zespołu ratownictwa medycznego do mieszkania drugiego skarżącego, funkcjonariuszom policji towarzyszył strażak wezwany w celu siłowego otwarcia mieszkania**. W odniesieniu do kwestii momentu powstania obrażeń skarżących prokurator powołał się na wnioski z opinii biegłych, w których stwierdzono, że nie jest możliwe precyzyjne ustalenie czasu ich powstania, a obrażenia mogły równie dobrze powstać w dniu interwencji, jak i w dniach wcześniejszych. Mając na uwadze powyższe, a w szczególności brak możliwości uzyskania nowych dowodów, które w sposób jednoznaczny wskazywałyby na bezprawne działanie funkcjonariuszy policji, prokurator uznał, że nie można przypisać im odpowiedzialności karnej.

W świetle powyższych ustaleń postępowanie zostało umorzone postanowieniem z dnia 30 listopada 2022 r. z powodu braku wystarczająco przekonujących dowodów na popełnienie czynu zabronionego. Ani pierwszy, ani drugi skarżący, ani ich pełnomocnik, nie zaskarżyli tego postanowienia po jego doręczeniu. W konsekwencji postanowienie o umorzeniu postępowania stało się prawomocne w dniu 13 lutego 2023 r.

Sprawa Skorupa.

Mając na uwadze ustalenia, że w toku postępowania w sprawie domniemanego złego traktowania skarżącego wystąpiły istotne uchybienia, po wydaniu wyroku Trybunału w sprawie *Skorupa p. Polsce*, Prokuratura Okręgowa w Gliwicach przeprowadziła wewnętrzne postępowanie mające na celu ustalenie, czy prokurator Prokuratury Rejonowej w Raciborzu – który prowadził postępowanie po jego przejęciu od Prokuratury Rejonowej w Rybniku (zob. pkt 108 wyroku Trybunału) – dopuścił się uchybienia służbowego w związku z niepodjęciem decyzji o przeprowadzeniu badania lekarskiego skarżącego lub niezabezpieczeniem nagrania wideo z izby wytrzeźwień.

Prokurator uznał za bezsporne, że prawidłowe prowadzenie sprawy przez prokuraturę powinno było doprowadzić do zabezpieczenia przedmiotowego nagrania wideo jeszcze w marcu 2014 r. Wskazał, że zawiadomienie o przestępstwie zostało złożone w dniu 18 marca 2014 r. w Prokuraturze Rejonowej w Rybniku, a następnie przekazane do Raciborza w dniu 4 kwietnia 2014 r., tj. 23 dni po zdarzeniach będących przedmiotem postępowania. W tej sytuacji prokurator Prokuratury Okręgowej w Gliwicach uznał, że zarzutów uchybienia służbowego – zarówno w zakresie niezabezpieczenia nagrania wideo, jak

i niepodjęcia decyzji o przeprowadzeniu badania lekarskiego, które powinno było zostać przeprowadzone niezwłocznie po zdarzeniu – nie można przypisać prokuratorowi Prokuratury Rejonowej w Raciborzu, oraz że przeprowadzone postępowanie wewnętrzne nie dało podstaw do stwierdzenia, że prowadzący sprawę w Prokuraturze Rejonowej w Raciborzu dopuścił się oczywistego naruszenia prawa, istotnego naruszenia sprawności postępowania przygotowawczego czy innego przewinienia dyscyplinarnego.

Jednocześnie wyniki wewnętrznego postępowania wskazały, że zarzuty uchybienia służbowego w opisanym powyżej zakresie mogły potencjalnie zostać postawione prokuratorom Prokuratury Rejonowej w Rybniku, którzy pierwotnie zajmowali się sprawą skarżącego. Dysponowali oni aktami sprawy od dnia 21 marca 2014 r. i powinni byli niezwłocznie zarządzić przeprowadzenie badania lekarskiego oraz wystąpić o zabezpieczenie nagrania wideo, ponieważ byli odpowiedzialni za podjęcie wszelkich niezbędnych działań w celu zabezpieczenia materiału dowodowego. Jednakże, mając na uwadze, że wskazane uchybienia miały miejsce w marcu 2014 r., termin przedawnienia takiego przewinienia dyscyplinarnego upłynął w marcu 2017 r.

Niezależnie od powyższego należy podkreślić, że Prokurator Regionalny w Katowicach podjął szeroko zakrojone działania mające na celu podniesienie świadomości w zakresie prawidłowego zabezpieczania materiału dowodowego, aby zapewnić, że sytuacja stwierdzona w sprawie *Skorupa* nie wystąpi ponownie. Zostały one opisane w sekcji „Środki generalne” poniżej (punkt C – tłumaczenie i rozpowszechnianie).

W świetle powyższego w obu sprawach należących do grupy Kuchta i Mętel p. Polsce żadne dalsze środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

Wyrok w sprawie *Kuchta i Mętel p. Polsce* wykazuje podobieństwa w zakresie niektórych elementów rozpatrywanych w ramach grupy spraw *Dzwonkowski*, które były już badane przez Komitet Ministrów i w odniesieniu do których przyjęto Rezolucję Kończącą CM/ResDH(2016)148 z dnia 7 czerwca 2016 r. Ponadto przedmiotowa sprawa dotyczy zagadnień analogicznych do tych rozpatrywanych wcześniej w sprawie *Kanciał p. Polsce*. W związku z tym aktualne pozostają informacje zawarte w Raporcie z działań z dnia 29 kwietnia 2016 r. w sprawach z grupy *Dzwonkowski* (zob. DH-DD(2016)555), jak również informacje zawarte w raporcie z 9 listopada 2020 r. w sprawie *Kanciał p. Polsce* (zob. DH-DD(2020)1029) dotyczące środków przedsięwziętych w zakresie materialnych i proceduralnych naruszeń art. 3 Konwencji.

Aby zapewnić realizację standardów wynikających z Konwencji, od 2015 r. podjęto wiele działań o charakterze generalnym, w tym przyjęto zmiany legislacyjne oraz szereg inicjatyw edukacyjnych i praktycznych, prowadzonych przez jednostki Policji. Nowe środki mają na celu zapewnienie przestrzegania prawa, w tym przestrzegania postulowanych przez Trybunał standardów w zakresie ochrony praw człowieka. Dlatego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji monitoruje działania w tym zakresie, m.in. poprzez zespoły i grupy nadzorujące pracę służb mundurowych.

A. Naruszenie aspektu materialnego art. 3 Konwencji

Naruszenie art. 3 Konwencji w jego aspekcie materialnym wydaje się wynikać z niewypełnienia przez władze obowiązku ochrony skarżących przed niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem. W tym względzie Trybunał nawiązał przede wszystkim do adekwatności i proporcjonalności uregulowań dotyczących stosowania przymusu bezpośredniego i siły fizycznej wobec osoby pozbawionej wolności.

W odniesieniu do tej części ustaleń Trybunału, na uwagę zasługuje zasada adekwatności i proporcjonalności reguł stosowania środków przymusu bezpośredniego, a także działalność edukacyjna w obszarze praw człowieka, w szczególności mająca na celu kształtowanie postaw funkcjonariuszy policji, szczególnie w zakresie zapobiegania przypadkom mogącym nosić jakiegokolwiek cechy tortur, bądź poniżającego lub niehumanitarnego traktowania.

1. Zmiany legislacyjne

Rząd wskazuje, że informacje dotyczące zmian legislacyjnych, zawarte w raporcie z wykonywania wyroków z dnia 29 kwietnia 2016 r. w grupie spraw *Dzwonkowski p. Polsce*, a także w raporcie z wykonywania wyroku z dnia 9 listopada 2020 r. w sprawie *Kanciał p. Polsce*, pozostają aktualne, także w

zakresie informacji nt. ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, zarządzenia Komendanta Głównego Policji w sprawie zasad etyki zawodowej policjanta, zarządzenia Komendanta Głównego Policji z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie funkcjonowania organizacji hierarchicznej w Policji, wytycznych nr 4 Komendanta Głównego Policji z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie wybranych procedur i sposobu sprawowania nadzoru nad postępowaniem z przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.

2. Zmiana praktyki

Na wstępie, w odniesieniu do punktu 4 decyzji Komitetu Ministrów z dnia 13 czerwca 2024 r. w grupie spraw *Kuchta i Mętel p. Polsce*, w którym wzywa się władze polskie do przekazania funkcjonariuszom policji w całym kraju jasnego sygnału ze strony najwyższych organów, że wszelkie formy złego traktowania są bezprawne i będą odpowiednio karane, rząd pragnie podkreślić, że kwestia uświadamiania w zakresie zwalczania złego traktowania przez funkcjonariuszy policji jest działaniem stale podejmowanym, wzmacnianym i konsolidowanym. Szczególnie istotne jest, aby podkreślić, że ochrona praw człowieka i wolności w policji została ustrukturyzowana i usystematyzowana, a w 2024 r. obchodzono 20. rocznicę ustanowienia systemu ochrony praw człowieka w Policji. W ramach tego w 2025 r. przyjęto kolejny Plan wzmacniania systemu ochrony praw człowieka w Policji na lata 2025–2027 (zob. pkt m poniżej), przewidujący liczne działania mające na celu intensyfikację wysiłków w zakresie eliminowania nadużyć ze strony funkcjonariuszy, a także wdrażanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz podnoszenie świadomości w zakresie standardów praw człowieka wypracowanych przez Radę Europy.

W odniesieniu do tego komunikatu należy podkreślić, że każdy podstawowy kurs szkolenia zawodowego dla nowo przyjętych funkcjonariuszy policji rozpoczyna się od odczytania specjalnego listu z dnia 21 marca 2024 r. Komendanta Głównego Policji, przełożonego wszystkim funkcjonariuszy policji. W liście tym przypomina się, że: „Reguły policyjnej ingerencji w prawa podstawowe, już dawno w cywilizowanym świecie doczekały się precyzyjnych norm prawnych. Na kanwie ich stosowania powstało krajowe i międzynarodowe orzecznictwo, których prawne standardy wyznacza w szczególności Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Polska, będąc członkiem wielu międzynarodowych wspólnot, zobowiązała się do przestrzegania praw i wolności człowieka. Są one granicami, których organy państwa przekraczać nie mogą. Wyraz troski o ochronę praw podstawowych znajduje się przede wszystkim w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, ustawach, rozporządzeniach, ale także w naszych wewnętrznych procedurach funkcjonowania Policji. Obowiązkiem nas wszystkich jest stosowanie tych przepisów w sposób gwarantujący prawa jednostki przed nieuzasadnionym naruszeniem i z troską o uzasadnione potrzeby osób, którym służymy. W państwie prawa to właśnie prawo wyznacza granice kompetencji – nie może ono być uzależnione od arbitralnej woli funkcjonariuszy, a funkcje ustawodawcza, wykonawcze i sędziowskie są wyraźnie rozdzielone”.

Ponadto, właściwe instrukcje odpowiadające na zalecenie Komitetu zostały podpisane w dniu 28 maja 2024 r. przez nadinsp. Romana Kustera, Pierwszego Zastępcę Komendanta Głównego Policji, i przesłane do wszystkich Komendantów Wojewódzkich Policji oraz Komendanta Stołecznego Policji. Odwołując się do niedawnego incydentu związanego z szerokim zastosowaniem środków przymusu bezpośredniego, Zastępca Komendanta Głównego przypomniał zasady stosowania tych środków, które muszą być bezwzględnie przestrzegane (tj. ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej oraz Wytycznych nr 4 Komendanta Głównego Policji z dnia 18 lipca 2018 r. dotyczących wybranych procedur i sposobu nadzoru nad użyciem przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej), a także podkreślił ważną rolę użycia kamer nasobnych. Przypomniał również szczegółowe wytyczne dotyczące prowadzenia interwencji z użyciem środków przymusu wobec osób nietrzeźwych, odurzonych lub w inny sposób zaburzonych, niekontrolujących swojego zachowania, opracowane wspólnie z Ministerstwem Zdrowia w 2021 r., jak również specjalistyczne szkolenia dla funkcjonariuszy służb prewencyjnych w tym zakresie. Na zakończenie Zastępca Komendanta Głównego polecił komendantom Policji zapewnienie odpowiedniego nadzoru w następujących obszarach: ciągłego szkolenia zawodowego opartego na opracowanych w tym celu programach; wykorzystywania kamer nasobnych do oceny zasadności, okoliczności i sposobu użycia tasera; w każdym przypadku, gdy po interwencji z użyciem środków przymusu bezpośredniego konieczna jest pomoc medyczna, dokonania przeglądu dostępnych nagrań z kamer nasobnych. Planowane są kolejne takie wystąpienia, mające na celu okresowe i systematyczne

przypominanie funkcjonariuszom Policji o bezwzględny zakazie nadużywania prawa. Należy zauważyć, że tego rodzaju listy i apele przynoszą pożądane rezultaty w postaci szybkiej i skutecznej reakcji ze strony przełożonych.

a. Wpływ na zmianę postaw policjantów oraz wybrane działania edukacyjne

Tematyka praw podstawowych oraz etyki jest uwzględniona w podstawowym szkoleniu zawodowym, wprowadzonym decyzją nr 168 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 maja 2019 r., obowiązkowym dla wszystkich nowo przyjętych policjantów.

W 2016 r., decyzją nr 221 Komendanta Głównego Policji, na kursie specjalistycznym został wdrożony program nauczania odnośnie do działań w obszarze odpowiedzialności dyscyplinarnej policjantów, ukierunkowanej na przeciwdziałanie naruszeniom praw człowieka przez funkcjonariuszy Policji (Dziennik Urzędowy Komendy Głównej Policji, poz. 28).

Zagadnienia etyki i praw człowieka zostały również uwzględnione w programie szkolenia zawodowego dla absolwentów szkół wyższych, wprowadzonego decyzją nr 346 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 grudnia 2019 r.

Nauczyciele policyjni, podczas realizacji zajęć na szkoleniach zawodowych i kursach specjalistycznych, są obowiązani do nawiązywania do zasad etyki zawodowej, praw człowieka, polityki antydyskryminacyjnej oraz kształtowania w tym zakresie pożądanych postaw i zachowań. (zob. również pkt f poniżej).

Kolejną część szkolenia doskonalącego stanowi program nauczania zagadnień dotyczących przestrzegania praw człowieka i wolności oraz etyki zawodowej, realizowany w Centrum Szkolenia Policji w Legionowie. Celem zajęć jest ukazanie – zgodnie z zasadą interdyscyplinarności – istoty przestrzegania praw człowieka i etyki zawodowej, w ramach zajęć dydaktycznych dotyczących podejmowania interwencji, szkolenia strzeleckiego oraz realizacji czynności procesowych. Program ten przede wszystkim przygotowuje absolwenta do dostrzegania i reagowania na przejawy postaw i zachowań stanowiących naruszenie lub prowadzących do naruszenia praw i wolności człowieka oraz zasad etyki zawodowej, ze szczególnym uwzględnieniem tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania, a także kształtuje zachowania słuchaczy nacechowane szacunkiem do drugiego człowieka oraz respektowaniem jego godności.

W 2018 r. zrealizowano 5 edycji ww. doskonalenia, w którym uczestniczyło 50 nauczycieli policyjnych; w 2019 r. zorganizowano 4 edycje, w których uczestniczyło 48 nauczycieli. W latach 2020–2021 nie realizowano przedsięwzięć ze względu na ograniczenia w działalności jednostek szkoleniowych Policji spowodowane stanem zagrożenia epidemicznego i stanem epidemii COVID-19.

W ramach lokalnego doskonalenia zawodowego psychologowie policyjni prowadzą zajęcia, podczas których poruszane są zagadnienia: komunikacji interpersonalnej, taktyki i techniki przesłuchań, sposobów radzenia sobie ze stresem, przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu, rozwijania umiejętności interpersonalnych i asertywności w kontakcie z drugim człowiekiem, zarządzania emocjami (w tym ograniczania zachowań agresywnych), psychologicznych aspektów prowadzenia rozmów, przesłuchań w ramach prowadzonych czynności służbowych. Zajęcia prowadzone są zarówno z inicjatywy psychologów, jak również na prośbę policjantów i ich przełożonych po rozpoznaniu lokalnych potrzeb szkoleniowych.

Pod koniec 2019 r. powołano policyjną grupę roboczą ds. działań w obszarze kształtowania postaw i zachowań w środowisku policyjnym, zmierzających do przełamania źle pojętej solidarności zawodowej oraz doskonalenia ścieżki bezpiecznego informowania o nieprawidłowościach, bez narażenia na ostracyzm i wykluczenie środowiskowe. Zespół podejmuje prace analityczne nad zjawiskiem tzw. środowiskowej zмовы milczenia oraz proponuje rozwiązania dot. ochrony tzw. sygnalistów w policji (*whistleblowers*).

Informacja odnośnie do standardów przyjętych przez Trybunał jest rozpowszechniana regularnie między funkcjonariuszami, w różnych formach, w tym jako codzienne odprawy przed rozpoczęciem służby. W szczególności przypomina się funkcjonariuszom o wyjątkowej charakterystyce środków przymusu oraz, że należy je stosować w zgodzie z zasadą proporcjonalności oraz pomocniczości. Prawny obowiązek szanowania praw człowieka zgodny z art. 14 ust. 3 ustawy o Policji jest stale powtarzany.

b. Zastosowanie i użycie przedmiotów służących obezwładnieniu za pomocą energii elektrycznej – paralizatory (prawo i praktyka)

Przedmioty przeznaczone do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej (paralizatory elektryczne) zostały wprowadzone do stanu uzbrojenia Policji jako nowoczesny i skuteczny środek przymusu bezpośredniego, zapewniający bezpieczeństwo osobiste interweniujących policjantów przy jednoczesnym zachowaniu bezpieczeństwa osób naruszających porządek prawny. Paralizatory wprowadzono jako środek zmniejszający ryzyko zagrożenia życia i zdrowia w porównaniu z bronią palną. Stosowanie paralizatorów ogranicza do minimum niebezpieczeństwo przypadkowego narażenia osób postronnych na utratę życia lub zdrowia. Paralizator elektryczny został wprowadzony do stanu uzbrojenia Policji na podstawie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 lipca 2005 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie uzbrojenia Policji. Rozporządzenie to zostało uchylone przez obecnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 28 listopada 2014 r. w sprawie uzbrojenia Policji.

Ponadto, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2005 r., zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia przypadków oraz warunków i sposobów użycia przez policjantów środków przymusu bezpośredniego, Policja została upoważniona do stosowania paralizatora elektrycznego jako środka przymusu bezpośredniego.

Przedmiotowe rozporządzenie zostało uchylone w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Zgodnie z tą ustawą Policja jest – obok innych podmiotów – uprawniona do używania lub wykorzystywania środków przymusu bezpośredniego, w tym paralizatorów.

Zgodnie z postanowieniami art. 25 cyt. ustawy, przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej można użyć lub wykorzystać w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do zamachu na życie, zdrowie lub wolność policjanta lub innej osoby;
- przeciwdziałania bezpośredniemu zamachowi na ochraniane przez policjanta obszary, obiekty lub urządzenia;
- przeciwdziałania niszczeniu mienia;
- zapewnienia bezpieczeństwa konwoju lub doprowadzenia;
- ujęcia osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- zatrzymania osoby, udaremnienia jej ucieczki lub pościgu za tą osobą;
- pokonania czynnego oporu.

Każdy policjant, podejmując decyzję o zastosowaniu danego środka przymusu bezpośredniego, jest zobligowany jest do postępowania zgodnie z zasadą adekwatności użycia środków, zasadą szkody minimalnej oraz zasadą łączenia środków, wyrażonych kolejno w treści art. 5–7 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Jednakże w ustawie tej wskazano także wyjątki podmiotowe, zgodnie z którymi: wobec kobiet o widocznej ciąży, osób, których wygląd wskazuje na wiek do 13 lat, oraz osób o widocznej niepełnosprawności, policjant może użyć wyłącznie siły fizycznej w postaci technik obezwładnienia.

Niezbędną przesłanką do poprawnego stosowania środków przymusu bezpośredniego jest upewnienie się, że nie zachodzi zakaz jego użycia lub zastosowania, zarówno o charakterze podmiotowym, jak i przedmiotowym, a także postępowanie zgodnie z przyjętymi procedurami, przed oraz po użyciu środków przymusu bezpośredniego. Policjant środków tych może użyć po uprzednim bezskutecznym wezwaniu osoby do zachowania zgodnego z prawem oraz po uprzedzeniu osoby o zamiarze użycia tych środków. Niemniej może odstąpić wskazanego wezwania i uprzedzenia jedynie w sytuacji, gdy występuje bezpośrednie zagrożenie życia, zdrowia lub wolności funkcjonariusza policji lub innej osoby, albo gdy zwłoka groziłaby niebezpieczeństwem dla dobra chronionego prawem.

Każdy funkcjonariusz policji, który nabrał uprawnień użytkownika paralizatora elektrycznego, ma obowiązek przestrzegania przepisów ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, która

reguluje postępowanie przed oraz po użyciu środków przymusu bezpośredniego, zakazy dotyczące stosowania oraz sposób dokumentowania użycia lub wykorzystania paralizatora.

Zgodnie z art. 51 wskazanej ustawy funkcjonariusze policji powinni dokumentować w formie notatki każdy przypadek użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego oraz broni palnej, niezależnie od skutków, jakie ta czynność wywołała. Funkcjonariusze, o których mowa powyżej, przekazują notatki przełożonemu w przypadku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego, gdy nastąpiły skutki w postaci zranienia osoby albo jej śmierć, zranienia albo śmierci zwierzęcia albo zniszczenia mienia, a także w przypadku każdorazowego użycia lub wykorzystania broni palnej.

Ponadto w Komendzie Głównej Policji została wydana w dniu 6 lipca 2017 r. „Informacja dotycząca uregulowań prawnych związanych z użyciem i wykorzystaniem przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej - paralizatorów, w tym umożliwiających sprawowanie nadzoru nad stosowaniem przez policjantów tego rodzaju środka przymusu bezpośredniego”. W oparciu o ww. Informację, Komendant Główny Policji, skierował do Komend Wojewódzkich Policji, Komendy Stołecznej Policji, jak również Centralnego Biura Śledczego oraz Centralnego Pododdziału Kontrterrorystycznego Policji, polecenia związane ze wzmożeniem nadzoru związanego z użyciem i wykorzystaniem przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej. Nadzór dotyczyć miał m.in. etapu szkoleń, bieżącego odprawiania i rozliczania z codziennej służby, jak też weryfikowania zasadności, warunków i sposobu użycia lub wykorzystania paralizatorów w służbie. Jedno z wydanych poleceń dotyczyło wprowadzenia obowiązku niezwłocznego pisemnego informowania Komendy Wojewódzkiej Policji lub Komendy Stołecznej Policji, przez jednostki im podległe, o stwierdzonych nieprawidłowościach dotyczących użycia lub wykorzystania paralizatorów elektrycznych i podejmowanych w tym zakresie czynnościach oraz pisemnego informowania o takich zdarzeniach Biura Prewencji i Biura Kontroli Komendy Głównej Policji, w terminie 7 dni od otrzymania informacji.

W odniesieniu do kwestii niewłaściwego traktowania osób zatrzymanych oraz proporcjonalnego stosowania środków przymusu bezpośredniego należy wskazać, że zgodnie z art. 14 ust. 3 ustawy o Policji, w toku wykonywania czynności służbowych funkcjonariusze policji mają obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka.

Ponadto, zgodnie z § 26 ust. 2 zarządzenia nr 768 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 sierpnia 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową oraz koordynacji działań o charakterze prewencyjnym (Dz. Urz. KGP z 2018 r., poz. 108, z późn. zm.), funkcjonariusz Policji prowadzący odprawę sprawdza znajomość zasad użycia przez policjantów lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Tożsame obowiązki prowadzącego odprawę do służby obchodowej przewidziano w § 23 pkt 2 zarządzenia nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika dzielnicowych.

Zagadnienia te są zatem elementem codziennych odpraw do służby, jak też przedmiotem czynności kontrolno-nadzorczych oraz doskonalenia zawodowego lokalnego w służbie realizowanego przez Komendę Główną Policji lub Komendę Stołeczną Policji.

Mając na uwadze, że na wyposażeniu jednostek organizacyjnych Policji znajdują się zarówno paralizatory wyposażone w urządzenia rejestrujące obraz i dźwięk, jak i paralizatory, które takich funkcji nie mają, do Wytycznych nr 4/2018 Komendy Głównej Policji wprowadzono zapis, zgodnie z którym przy przydzielaniu paralizatora do służby w pierwszej kolejności należy przydzielać paralizator opcjonalnie wyposażony w kamerę.

Ponadto, w myśl Wytycznych nr 4/2018, paralizatory przechowuje się w sposób uniemożliwiający dostęp do nich osobom nieuprawnionym. Każdorazowe użycie lub wykorzystanie paralizatora funkcjonariusz policji dokumentuje w formie notatki, której wzór stanowi załącznik nr 7 do Wytycznych, a następnie przekazuje bezpośrednio przełożonemu. Dodatkowo zarejestrowany materiał audio-wideo pozostaje po zakończonej służbie w jednostce Policji, aż do zgrania tego materiału na wyznaczoną do tego stację komputerową, co wymaga udokumentowania w stosownej ewidencji. Należy również podkreślić, że przełożony policjanta, który użył lub wykorzystał paralizator, jest zobowiązany do dokonania oceny zasadności, warunków i sposobu jego użycia lub wykorzystania, w szczególności w oparciu o notatkę,

wygenerowany i wydrukowany raport z rejestru pracy paralizatora lub materiał audio-wideo. Na uwagę zasługuje fakt, że sporządzona notatka podlega weryfikacji przez kierownika jednostki Policji.

c. Szkolenia w zakresie użycia i wykorzystania przedmiotów przeznaczonych do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej

W dniu 12 sierpnia 2013 r. Komendant Główny Policji wydał decyzję nr 337 w sprawie programu kursu specjalistycznego dla instruktorów w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej. Została ona następnie zastąpiona decyzją nr 352 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 października 2016 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla instruktorów w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej. Zgodnie z postanowieniami zawartymi w tych decyzjach, wyłącznie szkoły policyjne są uprawnione do przeprowadzania specjalistycznych kursów dla instruktorów w zakresie posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej.

Funkcjonariusze policji uczestniczący w szkoleniu nabywają dodatkowych umiejętności w zakresie udzielania pierwszej pomocy, bezpiecznego i zgodnego z prawem posługiwania się paralizatorem, jego konserwacji i przechowywaniu. Zgodnie z aktualnie obowiązującymi uregulowaniami, kierowani na kurs muszą posiadać dwuletni staż w zakresie użytkowania paralizatorów oraz uprawnienia instruktorskie w zakresie taktyki i techniki interwencji lub wyszkolenia strzeleckiego. Kurs kończy się egzaminem teoretycznym oraz praktycznym. Po jego pozytywnym ukończeniu funkcjonariusz otrzymuje uprawnienia instruktora.

Na podstawie powyższych decyzji opracowano również program szkolenia w ramach doskonalenia zawodowego w zakresie posługiwania się paralizatorami, jednolity dla wszystkich komend wojewódzkich oraz Komendy Stołecznej Policji. Realizację programu mogą przeprowadzać wyłącznie instruktorzy z zakresu posługiwania się przedmiotami przeznaczonymi do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej, którzy nabyli uprawnienia na kursie specjalistycznym, o którym mowa powyżej. Szkolenie to, tak jak w przypadku kursu specjalistycznego, kończy się egzaminem pisemnym i praktycznym. W przypadku pozytywnego jego ukończenia policjant otrzymuje uprawnienia użytkownika paralizatora.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że paralizator elektryczny, jako środek przymusu bezpośredniego, znajdujący się na wyposażeniu Policji jest traktowany w sposób szczególny – wyłącznie funkcjonariusz policji, posiadający uprawnienia instruktora lub użytkownika, jest uprawniony do jego użycia lub wykorzystania.

d. Kamery nasobne oraz rejestrowanie czynności procesowych

W celu zwiększenia transparentności podejmowania czynności służbowych przez funkcjonariuszy Policji od grudnia 2017 r. stopniowo wdrażany jest proces wyposażania policjantów w kamery nasobne jako część „Programu modernizacji Policji na lata 2017–2020”. Zakłada się, że wszyscy funkcjonariusze ruchu drogowego i służb prewencji powinni być wyposażeni w kamery nasobne. Stan wyposażenia funkcjonariuszy Policji w kamery nasobne w latach 2020–2021 wynosił 5 857 urządzeń wraz z systemem informatycznym (2 757 sztuk w ramach zakupów w latach 2017–2020 oraz 3 100 sztuk w ramach zakupów w 2021 r.). W ramach „Programu modernizacji Policji na lata 2022–2025” planowany jest dalszy zakup 7 500 kamer nasobnych. Zakłada się również nabycie 1 400 nowych urządzeń w okresie 2024–2025, a także ich pozyskiwanie od producentów gwarantujących zarówno jakość, jak i bezpieczeństwo przetwarzanych oraz przechowywanych danych. **Obecnie Policja dysponuje 6 772 kamerami nasobnymi (w tym 915 kamerami zakupionymi w 2024 r.). Stanowi to około 40% planowanej docelowej liczby urządzeń. W 2025 r. planowane jest dalsze wyposażanie jednostek Policji w kamery nasobne.**

W odniesieniu do pytań Komitetu Ministrów sformułowanych w punkcie 5 jego decyzji z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawach z grupy *Kuchta i Mętel*, należy zauważyć, że polskie postępowanie karne, podobnie jak w innych państwach członkowskich UE, przewiduje obowiązkowe rejestrowanie wybranych czynności procesowych, określonych m.in. wiekiem przesłuchiwanego świadka lub pokrzywdzonego albo występowaniem zaburzeń psychicznych (art. 185a–185c oraz 185e Kodeksu postępowania karnego). Polska procedura przewiduje również obowiązek rejestracji przesłuchania świadka lub biegłego w sytuacji, gdy istnieje ryzyko, że przesłuchanie tej osoby nie będzie możliwe w dalszym toku postępowania. Jednocześnie wskazane przepisy dotyczące obowiązkowej rejestracji nie znajdują zastosowania do przesłuchania podejrzanego lub oskarżonego.

W obowiązującym stanie prawnym rejestrowanie czynności policyjnych w przypadku działań dynamicznych, takich jak zatrzymanie, kontrola, eksperyment, okazanie lub konfrontacja, ma charakter fakultatywny. Funkcjonariusze policji korzystają jednak szeroko z tej możliwości w przypadku najpoważniejszych postępowań, zgodnie z art. 147 § 1 Kodeksu postępowania karnego.

Należy również zauważyć, że w ostatnich latach Rzecznik Praw Obywatelskich skierował do Ministra Sprawiedliwości wnioski o wprowadzenie zmian w procedurze karnej polegających na rozszerzeniu obowiązkowego rejestrowania określonych czynności procesowych. Rzecznik wskazał, że obecny system rejestrowania czynności w postępowaniu przygotowawczym, ze względu na swój fakultatywny charakter, nie zapewnia wystarczających gwarancji osobie przesłuchiwanej, niezależnie od jej statusu – podejrzanego czy świadka.

Jednakże należy zauważyć, że w 2024 r. do polskiego prawa karnego procesowego wprowadzono dalsze rozwiązania wymagane dyrektywami Parlamentu Europejskiego i Rady. Od dnia 15 lutego 2024 r. obowiązuje nowy art. 299b Kodeksu postępowania karnego, zgodnie z którym podczas każdej czynności procesowej z udziałem podejrzanego poniżej 18 roku życia może być obecny jego przedstawiciel ustawowy lub osoba, pod której pieczęcią pozostaje podejrzany, chyba że ich udział mógłby prowadzić do naruszenia praw lub interesów podejrzanego, byłby nieodpowiedni ze względu na jego dobro, bądź uniemożliwiałby lub w istotny sposób utrudniał przeprowadzenie czynności. W przypadku gdy podejrzany nie ma przedstawiciela ustawowego lub osoby, pod której pieczęcią pozostaje, albo gdy zachodzą okoliczności wyłączające udział tych osób, podejrzany może wskazać inną osobę pełnoletnią, o ile jej udział nie prowadziłby do naruszenia praw lub interesów podejrzanego, nie byłby nieodpowiedni ze względu na jego dobro ani nie utrudniałby w sposób istotny przeprowadzenia czynności. Tego samego dnia wszedł w życie również art. 300 § 3a Kodeksu postępowania karnego, zgodnie z którym małoletni podejrzany otrzymuje informację o przebiegu, sposobie oraz warunkach przesłuchania, obejmującą opisowe oraz graficzne przedstawienie powyższych elementów.

W 2024 r. zmieniono również niektóre regulacje dotyczące pierwszego przesłuchania podejrzanego, w drodze rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2024 r. w sprawie określenia wzorów pisemnych pouczeń o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2024 r. w sprawie określenia wzoru pisemnego pouczenia o uprawnieniach zatrzymanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania oraz wzorów pisemnych wyjaśnień co do zakresu uprawnień tego zatrzymanego.

e. Szkolenia w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego

Zasady i metody użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej są włączone do programów szkoleń zawodowych i centralnego szkolenia zawodowego. Poszczególne elementy wiedzy teoretycznej lub praktycznego zastosowania z zakresu powyższej tematyki są przedmiotem dwóch szkoleń zawodowych (szkolenia podstawowego i szkolenia zawodowego dla absolwentów szkół wyższych) oraz dwudziestu siedmiu kursów specjalistycznych dedykowanych odpowiednio dla funkcjonariuszy policji, m.in. służby prewencyjnej, w tym służby kryminalnej oraz ruchu drogowego.

W zakresie szkoleń prowadzone były działania edukacyjne, które towarzyszyły wejściu w życie ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. W związku z tą regulacją przygotowano opracowanie pt. „Uprawnienia funkcjonariusza Policji w zakresie użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej”, opisujące zawarte w nowej ustawie regulacje odnoszące się uprawnień funkcjonariuszy policji. 101 tys. egzemplarzy ww. opracowania było sukcesywnie przekazywanych do poszczególnych garnizonów, szkół policyjnych oraz biur Komendy Głównej Policji. Jak wynika z opinii jednostek organizacyjnych Policji, opracowanie to stało się bardzo użytecznym narzędziem w samokształceniu. Ponadto przez Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Szkołę Policji w Słupsku oraz Szkołę Policji w Katowicach, we współpracy z ówczesnym Biurem Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Głównej Policji, przygotowane zostały filmy instruktażowe. Przygotowane materiały prezentują m.in. realizację czynności: legitymowania, doprowadzania i konwojowania osób, kontroli osobistej, zatrzymywania osób, użycia środków przymusu bezpośredniego i broni palnej przez funkcjonariuszy Policji oraz kontroli pojazdu, w sposób zapewniający przestrzeganie praw człowieka. Materiały zostały przekazane do wszystkich komend wojewódzkich Policji, Komendy Stołecznej Policji oraz szkół policyjnych. Ponadto ich treści są prezentowane podczas szkoleń i na odprawach do służby.

Ponadto na szczeblu lokalnym realizowane są również szkolenia z zakresu taktyki i techniki interwencji oraz postępowania podczas zatrzymywania osób.

Od 2021 r. przyjęto szereg regulacji dotyczących programów szkolenia i doskonalenia zawodowego, ukierunkowanych na zapobieganie oraz minimalizowanie przemocy podczas zatrzymywania oraz stosowanie profesjonalnych technik zatrzymywania ograniczających ryzyko wyrządzenia szkody osobom zatrzymanym. Przepisy te zwracają w szczególności uwagę na kwestie obejmujące:

- bezpieczne obezwładniania, udzielanie pierwszej pomocy w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia, techniki transportu osób w szczególnym stanie psychofizycznym, np. osoby rannej lub osoby w stanie nietrzeźwości (decyzja nr 191 Komendanta Głównego Policji z dnia 27 lipca 2021 r. w sprawie programu podstawowego szkolenia zawodowego),
- konieczność stałego monitorowania stanu zdrowia lub świadomości osoby, wobec której zastosowano technikę „do ziemi”, w tym z wykorzystaniem własnej masy ciała, powstrzymania się od stosowania ww. techniki w przypadku ustania przyczyny jej użycia i podporządkowania się osoby zatrzymanej poleceniom, stałego kontrolowania pozycji ciała osoby zatrzymanej oraz umożliwienia jej oddychania (decyzja nr 376 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie programu podstawowego szkolenia zawodowego),
- bezpieczne wykonywanie technik obezwładniania z uwzględnieniem warunków, zasad oraz doboru środków przymusu bezpośredniego, odstępowanie od ich użycia w zależności od okoliczności, adekwatne stosowanie siły fizycznej w odniesieniu do zachowania osoby, jej wieku, płci, sprawności fizycznej oraz miejsca interwencji (decyzja nr 377 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podoficerów, decyzja nr 378 Komendanta Głównego Policji z dnia 21 grudnia 2022 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego aspirantów oraz decyzja nr 259 Komendanta Głównego Policji z dnia 8 sierpnia 2023 r. w sprawie programu szkolenia zawodowego podoficerów).

Uznając znaczenie ciągłego szkolenia funkcjonariuszy policji w zakresie zapobiegania oraz minimalizowania użycia siły w trakcie zatrzymania i podczas detencji, rząd pragnie potwierdzić, że wszyscy policjanci regularnie uczestniczą w tego rodzaju szkoleniach (bardziej szczegółowe informacje zawarto również w pkt f, g oraz m poniżej).

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące realizacji projektów szkoleniowych, w szczególności kursów i szkoleń w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego. W każdym przypadku uwzględniono projekty szkoleniowe obejmujące zagadnienia związane ze stosowaniem środków przymusu bezpośredniego, również w powiązaniu z niestandardowym zachowaniem osób poddanych interwencji policyjnej.

Dane dotyczące liczby policjantów przeszkolonych w ramach wybranych programów szkoleniowych			
	2024	I połowa 2025	ukończone /planowane ¹ II połowa 2025
podstawowe szkolenie zawodowe	4383	2615	3389
szkolenie zawodowe podoficerskie	4667	2821	2420
szkolenie zawodowe kadetów	5054	2416	3458
szkolenie zawodowe oficerskie	1148	431	1008
<i>Specjalistyczny kurs dla policjantów służby prewencyjnej w zakresie interweniowania i reagowania na nietypowe zachowania osób, wobec których stosowane są takie środki.</i>	369	288	364

¹ W odniesieniu do szkolenia zawodowego: podstawowego, kadetów oraz oficerskiego, uwzględniono edycje kontynuowane w 2026 r.

<i>Lokalne doskonalenie zawodowe policjantów w zakresie służby prewencyjnej, obejmujące interwencję oraz reagowanie na nietypowe zachowania osób, wobec których stosowane są takie środki.²</i>	19690	11883	3319
--	-------	-------	------

f. Szkolenia w zakresie ochrony praw człowieka

Wymaga podkreślenia, że wszystkie programy szkolenia zawodowego (podstawowego, podoficerskiego, kadetów oraz oficerskiego) obejmują zagadnienia związane z ochroną praw i wolności człowieka, równym traktowaniem oraz etyką, m.in.: analizę międzynarodowych regulacji chroniących prawa człowieka w odniesieniu do działań Policji, zawartych w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Europejskiej konwencji o zapobieganiu torturom oraz niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, orzecznictwie sądów polskich oraz wyrokach Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Problematyka działań edukacyjnych mających na celu wykonywanie wyroków Trybunału jest **regularnie uwzględniana w obowiązującym Planie działań edukacyjno-informacyjnych dotyczących ochrony praw i wolności człowieka (do 2023 r.) oraz w Planie wzmocnienia systemu ochrony praw człowieka w Policji (od 2024 r.)**. Szkolenia z zakresu ochrony praw człowieka, realizowane na szczeblu lokalnym, skierowane są zarówno do kadry kierowniczej Policji, jak i do wszystkich funkcjonariuszy. Podczas szkoleń omawiane jest orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a także zagadnienia dotyczące przeciwdziałania torturom oraz niehumanicznemu i poniżającemu traktowaniu, nadużycia siły lub niewłaściwego stosowania środków przymusu bezpośredniego przez funkcjonariuszy Policji podczas działań służbowych oraz praw osób zatrzymanych. Organizowane są również szkolenia adresowane do określonej grupy policjantów, w przypadku których mogło dojść do nieprawidłowości w zachowaniu (np. przekroczenie uprawnień przez policjanta, nieproporcjonalność użycia środków przymusu bezpośredniego wobec innej osoby podczas wykonywania czynności służbowych). Podczas takich szkoleń analizowane są przykładowe zdarzenia, podczas których funkcjonariusze nie dochowali standardów ochrony praw i wolności człowieka.

Powyższe działania edukacyjne są wspierane materiałami dydaktycznymi, w tym publikacje, seminaria, konferencje i inne inicjatywy, których głównym celem jest uświadamianie i uwrażliwianie policjantów oraz pracowników Policji na kwestie poszanowania godności każdego człowieka. Opracowane materiały służyć mają zarówno działaniom edukacyjnym skierowanym do funkcjonariuszy Policji, jak i dla celów edukacji społecznej – w sytuacjach, gdy istnieje potrzeba przybliżenia społeczeństwu zagadnień z zakresu praw człowieka w kontekście działań podejmowanych przez Policję.

W szkołach policyjnych funkcjonuje specjalistyczny przewodnik trenerski pn. „Służyć i chronić”, który pozwala optymalizować kształtowanie pożądanych postaw i zachowań funkcjonariuszy, również w obszarze ksenofobii i związanej z nią nietolerancji.

Ponadto od 2011 r. realizowane są opracowane centralnie zajęcia warsztatowe dla kadry kierowniczej pn. „Prawa człowieka w zarządzaniu policją”.

Jako uzupełnienie edukacji policyjnej, w 2013 r. opracowano oraz rozdystrybuowano do wszystkich jednostek policji w Polsce poradnik „Po pierwsze człowiek. Działania antydyskryminacyjne w jednostkach Policji”. Zawiera on informacje na temat mniejszości: narodowych, etnicznych, wyznaniowych, seksualnych oraz innych grup społecznych, które mogą być szczególnie narażone na dyskryminację. Poradnik stanowi kompendium wskazówek na temat właściwego postępowania antydyskryminacyjnego wewnątrz organizacji jaką jest Policja, a także na temat prawidłowości działań Policji w kontaktach z przedstawicielami grup narażonych na dyskryminację, które cechować powinno zachowanie najwyższych standardów równego traktowania.

Policjanci uczestniczą w szkoleniach zewnętrznych organizowanych lub współorganizowanych przez organizacje pozarządowe, których działalność skupiona jest na kwestiach ochrony praw człowieka.

² Uwzględniono dane za sierpień i wrzesień 2025 r.

Szkolenia te mają na celu poszerzenie wiedzy na temat prawnych regulacji dot. międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka, społecznej perspektywy w zakresie poszanowania godności ludzkiej oraz innych praw i wolności człowieka, ale przede wszystkim mają za zadanie podnosić świadomość policjantów i pracowników policji na temat znaczenia zachowań etycznych w codziennym wykonywaniu obowiązków służbowych.

Należy podkreślić, że kwestie ochrony praw i wolności człowieka, orzecznictwo Trybunału oraz unormowania Konwencji są uwzględniane na każdym etapie szkoleń.

Jednocześnie warto zaznaczyć, że wszystkie programy szkolenia zawodowego oraz centralne programy doskonalenia zawodowego realizowane w formie kursów specjalistycznych uzupełnione są następującym zapisem: „Przy realizacji programu danego kursu, który wymaga odniesienia się do zasad etyki zawodowej, praw człowieka i równego traktowania, zakazu dyskryminacji, obowiązku zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w tym zasad komunikacji z osobami z niepełnosprawnościami, oraz tematyki przeciwdziałania korupcji, obowiązkiem nauczycieli policyjnych jest kształtowanie pożądanych postaw i zachowań w tym zakresie”. W 2025 r. Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka zarekomendował uzupełnienie powyższego zapisu o następujące brzmienie: „Przy realizacji programu nauczania obowiązkiem nauczycieli policyjnych jest wykorzystywanie przykładów z praktyki policyjnej oraz krajowego i międzynarodowego orzecznictwa”.

W 2024 roku opracowano drugą edycję „Wytycznych dotyczących kształtowania pożądanych postaw i zachowań w szkoleniu zawodowym”. Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka przekazał ten materiał do Akademii Policji w Szczytnie, szkół policyjnych, komend wojewódzkich Policji oraz Komendy Stołecznej Policji w Warszawie w dniu 28 stycznia 2025 r. Kompleksowy i uzupełniający charakter „Wytycznych” sprawia, że są one przydatne nie tylko w podstawowym szkoleniu zawodowym, ale również jako wsparcie dla ośrodków szkolenia policji, a w ich tzw. częściach ogólnych – jako pomoc w procesie doskonalenia zawodowego realizowanego lokalnie w obszarach praw człowieka, etyki zawodowej oraz zapobiegania dyskryminacji. Część „Praktyczne przykłady do procesu dydaktycznego” zawiera nie tylko studia przypadków odnoszące się do Konwencji, ale także orzeczenia Trybunału przypisane do poszczególnych artykułów Konwencji wraz z ich omówieniem. Dział bibliograficzny publikacji zawiera link do zakładki na policyjnej stronie internetowej isp.policja.pl zatytułowanej „Orzecznictwo ETPC” (zob. pkt k poniżej). Zakładka ta jest regularnie redagowana i aktualizowana przez Zespół ds. Ochrony Praw Człowieka Komendy Głównej Policji o orzeczenia Trybunału, stanowiąc tym samym źródło aktualnego orzecznictwa w tzw. sprawach policyjnych, którego treść jest następnie omawiana podczas działań edukacyjnych.

g. Szkolenia dotyczące przeciwdziałania torturom i innym niewłaściwym zachowaniom w służbie

W 2017 r. wdrożono do realizacji w Policji, koordynowany centralnie program doskonalenia pn. „Program lokalnego doskonalenia zawodowego w zakresie przeciwdziałania stosowaniu tortur”.

Programem zostali objęci w szczególności: policjanci służb patrolowo-interwencyjnych, policjanci pełniący służbę w policyjnych pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz policyjnych izbach dziecka, a także policjanci pionów dochodzeniowo-śledczych i kryminalnych. Program przeznaczony jest także dla przełożonych wszystkich szczebli kierowania.

Program obejmuje zagadnienia tortur i zachowań przemocowych w aspektach psychologicznym i prawnym oraz moduł dotyczący kwestii przeciwdziałania torturom. Obejmuje także zagadnienia „whistleblowingu” i tzw. środowiskowej zmywy milczenia. Na szkoleniu omawiane są także wyroki Trybunału oraz protokół stambulski.

Szkolenia prowadzone są przez przeszkolonych trenerów policyjnych, często we współpracy z psychologami policyjnymi, funkcjonariuszami Biura Spraw Wewnętrznych Policji i organizacji pozarządowych, działających na rzecz ochrony praw człowieka.

W latach 2020-2021 zorganizowano ok. 1500 przedsięwzięć edukacyjnych, w ramach których przeszkolonych zostało ponad 34 tys. policjantów. Przedsięwzięcia były realizowane przede wszystkim w formie warsztatów. W związku ze stanem epidemii i zagrożeniem epidemicznym związanym z wirusem

COVID-19, część przedsięwzięć była realizowana w formie szkoleń online lub e-learningu, także z wykorzystaniem systemu wideokonferencji.

Szkolenia w ramach ww. są stale prowadzone, a obecnie trwają prace nad aktualizacją programu. Zakończenie prac oraz wdrożenie zaktualizowanego programu zaplanowano na grudzień 2025 r. Wymaga podkreślenia, że zaktualizowany program będzie obejmował analizę orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w tym wyroku w sprawie *Kuchta i Mętel*.

Zagadnienia dotyczące tortur, niehumanitarnego i poniżającego traktowania, orzecznictwa Trybunału, jak również rekomendacji i wytycznych międzynarodowych oraz krajowych instytucji działających na rzecz ochrony praw i wolności człowieka, w tym Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Niehumanitarnemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) oraz Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur przy Rzeczniku Praw Obywatelskich, stanowią również element innych inicjatyw edukacyjnych, w tym dotyczących etyki zawodowej funkcjonariuszy Policji³ oraz szkoleń i spotkań poświęconych omówieniu działalności i uprawnień Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur przy RPO. Zagadnienia te są także uwzględniane, m.in. w tematach omawianych podczas odpraw do służby, w trakcie kursów z zakresu techniki i taktyki interwencji, przestrzegania przepisów dotyczących środków przymusu bezpośredniego, eskortowania, konwojowania oraz zatrzymywania osób.

Przykładem powyższych działań edukacyjnych jest cykl seminariów na temat Konwencji, organizowanych od 2024 r. dla studentów Akademii Policyjnej w Słupsku, prowadzonych przez sędziego Sądu Rejonowego w Słupsku, obecnie oddelegowanego do Departamentu Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Podczas tych seminariów szczególną uwagę, ze względu na charakter obowiązków służbowych Policji, poświęca się art. 2, 3, 5 i 8 Konwencji oraz orzecznictwu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach przeciwko Polsce, w tym wyrokowi *Kuchta i Mętel p. Polsce*.

h. Ochrona prawna funkcjonariuszy policji

Od 2018 r. realizowany jest program ochrony prawnej funkcjonariuszy Policji związany z aktami agresji (czynna napaść, znieważenie, pomówienie itp.) poprzez uruchomienie punktów doradztwa oraz zamieszczanie informacji na stronach internetowych jednostek Policji.

i. "Warsztat Pro-Aktywnego Przełożonego"

Wdrożono do realizacji program doskonalenia zawodowego dla kierowników komórek organizacyjnych Policji pn. „Warsztat Pro-Aktywnego Przełożonego”. Celem szkolenia jest rozwijanie umiejętności kadry kierowniczej w zakresie rozpoznawania i pro-aktywnego reagowania na niepożądane zachowania w środowisku służby i pracy. Podczas szkolenia doskonalone są umiejętności szybkiego rozpoznawania nieprawidłowych zachowań i podejmowania skutecznych działań w celu zapobieżenia ich eskalacji, mogącej skutkować podjęciem działań proceduralnych (dyscyplinarnych, karnych). Zajęcia warsztatowe prowadzone są przez psychologów policyjnych oraz policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka.

j. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach stojących na straży praw człowieka oraz wydanych rekomendacjach

Zespół ds. ochrony praw człowieka w Komendzie Głównej Policji koordynuje działania policji w zakresie realizacji zaleceń krajowych i międzynarodowych organizacji i instytucji powołanych do ochrony praw człowieka oraz przestrzegania zasady równego traktowania. Zespół na bieżąco gromadzi i opracowuje

³ Zarządzenie Nr 805 Komendanta Głównego Policji z dn. 31 grudnia 2003 r. w sprawie „Zasad etyki zawodowej policjanta” stanowi co następuje: § 4. *Policjant we wszystkich swoich działaniach ma obowiązek poszanowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka, w szczególności wyrażający się w: 1) respektowaniu prawa każdego człowieka do życia; 2) zakazie inicjowania, stosowania i tolerowania tortur bądź niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania.*

materiały sprawozdawcze dla organizacji międzynarodowych, działających na rzecz ochrony praw człowieka.

Zespół na bieżąco przekazuje jednostkom organizacyjnym policji i komórkom organizacyjnym Komendy Głównej Policji informacje w sprawie zaleceń, rekomendacji, uwag przekazanych przez krajowe i międzynarodowe organizacje i instytucje działające na rzecz ochrony praw człowieka oraz koordynuje ich wdrażanie.

W 2020 r. wszystkim jednostkom organizacyjnym policji oraz wybranym komórkom organizacyjnym Komendy Głównej Policji przekazano Raport dla Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z wizyty ad hoc Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT), która miała miejsce w 2019 r. wraz z zobowiązaniem do wdrażania rekomendacji. W jednostkach wyznaczono koordynatorów wdrażania rekomendacji oraz opracowano plany wdrażania rekomendacji.

W celu rozpowszechniania w środowisku policyjnym wiedzy na temat Rady Europy, Komitetu CPT oraz wydanych ww. rekomendacji, w 2021 r. Centrum Szkolenia Policji w Legionowie i Szkoła Policji w Słupsku opracowały dla całej policji materiał edukacyjny.

W 2021 r. opracowano materiał „Podstawowe informacje dot. Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania oraz uprawnień i metodologii pracy Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur, działającego w ramach Biura Rzecznika praw Obywatelskich”. Materiał został rozdyskrebowany do wszystkich jednostek policji do wykorzystania w procesie edukacyjnym.

k. Rozpowszechnianie informacji o wyrokach Trybunału

Upowszechnianie wyroków ETPC w środowisku policyjnym zostało wpisane do „Planu działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka, realizacji zasady równego traktowania i przestrzegania zasad etyki zawodowej w Policji na lata 2021-2023”. Zgodnie z ww. planem jednostki Policji mają obowiązek prowadzenia działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie upowszechniania rekomendacji międzynarodowych oraz krajowych instytucji działających na rzecz ochrony praw i wolności człowieka, a także prowadzenia działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie orzecznictwa Trybunału.

Orzeczenia Trybunału w sprawach dotyczących Policji tłumaczone są na język polski i publikowane na ogólnodostępnej stronie internetowej <http://isp.policja.pl/> w zakładce „prawa człowieka”. Udostępniane są podległym jednostkom organizacyjnym do zapoznania się i późniejszego wykorzystania. **W 2023 r. zaktualizowano ww. zakładkę na stronie internetowej Policji, a jednostki Policji zobowiązano do wprowadzenia odpowiednich zmian na administrowanych przez siebie stronach internetowych (<https://isp.policja.pl/isp/prawa-czlowieka-w-poli/orzecznictwo-etpc/12875,Europejski-Trybunal-Praw-Czlowieka.html>). Miało to na celu wzmocnienie realizacji środków o charakterze ogólnym wynikających z wyroków Trybunału. Zakładka została uzupełniona o informacje dotyczące Trybunału oraz procedury składania skarg. Jest ona na bieżąco redagowana i aktualizowana o nowe orzeczenia Trybunału. Stanowi źródło wiedzy o orzecznictwie, którego treść następnie omawiana jest podczas działań edukacyjnych.**

Wyroki są także wykorzystywane w scenariuszach szkoleń dla policjantów i pracowników Policji. Wyroki, w ramach analizy orzeczniczej, znalazły się w programie szkolenia „Program doskonalenia zawodowego lokalnego w zakresie przeciwdziałania stosowaniu tortur”.

l. Współpraca z innymi podmiotami

Policja włączyła się aktywnie w przedsięwzięcia o charakterze multilateralnym, czerpiąc wiedzę i doświadczenie z dobrych praktyk innych państw oraz dorobku organizacji międzynarodowych i organizacji pozarządowych.

Funkcjonariusze biorą udział w szkoleniach międzynarodowych nt. etyki i praw podstawowych m.in. „Prawa podstawowe: Etyka w policji i zarządzanie różnorodnością”.

W latach 2018-2020 policja wraz z Muzeum Historii Żydów Polskich Polin oraz partnerami z Belgii i Holandii realizowała projekt edukacyjny pt. „Horyzontalna edukacja retrospektywna w zakresie działań

antydiskryminacyjnych”. Polsko-belgijsko-holenderska współpraca dotyczyła przede wszystkim wymiany dobrych praktyk, opracowania materiałów edukacyjnych i przygotowania edukatorów do kaskadowej realizacji przedsięwzięć szkoleniowych. W opracowanych materiałach szkoleniowych (scenariuszach edukacyjnych) wykorzystano m.in. informacje zawarte w ww. podręczniku „Szkolenie policji z zakresu praw podstawowych. Podręcznik dla osób prowadzących szkolenia dla policji”, podsumowującym projekt, co miało na celu przede wszystkim zdiagnozowanie wyzwań, przed jakimi stoją formacje policyjne w Europie oraz wymianę dobrych praktyk, w jaki sposób stawiać im czoła, kształtować właściwe postawy w służbie, rozwiązywać problemy w obszarze praw człowieka.

W 2020 r. zawarto kolejne porozumienie o współpracy między Komendantem Głównym Policji a Muzeum Historii Żydów Polskich Polin w sprawie realizacji projektu Edukacja antydyskryminacyjna – przedsięwzięcia szkoleniowe dla policji na lata 2020-2024”. Projekt zakłada m.in. organizację szkoleń antydyskryminacyjnych oraz organizację szkoleń podnoszących kwalifikacje trenerskie dla policjantów oraz pracowników policji. W przedsięwzięciach edukacyjnych, realizowanych na mocy powyższego porozumienia, w 2020 r. udział wzięło 19 uczestników, w 2021 r. 499 uczestników.

m. Rozwiązania instytucjonalne

Nadzór Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji

W listopadzie 2019 r. Dyrektor Departamentu Porządku Publicznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji przekazał do Komendy Głównej Policji rekomendacje opracowane na podstawie wyników prac prowadzonych przez Zespół do spraw analizy przypadków naruszenia prawa przez funkcjonariuszy policji.

Rolą wskazanego zespołu, było dokonanie analizy przypadków działań funkcjonariuszy policji w wyniku których doszło do śmierci osoby albo nastąpiło jej zranienie albo wystąpiły inne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby, albo gdy z innych istotnych przyczyn wyjaśnienie zdarzenia wymaga objęcia szczególnym nadzorem.

Uwzględniając powyższe, Zastępca Komendanta Głównego Policji polecił komendantom wojewódzkim, Komendantowi Stołecznemu Policji, Komendantowi Centralnego Biura Śledczego Policji oraz Dowódcy Centralnego Pododdziału Kontrterrorystycznego m.in.:

- Zapewnić specjalny nadzór nad postępowaniami prowadzonymi przez komisarzy dyscyplinarnych odnośnie nadużycia kompetencji albo niedopełnienie obowiązków odnośnie użycia broni, środków obrony osobistej lub przebieg tymczasowego pozbawienia wolności.
- Przypominać o zakazie posiadania lub użycia prywatnych środków lub urządzeń bezpośredniego przymusu podczas służby, które nie są oficjalnym wyposażeniem funkcjonariuszy policji, a w przypadku ujawnienia prowadzenie postępowań wyjaśniających lub dyscyplinarnych lub zgłaszanie takich sytuacji do prokuratury.
- Powtarzać postanowienia Instrukcji obsługi systemu nagrywania dźwięku i obrazu, w tym kamer nasobnych
- Przestrzegać obowiązku przypisywania, w pierwszej kolejności paralizatory wyposażone w kamerę funkcjonariuszom policji oraz kontrolować i nadzorować zebrany materiał audio-wizualny.
- profesjonalizowanie działań rzeczników dyscyplinarnych oraz pełnomocników ds. ochrony praw człowieka poprzez zapewnienie im doskonalenia zawodowego lokalnego i centralnego;
- aktywizowanie przez komendantów wojewódzkich oraz Komendanta Stołecznego Policji pełnomocników ds. ochrony praw człowieka w procesie szkolenia i doskonalenia zawodowego, a w szczególności za niezbędne uznano:
 - inicjowanie przez nich w podległych jednostkach organizacyjnych policji działań ukierunkowanych na ochronę praw człowieka oraz przestrzeganie standardów ich ochrony,
 - bieżące i aktywne monitorowanie działań policji w zakresie respektowania podczas czynności służbowych godności ludzkiej i przestrzegania praw człowieka,

- sporządzanie opinii i stanowisk w zakresie oceny zgodności działań policjantów ze standardami ochrony praw człowieka;
- stałe i konsekwentne monitorowanie działań podległych jednostek policji celem wzmocnienia nadzoru w zakresie wyjaśniania przypadków, w których doszło do naruszenia prawa, a także eliminowanie w przyszłości takich nieprawidłowości., **w szczególności:**
 - wzmocnienie nadzoru przełożonych poprzez prowadzenie udokumentowanej, regularnej (co najmniej raz na służbę) kontroli pomieszczeń służbowych, w których wykonywane są czynności z osobą doprowadzoną, zatrzymaną lub inną osobą pozostającą do dyspozycji policjantów,
 - zwiększenie nadzoru wizyjnego obejmującego wewnątrz pomieszczenia jednostek policji, w tym ciągi komunikacyjne, w których przemieszczają się policjanci z osobami zatrzymanymi, oraz przeprowadzanie okresowej, wyrywkowej, udokumentowanej (co najmniej raz w tygodniu) kontroli zapisów monitoringu,
 - wyposażenie policjantów jednostek patrolowo-interwencyjnych oraz ruchu drogowego w kamery nasobne, jeśli takie urządzenia są dostępne w jednostkach organizacyjnych policji,
 - angażowanie pełnomocników ds. ochrony praw człowieka w proces nadzoru i przyjmowania zgłoszeń, którzy powinni również pełnić funkcję doradczą w tym procesie,
 - podejmowanie działań zmierzających do eliminowania zdarzeń nadzwyczajnych związanych z niewłaściwym użyciem paralizatorów elektrycznych,
- podejmowanie regularnego serwisowania kamer monitoring i urządzeń rejestrujących w obiektach policyjnych w celu zapewnienia ciągłości i ich sprawnego działania; wyznaczania osób odpowiedzialnych za ich obsługę oraz przestrzeganie obowiązujących procedur,
- zachęcanie kierowników podległych jednostek policji do podejmowania działań zmierzających do wyposażania tych jednostek w monitoring wizyjny,
- podejmowanie działań mających na celu wyznaczanie w jednostkach Policji pomieszczeń, w których wykonywane są czynności z osobami zatrzymanymi, umożliwiających przeszukiwanie takich osób, a także mogących służyć do wykonywania czynności procesowych z osobą zatrzymaną.

Dodatkowo zalecono omówienie przebiegu wybranych rodzajów interwencji – w szczególności tych dotyczących osób nietrzeźwych lub przypadków użycia paralizatorów elektrycznych.

Opracowano kompendium „Interwencje wobec osób z zaburzeniami psychicznymi lub niemogących kontrolować swojego zachowania”, które – w uzgodnieniu z Ministerstwem Zdrowia – zostało rozesłane do wszystkich jednostek organizacyjnych Policji w dniu 30 listopada 2021 r. w celu jego wdrożenia. W dniu 18 listopada 2021 r. przygotowano również program kursu specjalistycznego dla policjantów służby prewencyjnej z zakresu interwencji i reagowania wobec osób zachowujących się w sposób niekonwencjonalny. Program ten został przekazany wszystkim policyjnym jednostkom szkoleniowym i jest skierowany do funkcjonariuszy służby prewencyjnej, w szczególności z komórek wywiadowczych, patrolowych, interwencyjnych oraz patrolowo-interwencyjnych. Celem programu jest podnoszenie wiedzy i umiejętności zawodowych w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego, taktyki i technik interwencji, ze szczególnym uwzględnieniem niestandardowych zachowań osób, w tym takich, których zachowanie wskazuje na możliwe pozostawanie pod wpływem środków odurzających lub substancji psychotropowych bądź alkoholu. Program szkolenia obejmuje również zagadnienia dotyczące współpracy Policji z innymi służbami, udzielania pierwszej pomocy osobom poszkodowanym, a także zasady komunikacji oraz reagowania na zachowania osób podczas interwencji. Z uwagi na potrzebę systematycznego doskonalenia umiejętności objętych ww. programem, realizowany jest on również w formie lokalnego doskonalenia zawodowego, tak aby każdy policjant będący adresatem tego kursu mógł w nim uczestniczyć raz w roku.

Co sześć miesięcy Policja przekazuje do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji informacje na temat sposobu realizacji rekomendacji Zespołu, a ujawnione nieprawidłowości są przekazywane do jednostek Policji w celu ich usunięcia.

Sprawozdawczość w odniesieniu do niektórych z powyższych zaleceń obejmuje:

- w zakresie szkoleń dotyczących stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz elementów taktyki i techniki interwencji, w szczególności wobec osób, których zachowanie wskazuje na możliwe pozostawanie pod wpływem narkotyków lub innych substancji, sprawozdawczość obejmuje liczbę funkcjonariuszy, którzy w ramach centralnego doskonalenia zawodowego uczestniczyli w kursach specjalistycznych; ponadto gromadzone są dane dotyczące liczby policjantów uczestniczących w kursach specjalistycznych z zakresu interweniowania i reagowania na nietypowe zachowania osób, wobec których stosowane są takie środki;
- w zakresie profesjonalizacji rzeczników dyscyplinarnych sprawozdawczość obejmuje liczbę policjantów skierowanych na centralne doskonalenie zawodowe (kurs specjalistyczny dla rzeczników dyscyplinarnych oraz kurs doskonalenia zawodowego dotyczący odpowiedzialności dyscyplinarnej, ukierunkowany na przeciwdziałanie naruszeniom praw człowieka przez policjantów, realizowany w formie nauczania zdalnego);
- w zakresie pełnomocników ds. ochrony praw człowieka sprawozdawczość obejmuje monitorowanie ich zaangażowania w proces szkolenia i doskonalenia zawodowego, a w szczególności inicjowanie przez nich działań w podległych jednostkach Policji na rzecz ochrony praw człowieka i przestrzegania standardów praw człowieka, monitorowanie działalności Policji w zakresie poszanowania godności ludzkiej i praw człowieka podczas wykonywania obowiązków służbowych oraz przygotowywanie opinii i stanowisk dotyczących oceny zgodności działań policjantów ze standardami praw człowieka;
- w obszarze monitorowania poszanowania godności ludzkiej i praw człowieka podczas wykonywania obowiązków służbowych monitorowane są sprawy związane z interwencjami, w trakcie których doszło do zgonu osoby będącej przedmiotem interwencji, w tym bieżące monitorowanie doniesień medialnych dotyczących zdarzeń z udziałem policjantów; w przypadku użycia broni palnej pełny raport dotyczący zdarzenia musi zostać przekazany do Biura Kontroli Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, które bada okoliczności zdarzenia oraz sposób i prawidłowość reakcji przełożonych, w tym w zakresie zapewnienia obiektywizmu ustaleń, rzetelności zabezpieczenia materiału dowodowego oraz adekwatności podjętych decyzji kadrowych i dyscyplinarnych; dane sprawozdawcze obejmują również liczbę ewentualnych przewinień dyscyplinarnych, w tym liczbę osób objętych postępowaniami dyscyplinarnymi oraz rodzaj wymierzonej kary;
- w zakresie monitorowania działalności podległych jednostek Policji w celu wzmocnienia nadzoru nad wyjaśnianiem przypadków naruszeń prawa oraz eliminowania takich nieprawidłowości w przyszłości, Komenda Główna Policji regularnie (raz na sześć miesięcy) przekazuje do jednostek organizacyjnych Policji komunikaty przypominające o zasadach i wytycznych dotyczących kategorycznego zakazu używania prywatnego sprzętu lub urządzeń policyjnych podczas służby; dodatkowo nadzór realizowany jest przez przełożonych poprzez wyrywkowe, udokumentowane kontrole oraz oględziny sprzętu policyjnego, pojazdów i pomieszczeń służbowych;
- w zakresie użycia paralizatorów elektrycznych – w celu eliminowania przypadków niewłaściwego użycia tej broni omawiane są studia przypadków podczas odpraw przed służbą oraz lokalnych form doskonalenia zawodowego.

Mając to na uwadze, należy stwierdzić, że Policja podejmuje wszelkie starania w zakresie profesjonalizacji swoich zasobów kadrowych i działań, w celu eliminowania przypadków naruszeń prawa w związku ze stosowaniem środków przymusu.

Należy również zauważyć, że przedstawione powyżej działania nadzorcze – obejmujące stałe monitorowanie działalności jednostek Policji w celu wzmocnienia nadzoru nad wyjaśnianiem przypadków naruszeń prawa oraz eliminowania takich nieprawidłowości w przyszłości – podejmowane regularnie w związku z realizacją przez Policję rekomendacji opracowanych na podstawie wyników prac Zespołu do spraw badania naruszeń prawa przez funkcjonariuszy Policji, mają szczególne znaczenie dla kwestii podniesionych przez Komitet Ministrów w pkt 5 jego decyzji z dnia 13 czerwca 2024 r. w grupie spraw

Kuchta i Mętel p. Polsce. Wynika z tego, że Policja podejmuje wszelkie starania w celu profesjonalizacji wykonywania obowiązków służbowych przez funkcjonariuszy, aby eliminować przypadki naruszeń prawa, w tym zdarzenia związane ze stosowaniem lub nadużywaniem środków przymusu bezpośredniego oraz broni palnej.

Działalność Biura Spraw Wewnętrznych Policji

Biuro Spraw Wewnętrznych Policji zgodnie z art. 5b ust. 1 ustawy o policji realizuje na obszarze całego kraju zadania w zakresie rozpoznawania, zapobiegania i zwalczania przestępczości popełnianej przez policjantów i pracowników policji oraz przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu popełnianych na szkodę Policji oraz wykrywania i ścigania sprawców tych przestępstw, a także – w zakresie zleconym przez Inspektora Nadzoru Wewnętrznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – funkcjonariuszy i pracowników jednostek policji, Straży Granicznej i Służby Ochrony Państwa lub strażaków i pracowników Państwowej Straży Pożarnej. W ramach swojej działalności prowadzi w tym zakresie pracę operacyjną. Ponadto, w momencie uzyskania informacji o podejrzeniu popełnienia przestępstwa funkcjonariusze Biura Spraw Wewnętrznych Policji realizują czynności procesowe w trybie art. 307 i 308 Kodeksu postępowania karnego.

Funkcjonariusze Biura uczestniczą w odprawach z udziałem kadry kierowniczej jednostek organizacyjnych policji oraz w spotkaniach profilaktycznych z funkcjonariuszami i pracownikami tych jednostek. Przeprowadzają spotkania profilaktyczne z uczestnikami kursów realizowanych przez szkoły policji. W trakcie spotkań funkcjonariusze poruszają m.in. kwestie niewłaściwych zachowań policjantów. Funkcjonariusze w swoich wystąpieniach omawiają nie tylko kwestie odpowiedzialności karnej ale również błędnie pojmowanej solidarności zawodowej.

Ponadto Biuro co roku opracowuje i zamieszcza na swojej stronie internetowej „Informację o działalności Biura Spraw Wewnętrznych Policji” za rok ubiegły. Jest ona dostępna zarówno dla środowiska policyjnego, jak i dla ogółu obywateli. Zawarte w niej treści mają nie tylko wymiar edukacyjny, ale służą również wytyczeniu priorytetowych kierunków działania, które są pomocne w minimalizowaniu i zapobieganiu zidentyfikowanym zagrożeniom.

Statystyki

Informacja na temat kar dyscyplinarnych została zastosowana w wyniku nadużyć siły przez funkcjonariuszy policji w dwóch kategoriach: odpowiedzialność dyscyplinarna w związku z naruszeniem praw człowieka oraz odpowiedzialność dyscyplinarna w związku z użyciem broni lub środków bezpośredniego przymusu. Odpowiedzialność dyscyplinarna związana z naruszeniem praw człowieka może mieć źródło w niepoprawnym użyciu tych środków, a to samo zachowanie może być uwzględnione w obu kategoriach (z tego powodu dane mogą się nie zsumować). Dane za lata 2022-I poł. 2025 zostały zaprezentowane w tabelce poniżej. W niektórych przypadkach postępowania dyscyplinarne zakończyły się umorzeniem ze względu na zwolnienie funkcjonariusza policji ze służby. W 2022 r. miały miejsce 2 umorzenia z tego powodu (związane z naruszeniem praw człowieka) oraz 2 (związane z użyciem broni lub środka bezpośredniego przymusu), w 2023 r. odpowiednio 2 i 3 umorzenia postępowań.

Rok	Liczba zakończonych postępowań dyscyplinarnych w związku z przewinieniami dyscyplinarnymi (liczba domniemanych przewinieniami dyscyplinarnych w nawiasach)	Kary dyscyplinarne nałożone w związku z przewinieniami dyscyplinarnymi naruszającymi prawa człowieka i użycie broni lub bezpośrednich środków przymusu
-----	--	--

	naruszenia praw człowieka	użycie broni lub bezpośrednich środków przymusu	upomnienie	nagana	ostrzeżenie o częściowej niezdolności do służby na obecnym stanowisku	nominaacja na niższe stanowisko	degradacja	ostrzeżenie o częściowej niezdolności do służby	wydalecie
2022	5 (8)	21 (61)	3	7	6	2	-	1	2
2023	5 (6)	18 (51)	3	8	5	-	-	1	-
2024	3 (0)	26 (63)	4	8	4	-	-	-	1
2025 (I poł.)	3 (4)	5 (28)	3	1	1	-	-	2	-

Niezależnie od powyższego, Biuro Spraw Wewnętrznych Policji przeprowadza czynności prewencyjne w trakcie szkolenia w szkole policyjnej dla słuchaczy oraz funkcjonariuszy policji. Liczba zakończonych edycji szkoleń jest zaprezentowana w poniższej tabeli.

Rok	Szkolenia dla słuchaczy szkoły policyjnej	Spotkania z personelem zarządzającym i szkolenia dla funkcjonariuszy policji i pracowników jednostek organizacyjnych policji
2022	28 szkoleń, 2643 uczestników	579 szkoleń, 16068 uczestników
2023	34 szkoleń, 3261 uczestników	462 szkoleń, 15115 uczestników
styczeń-luty 2024	3 szkoleń, 258 uczestników	23 szkoleń, 1002 uczestników

Poniżej przedstawiono dane dotyczące realizacji specjalistycznego kursu z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy policji, mającego na celu przeciwdziałanie naruszeniom praw człowieka przez policjantów, za lata 2023–2024 oraz pierwszą połowę 2025 roku.

Dane dotyczące liczby absolwentów			
	2023	2024	I poł. 2025
<i>Specjalistyczny kurs z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszy Policji, ukierunkowany na przeciwdziałanie naruszeniom praw człowieka przez policjantów</i>	44	0	23

System ochrony praw człowieka w Policji

Od 2004 r. funkcjonują w policji pełnomocnicy ds. ochrony praw człowieka, których praca skoncentrowana jest na proaktywnych działaniach na rzecz przestrzegania praw człowieka, zasady równego traktowania i zasad etyki zawodowej.

Pełnomocnicy ds. ochrony praw człowieka, tworzą tzw. sieć policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka, w skład której wchodzi: pełnomocnicy ds. ochrony praw człowieka ustanowieni przy komendantach wojewódzkich policji, Komendancie Stołecznym Policji oraz przy Komendancie Głównym Policji, Komendancie Centralnego Biura Śledczego Policji i Komendancie Biura Spraw Wewnętrznych Policji, Dyrektorze Centralnego Laboratorium Kryminalistycznym Policji, Dowódcy Centralnego Pododdziału Kontrterrorystycznego Policji, jak również nieetatowi pełnomocnicy ds. ochrony praw człowieka przy komendantach szkół policji oraz członkowie zespołów ds. ochrony praw człowieka.

Pełnomocnicy realizują zadania zgodnie z zaakceptowanym przez Komendanta Głównego Policji w 2016 r. „Modelem funkcjonowania policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka”. Model stanowi wystandaryzowany katalog zadań realizowanych na samodzielnych stanowiskach policyjnych pełnomocników ds. ochrony praw człowieka lub przez zespoły ds. ochrony praw człowieka.

Wśród najważniejszych działań pełnomocników wymienić należy:

- uświadamianie i uwrażliwianie policjantów i pracowników policji na kwestie poszanowania godności każdego człowieka;
- maksymalizowanie empatycznych postaw policjantów w stosunku do wszystkich osób przebywających w Polsce;
- dbanie o właściwe przygotowanie policjantów do reagowania w przypadku zaistnienia incydentów o charakterze nienawistnym i przestępstw motywowanych nienawiścią wobec innych ludzi;
- współpracę z instytucjami państwowymi, instytucjami pozarządowymi i organizacjami międzynarodowymi w zakresie realizowanych działań.

Plan wzmocnienia systemu ochrony praw człowieka w Policji na lata 2025–2027.

Zadania ochrony praw człowieka, równego traktowania i etyki realizowane są w policji na podstawie 2- lub 3-letnich planów działania, w określonym zakresie przez wszystkie jednostki i komórki organizacyjne policji.

W styczniu 2021 r. przyjęto „Plan działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka, realizacji zasady równego traktowania i przestrzegania zasad etyki zawodowej w policji na lata 2021-2023”. Plan stanowi w znacznej części kontynuację dokumentu „Plan działalności edukacyjno-informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka, realizacji zasady równego traktowania i przestrzegania zasad etyki zawodowej w policji na lata 2019-2020”. W 2024 r. zdecydowano o zmianie 2 lub 3-letnich planów szkoleniowych na dokument, który będzie aktualizowany rocznie. W konsekwencji 19 lutego 2024 r. przyjęto „Plan wzmacniający ochronę praw człowieka w systemie Policji w 2024 r.” Jedną z jego integralnych części była poświęcona upamiętnieniu 20. rocznicy ustanowienia systemu ochrony praw człowieka w Policji. W ramach realizacji powyższego Planu:

- opracowano założenia organizacyjne Policyjnej Platformy Praw Człowieka (PPOPC) jako formy komunikacji ze społeczeństwem obywatelskim oraz podmiotami publicznymi,
- zorganizowano seminarium pt. „Subiektywne uwarunkowania interwencji ze szczególnym uwzględnieniem działań Policji podczas zabezpieczania zgromadzeń publicznych”, obejmujące panele takie jak: „Funkcjonowanie Rzecznika Praw Obywatelskich oraz działania interwencyjne”, „Organizacje pozarządowe w europejskim systemie ochrony praw człowieka”, „Zabezpieczanie zgromadzeń publicznych przez Policję w krajowych i międzynarodowych standardach ochrony praw człowieka”,
- przeprowadzono szereg przeglądów i analiz, których wyniki oraz rekomendacje zostały uwzględnione w nowym Planie,
- opracowano kompleksowy plan tematyczny w obszarze ochrony praw człowieka na lata 2025–2027.

W dniu 14 stycznia 2025 r. Komendant Główny Policji zatwierdził „Plan wzmocnienia systemu ochrony praw człowieka w Policji na lata 2025–2027”, który przewiduje ujednolicone na poziomie centralnym zadania, jakie powinny być realizowane w poszczególnych jednostkach Policji w latach 2025–2027. Strategicznym celem Planu jest „wzmocnienie działań wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na profesjonalizację działań Policji w obszarze poszanowania praw i wolności człowieka, etyki zawodowej oraz zasady równego traktowania, poprzez realizację konkretnych działań ujętych w Planie”.

Zadania określone w aktualnym Planie obejmują:

- organizację seminarium eksperckiego w formie okrągłego stołu dotyczącego zapobiegania torturom w Policji,
- organizację wizyty studyjnej dla pełnomocników ds. praw człowieka oraz członków zespołów ds. praw człowieka w Policji w Europejskim Trybunale Praw Człowieka (realizacja tego zadania jest uzależniona od dostępności środków finansowych i organizacyjnych),
- prowadzenie warsztatów w ramach lokalnego programu doskonalenia zawodowego pt. „Przeciwdziałanie torturom w Policji”,
- organizację seminarium eksperckiego poświęconego etycznym aspektom interwencji policyjnych.

Mechanizmy kontrolne

Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji, w ramach realizowania zadań regulaminowych, monitoruje m.in. występowanie zagrożeń związanych ze stosowaniem przez policjantów przemocy na służbie. W ramach nadzoru w tym zakresie wdrożono rozwiązania ukierunkowane na bieżące informowanie kierownictwa Biura Kontroli Komendy Głównej Policji o wydarzeniach nadzwyczajnych z udziałem funkcjonariuszy i pracowników policji w trybie całodobowym. Daje to możliwość bezpośredniego i niezwłocznego zaangażowania służb kontrolnych Komendy Głównej Policji, komend wojewódzkich policji i Komendy Stołecznej Policji w sprawy związane z wyjaśnianiem okoliczności oraz skutków takich zdarzeń, w tym daje możliwość omówienia zebranych w danej sprawie informacji w trakcie codziennych odpraw kierownictwa Policji. Umożliwia to odpowiednie reagowanie, w tym wdrażanie czynności kontrolnych lub monitoringów, których celem jest nadzór nad rzetelnym wyjaśnieniem okoliczności sprawy.

Policjanci komórek kontrolnych jednostek terenowych policji oraz Komendy Głównej Policji zaangażowani są w wyjaśnianie zdarzeń oraz niezwłoczne reagowanie w przypadku stwierdzonych nieprawidłowości. Ocenie poddawane są zarówno okoliczności wydarzenia, jak również sposób i poprawność reagowania przełożonych funkcjonariuszy.

Dane na temat prowadzonych ogólnopolicyjnych kontroli dot. prawidłowości użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego (w tym paralizatorów) oraz w zakresie użytkowania kamer nasobnych w latach 2019-2021, a także planowanych kontroli na rok 2022.

W poniższej tabeli przedstawiono ogólną liczbę kontroli przeprowadzonych przez komórki Komendy Głównej Policji, komend wojewódzkich policji oraz Komendy Stołecznej Policji w latach 2019-2021, jak również zaplanowane przez nie na rok 2022 kontrole z zakresu prawidłowości użycia środków przymusu bezpośredniego (w tym paralizatorów) jak również w zakresie prawidłowości użytkowania kamer nasobnych.

Rodzaj kontrolowanej tematyki	Prawidłowość zadań związanych z obezwładnianiem osób za pomocą energii elektrycznej		Prawidłowość wykorzystania kamer nasobnych	
	Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji	Komenda Stołeczna Policji oraz komendy wojewódzkie	Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji	Komenda Stołeczna Policji oraz komendy wojewódzkie
Liczba kontroli przeprowadzonych w roku 2019	1	25	0	0

Liczba kontroli przeprowadzonych w 2020	2	23	1	0
Liczba kontroli przeprowadzonych w 2021	2	17	2	0
Liczba kontroli przeprowadzonych w 2022	2	22	2	3
Liczba kontroli przeprowadzonych w 2023	0	13	2	11
Liczba kontroli przeprowadzonych w 2024 (zaplanowane)	2	22	2	12

Kwestia wykorzystania kamer nasobnych i użycia środków przymusu bezpośredniego jak np. przedmiotu służącego do obezwładniania osób za pomocą energii elektrycznej jest przedmiotem oceny, w każdym wydarzeniu nadzwyczajnym, które zostało objęte monitoringiem Biura Kontroli Komendy Głównej Policji.

Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji, na podstawie decyzji nr 3 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 22 stycznia 2021 r. w sprawie wprowadzenia do stosowania w Policji i Straży Granicznej „Wytycznych w zakresie zasad i trybu przekazywania informacji skargowych i pozaskargowych przez Policję oraz Straż Graniczną do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych” (zwanej dalej decyzją nr 3 Ministra Spraw Wewnętrznych), zmienionej decyzją nr 38 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 grudnia 2021 r., uzyskuje informacje, które przekazywane są do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Biura Nadzoru Wewnętrznego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji zgłaszane są zdarzenia, z których wynika, że w związku z działaniem lub zaniechaniem funkcjonariusza Policji mogą wystąpić następujące skutki:

- naruszenie nietykalności innej osoby - zdarzenia typu I,
- naruszenie wolności seksualnej osoby (zgwałcenie, inne czynności seksualne) - zdarzenia typu II,
- nieuzasadnione użycie środków przymusu bezpośredniego, przemocy fizycznej lub psychicznej w stosunku do innej osoby - zdarzenia typu III.

Uzasadnieniem dla wprowadzenia mechanizmu kwalifikowania zdarzeń jako informacji pozaskargowych w celu dalszego przekazywania Rzecznikowi Praw Obywatelskich była konieczność dokonania przez niezależną instytucję zbadania i oceny przypadków niewłaściwych zachowań funkcjonariuszy policji wobec osób trzecich, co stanowiło realizację zaleceń Komisarza Praw Człowieka Rady Europy, sformułowanego w Memorandum do Polskiego Rządu z dnia 20 czerwca 2007 r.

Przekazanie informacji pozaskargowej nie jest uzależnione od wstępnej oceny, czy do nieprawidłowości rzeczywiście doszło (np. bezpodstawnego użycia przymusu bezpośredniego) lub czy jej wynik był wynikiem działania lub zaniechania funkcjonariusza policji.

Koordinacją i opracowywaniem informacji niezwiązanych ze skargami zajmują się „koordynatorzy ds. skarg”. Koordynatorzy podejmują działania na podstawie zgłoszeń incydentów wymienionych w Wytycznych, a następnie przesyłają je do odpowiedniego podmiotu odpowiedzialnego, tj. Biura Kontroli Komendy Głównej Policji.

Przedmiotowe informacje charakteryzuje brak ingerowania w treść ze strony Biura Kontroli Komendy Głównej Policji, w związku z czym podmiot odpowiedzialny przekazuje otrzymane informacje pozaskargowe w niezmienionej formule, w postaci elektronicznej do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Zapobiega to wydłużaniu okresu doręczenia. Ma też na celu niezwłoczne informowanie Rzecznika Praw Obywatelskich o zaistniałych zdarzeniach i

dokonanie oceny materiału oraz ewentualne zainicjowanie działań, co zwiększa transparentność funkcjonowania policji.

Koordynatorzy pozaskargowi powinni niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu 5 dni roboczych, przekazać informację pozaskargową do Biura Kontroli Komendy Głównej Policji, jako podmiotu odpowiedzialnego, które w terminie 2 dni roboczych od dnia doręczenia, ma obowiązek przesłania ich w formie elektronicznej do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, a także do wiadomości Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Pełnomocnika Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka oraz Biura Spraw Wewnętrznych Policji.

Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji przekazało do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji:

- w 2023 – 802 informacje pozaskargowe,
- w 2022 – 718 informacji pozaskargowych,
- w 2021 - 493 informacje pozaskargowe,
- w 2020 – 414 informacji pozaskargowych,
- w 2019 – 474 informacje pozaskargowe.

W maju 2018 r. Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji wprowadziło dodatkowy mechanizm analizowania zakresu i oceny treści generowanych informacji pozaskargowych. Znaczny odsetek zdarzeń zakwalifikowanych jako informacje pozaskargowe stanowią sprawy objęte już monitorowaniem przez Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji m.in. zgony osób wobec, których policjanci realizowali czynności służbowe lub próby samobójcze, które ze względu na skutki oraz wagę problematyki mają wpływ na wizerunek całej formacji policji. W mniejszym stopniu natomiast monitorowane są zdarzenia, w czasie których w związku z działaniem lub zaniechaniem funkcjonariuszy policji mogło dojść do uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia innej osoby, przemocy fizycznej lub psychicznej w stosunku do innej osoby albo nieuzasadnionego użycia środków przymusu bezpośredniego, co wynika z dużo większej w skali kraju liczby realizowanych przez funkcjonariuszy czynności służbowych (np. interwencje, zatrzymania i doprowadzenia osób), które również są obciążone ryzykiem wystąpienia bezprawnych zachowań policjantów. Wydział Analiz Biura Kontroli Komendy Głównej Policji prowadzi, okresowe analizy ryzyka w stosunku do zdarzeń przedstawionych w zestawieniach informacji pozaskargowych, w szczególności takich, gdzie opis okoliczności wskazuje, że mogło dojść do bezprawnego działania funkcjonariuszy policji. Analizie podlega w szczególności adekwatność środków zastosowanych przez kierownika jednostki policji lub właściwych przełożonych w celu obiektywnego wyjaśnienia sprawy, a także sposób monitorowania zdarzeń przez komórki kontroli policji, w sytuacji gdy mają one charakter wydarzeń nadzwyczajnych.

Jeżeli zdarzenie posiada wysoki stopień istotności, a adekwatność środków i procedur włączonych do jego wyjaśnienia jest niska lub nie było ono objęte systemem monitorowania wydarzeń nadzwyczajnych, to do kierowników poszczególnych jednostek kierowana jest dodatkowa korespondencja o wyjaśnienie lub stanowisko w danej sprawie oraz przekazywanie kopii wybranej dokumentacji źródłowej, umożliwiającej stosowną weryfikację na poziomie Komendy Głównej Policji. W takich przypadkach, niezależnie od czynności związanych z zabezpieczeniem materiałów dowodowych, jak też dalszych czynności procesowych realizowanych przez organ prokuratury, pomimo przekazania takiej informacji ścieżką procedury pozaskargowej do Komendy Głównej Policji i Rzecznika Praw Obywatelskich, jako niezbędne wydaje się równoległe wszczynanie czynności wyjaśniających lub dyscyplinarnych w trybie rozdziału 10 ustawy o Policji. W związku z powyższym wprowadzenie dodatkowej analizy zdarzeń pod kątem diagnozowania możliwych nieprawidłowości ma na celu wyselekcjonowanie spraw obarczonych wysokim stopniem ryzyka ich zaistnienia.

Do dodatkowego monitorowania w Biurze Kontroli Komendy Głównej Policji wytypowano 12 zdarzeń, zaistniałych w 2018 r. oraz 14 zdarzeń zaistniałych w 2019 r., ponadto 18 zdarzeń zaistniałych w 2020 r., natomiast w 2021 r. wytypowano 14 zdarzeń (według stanu na 29 listopada 2021 r.).

Zaznaczyć należy, że zdarzają się informacje pozaskargowe, które są przekazywane przez skarżących ze znacznym opóźnieniem, dlatego rejestrowane są one zgodnie z datą wpływu do jednostek organizacyjnych policji.

B. Naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie proceduralnym

Naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie proceduralnym wynikało w niniejszej sprawie z nieprzeprowadzenia skutecznego postępowania dotyczącego zarzutów skarżących odnośnie złego traktowania przez funkcjonariuszy policji (**a także, dodatkowo, strażników w izbie wytrzeźwień – w przypadku sprawy Skorupa**), mianowicie: **w przypadku sprawy Kuchta i Mętel – brak udzielenia odpowiedzi co do tego, w jaki sposób i kiedy użyto siły wobec skarżących, czy była ona proporcjonalna oraz co spowodowało ich obrażenia, a w przypadku sprawy Skorupa – brak zabezpieczenia istotnego dowodu w postaci nagrania wideo z izby wytrzeźwień.**

W dniu 27 czerwca 2014 r. Prokurator Generalny wydał wytyczne ws. prowadzenia przez prokuratorów postępowań o przestępstwa związane z pozbawieniem życia oraz niehumanitarnym bądź poniżającym traktowaniem lub karaniem, których sprawcami są funkcjonariusze policji lub inni funkcjonariusze publiczni. Wytyczne opracowano w celu szybkiego i skutecznego rozpatrywania zgłoszonych skarg dotyczących tortur i niehumanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności.

Zgodnie z powyższymi wytycznymi sprawy prowadzone na podstawie art. 246 i 247 Kodeksu karnego, a także przestępstwa pozbawienia życia popełnione przez funkcjonariuszy w trakcie lub w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych, zostały objęte monitoringiem prowadzonym przez Departament Postępowań Przygotowawczych Prokuratury Krajowej.

Mając na uwadze pkt 12 i 13 ww. wytycznych, co pół roku przeprowadzane są badania akt pod kątem prawidłowości postępowania i legalności podjętych decyzji. Prokuratury rejonowe miały także obowiązek sporządzania notatek urzędowych z analizowanych akt spraw, wraz z wnioskami w terminie do 15 lutego i 15 sierpnia każdego roku. Zostały także zobowiązane do sporządzania rocznych statystyk przestępstw popełnianych przez funkcjonariuszy policji i pracowników cywilnych, obejmujących m.in. liczbę zawiadomień o przestępstwach w danej prokuraturze, liczbę wszczętych postępowań, sposobu ich zakończenia oraz czasu trwania postępowań przygotowawczych.

Delegowanie czynności śledczych policji lub innych uprawnionych służb może nastąpić jedynie w wyjątkowych sytuacjach i w ograniczonym zakresie. Co do zasady kluczowe czynności wykonuje prokurator. Prokuratorzy wszczynający postępowanie w danej kategorii przestępstw mają obowiązek zawiadomić o tym prokuratora nadzrędnego. Prokuratury nadzrędne kontrolują prawidłowość czynności oraz sprawowanie nadzoru wewnętrznego nad służbą w ramach cyklicznego procesu monitorującego.

Prócz tego, Dyrektor Departamentu Postępowania Przygotowawczego **Prokuratury Krajowej** w pismach z 24 września 2014 r. oraz 15 października 2014 r., skierowanych do prokuratorów apelacyjnych określił szczegółowe zasady przeprowadzania analizy akt postępowań zakończonych w danych sześciu miesiącach. Analizy akt mają być ukierunkowane na:

- prawidłowość prowadzonego postępowania (prawidłowość kwalifikacji prawnej czynu, czas postępowania, realizację planu śledztwa, dochowanie gwarancji procesowych pokrzywdzonego, przestrzeganie art. 311 § 2 Kodeksu postępowania karnego);
- zasadność finalnej decyzji merytorycznej (w przypadku umorzenia lub odmowy wszczęcia postępowania – prawidłowość podstawy prawnej i uzasadnienie);
- wynik postępowania, w którym do sądu wniesiono akt oskarżenia (kwalifikacja prawna czynu przyjęta przez sąd, wyrok, ocena wyroku przez prokuratora oraz ewentualne przyczyny niewniesienia apelacji).

Ponadto, w każdej prokuraturze okręgowej funkcjonuje koordynator ds. przestępstw popełnianych przez funkcjonariuszy policji, który nadzoruje i monitoruje tego typu sprawy. Utrzymywana jest także praktyka kierowania takich spraw do innej jednostki prokuratury, aby zapewnić bezstronność i obiektywizm.

C. Tłumaczenie i rozpowszechnienie wyroku

Wyrok w sprawie *Kuchta i Mętel p. Polsce* oraz w **sprawie Skorupa p. Polsce** został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka”. Dodatkowo jest on dostępny także w bazie HUDOC.

Informacja o ww. wyroku została także opublikowana w dziale "Aktualności" na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz zawarta w redagowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości biuletynie informacyjnym, subskrybowanym przez większość sądów krajowych, prokuratur i jednostek organizacyjnych służby więziennej.

Informację o wyroku przekazano Prezesowi Sądu Rejonowego dla Krakowa – Nowej Huty w Krakowie, w którym to sądzie rozpoznawano zażalenie na umorzenie śledztwa związanego z doznanymi przez skarżących obrażeniami oraz Prezesowi Sądu Okręgowego w Krakowie, a także sędziemu koordynatorowi ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w sprawach karnych w Sądzie Okręgowym w Krakowie.

Przy tym, Prokurator Okręgowy w Krakowie przekazał informację o wyroku Trybunału Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Krakowie, w celu dalszego rozpowszechnienia wyroku wśród podległych mu jednostek policji.

Prokurator Okręgowy w Krakowie przekazał także wyrok podległym mu prokuratorom, tj. prokuratorom Prokuratury Okręgowej w Krakowie oraz prokuratorom Prokuratur Okręgowych w Kielcach, Nowym Sączu i Tarnowie, zwracając im uwagę na wytyczne Prokuratora Generalnego z dnia 27 czerwca 2014 r. ws. prowadzenia przez prokuratorów postępowań o przestępstwa związane z pozbawieniem życia oraz niehumanitarnym bądź poniżającym traktowaniem lub karaniem, których sprawcami są funkcjonariusze policji lub inni funkcjonariusze publiczni.

Informacja o wyroku w sprawie *Skorupy* została przekazana prezesom Sądu Rejonowego w Zabrzu, Sądu Rejonowego w Rybniku, Sądu Okręgowego w Gliwicach oraz Sądu Okręgowego w Rybniku, którzy rozpoznawali sprawę skarżącego. Wyrok został również przekazany do Prokuratury Krajowej, a następnie rozpowszechniony wśród prokuratorów.

Ponadto w dniu 19 września 2022 r. Prokurator Regionalny w Katowicach przekazał informację o wyroku Trybunału Komendantowi Wojewódzkiemu Policji w Katowicach, przedstawiając wyrok w sprawie *Skorupy* oraz ustalenia Trybunału, a także zwrócił się o podjęcie odpowiednich działań mających na celu zapobieżenie podobnym naruszeniom w przyszłości przez podległych funkcjonariuszy policji.

Ponadto Biuro Współpracy Międzynarodowej Prokuratury Krajowej przekazało informację o wyroku wraz z jego tłumaczeniem na język polski wszystkim prokuratorom okręgowym w celu rozpowszechnienia wyroku wśród podległych jednostek organizacyjnych prokuratury oraz stosowania standardów Trybunału w praktyce.

Informacje o obu wyrokach została także opublikowana na stronie internetowej Prokuratury Krajowej w zakładce „Orzecznictwo ETPC”.

Ponadto, w odniesieniu do sprawy *Skorupa p. Polsce*, mając na uwadze nieprawidłowości stwierdzone na początkowym etapie zabezpieczania dowodów w sprawie oraz w celu uniknięcia podobnych sytuacji w przyszłości, Prokurator Regionalny w Katowicach skierował pismo instruktażowe do wszystkich podległych prokuratur rejonowych, zalecając, aby w granicach niezbędnych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa przed ich utratą, zniekształceniem lub zniszczeniem, niezwłocznie podejmować odpowiednie czynności w tym zakresie, a ponadto aby w toku czynności prowadzonych na podstawie art. 308 Kodeksu postępowania karnego podejmować je jeszcze przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia.

Ponadto podkreślono, że każdorazowo przed przekazaniem materiałów do innej jednostki zgodnie z właściwością miejscową lub – odpowiednio – przed wystąpieniem z wnioskiem o przekazanie sprawy do innej prokuratury zamiast według właściwości miejscowej, bezwzględnie konieczne jest zastosowanie przepisu § 115 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, zgodnie z którym prokurator, który został zawiadomiony o przestępstwie, a nie jest właściwy miejscowo do prowadzenia lub nadzorowania postępowania, jest zobowiązany niezwłocznie podjąć niezbędne czynności w celu zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa, a następnie przekazać sprawę zgodnie z właściwością.

Na koniec kwestie poruszone w sprawie *Skorupy* zostały omówione podczas narady kierownictwa Prokuratury Okręgowej w Gliwicach z prokuratorami rejonowymi z obszaru właściwości tej jednostki.

D. Działania edukacyjne dla sędziów i prokuratorów

Wyrok w sprawie *Kuchta i Mętel p. Polsce* jest od 2021 r. regularnie uwzględniany w programach szkoleń dla sędziów, asesorów i aplikantów sądowych, a także dla aplikantów prokuratorskich, organizowanych przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury. Szczegółowe informacje na temat tych szkoleń przedstawiono poniżej:

Od 2014 r. sędziowie oddelegowani do Ministerstwa Sprawiedliwości prowadzą kursy dla sędziów, asesorów sądowych, sekretarzy sądowych i aplikantów sędziowskich, dotyczące gwarancji procesowych w obszarze praw człowieka. Szkolenia te obejmują m.in. zagadnienia dotyczące standardów wynikających z art. 3 Konwencji. Obecnie szkolenia realizowane są w ramach Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (np. w dniach 26-28 sierpnia 2019 r. odbyło się szkolenie nt. „Gwarancje procesowe w zakresie ochrony praw człowieka”). Kursy te udostępniane są cyklicznie także aplikantom prokuratorskim (np. „Prawa człowieka w postępowaniu karnym”, które odbyło się w Krakowie w dniach 9-13 września 2019 r.). Kursy te szeroko omawiają zagadnienia dotyczące naruszeń art. 3 Konwencji w jego aspekcie materialnym i proceduralnym.

Wyrok w sprawie *Kuchta i Mętel p. Polsce* został także zaprezentowany na szkoleniu dla aplikantów prokuratorskich, które odbyło się 30 października 2021 r. w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Wyrok powinien być także uwzględniony w czasie ustalania programu dalszych szkoleń dla aplikantów prokuratorskich. Szczegółowe informacje na temat tych szkoleń zostały przedstawione poniżej:

W latach 2022-2023:

- Szkolenie nazwane: „wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich - wybór i analiza orzecznictwa.” Sygnatura O8/23. W ramach zagadnień omawianych podczas szkolenia znalazły się: prezentacja nowych orzeczeń Trybunału i ich wpływ na praktykę sędziowską. Szkolenie było przeznaczone dla sędziów oraz asesorów sądowych. Zorganizowano 2 edycje wydarzenia online, w którym wzięło udział 109 osób.
- W trakcie podstawowego oraz uzupełniającego szkolenia sądowego, zostały zaprezentowane zagadnienia związane z proceduralnymi środkami przymusu: czynność zatrzymania, ważność, legalność i prawidłowość zatrzymania podejrzanych (także w kontekście nieadekwatnego zastosowania środków przymusu. Uczestnicy szkolenia mieli możliwość pracować z konkretnymi sprawami, a także analizować odpowiednie orzecznictwo.
- W trakcie podstawowego oraz uzupełniającego szkolenia prokuratorskiego, omówiono zagadnienia wyszczególnione w orzeczeniu przyjętym w sprawie *Kuchta i Mętel p. Polsce*. Blok zajęć „Prawa człowieka w postępowaniach karnych” odniósł się do orzecznictwa Trybunału, w szczególności w polskich sprawach, w odniesieniu do zasady proporcjonalności oraz skutecznej ochrony praw człowieka, prawa do życia, zakazu tortur, prawa do wolności osobistej i bezpieczeństwa oraz prawa do rzetelnego procesu.

W 2024 r.:

- W ramach szkolenia pt. „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich”, prowadzonego online w odrębnych blokach dla grupy cywilnej (30 września 2024 r.) oraz grupy karnej (21 października 2024 r.), omówiono szereg wyroków Trybunału w sprawach polskich dotyczących naruszeń art. 3 Konwencji.

W 2025 r.:

- „Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w orzecznictwie sądów krajowych i europejskich” – celem tego szkolenia online (e-seminarium) jest zapoznanie uczestników z orzecznictwem Trybunału, w szczególności w kontekście spraw polskich oraz zagadnień konwencyjnych. Zaplanowano już dwie edycje tego szkolenia na listopad 2025 r. (z limitem 100 miejsc na każde szkolenie).
- „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach karnych – dobór i analiza orzecznictwa” (5 grudnia 2025 r.) – szczegółowa tematyka tego szkolenia online obejmuje prezentację wybranych (aktualnych) wyroków Trybunału oraz ich wpływu na praktykę

orzecznictwem. Szkolenia te są przeznaczone dla sędziów, asesorów sądowych, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, prokuratorów, asystentów prokuratorów oraz aplikantów.

III. Wnioski pozwanej państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w niniejszej sprawie nie są konieczne żadne dalsze środki indywidualne oraz że wskazane środki generalne będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Opis spraw

M.K. i inni p. Polsce, skargi nr 40503/17, 42902/17 oraz 43643/17, wyrok z 23 lipca 2020 r., ostateczny 14 grudnia 2020 r.,

Sherov i inni p. Polsce, skargi nr 54029/17, 54117/17, 54128/17 oraz 54255/17, wyrok z 4 kwietnia 2024 r., ostateczny 4 lipca 2025 r.

Sprawy dotyczą wielokrotnej odmowy, w latach 2016–2017, przyjmowania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej wniosków skarżących o udzielenie ochrony międzynarodowej na granicy z Białorusią (sprawa *M.K. i inni*) oraz Ukrainą (sprawa *Sherov i inni*), a następnie zwracania skarżących odpowiednio na Białoruś (*M.K. i inni*) oraz Ukrainę (*Sherov i inni*).

Trybunał stwierdził, że władze wielokrotnie nie rozpatrzyły wniosków skarżących, gdy stawiali się oni na granicy polskiej. W sprawie *M.K. i inni* Trybunał uznał, że – biorąc pod uwagę sytuację na Białorusi – władze polskie narażyły skarżących na poważne ryzyko tzw. odesłania łańcuchowego (*chain-refoulement*) oraz traktowania zakazanego przez Konwencję, nie zezwalając im na pozostanie na terytorium Polski do czasu rozpoznania ich wniosków (naruszenie art. 3 Konwencji).

W sprawie *Sherov i inni* Trybunał zauważył, że chociaż skarżący zostali odesłani na Ukrainę, która jest stroną Konwencji, to fakt ten nie zwalniał władz polskich z obowiązku przeprowadzenia dokładnej analizy sytuacji skarżących oraz że w celu wypełnienia obowiązków proceduralnych wynikających z art. 3 Konwencji, władze polskie powinny były albo zezwolić skarżącym na pozostanie na terytorium Polski do czasu rozpoznania ich wniosków albo przed odesłaniem ich z powrotem na Ukrainę zbadać, czy jest to bezpieczne dla skarżących i czy będą mieli tam dostęp do odpowiedniej procedury azylowej (naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie proceduralnym).

Trybunał uznał, że decyzje w sprawach skarżących zostały podjęte bez należytego uwzględnienia ich indywidualnej sytuacji i stanowiły element szerszej polityki. Decyzje te skutkowały zbiorowym wydaleniem cudzoziemców, co stanowiło naruszenie art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji.

Co więcej, ponieważ odwołanie od decyzji o odmowie wjazdu skarżących do Polski nie miało automatycznego skutku zawieszającego i nie mogło zapobiec ich odesłaniu na Białoruś lub Ukrainę, nie można go było uznać za skuteczny środek odwoławczy. W konsekwencji doszło do naruszenia art. 13 Konwencji w związku z art. 3 Konwencji oraz art. 4 Protokołu nr 4 do Konwencji.

W sprawie *M.K. i inni* Trybunał stwierdził również, że Polska nie zastosowała się do środków tymczasowych (naruszenie art. 34 Konwencji).

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

Mając na uwadze, że Komitet Ministrów stwierdził już, że w sprawie *M.K. i inni p. Polsce* nie są wymagane żadne dalsze środki indywidualne (zob. decyzja CM/Del/Dec(2024)1492/H46-24 z dnia 14 marca 2024 r.), poniżej przedstawiono szczegóły dotyczące wypłaty oraz informacje dotyczące środków indywidualnych wyłącznie w odniesieniu do sprawy *Sherov i inni p. Polsce*.

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
<i>Sherov</i> (54029/17)	-	13 000 EUR	-	13 000 EUR
Termin płatności: 04.10.2024 r.			Wypłacono: 07.10.2024 r.	
<i>Saygoziev</i> (54117/17)	-	13 000 EUR	-	13 000 EUR
Termin płatności: 04.10.2024 r.			Wypłacono: 07.10.2024 r.	
<i>Salimov</i> (54128/17)	-	13 000 EUR	-	13 000 EUR
Termin płatności: 04.10.2024 r.			Wypłacono: 07.10.2024 r.	

Mazhitov (54255/17)	-	13 000 EUR	-	13 000 EUR
Termin płatności: 04.10.2024 r.			Wyplacono: 07.10.2024 r.	

W związku z brakiem odpowiedzi pełnomocnika skarżących na prośby Ministerstwa Spraw Zagranicznych o podanie danych bankowych skarżących, w dniu 4 października 2024 r. MSZ złożyło do właściwego sądu wnioski o otwarcie rachunków depozytowych dla każdego ze skarżących w sprawie *Sherov i inni*, na które mogłyby zostać wypłacone należne kwoty. Jednakże tego samego dnia MSZ otrzymało pismo od pełnomocnika skarżących zawierające żądane informacje i dokonało płatności tak szybko, jak to było możliwe (tj. następnego dnia roboczego, w poniedziałek, 7 października 2024 r.).

2. Środki indywidualne

W odniesieniu do pierwszego skarżącego (Jamy Sherova) – jak już wskazano w wyroku Trybunału – w dniu 22 listopada 2019 r. przyznano jemu, jego żonie i córce status uchodźcy w Polsce (zob. pkt 23 wyroku). Od maja 2024 r. przed Wojewodą Mazowieckim toczy się postępowanie w sprawie przyznania mu statusu stałego rezydenta.

Według pełnomocnika drugi skarżący (Mahmadsobir Saygoziev), po tym jak odmówiono mu ochrony międzynarodowej w Ukrainie, w dniu 10 października 2022 r. przeniósł się do Austrii, gdzie obecnie przebywa (zob. pkt 24 wyroku).

Trzeci skarżący (Ziyoviddin Salimov) złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w Ukrainie, ale jego wniosek został odrzucony. Nie wiadomo, jaki był wynik postępowania odwoławczego (zob. pkt 26 wyroku).

Czwarty skarżący (Fatkhudin Mazhitov) uzyskał ochronę międzynarodową w Austrii w listopadzie 2018 r., gdzie obecnie przebywa (zob. pkt 27 wyroku).

W związku z powyższym rząd pragnie zapewnić, że jeśli drugi, trzeci lub czwarty skarżący zgłosi się w przyszłości na polskie przejście graniczne, zostanie potraktowany zgodnie z wymogami wyroku Trybunału w sprawie *Sherov i inni*, a jego wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej w Polsce zostanie przyjęty do rozpatrzenia.

Jednocześnie rząd chciałby poinformować, że drugi, trzeci i czwarty skarżący nie zgłosili się na polskim przejściu granicznym od czasu wydania ostatniej decyzji o odmowie wjazdu w ich sprawach w lutym 2017 r.

W świetle powyższego żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

1. Środki prawne

W odniesieniu do ogólnych środków mających na celu wykonanie niniejszych wyroków należy przede wszystkim podkreślić, że okoliczności na granicy białorusko-polskiej – będącej jednocześnie zewnętrzną granicą Unii Europejskiej – uległy znacznej zmianie od sierpnia 2021 r., tj. po wystąpieniu zdarzeń, których dotyczy niniejsza grupa spraw. Wynika to ze sztucznie wywołanego kryzysu migracyjnego spowodowanego przez władze białoruskie. W obliczu tego kryzysu Polska została zmuszona do wprowadzenia specjalnych rozwiązań mających na celu ochronę granicy państwowej (opisanych szczegółowo w informacji z dnia 21 lutego 2024 r., zawartej w dokumencie DH-DD(2024)64-rev), przy czym najnowsze środki wprowadzono w marcu 2025 r.

Należy przypomnieć, że w dniu 26 października 2021 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, wprowadzająca możliwość wydania decyzji o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wobec cudzoziemca zatrzymanego bezpośrednio po nielegalnym przekroczeniu zewnętrznej granicy UE oraz na tej podstawie, doprowadzenia go do granicy. Decyzja o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polski jest wydawana indywidualnie dla danego cudzoziemca. Zawiera ona nakaz opuszczenia Polski oraz orzeczenie o zakazie wjazdu na terytorium strefy Schengen na okres od 6 miesięcy do 3 lat. Od decyzji tej przysługuje skarga – skarga ta

nie wstrzymuje wykonania nakazu opuszczenia terytorium. Rozwiązania te nie stoją w sprzeczności z zasadą *non-refoulement*.

Dlatego, pomimo wprowadzenia szczególnych rozwiązań mających na celu ograniczenie zjawiska instrumentalizacji migrantów, decyzje o zawróceniu osoby do granicy podejmowane były indywidualnie, w szczególności w oparciu o przesłuchanie cudzoziemca w kontekście jego oświadczenia co do przyczyn przekroczenia granicy.

Następnie, w odniesieniu do stosowania art. 33 ust. 1a ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej („ustawa z 2003 r.”), który stanowi, że w szczególnych przypadkach Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców może pozostawić wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej bez rozpatrzenia, jeżeli został on złożony przez cudzoziemca zatrzymanego bezpośrednio po przekroczeniu granicy zewnętrznej z naruszeniem przepisów, należy podkreślić, że przepis ten ma charakter wyjątkowy i nie może być stosowany, jeżeli cudzoziemiec przybył bezpośrednio z terytorium, na którym jego życie lub wolność były zagrożone ryzykiem prześladowania lub ryzykiem poważnej krzywdy, oraz jeżeli cudzoziemiec ten przedstawił wiarygodne powody swojego nielegalnego wjazdu i złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej bezpośrednio po przekroczeniu granicy.

Co więcej, przepis ten został zastosowany przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców w zaledwie 5 przypadkach w ciągu 4,5 roku jego funkcjonowania. Wszystkie przypadki dotyczyły samotnych mężczyzn, bez problemów zdrowotnych, którzy opuścili swoje kraje pochodzenia legalnie i bez problemów oraz którzy nie zadeklarowali żadnej przynależności politycznej ani tego, że byli ofiarami przemocy. Żaden z tych cudzoziemców nie wskazywał na obawę przed prześladowaniem ani nie wskazywał ryzyka doznania poważnej krzywdy. Powoływali się oni jedynie na sytuację ekonomiczną w kraju pochodzenia (brak pracy), brak wykształcenia, problemy rodzinne lub zamiar poszukiwania zatrudnienia w Niemczech.

Z powyższego jasno wynika, że margines swobody decyzyjnej pozostawiony Szefowi Urzędu do Spraw Cudzoziemców był wykorzystywany wyłącznie w przypadkach, w których nadużycie prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową było jednoznaczne, oraz z należyтым uwzględnieniem warunków określonych w art. 33 ust. 1a ustawy z 2003 r.

Jednocześnie rząd pragnie poinformować, że przepis art. 33 ust. 1a ustawy z 2003 r. został uchylony w dniu 27 marca 2025 r. na mocy ustawy z dnia 21 lutego 2025 r. zmieniającej ustawę z 2023 r. (opisaną poniżej) i już nie obowiązuje.

Na koniec, w odniesieniu do kwestii braku skutku zawieszającego odwołania od decyzji o odmowie wjazdu do kraju, rząd pragnie powtórzyć swoje wcześniejsze stanowisko. Po pierwsze, należy zauważyć, że w przypadku otrzymania decyzji o odmowie wjazdu cudzoziemiec ma prawo odwołać się od tej decyzji do Komendanta Głównego Straży Granicznej za pośrednictwem Komendanta Oddziału Straży Granicznej, który wydał decyzję. Jednocześnie należy podkreślić, że zgodnie z art. 14 rozporządzenia (UE) 2016/399 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice (kodeks graniczny Schengen), który bardzo szczegółowo i jednoznacznie określa, jak powinna wyglądać procedura odmowy wjazdu, „wniesienie takiego odwołania nie ma skutku zawieszającego w stosunku do decyzji o odmowie wjazdu”, a zatem cudzoziemiec nie ma prawa wjechać na terytorium danego państwa członkowskiego („Straż Graniczna zapewnia, aby obywatel państwa trzeciego, któremu odmówiono wjazdu, nie wjechał na terytorium danego państwa członkowskiego”).

Charakter decyzji o odmowie wjazdu jest inny niż charakter decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu lub decyzja o zobowiązaniu cudzoziemca do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Decyzja o odmowie wjazdu jest jedynie administracyjnym odzwierciedleniem faktu, że cudzoziemiec nie spełnia w danym momencie warunków wjazdu. Nie pociąga za sobą żadnych konsekwencji administracyjnych w postaci zakazu wjazdu na określony czas. Oznacza to, że cudzoziemiec może ponownie stawić się do kontroli granicznej i po ponownym sprawdzeniu, czy spełnia warunki wjazdu i pobytu lub czy deklaruje wolę ubiegania się o ochronę międzynarodową, może zostać wpuszczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej poprzez uzyskanie zezwolenia na przekroczenie granicy.

Przepisy szczególne obowiązujące od dnia 27 marca 2025 r.

W związku z nasileniem się zjawiska instrumentalizacji migracji na zewnętrznych granicach UE, państwa członkowskie UE, w szczególności te graniczące z Federacją Rosyjską i Białorusią, zaczęły wprowadzać do

swoich porządków prawnych – za zgodą Komisji Europejskiej – przepisy umożliwiające tymczasowe ograniczenie prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową.

W dniu 27 marca 2025 r. weszła w życie ustawa z dnia 21 lutego 2025 r. o zmianie ustawy z 2023 r., wprowadzająca definicję „instrumentalizacji” w odniesieniu do migracji. Zgodnie z art. 2 pkt 6a ustawy z dnia 21 lutego 2025 r. instrumentalizacja obejmuje działania podejmowane przez państwo graniczące z Polską lub inny podmiot, mające na celu umożliwienie cudzoziemcom nielegalnego przekroczenia granicy zewnętrznej. Obejmuje to w szczególności przemoc wobec funkcjonariuszy państwowych i żołnierzy Sił Zbrojnych RP chroniących granicę, a także niszczenie infrastruktury granicznej, co mogłoby prowadzić do destabilizacji wewnętrznej w Polsce.

Zgodnie z nowo wprowadzonym art. 33a ust. 1 ustawy z 2003 r. prawo do ubiegania się o ochronę międzynarodową może zostać tymczasowo ograniczone, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

- ma miejsce instrumentalizacja;
- działania podejmowane w ramach instrumentalizacji stanowią poważne i rzeczywiste zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego lub publicznego;
- oraz wprowadzenie tego ograniczenia jest konieczne do wyeliminowania zagrożenia dla bezpieczeństwa, a inne środki są niewystarczające do osiągnięcia tego celu.

Na podstawie art. 33a ust. 5 ustawy z 2003 r. zakres ograniczenia – pod względem czasu trwania i miejsca jego stosowania – określa rozporządzenie Rady Ministrów. Zgodnie z art. 33a ust. 2 i 3 wyżej wymienionej ustawy tymczasowe ograniczenie prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową może zostać wprowadzone na okres nie dłuższy niż 60 dni, który może zostać przedłużony o kolejne 60 dni za zgodą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej.

W związku z tym, po tym jak przedmiotowe ograniczenie zostało po raz pierwszy wprowadzone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 marca 2025 r., zostało ono następnie przedłużone – za zgodą Sejmu – na mocy (i) rozporządzenia z dnia 23 maja 2025 r. o kolejne 60 dni, tj. do dnia 24 lipca 2025 r., (ii) następnie rozporządzeniem z dnia 24 lipca 2025 r. o kolejne 60 dni, tj. do dnia 22 września 2025 r., (iii) a ostatnio rozporządzeniem z dnia 17 września 2025 r. o kolejne 60 dni, tj. do dnia 21 listopada 2025 r.

W związku z tym Straż Graniczna nie przyjmuje wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w okresie obowiązywania ograniczeń. Jednocześnie należy zauważyć, że zgodnie z art. 33b ust. 2 ustawy z 2003 r. istnieją pewne kategorie osób, których wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej są przyjmowane niezależnie od wprowadzenia ograniczeń. Wyjątki te przewidziane są w art. 33a ustawy z 2003 r. i obejmują:

- małoletnich bez opieki;
- kobiety ciężarne;
- osoby, które mogą wymagać szczególnego traktowania, w szczególności ze względu na swój wiek lub stan zdrowia;
- osoby, wobec których zachodzą okoliczności, które w ocenie organu Straży Granicznej jednoznacznie świadczą, że są one zagrożone rzeczywistym ryzykiem doznania poważnej krzywdy w państwie, z którego przybyły bezpośrednio na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- obywatele państwa stosującego instrumentalizację, z terytorium którego cudzoziemcy przybywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Funkcjonariusze Straży Granicznej przeprowadzają indywidualną ocenę mającą na celu ustalenie, czy danym przypadkiem zachodzą powyższe okoliczności zadeklarowania przez cudzoziemca woli złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na granicy polsko-białoruskiej.

Należy również zaznaczyć, że w dniu 10 września 2025 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji podpisał rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na niektórych przejściach granicznych, które zawiesiło ruch graniczny na przejściach na polsko-białoruskim odcinku granicy państwowej do odwołania. Zamknięcie przejść granicznych dotyczyło również przejścia granicznego w Terespolu. Rozporządzenie weszło w życie 12 września 2025 r. Decyzja ta była odpowiedzią rządu na planowane rosyjsko-białoruskie ćwiczenia wojskowe „Zapad 2025”, które były częściowo realizowane w pobliżu granicy polsko-białoruskiej. Celem zawieszenia ruchu granicznego na przejściach granicznych z Białorusią była ochrona bezpieczeństwa granicy zewnętrznej Polski i UE.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 23 września 2025 r. ruch graniczny został przywrócony od dnia 25 września 2025 r. (na pięciu przejściach granicznych – w ruchu towarowym oraz na przejściu granicznym Terespol-Brześć – w ruchu pasażerskim).

2. Środki pozaprawne

W związku z zarzutami dotyczącymi zniekształcania oświadczeń cudzoziemców dotyczących ich zamiaru ubiegania się o ochronę międzynarodową, w sierpniu 2022 r. kierownictwo Straży Granicznej podjęło decyzję o wprowadzeniu specjalnego formularza deklaracji w tym zakresie. Formularz ten zawiera oświadczenie cudzoziemca, że został poinformowany o możliwości ubiegania się o ochronę międzynarodową w Polsce. Zawiera on również oświadczenie, że cudzoziemiec nie ubiega się o ochronę międzynarodową w Polsce i nie zamierza składać wniosku w tej sprawie ani składać oświadczenia o zamiarze ubiegania się o ochronę międzynarodową w Polsce. Formularz zawiera również miejsce na wskazanie kraju docelowego cudzoziemca. Formularz oświadczenia jest dostępny w 14 wersjach językowych. Podpisuje go cudzoziemiec. Angielska wersja oświadczenia została załączona do niniejszego planu działania.

3. Środki tymczasowe

Jeśli chodzi o kwestię wykonania środków tymczasowych zastosowanych przez Trybunał, rząd pragnie podkreślić, że dokłada wszelkich starań, aby wykonać je zgodnie z decyzjami Trybunału oraz że co do zasady środki takie w sprawach dotyczących migracji są wykonywane niezwłocznie. Rząd zwraca ponadto uwagę, że przypadki niewykonania środka tymczasowego, które doprowadziły do stwierdzenia naruszeń w trzech sprawach z grupy spraw *M.K. i inni*, miały charakter incydentalny. Przedstawione poniżej dane dotyczące środków tymczasowych w sprawach dotyczących migracji wyraźnie pokazują, że w przeważającej większości przypadków środek tymczasowy nie służył zapewnieniu prawa skarżącego do skargi indywidualnej, ponieważ zdecydowana większość takich środków została uchylona lub nie została przedłużona przez Trybunał, a następnie skarga została wykreślona z listy spraw Trybunału.

- W 2021 r. Trybunał zastosował 50 środków tymczasowych w sprawach dotyczących migracji (obejmujących łącznie 176 osób), z czego w 49 sprawach środek tymczasowy został uchylony lub nie został przedłużony, w tym w 39 sprawach, w których skarga została następnie skreślona z listy spraw. Tylko w jednej sprawie środek tymczasowy pozostaje w mocy (*R.A. i inni p. Polsce*, skarga nr 42120/21).
- W 2022 r. Trybunał zastosował 40 środków tymczasowych w sprawach dotyczących migracji (obejmujących 92 osoby), z czego w 40 przypadkach środek tymczasowy został uchylony lub nie został przedłużony, w tym w 29 sprawach, w których skarga została następnie skreślona z listy spraw.
- W 2023 r. Trybunał zastosował 1 środek tymczasowy w sprawie dotyczącej migracji (obejmujący jednego cudzoziemca), który został następnie uchylony, a skarga została skreślona z listy spraw.
- W 2024 r. nie odnotowano żadnych środków tymczasowych wobec Polski.
- W 2025 r. (stan na 7 października 2025 r.) Trybunał zastosował 98 środków tymczasowych w sprawach dotyczących migracji, z czego w 79 przypadkach środek tymczasowy został uchylony (67) lub nie został przedłużony (12), w tym w 63 przypadkach skarga została następnie skreślona z listy spraw. W mocy pozostaje jedynie 19 środków tymczasowych – wszystkie zostały natychmiast wykonane.

Niezależnie od powyższego, rząd pragnie poinformować, że w celu zapewnienia dalszego skutecznego wykonywania środków tymczasowych zastosowanych przez Trybunał, procedura postępowania w sprawie takich środków, określająca zadania zaangażowanych podmiotów publicznych, terminy i sposoby komunikacji, została uwzględniona w projekcie ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, który znajduje się obecnie w końcowej fazie rządowego procesu legislacyjnego.

4. Dane statystyczne

W związku z prośbą Komitetu Ministrów o przekazanie danych statystycznych dotyczących cudzoziemców wjeżdżających do Polski z Białorusi, rząd informuje, że funkcjonujący system informatyczny nie pozwala na generowanie danych w podziale na kraje, z których dany cudzoziemiec wjeżdża na terytorium Polski. Możliwe jest jednak gromadzenie danych w podziale na poszczególne placówki Straży Granicznej, dlatego też przedstawione poniżej dane zostały zebrane z takich placówek na granicy polsko-białoruskiej.

- (i) Poniższa tabela przedstawia liczbę cudzoziemców objętych wnioskami o udzielenie ochrony międzynarodowej (tj. nie odnosi się do liczby samych wniosków, ponieważ jeden wniosek może dotyczyć wielu cudzoziemców, na przykład całej rodziny), które zostały złożone za pośrednictwem komendantów placówek Straży Granicznej wzdłuż granicy polsko-białoruskiej:

Liczba cudzoziemców objętych wnioskami o udzielenie ochrony międzynarodowej, złożonymi za pośrednictwem komendantów placówek Straży Granicznej na granicy polsko-białoruskiej	
2021 r.	773
2022 r.	1 629
2023 r.	1 187
2024 r.	3 138
2025 r. (I półrocze)	451

- (ii) Dodatkowo, z uwagi na fakt, że część cudzoziemców nie deklaruje chęci złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej na przejściu granicznym i składają taki wniosek w późniejszym terminie, podczas pobytu w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców, powyżej przedstawione dane powinny zostać uzupełnione o informację dotyczącą liczby cudzoziemców objętych wnioskami o ochronę międzynarodową złożonymi za pośrednictwem komendantów placówek Straży Granicznej we wschodniej Polsce, w trakcie pobytu w jednym ze strzeżonych ośrodków:

Liczba cudzoziemców objętych wnioskami o ochronę międzynarodową – złożonymi za pośrednictwem komendantów placówek Straży Granicznej we Wschodniej Polsce, podczas pobytu w jednym ze strzeżonych ośrodków	
2021 r.	2 527
2022 r.	1 479
2023 r.	993
2024 r.	1 009
2025 r. (I półrocze)	546

- (iii) Poniższa tabela przedstawia liczbę odmów wjazdu wydanych na granicy polsko-białoruskiej (decyzje o odmowie wjazdu wydaje się na przejściach granicznych wobec cudzoziemców, którzy nie mogą przekroczyć granicy zgodnie z kodeksem granicznym Schengen):

Liczba cudzoziemców wobec których wydano decyzje o odmowie wjazdu	
2021 r.	1 610
2022 r.	2 623
2023 r.	2 425
2024 r.	1 559
2025 r. (I półrocze)	879

- (iv) Na koniec, aby przedstawić szerszy kontekst sytuacji na granicy polsko-białoruskiej, rząd przedstawia poniżej dane dotyczące liczby nielegalnych przekroczeń lub prób nielegalnego przekroczenia granicy polsko-białoruskiej:

Liczba nielegalnych przekroczeń lub prób nielegalnego przekroczenia granicy polsko-białoruskiej	
2018 r.	4
2019 r.	20
2020 r.	129
2021 r.	39 645
2022 r.	15 699
2023 r.	26 057
2024 r.	30 475
2025 r. (I półrocze)	15 139

5. Działania szkoleniowe

Rząd pragnie podkreślić, że wyroki z grupy spraw *M.K. i inni p. Polsce* są systematycznie uwzględniane w programach szkoleń podstawowych i zaawansowanych prowadzonych przez ośrodki szkoleniowe Straży Granicznej, w szczególności przez Ośrodek Szkoleń Specjalistycznych KG w Lubaniu, który specjalizuje się w kursach z zakresu spraw zagranicznych i praw człowieka. Szkolenia i warsztaty dla funkcjonariuszy Straży Granicznej prowadzących działania wobec cudzoziemców obejmują analizę wyroków w sprawach *M.K. i inni p. Polsce* oraz *D.A. i inni p. Polsce* od 2021 r., a później zostały rozszerzone o kolejne wyroki Europejskiego Trybunału dotyczące tych samych kwestii, wydane w sprawach przeciwko Polsce. Działania te mają na celu poszerzenie wiedzy i świadomości funkcjonariuszy Straży Granicznej na temat obowiązujących standardów Konwencji.

W latach 2021–2024 Ośrodek Szkoleń Specjalistycznych Straży Granicznej w Lubaniu przeprowadził następujące działania szkoleniowe, które obejmowały istotne tematy (tj. prawa podstawowe, postępowanie wobec osób o szczególnych potrzebach lub należących do grup szczególnie wrażliwych):

Tematyka szkolenia	Liczba uczestników			
	2021	2022	2023	2024
Szkolenie dotyczące praw podstawowych dla pracowników i funkcjonariuszy Straży Granicznej (w 2024 – w formie e-learningu)	722	295	794	2439
Podstawy udzielania ochrony międzynarodowej cudzoziemcom w kontekście decyzji o obowiązku powrotu	13	30	38	36
Rola organów w postępowaniu o udzielenie ochrony międzynarodowej	11	27	20	11
Osoby należące do grup szczególnie wrażliwych w postępowaniu administracyjnym	29	17	11	14
Komunikacja międzykulturowa w Straży Granicznej (e-learning)	321	67	488	268
Kształtowanie i doskonalenie kompetencji międzykulturowych	21	16	14	19
Podstawowa wiedza na temat społeczno-kulturowych aspektów komunikacji z cudzoziemcami z Ukrainy (e-learning)	256	27	32	65
Społeczno-kulturowe aspekty komunikacji z cudzoziemcami z Kaukazu oraz Azji Centralnej	14	-	17	-
Społeczno-kulturowe aspekty komunikacji z cudzoziemcami z Maghrebu, Bliskiego Wschodu i Zatoki Perskiej	18	-	17	18
Społeczno-kulturowe aspekty komunikacji z cudzoziemcami z Ukrainy	-	11	11	-

Społeczno-kulturowe aspekty komunikacji z cudzoziemcami z wybranych krajów Afryki Subsaharyjskiej	24	-	-	16
Społeczno-kulturowe aspekty komunikacji z cudzoziemcami z wybranych krajów Azji Wschodniej i Południowo-Wschodniej	-	-	10	19

6. Działania informacyjne i upowszechniające

Wyroki w sprawach *M.K. i inni p. Polsce* oraz *Sherov i inni p. Polsce* zostały przetłumaczone na język polski i opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Tłumaczenia są również dostępne w bazie danych HUDOC. Ponadto informacje na temat tych wyroków opublikowano w sekcji aktualności na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz zamieszczono w biuletynie informacyjnym ministerstwa.

Wspomniane wyroki, a także inne orzeczenia dotyczące tych samych kwestii i wchodzące w skład grupy spraw *M.K. i inni*, zostały również opublikowane na wewnętrznym portalu Straży Granicznej (w zakładce „Prawa człowieka”) oraz uwzględnione w materiałach dydaktycznych wykorzystywanych podczas szkoleń dla funkcjonariuszy Straży Granicznej.

Ponadto kwestia wykonania wyroków w grupie spraw *M.K. i inni* była również omawiana przez międzyresortowy Zespół ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na posiedzeniach w czerwcu 2021 r., grudniu 2022 r. i grudniu 2024 r., w obecności m.in. przedstawicieli Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego (tych ostatnich wyłącznie na posiedzeniach grudniowych). Sprawozdania z tych posiedzeń są publicznie dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych i zostały zamieszczone w odpowiednich rocznych sprawozdaniach dotyczących wykonywania przez Polskę wyroków Trybunału.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w sprawie *Sherov i inni p. Polsce* nie są konieczne żadne dalsze środki indywidualne i zobowiązuje się do poinformowania Komitetu Ministrów o wdrożeniu ewentualnych dalszych środków generalnych w celu wypełnienia zobowiązań Polski wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Opis sprawy

Pajak i inne p. Polsce, skarga nr 25226/18, wyrok z 24 października 2023 r., ostateczny 24 stycznia 2024 r.

Skargi dotyczyły przedwczesnego przejścia w stan spoczynku czterech sędzi. Skarżące przeszły w stan spoczynku w następstwie nowelizacji ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. W myśl nowych przepisów wiek przejścia sędziego w stan spoczynku obniżono z 67 do 60 lat w przypadku kobiet i z 67 do 65 lat w przypadku mężczyzn. Przepisy te umożliwiały dalsze pełnienie obowiązków sędziego po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku pod warunkiem uzyskania zgody Ministra Sprawiedliwości lub Krajowej Rady Sądownictwa (KRS). Skarżące osiągnęły wiek 60 lat i nie uzyskały zezwolenia na dalsze pełnienie obowiązków sędziego w następstwie odmowy Ministra Sprawiedliwości i KRS. W rezultacie zostały zmuszone do przejścia w stan spoczynku.

Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził, że okoliczności sprawy wskazują na naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (prawo do rzetelnego procesu sądowego, prawo dostępu do sądu), a także art. 14 (zakaz dyskryminacji) w związku z art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego).

Odnosnie do naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji Trybunał stwierdził, że przejście skarżących w stan spoczynku nie było obwarowane żadnymi podstawowymi wymogami sprawiedliwości proceduralnej. Trybunał zauważył, że decyzjom ministerialnym nie towarzyszyło żadne uzasadnienie, a jedynie decyzja KRS dotycząca trzeciej skarżącej zawierała lakoniczne uzasadnienie. ETPC odniósł się do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) z dnia 5 listopada 2019 r., w którym stwierdzono, że mechanizm, na podstawie którego Minister Sprawiedliwości jest uprawniony do wyrażania zgody na dalsze pełnienie przez sędziów obowiązków sędziego po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku, obejmuje przepisy dotyczące przebiegu i zakończenia kariery zawodowej sędziów. ETPC podzielił konkluzję TSUE w tej kwestii i uznał, że spory będące przedmiotem niniejszych skarg są niewątpliwie przykładami zwykłych sporów pracowniczych. ETPC podkreślił, że sędziowie muszą mieć możliwość korzystania z ochrony przed arbitralnymi działaniami władzy ustawodawczej i wykonawczej oraz że tylko kontrola zgodności danego środka z prawem, przeprowadzona przez niezależny organ sądowy, może zapewnić skuteczność takiej ochrony. Okoliczności sprawy wskazują, że skarżące nie miały możliwości skorzystania z takiej kontroli. Doszło więc do naruszenia prawa skarżących do dostępu do sądu gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 Konwencji.

Trybunał stwierdził ponadto, że brak jest dowodów na to, aby kobiety-sędziowie, które osiągnęły wiek 60 lat, były mniej zdolne niż mężczyźni-sędziowie do właściwego wypełniania swoich obowiązków zawodowych. Trybunał uznał za szczególnie niepokojący fakt, że różnicowanie wieku przejścia w stan spoczynku sędziów będących kobietami i mężczyznami nie ma żadnego merytorycznego uzasadnienia. Trybunał odnotował, że wcześniejsze przejście skarżących w stan spoczynku nie tylko zaszkodziło ich karierom zawodowym, lecz także miało dla nich znaczące reperkusje, zwłaszcza pod względem finansowym. Trybunał odnotował ponadto, że przedmiotowe przepisy wyraźnie wprowadziły różnicę w traktowaniu ze względu na płeć między osobami wykonującymi ten sam zawód w odniesieniu do wieku obowiązkowego przejścia w stan spoczynku. W rezultacie Trybunał stwierdził również naruszenie art. 8 w związku z art. 14 Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa i niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
Pajak	26 000 EUR	300 EUR	26 300 EUR
Termin płatności: 24.04.2024 r.			Wypłacono: 08.03.2024 r.
Kuzak	26 000 EUR	300 EUR	26 300 EUR
Termin płatności: 24.04.2024 r.			Wypłacono: 07.03.2024 r.

Kabazińska	20 000 EUR	-	20 000 EUR
Termin płatności: 24.04.2024 r.			Wyplacono: 13.03.2024 r.
Jezińska	26 000 EUR	-	26 000 EUR
Termin płatności: 24.04.2024 r.			Wyplacono: 14.03.2024 r.

2. Środki indywidualne

ETPC podkreślił, że wcześniejsze przejście skarżących w stan spoczynku nie tylko zaszkodziło ich karierom zawodowym, lecz także miało dla nich znaczące reperkusje, zwłaszcza pod względem finansowym. Rząd zwraca uwagę, że prawo krajowe daje możliwość wystąpienia z powództwem o naprawienie szkody wyrządzonej działaniem organu państwowego.

Podstawę prawną dochodzenia odszkodowania z tego tytułu stanowi art. 417¹ § 1 Kodeksu cywilnego, który reguluje odpowiedzialność Skarbu Państwa za tzw. bezprawie legislacyjne. Zgodnie z art. 417¹ § 1 Kodeksu cywilnego jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie aktu normatywnego, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą. Można też żądać naprawienia szkody wyrządzonej niewydaniem aktu normatywnego (tzw. zaniechaniem prawodawczym), którego obowiązek wydania przewiduje przepis prawa. W takim przypadku ustawodawca nie wymaga wydania wyroku wstępnego, a niezgodność z prawem niewydania tego aktu stwierdza sąd rozpoznający sprawę o naprawienie szkody (art. 417¹ § 4 Kodeksu cywilnego). Do skarżących należy decyzja, czy wszcząć postępowanie krajowe w związku ze szkodą poniesioną w wyniku wydania dwóch aktów normatywnych:

- 1) ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r. poz. 38), która weszła w życie w dniu 1 października 2017 r. i którą obniżono wiek przejścia sędziów w stan spoczynku, uzależniając dalsze zajmowanie stanowiska sędziego od stanowiska Ministra Sprawiedliwości i wymagając uprzedniego przedłożenia przez sędziego oświadczenia woli i zaświadczenia lekarskiego;
- 2) ustawy z dnia 12 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r. poz. 848). Z kolei tą ustawą, która weszła w życie w dniu 23 maja 2018 r., zrównano wiek przejścia w stan spoczynku kobiet i mężczyzn będących sędziami, uzależniając dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku od uzyskania zgody Krajowej Rady Sądownictwa, której uchwała w tej sprawie jest ostateczna.

W zakresie, w jakim sprawa dotyczyła naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji, rząd zwraca uwagę, że obowiązujące obecnie przepisy nie umożliwiają wprost zaskarżenia uchwały KRS stanowiącej odmowę wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po osiągnięciu wieku 65 lat, jednakże prawo do odwołania się od uchwały KRS (wydanej zgodnie z mającym zastosowanie art. 69 § 1b ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych) do Sądu Najwyższego można wywieść z art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa.

W kwestii przywrócenia stanu poprzedniego (*restitutio in integrum*) należy zauważyć, że w opinii Trybunału, jeśli pozwala na to charakter naruszenia, pozwane państwo powinno dokonać naprawienia w formie przywrócenia stanu poprzedniego, co oznacza, że naprawa musi być wystarczająca, usuwając w największym możliwym zakresie wszelkie skutki czynu bezprawnego i przywracając stan, jaki z wszelkim prawdopodobieństwem istniałby, gdyby tego czynu nie popełniono. W sytuacji gdy przywrócenie stanu poprzedniego nie jest możliwe, pozwane państwo powinno wypłacić kwoty odpowiadające wartości takiego przywrócenia stanu poprzedniego, a w razie konieczności przyznać odszkodowanie za stratę nieobjętą przywróceniem stanu poprzedniego lub zastępującą je wypłatą.

W takich okolicznościach i w świetle wypłaty słusznego zadośćuczynienia przyznanego przez Trybunał dalsze środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

1. Środki prawne

Rząd zwraca uwagę, że wyrok Trybunału wydany w sprawie *Paják i inne p. Polsce* można uznać za wykonany w zakresie, w jakim dotyczył naruszenia art. 14 Konwencji w związku z jej art. 8. Rząd pragnie podkreślić, że przepisy różnicujące wiek przejścia w stan spoczynku kobiet i mężczyzn będących sędziami obowiązywały od 1 października 2017 r. do 23 maja 2018 r. Od drugiej ze wskazanych dat wiek przejścia w stan spoczynku jest ponownie zrównany i wynosi 65 lat zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet będących sędziami.

W zakresie, w jakim sprawa dotyczyła naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji, rząd zwraca uwagę, że obowiązujące obecnie przepisy nie umożliwiają wprost zaskarżenia decyzji odmownej KRS w sprawie wyrażenia zgody na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego po osiągnięciu wieku 65 lat. Mimo to rząd chciałby zwrócić uwagę na dwa wyroki Sądu Najwyższego.

Ponadto rząd pragnie przypomnieć, że zostały podjęte działania legislacyjne zmierzające do przywrócenia niezależności Krajowej Rady Sądownictwa. **W dniu 12 lipca 2024 r. została uchwalona ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa. Ustawa jednak nie weszła jeszcze w życie, ponieważ w dniu 1 sierpnia 2024 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej skierował ją do Trybunału Konstytucyjnego w trybie kontroli prewencyjnej dotyczącej zgodności zawartych w niej przepisów z Konstytucją. Postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym jest w toku.**

Celem tej ustawy jest przywrócenie wyboru sędziów do Krajowej Rady Sądownictwa w sposób zgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej oraz usunięcie negatywnych skutków wadliwych rozwiązań obowiązujących od 2018 r. Ustawa ma też na celu dostosowanie przepisów ustawowych do standardów wyznaczonych wyrokami Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz wyrokami Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego dotyczącymi gwarancji odrębności i niezależności władzy sądowniczej od innych władz państwowych, w tym gwarancji niezależności KRS od władzy ustawodawczej i wykonawczej w procedurze wyboru sędziów.

Zgodnie z zaproponowanym rozwiązaniem członków Rady reprezentujących władzę sądowniczą mieliby wybierać sędziowie, a nie Sejm. Co więcej, w skład Rady od następnej kadencji weszliby sędziowie wszystkich rodzajów sądów (tj. Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych i sądów wojskowych). Celem powyższych regulacji jest zapewnienie jak najszerzej reprezentacji w tym organie. Przepisy dążą do zapewnienia, aby w nowej KRS zasiadali w odpowiednich proporcjach sędziowie wszystkich rodzajów sądów. W rezultacie wśród 15 członków KRS reprezentujących władzę sądowniczą będzie jeden sędzia Sądu Najwyższego, dwoje sędziów sądów apelacyjnych, troje sędziów sądów okręgowych, sześcioro sędziów sądów rejonowych, jeden sędzia sądu wojskowego, jeden sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz jeden sędzia wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Powyższa nowelizacja wpłynie też korzystnie na proces wykonywania wyroku w sprawie *Paják i inne p. Polsce*, jako że do kompetencji KRS należy podejmowanie decyzji o udzieleniu zgody na dalsze pełnienie funkcji przez sędziego po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku. Poza tym zmienione przepisy wzmocnią proces przywracania praworządności.

Należy ponadto stwierdzić, że Ministerstwo Sprawiedliwości pracuje obecnie nad zmianami w przepisach, które mają uniezależnić możliwość dalszego pełnienia funkcji sędziego po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku od arbitralnej decyzji władzy wykonawczej lub Krajowej Rady Sądownictwa. Sędzia, który osiągnął wiek uprawniający do stanu spoczynku, mógłby złożyć oświadczenie i zaświadczenie lekarskie o zdolności do pracy do organu sądowego, który informowałby Ministra Sprawiedliwości o złożonym oświadczeniu.

Prace ustawodawcze prowadzone w tym zakresie w Ministerstwie Sprawiedliwości są na zaawansowanym etapie i mają nadany priorytet z uwagi na doniosłość planowanych zmian i złożoność tych prac. Niemniej jednak nie można obecnie wskazać szczegółowego harmonogramu odnośnej nowelizacji przepisów.

2. Środki pozaprawne

Zgodnie z obowiązującymi ramami prawnymi sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65. roku życia, chyba że nie później niż na sześć miesięcy i nie wcześniej niż na dwanaście miesięcy przed

ukończeniem tego wieku oświadczy Krajowej Radzie Sądownictwa wolę dalszego zajmowania stanowiska. KRS może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów (art. 69 § 1 i 1b ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych). Ponadto na podstawie art. 72 tej ustawy Minister Sprawiedliwości wydaje akt zawiadomienia o przejściu sędziego w stan spoczynku.

W zaistniałych okolicznościach i działając w przedstawionych powyżej ramach prawnych, Ministerstwo Sprawiedliwości wypracowało pewną praktykę umożliwiającą kontynuowanie orzekania sędziom, którzy nie otrzymali zgody na dalsze zajmowanie stanowiska albo w ogóle nie wystąpili o taką zgodę. Ta praktyka jest uzależniona od sytuacji danego sędziego:

- do pierwszej grupy należą sędziowie, którzy złożyli do KRS oświadczenia woli dalszego zajmowania stanowiska i zaświadczenia lekarskie zgodnie z art. 69 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych i otrzymali decyzję odmowną (tj. KRS wydała uchwałę negatywną), po czym Sąd Najwyższy w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oddalił ich odwołania od tej uchwały KRS. Prawidłową procedurę przejścia sędziego w stan spoczynku powinien kończyć akt zawiadomienia przez Ministra Sprawiedliwości o przejściu sędziego w stan spoczynku. Akty zawiadomienia o przejściu w stan spoczynku nie są jednak w takich przypadkach wydawane przez Ministra Sprawiedliwości, bowiem resort stoi na stanowisku, że postępowanie, o którym mowa w art. 69 § 1b ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, nie zostało zakończone, ponieważ wyroki Sądu Najwyższego oddalające odwołania sędziów zapadają w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. Zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 grudnia 2023 r. w sprawie C-718/21 Izba ta nie stanowi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą z uwagi na istotną wadliwość procedury powołania jej członków.

W tej sytuacji sędziowie należący do tej grupy w dalszym ciągu pozostają na stanowisku sędziego danego sądu i są uprawnieni do orzekania jako sędziowie tego sądu;

- do drugiej grupy należą sędziowie, którzy złożyli oświadczenia woli dalszego zajmowania stanowiska wraz z zaświadczeniem lekarskim do Ministra Sprawiedliwości zamiast do KRS, powołując się na okoliczność, że w ich ocenie KRS pozbawiona jest przymiotu organu konstytucyjnego, nie odpowiada również standardowi konwencyjnemu i traktatowemu, co stwierdzało wielokrotnie orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Minister Sprawiedliwości nie jest jednak uprawniony do podejmowania decyzji odnośnie do dalszego zajmowania stanowiska przez sędziego.

Ministerstwo Sprawiedliwości zwróciło też uwagę na sprzeczność prawa krajowego z prawem UE związaną z obniżeniem w Polsce wieku przejścia przez sędziów w stan spoczynku z 67 na 65 lat w połączeniu z wprowadzeniem mechanizmu wymagającego uzyskania zgody na dalsze zajmowanie przez sędziego stanowiska po ukończeniu tego wieku, co narusza art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej w związku z art. 47 Karty praw podstawowych UE. Ten obowiązujący mechanizm wprowadzony ustawą z dnia 12 lipca 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw i zmodyfikowany nowelizacją z dnia 12 kwietnia 2018 r. został oceniony jako zagrażający nieusuwalności i niezawisłości sędziów. Nadto przepisy wprowadzające powyższy mechanizm z 2017 r. wraz z jego późniejszą modyfikacją z 2018 r. są niezgodne z prawem UE, co pozwala na odmowę ich stosowania, ponieważ dotyczą praw sędziów sądów powszechnych. W tej sytuacji należy uznać, że sędziowie sądów powszechnych urzędujący w dniu wejścia w życie obniżenia wieku przejścia w stan spoczynku (tj. 1 października 2017 r.) są uprawnieni do orzekania do czasu ukończenia 67. roku życia. W świetle zasady pierwszeństwa prawa UE w odniesieniu do art. 69 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 67. roku życia.

Tak jak w przypadku sędziów grupy pierwszej, tak i w przypadku grupy drugiej akt zawiadomienia o przejściu w stan spoczynku nie zostaje przez Ministra Sprawiedliwości wydany.

Należy zauważyć, że do Ministerstwa Sprawiedliwości nie wpłynęła informacja wskazująca na przerwanie czynności orzeczniczych sędziów z powyższych grup.

Ponadto w uzupełnieniu powyższych rozwiązań rząd pragnie zwrócić uwagę na praktykę wytaczania przez sędziów powództwa o ustalenie istnienia stosunku pracy w sytuacji osiągnięcia określonego przepisami wieku stanu spoczynku.

3. Upowszechnianie i tłumaczenie wyroku

Wyrok w sprawie *Pajk i inne p. Polsce* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości. Tłumaczenie zostanie również niebawem udostępnione w bazie HUDOC. Informacje na temat wyroku zostały dodatkowo opublikowane w dziale z aktualnościami (dotyczącymi praw człowieka i Trybunału) na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Zawarto je również w newsletterze przygotowywanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Newsletter jest wysyłany do ponad 2000 odbiorców – głównie prokuratorów, sądów, zakładów karnych, komorników, rozgłośni radiowych, dziennikarzy i osób prywatnych.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, iż w niniejszej sprawie nie są konieczne dalsze środki indywidualne, i zobowiązuje się do dalszego informowania Komitetu Ministrów o realizacji środków generalnych w odnośnej sprawie w celu wypełnienia zobowiązań Polski wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Opis sprawy

Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce, skargi nr 72038/17 i 25237/18, wyrok z 28 maja 2024 r., ostateczny 28 sierpnia 2024 r.

Sprawa dotyczy nieadekwatności zabezpieczeń prawnych przed arbitralnością i nadużyciami w odniesieniu do niejawnego nadzoru (dwa naruszenia art. 8 Konwencji: jedno dotyczące systemu kontroli operacyjnej na mocy ustawy o Policji i drugie dotyczące systemu niejawnego nadzoru na mocy ustawy o działaniach antyterrorystycznych, która stanowi *lex specialis* w odniesieniu do kontroli operacyjnej) oraz przechowywania i dostępu do danych dotyczących komunikacji (naruszenie art. 8 Konwencji).

Skarżący – adwokat w pierwszej sprawie i czterech pracowników organizacji pozarządowych w sprawie drugiej – zarzucali, że wspomniane systemy tajnego nadzoru oraz przechowywania i wykorzystywania danych dotyczących komunikacji wprowadzonych na mocy dwóch zaskarżonych ustaw naruszyły ich prawo do poszanowania życia prywatnego. Po drugie, skarżący zarzucili brak dostępnego w prawie krajowym środka odwoławczego, który pozwalałby osobom, które uważały, że były poddane tajnemu nadzorowi, na złożenie skargi na ten fakt i wniesienie skargi na jego zgodność z prawem. Biorąc pod uwagę niejawny charakter i szeroki zakres środków przewidzianych w zaskarżonych przez skarżących przepisach a także brak skutecznej kontroli, w ramach której osoby, które uważały, że były poddane nadzorowi, mogłyby zakwestionować ten domniemany nadzór, Trybunał uznał za właściwe zbadanie spornych przepisów *in abstracto*. W związku z tym uznał, że skarżący mogli twierdzić, iż padli ofiarą naruszenia Konwencji, chociaż nie mogli argumentować na poparcie swoich wniosków, że zostali poddani konkretnemu środkowi tajnego nadzoru. Sąd uznał, że samo istnienie odpowiednich przepisów stanowi ingerencję w prawa gwarantowane przez art. 8 Konwencji.

Jeśli chodzi o system kontroli operacyjnej, Trybunał uznał, że nie spełnia on wymogów art. 8, ponieważ prawo krajowe nie zapewnia wystarczających zabezpieczeń, aby zapobiec nadmiernemu stosowaniu nadzoru i nadmiernej ingerencji w życie prywatne osób fizycznych, których brak nie jest wystarczająco zrównoważony przez obecny mechanizm kontroli sądowej. Trybunał w podsumowaniu stwierdził, że krajowy system kontroli operacyjnej, jako całość, nie spełnia wymogów art. 8 Konwencji. Trybunał stwierdził, że krajowy system kontroli operacyjnej, jako całość, nie spełnia wymogów art. 8 Konwencji.

W odniesieniu do retencji danych komunikacyjnych Trybunał uznał, że przepisy krajowe, zgodnie z którymi dostawcy usług są zobowiązani do zatrzymywania danych komunikacyjnych w sposób ogólny i bez rozróżnienia do ewentualnego wykorzystania w przyszłości przez właściwe organy krajowe, nie były wystarczające, aby zapewnić, że ingerencja w prawo skarżących do poszanowania ich życia prywatnego ograniczała się do tego, co było „konieczne w społeczeństwie demokratycznym”, i jako takie naruszało art. 8 Konwencji.

Wreszcie, w odniesieniu do systemu tajnego nadzoru na podstawie ustawy antyterrorystycznej, który zasadniczo ograniczał się do cudzoziemców, ale w praktyce miał znacznie szerszy zakres, Trybunał stwierdził, że środki tajnego nadzoru zostały zatwierdzone przez szefa Agencji Bezpieczeństwa Narodowego – któremu podlegali pracownicy służby przeprowadzający te środki – oraz że jakkolwiek późniejsza kontrola stosowania tych środków, przeprowadzana przez członka władzy wykonawczej pełniącego obowiązki polityczne oraz przez członka prokuratury, który nie mógł zapewnić odpowiednich gwarancji niezależności od władzy wykonawczej, była niewystarczająca do zapewnienia niezbędnych zabezpieczeń przed nadużyciami. Było tak zwłaszcza dlatego, że osoby poddane nadzorowi nigdy nie zostały o tym fakcie poinformowane i nie miały skutecznych środków kwestionowania jego legalności.

Na podstawie powyższych rozważań Trybunał stwierdził, że przepisy dotyczące tajnego nadzoru zawarte w ustawie antyterrorystycznej również nie spełniają wymogów art. 8 Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty wydatki	i	Suma
---------------	-------------------------	----------------------------	-----------------------	----------	-------------

Pietrzak (72038/17)	-	-	2 602,92 EUR	2 602,92 EUR
Termin płatności: 28.11.2024 r.			Wyłacono: 16.10.2024 r.	
Bychawska-Siniarska (25237/18)	-	-	300 EUR	300 EUR
Termin płatności: 28.11.2024 r.			Wyłacono: 21.11.2024 r.	
Grabowska-Moroz (25237/18)	-	-	252,58 EUR	252,58 EUR
Termin płatności: 28.11.2024 r.			Wyłacono: 05.11.2024 r.	

W okolicznościach niniejszej sprawy i w świetle wypłaty kwot przyznanych przez Trybunał dalsze środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

1. Środki prawne

1.1. W odniesieniu do nieadekwatności gwarancji prawnych chroniących przed arbitralnością i nadużyciami w zakresie systemu kontroli operacyjnej i systemu niejawnego nadzoru

Po pierwsze, rząd pragnie podkreślić, że działania służb specjalnych w Polsce w zakresie kontroli operacyjnej odbywają się w granicach i na podstawie prawa. Ten system prawny przewiduje gwarancje zabezpieczające przed potencjalnymi nadużyciami ze strony organów państwowych, w szczególności mechanizm kontroli sądowej i prokuratorskiej, zapewniający podwójną weryfikację – po pierwsze przez Pierwszego Zastępcę Prokuratora Generalnego – Prokuratora Krajowego, który wyraża zgodę na zarządzenie kontroli operacyjnej, a następnie przez sąd, który taką kontrolę zarządza (Sąd Okręgowy w Warszawie lub Wojskowy Sąd Okręgowy w przypadku Służby Kontrwywiadu Wojskowego).

Jednakże w odpowiedzi na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce*, w którym Trybunał uznał, że obowiązujące zabezpieczenia prawne nie stanowiły wystarczającej ochrony przed arbitralnością i nadużyciami, wprowadzono odpowiednie **zmiany legislacyjne mające na celu bardziej precyzyjne i przewidywalne uregulowanie stosowania kontroli operacyjnej** przez właściwe służby bezpieczeństwa. Opracowano i przyjęto poprawki do następujących aktów prawnych:

- rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu dokumentowania prowadzonej przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego kontroli operacyjnej oraz przechowywania i przekazywania wniosków i zarządzeń, a także przechowywania, przekazywania, przetwarzania i niszczenia materiałów uzyskanych podczas stosowania tej kontroli (Dz.U. z 2024 r., poz. 1845), które weszło w życie z dniem 28 grudnia 2024 r.;
- rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu dokumentowania kontroli operacyjnej prowadzonej przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego oraz przechowywania i przekazywania wniosków i zarządzeń, przechowywania, przekazywania oraz przetwarzania i niszczenia materiałów uzyskanych podczas prowadzenia tej kontroli, a także wzorów druków i rejestrów (Dz.U. z 2024 r., poz. 1843), które weszło w życie z dniem 28 grudnia 2024 r.;
- rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu dokumentowania prowadzonej przez Centralne Biuro Antykorupcyjne kontroli operacyjnej, przechowywania i przekazywania wniosków, postanowień i zarządzeń oraz przechowywania, przekazywania, przetwarzania i niszczenia materiałów uzyskanych podczas stosowania tej kontroli (Dz.U. z 2024 r., poz. 1850), które weszło w życie z dniem 28 grudnia 2024 r.;
- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 marca 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kontroli operacyjnej prowadzonej przez Policję (Dz.U. z 2025 r., poz. 436), które weszło w życie z dniem 18 kwietnia 2025 r.;

- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 marca 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu dokumentowania prowadzonej przez Straż Graniczną kontroli operacyjnej oraz przechowywania i przekazywania wniosków i zarządzeń, a także przechowywania, przekazywania oraz przetwarzania i niszczenia materiałów uzyskanych podczas stosowania tej kontroli (Dz.U. z 2025 r., poz. 476), które weszło w życie z dniem 26 kwietnia 2025 r.;
- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 kwietnia 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu dokumentowania kontroli operacyjnej prowadzonej przez Służbę Ochrony Państwa (Dz.U. z 2025 r., poz. 486), które weszło w życie z dniem 30 kwietnia 2025 r.;
- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 lipca 2025 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu dokumentowania kontroli operacyjnej prowadzonej przez Biuro Nadzoru Wewnętrznego (Dz.U. z 2025 r., poz. 972), które weszło w życie z dniem 7 sierpnia 2025 r.;

Głównym celem wskazanych powyżej nowelizacji było wprowadzenie takich zmian w przepisach regulujących działalność poszczególnych służb uprawnionych do prowadzenia kontroli operacyjnej, aby organy państwowe podejmujące decyzje o zarządzeniu lub przedłużeniu takiej kontroli (Sąd Okręgowy w Warszawie oraz Pierwszy Zastępca Prokuratora Generalnego – Prokurator Krajowy) dysponowały pełniejszą wiedzą na temat zakresu wnioskowanej kontroli. W efekcie decyzje podejmowane w tym zakresie będą opierać się na bardziej szczegółowych informacjach, co umożliwi **bardziej kompleksową ocenę zasadności zastosowania kontroli operacyjnej w konkretnej sprawie**.

W celu realizacji tego założenia do wzorów formularzy wykorzystywanych w procedurach wnioskowania o kontrolę operacyjną oraz jej prowadzenia (zawartych w załącznikach do zmienionych rozporządzeń) wprowadzono nowe elementy. W szczególności znowelizowane przepisy nakładają następujące obowiązki na organ wnioskujący:

- określenie rodzaju narzędzia technicznego, za pomocą którego będzie prowadzona kontrola operacyjna (z listy: współpraca z podmiotem zobowiązanym, oprogramowanie, urządzenie elektroniczne, system informatyczny lub inne narzędzie, które należy wskazać);
- wskazanie ogólnej funkcjonalności środków technicznych planowanych do wykorzystania w ramach kontroli operacyjnej (np. w przypadku oprogramowania taką funkcjonalnością będzie możliwość dostępu i pobierania danych znajdujących się na urządzeniu elektronicznym);
- wskazania, jakie materiały (informacje i dane) mają zostać uzyskane w wyniku kontroli operacyjnej.

Ponadto przedmiotowe zmiany znacząco **wzmocniły kompetencje sądu** w zakresie oceny celowości i subsydiarności działań operacyjno-rozpoznawczych, a także sposobów ich realizacji w kontekście konkretnych przypadków. Osiągnięto to poprzez wprowadzenie ogólnego obowiązku sądu (Sądu Okręgowego w Warszawie) uzasadnienia postanowienia o wyrażeniu zgody na zastosowanie kontroli operacyjnej, czasu jej trwania oraz szczegółowego zakresu informacji planowanych do uzyskania. Jest to istotna zmiana, gdyż dotychczas obowiązek uzasadnienia postanowienia sądu dotyczył wyłącznie przypadków odmowy zarządzenia lub przedłużenia kontroli operacyjnej. Skutkiem zmiany jest zatem wymóg pisemnego uzasadnienia przez sąd każdego postanowienia dotyczącego kontroli operacyjnej.

Należy ponadto podkreślić, że omawiana zmiana bezpośrednio odnosi się do ustaleń Trybunału w sprawie *Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce*, w którym to Trybunał wskazał, że „jedynym sposobem zapewnienia, aby sędzia orzekający w przedmiocie wniosku o zezwolenie należycie zbadał zarówno okoliczności faktyczne, jak i argumenty przedstawione na jego poparcie, jest przedstawienie przez sąd uzasadnienia swojej decyzji”, jak również odnosi się do wniosków płynących z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego RP (zob. wyrok z dnia 30 lipca 2014 r. (sygn. akt K 23/11), w którym Trybunał Konstytucyjny krytycznie ocenił brak obowiązku uzasadniania przez sąd decyzji o zarządzeniu kontroli operacyjnej).

Ponadto w odpowiedzi na **ustalenia Trybunału dotyczące systemu niejawnego nadzoru na mocy ustawy o działaniach antyterrorystycznych** rząd pragnie poinformować, że podobne zmiany wprowadzono w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów w sprawie sposobu dokumentowania czynności podejmowanych wobec osoby niebędącej obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej, w stosunku do której istnieje obawa co

do możliwości prowadzenia przez nią działalności terrorystycznej lub popełnienia przestępstwa szpiegostwa. Znowelizowane rozporządzenie wydano w dniu 5 sierpnia 2025 r. i weszło ono w życie z dniem 28 sierpnia 2025 r. (Dz.U. z 2025 r., poz. 1113).

Na koniec, należy również odnotować, że **planowane są dalsze zmiany legislacyjne dotyczące stosowania kontroli operacyjnej**:

- w odniesieniu do kontroli operacyjnej prowadzonej przez Policję, Straż Graniczną oraz Służbę i Ochrony Państwa planuje się wprowadzenie zmian polegających na usunięciu z katalogu przestępstw, których zapobieganie uzasadniałoby stosowanie takiej kontroli, przestępstw ściganych na wniosek pokrzywdzonego;
- ponadto planowane jest uzupełnienie obecnego przepisu, zgodnie z którym wniosek o zarządzenie kontroli operacyjnej musi być składany wraz z materiałami uzasadniającymi potrzebę jej zastosowania, o wskazanie, że sąd – w zakresie niezbędnym do rozpoznania wniosku – będzie mógł zażądać dodatkowych materiałów, innych niż przedłożone wraz z wnioskiem, pod warunkiem że ich ujawnienie nie naruszy ochrony funkcjonariuszy.

1.2. W odniesieniu do nieadekwatności gwarancji prawnych przed arbitralnością i nadużyciami w zakresie przechowywania i dostępu do danych dotyczących komunikacji

Rząd pragnie zapewnić, że w odniesieniu do kwestii przechowywania i dostępu do danych komunikacyjnych polskie służby specjalne uprawnione do prowadzenia kontroli operacyjnej nie stosują automatycznego podejścia w celu uzyskania dostępu do takich danych. Należy podkreślić, że podstawą wdrożenia wyższych form czynności jest uprzednie zrealizowanie form o charakterze niższym, charakteryzujących się mniejszą ingerencją w prawa i wolności jednostki. Konieczność stopniowej realizacji czynności służbowych – od tych najmniej ingerujących w sferę osobistą jednostki do tych, które ingerują w tę sferę najbardziej – wynika z przepisów regulujących kontrolę operacyjną i jest wskazywana jako jedyny właściwy standard podczas szkoleń funkcjonariuszy służb specjalnych.

Niemniej jednak rząd podjął również działania zmierzające do wprowadzenia zmian legislacyjnych, które mają na celu wzmocnienie gwarancji prawnych chroniących przed arbitralnością i nadużyciami w zakresie dostępu do danych dotyczących komunikacji. W szczególności należy zwrócić uwagę na projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 15 lipca 2025 r. i skierowany do dalszych prac legislacyjnych w parlamencie w dniu 31 lipca 2025 r. (nr w rządowym procesie legislacyjnym: UD153, a w parlamencie – druk nr 1600).

Zgodnie z przedmiotowym projektem ustawy, między innymi zaproponowano nowe brzmienie art. 237a Kodeksu postępowania karnego, które przewiduje, że jeżeli w wyniku kontroli operacyjnej oraz utrwalania rozmów uzyskano dowody wskazujące, że osoba objęta kontrolą popełniła inne przestępstwo niż to, którego dotyczyło zarządzenie kontroli operacyjnej, albo że przestępstwo zostało popełnione przez osobę inną niż objęta takim zarządzeniem, a prokurator wyda postanowienie o wykorzystaniu tych dowodów w postępowaniu karnym – postanowienie to powinno określać wobec jakiej osoby i co do jakich przestępstw lub przestępstw skarbowych dopuszcza się dowodowe wykorzystanie tych materiałów. Ponadto osobę, której dotyczy postanowienie, należy zawiadomić o jego treści, nie później niż do czasu zakończenia postępowania przygotowawczego.

1.3. Środki praktyczne

Rząd chciałby zwrócić uwagę na niektóre środki o charakterze praktycznym, które mają znaczenie dla wykonania wyroku w sprawie *Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce*. W szczególności, w odniesieniu do czynności operacyjno-rozpoznawczych prowadzonych przez Centralne Biuro Antykorupcyjne, we współpracy z Prokuraturą Krajową, sprawującą prokuratorski nadzór nad czynnościami operacyjnymi, wypracowano rozwiązanie praktyczne polegające na tym, że w każdym przypadku wniosek o zastosowanie kontroli operacyjnej składany przez Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego zawiera informację o zajęciu zawodowym lub funkcji społecznej osoby, która ma zostać objęta kontrolą operacyjną. Praktyka ta ma na celu zapewnienie, aby organy rozpatrujące wniosek miały świadomość, iż dana osoba wykonuje zajęcie zawodowe, z którym związana może być szczególna ochrona treści przekazu stanowiąca odpowiednią tajemnicę zawodową.

Ponadto we wniosku o zastosowanie kontroli operacyjnej zamieszczone są również informacje dotyczące uprzedniej karalności – bądź jej braku – osoby, której wniosek dotyczy, jak również informacje o tym, czy jest ona stroną postępowania przygotowawczego.

1.4. Inne środki

Ponadto, w odpowiedzi na potrzebę wzmocnienia zaufania obywateli do państwa i jego instytucji, w dniu 10 kwietnia 2025 r. wydane zostało zarządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie powołania Komisji do spraw wyjaśnienia mechanizmów represji wobec organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz działaczy społecznych w latach 2015–2023. Prace Komisji mogą mieć również znaczenie dla zagadnień poruszonych w przedmiotowym wyroku Trybunału.

Członkowie Komisji są wyznaczani przez Ministra Sprawiedliwości, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Cyfryzacji, Ministra – Koordynatora Służb Specjalnych, Ministrę ds. Społeczeństwa Obywatelskiego, Prokuratora Krajowego oraz Komendanta Głównego Policji. Na jej czele stoi przewodnicząca powołana przez Prezesa Rady Ministrów – Sylwia Gregorczyk-Abram, będąca przedstawicielką społeczeństwa obywatelskiego oraz środowiska prawniczego. Organy administracji rządowej oraz jednostki im podległe lub przez nie nadzorowane są zobowiązane do udzielania Komisji pomocy na wniosek jej przewodniczącej, w szczególności poprzez przekazywanie niezbędnych informacji, analiz i dokumentów, z zachowaniem niezbędnych zasad bezpieczeństwa informacji, w tym ochrony informacji niejawnych.

W ramach Komisji powołuje się zespół, którego zadaniem jest analiza niejawnych metod działania ze strony organów państwa.

Przewodnicząca Komisji przedstawi Prezesowi Rady Ministrów raport końcowy z prac Komisji do dnia 31 grudnia 2025 r. W międzyczasie Komisja przedstawia raporty częściowe. Raporty te powinny zawierać rekomendacje skierowane do organów władzy publicznej, w szczególności w zakresie m.in. „działalności służb specjalnych w kontekście metod kontroli operacyjnej, stosowania oprogramowania Pegasus lub podobnego oprogramowania służącego inwigilacji, a także śledzenia obywateli”. Raport końcowy powinien również zawierać propozycje zmian legislacyjnych oparte na rekomendacjach Komisji.

2. Upowszechnianie i tłumaczenie wyroku Trybunału

Wyrok w sprawie *Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce* został przetłumaczony na język polski przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz opublikowany w bazie wyroków HUDOC (<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-239087>), jak również na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>). Informacja o wyroku została również zamieszczona w zakładce „Aktualności” na tej stronie.

Należy również zauważyć, że przedmiotowy wyrok został szczegółowo przeanalizowany oraz rozpowszechniony wśród służb specjalnych. Ponadto należy wskazać, że od połowy 2024 r. wyrok w sprawie *Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce*, ze szczególnym uwzględnieniem jego motywów, stanowi przedmiot szkoleń podstawowych prowadzonych dla wszystkich nowo przyjmowanych funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego, a także szkoleń specjalistycznych dla funkcjonariuszy zajmujących się czynnościami operacyjnymi, rozpoznawczymi oraz dochodzeniowymi.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że ze względu na abstrakcyjny (*in abstracto*) charakter zarzutów skarżących oraz fakt, że kwoty zasądzone przez Trybunał tytułem kosztów i wydatków zostały wypłacone, w niniejszej sprawie nie zachodzi potrzeba podejmowania dalszych środków indywidualnych. Jednocześnie rząd zobowiązuje się do informowania Komitetu o wdrażaniu planowanych środków generalnych mających na celu wykonanie zobowiązań Polski wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Opis sprawy

Poklikayew p. Polsce, skarga nr 1103/16, wyrok z 22 czerwca 2023 r., ostateczny 6 listopada 2023 r.

Sprawa dotyczy niedostatecznych gwarancji proceduralnych w kontekście wydalenia skarżącego z Polski w 2012 r. ze względów bezpieczeństwa narodowego i na podstawie informacji niejawnych, które nie zostały mu ujawnione. Konieczność tak daleko idącego ograniczenia prawa skarżącego do otrzymania informacji o zarzutach wobec niego nie została należycie zbadana w celu oceny czy było ono uzasadnione, a rzezione ograniczenie nie zostało wystarczająco zrównoważone ponieważ skarżącemu nie zapewniono skutecznej możliwości reprezentacji przez pełnomocnika posiadającego wymagane poświadczenia bezpieczeństwa (naruszenie art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji).

W swoim wyroku Trybunał powtórzył także, że art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji wymaga, aby cudzoziemcy zostali poinformowani o okolicznościach faktycznych, które doprowadziły władze krajowe do uznania, że stanowią oni zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego. Co więcej, powinni oni mieć dostęp do treści dokumentów i informacji zawartych w aktach sprawy, na których władze oparły się przy podejmowaniu decyzji o ich wydaleniu. Zdaniem Trybunału, jakiegokolwiek ograniczenia w tym zakresie nie mogą negować gwarancji proceduralnych zawartych w art. 1 Protokołu nr 7, naruszając samą istotę gwarancji zawartych w tym postanowieniu. Nawet w przypadku istnienia takich ograniczeń, cudzoziemiec powinien mieć skuteczną możliwość przedstawienia swoich argumentów przeciwko wydaleniu i powinien być chroniony przed arbitralnością. W szczególności, należy zapewnić, aby trudności wynikające z ograniczeń proceduralnych były w wystarczającym stopniu kompensowane przez czynniki równoważące.

Trybunał zauważył, że ani sam skarżący, ani jego przedstawiciel nie mieli dostępu do dokumentów zawierających informacje niejawne, na podstawie których ustalono, że skarżący stanowił zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa. W konsekwencji, należało przeprowadzić kompleksowe badanie w celu ustalenia, czy czynniki równoważące były w stanie skutecznie zmitigować te ograniczenia. Chociaż skarżący otrzymał pomoc od pełnomocnika prawnego, nie miał on jednak dostępu do dokumentów niejawnych. Skarżący nie uzyskał od polskich władz informacji na temat sposobu, w jaki mógłby uzyskać dostęp do materiałów niejawnych, ani listy pełnomocników prawnych posiadających odpowiednie poświadczenie bezpieczeństwa upoważniające do dostępu do takich informacji. Ponadto w ocenie Trybunału kontrola sądowa, w ramach której skarżący nie miał dostępu do kluczowych akt sprawy, nie stanowiła wystarczającej ochrony przed arbitralnością. Z tego powodu, Trybunał uznał, że skarżącemu nie zapewniono skutecznej możliwości obrony swoich praw w opisanym postępowaniu oraz że doszło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	6 500 EUR	1 640 EUR	8 140 EUR
Termin płatności: 06.02.2024 r.			Wypłacono: 05.02.2024 r.

2. Środki indywidualne

Odnosnie do postępowania krajowego przed organami i sądami administracyjnymi dotyczącego decyzji o cofnięciu zezwolenia na pobyt skarżącego oraz o zarządzeniu jego wydalenia (zob. pkt 14–23 wyroku Trybunału), rząd zauważa, że skarżący nie ma możliwości dochodzenia wznowienia postępowania administracyjnego zakończonego decyzją Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców z dnia 21 sierpnia 2012 r., ponieważ w przedmiotowej sprawie nie zachodzą przesłanki umożliwiające takie wznowienie zgodnie z enumeratywnym katalogiem przesłanek zawartym w art. 145 § 1, 145a, 145aa oraz 145b Kodeksu postępowania administracyjnego. Także ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach nie przewiduje szczególnych, pozakodeksowych przesłanek wznowienia postępowania.

Jeśli chodzi o postępowanie przed sądami administracyjnymi w sprawie skarżącego, zauważyć należy, że chociaż art. 272 § 3 ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi umożliwia wznowienie postępowania przed sądami administracyjnymi również w przypadku, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na podstawie umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską, co obejmuje Europejski Trybunał Praw Człowieka, to jednak istnieje 3-miesięczny termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania, który w tym przypadku powinien być liczony od dnia doręczenia stronie lub jej pełnomocnikowi rozstrzygnięcia organu międzynarodowego. Biorąc pod uwagę, że wyrok Trybunału w sprawie *Poklikayew* stał się ostateczny w dniu 6 listopada 2023 r., kiedy to wniosek rządu o przekazanie sprawy do rozpoznania przez Wielką Izbę został oddalony, oraz że informacje w tym zakresie przekazano stronom w terminie kilku dni, termin na wniesienie takiej skargi już upłynął. Rząd nie ma wiedzy, czy skarżący podejmował działania w celu wznowienia postępowania przed upływem tego terminu.

Mając na uwadze powyższe oraz fakt że decyzja o wydaleniu skarżącego została wykonana w dniu 20 marca 2012 r., jak również że Trybunał nie zakwestionował decyzji o cofnięciu zezwolenia na pobyt skarżącego, ani decyzji o wydaleniu go z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wydaje się, że wykonanie przedmiotowego wyroku wymaga wdrożenia środków o charakterze generalnym. Należy przypomnieć, że w niniejszej sprawie naruszenie art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji wynikało z odmowy zapoznania skarżącego lub jego pełnomocnika prawnego z zebrany materiał dowodowy o klauzuli „tajne” bez zapewnienia wystarczających gwarancji równoważących. Trybunał zakwestionował proces wydania decyzji, a nie samą decyzję.

W świetle powyższego, żadne inne środki indywidualne nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

1. Środki prawne

Krajowe postępowanie administracyjne prowadzone było na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 maja 2014 r., tj. przed wejściem w życie ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach („ustawa z 2013 r.”). Zgodnie z tymi przepisami decyzja o cofnięciu zezwolenia pobytowego wydawana była na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach („ustawa z 2003 r.”). Dotyczyła ona sytuacji, w których cofnięcie takiego zezwolenia było uzasadnione względami obronności lub bezpieczeństwa państwa, ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego lub interesem Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 68 ust. 2 uchylonej ustawy z 2003 r. decyzja taka zawierała orzeczenie o wydaleniu, do którego stosuje się przepisy o postępowaniu w sprawach o wydalenie oraz przepisy o zakazie ponownego wjazdu (art. 68 ust. 3).

Obowiązujące od 1 maja 2014 r. przepisy nie pozwalają już na wydawanie tego typu łącznych decyzji administracyjnych, tj. takich, w których cofnięcie prawa pobytu zawierałoby dodatkowy element wydalenia lub zakazu wjazdu. Obecnie wydanie ostatecznej decyzji o cofnięciu określonego rodzaju zezwolenia pobytowego *ex lege* (art. 299 ust. 6 pkt 1 ustawy z 2013 r.) skutkuje obowiązkiem opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie 30 dni. Odpowiednikiem „wydalenia” jest obecnie instytucja zobowiązania do powrotu. Organami właściwymi do zobowiązania cudzoziemca do powrotu w pierwszej instancji są komendanci oddziałów Straży Granicznej i komendanci placówek Straży Granicznej. Organem drugiej instancji jest Komendant Główny Straży Granicznej (art. 310 ust. 1 i art. 321 ust. 1 ustawy z 2013 r.). W szczególnych przypadkach przewidzianych w art. 329a ust. 1 ustawy z 2013 r. decyzję może wydać minister właściwy do spraw wewnętrznych.

Ponieważ pojęcie „wydalenia” zawarte w art. 1 Protokołu nr 7 ma charakter *sui generis*, w opinii rządu powinno ono obejmować środki skutkujące indywidualnym i konkretnym obowiązkiem opuszczenia terytorium danego państwa-strony. Takie sytuacje nie będą obejmować decyzji odmawiających udzielenia zezwolenia na pobyt, odmawiających udzielenia ochrony międzynarodowej, pozbawiających poszczególnych form ochrony międzynarodowej czy cofających zezwolenie na pobyt – nawet jeśli w toku postępowania prowadzącego do wydania takich decyzji niektóre dokumenty nie mogły zostać cudzoziemcowi ujawnione ze względu na ich niejawną charakter. Rząd zauważa, że obecnie decyzje o cofnięciu niektórych form pobytu nie podlegają wykonaniu, gdyż nie wiążą się z fizycznym wydaleniem cudzoziemca z terytorium RP. Dopiero w przypadku, gdy cudzoziemiec nie opuści dobrowolnie terytorium RP, należy wszcząć postępowanie uzupełniające, które może doprowadzić do wydania decyzji z zastosowaniem tego rodzaju przymusu.

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami decyzja o cofnięciu cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt stały, wydana na podstawie art. 199 ust. 1 pkt 1 ustawy z 2013 r., nawet jeżeli byłaby uzasadniona zagrożeniem obronności, bezpieczeństwa państwa, ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, nie może być wykonana przymusowo, w szczególności poprzez fizyczne usunięcie jej adresata z terytorium RP. Dopiero cofnięcie takiego zezwolenia, w sytuacji gdy nadal przebywa on na tym terytorium, powinno skutkować wszczęciem postępowania w przedmiocie zobowiązania do powrotu, prowadzącego do wydania decyzji na podstawie art. 302 ust. 1 pkt 9 ustawy z 2013 r. W związku z powyższym rząd stoi na stanowisku, że biorąc pod uwagę skutki konkretnego postępowania administracyjnego, zastosowanie art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji powinno być ograniczone do spraw, które będą prowadziły do wydania decyzji mieszczących się w pojęciu „wydalenia” na gruncie Protokołu. Do takich spraw niewątpliwie należeć będzie postępowanie w przedmiocie zobowiązania do powrotu.

Dopiero w ramach takiego postępowania należy badać sposób stosowania art. 74 k.p.a. – w szczególności formy wyważenia ograniczenia prawa strony do zapoznania się z zebrany materiał dowodowy o charakterze niejawnym. W tym kontekście należy zauważyć, że obecnie w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji prowadzone są prace koncepcyjne nad możliwymi rozwiązaniami legislacyjnymi w tym zakresie. Na obecnym etapie analiz rozważane jest przyjęcie co najmniej jednego z następujących potencjalnych środków równoważących ograniczenia praw procesowych cudzoziemca:

- (i) Wprowadzenie do przepisów szczególnych regulujących prowadzenie postępowań administracyjnych obejmujących art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji podstawy prawnej obowiązkowego udziału Rzecznika Praw Obywatelskich w postępowaniu przed organami administracyjnymi rozstrzygającymi sprawę, a także przed sądami administracyjnymi. Z pewnością udział niezależnego od władzy wykonawczej organu ochrony praw człowieka (posiadającego mandat konstytucyjny) wzmocniłby pozycję cudzoziemca. Rzecznik miałby pełny dostęp do materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania, w tym do dokumentów niejawnych – mając tym samym możliwość aktywnego wpływania na przebieg i wynik tego postępowania. Można by to uznać za istotny środek uzupełniający zasadę kontroli sądowej, równoważący ograniczenia praw procesowych strony.
- (ii) Wprowadzenie do przepisów szczególnych regulujących prowadzenie postępowań administracyjnych obejmujących art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji podstawy prawnej obowiązkowego udziału prokuratora w postępowaniu zarówno przed organami administracyjnymi rozstrzygającymi sprawę, jak i przed sądami administracyjnymi. Byłby to potencjalny dodatkowy środek równoważący, którego istota byłaby podobna do obowiązkowego udziału Rzecznika Praw Obywatelskich. Prokurator działałby na rzecz ochrony praworządności. Działania prokuratora miałyby zapewnić, aby ustalenia faktyczne organów administracji publicznej były dokonywane w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy, w tym dokumenty niejawne, oraz były jak najbardziej rzetelne, sprzyjając tym samym realizacji zasady prawdy obiektywnej.
- (iii) Wprowadzenie do szczegółowych przepisów regulujących prowadzenie postępowań administracyjnych obejmujących art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji podstawy prawnej przygotowywania niejawnego uzasadniania decyzji i orzeczeń wydawanych po zbadaniu dowodów niejawnych. Tego rodzaju środek równoważący może być postrzegany jako wzmocnienie kontroli sądowej organu wyższego stopnia, a przede wszystkim wzmocnienie sądowej kontroli decyzji opartych na ustaleniach faktycznych dokonanych na podstawie dokumentów niejawnych. W obecnym stanie prawnym często podnoszone są zarzuty, że organ odwoławczy nie dysponuje pisemną oceną dokumentów niejawnych, w związku z którymi została wydana decyzja będąca przedmiotem kontroli. Rodzi to argument, że nie wiadomo, jaki stan faktyczny został dokładnie odtworzony przez poszczególne organy i sądy, co utrudnia skuteczną kontrolę decyzji i orzeczeń.
- (iv) Wprowadzenie specjalnych zasad dostępu do tego typu dowodów przez profesjonalnych pełnomocników procesowych (adwokatów, radców prawnych), którzy obecnie posiadają poświadczenia bezpieczeństwa i odpowiednie przeszkolenie w zakresie ochrony informacji niejawnych (bez możliwości ujawniania tego typu informacji cudzoziemcom i innym osobom).

Wyżej wspomniane środki równoważące będą przedmiotem dalszych dyskusji na szczeblu międzyinstytucjonalnym, w tym z udziałem Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Wszelkie potencjalne zmiany legislacyjne oraz harmonogram ich opracowania i przyjęcia mogą zostać wskazane po zakończeniu takich dyskusji oraz zgodnie z wynikającymi z nich wnioskami.

2. Dane statystyczne

Jak wspomniano wyżej, obecnie kwestie dotyczące zobowiązania cudzoziemca do powrotu podlegają wyłącznie kompetencji Komendanta Głównego Straży Granicznej, przy czym niektóre szczególne przypadki przewidziane w art. 329a ust. 1 ustawy z 2013 r. (tj. w związku z obawą, że cudzoziemiec może prowadzić działalność terrorystyczną lub szpiegowską lub gdy zachodzi podejrzenie popełnienia jednego z tych przestępstw) podlegają kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

- (i) Decyzje o zobowiązaniu do powrotu wydane przez Straż Graniczną.

Liczba decyzji o zobowiązaniu do powrotu wydanych przez Straż Graniczną na mocy art. 302 ust. 1 pkt 9 ustawy z 2013 r.	
2020 r.	564
2021 r.	1 300
2022 r.	941
2023 r.	823
2024 r.	801
2025 r. (I. połowa)	733

Straż Graniczna wydaje decyzje o zobowiązaniu do powrotu na podstawie materiałów niejawnych najczęściej w sytuacji, gdy Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego zwraca się do Straży Granicznej o wydanie takiej decyzji w oparciu o zgromadzone materiały dowodowe o charakterze niejawnym. Należy podkreślić, że w ciągu ostatnich pięciu lat sytuacja taka miała miejsce jedynie w kilku przypadkach. Liczba tych spraw była na tyle nieznaczna, że nie została ujęta w statystykach dotyczących łącznej liczby decyzji o zobowiązaniu do powrotu wydanych na podstawie art. 302 ust. 1 pkt 9 ustawy z 2013 r. Zdecydowana większość decyzji o zobowiązaniu do powrotu wydawanych przez organy Straży Granicznej opierała się na własnych materiałach Straży Granicznej mających charakter jawny.

- (ii) Decyzje o zobowiązaniu do powrotu wydane przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

W ciągu ostatnich pięciu lat Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wydawał jedynie kilka, maksymalnie kilkanaście decyzji rocznie o zobowiązaniu do powrotu na podstawie materiałów niejawnych, zgodnie z art. 329a ust. 1 ustawy z 2013 r. Decyzje Ministra dotyczyły zarówno obywateli państw trzecich, jak i obywateli Unii Europejskiej. Decyzje o zobowiązaniu do powrotu wydawane przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji nie były uwzględnione w powyżej przedstawionych danych Straży Granicznej, jednak stanowiłyby jedynie niewielki odsetek wszystkich decyzji o zobowiązaniu do powrotu wydawanych corocznie przez Straż Graniczną, statystycznie nieistotny.

3. Rozpowszechnianie i tłumaczenie wyroku

Wyrok został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości, a także w wewnętrznym portalu Straży Granicznej (w zakładce „Prawa człowieka” – „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka”), gdzie jest dostępny dla wszystkich funkcjonariuszy Straży Granicznej. Tłumaczenie jest również dostępne w bazie HUDOC.

Informacja o wyroku w sprawie *Poklikayew* została opublikowana w sekcji aktualności na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz ujęta w biuletynie tego Ministerstwa. Została ona również rozpowszechniona wśród organów zaangażowanych w sprawę. W dniu 20 marca 2025 r. Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców dodatkowo skierował pismo do dyrektorów departamentów odpowiedzialnych za sprawy cudzoziemców w urzędach wojewódzkich, informując o powyższym wyroku Trybunału.

Informacja o przedmiotowym wyroku została także uwzględniona w „Planie Straży Granicznej w obszarze ochrony praw człowieka” zatwierdzonym na rok 2024, jak również w „Planie Straży Granicznej w obszarze ochrony praw człowieka na rok 2025”, które stanowią oficjalną dokumentację Straży Granicznej

4. Działania szkoleniowe

W dniach 19 i 20 października 2023 r. przedstawiciel Urzędu do Spraw Cudzoziemców przeprowadził szkolenie dla funkcjonariuszy Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej pt. „Negatywne przesłanki zobowiązania do powrotu oraz inne wybrane zagadnienia w świetle aktualnego orzecznictwa sądów administracyjnych”, podczas którego omówiono wyrok Trybunału w sprawie *Poklikayew p. Polsce*.

W dniu 7 listopada 2024 r. przedstawiciel Urzędu do Spraw Cudzoziemców uczestniczył w warsztatach Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej pt. „Pogłębienie współpracy instytucjonalnej Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej z jednostkami administracji rządowej i terenowej w obszarze przeciwdziałania nadużyciom w procedurach legalizujących pobyt i pracę obywateli państw trzecich na terytorium RP oraz państw członkowskich Strefy Schengen”, podczas których wyrok w sprawie *Poklikayew p. Polsce* został omówiony w prezentacji pt. „Względy obronności państwa, bezpieczeństwa państwa, ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz interesu Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie sądów administracyjnych.”.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że dalsze środki indywidualne nie są konieczne i zobowiązuje się do poinformowania Komitetu Ministrów o wdrożeniu środków generalnych w niniejszej sprawie w celu wypełnienia zobowiązań Polski wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Grupa Reczkowicz p. Polsce, Broda i Bojara p. Polsce, Grzęda p. Polsce, Wałęsa p. Polsce – plan działań z 1 sierpnia 2025 r.

Opis sprawy

Reczkowicz p. Polsce, skarga nr 43447/19, wyrok z 22 lipca 2021 r., ostateczny 22 listopada 2021 r.,
Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce, skargi nr 49868/19 i 57511/19, wyrok z 8 listopada 2021 r., ostateczny 8 lutego 2022 r.,
Advance Pharma Sp. z o.o. p. Polsce, skarga nr 1469/20, wyrok z 3 lutego 2022 r., ostateczny 3 maja 2022 r.,
Broda i Bojara p. Polsce, skargi nr 26691/18 i 27367/18, wyrok z 29 czerwca 2021 r., ostateczny 29 września 2021 r.,
Grzęda p. Polsce, skarga nr 43572/18, wyrok Wielkiej Izby z 15 marca 2022 r., ostateczny 15 marca 2022 r.,
Wałęsa p. Polsce, skarga nr 50849/21, wyrok pilotażowy z 23 listopada 2023 r., ostateczny 23 lutego 2024 r.

Grupa spraw *Reczkowicz* dotyczy naruszeń prawa do „sądu ustanowionego ustawą” z uwagi na fakt, że sędziowie różnych Izb Sądu Najwyższego rozpoznający sprawy skarżących zostali powołani w „z natury wadliwej procedurze powoływania sędziów” z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa, która w następstwie reformy z dnia 8 grudnia 2017 r., w składzie ukształtowanym po marcu 2018 r., nie była niezależna od władzy ustawodawczej i wykonawczej (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji).

W sprawie *Reczkowicz* sprawa dyscyplinarna skarżącej (adwokatki) została rozpoznana przez nowo utworzoną Izbę Dyscyplinarną Sądu Najwyższego. W wyroku Trybunał stwierdził, że nieprawidłowości w procesie powoływania sędziów do tej Izby, wynikające z udziału KRS ukształtowanej po reformie z 2017 r., podważyły legitymację Izby Dyscyplinarnej do tego stopnia, że nie mogła zostać uznana za posiadającą atrybutów „sądu”, który jest „zgodny z prawem” w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji.

W sprawie *Dolińska-Ficek i Ozimek* sprawy skarżących – sędziów ubiegających się o wolne stanowiska sędziowskie, którzy nie uzyskali rekomendacji KRS i zaskarżyli uchwały KRS w tym przedmiocie do Sądu Najwyższego – zostały rozpoznane przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. W wyroku Trybunał stwierdził podobne uchybienia dotyczące powoływania sędziów do tej izby jak w sprawie *Reczkowicz p. Polsce*.

W wyroku tym Trybunał udzielił również ogólnych wytycznych pozwanemu państwu co do rodzaju środków o charakterze generalnym, jakie mogłyby zostać podjęte w celu wykonania zobowiązań wynikających z art. 46 Konwencji, pozostawiając jednocześnie państwu wyciągnięcie odpowiednich wniosków z niniejszego wyroku. W szczególności, mając na uwadze swoje ustalenia dotyczące niezgodności procedury powoływania sędziów z udziałem KRS z wymogami „niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” wynikającymi z art. 6 ust. 1 Konwencji, Trybunał stwierdził, że naruszenie praw skarżących wynikało ze zmian w polskim ustawodawstwie, na mocy których pozbawiono polską władzę sądowniczą prawa wyboru sędziów-członków KRS oraz umożliwiono władzy wykonawczej i ustawodawczej bezpośrednią lub pośrednią ingerencję w procedurę powoływania sędziów, systematycznie podważając w ten sposób legitymację sądu złożonego z tak powołanych sędziów. W tej sytuacji, w interesie praworządności oraz zasad podziału władzy i niezależności sądownictwa, konieczne jest pilne podjęcie działań naprawczych przez państwo polskie (zob. pkt 368 wyroku).

W sprawie *Advance Pharma Sp. z o.o.* skarga kasacyjna skarżącej spółki została rozpatrzona przez Izbę Cywilną Sądu Najwyższego w składzie trzech sędziów nowopowołanych w procedurze z udziałem KRS ukształtowanej po reformie z 2017 r., którą Trybunał uznał za niezgodną z wymogami art. 6 ust. 1 Konwencji z tych samych powodów, co w sprawach *Reczkowicz* oraz *Dolińska-Ficek i Ozimek*.

Podobnie jak w sprawie *Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce*, Trybunał udzielił państwu pozwanemu dodatkowych wytycznych co do środków ogólnych, jakie mogą zostać podjęte w celu wykonania wyroku. Mając na uwadze fakt, że „dalsze funkcjonowanie KRS w kształcie nadanym jej ustawą zmieniającą z 2017 r. i jej zaangażowanie w procedurę powoływania sędziów utrwała dysfunkcję systemową stwierdzoną przez Trybunał i może w przyszłości skutkować potencjalnie wielokrotnym

naruszeniem prawa do „niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą”, Trybunał zauważył, że jedną z możliwych do rozważenia opcji jest włączenie do niezbędnych środków ogólnych ustaleń Sądu Najwyższego dotyczących stosowania jego uchwały interpretacyjnej z dnia 23 stycznia 2020 r. (sygn. akt BSA I-4110-1/20) w odniesieniu do Sądu Najwyższego i innych sądów oraz wyroków wydanych przez odpowiednie składy sędziowskie (zob. pkt 365 wyroku).

Sprawa **Broda i Bojara** dotyczy naruszenia prawa dostępu do sądu w związku z przedwczesnym zakończeniem kadencji skarżących jako wiceprezesów sądu okręgowego na podstawie przepisów przejściowych obowiązujących w okresie od 12 sierpnia 2017 r. do 12 lutego 2018 r., które nie przewidywały możliwości rozpoznania sprawy ani przez sąd powszechny, ani przez inny organ wykonujący funkcje sądowe (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji).

Trybunał podkreślił wagę ochrony niezależności sądownictwa oraz poszanowania rzetelności proceduralnej w sprawach dotyczących kariery sędziów. Zauważył, że krajowe ramy prawne mające zastosowanie do odwołania skarżących nie precyzowały przesłanek odwołania prezesa sądu w drodze odstępstwa od zasady nieusuwalności sędziów w czasie trwania ich kadencji. Niemal wszystkie kompetencje w tym zakresie zostały skoncentrowane w rękach przedstawiciela władzy wykonawczej, przy jednoczesnym wyłączeniu z tego procesu organów samorządu sędziowskiego, a w szczególności KRS. Trybunał zauważył ponadto, że skarżący nie zostali wysłuchani ani poinformowani o powodach decyzji ministerialnych ich dotyczących. Wreszcie, decyzje o odwołaniu nie podlegały kontroli przez organ niezależny od Ministra Sprawiedliwości.

Sprawa **Grzęda** dotyczy braku kontroli sądowej przedwczesnego wygaśnięcia z mocy prawa mandatu skarżącego, sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, wybranego w 2016 r. na członka Krajowej Rady Sądownictwa na czteroletnią kadencję (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji). Wygaśnięcie jego mandatu było wynikiem reformy KRS z 2017 r., która doprowadziła do usunięcia ze stanowiska wszystkich sędziów-członków Rady wybranych w poprzednim systemie.

Trybunał stwierdził, że zgodnie z prawem krajowym, uwzględniając Konstytucję RP, orzecznictwo konstytucyjne i obowiązujące przepisy, skarżący miał prawo do dokończenia czteroletniej kadencji w KRS. Uznał ponadto, że prawo to podlega ochronie na mocy art. 6 Konwencji, ponieważ rząd nie wykazał, że brak dostępu do sądu był obiektywnie uzasadniony. Podkreślił, że jedynie kontrola sądowa może zapewnić sędziom skuteczną ochronę przed arbitralnością.

Trybunał podkreślił znaczenie mandatu KRS w ochronie niezawisłości sędziów oraz związek między integralnością powołań sędziowskich a wymogiem niezależności sądownictwa. Uznał, że gwarancje proceduralne podobne do tych mających zastosowanie do odwołania sędziego z urzędu powinny mieć również zastosowanie do odwołania sędziego-członka KRS.

Sprawa **Wałęsa p. Polsce** dotyczy uchylenia w 2021 r. przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego w składzie z udziałem sędziów powołanych w ramach „z natury wadliwej procedury” i niezgodnie z wymogiem sądu ustanowionego ustawą, prawomocnego wyroku cywilnego o ochronę dóbr osobistych, wydanego na korzyść skarżącego w 2011 r. (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji).

Wyrok Sądu Najwyższego z 2021 r. został wydany w następstwie skargi nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego wniesionej na korzyść pozwanego na podstawie ustawy o Sądzie Najwyższym z grudnia 2017 r., która wprowadziła ten nowy środek (umożliwiający, w szczególnych okolicznościach, zaskarżenie prawomocnego orzeczenia sądowego, którego nie można uchylć ani zmienić innymi środkami odwoławczymi) oraz utworzyła dwie nowe izby, w tym Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, właściwą do rozpoznawania skarg nadzwyczajnych. Trybunał zauważył, że okoliczności niniejszej sprawy wskazują na nadużycie procedury prawnej przez państwo i stwierdził, że procedura ta jest niezgodna z zasadą pewności prawa (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji).

Mając na uwadze fakt, że uchylenie dotyczyło sprawy wszczętej przez skarżącego w 2005 r. o ochronę dóbr osobistych przeciwko osobie, która twierdziła, że w czasach komunistycznych skarżący był tajnym współpracownikiem służb bezpieczeństwa, i która została zakończona w 2011 r. stwierdzeniem naruszenia dóbr osobistych skarżącego oraz zobowiązaniem pozwanego do opublikowania przeprosin, uchylenie przedmiotowego prawomocnego wyroku negatywnie wpłynęło na życie prywatne skarżącego i nie było zgodne z prawem, ponieważ nie zostało dokonane przez sąd ustanowiony zgodnie z ustawą. Nie opierało się ono również na przepisach prawa zapewniających odpowiednie gwarancje ochrony przed

arbitralnością oraz stanowiło nadużycie procedury ze strony Prokuratora Generalnego (naruszenie art. 8 Konwencji).

Trybunał zastosował w sprawie *Wałęsa p. Polsce* procedurę wyroku pilotażowego, stwierdzając, że wskazane wyżej naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji wynikają ze wzajemnie powiązanych problemów systemowych, związanych z nieprawidłowym funkcjonowaniem krajowego ustawodawstwa i praktyki, tj.: (i) podstawowego problemu wadliwej procedury powoływania sędziów z udziałem KRS, ukształtowanej po reformie z 2017 r.; (ii) wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej Sądu Najwyższego, która nie stanowi „niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” w rozumieniu Konwencji, do rozpoznawania wniosków dotyczących rzekomego braku niezawisłości sędziego lub braku niezależności sądu; (iii) procedury skargi nadzwyczajnej, niezgodnej z zasadą pewności prawa; (iv) wyłącznej właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego do rozpoznawania skarg nadzwyczajnych.

Trybunał stwierdził, że w celu zakończenia systemowych naruszeń art. 6 ust. 1 Konwencji państwo pozwane musi zastosować m.in. odpowiednie środki ustawodawcze w celu zapewnienia zgodności z wymogami „niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” oraz z zasadą pewności prawa gwarantowaną przez to postanowienie.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia oraz środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Odsetki za zwłokę	Suma
Reczkowicz (43447/19)	-	15 000 EUR	420 EUR	-	15 420 EUR
	Termin płatności: 22.02.2022 r. Wypłacono: 21.02.2022 r.				
	W dniu 30 sierpnia 2021 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych otrzymało zawiadomienie od komornika sądowego w Gdańsku dotyczące zajęcia wierzytelności o charakterze niepieniężnym w postępowaniu egzekucyjnym, w którym skarżąca była dłużnikiem. Zajęcie to nastąpiło na rzecz wierzycieli prywatnych i było skuteczne na gruncie prawa krajowego. Mając powyższe na uwadze oraz zgodnie z przepisami prawa krajowego, kwota zasądzona przez Trybunał została w całości przekazana na rachunek komornika sądowego.				
Dolińska-Ficek (49868/19)	-	15 000 EUR	-	824,59 EUR	15 824,59 EUR
	Termin płatności: 08.05.2022 r. Wypłacono: 09.06.2023 r.				
Ozimek (57511/19)	-	15 000 EUR	-	EUR 813,08	EUR 15 813,08
	Termin płatności: 08.05.2022 r. Wypłacono: 05.06.2023 r.				
Advance Pharma (1469/20)	-	15 000 EUR	3000 EUR	989,88 EUR	18 989,88 EUR
	Termin płatności: 03.08.2022 r. Wypłacono: 19.07.2023 r.				
Broda (26691/18)	-	20 000 EUR	-	-	20 000 EUR
	Termin płatności: 29.12.2021 r. Wypłacono: 29.10.2021 r.				
Bojara (27367/18)	-	20 000 EUR	-	-	20 000 EUR
	Termin płatności: 29.12.2021 r. Wypłacono: 28.10.2021 r.				
Grzęda (43572/18)	-	30 000 EUR	-	EUR 1507,40	31 507,40 EUR
	Termin płatności: 15.06.2022 r. Wypłacono: 02.06.2023 r.				

Wałęsa (50849/21)	-	30 000 EUR	-	-	30 000 EUR
Termin płatności: 23.05.2024 r.			Wyplacono: 26.04.2024 r.		

2. Środki indywidualne

W odniesieniu do sprawy *Reczkowicz* rząd wskazuje, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, iż przepisy Kodeksu postępowania karnego dotyczące wznowienia postępowania stosuje się odpowiednio do postępowań dyscyplinarnych adwokatów i radców prawnych. Wynika to bezpośrednio z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze, zgodnie z którym przepisy Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio do postępowań dyscyplinarnych w sprawach nieuregulowanych w ustawie z 1982 r. W konsekwencji skarżąca jest uprawniona do złożenia wniosku o wznowienie krajowego postępowania dyscyplinarnego na podstawie art. 540 § 3 Kodeksu postępowania karnego. Należy podkreślić, że taki wniosek nie podlega żadnym terminom. Rząd nie dysponuje informacją, czy skarżąca skorzystała z tej możliwości.

W odniesieniu do skarżących w sprawie *Dolińska-Ficek i Ozimek* będą oni mieli możliwość ubiegania się o wolne stanowiska sędziowskie w sądach wyższego rzędu, jak również w sądach administracyjnych, po wejściu w życie nowych przepisów dotyczących Krajowej Rady Sądownictwa (zob. pkt II poniżej) oraz powołaniu nowej KRS na podstawie tych przepisów.

W sprawie *Advance Pharma Sp. z o.o.* skarżąca spółka wniosła w dniu 2 maja 2022 r. wniosek o wznowienie krajowego postępowania. W związku z wątpliwościami co do tego, czy taki wniosek jest dopuszczalny w polskim systemie prawnym, Sąd Najwyższy w dniu 26 maja 2022 r. zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym w przedmiocie tego, czy środek zaskarżenia w postaci wniosku o wznowienie postępowania, które zostało zakończone prawomocnym wyrokiem na skutek wydania orzeczenia przez ETPC stwierdzającego naruszenie standardów konwencyjnych jest w sprawach cywilnych niezbędnym elementem prawa do skutecznej ochrony sądowej. Jednakże postanowieniem z dnia 20 marca 2024 r. Sąd Najwyższy uchylił swoje wcześniejsze postanowienie o skierowaniu pytania prejudycjalnego i oddalił wniosek skarżącej spółki o wznowienie postępowania. Powodem odrzucenia było wniesienie wniosku po upływie trzymiesięcznego terminu, liczonego od dnia, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia. Skarżąca spółka wskazała jako podstawę wznowienia fakt udziału w składzie orzekającym, który wydał wyrok Sądu Najwyższego w jej sprawie w dniu 25 marca 2019 r., osób niespełniających wymogu niezawisłości i bezstronności sędziów z uwagi na udział Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej po marcu 2018 r. w ich powołaniu. Sąd Najwyższy uznał, że skarżąca spółka dowiedziała się o tej okoliczności wcześniej, a najpóźniej w chwili wniesienia skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w dniu 2 grudnia 2019 r.

W odniesieniu do sprawy *Wałęsa p. Polsce* rząd wskazuje, że prace legislacyjne zmierzające do eliminacji skargi nadzwyczajnej z polskiego porządku prawnego są w toku, jako część wdrażania środków o charakterze generalnym (zob. informacje dotyczące projektu ustawy o przywróceniu prawa do niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą poprzez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018–2025, pkt II-1.2 poniżej). Środki te, po ich wdrożeniu, powinny zapewnić skarżącemu środek zdolny do zapewnienia *restitutio in integrum*.

Wreszcie rząd stoi na stanowisku, że środki indywidualne w sprawach *Broda i Bojara* oraz *Grzęda* wydają się ściśle powiązane ze środkami generalnymi, ponieważ obecnie prawo polskie nie przewiduje kontroli sądowej ani innej niezależnej kontroli odwołania ze stanowiska prezesa sądu ani wygaśnięcia z mocy prawa mandatu sędziego-członka Krajowej Rady Sądownictwa.

II. Środki generalne

Przed wszystkim rząd pragnie przypomnieć i potwierdzić swoją wolę i determinację w dążeniu do wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczących praworządności i niezależności sądownictwa (zob. również pismo Ministra Spraw Zagranicznych do Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 13 grudnia 2023 r., [DH-DD\(2023\)1502](#)). Ponadto rząd pragnie podtrzymać informacje dotyczące wdrażania środków ogólnych przedłożone Komitetowi Ministrów w odniesieniu do omawianej grupy spraw w dniu 21 marca 2024 r. (zob. [DH-DD\(2024\)320](#)) oraz w dniu 27 czerwca 2024 r. (zob. [DH-DD\(2024\)733](#)), jak również informacje przekazane w dniu 22 marca 2024 r. w planie działań w sprawie

Wałęsa p. Polsce (zob. [DH-DD\(2024\)325](#)). Informacje przedstawione w tych dokumentach pozostają aktualne i zostaną w niniejszym dokumencie streszczone, uzupełnione oraz zaktualizowane.

1. Środki prawne

Na wstępie należy podkreślić, że rząd kontynuuje szeroko zakrojone prace analityczne, koncepcyjne oraz legislacyjne zmierzające do opracowania i przyjęcia rozwiązań odnoszących się do uchybień zidentyfikowanych przez Trybunał w niniejszej grupie spraw, a w szczególności w wyroku pilotażowym w sprawie *Wałęsa p. Polsce*.

1.1. Ustawa z dnia 12 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa

Przywrócenie niezależności Krajowej Rady Sądownictwa poprzez wprowadzenie przepisów gwarantujących polskiemu sądownictwu prawo wyboru sędziów-członków KRS stanowi kluczowy element działań naprawczych zmierzających do wykonania wyroków Trybunału w niniejszej grupie spraw. W tym celu w dniu 12 lipca 2024 r. została uchwalona ustawa zmieniająca ustawę o Krajowej Radzie Sądownictwa, mająca na celu przywrócenie zgodnego z Konstytucją RP sposobu wyboru sędziów do KRS oraz usunięcie negatywnych skutków wadliwych rozwiązań obowiązujących od 2018 r. Nie weszła jednak jeszcze w życie, ponieważ w dniu 1 sierpnia 2024 r. Prezydent RP skierował ją do Trybunału Konstytucyjnego w celu przeprowadzenia kontroli prewencyjnej konstytucyjności przepisów zawartych w ustawie. Postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym jest w toku.

W toku prac legislacyjnych projekt ustawy został skonsultowany z Komisją Wenecką, której zalecenia zostały wnikliwie przeanalizowane i w większości uwzględnione. W swojej opinii Komisja Wenecka odnotowała, że reforma ma na celu zagwarantowanie niezależności sądownictwa, jest zgodna ze standardami europejskimi oraz została zaprojektowana w celu usunięcia wadliwego sposobu powoływania obecnej KRS, zgodnie z wyrokami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W ocenie Komisji Weneckiej wcześniejsze odwołanie z mocy prawa urzędujących sędziowskich członków KRS wydaje się uzasadnione w szczególnych okolicznościach sytuacji Polski oraz wydaje się zgodne ze standardami europejskimi.

Szczegółowy opis rozwiązań zawartych w przedmiotowej ustawie znajduje się w stanowisku rządu z dnia 27 czerwca 2024 r. (zob. [DH-DD\(2024\)733](#)). Najistotniejsze przepisy ustawy można podsumować w następujący sposób:

- sędziowie-członkowie KRS będą wybierani przez sędziów, a nie przez Sejm;
- sędziowie wszystkich szczebli i rodzajów sądów będą reprezentowani w KRS, tj. Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, sądów administracyjnych oraz sądów wojskowych. Celem powyższych regulacji jest zapewnienie możliwie najszerszej reprezentacji władzy sądowniczej w tym organie. W konsekwencji, wśród 15 sędziowskich członków KRS będzie: jeden sędzia Sądu Najwyższego, dwóch sędziów sądów apelacyjnych, trzech sędziów sądów okręgowych, sześciu sędziów sądów rejonowych, jeden sędzia sądu wojskowego, jeden sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz jeden sędzia wojewódzkiego sądu administracyjnego;
- wybory sędziowskich członków KRS będą zarządzane i przeprowadzane przez Państwową Komisję Wyborczą, która jest najwyższym organem właściwym w sprawach przeprowadzania wyborów i referendum. Procedura wyborcza została szczegółowo określona w ustawie i należy podkreślić, że będzie ona obejmowała obowiązkowe wysłuchania publiczne kandydatów oraz możliwość zadawania im pytań. Za właściwe uznano sformalizowanie tej instytucji, tak aby społeczeństwo mogło zapoznać się ze wszystkimi kandydaturami oraz porównać je z wynikami wyborów;
- wygaśnięcie kadencji wszystkich sędziów-członków KRS wybranych przez Sejm na podstawie przepisów uchwalonych w grudniu 2017 r. r. Przepisy te wprowadziły procedurę wyboru naruszającą przepisy konstytucyjne, w szczególności poprzez przerwanie trwającej wówczas czteroletniej kadencji członków KRS (art. 187 ust. 3 Konstytucji RP), jak również przejęcie przez Sejm wyboru 15 sędziowskich członków KRS, wbrew art. 187 ust. 1 w związku z art. 7, art. 10 oraz art. 186 ust. 1 Konstytucji. W konsekwencji, osoby wybrane w sposób niekonstytucyjny, z rażącym naruszeniem prawa, nie mogą korzystać z konstytucyjnej ochrony trwałości czteroletniej kadencji. W celu zapewnienia ciągłości działania tego organu konstytucyjnego zakończenie

działalności obecnych sędziowskich członków KRS nie nastąpi w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, lecz w dniu ogłoszenia wyników pierwszych wyborów sędziowskich członków KRS przeprowadzonych zgodnie z niniejszą ustawą;

- sędziom powołanym w wadliwej procedurze z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w wyniku reformy z 2017 r. nie zostanie przyznane bierne prawo wyborcze do KRS w pierwszych wyborach przeprowadzonych zgodnie z niniejszą ustawą, z wyjątkiem sędziów, którzy powrócili na uprzednio zajmowane stanowiska sędziowskie, pod warunkiem, że zostali powołani na te stanowiska w procedurze innej niż na wniosek KRS ukształtowanej po reformie z 2017 r. Przywrócenie tego ograniczenia do ustawy (usuniętego w toku prac parlamentarnych przez Senat) stanowiło autonomiczną decyzję Sejmu, który uznał je za uzasadnione w danych okolicznościach;
- utworzenie Rady Społecznej KRS jako organu doradczego, w szczególności w sprawach dotyczących rozpatrywania i oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie i asesorskie. Celem jej ustanowienia jest zapewnienie otwartego udziału organizacji obywatelskich i zawodowych w kształtowaniu strategii reform sądownictwa oraz zagwarantowanie obiektywności w procesie ich monitorowania. Umożliwi to lepszy nadzór nad procesem powoływania sędziów oraz skuteczniejszą ochronę sądów przed wpływami politycznymi.

Należy podkreślić, że oprócz ustawy z dnia 12 lipca 2024 r. zmieniającej ustawę o Krajowej Radzie Sądownictwa planowana jest również ogólna reforma KRS, która ma na celu odniesienie się do szerszego problemu statusu powołań sędziowskich dokonanych na wniosek KRS od 2018 r.

1.2. Projekt ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa poprzez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018–2025

Szeroki zakres rozwiązań mających na celu usunięcie systemowych nieprawidłowości zidentyfikowanych przez Trybunał w wyrokach w niniejszej grupie spraw, a w szczególności w wyroku pilotażowym w sprawie *Wałęsa p. Polsce*, został zawarty w projekcie ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa poprzez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018–2025.

Projekt ustawy nie został jeszcze wpisany do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów, jednak został już przedstawiony i udostępniony publicznie, wraz z uzasadnieniem, na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości ((zob. [tutaj](#))), w wersji z dnia 13 maja 2025 r. Na obecnym etapie nie jest możliwe wskazanie dokładnych ram czasowych procesu legislacyjnego, niemniej pozostaje on priorytetowy i należy podkreślić, że w dniu 31 lipca 2025 r. Minister Sprawiedliwości poinformował opinię publiczną podczas konferencji prasowej, że jego celem jest jak najszybsze przedłożenie uchwalonej ustawy do podpisu Prezydenta. Z tego samego powodu, aby nie przedłużać procesu legislacyjnego, wycofano wniosek o wydanie opinii przez Komisję Wenecką dotyczącej projektu ustawy. Należy jednak zaznaczyć, że wcześniejsze zalecenia Komisji Weneckiej w przedmiotowym zakresie zostały uwzględnione przy opracowywaniu projektu.

Główne motywy regulacji oraz jej najważniejsze cele zostały określone w preambule projektu ustawy, która stanowi: „w poczuciu odpowiedzialności za ochronę wolności i praw człowieka, odbudowanie konstytucyjnego stanu praworządności, zapoczątkowane działaniami Komisji Europejskiej skutkującymi zniesieniem Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, wprowadzeniem testu niezależności i wykluczeniem możliwości pociągania sędziów do odpowiedzialności dyscyplinarnej za kierowanie pytań prejudycjalnych do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej lub za przeprowadzenie testu niezależności innego sędziego, dążąc do realizacji podstawowych zasad, standardów oraz wartości demokratycznego państwa prawnego, zagwarantowania niezawisłości wszystkich sędziów, przywrócenia działania sądów ustanowionych na podstawie prawa i zapewnienia pełnej niezależności sądownictwa, podważonych wskutek pozbawienia Krajowej Rady Sądownictwa w latach 2018–2025 tożsamości konstytucyjnej, a także w celu przezwyciężenia bezprecedensowego kryzysu wymiaru sprawiedliwości w Polsce oraz wykonania licznych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, mając przede wszystkim na względzie zapewnienie obywatelom i wszystkim jednostkom prawa do sądu, poczucia pewności prawa oraz zaufania do sędziów i sądów.”.

Co więcej, zarówno projekt ustawy, jak i jego uzasadnienie wyraźnie wskazują, że celem regulacji jest wykonanie wyroku pilotażowego w sprawie *Wałęsa p. Polsce*, a zakres proponowanych rozwiązań został ukształtowany z uwzględnieniem wskazań Trybunału oraz odpowiedzi na zalecenia Komisji Weneckiej oraz wspólnej opinii Dyrekcji Generalnej ds. Praw Człowieka i Rządów Prawa Rady Europy z dnia 14 października 2024 r. dotyczącej europejskich standardów statusu sędziów, a także jej pilnej wspólnej opinii z dnia 8 maja 2024 r.

Projekt ustawy odnosi się w pierwszej kolejności do statusu wszystkich sędziów powołanych w postępowaniach z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym w wyniku reformy z 2017 r. oraz do orzeczeń wydanych z ich udziałem. Punktem wyjścia dla systemowego środka naprawczego w tym zakresie było założenie, że sędziowie powołani w wadliwej procedurze przed KRS zostali w istocie powołani wyłącznie na podstawie ustawy, a nie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a zatem nie korzystają w sposób niebudzący wątpliwości z konstytucyjnej ochrony nieusuwalności sędziów przewidzianej w Konstytucji oraz standardach europejskich.

Projekt ustawy reguluje ponadto kwestię Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego oraz instytucji skargi nadzwyczajnej, zgodnie ze wskazaniami Trybunału wyrażonymi w wyroku pilotażowym w sprawie *Wałęsa p. Polsce*. W szczególności przewiduje on:

- kompleksowe uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018–2025 przez KRS ukształtowaną w wyniku reformy z grudnia 2017 r., w odniesieniu do wszystkich sędziów, których uchwały te dotyczyły, z uwzględnieniem warunków i okoliczności właściwych dla różnych grup sędziów – co do zasady wszystkie uchwały KRS rekomendujące powołania sędziowskie zostają pozbawione mocy wiążącej, z wyjątkiem uchwał dotyczących określonej grupy sędziów (zob. pkt (1) poniżej). Zróżnicowane skutki wynikają z odmienności sytuacji prawnej poszczególnych grup osób powołanych na stanowiska sędziowskie w wadliwej procedurze. Rozwiązanie to uznano za proporcjonalne i wykonalne, z uwzględnieniem wyniku ważenia różnych, często sprzecznych wartości i interesów;
- podział sędziów objętych projektem ustawy na trzy główne grupy: (1) sędziowie początkujący, obejmujący ok. 1000 osób – tj. byli asesorzy sądowi, asystenci sędziów, referendarze sądowi oraz inne osoby, które zdały egzamin sędziowski i znalazły się w sytuacji ryzyka utraty możliwości objęcia stanowiska sędziego w przypadku rezygnacji z udziału w konkursach sędziowskich; ich status zostanie potwierdzony przez prawidłowo ukształtowaną KRS po jej ustanowieniu; (2) sędziowie powołani w wadliwej procedurze do innych lub wyższych sądów (ok. 1200 osób) – zostaną oni z mocy prawa przeniesieni na uprzednio zajmowane stanowiska, przy jednoczesnym delegowaniu ich na obecne stanowiska na okres dwóch lat; rozwiązanie to ma na celu zapewnienie możliwie niezakłóconego funkcjonowania sądów; w okresie delegacji będą oni uczestniczyć, z mocy prawa – z możliwością rezygnacji – w otwartych konkursach na wolne stanowiska sędziowskie; (3) osoby powołane na stanowiska sędziowskie z innych zawodów (prokuratorzy, adwokaci, radcowie prawni), które nie uzyskały statusu sędziego w innej procedurze niż z udziałem wadliwie ukształtowanej KRS (ok. 350 osób) – zostaną one całkowicie usunięte ze stanowisk sędziowskich; osoby te będą mogły powrócić do poprzednich zawodów oraz ubiegać się o stanowiska referendarzy sądowych; będą również uczestniczyć, z mocy prawa – z możliwością rezygnacji – w otwartych konkursach na wolne stanowiska sędziowskie. Ponowne przejście procedury konkursowej jest konieczne dla uzyskania wymaganej legitymacji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony na podstawie prawa;
- lista z podziałem sędziów na powyższe grupy zostanie ogłoszona przez Ministra Sprawiedliwości w dzienniku urzędowym; projekt przewiduje kontrolę sądową wpisu na tę listę – osoby objęte skutkami wpisu będą mogły zaskarżyć go do Sądu Najwyższego; odwołanie wnosi się w terminie dwóch tygodni od ogłoszenia listy; środek ten nie ma skutku wstrzymującego;
- uregulowanie zasad ponownych konkursów przed prawidłowo ukształtowaną KRS po obsadzeniu wolnych stanowisk pozostawionych przez sędziów przeniesionych lub pozbawionych statusu;
- uregulowanie statusu orzeczeń wydanych przez składy z udziałem sędziów powołanych w wadliwej procedurze – co do zasady orzeczenia te pozostają w mocy; jednakże jeżeli strony

kwestionowały status sędziego w toku postępowania i podniosły ten zarzut w apelacji, będą mogły złożyć wniosek o wznowienie postępowania w terminie jednego miesiąca od wejścia w życie ustawy; rozwiązanie to ma na celu wyważenie potrzeby stabilności orzeczeń i prawa do rozpoznania sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony na podstawie prawa;

- likwidację Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego – izba ta została uznana przez Trybunał za niespełniającą wymogu niezależności z art. 6 ust. 1 Konwencji; ponadto została utworzona w związku ze skargą nadzwyczajną (która również jest znoszona) i składa się wyłącznie z sędziów powołanych w wadliwej procedurze z udziałem KRS ukształtowanej w wyniku reformy z 2017 r.;
- likwidację skargi nadzwyczajnej – wobec zasadniczych wad tej procedury wskazanych przez Trybunał oraz jej ingerencji w zasadę stabilności orzeczeń uznano za właściwe usunięcie jej z porządku prawnego, który w każdym razie przewiduje już środki procesowe służące korygowaniu prawomocnych orzeczeń w przypadku stwierdzenia ich niezgodności z prawem.

1.3. Inne środki prawne

Inne działania o charakterze legislacyjnym podjęte przez rząd oraz parlament w kontekście przywracania praworządności w Polsce, istotne dla niniejszej grupy spraw, obejmują:

- wydanie przez Prezesa Rady Ministrów zarządzenia nr 652 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw przywracania praworządności oraz porządku konstytucyjnego. Głównymi zadaniami Zespołu są koordynowanie działań rządu, analiza zagadnień, składanie propozycji działań legislacyjnych związanych z przywracaniem praworządności oraz monitorowanie rzeczonych działań. W Zespole uczestniczą nie tylko przedstawiciele resortów odpowiedzialnych za obszar będący przedmiotem prac, ale również eksperci i przedstawiciele organów, organizacji, instytucji i innych podmiotów, współpracujący w dążeniu do przywrócenia praworządności. Posiedzenia Zespołu zwoływane są regularnie;
- przyjęcie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 20 grudnia 2023 r. uchwały w sprawie likwidacji skutków kryzysu konstytucyjnego w kontekście pozycji ustrojowej i funkcji Krajowej Rady Sądownictwa w demokratycznym państwie prawnym. Sejm wezwał członków KRS wybranych niezgodnie z przepisami Konstytucji RP do niezwłocznego zaprzestania działalności w Radzie, wskazując, że ich dalsze funkcjonowanie podważa porządek konstytucyjny Rzeczypospolitej Polskiej. Sejm oświadczył, że podejmie działania zmierzające do przywrócenia zgodności stanu prawnego ze standardami konstytucyjnymi i międzynarodowymi, oraz wezwał organy władzy publicznej, w szczególności Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, do niezwłocznego podjęcia działań mających na celu przywrócenie pozycji ustrojowej i funkcji Rady określonych w Konstytucji oraz właściwych w demokratycznym społeczeństwie;
- wydanie przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia z dnia 6 lutego 2024 r. zmieniającego rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Zmiana (§ 43 ust. 1a Regulaminu w nowym brzmieniu) przewiduje, że sprawy w przedmiocie wyłączenia sędziego w związku z okolicznościami dotyczącymi jego powołania nie będą przydzielane sędziom, którzy objęli stanowisko w wyniku rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej po reformie z 2017 r. Sędziowie ci nie będą uwzględniani w przydzielaniu spraw przez System Losowego Przydziału Spraw;
- uchwalenie przez Sejm RP w dniu 6 marca 2024 r. uchwały w sprawie statusu Trybunału Konstytucyjnego, stanowiącej element „pakietu rozwiązań uzdrawiających Trybunał Konstytucyjny” przedstawionego przez Ministra Sprawiedliwości;
- przyjęcie przez Radę Ministrów w dniu 18 grudnia 2024 r. uchwały nr 162 w sprawie przeciwdziałania negatywnym skutkom kryzysu konstytucyjnego w sądownictwie. W uchwale, w której przywołano cel wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w tym w niniejszej grupie spraw oraz w sprawie *Xero Flor*, Rada Ministrów uznała, że Trybunał Konstytucyjny w obecnym składzie jest niezdolny do wykonywania zadań określonych w art. 188 i 189 Konstytucji RP, a obowiązek ogłaszania orzeczeń Trybunału dotyczy wyłącznie aktów, które zostały przyjęte przez uprawniony organ w procedurze przewidzianej prawem – w związku z tym uznała za niedopuszczalne ogłaszanie dokumentów wydanych przez organ nieuprawniony,

ponieważ prowadziłoby to do utrwalenia stanu kryzysu praworządności. Ponadto Rada Ministrów stwierdziła, że stan sądownictwa w Polsce, który określany jest mianem „kryzysu praworządności”, wymaga systemowego rozwiązania i podjęcia działań naprawczych. W tym celu uznała, że Krajowa Rada Sądownictwa, ukształtowana na mocy reformy z 2017 r., nie jest organem dającym rękojmię niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej; stwierdził ponadto, że Sąd Najwyższy, orzekający w składach, w których zasiada osoba powołana do pełnienia urzędu w tym sądzie na wniosek KRS ukształtowanej na mocy reformy z 2017 r., nie spełnia wymogów niezależności i bezstronności. W związku z powyższym Rada Ministrów stwierdziła, że teksty aktów wydanych przez KRS i Sąd Najwyższy w wyżej wymienionych składach, które są ogłaszane w dziennikach urzędowych, powinny być uzupełnione następującą adnotacją, nieingerującą w treść samego aktu: „Zgodnie z wyrokami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach: Wałęsa przeciwko Polsce (skarga nr 50849/21), Reczkowicz przeciwko Polsce (skarga nr 43447/19), Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce (skarga nr 49868/19 i nr 57511/19), Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce (skarga nr 1469/20) i Grzęda przeciwko Polsce (skarga nr 43572/18), a także zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w tym wyrokiem z dnia 21 grudnia 2023 r., L.G. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, sprawa C-718/21, oraz wyrokiem z dnia 7 listopada 2024 r., C.W. S.A. i inni przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, sprawa C-326/23, Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) nie daje rękojmi niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej, a nieprawidłowości w procesie powoływania sędziów nie pozwalają na uznanie Sądu Najwyższego – orzekającego w składach, w których zasiadała osoba powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – za sąd ustanowiony na mocy ustawy.”.

1.4. Inne kwestie podniesione przez Komitet Ministrów Rady Europy w decyzji nr CM/Del/Dec(2024)1507/H46-21 z dnia 19 września 2024 r.

W odniesieniu do wezwania Komitetu Ministrów dotyczącego potrzeby przedstawienia środków zapewniających skuteczną kontrolę sądową uchwał Krajowej Rady Sądownictwa rekomendujących powołania sędziowskie Prezydentowi RP, która powinna również przewidywać skutek zawieszający na czas tej kontroli (punkt 8 decyzji z dnia 19 września 2024 r.), rząd wskazuje, że obecnie brak jest przepisów umożliwiających taki tryb kontroli. Jednocześnie należy zauważyć, że zgodnie z art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa, uczestnik postępowania może odwołać się do Sądu Najwyższego z powodu sprzeczności uchwał KRS z prawem; jednak właściwą izbą do rozpoznania takiego odwołania jest obecnie Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Ponadto środek ten nie przysługuje w indywidualnych sprawach dotyczących powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego.

W odniesieniu do kwestii zapewnienia ochrony prezesów i wiceprezesów sądów przed arbitralnym odwołaniem, w tym poprzez wprowadzenie kontroli sądowej oraz opracowanie przepisów przewidujących kontrolę sądową wygaśnięcia z mocy prawa mandatu sędziów będących członkami prawidłowo ukształtowanej KRS (pkt 10 decyzji), rząd wskazuje, że obecnie nie są planowane zmiany art. 27 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Jednocześnie kontynuowane są prace nad nowelizacją tej ustawy w zakresie tzw. rozwiązań „pomostowych”, dotyczących m.in. procedury powoływania prezesów i wiceprezesów sądów, w tym poprzez zwiększenie udziału samorządu sędziowskiego.

Wreszcie, odnosząc się do sugestii Komitetu Ministrów, aby rozważyć wprowadzenie niesuspensywnego środka odwoławczego w celu zbadania proponowanego wygaśnięcia mandatu obecnych członków KRS, należy wskazać, że nie jest możliwe ustanowienie sądowej weryfikacji legalności zmiany statusu prawnego jednostki jako członka KRS, jeżeli skutek ten następuje *ex lege*, a nie w wyniku decyzji podjętej przez organ – w takim przypadku legalność takiej decyzji podlegałaby kontroli sądowej. Kontrola sądowa w pierwszym przypadku musiałaby przybrać formę kontroli legalności aktu prawnego, co jest zadaniem Trybunału Konstytucyjnego, a właściwym środkiem odwoławczym w tym zakresie jest skarga konstytucyjna.

Choć – jak potwierdził Trybunał (m.in. w sprawie *Grzęda*) – wygaśnięcie mandatu sędziego-członka KRS mieści się w kategorii sporu o prawa obywatelskie, należy pamiętać, że rozstrzygnięcie takiego sporu również ograniczałoby się wyłącznie do kwestii o charakterze cywilnoprawnym (jak np. odszkodowanie z tytułu działalności prawotwórczej państwa na podstawie art. 417¹ § 1 Kodeksu cywilnego) i nie rodziłoby skutków w sferze prawa publicznego. Z pewnością sądowe rozstrzygnięcie sporu cywilnego nie mogłoby przesądzić o tym, że skutek, który nastąpił *ex lege* – jak wygaśnięcie kadencji w organie – w istocie nie nastąpił. Z drugiej strony, derogacja przepisu prawnego przez Trybunał Konstytucyjny w większości przypadków nie byłaby wystarczająca do odwrócenia skutków jego zastosowania. Zatem, gdyby wygaśnięcie kadencji nastąpiło z mocy prawa, to zarówno odwrócenie tego skutku, jak i przywrócenie do członkostwa w tym organie wymagałoby interwencji prawodawcy i stworzenia odpowiedniej normy prawnej.

W związku z powyższym należy rozważyć, czy ustanowienie szczególnej procedury sądowej kontroli wygaśnięcia mandatów członków KRS z mocy prawa jest rzeczywiście konieczne. W ocenie rządu, biorąc pod uwagę nadzwyczajny charakter wygaśnięcia mandatów z mocy prawa wprowadzonego nowelizacją z 2017 r. ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, która nie stworzyła systemowego mechanizmu kształtowania składu Rady, takie rozwiązanie nie wydaje się konieczne.

2. Działania pozaprawne

19 lutego 2024 r. rząd przyjął Plan Działań Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie przywracania praworządności, który został przedstawiony następnego dnia przez Ministra Sprawiedliwości RP podczas posiedzenia Rady ds. Ogólnych Unii Europejskiej. Główne punkty planowanej reformy dotyczyły Krajowej Rady Sądownictwa, Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego oraz rozdzielenia funkcji Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego.

Minister Sprawiedliwości wystosował pismo do sędziów-koordynatorów ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w sądach okręgowych, zwracając uwagę na standardy wynikające z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie niezależności sądownictwa.

3. Tłumaczenie i rozpowszechnianie wyroku

Wszystkie wyroki w niniejszej grupie spraw (*Reczkowicz p. Polsce, Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce, Advance Pharma Sp. z o. o. p. Polsce, Broda i Bojara p. Polsce, Grzęda p. Polsce* oraz wyrok pilotażowy w sprawie *Wałęsa p.o Polsce*) zostały przetłumaczone na język polski i opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości pod adresem <https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>. Polskie tłumaczenia wyroków są również dostępne w bazie danych HUDOC. Ponadto informacje o przedmiotowych wyrokach zamieszczono w dziale aktualności na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz w newsletterze Ministerstwa Sprawiedliwości, który był dystrybuowany do wszystkich sądów, prokuratur i jednostek organizacyjnych służby więziennej.

4. Działania uświadamiające i szkoleniowe

W odniesieniu do działań upowszechniających należy wskazać, że Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury mogła rozpocząć działalność szkoleniową dopiero od 2022 r., biorąc pod uwagę moment uprawomocnienia się omawianych orzeczeń. Mając na uwadze te ramy czasowe, rząd pragnie wskazać na następujące szkolenia tematyczne:

- w 2023 r.: „Wdrażanie orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach polskich – Wybór i analiza orzecznictwa” (kod szkolenia O8/23). Szkolenie odbyło się online i składało się z dwóch sesji. Podczas sesji w dniu 9 listopada 2023 r. poruszono tematykę analizy orzeczeń w sprawach *Żurek p. Polsce, Grzęda p. Polsce* oraz *Advance Pharma Sp. z o. o. p. Polsce*. Szkolenie było przeznaczone dla sędziów i asesorów sądowych wykonujących obowiązki sędziowskie w wydziałach: cywilnym, gospodarczym, pracy, ubezpieczeń społecznych, rodzinnym i ds. nieletnich. W szkoleniu wzięło udział łącznie 57 osób, w tym 42 sędziów, 6 asesorów sądowych, 2 referendarzy sądowych, 1 prokurator i 2 asesorów prokuratorskich;
- w 2024 r.: „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczące Polski” (kod O5/24/1). Szkolenie odbyło się online i obejmowało oddzielne sesje dla prawników

specjalizujących się w prawie cywilnym i karnym. Grupa cywilna uczestniczyła w szkoleniu w dniu 30 września 2024 r., a druga grupa – 21 października 2024 r. Oprócz ogólnych zagadnień dotyczących Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz standardów ochrony praw człowieka, omówiono również zagadnienia szczegółowe związane z art. 6, 8, 10 i 13 Konwencji, w tym wyroki Trybunału w sprawach *Żurek p. Polsce*, *Grzęda p. Polsce*, *Advance Pharma Sp. z o. o. p. Polsce*. Grupa prawa cywilnego liczyła 27 osób, w tym 19 sędziów, 2 asesorów sądowych, 5 prokuratorów i 1 asesora prokuratorskiego.

- w 2025 r. planowane są kolejne dwa szkolenia upowszechniające orzecznictwo Trybunału:

„Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej i Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w orzecznictwie sądów krajowych i europejskich” (kod O9/25). Szkolenie będzie prowadzone online (e-seminarium) i będzie składać się z dwóch edycji, zaplanowanych na 14 i 28 listopada 2025 r. Koncentrować się będzie na orzecznictwie Trybunału w odniesieniu do Polski. Szkolenie jest skierowane do sędziów, asesorów sądowych, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, prokuratorów, asesorów prokuratorskich i asystentów prokuratorskich.

„Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach karnych – wybór i analiza orzecznictwa” (kod O10/25/1). Szkolenie odbędzie się online i jest zaplanowane na 5 grudnia 2025 r. Koncentrować się będzie na najnowszych orzeczeniach Trybunału i ich wpływie na krajową praktykę sądową. Wybór omawianych spraw nie został jeszcze określony. W szkoleniu weźmie udział 100 osób spośród sędziów, asesorów sądowych, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, prokuratorów, asesorów prokuratorskich i asystentów prokuratorów.

III. Wnioski pożądanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że środki indywidualne w sprawach *Broda i Bojara*, *Grzęda* i *Wałęsa* wydają się powiązane ze środkami generalnymi i powinny być badane w ich kontekście. Rząd zobowiązuje się również do informowania Komitetu Ministrów o wdrażaniu planowanych i zrealizowanych środkach generalnych w celu wypełnienia przez Polskę zobowiązań wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Opis sprawy

Rogalski p. Polsce, skarga nr. 8257/13, wyrok z 23 marca 2023 r., ostateczny 23 czerwca 2023 r.

W sprawie *Rogalski p. Polsce* Trybunał orzekł, że doszło do naruszenia art. 10 Konwencji (prawo do wolności wyrażania opinii) spowodowanego nieuzasadnionym zastosowaniem środków dyscyplinarnych wobec profesjonalnego pełnomocnika procesowego. Skarżący, wykonujący zawód adwokata, został uznany za winnego przewinienia dyscyplinarnego, polegającego na braku umiaru, współmierności i oględności przy składaniu zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia czynu zabronionego. Organy dyscyplinarne wymierzyły skarżącemu karę pieniężną w wysokości 2400 PLN oraz roczny zakaz wykonywania patronatu adwokackiego. W sprawie orzekał Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w Warszawie, a jego orzeczenie zostało następnie utrzymane w mocy przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury. W dniu 8 lipca 2015 r. Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną wniesioną przez skarżącego jako oczywiście bezzasadną.

Trybunał wskazał, że sądy dyscyplinarne, uznając skarżącego winnym nieetycznego postępowania i nakładając na niego karę finansową, nie uzasadniły wystarczająco swoich decyzji i przekroczyły przysługujący im margines oceny (naruszenie art. 10 Konwencji).

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
535 EUR	9 750 EUR	550 EUR	10 835 EUR
Termin płatności: 23.09.2023 r.			Wypłacono: 23.08.2023 r.

2. Środki indywidualne

Trybunał przyznał skarżącemu zadośćuczynienie za szkodę niemajątkową, a także kwotę mającą zrekompensować szkodę majątkową (równowartość kary pieniężnej nałożonej na skarżącego w toku postępowania przed sądem dyscyplinarnym, tj. 2400 PLN). Wydaje się, że naruszenie miało charakter incydentalny.

Zgodnie z art. 95n ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1651 z późn. zm.) do postępowania dyscyplinarnego w sprawach nieuregulowanych w ustawie z 1982 r. stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego. W konsekwencji skarżący jest uprawniony do złożenia wniosku o wznowienie krajowego postępowania dyscyplinarnego na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. **Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka stanowi odrębną podstawę do wznowienia krajowego postępowania karnego.**

Jak dotąd skarżący nie skorzystał z tego uprawnienia. **Należy podkreślić, że możliwość wnioskowania o takie wznowienie nie jest ograniczona czasowo. Wynika to z faktu, że wznowianie postępowań ma na celu rehabilitację prawną osoby uznanej za winną w wyniku pomyłki sądowej.**

Ponadto zgodnie z art. 95l ust. 4 ustawy – Prawo o adwokaturze usunięcie wzmianki o ukaraniu dyscyplinarnym następuje z urzędu po upływie:

- 1) 3 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego karę upomnienia, karę nagany lub karę pieniężną,
- 2) 5 lat od odbycia kary zawieszenia w czynnościach zawodowych,
- 3) 15 lat w stosunku do adwokata od dnia uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego orzekającego karę wydalenia z adwokatury – jeżeli adwokat nie zostanie w tym czasie ukarany lub nie zostanie wszczęte przeciwko niemu postępowanie dyscyplinarne.

W sprawie skarżącego w dniu 9 października 2024 r. Dziekan Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie, działając na podstawie art. 95§ ust. 4 pkt 1 i ust. 6 ustawy – Prawo o adwokaturze oraz § 30 Regulaminu organizacji i funkcjonowania okręgowych rad adwokackich, wydał zarządzenie stwierdzające zatarcie ukarania dyscyplinarnego skarżącego wynikającego z prawomocnego orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w Warszawie z dnia 13 listopada 2013 r., sygn. akt SD 46/13, (tj. w sprawie, która stanowiła podstawę do złożenia skargi do ETPC). Dziekan zdecydował również o usunięciu z akt osobowych skarżącego informacji dotyczących ukarania dyscyplinarnego wraz ze wszelkimi odnośnymi dokumentami.

Takie same działania podjęto w dniu 30 października 2024 r. co do innej kary dyscyplinarnej, nałożonej na skarżącego orzeczeniem Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w Warszawie z dnia 14 października 2015 r.

Co więcej, wszelkie dokumenty związane z tymi karami dyscyplinarnymi (tj. dokumenty powiązane z postępowaniem dyscyplinarnym zakończonym wydaniem orzeczenia nakładającego karę) zostały następnie zniszczone.

Ponadto Wicedziekan Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie potwierdził, że skarżący nie był karany dyscyplinarnie w innych postępowaniach niż te wyszczególnione powyżej.

W świetle powyższego żadne inne indywidualne środki nie wydają się konieczne.

II. Środki generalne

1. Środki prawne

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy – Prawo o adwokaturze adwokat przy wykonywaniu zawodu adwokackiego korzysta z wolności słowa i pisma w granicach określonych przez zadania adwokatury i przepisy prawa. Nadużycie tej wolności, stanowiące ściganą z oskarżenia prywatnego zniewagę lub zniesławienie strony, jej pełnomocnika lub obrońcy, kuratora, świadka, biegłego lub tłumacza, podlega ściganiu tylko w drodze dyscyplinarnej.

Zgodnie z art. 80 ww. ustawy adwokaci i aplikanci adwokaccy podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie sprzeczne z prawem, zasadami etyki lub godnością zawodu oraz za naruszenie swoich obowiązków zawodowych; adwokaci podlegają również odpowiedzialności dyscyplinarnej za niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia. Kary za naruszenie zasad etyki zawodowej są określone w art. 81 i obejmują upomnienie, naganą, karę pieniężną, zawieszenie w czynnościach zawodowych na czas od trzech miesięcy do pięciu lat, wydalenie z adwokatury oraz zakaz wykonywania patronatu obowiązujący od roku do pięciu lat.

Ponadto Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej) uchwalony przez Naczelną Radę Adwokacką w dniu 10 października 1998 r. zobowiązuje adwokatów do strzeżenia godności zawodu adwokackiego (§ 1 ust. 3). Naruszenie godności zawodu adwokackiego definiuje się jako zachowanie, które mogłoby, między innymi, podważyć zaufanie do zawodu (§ 1 ust. 2). § 14 kodeksu etyki stanowi, że adwokaci odpowiadają za formę i treść swoich pism procesowych. Zgodnie z § 15 kodeksu „adwokat nie ponosi odpowiedzialności za zgodność z prawdą faktów podanych mu przez klienta, powinien jednak zachować umiar w formułowaniu okoliczności drastycznych lub mało prawdopodobnych”. Zgodnie z § 17 Kodeksu „adwokat, mając zagwarantowaną przy wykonywaniu czynności zawodowych wolność słowa, powinien zachować umiar, współmierność i oględność w wypowiedziach (...) wobec sądu, organów oraz instytucji [państwowych] (...), tak aby nie uchybić zasadzie godności zawodu”.

2. Rozpowszechnianie wyroku

Rząd zauważa, że Trybunał nie zakwestionował wyżej wymienionych przepisów krajowych dotyczących zasad etyki zawodowej adwokatów, a jedynie sposób, w jaki zostały one zinterpretowane przez władze Izby Adwokackiej, a następnie przez Sąd Najwyższy. Co za tym idzie, biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, upowszechnianie wyroku i działania edukacyjne wydają się być odpowiednie i wystarczające.

W tym kontekście należy zauważyć, że wyrok został przetłumaczony na język polski i opublikowany (zarówno w języku angielskim, jak i polskim) na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (www.gov.pl/sprawiedliwosc) w sekcji poświęconej orzecznictwu Trybunału. Tłumaczenie zostanie

również udostępnione w bazie danych HUDOC w niedalekiej przyszłości. Informacja o wyroku została również zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Aktualności”.

Co więcej, sprawa *Rogalski p. Polsce* została opisana (wraz z innymi wyrokami i decyzjami Trybunału wydanymi przeciwko Polsce w pierwszej połowie 2023 r.) w newsletterze przygotowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Newsletter jest wysyłany do ponad 2 tys. odbiorców – głównie prokuratorów, sądów, zakładów karnych, komorników, rozgłośni radiowych, dziennikarzy i osób prywatnych.

W styczniu 2024 r. do Sądu Najwyższego został wysłany dodatkowy wniosek o upowszechnienie wyroku. W dniu 6 lutego 2024 r. Sąd Najwyższy potwierdził, że angielska wersja wyroku wraz z jego polskim tłumaczeniem została rozpowszechniona pocztą elektroniczną wśród wszystkich sędziów Sądu Najwyższego. E-mail zawierał również skrótową informację o treści wyroku i o źródle naruszenia postanowień Konwencji.

Informacja o wyroku została też przesłana do Naczelnej Rady Adwokackiej z prośbą o podjęcie działań zmierzających do jego rozpowszechnienia wśród organów samorządu adwokackiego. Zgodnie z informacją otrzymaną z Adwokatury, pismo Pełnomocnika Rządu RP zostało przekazane do centralnego organu dyscyplinarnego Adwokatury. Dodatkowo w dniu 14 marca 2024 r. Naczelna Rada Adwokacka przekazała przedmiotowy wyrok do okręgowych rad adwokackich, rzeczników dyscyplinarnych izb adwokackich oraz sądów dyscyplinarnych izb adwokackich.

W tych okolicznościach żadne inne ogólne środki nie wydają się konieczne.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w niniejszej sprawie nie są konieczne dalsze środki indywidualne, a opisane powyżej środki o charakterze ogólnym, w szczególności edukacyjne i upowszechniające, będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Opis sprawy

Andrzej Ruciński p. Polsce, skarga nr 22716/12, wyrok z 5 października 2023 r., ostateczny 19 lutego 2024 r.

Sprawa dotyczy nieproporcjonalnej ingerencji organów podatkowych w działalność gospodarczą skarżącego oraz odmowy przyznania mu przez sądy krajowe odszkodowania za utracone zyski z działalności gospodarczej, poniesione w związku z decyzjami organów podatkowych, które następnie zostały uznane za bezprawne i uchylone (naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji).

W niniejszej sprawie na działalność gospodarczą skarżącego nałożono szereg ograniczeń (ustanowienie hipotek na jego nieruchomościach, zamrożenie rachunków bankowych jego firmy i zajęcie samochodów) w następstwie decyzji organów podatkowych, wydanych między majem 2003 r. a sierpniem 2004 r., dotyczących zabezpieczenia w postaci zajęcia majątku oraz określających zobowiązanie podatkowe skarżącego z tytułu podatku akcyzowego. Ograniczenia te wpłynęły na wykonywanie przez niego prawa własności do majątku przedsiębiorstwa i majątku prywatnego, a ostatecznie doprowadziły do utraty działalności gospodarczej. Przedmiotowe decyzje podatkowe zostały później (w kwietniu 2006 r.) uznane za bezzasadne i uchylone. Szkoda poniesiona przez przedsiębiorstwo skarżącego nie została naprawiona, ponieważ jego powództwo cywilne o odszkodowanie przeciwko Skarbowi Państwa zostało oddalone przez sąd krajowy drugiej instancji (sąd pierwszej instancji uwzględnił roszczenie skarżącego). Sąd krajowy wskazał na istnienie rozbieżności w wykładni przepisów regulujących kwestię podniesioną w przedmiotowej sprawie i stwierdził, że wybór jednej z tych interpretacji przez organy podatkowe w sprawie skarżącego był uzasadniony, a zatem błąd prawny popełniony przez te organy podatkowe nie miał charakteru oczywistego.

W wyroku Trybunał przyznał, że środki pociągające za sobą zajęcie własności skarżącego miały na celu zapewnienie uiszczenia podatku akcyzowego należnego z tytułu prowadzonej przez niego działalności gospodarczej i uznał, że ograniczenie prawa skarżącego do poszanowania swego mienia nie jest samo w sobie przedmiotem krytyki. Jednakże środki te w nieuzasadniony sposób ograniczyły zdolność skarżącego do zarządzania swoją własnością, w szczególności biorąc pod uwagę przewlekły charakter postępowania oraz fakt, że władze krajowe nie rozważyły w wystarczającym stopniu możliwości podjęcia mniej inwazyjnych środków w odniesieniu do własności skarżącego. Trybunał stwierdził również bezpośredni związek między szkodą poniesioną przez skarżącego a środkami zarządzonymi przez organy podatkowe. W związku z tym, zdaniem Trybunału, skarżący poniósł istotne konsekwencje finansowe rozbieżnej praktyki organów publicznych, podczas gdy to na państwie spoczywa odpowiedzialność za błędy lub zaniechania wynikające z ich działań.

Podsumowując, Trybunał stwierdził, że ograniczenia nałożone na majątek prywatny i majątek przedsiębiorstwa skarżącego, trwające przez okres trzech lat, stanowiły dla niego indywidualne i nadmierne obciążenie, naruszając tym samym „sprawiedliwą równowagę” między ochroną prawa własności a wymogami interesu powszechnego, co ostatecznie doprowadziło do naruszenia art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

Trybunał orzekł, że kwestia słusznego zadośćuczynienia nie była gotowa do rozstrzygnięcia w momencie wydania wyroku i odłożył tę kwestię na później. Obecnie przed Trybunałem toczy się postępowanie dotyczące zastosowania art. 41 Konwencji.

Biorąc pod uwagę okoliczności niniejszej sprawy, w szczególności fakt, że kwestionowane przepisy prawne zostały uchylone w dniu 1 maja 2004 r. i nie obowiązują już, rząd jest zdania, że w przedmiotowej sprawie nie są konieczne żadne inne środki indywidualne poza wypłatą słusznego zadośćuczynienia, po ustaleniu jego wysokości przez Trybunał zgodnie z art. 41 Konwencji.

II. Środki generalne

1. Środki prawne

(1) Rząd pragnie zauważyć, że działania organu egzekucyjnego w niniejszej sprawie, tj. Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w Szczecinie, były konsekwencją decyzji o zabezpieczeniu wydanych przez organ podatkowy na podstawie art. 33 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, oraz późniejszych decyzji ustalających zobowiązania podatkowe od podatku akcyzowego.

Zasady prowadzenia postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego określa ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (dalej „ustawa z 1966 r.”). Zgodnie z art. 155a § 1 ustawy z 1966 r. właściwy organ stosuje środki zabezpieczające na wniosek wierzyciela i na podstawie wydanego przez niego zarządzenia zabezpieczenia. Organy egzekucyjne są zobowiązane do podjęcia skutecznych działań zmierzających do realizacji wniosku, tj. do zajęcia składników majątkowych, które zabezpieczą całą kwotę dochodzonego zobowiązania. Należy zauważyć, że w ramach postępowania zabezpieczającego organ egzekucyjny nie jest uprawniony do badania zasadności postanowienia o zabezpieczeniu, ponieważ byłoby to równoznaczne z umożliwieniem zainteresowanemu zaskarżania ostatecznych decyzji poza specjalnymi procedurami regulującymi takie postępowanie.

Organ egzekucyjny ma ograniczone możliwości badania spraw, jego kognicja ogranicza się tylko i wyłącznie do zagadnień związanych z samym wykonaniem aktu administracyjnego albo brakiem możliwości jego wykonania. Nie jest on jednak uprawniony do retroaktywnego badania prawidłowości sposobu, w jaki prawa i obowiązki podatnika zostały skonkretyzowane w fazie jurysdykcyjnej. W konsekwencji organ egzekucyjny nie może powoływać się na kwestie związane z ustaleniami faktycznymi i zastosowaniem do nich przepisów prawa materialnego. Punktem wyjścia dla organu egzekucyjnego jest wykonywany akt administracyjny. Dopóki decyzja zabezpieczająca znajduje się w obrocie prawnym, organ prowadzący postępowanie zabezpieczające jest nią związany. W żadnym przypadku nie może samodzielnie dokonywać jej weryfikacji.

W wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 21 kwietnia 2011 r., sygn. akt III SA/Wa 2089/10, sąd ten uznał, że „postępowanie zabezpieczające prowadzone przez organ egzekucyjny w trybie ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (art. 155a tej ustawy) jest postępowaniem wykonawczym w stosunku do decyzji o zabezpieczeniu wydanej w trybie art. 33 O.p. Decyzja o zabezpieczeniu pełni tymczasowe funkcje podejmowanych w postępowaniu rozpoznawczym decyzji wymiarowych, a więc zastępujących okresowo decyzje określające lub ustalające zobowiązanie podatkowe. Dlatego też podnoszone przez Pełnomocnika Skarżącej zarzuty nieistnienia przesłanek do zabezpieczenia podlegają rozpatrzeniu przez organ podatkowy w postępowaniu w sprawie zabezpieczenia, a nie w postępowaniu zabezpieczającym”.

(2) Rząd zauważa ponadto, że istota naruszenia praw człowieka stwierdzonego przez Trybunał w niniejszej sprawie koncentruje się na decyzjach dotyczących wymiaru podatku akcyzowego, które zostały wydane w dniu 2 sierpnia 2004 r., a następnie uchylone w dniu 24 kwietnia 2006 r. (decyzja z dnia 19 maja 2003 r. ma charakter incydentalny w stosunku do nich). Przyczyną uchylecia przedmiotowych decyzji było współwystępowanie w praktyce organów podatkowych dwóch sprzecznych linii orzeczniczych odnoszących się do przepisów mających zastosowanie w sprawie. **Problem sprowadza się zatem do niestabilnej praktyki organów podatkowych w stosowaniu przepisów szczególnego prawa podatkowego (w tym przypadku w zakresie podatku akcyzowego).**

Ta niestabilność doprowadziła w konsekwencji do długotrwałego zajęcia składników majątkowych skarżącego, co skutkowało poniesieniem przez niego szkody, podczas gdy w ocenie Trybunału to państwo powinno ponosić negatywne konsekwencje rozbieżności w praktyce organów podatkowych. **Zdaniem rządu, kluczowe znaczenie w sprawie ma wobec tego sama rozbieżność w praktyce stosowania określonych przepisów, a nie jej logiczne następstwa w postaci – w tym przypadku zabezpieczenia zobowiązania podatkowego.**

Rząd pragnie podkreślić, że stan prawny, będący przedmiotem wyroku Trybunału, uległ zmianie, ponieważ przepisy, na podstawie których organy podatkowe wydają decyzje wymiarowe, ustalające zobowiązanie podatkowe skarżącego w podatku akcyzowym, utraciły moc.

Przepisy ustawy z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 marca 2002 r. w sprawie podatku akcyzowego, które stanowiły podstawę prawną decyzji wymiarowych **utraciły moc**, gdyż obowiązywały przed wstąpieniem

Polski do Unii Europejskiej. Regulacje zmieniły się 1 maja 2004 r. **Aktualnie w przepisach o podatku akcyzowym brak jest odpowiedników regulacji, które były podstawą wydania ww. decyzji wymiarowych.**

(3) Należy również zauważyć, że przedmiotowa sprawa odnosi się do stanu prawnego sięgającego 2003 r. – środowisko instytucjonalne polskiego systemu podatkowego uległo w tym czasie przeobrażeniom znacznym na tyle, że trudno odnosić współczesne polskie prawo podatkowe do stanu sprzed 20 lat.

Faktem jest, że ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa w istocie nie reguluje kwestii mających znaczenie dla stwierdzonego przez Trybunał naruszenia praw człowieka w przedmiotowej sprawie.

W przedmiocie decyzji o zabezpieczeniu wskazać należy, iż jej wydanie stanowi naturalną pochodną (i) dokonywania wymiaru kwoty (przybliżonej kwoty) zobowiązania podatkowego przez organ podatkowy oraz (ii) uzasadnionej obawy niewykonania tego zobowiązania z określonych przyczyn.

Wobec powyższego, element sporny w przedmiotowej sprawie nie wynika z przepisów Ordynacji podatkowej. (dotyczy bowiem istnienia niezapłaconego zobowiązania podatkowego, a nie oceny zagrożenia jego wykonania). Co istotne, w przedmiotowej sprawie, Ordynacja podatkowa nie definiuje zdarzeń, których zaistnienie przekłada się na powstanie zobowiązania podatkowego - w istocie w przedmiotowej sprawie jest to materia ustawy regulującej podatek akcyzowy.

Formy wykonania decyzji o zabezpieczeniu określa z kolei art. 33d Ordynacji podatkowej. Rząd pragnie podkreślić, że przepis ten od 2003 r. przeszedł już daleko idącą metamorfozę prawną. Od 1 stycznia 2009 r. istotnie rozszerzono możliwość korzystania przez podatników z tzw. dobrowolnego zabezpieczenia, które charakteryzuje się mniejszą dolegliwością niż tzw. zabezpieczenie przymusowe. Co więcej, w świetle art. 33d, 33f i 33g Ordynacji podatkowej podatnik (strona postępowania podatkowego) posiada szerokie uprawnienia umożliwiające mu wpłynięcie na ostateczną formę zabezpieczenia. W szczególności może wystąpić z wnioskiem o przyjęcie zabezpieczenia dobrowolnego, które ma pierwszeństwo przed zabezpieczeniem przymusowym, jak też może wybrać sposób wykonania zabezpieczenia dobrowolnego.

Dlatego, w ocenie rządu **obecnie w Ordynacji podatkowej istnieją regulacje umożliwiające zmniejszenie dolegliwości dokonywanego zabezpieczenia, co stanowi adekwatną odpowiedź na zarzut nieproporcjonalności dolegliwości poniesionej przez skarżącego w przedmiotowej sprawie.**

(4) Przepisy zawarte w ustawie z 1966 r. zasadniczo nie stanowią źródła obowiązków publicznoprawnych, gdyż służą przymusowemu wykonaniu bądź zabezpieczeniu wykonania obowiązków nałożonych na podstawie przepisów prawa materialnego, m. in. w drodze decyzji właściwych organów.

Zgodnie z art. 29 § 1 ustawy z 1966 r. organ egzekucyjny bada z urzędu dopuszczalność egzekucji administracyjnej. Organ ten nie jest natomiast uprawniony do badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tytułem wykonawczym. W postępowaniu egzekucyjnym organ egzekucyjny nie bada zatem zasadności nałożenia na zobowiązanego obowiązku – jego rolą jest zapewnienie jego wykonania.

Należy przy tym jednak podkreślić, że **przepisy ustawy z 1966 r. przewidują mechanizmy umożliwiające prowadzenie działalności gospodarczej pomimo wszczętej egzekucji administracyjnej.** Zgodnie z zasadami wyrażonymi w art. 7 § 1 i 2 tej ustawy organ egzekucyjny stosuje środki egzekucyjne przewidziane w ustawie i są to środki, które prowadzą bezpośrednio do wykonania obowiązku, a spośród kilku takich środków – środki najmniej uciążliwe dla zobowiązanego.

Zasady te mają charakter fundamentalny i funkcjonują na gruncie przedmiotowej ustawy od jej uchwalenia. Jeżeli zobowiązany uzna, że zastosowany przez organ egzekucyjny środek, w ramach którego dokonano czynności egzekucyjnej, jest zbyt uciążliwy, może wnieść skargę na czynność egzekucyjną (art. 54 § 1 pkt 2 ustawy). Przy czym w uzasadnionych przypadkach w związku z wniesieniem skargi na czynność egzekucyjną **możliwe jest wstrzymanie dalszej realizacji środka egzekucyjnego** (art. 54 § 7 zdanie drugie ustawy). Ponadto organ egzekucyjny może zwolnić z egzekucji na wniosek zobowiązanego określone składniki majątkowe (art. 13 § 1 ustawy). Ustawa z 1966 r. określa też przedmioty, wierzytelności i prawa majątkowe, które z mocy prawa nie podlegają egzekucji (art. 8 § 1 i 1a oraz art. 8a ustawy).

Ponadto wynikający z zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego zakaz wypłat z tego rachunku bez zgody organu egzekucyjnego, nie dotyczy wypłat na bieżące wynagrodzenia za pracę oraz na zasądzone

alimenty i renty o charakterze alimentacyjnym zasądzone tytułem odszkodowania. Wypłata na wynagrodzenia za pracę może nastąpić po złożeniu bankowi odpisu listy płac lub innego wiarygodnego dowodu, a wypłata alimentów lub renty o charakterze alimentacyjnym - tytułu stwierdzającego obowiązek zobowiązanego do płacenia alimentów lub renty. Bank dokonuje wypłat alimentów lub renty do rąk osoby uprawnionej do tych świadczeń (art. 81 § 4 ustawy z 1966 r.). Przepis § 4 stosuje się również do podatku dochodowego od osób fizycznych oraz składek na ubezpieczenie społeczne, należnych od dokonywanych wypłat na bieżące wynagrodzenia (art. 81 § 5 ustawy).

W przypadku zajęcia ruchomości ustawa z 1966 r. pozwala pozostawić zajęte ruchomości pod dozorem zobowiązanego, któremu służy prawo zwykłego ich używania niepowodującego utraty wartości ruchomości (art. 100 § 1 i art. 101 § 1 ustawy).

Zobowiązany może zatem podjąć działania, które pozwalają na zmianę zastosowanego środka egzekucyjnego, przy jednoczesnym zapewnieniu funkcjonowania jego przedsiębiorstwa w związku z pozostawieniem mu do użytkowania zajętych pojazdów czy urządzeń potrzebnych do wykonywania działalności gospodarczej oraz udostępnieniem środków na wynagrodzenia pracowników.

Ustawa z 1966 r. przewiduje odpowiedzialność odszkodowawczą za szkody wyrządzone wskutek niezgodnego z przepisami prawa wszczęcia lub prowadzenia egzekucji administracyjnej lub postępowania zabezpieczającego. Zgodnie z art. 168b § 1 zobowiązany może dochodzić za takie szkody odszkodowania od organu egzekucyjnego lub wierzyciela na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego.

Przepisy działu I ustawy z 1966 r. oraz jej art. 168d stosuje się odpowiednio w postępowaniu zabezpieczającym na mocy art. 166b a zgodnie z jej art. 164 § 4 do zajęcia zabezpieczającego stosuje się odpowiednio przepisy o zajęciu egzekucyjnym m. in. rachunków bankowych i ruchomości. Wskazane wyżej przepisy mają zatem zastosowanie w postępowaniu zabezpieczającym.

Biorąc pod uwagę przytoczone wyżej argumenty, rząd jest zdania, że nie zachodzi potrzeba dokonania odpowiednich zmian prawa lub praktyki jego stosowania na skutek wydania przedmiotowego wyroku Trybunału.

2. Publikacja i upowszechnienie wyroku Trybunału

Wyrok Trybunału w sprawie *Ruciński p. Polsce* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/listByYear,2.html?ComplainantYear=2023>). Tłumaczenie zostało również rozestane do wszystkich prezesów sądów apelacyjnych z prośbą o dalsze jego rozpowszechnienie wśród wszystkich sędziów sądów powszechnych.

W ramach działań uświadamiających Krajowa Administracja Skarbowa planuje przygotowanie materiałów informacyjnych dotyczących wyroku w sprawie *Ruciński p. Polsce* i udostępnienie ich organom podatkowym, aby zapobiec podobnym nieprawidłowościom w przyszłości.

Jak wskazano powyżej, **zmianie uległ stan prawny, będący przedmiotem orzeczenia Trybunału w sprawie *Ruciński p. Polsce***. Aktualnie w przepisach o podatku akcyzowym brak jest odpowiedników regulacji, które były podstawą wydania ww. decyzji wymiarowych. W związku z tym działania szkoleniowe i edukacyjne w tym zakresie nie znajdują obecnie uzasadnienia. Rząd nie identyfikuje również takiej potrzeby w zakresie postępowań zabezpieczających i egzekucyjnych. Przetłumaczenie i opublikowanie wyroku, wraz ze wspomnianymi działaniami upowszechniającymi, wydają się wystarczająco gwarantować brak ponownego wystąpienia naruszenia podobnego do tego, które stwierdzono w wyroku *Ruciński p. Polsce*.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że odpowiednim indywidualnym środkiem zadośćuczynienia za naruszenie stwierdzone w niniejszej sprawie będzie wypłata słusznego zadośćuczynienia, po ustaleniu jego wysokości przez Trybunał w toczącym się postępowaniu dotyczącym zastosowania art. 41 Konwencji. Ponadto opisane powyżej środki o charakterze ogólnym, w szczególności publikacja i rozpowszechnienie wyroku Trybunału, będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Opis sprawy

Sieć Obywatelska Watchdog Polska p. Polsce, skarga nr 10103/20, wyrok z 21 marca 2024 r., ostateczny 21 czerwca 2024 r.

Sprawa dotyczy odmowy przez Trybunał Konstytucyjny w 2017 r. udzielenia skarżącej organizacji pozarządowej dostępu do niektórych kalendarzy spotkań sędziów Trybunału Konstytucyjnego, który to dostęp należało uznać za leżący w interesie publicznym, i braku wykazania, że odmowa służyła jakimkolwiek uzasadnionemu celowi lub była niezbędna w społeczeństwie demokratycznym (naruszenie art. 10 Konwencji).

Trybunał uznał, że w szczególnych okolicznościach sprawy, a zwłaszcza w świetle jej politycznego kontekstu, informacje, o które wniosła skarżąca organizacja pozarządowa, należało uznać za mające charakter interesu publicznego i że orzecznictwo krajowe kwalifikujące kalendarze spotkań jako wewnętrzne, niepubliczne dokumenty nie pozwalało na uwzględnienie tego kontekstu i dokonanie indywidualnej oceny wchodzących w grę interesów. W związku z tym Trybunał ustalił, że odmowa nie służyła jakimkolwiek uzasadnionemu celowi ani nie była „niezbędna w społeczeństwie demokratycznym”.

Jednocześnie Trybunał stwierdził, że w odniesieniu do odmowy udostępnienia ewidencji osób wchodzących do i wychodzących z budynku Trybunału Konstytucyjnego nie doszło do naruszenia art. 10 Konwencji, ponieważ prawo krajowe nie nakładało obowiązku prowadzenia takiej ewidencji, a zatem nie było dowodów na to, że informacje te były „gotowe i dostępne”.

W przedmiotowej sprawie nie zasądzono żadnych kwot. Skarżąca organizacja pozarządowa nie wniosła roszczenia z tytułu poniesionej szkody majątkowej ani niemajątkowej, a Trybunał oddalił jej wniosek o zwrot kosztów i wydatków.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia oraz środki indywidualne

Należy przywołać, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy skarżąca organizacja pozarządowa wniosła w styczniu 2017 r. do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie skargę na bezczynność Trybunału Konstytucyjnego i zwróciła się do sądu administracyjnego o zobowiązanie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego do udzielenia żądanej informacji publicznej (zob. pkt 9 wyroku w sprawie *Sieć Obywatelska Watchdog Polska*). Skarga została oddalona, podobnie jak kasacja, którą skarżąca organizacja wniosła następnie do Naczelnego Sądu Administracyjnego (zob. pkt 10-12 wyroku). W tym względzie rząd pragnie zauważyć, że na podstawie art. 272 § 3 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (p.p.s.a.) wznowienia postępowania przed sądem administracyjnym można żądać, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską. Obejmuje to rozstrzygnięcia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Przepis art. 272 § 2 p.p.s.a., w którym mowa o (trzymiesięcznym) terminie wniesienia takiej skargi, stosuje się odpowiednio, z tym że termin na wniesienie skargi o wznowienie postępowania biegnie od dnia doręczenia stronie lub jej pełnomocnikowi rozstrzygnięcia organu międzynarodowego.

Mając powyższe na uwadze, rząd informuje, że skarżąca organizacja pozarządowa nie wniosła skargi o wznowienie postępowania sądowoadministracyjnego zakończonego prawomocnie wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 czerwca 2019 r.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy, związanych z ogólnym kontekstem wykładni prawa regulującego dostęp do informacji publicznej, zważywszy, że Trybunał nie zasądził wypłaty słusznego zadośćuczynienia ani zwrotu kosztów i wydatków, a także mając na względzie, że skarżąca organizacja pozarządowa nie skorzystała z możliwości wnioskowania o wznowienie postępowania w sprawie, w związku z którą wniesiona została skarga do Trybunału, nie wydaje się konieczne podejmowanie środków indywidualnych.

II. Środki generalne

Z wyroku Trybunału w sprawie *Sieć Obywatelska Watchdog Polska p. Polsce* wynika, że źródłem naruszenia była niewłaściwa kwalifikacja żądanych informacji pod względem ich charakteru interesu publicznego, ponieważ „linia orzecznictwa krajowego zasadniczo nie uwzględniała kryteriów Konwencji w odniesieniu do tego, jakie informacje można uznać za będące przedmiotem zainteresowania publicznego” (pkt 63 wyroku).

W związku z tym rząd jest zdania, że wykonanie przedmiotowego wyroku nie wymaga zmiany ustawy o dostępie do informacji publicznej i że poniższe środki związane z rozpowszechnianiem wyroku oraz mające na celu zwiększenie świadomości powinny się uznać za wystarczające do zapewnienia zgodnej z Konwencją wykładni prawa krajowego.

Stosowanie właściwych standardów konwencyjnych w orzecznictwie sądów administracyjnych

Należy podkreślić, że sędziowie sądów administracyjnych stosują postanowienia Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz standardy wypracowane przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w bieżącej działalności orzeczniczej, także w sprawach z zakresu informacji publicznej. Konwencja stanowi wzorzec kontroli legalności działań administracji publicznej i najczęściej jest współstosowana przez sądy administracyjne z Konstytucją (zob. np. wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 28 maja 2025 r., sygn. akt II OSK 2505/22; z dnia 10 maja 2023 r., sygn. akt II OSK 1853/22; z dnia 25 kwietnia 2018 r., sygn. akt I OSK 1221/16).

Co więcej, sądy administracyjne odwołują się już do wyroku Trybunału w sprawie *Sieć Obywatelska Watchdog Polska p. Polsce* w swoim orzecznictwie i uwzględniają należycie konkluzje Trybunału zawarte w tym wyroku (zob. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 czerwca 2025 r., sygn. akt III OSK 1452/24, oraz wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 3 listopada 2024 r., sygn. akt III SAB/Gd 170/24).

Opublikowanie i rozpowszechnianie wyroku Trybunału oraz działania mające na celu zwiększenie świadomości

Wyrok Trybunału w przedmiotowej sprawie został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronach internetowych Ministerstwa Cyfryzacji (<https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/decyzja-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka-dotyczaca-dostepu-do-harmonogramow-posiedzen-sedziow-trybunalu-konstytucyjnego>) oraz Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>).

Ministerstwo Cyfryzacji ponadto **rozpowszechniło, w drodze opublikowania na powyższej stronie**, opis przedmiotowego wyroku oraz analizę źródła naruszenia i praktycznego znaczenia wyroku dla postępowania organów administracji publicznej w przyszłości („Mając powyższe na uwadze, należy zaznaczyć, że wyrok Trybunału ma charakter wykładniczy. Przedstawione w nim stanowisko Trybunału może jednak mieć wpływ na sposób, w jaki organy administracji publicznej i sądy administracyjne dokonują wykładni przepisów dotyczących dostępu do informacji publicznej”). **Z informacją sporządzoną przez Ministerstwo Cyfryzacji w całości można zapoznać się na powyższej stronie internetowej.**

Ponadto wyrok w sprawie został przekazany do wiadomości Trybunału Konstytucyjnego RP.

Przedmiotowy wyrok rozpowszechniono również wśród sędziów sądów administracyjnych. W szczególności został on przekazany, do wiadomości i praktycznego wykorzystania, wszystkim sędziom orzekającym w Izbie Ogólnoadministracyjnej Naczelnego Sądu Administracyjnego, właściwej do rozpatrywania spraw dotyczących dostępu do informacji publicznej.

Informacje i glosy do wyroku Trybunału zostały również opublikowane w wydawanym przez Naczelnego Sąd Administracyjny czasopiśmie „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” (nr 5/2024) oraz w „Biuletynie Izby Ogólnoadministracyjnej NSA” (nr 3/2024). Dostęp do tych publikacji mają wszyscy sędziowie, asesory sądowi oraz asystenci sędziów sądów administracyjnych.

Naczelnego Sądu Administracyjnego organizuje konferencje dla sędziów, asesorów sądowych oraz asystentów sędziów sądów administracyjnych, szkolenia z zakresu metodyki pracy sędziego dla nowo powołanych sędziów i asesorów sądowych oraz cykliczne szkolenia dla asystentów sędziów, w trakcie

których to wydarzeń analizowane oraz dyskutowane są bieżące problemy wykładni i stosowania prawa przez sądy administracyjne, w tym Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz standardów wynikających z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

W 2025 r. wydana została monografia pt. „Europejska Konwencja Praw Człowieka w orzecznictwie polskich sądów administracyjnych”, za której redakcję odpowiadał były sędzia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wybrany z ramienia Polski, prof. Krzysztof Wojtyczek. Zawarto w niej opracowania naukowe sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, dotyczące ich doświadczeń w stosowaniu Konwencji w działalności orzeczniczej. Tematem jednego z rozdziałów – autorstwa prof. Przemysława Szustakiewicza – jest wpływ art. 10 Konwencji oraz orzecznictwa strasburskiego na rozwój polskiego prawa do informacji publicznej. Autor tego opracowania zwraca również uwagę na znaczenie wyroku w sprawie *Sieć Obywatelska Watchdog Polska p. Polsce* dla praktyki orzeczniczej sędziów sądów administracyjnych w sprawach dotyczących dostępu do informacji publicznej.

Znaczenie Konwencji dla tej praktyki zostało też potwierdzone podczas wspólnej konferencji upamiętniającej 75. rocznicę podpisania Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, zorganizowanej w Warszawie w dniu 2 października 2025 r., w której to konferencji udział wzięli sędziowie Naczelnego Sądu Administracyjnego, sędziowie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz przedstawiciele najwyższych sądów i rad administracyjnych państw członkowskich Unii Europejskiej.

W tych okolicznościach nie wydaje się konieczne podejmowanie innych środków generalnych.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w przedmiotowej sprawie nie jest potrzebne podjęcie środków indywidualnych, a środki o charakterze generalnym opisane powyżej, w szczególności opublikowanie i rozpowszechnianie wyroku Trybunału, będą wystarczające do uznania, że Polska wywiązała się ze swoich zobowiązań wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Grupa Stasik p. Polsce i Malec p. Polsce – zaktualizowany raport z wykonania wyroku z 24 listopada 2025 r.

Opis spraw

Stasik p. Polsce, skarga nr 21823/1, wyrok z 6 października 2015 r., ostateczny 6 stycznia 2016 r.,
Malec p. Polsce, skarga nr 28623/12, wyrok z 28 czerwca 2016 r., ostateczny 28 września 2016 r.,
Brunner p. Polsce, skarga nr 71021/13, wyrok z 9 lipca 2020 r., ostateczny 9 lipca 2020 r.,
M.H. p. Polsce, skarga nr 73247/14, wyrok z 1 grudnia 2022 r., ostateczny 1 marca 2023 r.,
Beluch p. Polsce, skarga nr 4065/21, wyrok z 28 września 2023 r., ostateczny 28 września 2023 r.,
***Boisteau p. Polsce*, skarga nr 19561/22, wyrok z 27 czerwca 2024 r., ostateczny 27 czerwca 2024 r.,**
***L.D. p. Polsce*, skarga nr 12119/14, wyrok z 13 lutego 2025 r., ostateczny 13 maja 2025 r.**

Wszystkie sprawy dotyczą przewlekłości postępowań w przedmiocie wykonywania kontaktów skarżących z dziećmi (naruszenie art. 8 Konwencji). Sprawa *Stasik p. Polsce* dotyczy dodatkowo nadmiernej długości postępowania rozwodowego (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji).

W sprawie *Stasik p. Polsce*, w odniesieniu do naruszenia art. 8 Konwencji, Trybunał zauważył, że władze krajowe nie działały z odpowiednią szybkością w egzekwowaniu praw skarżącego dotyczących kontaktów z jego dzieckiem. W tym kontekście, Trybunał podkreślił, że w takich sprawach szybkość działania jest kluczowa, ponieważ każda zwłoka może mieć nieodwracalne konsekwencje dla relacji między rodzicem a dzieckiem. W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji Trybunał zauważył, że postępowanie rozwodowe w pierwszej instancji trwało ponad cztery lata. Taka długość postępowania została częściowo spowodowana przez żonę skarżącego, niemniej jednak władze krajowe nie podjęły żadnych działań przeciwko opóźnieniom spowodowanym przez nią, a sam skarżący nie spowodował żadnych opóźnień. Ponadto Trybunał przypomniał, że władze krajowe były odpowiedzialne za organizację pracy biegłych, a w przedmiotowej sprawie biegli przygotowywali swoją opinię przez 18 miesięcy, podczas gdy sąd krajowy nie podjął wobec nich żadnych środków dyscyplinarnych.

W sprawie *Malec p. Polsce* Trybunał wskazał, że w sprawach dotyczących kontaktów z dzieckiem skuteczność organów krajowych powinna być oceniana przede wszystkim z uwzględnieniem upływu czasu. Jakakolwiek, zwłoka w takich sprawach mogłaby mieć nieodwracalne skutki dla relacji między dzieckiem a rodzicem, który nie pozostaje we wspólnym pożyciu. Tymczasem kolejne wnioski skarżącego o egzekucję prawa do kontaktów były rozpatrywane przez okres roku i dwóch i pół roku, a zatem nie można powiedzieć, że wymóg szybkości działania był należycie przestrzegany. Trybunał podkreślił, że nie ma dowodów na to, że konflikt między rodzicami wpłynął w jakikolwiek sposób na wykonanie zarządzeń o kontaktach. Trybunał stwierdził, że biorąc pod uwagę upływ czasu i kryteria wynikające z jego własnego orzecznictwa, niezależnie od marginesu oceny przysługującego państwu, władze polskie nie podjęły odpowiednich i skutecznych wysiłków w celu wyegzekwowania praw rodzicielskich skarżącego i jego prawa do kontaktów z dzieckiem.

W sprawie *Brunner p. Polsce* Trybunał zauważył, że strony (skarżący i jego była żona, matka dziecka) były głęboko skonfliktowane. Matka dziecka była zdeterminowana, aby nie pozwolić skarżącemu na nawiązanie i utrzymywanie relacji z córką. Trybunał zauważył, że brak współpracy między rodzicami pozostającymi w separacji nie był okolicznością, która sama w sobie mogła zwolnić władze z ich pozytywnych obowiązków wynikających z art. 8 Konwencji. Nakładało to raczej na władze obowiązek podjęcia środków, które pogodziłyby sprzeczne interesy stron, mając na uwadze nadrzędne interesy dziecka. Trybunał stwierdził, że władze nie podjęły praktycznych kroków, które, po pierwsze, zachęciłyby strony do współpracy w egzekwowaniu ustaleń dotyczących kontaktów z dzieckiem, a po drugie, zapewniłyby konkretną i odpowiednią pomoc ze strony właściwych organów państwowych w ramach szczególnych ram prawnych dostosowanych do potrzeb rodziców żyjących w separacji i ich małoletniego dziecka. Ponadto, Trybunał uznał, że rzadkość i nieznaczność nałożonych grzywien, w połączeniu z opóźnieniami w postępowaniu, stanowiły istotne czynniki, które sprawiły, że środki zaradcze dostępne dla skarżącego były nieskuteczne.

W sprawie *M.H. p. Polsce* zadaniem sądu krajowego było rozstrzygnięcie sporu dotyczącego opieki nad dzieckiem. Postępowanie wymagało szybkiej reakcji na zmieniającą się sytuację rodzinną i było szczególnie trudne ze względu na konflikt między rodzicami. W opinii Trybunału, z wyjątkiem okresu między 26 lipca 2011 r. a 28 lutego 2012 r., postępowanie przed sądami krajowymi było prowadzone

sprawnie. Jednakże opóźnienie między 26 lipca 2011 r. a 28 lutego 2012 r. pozbawiło skarżącą możliwości uzyskania dodatkowego kontaktu z córką we wrześniu, listopadzie i grudniu 2011 r., co musiało wywołać frustrację i niepokój. W ocenie Trybunału okoliczność ta była wystarczająca do stwierdzenia naruszenia Artykułu 8 Konwencji. Jednocześnie Trybunał zauważył, że opóźnienie nie miało wpływu na wynik samej sprawy.

W sprawie *Beluch p. Polsce* sądy krajowe potrzebowały ponad 20 miesięcy na rozpoznanie dwóch wniosków skarżącego o wykonanie postanowienia o kontaktach. Inna sprawa wszczęta przez skarżącego została umorzona po dwóch latach. Trybunał zauważył, że brak współpracy między rodzicami nie jest okolicznością zwalniającą władze krajowe z ich pozytywnych obowiązków wynikających z art. 8 Konwencji. Przepis ten zobowiązuje władze do podjęcia środków, które pogodzą sprzeczne interesy stron, biorąc pod uwagę nadrzędny interes dziecka. Zdaniem Trybunału, adekwatność środka należy oceniać na podstawie szybkości jego wdrożenia, ponieważ upływ czasu może mieć nieodwracalne konsekwencje dla relacji między dzieckiem a rodzicem niebędącym rezydentem. Trybunał zauważył, że Rząd nie przedstawił żadnych wyjaśnień dotyczących opóźnień w rozpatrywaniu wniosków skarżącej, co doprowadziło do rozluźnienia więzi emocjonalnej między ojcem a córką.

W sprawie *Boisteau p. Polsce* Trybunał uznał, że sąd krajowy nie rozpoznał wniosku skarżącego o zabezpieczenie kontaktów z dzieckiem bez nieuzasadnionej zwłoki, co wywarło negatywny wpływ na jego więź z dzieckiem na bardzo wczesnym etapie jego życia, z uwagi na: (i) okres, jaki upłynął od złożenia pierwszego wniosku o uregulowanie kontaktów do wydania rozstrzygnięcia w tym zakresie (1,5 roku); (ii) opieszałość w rozpoznawaniu jego wniosków o egzekwowanie prawa do kontaktów; oraz (iii) całkowity czas trwania postępowania dotyczącego jego prawa do kontaktów z dzieckiem (4,5 roku).

Trybunał zauważył, że sądy krajowe uzasadniały opóźnienie w zabezpieczeniu kontaktów z dzieckiem koniecznością zakończenia postępowania sądowego w sprawie ustalenia ojcostwa skarżącego. Podkreślił jednak, że art. 8 Konwencji może chronić życie rodzinne niezależnie od istnienia bądź braku prawnie ustalonej relacji rodzic–dziecko. Ponadto oboje rodzice faktycznie uznali ojcostwo skarżącego (skarżący – poprzez złożenie wniosku o zabezpieczenie kontaktów z synem, a matka – poprzez wniesienie powództwa o ustalenie ojcostwa). Trybunał przyznał, że między skarżącym a matką dziecka istniał głęboki konflikt, a ogólny czas trwania postępowania był częściowo wynikiem ich działań, jednak okoliczność ta nie mogła zwolnić władz państwowych z ich pozytywnych obowiązków wynikających z art. 8 Konwencji.

Sprawa *L.D. p. Polsce* dotyczyła postępowania wszczętego po tym, jak ojciec syna skarżącej nie przekazał dziecka skarżącej po zaplanowanym kontakcie w 2011 r., co ostatecznie doprowadziło do utraty przez L.D. prawa do opieki nad dzieckiem w następstwie prawomocnego orzeczenia sądu krajowego z 2019 r. W wyroku Trybunał wskazał, że konflikt między rodzicami szczególnie utrudniał zapewnienie pełnej realizacji prawa skarżącej do opieki i kontaktów z dzieckiem. Jednakże władze krajowe, wykonując władzę publiczną i dysponując środkami umożliwiającymi przewyższenie trudności w wykonywaniu orzeczeń, nie były zwolnione z obowiązku zapewnienia skutecznej egzekucji powrotu dziecka oraz uregulowanych prawnie kontaktów z nim. Ponadto, choć nie można uznać, że organy pozostawały bezczynne, postępowanie nie cechowało się należytą starannością, a także było dotknięte przewlekłością i powtarzającymi się opóźnieniami, które wywarły istotny wpływ na sytuację rodzinną. Uchybienia w procesie decyzyjnym oraz w egzekwowaniu orzeczeń sądowych doprowadziły ostatecznie do całkowitego zerwania relacji skarżącej z synem. W konsekwencji Trybunał uznał, że pomimo przysługującego państwu marginesu uznania, władze polskie nie podjęły odpowiednich i skutecznych działań w celu ochrony prawa skarżącej do poszanowania jej życia rodzinnego.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia i środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Sprawa	Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
<i>Stasik</i>	-	4 200 EUR	-	4 200 EUR
Termin płatności: 06.04.2016 r.			Wypłacono: 18.02.2016 r.	

<i>Malec</i>	-	7 000 EUR	5 000 EUR	12 000 EUR
Termin płatności: 28.12.2016 r.		Wyłacono: 21.11.2016 r.		
<i>Brunner</i>	-	10 000 EUR	2 000 EUR	12 000 EUR
Termin płatności: 09.10.2020 r.		Wyłacono: 01.09.2020 r.		
<i>M.H.</i>	-	2 500 EUR	2 060 EUR	4 560 EUR
Termin płatności: 01.06.2023 r.		Wyłacono: 26.05.2023 r.		
<i>Beluch</i>	-	6 000 EUR	2 500 EUR	8 500 EUR
Termin płatności: 28.12.2023 r.		Wyłacono: 16.11.2023 r.		
<i>Boisteau</i>		6 500 EUR	8 000 EUR	14 500 EUR
Termin płatności 27.09.2024 r.		Wyłacono 19.09.2024 r.		
<i>L.D.</i>	-	10 000 EUR	2 469 EUR	12 469 EUR
Termin płatności: 13.08.2025 r.		Wyłacono: 08.07.2025 r.		

2. Środki indywidualne

W sprawie *Stasik p. Polsce*, skarżący nie jest już uprawniony do dalszych środków indywidualnych, ponieważ jego syn osiągnął pełnoletność w dniu 1 lipca 2022 r. Odnosząc się do długotrwałości postępowania rozwodowego wskazać należy, że postępowanie w sprawie skarżącego zostało zakończone prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 24 października 2013 r., a zatem prawie 2 lata przed wydaniem wyroku przez Trybunał.

W sprawie *Malec p. Polsce*, podobnie jak w sprawie *Stasik p. Polsce*, skarżący nie jest już uprawniony do żadnych dalszych środków indywidualnych, ponieważ jego córka osiągnęła pełnoletność w 2022 r.

W sprawie *Brunner* skarżącemu nie przysługiwał żaden inny środek indywidualny, ponieważ jego córka stała się pełnoletnia w dniu 21 czerwca 2016 r.

Podobnie w przypadku *M.H.*, gdzie dziecko stało się pełnoletnie w dniu 23 marca 2024 r.

W sprawie *Beluch* ostatnim orzeczeniem regulującym kontakty skarżącego z córką **pozostaje postanowienie wydane** przez Sąd Okręgowy w Krakowie w dniu 17 września 2019 r. Od tej daty nie zostało wszczęte żadne postępowanie egzekucyjne przez skarżącego. Przed Sądem Rejonowym dla Warszawy-Woli toczyła się odrębna sprawa wniesiona przez matkę dziecka, która najwyraźniej obejmowała pewne aspekty egzekwowania kontaktów po jej stronie. Niemniej jednak sprawa ta została umorzona i nie wydano żadnych nowych orzeczeń w kwestii zmiany postanowienia o kontaktach lub wykonania tego postanowienia. **W sprawie nie wydano żadnych nowych orzeczeń ani nie wpłynął żaden wniosek o wznowienie postępowania. Nie prowadzono również żadnych innych postępowań dotyczących kontaktów z dzieckiem.**

W sprawie *Boisteau p. Polsce* ostatni wniosek skarżącego o wykonanie kontaktów został oddalony postanowieniem Sądu Rejonowego w Dębicy z dnia 14 czerwca 2024 r., podtrzymanym następnie przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie w dniu 11 października 2024 r. Od tego dnia Sąd Rejonowy w Dębicy nie wydał żadnych nowych orzeczeń w sprawie dotyczącej wyegzekwowania uprawnień do kontaktów.

W sprawie *L.D. p. Polsce* skarżącej nie przysługują już żadne inne środki indywidualne, gdyż jej syn osiągnął pełnoletność w 2024 r.

W świetle powyższego, a także biorąc pod uwagę wypłatę słusznego zadośćuczynienia zasądzzonego przez Trybunał, w sprawach *Stasik*, *Malec*, *Brunner*, *M.H.* i *L.D.* nie wydaje się konieczne podjęcie żadnych innych środków indywidualnych. W odniesieniu do spraw *Beluch* i *Boisteau* wydaje się, że obecnie skarżący nie podejmują aktywnych działań w celu wykonania kontaktów z dziećmi lub o zmianę ustaleń dotyczących kontaktów, co może wskazywać, że również w tych sprawach dalsze środki indywidualne nie są konieczne.

II. Środki generalne

W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 8 Konwencji w przedmiotowych sprawach Trybunał stwierdził, że w okolicznościach tych spraw władze krajowe nie wywiązały się ze swojego pozytywnego obowiązku zapewnienia skarżącym szybkiej i skutecznej pomocy, która umożliwiłaby im skuteczne wyegzekwowanie przysługujących im praw do kontaktu.

Analiza uzasadnienia wyroków Trybunału wskazuje, że stwierdzenie naruszenia Konwencji w niniejszych sprawach wynikało z niewłaściwej praktyki sądów krajowych prowadzących postępowania egzekucyjne w tych sprawach. Trybunał nie zidentyfikował problemu systemowego, w związku z tym do wykonania przedmiotowych wyroków nie jest wymagana zmiana przepisów prawa.

W zakresie wykonania wyroku dotyczącego naruszenia art. 6 Konwencji w sprawie *Stasik p. Polsce*, środki generalne dotyczące problemu przewlekłości postępowań cywilnych są nadzorowane przez Komitet Ministrów w grupie spraw *Majewski* (skarga nr 52690/99). Rząd na bieżąco przekazuje Komitetowi Ministrów informacje dotyczące licznych działań zmierzających do wykonania wyroków dotyczących przewlekłości postępowań.

1. Ramy prawne regulujące realizację zarządzeń w sprawie kontaktów

a) Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego z 2011 r.

Do dnia 13 sierpnia 2011 r. wykonywanie orzeczeń w sprawie kontaktów z dzieckiem podlegało ogólnym przepisom Kodeksu postępowania cywilnego („k.p.c.”) dotyczącym egzekucji świadczeń niepieniężnych (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1976 r., sygn. akt III CZP 94/75). W dniu 28 sierpnia 2008 r. Sąd Najwyższy podjął uchwałę (sygn. akt III CZP 75/08), w której stwierdził, że orzeczenie regulujące kontakty między rodzicem a dzieckiem, zobowiązujące rodzica, któremu powierzono wykonywanie władzy rodzicielskiej, do udzielenia dostępu do dziecka, a drugiego rodzica do zwrócenia dziecka po kontakcie, powinno być wykonywane w trybie określonym w art. 598¹ i nast. k.p.c.

Istotną zmianę w tym zakresie wprowadziła nowelizacja k.p.c. z dnia 26 maja 2011 r. (która weszła w życie 13 sierpnia 2011 r.) wprowadzająca nowe przepisy dotyczące wykonywania decyzji dotyczących realizacji zarządzeń w sprawie kontaktów (Oddział 6 w Rozdziale II Działu II, dodano tytuł II k.p.c. – Sprawy dotyczące wykonywania kontaktów z dzieckiem). Przepisy nowego oddziału k.p.c. (art. 598¹⁵ - 598²¹ k.p.c.) wprowadziły nowy model realizacji kontaktów w trybie dwuetapowym. W pierwszym etapie jeżeli osoba, pod której pieczę dziecko pozostaje, nie wykonuje albo niewłaściwie wykonuje obowiązki wynikające z orzeczenia albo z ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem, sąd opiekuńczy, uwzględniając sytuację majątkową tej osoby, zagrozi jej nakazaniem zapłaty na rzecz osoby uprawnionej do kontaktu z dzieckiem oznaczonej sumy pieniężnej za każde naruszenie obowiązku (598¹⁵ § 1 k.p.c.). Jeżeli osoba, której sąd opiekuńczy zagroził nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, nie wypełnia nadal swego obowiązku, sąd opiekuńczy nakazuje jej zapłatę należnej sumy pieniężnej, ustalając jej wysokość stosownie do liczby naruszeń (art. 598¹⁶ k.p.c.). Osoba zobowiązana do umożliwienia kontaktu z dzieckiem dziecku uczestniczy w obu etapach i musi zostać wysłuchana (art. 598¹⁸ § 2 k.p.c.). Powyższe zmiany dotyczą wyłącznie wniosków, które zostały zgłoszone po dniu wejścia w życie nowelizacji. *Ratio legis* wprowadzenia dwuetapowej procedury było zachęceniem stron do polubownego rozwiązania sporu zamiast natychmiastowego stosowania środków przymusu.

Ponadto w razie uzasadnionej obawy naruszenia obowiązków wynikających z postanowienia o kontaktach przez osobę, pod której pieczę dziecko pozostaje, lub osobę uprawnioną do kontaktu z dzieckiem albo osobę, której tego kontaktu zakazano, sąd opiekuńczy może zagrozić nakazaniem zapłaty oznaczonej sumy pieniężnej, stosownie do zasad określonych w art. 598¹⁵ (art. 582¹ § 3 k.p.c.). W takim przypadku, gdy naruszenie nastąpi, sąd może nakazać naruszającemu zapłatę sumy bez uprzedniego wniosku uprawnionego.

Należy mieć na uwadze, że postępowanie w sprawie wykonania kontaktu z dzieckiem może zostać wszczęte tylko na wniosek (art. 598¹⁹ § 1 k.p.c.). U podstaw procedury leży sukcesywne stosowanie środków o narastającej dolegliwości. Ponadto wniosek o nakazanie zapłaty może być ponowiony w przypadku powtarzających się naruszeń. Sąd umarza postępowanie, jeżeli w ciągu sześciu miesięcy od uprawomocnienia ostatniego postanowienia nie wpłynął kolejny wniosek w sprawach wykonywania kontaktów z dzieckiem (art. 598²⁰ k.p.c.).

Jakkolwiek, wydane już orzeczenia mają zastosowanie nawet wtedy, gdy sąd umorzył postępowanie. Ma to istotne znaczenie zwłaszcza w przypadku orzeczeń dotyczących groźby zapłaty, gdyż w przypadku wszczęcia nowego postępowania sąd może nakazać zapłatę od razu bez uprzedniego orzeczenia o zagrożeniu (art. 598 k.p.c.).

Jeżeli dłużnik nadal będzie uniemożliwiał kontakt z dzieckiem, wnioski o takie orzeczenia mogą być wielokrotnie ponawiane.

b) Ustawa o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych w zakresie obrotu prawnego prowadzonego na podstawie prawa Unii Europejskiej oraz umów międzynarodowych

W dniu 26 stycznia 2018 r. Polska przyjęła ustawę o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych (dalej: „ustawa z 2018 r.”), która weszła w życie w dniu 27 sierpnia 2018 r. Ta ustawa również znowelizowała art. 598⁹ k.p.c. oraz dodała nowy art. 598^{11a} k.p.c. Celem była poprawa orzeczeń w zakresie kontaktów w przypadku gdy dziecko jest ukrywane. Artykuł 598^{11a} k.p.c. wprowadza nowe obowiązki i kompetencje odnoszące się do kuratorów rodzinnych i stanowi:

§ 1. W celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej przymusowemu odebraniu sąd, na wniosek kuratora sądowego, może postanowić o dokonaniu przeszukania pomieszczeń i innych miejsc, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba ta się tam znajduje.

§ 2. Przeszukania dokonuje Policja na podstawie postanowienia sądu.

§ 3. Postanowienie sądu doręcza się osobie, u której przeszukanie ma być dokonane, w chwili przystąpienia do tej czynności.

§ 4. Podczas przeszukania może być obecna osoba, o której mowa w § 3, kurator sądowy, który wykonuje postanowienie o przymusowym odebraniu, oraz uprawniony, o którym mowa w art. 598⁹(...).

Celem tego przepisu jest rozwiązanie problemu ukrywania dziecka w celu zapobieżenia jego odebrania. Od decyzji o przeszukaniu przysługuje odwołanie. Zgodnie z wymogami art. 598^{11a} § 6 k.p.c. przeszukanie powinno odbywać się zgodnie z celem tej czynności, z zachowaniem umiaru i poszanowania godności osób, których dotyczy, oraz bez powodowania niepotrzebnych szkód i dolegliwości. Należy go zarządzić tylko w sytuacjach, gdy sądy lub organ centralny nie są w stanie samodzielnie ustalić miejsca pobytu dziecka.

c) Statystyki

W związku z powyższym, można stwierdzić, że powyższe przepisy, w szczególności te, które dopuszczają nałożenie groźby zapłaty określonej kwoty pieniężnej, a następnie nakazanie zapłaty tej kwoty powiększonej o zwrot wydatków poniesionych w celu przygotowań do kontaktu, który ostatecznie nie miał miejsca, przyniósł już oczekiwane rezultaty i przyczynił się do efektywniejszego wykonywania wyroków wydawanych w sprawach dotyczących kontaktów z małoletnim dzieckiem. Większość tej kategorii spraw jest skutecznie rozstrzygana na podstawie obowiązujących przepisów przewidzianych w art. 58915-58921 k.p.c.

Wprowadzenie powyższych reform prawnych przyczyniło się do przyspieszenia postępowań egzekucyjnych, a także do ich polubownego zakończenia. Przykładowo, w 2022 r. sprawy o wykonanie postanowienia o kontakcie stanowiły 0,55% wszystkich spraw wpływających do sądów rejonowych (3803 na 688 531 spraw). Tylko w 495 przypadkach wykonania nakazu kontaktowego (spośród 3803 wyżej wymienionych) sąd musiał wydać ostrzeżenie o możliwości nałożenia grzywny na rodzica niewspółpracującego. Grzywna została nałożona jedynie w 164 przypadkach (spośród 495, w których wydano ostrzeżenie). **Szczegółowe statystyki dla każdego rodzaju i etapu postępowania egzekucyjnego za lata 2019–2023 przedstawiono w zaktualizowanym Raporcie z wykonania wyroków, złożonym w niniejszej grupie spraw w dniu 13 maja 2024 r. (zob. [DH-DD\(2024\)520](#)).**

Rząd pragnie wskazać, że zgodnie z informacjami uzyskanymi z Ministerstwa Sprawiedliwości nie są gromadzone statystyki dotyczące długości toczących się spraw prowadzonych na podstawie art. 598¹⁵ i nast. k.p.c. Niewątpliwie w tego rodzaju postępowaniach występuje szereg czynników mogących wpływać na ich czas trwania. Strona zainteresowana przedłużeniem postępowania może korzystać z

przysługujących jej uprawnień procesowych i składać liczne wnioski incydentalne, zmierzające do opóźnienia wydania rozstrzygnięcia końcowego. Rząd wskazuje, że powyższe zmiany legislacyjne, jak również **dalsze środki pozostające w fazie rozważań (zob. pkt 2 poniżej)**, zmierzają do zapewnienia sprawnego zakończenia takich postępowań, a tym samym ochrony prawa do utrzymywania więzi i relacji rodzinnych.

2. Dalsze środki prawne

Należy zauważyć, że w celu między innymi dalszego wzmocnienia ram prawnych dotyczących prawa do opieki i kontaktów z dzieckiem oraz dalszego zwiększenia skuteczności wykonywania orzeczeń o kontaktach z dzieckiem i o powrocie dziecka, w Ministerstwie Sprawiedliwości i Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego omawiane lub opracowywane są założenia do szeregu innych inicjatyw legislacyjnych.

Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego została powołana na mocy rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 5 marca 2024 r. Jest to nowe rozwiązanie w polskim systemie prawnym. Do jej zadań należy opracowywanie rozwiązań legislacyjnych w zakresie praw dziecka, ochrony dziecka, stosunków małżeńskich oraz władzy rodzicielskiej. Jej członkowie będą również wspierać Ministra Sprawiedliwości w procesie legislacyjnym poprzez opiniowanie projektów aktów prawnych i zlecanie przygotowania konkretnych projektów aktów prawnych przedstawicielom środowiska akademickiego i ekspertom w danej dziedzinie prawa.

a) Projekt ustawy o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego

W Ministerstwie Sprawiedliwości finalizowane są obecnie prace nad projektem nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego. Proponowane zmiany mają na celu usprawnienie postępowania w sprawach dotyczących ustalenia kontaktów z dzieckiem, wykonywania tych kontaktów oraz w sprawach o odebranie dziecka, także w sprawach prowadzonych na podstawie Konwencji haskiej o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę. Przedmiotowy projekt dotyczy następujących zagadnień:

- zdolności prawnej dziecka w postępowaniu przed sądem opiekuńczym w sprawach dotyczących dziecka lub jego majątku;
- wykonywania orzeczeń sądowych dotyczących kontaktów z dzieckiem – uznano za zasadne wprowadzenie innego modelu „sankcji” za naruszenie postanowień o kontaktach, niż dotychczas;
- postępowania o odebranie osoby pozostającej pod władzą rodzicielską lub opieką – uznano, że obecne przepisy powinny zostać uzupełnione o dodatkowe środki mające na celu ułatwienie realizacji ich celu.

Celem tych zmian jest poprawa skuteczności postępowań wykonawczych w sprawach dotyczących kontaktów rodziców z dziećmi oraz odebrania dziecka, a także zwiększenie podmiotowości dziecka w postępowaniu sądowym w sprawach go dotyczących. Projekt nowelizacji uzyskał pozytywną opinię Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego.

b) Projekt ustawy o postępowaniu wykonawczym w sprawach rodzinnych i opiekuńczych

Projekt ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w sprawach rodzinnych i opiekuńczych został opracowany w Ministerstwie Sprawiedliwości, w oparciu o założenia opracowane przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Rodzinnego.

Potrzeba odrębnej i kompleksowej regulacji w tych kwestiach uznana została w celu usprawnienia prowadzenia postępowania wykonawczego. W obecnym stanie prawnym postępowanie egzekucyjne w sprawach rodzinnych i opiekuńczych jest uregulowane w ograniczonym zakresie w kilku aktach prawnych, w tym w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego, Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego trybu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratora sądowego. Nowe przepisy będą określały zakres i cele postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych, jego zasady i tryb, właściwość rzeczową i miejscową sądu, organy wykonawcze i ich właściwość oraz zakres działania, prawa i obowiązki uczestników postępowania wykonawczego, oraz przebieg postępowania. Założenia legislacyjne przedmiotowego projektu regulują również postępowanie wykonawcze w sprawach dotyczących kontaktów, w tym kontaktów realizowanych w obecności kuratora sądowego. Ponadto

zawiera on szereg przepisów usprawniających działalność kuratorów sądowych i wzmacniających współpracę międzyinstytucjonalną.

Projekt nowelizacji został zaakceptowany przez Ministra Sprawiedliwości, a obecnie trwają prace nad przygotowaniem oceny skutków regulacji, przed rozpoczęciem oficjalnego procesu legislacyjnego.

c) Zmiany w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym dotyczące opieki naprzemiennej

Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało również projekt nowelizacji art. 58 i 107 Kodeksu rodzinnego i opiekuńskiego, wprowadzający definicję tzw. opieki naprzemiennej lub współdzielonej, stosowanej już w praktyce sądów rodzinnych i opiekuńczych.

Projekt przewiduje, że jeżeli przemawia za tym dobro dziecka, sąd może powierzyć władzę rodzicielską obojgu rodzicom i orzec, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców naprzemiennie. Proponowane rozwiązanie jednoznacznie definiuje „opiekę współdzieloną” i zapewnia jaśniejszą materialnoprawną podstawę orzekania o tej formie opieki nad dzieckiem, co powinno przyczynić się do jej szerszego stosowania. Aby wesprzeć rodziców w osiągnięciu konsensusu w sprawie wykonywania opieki naprzemiennej nad dzieckiem, projekt przewiduje również wprowadzenie bezpłatnej mediacji dla stron w sądowym postępowaniu rozwodowym. Ponadto przewiduje się wprowadzenie przepisów mających na celu doprecyzowanie kwestii związanych z ustaleniem kontaktów, takich jak treść postanowienia o kontaktach, miejsce kontaktów, czas trwania spotkań oraz wskazanie grupy osób, które mogą uczestniczyć w kontaktach z dzieckiem.

d) Planowana specjalizacja sądownictwa rodzinnego

Planowane jest wprowadzenie wydziałów (lub sekcji) rodzinnych we wszystkich sądach okręgowych i apelacyjnych. Ma to na celu zapewnienie, że sprawy rodzinne będą rozpoznawane nie tylko przez wydziały rodzinne sądów rejonowych, ale także przez wyspecjalizowane wydziały rodzinne sądów okręgowych (zarówno w pierwszej, jak i drugiej instancji) oraz sądy apelacyjne (w drugiej instancji). Rozwiązanie to zapewni odpowiednią jakość orzecznictwa w sprawach rodzinnych, w których ochrona praw dzieci i osób należących do grup wrażliwych ma kluczowe znaczenie, a także przyspieszy rozpatrywanie wniesionych środków odwoławczych.

e) Zmiana w ustawie - Prawo o ustroju sądów powszechnych wprowadzająca możliwość orzekania przez asesorów sądowych we wszystkich sprawach w wydziałach rodzinnych i nieletnich (zmiana legislacyjna przyjęta)

Ustawa o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, rozszerzająca uprawnienia orzecznicze asesorów sądowych o sprawy rozpoznawane w wydziałach rodzinnych i nieletnich sądów rejonowych (a zatem również sprawy z zakresu spraw rodzinnych i opiekuńczych), została uchwalona w dniu 9 października 2025 r., a następnie podpisana w dniu 18 listopada 2025 r. i wejdzie w życie 2 grudnia 2025 r.

Zmiana ta pozwoli na wzmocnienie kadrowe wydziałów rodzinnych i nieletnich sądów rejonowych, a tym samym przyczyni się do usprawnienia postępowania również w zakresie ustalania i wykonywania kontaktów.

3. Działania praktyczne

Wzór bezpiecznej procedury przymusowego odebrania dziecka podlegającego władzy rodzicielskiej lub pozostającego pod opieką.

Ministerstwo Sprawiedliwości, wspólnie z przedstawicielami Ministerstwa Pracy, Rodziny i Polityki Społecznej, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komendy Głównej Policji, Krajowej Rady Opiekuńczej oraz Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, opracowało szczegółowe wytyczne dotyczące przymusowego odebrania dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską lub pozostającego pod opieką, które zostały opublikowane w dniu 16 kwietnia 2025 r. (informacje o dokumencie i jego treść dostępne są na stronie: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/nowe-wytyczne-dotyczace-przymusowego-odbierania-dzieci-priorytetem-bezpieczenstwo-i-ochrona-praw-dzieci>). Celem procedury jest zapewnienie dziecku bezpieczeństwa i ochrony przed niewłaściwym lub szkodliwym środowiskiem, w którym przebywa.

Procedura przymusowego odebrania dziecka zawiera szczegółowe wytyczne dotyczące obowiązków opiekuna na każdym etapie postępowania sądowego – od planowania i przygotowania działań (wnikliwa analiza dokumentacji i sporządzenie szczegółowego planu działania), poprzez wykonanie decyzji, aż po ewentualne trudności, jakie mogłyby pojawić się podczas jej realizacji (opór osób zobowiązanych do wydania dziecka, ich zachowanie lub próby ukrycia dziecka). Niewątpliwie powyższe działania muszą być prowadzone zgodnie z najwyższymi standardami bezpieczeństwa, z poszanowaniem praw i godności wszystkich zaangażowanych osób, a w szczególności z poszanowaniem godności dziecka, którego sprawa dotyczy oraz w atmosferze zapewniającej jego równowagę psychiczną.

4. Tłumaczenie i upowszechnianie wyroków i standardów Trybunału

Tłumaczenie i rozpowszechnienie wyroków oraz standardów Trybunału

Wyroki w przedmiotowych sprawach zostały przetłumaczone na język polski i opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>). Większość tłumaczeń została również udostępniona w bazie danych HUDOC.

Informacja o wyrokach w niniejszych sprawach została przesłana do prezesów właściwych sądów krajowych, które orzekały w sprawach skarżących. Następnie, po wydaniu wyroku w sprawie *Beluch p. Polsce*, zastosowano dodatkowe środki edukacyjne. Ministerstwo Sprawiedliwości w dniu 17 listopada 2023 r. skierowało do Prezesów wszystkich Sądów Okręgowych pismo zawierające skróconą informację na temat orzecznictwa Trybunału w sprawach dotyczących wykonywania nakazów kontaktów. Do ww. pisma załączono polskie tłumaczenia orzeczeń wydanych w sprawach *Stasik*, *Malec*, *Brunner i Beluch*. Prezesi Sądów Okręgowych zostali zobowiązani do rozpowszechnienia wyroku wśród sędziów orzekających w wydziałach cywilnych w ich sądach, a także wśród sędziów rodzinnych orzekających w podległych im sądach rejonowych. Poinformowano ich również, że odpisy wyroków ETPC powinny zostać przekazane sędziom-koordynatorom ds. współpracy międzynarodowej i praw człowieka w sprawach cywilnych w celu ich dalszego rozpowszechnienia.

Ponadto przygotowano i opublikowano na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości specjalną informację, która zawiera analizę orzecznictwa Trybunału w przedmiotowej dziedzinie pt. *Standardy postępowania w sprawach o kontakty z dzieckiem na tle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*. Publikacja dotyczy nie tylko spraw dotyczących kontaktów z dzieckiem, ale także konfliktów o miejsce zamieszkania dziecka. Publikacja została również umieszczona na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości. Po ogłoszeniu wyroku Trybunału w sprawie *Brunner p. Polsce* Ministerstwo Sprawiedliwości przeanalizowało i uzupełniło przedmiotową informację. Kopia publikacji została dołączona do pisma skierowanego do prezesów sądów okręgowych, wysłanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości w dniu 17 listopada 2023 r.

W dniu 19 listopada 2019 r. polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych zorganizowało XIII Warszawskie Seminarium Praw Człowieka, które poświęcone było prawom dzieci. Jego temat przewodni „Prawa dziecka w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka” odnosił się do różnych wymiarów ochrony praw najmłodszych, także do prawa do utrzymywania kontaktu z rodzicem, z którym dziecko nie zamieszkuje. Seminarium zostało zorganizowane we współpracy z polskim Rzecznikiem Praw Dziecka. Z ramienia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wykłady wygłosili tak szanowni goście jak pani Ksenija Turković, pan Abel Campos oraz pani Geanina Munteanu. Uczestnicy seminarium z różnych instytucji (także krajowi sędziowie i prawnicy) mogli pogłębić swoją wiedzę dotyczącą najnowszych standardów wynikających z Konwencji i z orzecznictwa Trybunału.

5. Działania edukacyjne

W związku z ogólnymi działaniami edukacyjnymi podejmowanymi w latach 2024-2025 w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury w zakresie orzeczeń dotyczących kontaktów z małoletnimi, rząd chciałby poinformować o następujących podjętych działaniach edukacyjnych.

a) Szkolenie „Opieka naprzemienna” (19 czerwca 2024 r., online)

W trakcie szkolenia omówiono m.in. następujące zagadnienia: (i) Podstawa prawna i faktyczna wydania orzeczenia o pieczy naprzemiennej – definicja pieczy naprzemiennej; podstawy faktyczne i prawne

orzeczenia o pieczy naprzemienną; pojęcie dobra dziecka; okoliczności wpływające na pieczę naprzemienną; (ii) Formułowanie orzeczenia – piecza naprzemienna i orzeczenie o alimentach; piecza naprzemienna i orzeczenie o kontaktach; piecza naprzemienna i orzeczenie o miejscu zamieszkania dziecka; (iii) Okoliczności mogące okazać się niekorzystne dla wydania orzeczenia o opiece współdzielonej i sprzyjające takiemu rozstrzygnięciu – zagrożenia dla modelu wspólnej opieki – niewłaściwa motywacja rodziców; zagrożenia związane z modelem opieki naprzemienną po stronie dziecka; zagrożenia związane z modelem opieki naprzemienną po stronie rodziców; wysłuchanie dziecka; korzyści z ustanowienia opieki naprzemienną pod względem prawnym i psychologicznym.

Szkolenie było skierowane do sędziów orzekających w sądach rodzinnych i nieletnich oraz ich asystentów, a także do prokuratorów i asesorów prokuratorskich zajmujących się sprawami z zakresu prawa rodzinnego i cywilnego. W szkoleniu wzięło udział 122 uczestników, w tym 73 sędziów, 1 referendarz sądowy, 41 asystentów sędziów, 5 prokuratorów i 2 asesorów prokuratorskich.

- b) Szkolenie „Wykonanie orzeczenia o ustaleniu kontaktów z małoletnim” (13 grudnia 2024 r., online)

W trakcie szkolenia omówiono m.in. następujące zagadnienia: (i) Wszczęcie postępowania o ustalenie kontaktów – wymogi formalne wniosku; etapy postępowania o ustalenie kontaktów; podstawa faktyczna ustalenia wysokości kary pieniężnej nakładanej w przypadku zagrożenia niewykonaniem postanowienia o ustaleniu kontaktów; nakazanie zapłaty określonej sumy pieniężnej kary pieniężnej w związku z naruszeniem obowiązku wynikającego z wykonanego postanowienia o ustaleniu kontaktów;

Szkolenie skierowane było do sędziów orzekających w wydziałach rodzinnych i nieletnich oraz asystentów sędziów orzekających w tych wydziałach, a także prokuratorów i asesorów prokuratorskich zajmujących się sprawami z zakresu prawa rodzinnego i cywilnego. W szkoleniu wzięło udział 88 osób, w tym 47 sędziów, 1 referendarz sądowy, 35 asystentów sędziów, 4 prokuratorów i 1 asesor prokuratorski.

- c) Szkolenie „Problematyka sytuacji dziecka w konflikcie związanym z separacją rodziców, przyczyny trudności w utrzymywaniu kontaktu i sposoby rozwiązywania tych sytuacji” (2 grudnia 2024 r., online)

W trakcie szkolenia omówiono m.in. następujące zagadnienia: (i) Sytuacja dzieci w konfliktach związanych z separacją rodziców, przyczyny trudności w utrzymywaniu kontaktu; diagnoza zjawiska: rozwój dzieci i młodzieży, normy i zaburzenia oraz konflikt między rodzicami; czynniki wpływające na dzieci w sytuacjach separacji rodziców; (ii) Zagadnienia związane z negatywnym wpływem narażenia na przemoc jednego z rodziców wobec drugiego: - jak rozwodzący się rodzice mogą skrzywdzić siebie i swoje dziecko; jakie zachowania rodzicielskie wywołują zaburzenia rozwojowe u dzieci; podatność na sugestie w różnym wieku, jej wpływ na postrzeganie sytuacji rodzinnej; (iii) Weryfikacja historii przypadków przemocy jednego z rodziców wobec drugiego: źródła informacji o przemocy lub krzywdzie jednego z rodziców wobec małoletniego dziecka przez drugiego rodzica; Rola różnych organów w sytuacjach, w których stwierdzono przemoc lub krzywdę jednego z rodziców małoletniego dziecka przez drugiego rodzica; (iv) Praca kuratora zawodowego w przeciwdziałaniu zrachowaniom, w których procedury i decyzje mogą zagrażać bezpieczeństwu ofiar przemocy w związkach bliskich: procedura Niebieskiej Karty i rola kuratora sądowego w jej realizacji; zadania i możliwości kuratora sądowego w sytuacji, gdy zagrożone jest bezpieczeństwo osoby doświadczającej przemocy domowej.

Szkolenie skierowane było do sędziów orzekających w sądach rodzinnych i dla nieletnich, asystentów sędziów orzekających w tych sądach oraz kuratorów. W szkoleniu wzięło udział łącznie 200 osób, w tym 27 sędziów, 22 asesorów sądowych i 151 kuratorów.

- d) Szkolenie „Wykonywanie przez kuratorów rodzinnych postanowień dotyczących obecności kuratora sądowego w kontaktach rodziców z dziećmi” (11 września 2024 r., online)

Szkolenie dotyczyło (i) wykonywania przez kuratora sądowego obowiązków określonych w art. 113² § 2 pkt 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, tj. obecności kuratora podczas kontaktów dziecka z rodzicem lub innymi osobami wskazanymi w postanowieniu sądu; (ii) Obowiązków prawnych kuratora w sytuacjach zagrażających dobru dziecka oraz zagadnień związanych z realizacją i nadzorem

kontaktów rodzica z dzieckiem; (iii) Problemów psychologiczno-społecznych związanych z rozwdem i jego wpływem na funkcjonowanie dziecka, modeli współpracy rodzicielskiej oraz zjawiska „rodzica-opiekuna” i jego konsekwencji dla kontaktów drugiego rodzica z dzieckiem; regulacji kontaktów przez sąd rodzinny i opiekuńczy – ograniczanie kontaktów, podstawy prawne modyfikacji kontaktów, etapów postępowania o wykonanie postanowienia o kontaktach; (iv) Realizacja zadań kuratorów sądowych w zakresie ich zarządzanej obecności przy realizacji kontaktów; - wymogi formalne dotyczące orzeczeń o kontaktach, zadania kierownika Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej i kuratora rodziny wynikające z przepisów prawa, a także rola kuratora jako obserwatora, gwaranta bezpieczeństwa i interwenienta; współpraca kuratora z sądem w sprawach dotyczących wykonania postanowienia o kontaktach – trudności, rekomendacje i dobre praktyki. Szkolenie zakończyło się omówieniem i przeglądem dobrych praktyk oraz rekomendacji dotyczących treści orzeczeń o kontaktach z udziałem kuratora.

Szkolenie skierowane było do profesjonalnych kuratorów rodzinnych. Wzięło w nim udział 102 kuratorów.

- e) Szkolenie „Ustanawianie opieki naprzemiennej w kontekście dobra dziecka” (6 stycznia 2024 r., 9 lipca 2024 r., online)

Sesja szkoleniowa w formie podcastu wideo koncentrowała się na zagadnieniu opieki naprzemiennej, analizowanym w kontekście wykonywania władzy rodzicielskiej, utrzymywania kontaktów z dzieckiem oraz obowiązków alimentacyjnych. Uczestnicy zapoznali się z zagadnieniami związanymi z zawarciem porozumienia rodzicielskiego dotyczącego wykonywania władzy rodzicielskiej w modelu opieki naprzemiennej nad małoletnim oraz dopuszczalnością takich rozstrzygnięć w sytuacjach, gdy rodzice mieszkają osobno, w tym z kwestią ustalenia miejsca zamieszkania dziecka.

Omówiono przesłanki orzekania o opiece naprzemiennej w orzeczeniach sądowych, takie jak dobro dziecka, pozostawienie pełnej władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom, ich zdolność do współpracy, zawarcie porozumienia dotyczącego wykonywania władzy rodzicielskiej i kontaktów z dzieckiem, a także praktyczna możliwość realizacji takiego modelu opieki. Przedstawiono również zalety i wady ustanowienia opieki naprzemiennej, zwracając uwagę na znaczenie utrzymywania więzi emocjonalnej z dzieckiem, współudział rodziców w procesie wychowania oraz sposób wykonywania władzy rodzicielskiej przez oboje rodziców.

Szkolenie skierowane było do sędziów i asesorów sądowych orzekających w wydziałach cywilnych, rodzinnych i nieletnich, a także prokuratorów i asesorów prokuratorskich zajmujących się sprawami z zakresu prawa rodzinnego. W szkoleniu wzięło udział 203 uczestników, w tym: 100 sędziów, 4 asesorów sądowych, 8 referendarzy sądowych, 34 asystentów sędziów, 16 prokuratorów, 6 asesorów prokuratorskich, 26 kuratorów zawodowych oraz 4 inne osób.

- f) Szkolenie „Środki zabezpieczające w sprawach rodzinnych. Zbieg postępowania rozwodowego z postępowaniem z zakresu prawa rodzinnego przed sądem rejonowym” (17-19 marca 2025 r., 4-6 czerwca 2025 r., stacjonarnie)

Podczas szkolenia przedstawiono wpływ postępowania rozwodowego prowadzonego przez sąd okręgowy na postępowania z zakresu prawa rodzinnego prowadzone przez sąd rejonowy. Szczegółowo omówiono zagadnienia dotyczące: podstaw zabezpieczenia roszczeń w sprawach rodzinnych; zasad rozpoznawania wniosków o udzielenie zabezpieczenia w sprawach o władzę rodzicielską i kontakty z dzieckiem (na rozprawie oraz na posiedzeniu niejawnym); sposobów zabezpieczenia roszczeń alimentacyjnych, roszczeń dotyczących władzy rodzicielskiej, miejsca zamieszkania dziecka i kontaktów z dzieckiem; zmiany postanowień o zabezpieczeniu oraz wykonywania tych postanowień; a także zbiegu postępowania rozwodowego z postępowaniem zabezpieczającym lub postępowaniem rodzinnym prowadzonym przez sąd rejonowy.

Szkolenie skierowane było do sędziów orzekających w wydziałach rodzinnych i nieletnich oraz asystentów sędziów tych wydziałów, a także prokuratorów i asesorów prokuratorskich zajmujących się sprawami z zakresu prawa rodzinnego i cywilnego.

W pierwszej edycji szkolenia wzięło udział 59 osób, w tym 51 sędziów, 6 asesorów sądowych i 2 prokuratorów, natomiast w drugiej edycji wzięło udział 34 osoby, w tym 16 sędziów, 17 asesorów sądowych i 1 prokurator.

- g) Szkolenie „Działania z udziałem osób poniżej 18 roku życia – rozpoznawanie syndromów krzywdzenia dzieci” (4-6 czerwca 2025 r., 8-10 października 2025 r., stacjonarnie)

Szkolenie koncentrowało się na problematyce przemocy wobec dzieci oraz ochronie praw dziecka w postępowaniu sądowym. (i) Omówiono definicję i rodzaje przemocy, w tym przemoc fizyczną, emocjonalną, seksualną, zaniedbanie oraz sytuacje, w których dziecko jest świadkiem przemocy. Przedstawiono również sposoby diagnozowania krzywdzenia dzieci, jego objawy oraz krótko- i długoterminowe skutki przemocy. Dodatkowo poruszono zagadnienia dotyczące udziału małoletnich w postępowaniu sądowym. (ii) Uczestnicy zapoznali się z zasadami powoływania biegłego psychologa, zakresem ekspertyzy psychologicznej, formułowaniem pytań do biegłego oraz jego udziałem w postępowaniu dotyczącym dziecka. (iii) Omówiono przepisy dotyczące ustanowienia przedstawiciela dziecka, w tym sytuacje wyłączające prawo rodziców do jego reprezentacji, rolę i obowiązki przedstawiciela, nadzór sądu opiekuńczego oraz zasady wynagradzania tej funkcji. (iv) Omówiono zagadnienia związane z rozstrzyganiem istotnych spraw dziecka w przypadku braku porozumienia między rodzicami, w tym kwestie zgody na odrzucenie spadku w imieniu małoletniego. (v) Szczególną uwagę zwrócono na prawo dziecka do bycia wysłuchanym, znaczenie uwzględniania jego perspektywy oraz dobre praktyki w zakresie przesłuchiwania dzieci i wymiany doświadczeń. Omówiono również specyfikę przesłuchiwania małoletnich, w tym małoletnich ofiar i świadków w postępowaniach w sprawach nieletnich.

Szkolenie skierowane było do sędziów orzekających w sądach rodzinnych i dla nieletnich.

W pierwszej edycji uczestniczyło 43 uczestników, w tym 37 sędziów, 1 asesor sądowy, 1 prokurator oraz 4 kuratorów zawodowych, natomiast w drugiej edycji 25 uczestników, w tym 21 sędziów i 4 kuratorów zawodowych.

- h) Szkolenie „Postępowanie w sprawie odebrania osoby pozostającej pod władzą rodzicielską lub opieką” (11 kwietnia 2025 r., 15 września 2025 r., online)

Szkolenie dotyczyło problematyki postępowania w sprawie odebrania osoby. (i) Omówiono zasady wszczynania postępowania – zarówno na wniosek, jak i z urzędu – krąg uczestników oraz rodzaje postanowień wydawanych na posiedzeniu niejawnym. (ii) Przedstawiono zagadnienia proceduralne, w tym: przeprowadzenie dochodzenia w celu ustalenia miejsca pobytu osoby podlegającej odebraniu, przymusowe doprowadzenie osoby zobowiązanej do powrotu dziecka w celu złożenia oświadczenia o miejscu pobytu oraz przymusowe odebranie osoby przez kuratora sądowego. (iii) Omówiono wydawanie postanowień dotyczących przeszukania pomieszczeń i miejsc oraz współpracę sędziego z kuratorem. (iv) W dalszej części szkolenia przedstawiono zagadnienia związane z planowaniem i prowadzeniem rozpraw, środkami odwoławczymi, postępowaniami z elementem transgranicznym oraz ustalaniem właściwości sądów polskich. (v) Przedstawiono również znaczenie mediacji w sprawach opiekuńczych, w tym mediacji transgranicznej, a także rolę sędziów łącznikowych w ramach Międzynarodowej Haskiej Sieci Sędziów.

Szkolenie było skierowane do sędziów orzekających w sądach rodzinnych i dla nieletnich, asystentów sędziów, prokuratorów oraz asesorów prokuratorskich zajmujących się sprawami cywilnymi.

W pierwszej edycji przeszkolono łącznie 111 osób, w tym 61 sędziów, 39 asesorów sądowych, 6 prokuratorów i 5 asesorów prokuratorskich. W drugiej edycji wzięło udział 92 uczestników, w tym 41 sędziów, 42 asesorów sądowych, 1 referendarz sądowy, 6 prokuratorów, 1 asesor prokuratorski oraz 1 kurator zawodowy.

- i) Szkolenie „Kontakty z dzieckiem – aspekty prawne i praktyczne” (30 września 2025 r., 28 listopada 2025 r., online).

Szkolenie koncentrowało się na (i) problematyce kontaktów rodziców z dziećmi, w tym na podstawach prawnych, aspektach praktycznych oraz zagadnieniach związanych z wykonywaniem orzeczeń o kontaktach. (ii) Omówiono prawa i obowiązki rodziców w zakresie utrzymywania kontaktów z dziećmi, a także szczegółowe przesłanki zakazu takich kontaktów oraz przebieg postępowania w sprawach o uregulowanie kontaktów, w tym postępowanie dowodowe, czynności sądu opiekuńczego podejmowane *ex officio* oraz wysłuchanie dziecka. (iii) W części praktycznej przedstawiono zasady formułowania sentencji postanowień dotyczących kontaktów, kryteria, którymi powinien kierować się

sąd przy ich ustalaniu (w tym przy udziale kuratora lub innych podmiotów), oraz znaczenie współpracy sądu z tymi instytucjami w zakresie wykonywania orzeczeń. Omówiono również szczególny przypadek kontaktów w tzw. „niebieskim pokoju” z udziałem kuratora. (iv) W odniesieniu do wykonywania postanowień o kontaktach z dzieckiem przedstawiono etapy postępowania, zasady przeprowadzania dowodów, obowiązek wysłuchania uczestników, podstawy umorzenia sprawy oraz aktualne orzecznictwo i praktykę sądów powszechnych w tym zakresie.

Szkolenie skierowane jest do sędziów orzekających w sądach rodzinnych i nieletnich, asystentów sędziów, a także prokuratorów i asesorów prokuratorskich zajmujących się sprawami cywilnymi.

W ramach zakończonej edycji przeszkolono łącznie 105 osób, w tym 50 sędziów, 49 asystentów sędziów, 4 prokuratorów oraz 2 asesorów prokuratorskich.

- j) Szkolenie „Separacja rodziców, kontakty i opieka naprzemienna – perspektywa dziecka i rodziców” (9-11 kwietnia 2025 r., 8-10 października 2025 r., stacjonarnie)

Szkolenie koncentrowało się na sytuacji dziecka w momencie rozpadu rodziny oraz wpływie tego procesu na decyzje podejmowane w postępowaniach o opiekę. Omówiono funkcjonowanie psychologiczne dzieci na różnych etapach ich rozwoju, wpływ dynamiki kryzysu rodzinnego oraz wyzwania związane z rodzicielstwem w sytuacji rozwodu, w tym współpracę rodziców i ich postawy wobec dziecka. Przedstawiono zalety i wady różnych rozwiązań dotyczących kontaktów oraz opieki naprzemiennej, a także zagadnienia związane z regulacją kontaktów rodziców z dziećmi. Omówiono również trudności w realizacji postanowień dotyczących kontaktów, współpracę sądu z kuratorami sądowymi oraz rolę kuratora w kontaktach rodzic-dziecko, w tym jego obowiązki prawne i praktyczne w sytuacjach kryzysowych.

Szkolenie było skierowane do zawodowych kuratorów rodzinnych oraz sędziów orzekających w sądach rodzinnych i nieletnich.

W pierwszej edycji przeszkolono łącznie 57 osób, w tym 16 sędziów i 41 zawodowych kuratorów rodzinnych, natomiast w drugiej edycji wzięło udział 50 osób, w tym 19 sędziów i 31 zawodowych kuratorów rodzinnych.

- k) Szkolenie „Działania opiekuna w postępowaniu o wydalenie osoby” (13 października 2025 r., 17 listopada 2025 r., online).

Szkolenie obejmuje następujące zagadnienia: (i) obowiązki kierownika zespołu oraz kuratora wykonującego orzeczenie; (ii) trudności w wykonaniu orzeczenia, w tym ukrywanie osoby podlegającej odebraniu oraz niewłaściwe zachowanie osoby zobowiązanej do jej wykonania; (iii) ocenę ryzyka zagrożenia dobra dziecka podczas wykonywania czynności; (iv) przesłanki odstąpienia od wykonania czynności odebrania dziecka; (v) wniosek o przymusowe doprowadzenie zobowiązanego nieujawniającego miejsca pobytu osoby, której dotyczy postępowanie o odebranie, wniosek o dokonanie przeszukania pomieszczeń; współpraca z Policją, organami opieki społecznej lub przedstawicielami innych instytucji; (vii); powtarzalność czynności przymusowego odbioru a dobro dziecka.

Szkolenie skierowane jest do zawodowych opiekunów rodzinnych. W ramach pierwszej edycji przeszkolono łącznie 88 opiekunów.

W tych okolicznościach nie zachodzi potrzeba podejmowania dodatkowych środków o charakterze ogólnym.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w niniejszej sprawie dalsze środki indywidualne nie są konieczne, a przyjęte środki o charakterze generalnym opisane powyżej będą wystarczające do stwierdzenia, że Polska wypełniła swoje zobowiązania wynikające z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej (w likwidacji) p. Polsce – raport z wykonania wyroku z 19 marca 2025 r.

Opis sprawy

Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej (w likwidacji) p. Polsce, skarga nr 26821/17, wyrok z 14 marca 2024 r., ostateczny 14 czerwca 2024 r.

Sprawa dotyczy naruszenia przysługującego skarżącemu stowarzyszeniu prawa do swobodnego stowarzyszania się w związku z jego rozwiązaniem i nakazem jego likwidacji, które to rozwiązanie i nakaz nie były oparte na istotnych i wystarczających powodach, a także, jak zostało wykazane, nie służyły odpowiedzi na „pilną potrzebę społeczną” (naruszenie art. 11 Konwencji).

Skarżące stowarzyszenie zostało zarejestrowane przez Sąd Rejonowy w Opolu w grudniu 2011 r. Rejestrację zaskarżył prokurator okręgowy, który stwierdził, że stanowi ona naruszenie prawa krajowego – ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych, ponieważ w ustawie nie uznano narodowości śląskiej. W postępowaniu odwoławczym Sąd Najwyższy uchylił postanowienia sądów niższych instancji utrzymujące w mocy rejestrację i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, uznając, że nazwa skarżącego stowarzyszenia wprowadzała w błąd i jako taka mogła sugerować uznanie narodowości śląskiej, co z kolei mogło prowadzić do osłabienia jedności oraz integralności państwa polskiego oraz roszczenia sobie prawa przez skarżące stowarzyszenie do pewnych przywilejów wyborczych, przysługujących mniejszościom narodowym. W kolejnym postępowaniu, w styczniu 2015 r., Sąd Rejonowy w Opolu rozwiązał skarżące stowarzyszenie i nakazał jego likwidację z uwagi na niezgodność jego działalności z prawem. Skarżące stowarzyszenie zostało poproszone o zmianę swojego statutu, w szczególności o zmianę wprowadzającej w błąd nazwy, sugerującej istnienie narodowości śląskiej, oraz modyfikację postanowień, w których była mowa o „osobach narodowości śląskiej”. Zmiany te nie zostały wprowadzone.

W wyroku Trybunał zauważył, że sądy krajowe nie odniosły się do żadnych niezgodnych z prawem lub antydemokratycznych działań skarżącego stowarzyszenia. Jeżeli chodzi o rzekomą możliwość skorzystania z przywilejów wyborczych przyznanych na mocy prawa krajowego mniejszościom narodowym, Trybunał zauważył, że skarżące stowarzyszenie w swoim statucie wyraźnie zaznaczyło, że nie rejestruje komitetu wyborczego w wyborach parlamentarnych. Ponadto sądy krajowe nie wykazały, że sam fakt rejestracji dawałby automatycznie skarżącemu stowarzyszeniu prawo do rejestracji komitetu wyborczego.

Jeżeli zaś chodzi o argument dotyczący wprowadzającej w błąd nazwy skarżącego stowarzyszenia, sugerującej uznanie „narodowości śląskiej”, co mogłoby zachęcić inne grupy etniczne do podjęcia podobnych kroków i tym samym podważenia integralności państwa polskiego, Trybunał uznał, że władze krajowe nie wykazały, iż nazwa i brzmienie dwóch postanowień statutu stowarzyszenia, które odnosiły się do „narodowości śląskiej”, mogłyby stanowić zagrożenie dla porządku publicznego.

Trybunał uznał, iż przy braku konkretnych dowodów wskazujących na to, że decydując się na nazwę „Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej”, skarżące stowarzyszenie opowiadało się za polityką stanowiącą prawdziwe zagrożenie dla porządku publicznego lub demokratycznego społeczeństwa, nie można było udowodnić, że rozwiązanie skarżącego stowarzyszenia służyło odpowiedzi na „pilną potrzebę społeczną”. W związku z tym Trybunał stwierdził naruszenie art. 11 Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia oraz środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Trybunał nie zasądził słusznego zadośćuczynienia, ponieważ skarżące stowarzyszenie nie dochodziło roszczenia z tego tytułu.

2. Środki indywidualne

Skarżące stowarzyszenie ma prawo złożyć wniosek o wpisanie do Krajowego Rejestru Sądowego informacji o uchyleniu likwidacji Stowarzyszenia.

Zgodnie z informacją właściwego sądu rejestrowego (Sądu Rejonowego w Opolu) w dniu 27 marca 2024 r. wpłynęło pismo od skarżącego stowarzyszenia z informacją o wydaniu wyroku ETPC w sprawie *Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej (w likwidacji) p. Polsce*, zawierające wniosek o wpisanie informacji o uchyleniu likwidacji Stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego. Jednak, w związku z brakami formalnymi (tj. niezłożeniem wniosku na formularzu urzędowym) wniosek został zwrócony na podstawie postanowienia sądu z dnia 17 kwietnia 2024 r. Ponadto, sąd rejestrowy pouczył skarżące stowarzyszenie, iż do wpisania w rejestrze adnotacji o uchyleniu likwidacji niezbędny jest wybór zarządu stowarzyszenia i złożenie przedmiotowego wniosku w ramach procedury rejestracyjnej.

Mając powyższe na uwadze, rząd pragnie stwierdzić, że skarżące stowarzyszenie zostało należycie poinformowane o krokach, które powinno podjąć w celu przywrócenia swojego poprzedniego statusu, czyli o potrzebie złożenia wniosku o wpisanie informacji o uchyleniu likwidacji Stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego na urzędowym formularzu oraz o konieczności powołania zarządu stowarzyszenia na miejsce likwidatora obecnie reprezentującego wspomniany podmiot. Po powołaniu zarządu skarżące stowarzyszenie będzie w stanie wznowić swoją działalność statutową. Podjęcie tych kroków leży całkowicie w gestii skarżącego stowarzyszenia.

Do dziś nie złożono nowego wniosku. Skarżące stowarzyszenie nadal figuruje jako podmiot w likwidacji. Należy jednak zauważyć, że z informacji dostępnych w domenie publicznej wynika, iż skarżące stowarzyszenie obecnie podejmuje działania wskazane w pouczeniu sądu rejestrowego, tj. mające na celu wybór nowego zarządu; walne zebranie członków Stowarzyszenia, które zostało zwołane w tym celu, planowane jest na kwiecień 2025 r.

W tych okolicznościach nie wydaje się konieczne podejmowanie innych środków indywidualnych.

II. Środki generalne

1. Środki prawne

Zdaniem rządu, mając na uwadze, co było źródłem naruszenia stwierdzonego w przedmiotowej sprawie – praktyka sądów krajowych (zob. pkt 55 wyroku, w którym Trybunał stwierdził, że „powody, na które powołały się władze w celu rozwiązania skarżącego stowarzyszenia, nie były istotne ani wystarczające”) – nie jest konieczne podjęcie jakichkolwiek działań ustawodawczych na potrzeby wykonania wyroku w przedmiotowej sprawie. Trybunał wyraźnie stwierdził, że fakt, iż ingerencja w przysługujące skarżącemu stowarzyszeniu prawo do swobodnego stowarzyszania się była przewidziana przez ustawę, nie był kwestionowany.

W związku z tym, środki generalne opisane poniżej, tj. tłumaczenie i rozpowszechnianie przedmiotowego wyroku w połączeniu z możliwymi działaniami szkoleniowymi, wydają się wystarczające, aby uznać, że Polska wywiązała się ze swoich zobowiązań wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Niezależnie od powyższego rząd pragnie powtórzyć, że społeczność śląska nie jest uznana za mniejszość narodową na mocy ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (rzeczone mniejszości zostały wymienione w art. 2 ust. 2 tej ustawy), ani też za mniejszość etniczną (które to mniejszości zostały wymienione w art. 2 ust. 4 ustawy); język śląski nie jest zaś prawnie uznany za język regionalny w rozumieniu wyżej wymienionej ustawy. Wspomniane przepisy prawa krajowego nie były kwestionowane w przedmiotowej sprawie. Mając powyższe na uwadze, należy zaznaczyć, że w 2024 r. złożono poselski projekt ustawy o zmianie wyżej wymienionej ustawy, który przewidywał nadanie etnolektowi śląskiemu statusu języka regionalnego. Projekt został przyjęty w dniu 26 kwietnia 2024 r., jednakże został później zawetowany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (w dniu 29 maja 2024 r.), wobec czego nowelizacja nie weszła w życie.

2. Tłumaczenie i rozpowszechnianie wyroku Trybunału

Wyrok Trybunału w sprawie *Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej (w likwidacji)* został przetłumaczony na język polski oraz opublikowany na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>). Tłumaczenie zostało przekazane prezesom wszystkich sądów apelacyjnych z prośbą o dalsze jego rozpowszechnienie do wszystkich sędziów sądów powszechnych.

Ponadto informacje o przedmiotowym wyroku zostały opublikowane w zakładce „Aktualności” na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc>) oraz zawarte

w biuletynie redagowanym przez Ministerstwo, który jest wysyłany do wszystkich sądów, prokuratur i jednostek organizacyjnych służby więziennej.

Co więcej, w dniu 7 czerwca 2024 r. informacja o wyroku w sprawie *Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej (w likwidacji) p. Polsce* została przesłana prezesom Sądu Rejonowego w Opolu i Sądu Okręgowego w Opolu.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w przedmiotowej sprawie nie jest konieczne podjęcie dalszych środków indywidualnych, a środki o charakterze generalnym opisane powyżej będą wystarczające do uznania, że Polska wywiązała się ze swoich zobowiązań wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Opis sprawy

Tobijański p. Polsce, skarga nr 72520/17, wyrok z 23 stycznia 2025 r., ostateczny 23 stycznia 2025 r.

Sprawa dotyczy naruszenia przysługującego skarżącemu prawa do rzetelnego procesu sądowego w związku z przeprowadzeniem rozprawy apelacyjnej w sprawie karnej mimo nieobecności skarżącego spowodowanej nagłą hospitalizacją, która zdaniem sądu krajowego nie została usprawiedliwiona zgodnie z prawem krajowym, z uwagi na brak przedstawienia przez skarżącego zaświadczenia lekarskiego od biegłego sądowego (naruszenie art. 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. c) Konwencji).

Skarżący został skazany w 2012 r. za poświadczenie nieprawdy oraz fałszerstwo. Wniósł apelację od wyroku skazującego. Termin rozprawy apelacyjnej wyznaczono na dzień 2 października 2015 r. W dniu 1 października 2015 r. skarżący zwrócił się do sądu apelacyjnego o odroczenie rozprawy z uwagi na fakt, że dzień wcześniej został przyjęty do szpitala w trybie pilnym, i przedłożył zaświadczenie wydane przez szpital oraz oświadczenie lekarza specjalisty, na poparcie swojego wniosku. Rozprawa apelacyjna odbyła się w wyznaczonym terminie, a wyrok skazujący został utrzymany w mocy. Sąd krajowy oddalił wniosek skarżącego o odroczenie, argumentując, że skarżący nie przedłożył zaświadczenia sporządzonego przez lekarza sądowego. Skarżący nie był reprezentowany przez obrońcę w postępowaniu apelacyjnym.

W wyroku Trybunał zauważył, że sąd apelacyjny nie przeanalizował przedłożonych przez skarżącego zaświadczeń lekarskich w celu ustalenia, czy skarżący rzeczywiście nie był w stanie uczestniczyć w rozprawie lub czy jego choroba była nagła. Wręcz przeciwnie – oddalając wniosek skarżącego o odroczenie sąd krajowy ograniczył się w swojej analizie do ustalenia, że skarżący nie usprawiedliwił swojej nieobecności w sposób zgodny z prawem. Nierozważenie kwestii, czy usprawiedliwienie przedstawione przez skarżącego było ważne, oraz fakt, że skarżący nie był reprezentowany przez obrońcę w postępowaniu apelacyjnym, doprowadziły Trybunał do stwierdzenia, iż postępowanie apelacyjne nie spełniało wymogów rzetelności określonych w art. 6 ust. 1 i art. 6 ust. 3 lit. c) Konwencji.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia oraz środki indywidualne

1. Słuszne zadośćuczynienie

Trybunał uznał, że stwierdzenie naruszenia stanowi samo w sobie wystarczające słuszne zadośćuczynienie za wszelką poniesioną przez skarżącego szkodę niemajątkową, a w dalszej kolejności oddalił roszczenie skarżącego o odszkodowanie za szkodę majątkową, bowiem nie dostrzegł związku przyczynowego między ustalonymi naruszeniami a zarzucaną szkodą. W związku z tym, na gruncie art. 41 Konwencji nie zasądono żadnych kwot.

2. Środki indywidualne

Mając na uwadze prawnokarny charakter sprawy, w której było prowadzone postępowanie krajowe, oraz wyrok Trybunału, w którym stwierdzono naruszenie Konwencji wynikające z przebiegu postępowania apelacyjnego, skarżący miał prawo wnieść o wznowienie postępowania krajowego na gruncie art. 540 § 3 Kodeksu postępowania karnego (k.p.k.) celem doprowadzenia do uniewinnienia.

Rzeczony przepis stanowi: „[p]ostępowanie wznowia się na korzyść oskarżonego, gdy potrzeba taka wynika z rozstrzygnięcia organu międzynarodowego działającego na mocy umowy międzynarodowej ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską”.

W tym względzie rząd informuje, że skarżący skorzystał z tego prawa i w dniu 25 lutego 2025 r. jego prawnik wniósł o wznowienie postępowania krajowego będącego przedmiotem skargi wniesionej do Trybunału. Wniosek wpłynął do Sądu Najwyższego w dniu 3 marca 2025 r. W dniu 17 czerwca 2025 r. Sąd Najwyższy wydał postanowienie, w którym oddalił wniosek skarżącego o wznowienie postępowania (sygn. akt IV KO 33/25). Zdaniem Sądu Najwyższego naruszenie Konwencji stwierdzone przez Trybunał w sprawie *Tobijański p. Polsce* nie podważyło słuszności merytorycznego rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej skarżącego, a samo wskazanie, że w toku postępowania apelacyjnego dochodziło do nieprawidłowości nie może stanowić podstawy wznowienia postępowania.

W postanowieniu Sąd Najwyższy po pierwsze przypominał, że zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa krajowego potrzeba wznowienia postępowania w następstwie orzeczenia międzynarodowego organu na podstawie art. 540 § 3 k.p.k. zachodzi wtedy, „gdy przedmiot rozstrzygnięcia Trybunału dotyczy głównego nurtu procesu, a charakter i zakres stwierdzonych w jego toku uchybień w istocie podważa słusność merytorycznego rozstrzygnięcia. Potrzeba wznowienia w związku z orzeczeniem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zajdzie wówczas, gdy poczynione zostaną ustalenia, że stwierdzone przez Trybunał naruszenie przepisów Konwencji mogło mieć wpływ na treść orzeczeń sądów krajowych zapadłych w toku prawomocnie zakończonego postępowania karnego objętego wnioskiem o wznowienie (por.m.in.: wyroki Sądu Najwyższego: z 23 kwietnia 2009 r. sygn. akt II KO 63/08; z dnia [9] grudnia 2009 r. sygn. akt IV KO 103/09; z 17 sierpnia 2011 r. sygn. akt II KO 72/10 [...]; z 11 stycznia 2012 r. sygn. akt II KO 78/11; [a także] postanowienie Sądu Najwyższego z 24 marca 2021 r. sygn. akt II KO 26/21)”.

Sąd Najwyższy nadto wskazał, że „[w] świetle orzecznictwa ETPCz z postanowień Konwencji nie wynika w szczególności potrzeba wznowienia każdego postępowania karnego, w którym doszło do naruszenia prawa do rzetelnego procesu przy rozpoznaniu kwestii zasadniczej, czyli odpowiedzialności karnej oskarżonego, co szeroko omówiono w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z 26 lutego 2019 r. sygn. akt II KO 47/18. Teza ta jest prawdziwa nawet w odniesieniu do naruszenia prawa dostępu do sądu niezależnego i bezstronnego, gdyż nawet naruszenie tego fundamentalnego prawa nie musi automatycznie oznaczać obligatoryjności wznowienia postępowania karnego w następstwie wyroku ETPCz”.

Na powyższej podstawie Sąd Najwyższy uznał, że naruszenie Konwencji stwierdzone przez Trybunał w przedmiotowej sprawie nie miało wpływu na słusność merytoryczną orzeczenia sądu krajowego. Sąd Najwyższy podkreślił, że o zasadności tego poglądu przekonuje rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego zapadłe w wyniku kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich wywiedzionej w imieniu skarżącego, w której podniesiono te same zarzuty dotyczące wyroku sądu apelacyjnego, co te wskazane w skardze wniesionej do Trybunału (zob. pkt 12–14 wyroku w sprawie *Tobijański p. Polsce*). Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu kasacji, postanowieniem z 29 marca 2017 r. (w sprawie o sygn. akt IV KK 388/16) oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną.

Z uwagi na to, że nie zasądzono słusznego zadośćuczynienia, a sąd krajowy uważnie zbadał konieczność wznowienia postępowania krajowego w następstwie wyroku Trybunału, nie wydaje się konieczne podejmowanie innych środków indywidualnych.

II. Środki generalne

Mając na względzie przeanalizowane okoliczności sprawy, źródłem naruszenia wydaje się jednostkowe błędne zastosowanie obowiązującego prawa. W związku z tym, rząd jest zdania, że wykonanie przedmiotowego wyroku nie wymaga nowelizacji prawa i że poniższe środki generalne będą wystarczające.

1. Tłumaczenie i rozpowszechnianie wyroku

Wyrok w sprawie *Tobijański p. Polsce* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>), a także w bazie orzecznictwa HUDOC. Informacje o wyroku zostały także opublikowane w zakładce „Aktualności” na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości. Ponadto informacje o sprawie *Tobijański p. Polsce* zostały zawarte w biuletynie redagowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości, wysyłanym do ponad 2 tys. odbiorców, głównie prokuratorów, sądów, zakładów karnych, komorników, stacji radiowych, dziennikarzy i osób prywatnych.

Pisma informujące o wydaniu wyroku zostały przesłane prezesom Sądu Apelacyjnego w Katowicach i Sądu Okręgowego w Częstochowie, które to sądy orzekały w przedmiotowej sprawie w postępowaniu krajowym.

Ponadto wyrok został przesłany do prezesów wszystkich sądów apelacyjnych w Polsce z prośbą o rozpowszechnienie go wśród wszystkich sędziów sądów powszechnych w danej apelacji.

2. Działania szkoleniowe

Mając na uwadze źródło naruszenia stwierdzonego w przedmiotowej sprawie, Ministerstwo Sprawiedliwości zwróciło się do Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, aby uzupełniono program zajęć o kazus z wyroku w sprawie *Tobijański p. Polsce* w następujących szkoleniach, których przedmiotem będą kwestie standardów prawa do rzetelnego procesu w sprawach karnych w najnowszym orzecznictwie ETPC, w odniesieniu do realizacji prawa do obrony, dostępu do obrońcy i prowadzenia postępowania karnego w sposób gwarantujący prawidłową ochronę praw zarówno ofiary, jak i oskarżonego.

- Szkolenie „Konstytucja RP, Karta Praw Podstawowych UE oraz Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w orzecznictwie sądów krajowych i europejskich”. Celem tego szkolenia prowadzonego w formule online (e-seminarium) jest przybliżanie orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w szczególności na tle spraw polskich.

Zagadnienia szczegółowe będą tu obejmować standardy prawa do rzetelnego procesu w sprawach karnych w najnowszym orzecznictwie Trybunału, takie jak: (i) prawo do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie; (ii) prawo do obrony; (iii) dostęp do obrońcy na wczesnym etapie postępowania przygotowawczego; (iv) prowadzenie postępowania karnego w sposób gwarantujący prawidłową ochronę praw ofiary przy jednoczesnym zabezpieczeniu uprawnień oskarżonego.

Nadto omawiane będą prawa podstawowe i ich zastosowanie w sprawach karnych w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej: (i) wykładnia i stosowanie dyrektywy 2013/48/UE w sprawie dostępu do adwokata; (ii) wykładnia i stosowanie dyrektywy 2016/800/UE w sprawie gwarancji procesowych dla dzieci będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym; (iii) wykładnia i stosowanie dyrektywy 2016/343/UE w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym; (iv) prawo do skutecznego środka odwoławczego w postępowaniach przygotowawczych prowadzonych przez Prokuraturę Europejską.

Adresatami tego szkolenia będą sędziowie, asesory sądowi, referendarze sądowi, asystenci sędziów, prokuratorzy, asesory prokuratury i asystenci prokuratorów. Na 2025 r. przewidziano dwie edycje tego szkolenia online z limitami po 100 miejsc: 14 listopada 2025 r. i 28 listopada 2025 r.

- Szkolenie „Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach karnych – wybór i analiza orzecznictwa”.

W zagadnieniach szczegółowych przewidziano prezentację wybranych aktualnych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i ich wpływ na praktykę sądową. Szkolenie to dedykowane jest dla sędziów, asesorów sądowych, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, prokuratorów, asesorów prokuratury i asystentów prokuratorów. Odbędzie się ono 5 grudnia 2025 r. i przewidziane jest dla ok. 100 osób.

W tych okolicznościach nie wydaje się konieczne podejmowanie innych środków generalnych.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w przedmiotowej sprawie nie jest konieczne podjęcie dalszych środków indywidualnych, a środki o charakterze generalnym opisane powyżej będą wystarczające do uznania, że Polska wywiązała się ze swoich zobowiązań wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Odnosnie do wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach *Tysiąc p. Polsce* (skarga nr 5410/03, wyrok z 20 marca 2007 r.), *R.R. p. Polsce* (skarga nr 27617/04, wyrok z 26 maja 2011 r.) oraz *P. i S. p. Polsce* (skarga nr 57375/08, wyrok z 30 października 2012 r.), a także z uwagi na zaplanowane na 4-6 marca 2025 r. posiedzenie Komitetu Ministrów Rady Europy poświęcone m.in. nadzorowi nad wykonywaniem tych wyroków, rząd RP przekazuje następujące informacje ze szczególnym uwzględnieniem kwestii, o których mowa w najnowszej decyzji Komitetu Ministrów z dnia 14 marca 2024 r. (CM/Del/Dec(2024)1492/H46-25).

Punkt 4 decyzji: [Delegaci] z zainteresowaniem odnotowali informacje o trwającym przygotowywaniu wytycznych dla szpitali dotyczących dostępu do legalnej aborcji i powiązanych informacji dla pacjentów, i wezwali władze do niezwłocznego ukończenia tych prac i dostarczenia Komitetowi bardziej szczegółowych informacji na temat ich treści i sposobów rozpowszechniania.

Zgodnie z wcześniejszymi informacjami Rząd pragnie przekazać, że **Ministerstwo Zdrowia opracowało wytyczne dla szpitali ws. procedur dotyczących przerywania ciąży i opublikowało je w dniu 30 sierpnia 2024 r.** [Wytyczne w sprawie obowiązujących przepisów prawnych dotyczących dostępu do procedury przerywania ciąży](#) zarysowują przedmiotowe ramy prawne dotyczące: (i) przesłanek dopuszczalności przerywania ciąży wraz z informacją o (ii) ich zakresie oraz procesie stwierdzenia ich zaistnienia (z dokładnym przedstawieniem podejścia nadmiernie formalistycznego, ograniczającego dostęp do legalnej aborcji), (iii) terminu wykonania procedury, (iv) miejsca przeprowadzenia procedury, (v) osób uprawnionych do przeprowadzenia procedury przerywania ciąży, (vi) zgody kobiety, (vii) prawa pacjentki do informacji, (viii) prawa pacjentki do sprzeciwu wobec opinii lekarskiej albo odmowy jej wydania, (ix) wyjaśnienia, co obejmuje procedura przerywania ciąży jako świadczenie gwarantowane, (x) okoliczności, w których można i nie można powołać się na tzw. „klauzulę sumienia” (oraz kto może to zrobić), a także (xi) okoliczności wyłączenia odpowiedzialności karnej lekarza za przerywanie ciąży.

- (i) Wytyczne wskazują przypadki, w których zgodnie z ustawą z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży („ustawa z 1993 r.”) lekarz może przerwać ciążę, tj. wyłącznie gdy ciąża stanowi zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej (art. 4a ust. 1 pkt 1 ustawy z 1993 r.) lub gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego (art. 4a ust. 1 pkt 3 ustawy z 1993 r.).
- (ii) Dokument nakreśla zasady dotyczące stwierdzania, czy występuje jedna z okoliczności warunkujących legalną aborcję.

W przypadku dopuszczalności przerywania ciąży w sytuacji, gdy stanowi ona zagrożenie życia lub zdrowia kobiety ciężarnej, mamy do czynienia z dwiema niezależnymi przesłankami. Zaznacza, że wystąpienie tylko jednej z nich (tj. zagrożenia życia albo zagrożenia zdrowia) stanowi wystarczającą podstawę prawną do stwierdzenia okoliczności warunkującej możliwość przerywania ciąży.

Przypomina także, że **ustawa z 1993 r. nie określa zamkniętego katalogu wskazań do przerywania ciąży w przypadku, gdy ciąża stanowi zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej.** Przepisy ustawy, posługując się ogólną kategorią zdrowia, w żaden sposób nie determinują, jakiego obszaru zdrowia ma dotyczyć to zagrożenie. **Może ono zatem dotyczyć każdego obszaru zdrowia, zarówno fizycznego jak i psychicznego.** Wytyczne przypominają, że ustawa z 1993 r. nie precyzuje także pojęcia „zagrożenie”, pozostawiając je do oceny lekarza działającego w oparciu o swoją wiedzę medyczną. Ponadto obowiązujące przepisy nie posługują się żadnym wartościowaniem „zagrożenia”, nie wskazują, że ma być ono nagłe bądź bezpośrednie, w związku z czym nie powinny być tak interpretowane.

W wytycznych stwierdzono, że zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 22 stycznia 1997 r. w sprawie kwalifikacji zawodowych lekarzy, uprawniających do dokonania przerywania ciąży oraz stwierdzania, że ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety lub wskazuje na duże prawdopodobieństwo ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu **wystąpienie okoliczności** wskazujących, że ciąża stanowi zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej, **stwierdza lekarz posiadający tytuł specjalisty w zakresie medycyny właściwej ze względu na rodzaj choroby kobiety ciężarnej.** Co

więcej, dokument przypomina, że z obowiązujących przepisów wynika jednoznacznie, że do stwierdzenia wystąpienia okoliczności, w których ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety **wymagane jest tylko jedno orzeczenie** lekarza specjalisty w zakresie medycyny właściwej ze względu na rodzaj choroby kobiety ciężarnej. Zatem **uzależnianie możliwości przerwania ciąży od uzyskania dodatkowych orzeczeń albo opinii lekarzy nie znajduje uzasadnienia i należy traktować je jako ograniczenie dostępu do tej procedury**. Ustawa z 1993 r. nie zobowiązuje także do powołania konsylium. Wytyczne wskazują, że art. 37 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty dopuszcza jedynie zasięgnięcie opinii właściwego lekarza specjalisty lub konsylium lekarskiego, z własnej inicjatywy lekarza bądź na wniosek pacjenta, jeżeli wnioskujący lekarz ma wątpliwości diagnostyczne lub terapeutyczne oraz jeżeli jest to uzasadnione w świetle aktualnej wiedzy medycznej. Jednakże jeżeli inny właściwy lekarz specjalista uprzednio stwierdził istnienie przesłanek do przerwania ciąży, przedmiotem konsylium nie może być ponowne ich analizowanie. Tak więc zasięgnięcie opinii albo zwołanie konsylium z inicjatywy lekarza jest możliwe, ale jest odstępstwem od reguły i nie powinno stanowić odgórnego, pozaustawowego dodatkowego wymogu stosowanego przez lekarzy bądź szpitale.

Jest to szczególnie istotne mając na względzie przepis art. 4a ust. 5 ustawy z 1993 r., który jednoznacznie wskazuje, że zaistnienie przesłanek warunkujących przerwanie ciąży stwierdza inny lekarz niż ten dokonujący przerwania ciąży, chyba że ciąża zagraża bezpośrednio życiu kobiety.

Zaistnienie przesłanek warunkujących przerwanie ciąży oraz powód, dla którego ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety ciężarnej, są odnotowywane w dokumentacji medycznej.

- (iii) Wytyczne przypominają, że w przypadku, gdy ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety ciężarnej, przepisy ustawy z 1993 r. nie regulują terminu przeprowadzenia procedury przerwania ciąży. Z prawnego punktu widzenia w tych okolicznościach nie powinno ono być zatem warunkowane czasem trwania ciąży. Natomiast w przypadku, gdy ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego, aborcja jest dopuszczalna do 12. tygodnia ciąży. W tej kwestii wytyczne odnoszą się do wytycznych Prokuratora Generalnego z dnia 9 sierpnia 2024 r. (szczegółowe informacje na ten temat znajdują się poniżej, w odniesieniu do punktu 5 decyzji KM z 14 marca 2024 r.), w których przywołano obowiązek sprawnego wykonywania czynności procesowych, aby umożliwić prokuratorowi wydanie zaświadczenia będącego podstawą do wykonania procedury przerwania ciąży w terminie umożliwiającym jej przeprowadzenie do upływu ustawowych 12 tygodni od początku ciąży.
- (iv) – (vi) Dokument wskazuje, że przerwanie ciąży może dokonać wyłącznie lekarz posiadający specjalizację lub tytuł specjalisty w zakresie położnictwa i ginekologii, w szpitalu. Wytyczne podsumowują także przepisy dotyczące zgody kobiety na aborcję.
- (vii) – (viii) Wytyczne odnoszą się też do prawa pacjentki do informacji – kobieta na każdym etapie ciąży musi być informowana o jej przebiegu, w tym o zagrożeniach zdrowia i życia, a także o możliwych do zastosowania zabiegach, w tym o aborcji. Objaśniają również procedurę wnoszenia sprzeciwu wobec opinii lekarza albo odmowy wydania opinii, wprowadzoną do prawa polskiego w ramach wykonania wyroku Trybunału w sprawie *Tysiiąc p. Polsce*.
- (ix) Wytyczne przypominają, że w przypadkach dopuszczonych ustawą z 1993 r. aborcja jest gwarantowanym świadczeniem zdrowotnym, do którego wykonywania zobowiązane są wszystkie podmioty lecznicze (szpitale) realizujące z Narodowym Funduszem Zdrowia umowę w zakresie położnictwa i ginekologii. Dokument przedstawia także niedawną zmianę w przepisach rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, która weszła w życie 30 maja 2024 r. Ma ona na celu skuteczne wdrażanie powyższego zobowiązania. W jej wyniku **świadczeniodawca realizujący z Narodowym Funduszem Zdrowia umowę w zakresie położnictwa i ginekologii w przypadkach, gdy zakończenie ciąży jest dopuszczalne przepisami prawa powszechnie obowiązującego, jest zobowiązany do wykonywania świadczeń zakończenia ciąży w miejscu udzielania świadczeń, niezależnie od powstrzymania się przez lekarza wykonującego zawód u tego świadczeniodawcy od wykonania świadczenia na podstawie klauzuli sumienia**.

Niewykonanie tego obowiązku skutkuje karą umowną w wysokości do 2% kwoty zobowiązania wynikającego z umowy za każde stwierdzone naruszenie. Niezależnie od tego, w przypadku naruszenia tego obowiązku Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia albo dyrektor oddziału

wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia może również rozwiązać umowę w części albo w całości bez zachowania okresu wypowiedzenia.

- (x) Wytyczne zawierają wyjaśnienia dotyczące powoływania się na tzw. klauzulę sumienia. Dokument ten wskazuje, że zgodnie z art. 39 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty lekarz może powstrzymać się od wykonania świadczeń zdrowotnych niezgodnych z jego sumieniem z wyjątkiem przypadku, gdy zwłoka w wykonaniu świadczenia mogłaby spowodować niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia. Jednocześnie w wytycznych podkreślono, że powyższy przepis definiuje **klauzulę sumienia jako prawo przysługujące lekarzom osobiście, którego nie można przenieść na jakiegokolwiek innego członka personelu podmiotu leczniczego** realizującego świadczenia finansowane ze środków publicznych.

Informacje i wyjaśnienia zawarte w wytycznych mają na celu pomóc szpitalom prawidłowo stosować obowiązujące przepisy, poprawiając w praktyce dostęp do legalnej aborcji i zapewniając jednakowe traktowanie kobiet, które zdecydują się skorzystać z przysługującego im prawa, przy jednoczesnej pełnej zgodności z regulacjami prawnymi.

Narodowy Fundusz Zdrowia **przesłał wytyczne** do wszystkich świadczeniodawców, którzy zawarli kontrakt z Funduszem na świadczenie usług w zakresie położnictwa i ginekologii. Wytyczne zostały również **opublikowane** na stronie internetowej Ministerstwa Zdrowia (adres łączy podano powyżej) w celu zapewnienia ich powszechnej dostępności dla wszystkich lekarzy, dyrektorów szpitali i kadry zarządzającej szpitalami, jak również dla kobiet i ich bliskich.

Ponadto, aby zwiększyć świadomość na temat dokumentu oraz informacji w nim zawartych, publikacja wytycznych została ogłoszona przez Premiera na konferencji prasowej zorganizowanej wspólnie z Minister Zdrowia i Ministrem Sprawiedliwości w dniu 30 sierpnia 2024 r. (szczegółowe informacje znajdują się na stronie <https://www.gov.pl/web/premier/wytyczne-dla-szpitali-i-prokuratury-w-sprawie-aborcji>). Podczas konferencji prasowej przedstawiono również wytyczne dla prokuratorów wydane przez Prokuratora Generalnego 9 sierpnia 2024 r. W czasie wydarzenia Minister Zdrowia Izabela Leszczyńska podkreśliła cel, jaki przyświecał wydaniu wytycznych dla szpitali, czyli zapewnienie bezpieczeństwa kobietom, które ze względów zdrowotnych nie chcą donosić ciąży. Wytyczne mają również zapewnić bezpieczeństwo prawne lekarzom, którzy będą je stosować w swojej pracy. Także w przypadku wytycznych dla prokuratorów Minister Sprawiedliwości Adam Bodnar podkreślił, że ich celem było to, by zmienić atmosferę i filozofię działania prokuratorów oraz postawić prawa kobiet na pierwszym miejscu.

Punkt 5 decyzji: [Delegaci] poparli zamiar władz dotyczący przeprowadzenia analizy praktyki prokuratury w zakresie wydawania zaświadczeń niezbędnych do wykonania legalnej aborcji w przypadkach, gdy ciąża jest wynikiem czynu zabronionego, oraz postępowań karnych dotyczących pomocy w aborcji; wezwali również władze do zbadania w jaki sposób ofiary napaści na tle seksualnym są informowane przez prokuraturę i policję o ich prawie do legalnej aborcji w sytuacji, gdy ciąża jest wynikiem czynu zabronionego.

Należy zauważyć, że w dniu 10 kwietnia 2024 r. Prokurator Generalny powołał w Prokuraturze Krajowej zespół prokuratorów do opracowania wskazówek metodycznych w zakresie prowadzenia spraw dotyczących odmowy dokonania przerwania ciąży oraz tzw. aborcji farmakologicznej. Wytyczne opracowane przez zespół w ramach wyznaczonego im zadania dotyczą również postępowania w sprawach dotyczących ciąży będących wynikiem czynu zabronionego (art. 4a ust. 1 pkt 3 ustawy z 1993 r. dopuszcza aborcję w przypadku, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego, a zgodnie z art. 4a ust. 5 okoliczność tę stwierdza prokurator).

Wspomniany zespół prokuratorów przeprowadził badanie, które dotyczyło kryminalizacji pomocy kobiecie w dokonaniu aborcji lub nakłaniania kobiety ciężarnej do przerwania ciąży z naruszeniem przepisów ustawy z 1993 r. Czyny stanowiące przedmiot badanych postępowań kwalifikowane były z art. 152 § 2 i 3 oraz art. 154 § 1 i 2 Kodeksu karnego. Zespół przeanalizował łącznie 590 postępowań z okresu 2016–2023.

W ramach badania aktowego skupiono się na prawidłowości ukierunkowania postępowań, kompletności wytycznych przekazanych funkcjonariuszom policji oraz nadzorze nad czynnościami prowadzonymi przez policję. Ocenie poddano również sposób zakończenia postępowań, zasadność podjętych decyzji merytorycznych, w tym poprawność przyjętej kwalifikacji prawnej oraz jej kompletność. W sprawach zakończonych w drodze postępowania sądowego analizowano prawidłowość zapadłych orzeczeń oraz

stanowisko prokuratora. Z ustaleń wynika, że na 590 badanych spraw zakończonych w okresie 2016–2023 decyzjami merytorycznymi, w 462 sprawach wydano decyzje o odmowie lub umorzeniu śledztwa, a 99 spraw zakończono aktami oskarżenia. W 14 sprawach skierowano do sądu wnioski o konsensualne zakończenie postępowania przygotowawczego w trybie art. 335 Kodeksu postępowania karnego. W 11 sprawach – wnioski o warunkowe umorzenie śledztwa. W czterech sprawach wydano postanowienia o zawieszeniu postępowania. Z powyższego zestawienia wynika, że większość postępowań przygotowawczych zakończyło się decyzjami o odmowie lub umorzeniu postępowania.

Poddane analizie sprawy zostały zainicjowane w większości (170 spraw) zawiadomieniami o podejrzeniu popełnienia przestępstwa złożonymi przez kobiety, które nakłaniano do lub którym udzielono pomocy w terminacji ciąży oraz osoby pozostające z nimi w szczególnie bliskich stosunkach osobistych lub relacjach rodzinnych. W 102 sprawach postępowanie wszczęto na podstawie materiałów wyłączonych z innych spraw, które dotyczyły zorganizowanych grup przestępczych (zajmujących się m.in. handlem środkami poronnymi dla zysku). Postępowania w 74 sprawach wszczęto na podstawie zawiadomień wniesionych przez personel medyczny, w 46 sprawach przez fundacje i stowarzyszenia, a w 20 – przez anonimowe osoby. Należy podkreślić, że w sprawach, w których informacje o podejrzeniu popełnienia przestępstwa pochodziły ze źródeł takich jak wpisy w mediach społecznościowych czy też artykuły prasowe „o rekordowej liczbie aborcji w Polsce” itp., wydano decyzje o odmowie wszczęcia śledztwa.

W przypadku 99 spraw zakończonych skierowaniem aktów oskarżenia należy wyodrębnić trzy grupy spraw: (i) postępowania dotyczące dystrybuowania środków poronnych w celu osiągnięcia korzyści majątkowej; (ii) sprawy, w których na kobiety będące w ciąży wywierana jest presja psychiczna w celu dokonania aborcji, mimo że są zdecydowane, aby utrzymać ciążę; (iii) postępowania, w których kobiety same dobrowolnie decydują o przerwaniu ciąży, a inna osoba, zwykle ich partner, pomagał im w nabyciu środków poronnych czy w transporcie za granicę. W powyższych sprawach w większości przypadków zapadały wyroki skazujące. Sądy najczęściej jednak wymierzały karę ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnie pracy na cele społeczne lub warunkowo umarzały postępowanie. Surowsze kary wymierzane były natomiast grupom przestępczym lub osobom, które zajmowały się sprzedażą środków poronnych w celach zarobkowych.

W wyniku prac wspomnianego zespołu prokuratorów opracowano [Wytyczne Prokuratora Generalnego Nr 9/24 w sprawie zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie prowadzenia spraw dotyczących odmowy dokonania przerwania ciąży oraz tzw. aborcji farmakologicznej](#), które następnie opublikowano na stronie Prokuratury Krajowej 9 sierpnia 2024 r.

Wytyczne opracowano w celu ujednolicenia zasad postępowania w omawianych sprawach. W dokumencie podkreślono, że prowadzenie tego rodzaju spraw wymaga szczególnej wrażliwości prokuratorów, odpowiedniego doświadczenia zawodowego i życiowego oraz zrozumienia sytuacji kobiet ciężarnych. Zalecono także, by każdorazowo dokonać wnikliwej analizy materiałów wskazujących na uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa przez osobę, która wbrew przepisom ustawy wykonała zabieg przerwania ciąży albo udzieliła pomocy w aborcji lub nakłoniła kobietę ciężarną do przerwania ciąży. Dokument podkreśla również, że jeżeli z analizy zebranych materiałów wynika, że czyn wskazany w zawiadomieniu nie posiada choćby jednego z elementów istotnych do uznania, że ma on cechy przestępstwa, organ jest zobowiązany do wydania decyzji o odmowie wszczęcia śledztwa. Należy zauważyć, że samo poddanie się aborcji przez kobietę ciężarną nie stanowi czynu zabronionego.

Wytyczne kładą nacisk **na traktowanie kobiet uczestniczących w postępowaniu z szacunkiem**. Jeżeli z uwagi na okoliczności konieczne jest przesłuchanie kobiety, która przerwała ciążę, należy ograniczyć się do jednokrotnego przeprowadzenia tej czynności, chyba że ponowne przesłuchanie jest niezbędne do wyjaśnienia ujawnionych później okoliczności. Czynność przesłuchania kobiety powinna być przeprowadzona z poszanowaniem jej godności i w sposób zapobiegający powtarzającej się wiktymizacji. Przed przystąpieniem do przesłuchania należy poinformować kobietę, że nie ponosi odpowiedzialności karnej za przerwanie ciąży, a fakt udzielenia takiej informacji należy odnotować w treści protokołu. Informacji i pouczeń należy udzielać w sposób jak najbardziej zrozumiały dla świadka. Inne czynności procesowe z udziałem kobiet, które poddały się aborcji, należy ograniczyć do niezbędnego minimum, aby nie powodować dodatkowego stresu, co jest szczególnie ważne w przypadku ofiar przemocy seksualnej.

Jeżeli materiał dowodowy wskazuje, że na skutek przeprowadzenia aborcji **lub nieuzasadnionej odmowy przerwania ciąży** kobieta została narażona na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, przedmiot postępowania powinien również obejmować te aspekty

czynu zabronionego. Wytyczne wskazują, że możliwość powstrzymania się przez lekarza od wykonania zabiegu przerwania ciąży z uwagi na powołanie się na klauzulę sumienia nie dotyczy przypadków, gdy zwłoka w udzieleniu pomocy mogłaby spowodować niebezpieczeństwo utraty zdrowia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia pacjentki. **Niedopuszczalne jest również rozszerzanie stosowania klauzuli sumienia na niezbędne badania diagnostyczne** mające na celu ocenę zagrożenia dla zdrowia lub życia kobiety w ciąży. Podkreślono także, że zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa zagrożenie życia lub zdrowia stanowi jedną z alternatywnych przesłanek dopuszczalności przerwania ciąży. **Odmowa zapewnienia ofiarom przemocy seksualnej terminowego dostępu do koniecznej opieki medycznej (np. odmowa legalnej aborcji) naraża je na dodatkowe cierpienie i może stanowić nieludzkie lub poniżające traktowanie.**

Uznano za szczególnie istotne wskazanie, że przed podjęciem decyzji merytorycznych należy dokonać wnikliwej oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu i – w zależności od jej wyniku – rozważyć wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania z powodu znikomego stopnia społecznej szkodliwości czynu (art. 1 § 2 Kodeksu karnego) lub złożenie do sądu wniosku o warunkowe umorzenie postępowania. Przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości należy w szczególności uwzględnić sposób i okoliczności popełnienia czynu oraz motywację sprawcy.

W odniesieniu do kwestii ciąży będącej wynikiem czynu zabronionego, która zgodnie z przepisami ustawy z 1993 r. stanowi podstawę ubiegania się o legalną aborcję, **wytyczne podkreślają, że w sytuacji uzasadnionego podejrzenia, iż ciąża powstała w wyniku czynu zabronionego, postępowanie powinno być prowadzone szybko, tak aby wydanie przez prokuratora zaświadczenia stanowiącego podstawę do legalnej aborcji nastąpiło w czasie umożliwiającym przerwanie ciąży w ustawowym terminie 12 tygodni.**

Należy również zaznaczyć, że obok powyżej opisanych ogólnych wytycznych opracowano także odrębny zestaw wytycznych dotyczących małoletnich ofiar przestępstw seksualnych. **W dniu 29 sierpnia 2024 r. Prokurator Generalny wydał [Wytyczne Prokuratora Generalnego w sprawie zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie prowadzenia spraw o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich z rozdziału XXV Kodeksu karnego.](#)** Dokument zawiera ogólne instrukcje dotyczące obowiązku informowania małoletnich ofiar o przysługujących im prawach. W wytycznych tych polecono prokuratorom niezwłoczne zawiadamianie sądu rodzinnego o przypadkach, w których istnieje uzasadnione podejrzenie, że ciąża małoletniej ofiary jest wynikiem czynu zabronionego. Podkreślono również, że postępowanie w takich sprawach powinno być prowadzone w sposób umożliwiający wydanie przez prokuratora zaświadczenia – stanowiącego podstawę do ubiegania się o legalną aborcję zgodnie z ustawą z 1993 r. – z odpowiednim wyprzedzeniem pozwalającym na przeprowadzenie zabiegu w ustawowym terminie 12 tygodni, z uwzględnieniem, w razie potrzeby, czasu niezbędnego na uzyskanie zgody sądu opiekuńczego w przypadku ofiar poniżej 13. roku życia.

Punkt 6 decyzji: [Delegacji] z zainteresowaniem odnotowali zamiar władz wprowadzenia regularnego monitoringu, za pośrednictwem Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ), dostępności aborcji na poziomie regionalnym oraz zapewnienia, aby szpitale wywiązywały się ze swoich zobowiązań kontraktowych w zakresie dostępu do legalnej aborcji; odnotowując dotychczas podjęte działania w tym zakresie, zachęćli do dalszego wdrażania tego środka oraz do przekazywania Komitetowi informacji o wynikach działań NFZ w ramach nowego systemu monitoringu.

Należy przypomnieć, że w celu zapewnienia pacjentkom – w przypadkach przewidzianych w ustawie z 1993 r. – rzeczywistego dostępu do zabiegu aborcji w każdym województwie, pismem z dnia 30 stycznia 2024 r. Minister Zdrowia zobowiązała Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia do regularnego:

- gromadzenia informacji o wykonaniu i rozliczeniu procedury przerywania ciąży przez świadczeniodawców w poszczególnych województwach i ustalenia, które szpitale w ogóle tego świadczenia nie wykonują;
- zwracania się do tych świadczeniodawców o: (i) informację, czy w danym szpitalu miały miejsce przypadki, w których pacjentka zgłosiła się w celu uzyskania omawianego świadczenia i spotkała się z odmową jego wykonania, oraz (ii) wyjaśnienie przyczyn takiej odmowy oraz sposobu zapewnienia pacjentce realizacji jej prawa do tego świadczenia (a tym samym sposobu realizacji zobowiązania kontraktowego w tym zakresie), a w przypadku braku takich działań, wdrożenie stosownego postępowania wobec świadczeniodawcy.

Wskazane powyżej działania mają na celu zapewnienie aktywnego i realnego nadzoru nad realizacją kontraktów w omawianym zakresie, tj. przyczynienie się do tego, aby – w każdym przypadku, w którym zaistniały nieprawidłowości – NFZ podjął stosowne działanie, zmierzające nie tylko do wnikliwego wyjaśnienia okoliczności zdarzenia oraz weryfikacji sposobu zapewnienia dostępu do świadczenia, ale także do zastosowania odpowiedzialności kontraktowej wobec podmiotu naruszającego umowę.

Zgodnie z powyższym Narodowy Fundusz Zdrowia nieprzerwanie monitoruje sposób realizacji kontraktów ze świadczeniodawcami w zakresie zabiegów przerwania ciąży.

Centrala NFZ niezwłocznie po otrzymaniu pisma z dnia 30 stycznia 2024 r. poleciła dyrektorom oddziałów wojewódzkich Funduszu podjęcie odpowiednich działań. Ponadto dnia 6 lutego 2024 r. oddziały wojewódzkie Funduszu zostały poproszone o informowanie Centrali Funduszu w przypadku ustalenia nieprawidłowości w realizacji kontraktu w zakresie omawianym powyżej oraz w przypadku pozyskania informacji o odmowie uzyskania świadczenia przerwania ciąży, wskazując podjęte w związku z tym działania. Jednocześnie NFZ wprowadził obowiązek przesyłania nowych raportów, które uwzględniają działania wskazane w piśmie z dnia 30 stycznia 2024 r. W związku z tym oddziały wojewódzkie Funduszu analizują miesięczne dane dotyczące liczby tych świadczeń zdrowotnych, jak również monitorują napływające skargi i inne zgłoszenia dotyczące braku dostępu do zabiegów przerwania ciąży lub odmowy udzielenia tego świadczenia.

Na podstawie informacji uzyskanych z oddziałów wojewódzkich, w okresie od stycznia do września 2024 r., Narodowy Fundusz Zdrowia rozpatrzył **dwie skargi dotyczące realizacji kontraktu ze świadczeniodawcą** w zakresie zabiegu przerwania ciąży. Obie dotyczyły różnych szpitali z obszaru Łódzkiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ i po ich rozpatrzeniu nałożono kary umowne odpowiednio w wysokości 250 tys. zł oraz 350 tys. zł.

Oddziały wojewódzkie NFZ zwróciły się również do wszystkich świadczeniodawców w swoich regionach o informację, czy odnotowano **przypadki odmów wykonania aborcji**. W rezultacie cztery oddziały wojewódzkie zgłosiły takie przypadki (Dolnośląski OW, Kujawsko-Pomorski OW, Śląski OW oraz Wielkopolski OW), dotyczące po jednym szpitalu w każdym z tych regionów. Do wskazanych świadczeniodawców zwrócono się o dodatkowe wyjaśnienia.

Dodatkowo, zgodnie z informacjami z Centrali NFZ, na dzień 20 listopada 2024 r. **zakończono cztery kontrole oraz pięć czynności sprawdzających** w sprawach dotyczących odmów wykonania zabiegu przerwania ciąży. Wszystkie postępowania kontrolne zakończyły się negatywną oceną działalności kontrolowanych podmiotów, co oznacza, że odmowy były niezgodne z prawem, i w konsekwencji na wszystkie kontrolowane szpitale nałożono kary umowne (w różnych wysokościach – od 100 tys. zł do ponad 300 tys. zł). W przypadku czynności sprawdzających – trzy zakończyły się nałożeniem kar umownych, a w dwóch nie stwierdzono nieprawidłowości.

Należy podkreślić, że we wszystkich czynnościach kontrolnych prowadzonych po wejściu w życie wspomnianych zmian do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. w *sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej* (tj. po 30 maja 2024 r.), w zaleceniach pokontrolnych NFZ przypomina kontrolowanym podmiotom o obowiązku wynikającym z tego rozporządzenia.

W odniesieniu do monitorowania prawidłowości realizacji świadczeń zdrowotnych i ich dostępności dla pacjentów, w tym zabiegów przerwania ciąży, należy wskazać **istotną rolę Rzecznika Praw Pacjenta**. Ustalenia Rzecznika stwierdzające naruszenie praw pacjenta w zakresie dostępu do legalnej aborcji stanowią ważną podstawę do wszczęcia kontroli podmiotu leczniczego przez NFZ. Należy podkreślić, że **opisane powyżej kontrole i czynności sprawdzające zostały podjęte przez NFZ na podstawie ustaleń Rzecznika**. Rzecznik Praw Pacjenta sam przekazuje również do NFZ informacje o przypadkach odmów wykonania legalnej aborcji przez szpitale. W takich sytuacjach Centrala Funduszu kieruje je do właściwego oddziału wojewódzkiego w celu zbadania sprawy.

W 2024 r. Rzecznik Praw Pacjenta przeprowadził dziewięć postępowań wyjaśniających dotyczących dostępu do legalnej aborcji (obejmują także sprawy podjęte przed 2024 r. i kontynuowane albo wszczęte w 2024 r.). Pięć z tych postępowań pozostaje w toku. W trzech przypadkach Rzecznik stwierdził naruszenie praw pacjenta i wydał stosowne zalecenia. W jednym przypadku nie stwierdzono naruszenia praw pacjenta.

W ciągu ostatniego roku Rzecznik Praw Pacjenta podejmował również inne działania związane z dostępem do zabiegu przerwania ciąży. W okresie od stycznia do października 2024 r. za pośrednictwem infolinii wpłynęło 27 zgłoszeń w tym zakresie. Zgłoszenia pochodziły od samych pacjentek, ich rodzin i bliskich oraz dotyczyły głównie pytań z zakresu obowiązujących przepisów prawnych dotyczących aborcji. W jednym przypadku, na podstawie niepokojących informacji, podjęto interwencję telefoniczną w związku z odmową przyjęcia do szpitala pacjentki chcącej przerwać ciążę – sprawa była następnie kontynuowana w formie postępowania wyjaśniającego, które nie wykazało naruszenia praw pacjenta.

Ponadto Rzecznik Praw Pacjenta, w szczególności na podstawie sygnałów od organizacji praw pacjentów, podjął analizę obowiązujących w poszczególnych podmiotach leczniczych zasad dostępu pacjentek do świadczenia w postaci zgodnego z prawem przerwania ciąży (sprawy nie dotyczą konkretnych pacjentek, a ogólnych zasad). Obecnie Rzecznik prowadzi takie działania w stosunku do 18 podmiotów. W przedmiocie zainteresowania Rzecznika Praw Pacjenta w tym zakresie pozostaje ustalenie przez szpital zasad dostępu do ww. świadczenia, które nie mają umocowania w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, przykładowo: obowiązkowa opinia konsultanta wojewódzkiego, druga opinia lekarza specjalisty, decyzja konsylium lekarskiego, czy też odgórne ustalenie, że dany szpital nie realizuje ww. zabiegów w kontekście zagrożenia zdrowia psychicznego kobiety w ciąży. Rzecznik wystąpił do każdego z ww. podmiotów z wnioskiem o udzielenie wyjaśnień, a także do części z nich o dodatkowe wyjaśnienia. Sprawy te są dalej badane.

Punkt 7 decyzji: [Delegaci] odnotowali z zainteresowaniem, że władze zainicjowały regularne spotkania z przedstawicielami zawodów medycznych i społeczeństwa obywatelskiego dotyczące bezpieczeństwa zdrowia kobiet w dostępie do aborcji i odnotowali zobowiązanie władz do przeprowadzenia dalszych analiz i konsultacji, w tym na temat stosowania klauzuli sumienia w praktyce i dostępu do legalnej aborcji z poszanowaniem praw pacjenta i zaleceń Komitetu Ministrów.

W uzupełnieniu do przekazanego wcześniej stanowiska rząd pragnie poinformować, że w 2024 r. odbyły się łącznie trzy spotkania z przedstawicielami zawodów medycznych i społeczeństwa obywatelskiego służące refleksji nad przeszkodami w dostępie do procedury przerwania ciąży. Podobne spotkania będą nadal organizowane przez Ministerstwo Zdrowia.

Dodatkowo i niezależnie od ww. spotkań, Minister Zdrowia powołał w dniu 6 maja 2024 r. **Zespół do spraw poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego kobiet, którego zadaniem będzie opracowywanie propozycji działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego kobiet, ze szczególnym uwzględnieniem zdrowia prokreacyjnego oraz opieki okołoporodowej.**

Warto podkreślić, że bezpieczeństwo zdrowotne kobiet jest jednym z priorytetowych obszarów działania rządu RP. Zdrowie prokreacyjne stanowi ważny element definicji zdrowia jako całości dobrostanu fizycznego, psychicznego oraz społecznego, a nie tylko braku choroby czy zaburzeń związanych z układem rozrodczym i prokreacją u obu płci we wszystkich fazach życia. Zdrowie prokreacyjne dotyczy m.in. zagadnień pokwitania i przekwitania, płodności i niepłodności, planowania rodziny, czy zdrowia podczas ciąży, porodu i połogu. Troska o zdrowie prokreacyjne warunkuje stan zdrowia Polaków i dobre zdrowie następnych pokoleń oraz wspomaga działania mające na celu poprawę wskaźników demograficznych. Z kolei opieka okołoporodowa jest bardzo ważnym elementem świadczeń zdrowotnych realizowanych nad kobietą w ciąży. Zakres i jakość tej opieki mają bezpośredni wpływ na zdrowie tak kobiet w okresie porodu i połogu, jak i dzieci.

Szczególnie istotne było zatem przeanalizowanie w gronie ekspertów ewentualnych barier w dostępie do szeroko pojętych świadczeń w obszarze zdrowia prokreacyjnego i poszczególnych elementów opieki okołoporodowej oraz zaproponowanie działań, które mogłyby wpłynąć na poprawę bezpieczeństwa zdrowotnego kobiet w tym obszarze. W tym celu Przewodniczący Zespołu otrzymał możliwość powoływania podzespołów do realizacji określonych zadań. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele różnych środowisk, w tym strony rządowej, grona ekspertów, zawodów medycznych, świata akademickiego, właściwych instytucji oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego (takich jak Fundacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny). Mając na uwadze szeroki zakres spraw, jakimi będzie zajmował się Zespół, poza jego członkami w pracach Zespołu będą mogły brać udział – z głosem doradczym – osoby niebędące jego członkami zaproszone przez Przewodniczącego Zespołu. Pierwsze, inauguracyjne posiedzenie Zespołu ds. poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego kobiet odbyło się w dniu 21 maja 2024 r.

Punkt 8 decyzji: [Delegaci] zaprosili je ponadto do niezwłocznego zakończenia analizy potrzeby wprowadzenia zmian legislacyjnych w celu rozwiązania problemu braku obowiązku prawnego dla szpitali do kierowania pacjentów do alternatywnych usług, gdy aborcja nie została wykonana z powodu stosowania klauzuli sumienia, a także do usprawnienia funkcjonowania procedury sprzeciwu, a także do szybkiego przygotowania i przyjęcia wszelkich stosownych zmian, które mogą zostać uznane za konieczne.

W działaniach ukierunkowanych na rozwiązanie tego problemu rząd RP postanowił skoncentrować się na zapewnieniu pacjentkom praktycznego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej gwarantowanych na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia, w tym przerwania ciąży w sytuacji, kiedy jest to dozwolone przez prawo. Zatem w odniesieniu do okoliczności, w których lekarz powstrzyma się od wykonania świadczenia, powołując się na klauzulę sumienia, należy wskazać, że przyjęte niedawno rozwiązania legislacyjne w tym zakresie w najpełniejszy sposób odpowiadają na apel zawarty w decyzji Komitetu Ministrów z dnia 14 marca 2024 r.

Zmianą rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, która weszła w życie w dniu 30 maja 2024 r., **szpitale zostały obowiązane do zapewnienia procedury przerwania ciąży w miejscu udzielania świadczeń bez względu na to, czy lekarz praktykujący w tym szpitalu powstrzyma się od wykonania świadczenia, powołując się na klauzulę sumienia, co stanowi dogodniejsze rozwiązanie dla pacjentki niż skierowanie jej do alternatywnych usług.** Wyraźną informację o tym obowiązku zawarto w wytycznych dla szpitali ws. procedur dotyczących przerywania ciąży. Szczegółowe informacje na temat tego obowiązku, w tym dotyczące konsekwencji jego niedopełnienia, można znaleźć powyżej, w części dotyczącej punktu 4 decyzji KM z dnia 14 marca 2024 r. (zob. pkt (ix) powyżej).

W tym względzie należy pamiętać, że zgodnie z przepisami ustawy z 1993 r. „osobom objętym ubezpieczeniem społecznym i osobom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów do bezpłatnej opieki leczniczej przysługuje prawo do bezpłatnego przerwania ciąży w podmiotach leczniczych”. Świadczenia gwarantowane związane z przerywaniem ciąży zostały uwzględnione w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego. W świetle obowiązujących przepisów, w tym przede wszystkim ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, wszystkie szpitale, które zawarły umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia, mają obowiązek udzielania świadczeń w niej przewidzianych w pełnym zakresie i zgodnie z obowiązującym prawem. Podpisując umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, świadczeniodawca zobowiązuje się do realizacji wszystkich świadczeń określonych jako gwarantowane w stosownych rozporządzeniach wykonawczych do ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w danym zakresie i rodzaju świadczeń, na jaki została zawarta umowa.

Jeśli chodzi o dążenie do usprawnienia **procedury wniesienia sprzeciwu**, rząd pragnie poinformować, że są prowadzone wstępne prace koncepcyjne mające na celu uproszczenia instytucji sprzeciwu od opinii lub orzeczenia lekarza oraz przyspieszenia tej procedury. Projektowane zmiany, popierane również przez Rzecznika Praw Pacjenta, obejmują: odstąpienie od wymogu wskazania przepisu prawa, z którego wynikają prawa lub obowiązki pacjenta, na które opinia albo orzeczenie ma wpływ; doprecyzowanie, że również przysługuje sprzeciw w przypadku odmowy wydania opinii lub orzeczenia, a także odmowy skierowania na badania diagnostyczne, jeśli są one niezbędne do wydania takiej opinii lub takiego orzeczenia; skrócenie do 10 dni terminu wydania przez Komisję Lekarską orzeczenia; przeniesienie do zmienianej ustawy przepisu umożliwiającego pacjentowi lub jego przedstawicielowi ustawowemu uczestnictwo w posiedzeniu Komisji Lekarskiej (obecnie regulacja taka wynika z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie Komisji Lekarskiej działającej przy Rzeczniku Praw Pacjenta); wprowadzenie przepisu zapewniającego pacjentowi możliwość ustanowienia pełnomocnika w postępowaniu przed Komisją Lekarską. W celu uproszczenia procedury wnoszenia sprzeciwu i ułatwienia zainteresowanym pacjentom korzystania z tego prawa proponuje się wprowadzenie możliwości składania sprzeciwu na piśmie, ustnie do protokołu albo w postaci elektronicznej przez Elektroniczną Platformę Usług Administracji Publicznej (ePUAP).

Na koniec należy zauważyć, że na obecnym etapie rząd RP nie pracuje nad nowelizacją ustawy z 1993 r., lecz koncentruje się na zapewnieniu kobietom realnego dostępu do legalnej aborcji, podejmując praktyczne środki, takie jak działania opisane w niniejszym dokumencie. Nie oznacza to jednak, że państwo polskie nie podejmuje działań legislacyjnych ukierunkowanych na poszerzenie możliwości poddania się legalnej aborcji. Obecnie Sejm rozpatruje trzy projekty ustaw rozszerzających dostęp do aborcji: projekt ustawy o bezpiecznym przerywaniu ciąży (druk nr [177](#)), projekt ustawy o zmianie ustawy z 1993 r. (druk nr [223](#)) oraz projekt ustawy o świadomym rodzicielstwie (druk nr [224](#)). Powołano specjalną komisję sejmową do analizowania projektów przepisów dotyczących przerywania ciąży. Wymienione projekty są projektami poselskimi, a nie rządowymi, a ich treść i procedowanie uzależnione jest od wyniku prac parlamentarnych oraz decyzji Prezydenta RP.

Opis sprawy

W.W. p. Polsce, skarga nr 31842/20, wyrok z 11 lipca 2024 r., ostateczny 11 października 2024 r.

Sprawa dotyczy osoby transpłciowej, która między dniem 18 a 31 lipca 2020 r. nie miała możliwości kontynuowania terapii hormonalnej w zakładzie karnym w związku z brakiem leków, na których dostarczenie nie wyraził zgody dyrektor zakładu (naruszenie art. 8 Konwencji).

Skarżącą jest transpłciową kobietą (jej wniosek o prawne uzgodnienie płci został uwzględniony w 2023 r.), która między 2013 r. a 2024 r. odbywała szereg kar pozbawienia wolności w zakładach karnych dla mężczyzn. W 2018 r., po przeprowadzeniu na sobie obustronnej orchidektomii i otrzymaniu lekarskiego zalecenia pilnej terapii, skarżąca na własny koszt rozpoczęła terapię hormonalną związaną z tranzycją płciową. Po przeniesieniu do innego zakładu karnego w maju 2020 r. jej wniosek do dyrektora tego zakładu o zezwolenie na przesyłanie jej leków niezbędnych do kontynuowania terapii został pozostawiony bez rozpoznania do czasu uzyskania dodatkowo opinii endokrynologa. W dniu 18 lipca 2020 r. skarżącej skończyły się leki i w tym dniu doszło do przerwania jej terapii hormonalnej. Dostęp do leków hormonalnych przepisanych jej przez endokrynologa skarżąca odzyskała w dniu 31 lipca 2020 r. po tym, jak Trybunał wskazał władzom polskim środek tymczasowy, który należy zastosować, na podstawie art. 39 Regulaminu Trybunału.

W wyroku Trybunał stwierdził, że władzom nie udało się wyważyć w sposób sprawiedliwy spornych interesów, w tym ochrony zdrowia skarżącej, zwłaszcza mając na uwadze jej szczególną wrażliwość jako osadzonej osoby transpłciowej, która wymagała zwiększonej ochrony ze strony władz. Trybunał zauważył, że skarżąca była poddawana hormonalnej terapii zastępczej przez prawie półtora roku w dwóch zakładach karnych, w których wcześniej była osadzona, i odmówiono jej kontynuowania terapii dopiero przy przeniesieniu do trzeciego zakładu karnego. W dalszej kolejności uznał, że decyzja administracji penitencjarnej dotyczyła wolności skarżącej do określenia jej tożsamości płciowej, jednej z najbardziej fundamentalnych podstaw samostanowienia. Zwrócił również uwagę na wydane wcześniej opinie lekarskie i pozytywne skutki terapii hormonalnej dla zdrowia psychicznego skarżącej. Mając na uwadze, że dyrektor zakładu odmówił kontynuacji terapii, uzasadniając to potrzebą uzyskania opinii endokrynologa, a jednocześnie terapia została przerwana, zanim skarżąca zyskała możliwość konsultacji z rzezonym lekarzem, Trybunał uznał, że ciężar, jakim obarczono skarżącą, wymagając od niej udowodnienia konieczności terapii w drodze dodatkowej konsultacji lekarskiej, wydaje się nieproporcjonalny.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia oraz środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	8 000 EUR	2 153 EUR	10 153 EUR
Termin płatności: 11.01.2025 r.		Wypłacono: 03.12.2024 r.	

2. Środki indywidualne

Trybunał zasądził na rzecz skarżącej 8 000 EUR tytułem słusznego zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową i 2 153 EUR tytułem zwrotu kosztów i wydatków, które to kwoty zostały wypłacone w całości. Mając na względzie wypłatę słusznego zadośćuczynienia oraz wznowienie terapii hormonalnej przez skarżącą w dniu 31 lipca 2020 r. w związku ze wskazanym przez Trybunał środkiem tymczasowym, a także przeprowadzenie dodatkowej konsultacji lekarskiej w dniu 5 sierpnia 2020 r., uwzględnienie wniosku o prawne uzgodnienie płci skarżącej w dniu 2 marca 2023 r. oraz zakończenie odbywania przez nią kary pozbawienia wolności w 2024 r. (pkt 6, 19, 20, 23 i 24 wyroku), w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie wydaje się konieczne podejmowanie innych środków indywidualnych.

W świetle powyższych uwag nie wydaje się konieczne podejmowanie innych środków indywidualnych.

II. Środki generalne

Z okoliczności sprawy wydaje się wynikać, że źródło naruszenia stanowi wyłącznie praktyka, a naruszenie miało charakter jednostkowy, zważywszy, że w zakładach karnych, w których skarżąca odbywała swoją karę wcześniej, otrzymała odpowiednią diagnozę i była w stanie rozpocząć i kontynuować przepisaną terapię hormonalną bezproblemowo. Sprawa zaistniała tylko w jednym zakładzie karnym (w Siedlcach) i została rozwiązana po zastosowaniu przez władze środka tymczasowego wskazanego przez Trybunał.

W związku z tym, rząd jest zdania, że wykonanie przedmiotowego wyroku nie wymaga nowelizacji prawa i że poniższe środki związane z rozpowszechnianiem wyroku oraz mające na celu zwiększanie świadomości, które to środki są przygotowywane lub zostały już wdrożone, należy uznać za wystarczające.

Środki praktyczne

Zarządzeniem nr 62/2024 z dnia 27 września 2024 r. Dyrektor Generalny Służby Więziennej powołał Zespół do spraw opracowania standardów postępowania z osobami transpłciowymi w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej; zadaniem zespołu jest analiza sytuacji osób transpłciowych w jednostkach penitencjarnych i opracowanie środków mających na celu zapewnienie odpowiednich warunków odbywania przez takie osoby kar pozbawienia wolności. Zespołowi przewodniczy Dyrektor Generalny Służby Więziennej. Zasiadają w nim dyrektorzy Biura Służby Zdrowia, Biura Ewidencji, Biura Kadr i Szkolenia, Biura Ochrony i Spraw Obronnych, Biura Kwatermistrzowsko-Inwestycyjnego oraz Biura Penitencjarnego. W późniejszym terminie skład zespołu poszerzono, uwzględniając w nim Pełnomocnika Dyrektora Generalnego Służby Więziennej ds. Ochrony Praw Człowieka i Równego Traktowania oraz radcę prawnego.

Do Zespołu zwrócono się o przedstawienie informacji z wykonywania swoich prac Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej do dnia 31 marca 2025 r. W tym terminie Zespół przygotował projekt rekomendacji w zakresie standardów postępowania z osobami transpłciowymi, który to projekt został następnie przekazany przedstawicielom Departamentu ds. Równego Traktowania w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów celem konsultacji. W celu zagwarantowania, że rekomendacje będą w kompleksowy sposób uwzględniać potrzeby osób transpłciowych, Służba Więzienna planuje przeprowadzić konsultacje z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego reprezentującymi interesy społeczności osób transpłciowych.

Zespół powinien zakończyć prace do dnia 30 kwietnia 2026 r.

Rozpowszechnianie wyroku oraz środki mające na celu zwiększenie świadomości

W dniu 12 lipca 2024 r. Ministerstwo Sprawiedliwości przekazało Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej pismo informujące o wyroku Trybunału w sprawie *W.W. p. Polsce* i o jego konkluzjach oraz wniosło o ocenę, czy w zakładach karnych są obecnie osadzone jakiekolwiek osoby transpłciowe, czy przeszły one procedurę tranzycji płciowej lub były w jej trakcie oraz czy były poddawane terapii hormonalnej. W piśmie wniesiono również o ocenę sposobu zajmowania się takimi sprawami, w szczególności kwestii zapewniania dostępu do odpowiedniej opieki medycznej i leków. Do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej zwrócono się także o rozważenie wydania odpowiednich wytycznych dyrektorom zakładów karnych.

W odpowiedzi z dnia 4 września 2024 r., która była później uzupełniana, Dyrektor Generalny Służby Więziennej potwierdził, że w jednostkach penitencjarnych są osadzone osoby transpłciowe i że zapewniane są im odpowiednia opieka medyczna, w tym terapia hormonalna, a także leki udostępniane zgodnie z obowiązującymi zaleceniami lekarskimi i stanem zdrowia każdego pacjenta. Zauważył również, że jeżeli chodzi o opiekę specjalistyczną, administracja penitencjarna zachowuje ostrożność, polegając w każdym przypadku na decyzjach lekarza prowadzącego. Służba Więzienna potwierdziła swoje zaangażowanie na rzecz zapewniania odpowiedniej opieki medycznej wszystkim osobom pozbawionym wolności. Dyrektor Centralnego Zarządu Służby Więziennej podkreślił ponadto, że rolą administracji penitencjarnej jest zapewnianie humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności i że jest to odpowiedzialność traktowana priorytetowo przez kierownictwo Służby Więziennej. Fundamentalne znaczenie praworządnego traktowania wszystkich osadzonych, niezależnie od płci, orientacji seksualnej, wyznania, światopoglądu i innych właściwości osobistych, jest konsekwentnie podkreślane w trakcie odpraw służbowych i szkoleń.

Dyrektor Generalny nadto zaznaczył, że zapewnianie humanitarnego traktowania wszystkich osób pozbawionych wolności, w tym osób określających się jako transpłciowe, ochrona ich przed torturami, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem oraz poszanowanie ich godności są traktowane priorytetowo przez kierownictwo Służby Więziennej. Fundamentalne znaczenie szanowania i praworządnego traktowania wszystkich osób pozbawionych wolności, niezależnie od płci, orientacji seksualnej, wyznania, czy innych właściwości osobistych, jest konsekwentnie podkreślane w trakcie każdej odprawy służbowej i każdego szkolenia. Kwestia poszanowania praw człowieka osób transpłciowych w zakładach karnych i aresztach śledczych uznawana jest przez Służbę Więzienną za istotną i ściśle związaną z zasadą indywidualizacji, która jest jedną z fundamentalnych zasad przyświecających wykonywaniu kary pozbawienia wolności. Należy zauważyć w tym względzie, że w lipcu 2024 r. wiceminister sprawiedliwości oraz zastępca Dyrektora Generalnego Służby Więziennej spotkały się z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego w celu omówienia potrzeb osób LGBT+ przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych (informacje o tym spotkaniu dostępne są na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/wiceministra-sprawiedliwosci-maria-ejchart-spotkala-sie-z-przedstawicielami-kampanii-przeciw-homofobii>).

Wagę, jaką Służba Więzienna przypisuje humanitarnemu traktowaniu wszystkich osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych, podkreślono również w [piśmie](#) z dnia 4 września 2024 r. przesłanym przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej do Rzecznika Praw Obywatelskich RP. Zaznaczono w nim, że funkcjonariuszom Służby Więziennej wpajane są zasady wykonywania kary pozbawienia wolności w sposób humanitarny i zgodny z poszanowaniem godności ludzkiej oraz zasady przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji, dzięki czemu rozumieją oni, że każda faktyczna lub postrzegana „inność” może być powodem nietolerancji i agresji ze strony społeczeństwa, w tym innych osadzonych; co za tym idzie, funkcjonariusze ci przygotowani są do udzielania niezbędnego wsparcia wszystkim osobom pozbawionym wolności.

Ponadto w dniu 27 sierpnia 2024 r. Dyrektor Generalny Służby Więziennej przesłał pisma informujące o wyroku do dyrektorów okręgowych Służby Więziennej, komendantów ośrodków szkolenia Służby Więziennej, a także dyrektorów i kierowników Biur Centralnego Zarządu Służby Więziennej z wnioskiem o uwzględnienie przedmiotowego wyroku w działaniach szkoleniowych, organizacyjnych i nadzorczych. Dyrektorzy okręgowi Służby Więziennej otrzymali także materiały dotyczące wyroku, tak aby mogli je omówić z podległym personelem.

Ustalenia Trybunału z przedmiotowego wyroku przedyskutowano również na odprawie kadry kierowniczej więziennej służby zdrowia w Ośrodku Szkolenia Służby Więziennej w Popowie w lipcu 2024 r., w której to odprawie uczestniczyła także Pełnomocnik Ministra Sprawiedliwości ds. reformy więziennej służby zdrowia. Kwestie dotyczące osób transpłciowych regularnie omawiane są również przez zakładowy personel medyczny.

Co więcej, kwestie poruszone w wyroku Trybunału w przedmiotowej sprawie uwzględniono w szkoleniach wszystkich funkcjonariuszy i pracowników cywilnych Służby Więziennej.

Wyrok w sprawie *W.W. p. Polsce* omówiono także podczas 10. zjazdu XV rocznika aplikacji sędziowskiej, który to zjazd odbył się w dniach 4–8 listopada 2024 r. w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury w Krakowie, w ramach zajęć pt. „Prawa człowieka w postępowaniu karnym i ich ochrona”, w których to zajęciach uczestniczyło 155 aplikantów sędziowskich.

Tłumaczenie wyroku

Wyrok Trybunału w sprawie *W.W. p. Polsce* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>), a także w bazie orzecznictwa HUDOC.

Informacje o wyroku zostały także opublikowane w zakładce „Aktualności” na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz zawarte w biuletynie redagowanym przez Ministerstwo, który jest wysyłany do wszystkich sądów, prokuratur i innych subskrybentów.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w przedmiotowej sprawie nie jest konieczne podjęcie dalszych środków indywidualnych, i zobowiązuje się w dalszym ciągu informować Komitet Ministrów o wdrażaniu środków generalnych celem wywiązania się przez Polskę ze swoich zobowiązań wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Opis sprawy

Xero Flor Sp. z o.o. w Polsce p. Polsce, skarga nr 4907/18, wyrok z 7 maja 2021 r., ostateczny 7 sierpnia 2021 r.

Sprawa dotyczy odmowy rozstrzygnięcia skargi konstytucyjnej wniesionej przez skarżącą spółkę. Trybunał uznał, że skarżąca spółka została pozbawiona przysługującego jej prawa do „sądu ustanowionego ustawą” z uwagi na fakt, że w składzie organu, który odrzucił jej skargę, zasiadał sędzia powołany w 2015 r. przy poważnym naruszeniu przepisów proceduralnych – sędzia nie został wybrany przez Sejm zgodnie z polskim prawem w chwili opróżnienia stanowiska w Trybunale Konstytucyjnym, lecz przez Sejm kolejnej kadencji (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji). Ponadto skarżąca spółka nie miała do dyspozycji postępowania, za pośrednictwem którego mogłaby zakwestionować zarzucane uchybienia w procesie wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Trybunał nadto uznał, że Prezydent RP postąpił niezgodnie z prawem krajowym, odmawiając przyjęcia ślubowania od trzech sędziów prawidłowo wybranych przez poprzedni Sejm w październiku 2015 r., zamiast tego odbierając ślubowanie od sędziego M.M., który zasiadał w składzie Trybunału Konstytucyjnego rozpatrującym sprawę skarżącej spółki, a także od dwóch innych sędziów wybranych w podobnych okolicznościach.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia oraz środki indywidualne

1. Szczegóły dotyczące słusznego zadośćuczynienia

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	-	3 418 EUR	3 418 EUR
Termin płatności: 07.11.2021 r.		Wypłacono: 04.11.2021 r.	

2. Środki indywidualne

Rząd jest zdania, że środki indywidualne w przedmiotowej sprawie wydają się ściśle powiązane ze środkami generalnymi (zob. pkt II-1 poniżej). Obecnie skarżącej spółce nie przysługuje żaden środek odwoławczy na podstawie prawa krajowego.

W tym względzie należy zauważyć, że w dniu 13 września 2024 r. przyjęto ustawę o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawę – Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym (które nie weszły jeszcze w życie). W myśl tej drugiej ustawy postanowienia Trybunału Konstytucyjnego wydane na podstawie art. 59 i art. 61 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w składzie orzekającym, w którym zasiadała osoba nieuprawniona do orzekania, pozostają w mocy. Jeżeli jednak postanowienie dotyczyło sprawy wszczętej skargą konstytucyjną – tak, jak to było w przypadku skarżącej spółki – skarżący może ponownie wnieść skargę konstytucyjną w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Oznacza to, że skarżąca spółka będzie mogła ponownie wnieść skargę konstytucyjną po wejściu ustawy w życie, co zapewni przywrócenie stanu sprzed naruszenia (*restitutio in integrum*).

II. Środki generalne

Przed wszystkim rząd pragnie przypomnieć i potwierdzić swoją wolę i determinację w dążeniu do wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczących praworządności i niezależności sądownictwa (zob. również pismo Ministra Spraw Zagranicznych do Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 13 grudnia 2023 r., [DH-DD\(2023\)1502](#)). Ponadto rząd pragnie podtrzymać informacje dotyczące wdrażania środków ogólnych przedłożone Komitetowi Ministrów w odniesieniu do przedmiotowej sprawy w dniu 20 marca 2024 r. (zob. [DH-DD\(2024\)317](#)) i w dniu 27 czerwca 2024 r. (zob. [DH-DD\(2024\)717](#)). Informacje przedstawione w tych dokumentach pozostają aktualne i zostaną w niniejszym dokumencie streszczone, uzupełnione i zaktualizowane.

1. Środki prawne

Na wstępie należy podkreślić, że już w dniu 4 marca 2024 r. Minister Sprawiedliwości przedstawił „pakiet rozwiązań uzdrawiających Trybunał Konstytucyjny”, na który to pakiet składało się: (i) przyjęcie przez Sejm RP uchwały dotyczącej statusu Trybunału Konstytucyjnego (zob. pkt 2 poniżej); (ii) opracowanie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz przepisów ją wprowadzających (zob. poniżej); oraz (iii) przygotowanie możliwej nowelizacji Konstytucji RP.

Ustawa z dnia 13 września 2024 r. o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawa z dnia 13 września 2024 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym

Rząd pragnie poinformować, że pakiet rozwiązań regulujących sytuację dotyczącą Trybunału Konstytucyjnego został przyjęty przez parlament w dniu 13 września 2024 r. Dwie ustawy – ustawa o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawa – Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym stanowią kompleksową ustrojową regulację dotyczącą Trybunału Konstytucyjnego, wprowadzającą innowacyjne rozwiązania. Obie ustawy zostały przyjęte w dniu 13 września 2024 r. i przedstawione Prezydentowi RP do podpisu. W dniu 7 października 2024 r. Prezydent skierował obie ustawy do Trybunału Konstytucyjnego w trybie prewencyjnej kontroli konstytucyjności. Tym samym przedmiotowe ustawy nie weszły jeszcze w życie.

Zgodnie z ustawą o Trybunale Konstytucyjnym:

- Trybunał Konstytucyjny z urzędu będzie dokonywać kontroli zgodności z Konstytucją trybu wydania kwestionowanego aktu normatywnego. Będzie to miało szczególne znaczenie w przypadku aktów podlegających szczególnej procedurze ustawodawczej w Sejmie, w tym w zakresie terminów minimalnych (np. kodeksów);
- Trybunał Konstytucyjny zobowiązany będzie zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przypadkach, o których mowa w art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (tj. w przypadku pytań o wykładnię Traktatów);
- stanowiska sędziego Trybunału Konstytucyjnego nie będzie mogła objąć osoba, która w poprzedzających czterech latach sprawowała urząd posła na Sejm RP lub senatora lub pełniła funkcję członka Rady Ministrów;
- kandydatów na stanowisko sędziego Trybunału Konstytucyjnego dodatkowo będą mogły zgłaszać między innymi następujące podmioty: Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego, Zgromadzenie Ogólne Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz organy centralne stowarzyszeń przedstawicieli zawodów prawniczych;
- do wyboru sędziego Trybunału Konstytucyjnego będzie potrzebna większość 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów;
- Prezydent RP będzie zobowiązany przyjąć ślubowanie nowo wybranego sędziego Trybunału Konstytucyjnego nie później niż 14 dni od dnia jego wyboru przez Sejm;
- zasady wyboru Prezesa Trybunału Konstytucyjnego zostaną uściśnione – m.in. kadencja Prezesa zostanie określona na trzy lata i wprowadzona zostanie dwukadencyjność;
- co do zasady Trybunał Konstytucyjny będzie rozpatrywał wszystkie sprawy na rozprawach jawnych;
- Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego będzie zwoływane co najmniej raz w miesiącu.

Z kolei w ustawie – Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym zapisano ogólną zasadę nieważności wyroków wydanych w składzie orzekającym, w którym zasiadała osoba nieuprawniona do orzekania. W związku z tym będzie trzeba powtórzyć wszystkie czynności procesowe, w których uczestniczyły osoby nieuprawnione do orzekania. Doprowadzi to do usunięcia wadliwych orzeczeń z obrotu prawnego. Jednocześnie ustawa przewiduje pewną kategorię orzeczeń (m.in. tych w sprawach indywidualnych), wydanych w składzie orzekającym, w którym zasiadała osoba nieuprawniona do orzekania, które to postanowienia pozostaną w mocy. Należy podkreślić, że jeżeli orzeczenie dotyczyło sprawy wszczętej skargą konstytucyjną, skarżący będzie mógł ją ponownie wnieść w terminie trzech

miesiący od dnia wejścia w życie ustawy. Dla jasności ustawa stanowi, że Trybunał Konstytucyjny poda do wiadomości publicznej listę wszystkich nieważnych wyroków i postanowień w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy.

Mając na uwadze pytania Komitetu Ministrów zawarte w decyzji z dnia 17 września 2024 r., wydanej w przedmiotowej sprawie (CM/Del/Dec(2024)1507/H46-22), dotyczące rozwiązań w przedmiocie mandatów sędziów wybranych do Trybunału Konstytucyjnego, którzy zostali wybrani zgodnie z prawem w październiku 2015 r., należy zauważyć, że zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym trzech sędziów TK, którzy zostali wybrani zgodnie z prawem, będzie miało prawo dobrowolnie przejść w stan spoczynku nawet po upływie ich kadencji, bowiem kadencja ta rozpoczęła się przed dniem wejścia w życie ustawy [o Trybunale Konstytucyjnym].

Jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym – możliwość przejścia w stan spoczynku obecnych sędziów Trybunału Konstytucyjnego musi mieć zastosowanie do trzech sędziów, których prawidłowość wyboru stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 3 grudnia 2015 r. (sygn. akt K 34/15), a podtrzymał w wyroku z dnia 9 grudnia 2015 r. (sygn. akt K 35/15), odwołując się ponownie do poglądu Sądu Najwyższego, wyrażonego w postanowieniu z dnia 16 września 2021 r. (I KZ 29/21), w którym stwierdzono, że: „Roman Hauser, Krzysztof Ślęzak i Andrzej Jakubecki [...] jedynie na skutek decyzji Prezydenta (nie przyjął ślubowania) nie mogli rozpocząć urzędowania”. Ponadto w ww. wyroku z dnia 9 grudnia 2015 r. Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie stwierdził, że przyjęcie ślubowania od nowo wybranego przez Sejm sędziego Trybunału jest obowiązkiem Prezydenta, który powinien swoim działaniem stworzyć warunki ku temu, aby sędzia wybrany przez Sejm mógł niezwłocznie rozpocząć wykonywanie powierzonych mu funkcji urzędowej. Przedmiotowe uzasadnienie stanowi, że obowiązek ten znajduje bezpośrednie umocowanie w normie art. 126 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którą Prezydent RP jest gwarantem ciągłości władzy państwowej. Powyższe ustalenia w pełni uzasadniają prawidłowość objęcia proponowaną regulacją art. 12 ust. 1 ustawy również trzech wspomnianych legalnie wybranych sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

Obecnie nie ma rozwiązań, które umożliwiłyby tym sędziom zasiadanie w składach orzekających w sposób pozwalający na orzekanie po upływie ich kadencji.

Ponadto w dniu 4 września 2024 r. rząd (Minister Sprawiedliwości) zwrócił się do Komisji Weneckiej o opinię o projekcie nowelizacji przepisów dotyczących Trybunału Konstytucyjnego. Opinia została wydana w dniu 7 grudnia 2024 r.

2. Inne środki prawne

Inne środki natury ustawodawczej podjęte przez rząd i parlament w kontekście przywracania praworządności w Polsce, istotne dla przedmiotowej sprawy, to między innymi:

- wydanie przez Prezesa Rady Ministrów zarządzenia nr 652 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw przywracania praworządności oraz porządku konstytucyjnego. Głównymi zadaniami Zespołu są koordynowanie działań rządu, analiza zagadnień, składanie propozycji działań legislacyjnych związanych z przywracaniem praworządności oraz monitorowanie rzeczonych działań. W Zespole uczestniczą nie tylko przedstawiciele resortów odpowiedzialnych za obszar będący przedmiotem prac, ale również eksperci i przedstawiciele organów, organizacji, instytucji i innych podmiotów, współpracujący w dążeniu do przywrócenia praworządności. Posiedzenia Zespołu zwoływane są regularnie;
- przyjęcie przez Sejm RP w dniu 20 grudnia 2023 r. uchwały w sprawie usunięcia skutków kryzysu konstytucyjnego w kontekście pozycji ustrojowej oraz funkcji Krajowej Rady Sądownictwa w demokratycznym państwie prawnym. Sejm wezwał członków KRS, wybranych do jej składu wbrew Konstytucji RP, do niezwłocznego zaprzestania działalności w Radzie, gdyż ta podważa porządek konstytucyjny RP. Sejm RP zadeklarował, że podejmie działania na rzecz przywrócenia zgodności stanu prawnego ze standardami konstytucyjnymi oraz międzynarodowymi, a także wezwał organy władzy publicznej, w szczególności Prezydenta RP, do niezwłocznego podjęcia działań mających na celu przywrócenie Radzie pozycji ustrojowej oraz funkcji określonych w Konstytucji i właściwych dla demokratycznego państwa prawnego;
- wydanie przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia z dnia 6 lutego 2024 r. zmieniającego rozporządzenie – Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Zmiana (§ 43 ust. 1a

Regulaminu w nowym brzmieniu) przewiduje, że sprawy w przedmiocie wyłączenia sędziego w związku z okolicznościami dotyczącymi jego powołania nie będą przydzielane sędziom, którzy objęli stanowisko w wyniku rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej po reformie z 2017 r. Sędziowie ci nie będą uwzględniani w przydzielaniu spraw przez System Losowego Przydziału Spraw;

- przyjęcie przez Sejm RP w dniu 6 marca 2024 r. uchwały w sprawie statusu Trybunału Konstytucyjnego, stanowiącej część „pakietu rozwiązań uzdrawiających Trybunał Konstytucyjny” przedstawionego przez Ministra Sprawiedliwości (szczegóły poniżej).
- przyjęcie przez Radę Ministrów w dniu 18 grudnia 2024 r. uchwały nr 162 w sprawie przeciwdziałania negatywnym skutkom kryzysu konstytucyjnego w sądownictwie. W uchwale, w której przywołano cel wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w tym w niniejszej grupie spraw oraz w sprawie *Xero Flor*, Rada Ministrów uznała, że Trybunał Konstytucyjny w obecnym składzie jest niezdolny do wykonywania zadań określonych w art. 188 i 189 Konstytucji RP, a obowiązek ogłaszania orzeczeń Trybunału dotyczy wyłącznie aktów, które zostały przyjęte przez uprawniony organ w procedurze przewidzianej prawem – w związku z tym uznała za niedopuszczalne ogłaszanie dokumentów wydanych przez organ nieuprawniony, ponieważ prowadziłoby to do utrwalenia stanu kryzysu praworządności. Ponadto Rada Ministrów stwierdziła, że stan sądownictwa w Polsce, który określany jest mianem „kryzysu praworządności”, wymaga systemowego rozwiązania i podjęcia działań naprawczych. W tym celu uznała, że Krajowa Rada Sądownictwa, ukształtowana na mocy reformy z 2017 r., nie jest organem dającym rękojmię niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej; stwierdził ponadto, że Sąd Najwyższy, orzekający w składach, w których zasiada osoba powołana do pełnienia urzędu w tym sądzie na wniosek KRS ukształtowanej na mocy reformy z 2017 r., nie spełnia wymogów niezależności i bezstronności. W związku z powyższym Rada Ministrów stwierdziła, że teksty aktów wydanych przez KRS i Sąd Najwyższy w wyżej wymienionych składach, które są ogłaszane w dziennikach urzędowych, powinny być uzupełnione następującą adnotacją, nieingerującą w treść samego aktu: „Zgodnie z wyrokami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach: *Wałęsa przeciwko Polsce* (skarga nr 50849/21), *Reczkowicz przeciwko Polsce* (skarga nr 43447/19), *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce* (skarga nr 49868/19 i nr 57511/19), *Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce* (skarga nr 1469/20) i *Grzęda przeciwko Polsce* (skarga nr 43572/18), a także zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w tym wyrokiem z dnia 21 grudnia 2023 r., *L.G. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa*, sprawa C-718/21, oraz wyrokiem z dnia 7 listopada 2024 r., *C.W. S.A. i inni przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów*, sprawa C-326/23, Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3) nie daje rękojmi niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej, a nieprawidłowości w procesie powoływania sędziów nie pozwalają na uznanie Sądu Najwyższego – orzekającego w składach, w których zasiadała osoba powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw – za sąd ustanowiony na mocy ustawy.”.

Uchwała Sejmu RP z dnia 6 marca 2024 r. dotycząca statusu Trybunału Konstytucyjnego

W dniu 6 marca 2024 r. Sejm RP przyjął uchwałę w sprawie usunięcia skutków kryzysu konstytucyjnego lat 2015–2023 w kontekście działalności Trybunału Konstytucyjnego.

W przyjętym dokumencie stwierdzono, że uchwały Sejmu w sprawie wyboru sędziów Bronisława Sitka, Andrzeja Sokali, Henryka Ciocha, Lecha Morawskiego, Mariusza Muszyńskiego, Justyna Piskorskiego oraz Jarosława Wyrembaka podjęte w latach 2015–2018, jak również uchwały w sprawie stwierdzenia braku mocy prawnej uchwał w sprawie wyboru Romana Hausera, Krzysztofa Ślebzaka oraz Andrzeja Jakubeckiego, podjęte w 2015 r., zostały podjęte „z rażącym naruszeniem prawa, w tym Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, a tym samym są pozbawione mocy prawnej i nie wywołały skutków prawnych w nich przewidzianych”. W konsekwencji Sejm uznał, że Mariusz Muszyński, Justyn Piskorski i Jarosław Wyrembak nie są sędziami

Trybunału Konstytucyjnego i w związku z tym liczne orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego są dotknięte wadą prawną.

Sejm stwierdził także, że „funkcję Prezesa Trybunału Konstytucyjnego sprawuje osoba nieuprawniona”. Ogłoszono, że wybór Julii Przyłębskiej (którego poprawność była wielokrotnie kwestionowana) został dokonany bez uzyskania wymaganej prawem uchwały Zgromadzenia Ogólnego Sędziów TK. Sejm wskazał również, że w świetle ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym kadencja prezesa TK wygaśa z dniem 21 grudnia 2022 r. „W konsekwencji wszystkie decyzje proceduralne w zakresie kierowania pracami Trybunału Konstytucyjnego, a zwłaszcza wyznaczenie składów orzekających, podejmowane przez Julię Przyłębską mogą być podważane”.

Sejm wskazał również, że zgodnie z opinią Komisji Europejskiej Trybunał Konstytucyjny „nie wypełnia znamion niezależnego sądu w rozumieniu art. 19 Traktatu o Unii Europejskiej”. W uchwale stwierdzono ponadto, że „[n]aruszenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i prawa w działalności Trybunału Konstytucyjnego przybrały skalę, która uniemożliwia temu organowi wykonywanie ustrojowych zadań w zakresie kontroli konstytucyjności prawa, w tym ochrony praw człowieka i obywatela”.

Sejm wyraził opinię, że niezdolność obecnie funkcjonującego organu do wykonywania zadań Trybunału Konstytucyjnego określonych w art. 188 i art. 189 Konstytucji RP wymaga ponownej kreacji tego organu sądowego zgodnie z konstytucyjnymi zasadami oraz przy uwzględnieniu głosu wszystkich sił politycznych. Sędziowie odnowionego Trybunału Konstytucyjnego powinni zostać wybrani z udziałem głosu ugrupowań opozycyjnych. Wybór nowych członków TK powinien być rozłożony w czasie, tak aby potwierdzić wolę kreacji tego organu niezależnie od aktualnego układu sił w parlamencie. Sejm uznał również, że uznawanie i wykonywanie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego wydanych z naruszeniem prawa może zostać uznane za naruszenie zasady legalizmu. Sejm zaapelował do sędziów TK „o rezygnację, a tym samym o przyłączenie się do procesu demokratycznych przemian”.

3. Tłumaczenie i upowszechnienie wyroku Trybunału

Wyrok Trybunału w sprawie *Xero Flor* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości: <https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>. Tłumaczenie wyroku na język polski dostępne jest również w bazie HUDOC. Ponadto informacje o wyroku zostały opublikowane w zakładce „Aktualności” na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz zawarte w biuletynie redagowanym przez Ministerstwo, który jest wysyłany do wszystkich sądów, prokuratur i jednostek organizacyjnych służby więziennej.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że środki indywidualne w przedmiotowej sprawie wydają się powiązane ze środkami generalnymi i powinny być badane w ich kontekście. Rząd zobowiązuje się również do informowania Komitetu Ministrów o wdrażaniu planowanych i zrealizowanych środkach generalnych w celu wypełnienia przez Polskę swoich zobowiązań wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Opis sprawy

Zakrzewski p. Polsce, skarga nr 63277/19, wyrok z 14 listopada 2024 r., ostateczny 14 lutego 2025 r.

Sprawa dotyczy naruszenia prawa do rzetelnego procesu sądowego w związku z nałożeniem na skarżącego surowszej kary po ponownym zbadaniu jego sprawy karnej na skutek kasacji złożonej przez Prokuratora Generalnego w sytuacji, w której odbył już ponad połowę orzeczonej kary i został warunkowo zwolniony z odbywania reszty kary (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji).

W 2017 r. skarżący został skazany za nielegalne posiadanie znacznej ilości narkotyków; przy zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary wymierzono mu karę dwóch lat pozbawienia wolności. W następstwie kasacji wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego, który argumentował, że kara jest rażąco łagodna, Sąd Najwyższy uchylił wyrok skazujący i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. W dniu 30 maja 2019 r. sąd apelacyjny zmienił orzeczenie sądu pierwszej instancji i wymierzył skarżącemu karę trzech lat pozbawienia wolności. W międzyczasie, w dniu 13 lutego 2019 r., skarżącego warunkowo zwolniono z zakładu karnego na dwuletni okres próby.

W wyroku Trybunał uznał, że uzasadnienia orzeczeń Sądu Najwyższego i sądu apelacyjnego nie spełniały wymaganych standardów, aby wykazać, że zachowano w nich właściwą równowagę między interesem skarżącego a potrzebą zapewnienia skuteczności wymiaru sprawiedliwości. Trybunał doszedł do wniosku, że brak oceny jakichkolwiek fundamentalnych wad postępowania karnego, jak również brak jakiegokolwiek rozważenia sytuacji skarżącego, w szczególności faktu, że odbył połowę kary i został warunkowo zwolniony z odbycia reszty kary, nie spełniał standardów orzecznictwa Trybunału w odniesieniu do prawa do rzetelnego procesu sądowego.

I. Wypłata słusznego zadośćuczynienia oraz środki indywidualne

Szkoda majątkowa	Szkoda niemajątkowa	Koszty i wydatki	Suma
-	6 000 EUR	1 650 EUR	7 650 EUR
Termin płatności: 14.05.2025 r.			Wypłacono: 09.05.2025 r.

W związku z wypłaceniem słusznego zadośćuczynienia i warunkowym zwolnieniem skarżącego z zakładu karnego w dniu 29 kwietnia 2021 r. (zob. pkt 22 wyroku) oraz zważywszy, że naruszenie wywodziło się z uchybień w uzasadnieniach sądów krajowych, nie wydaje się, aby konieczne było podejmowanie jakichkolwiek innych środków indywidualnych.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy nie wydaje się konieczne podejmowanie innych środków indywidualnych.

II. Środki generalne

Źródłem naruszenia w sprawie *Zakrzewski p. Polsce* są wyłącznie uchybienia w uzasadnieniach orzeczeń sądów krajowych (tj. brak oceny jakichkolwiek fundamentalnych wad postępowania karnego i brak rozważenia sytuacji skarżącego). Należy podkreślić, że Trybunał przyznał, że gwarancje proceduralne obowiązujące w krajowym porządku prawnym zostały zachowane w postępowaniu w sprawie skarżącego – w szczególności skarżącemu doręczono odpis skargi kasacyjnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego; skarżący mógł wziąć udział w rozprawie przed Sądem Najwyższym i był reprezentowany przez obrońcę (zob. pkt 46 wyroku). Mając powyższe na uwadze, rząd jest zdania, że naruszenie Konwencji w przedmiotowej sprawie ma charakter jednostkowy. Wydaje się zatem, że wykonanie wyroku w sprawie *Zakrzewski p. Polsce* nie wymaga nowelizacji prawa i że poniższe środki generalne będą wystarczające.

Tłumaczenie i upowszechnienie wyroku

Wyrok w sprawie *Zakrzewski p. Polsce* został przetłumaczony na język polski i opublikowany na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://arch-bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal->

[praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/](#)), a także w bazie orzecznictwa HUDOC. Informacje o wyroku zostały także opublikowane w zakładce „Aktualności” na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Ponadto informacje o sprawie *Zakrzewski p. Polsce* zostały zawarte w biuletynie redagowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości, wysyłanym do ponad 2 tys. odbiorców, głównie prokuratorów, sądów, zakładów karnych, komorników, stacji radiowych, dziennikarzy i osób prywatnych.

Pisma informujące o wydaniu wyroku zostały przesłane prezesom Sądu Okręgowego w Opolu i Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, które to sądy orzekały w przedmiotowej sprawie w postępowaniu krajowym.

Co więcej, informacje o wyroku w sprawie *Zakrzewski p. Polsce*, wraz z linkami do angielskiej i polskiej wersji językowej wyroku, zostały wysłane do Sądu Najwyższego. Wyrok (w obu wersjach językowych) wraz z informacjami o jego treści został rozpowszechniony wśród wszystkich sędziów Sądu Najwyższego orzekających w Izbie Karnej tego sądu. Przedmiotowy wyrok zostanie również poddany analizie przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego w związku z pracami nad komentarzem orzecznictwem, dotyczącym orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka za rok 2024, sporządzanym i publikowanym w cyklu rocznym przez Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego (poprzednie wydania dostępne są na stronie internetowej pod adresem https://www.sn.pl/publikacje/SitePages/BSiA_Publikacje.aspx).

W tych okolicznościach nie wydaje się konieczne podejmowanie innych środków generalnych.

III. Wnioski pozwanego państwa

Rząd stoi na stanowisku, że w przedmiotowej sprawie nie jest konieczne podjęcie dalszych środków indywidualnych, a środki o charakterze generalnym opisane powyżej będą wystarczające do uznania, że Polska wywiązała się ze swoich zobowiązań wynikających z art. 46 ust. 1 Konwencji.

Załącznik D
do Raportu z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału
Praw Człowieka
przez Polskę za 2025 r.

Decyzje Komitetu Ministrów RE przyjęte w 2025 r. w sprawie realizacji niektórych wyroków ETPC w sprawach polskich.

SPIS TREŚCI

Decyzja z dnia 6 marca 2025 r. w sprawie <i>Tysiąc p. Polsce, R.R. p. Polsce, P. i S p. Polsce</i> oraz <i>M.L. p. Polsce</i>	3
Decyzja z dnia 12 czerwca 2025 r. w grupie spraw <i>Przybyszewska i inni p. Polsce</i>	4
Decyzja z dnia 17 września 2025 r. w grupie spraw <i>Reczkowicz p. Polsce</i> oraz sprawach <i>Broda i Bojara p. Polsce, Grzęda p. Polsce, Wałęsa p. Polsce</i> oraz <i>Pajók i inne p. Polsce</i>	4
Decyzja z dnia 17 września 2025 r. w sprawach <i>Juszczyszyn p. Polsce, Tuleya p. Polsce</i> i <i>Żurek p. Polsce</i>	6
Decyzja z dnia 17 września 2025 r. w sprawie <i>Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce</i>	7
Decyzja z dnia 4 grudnia 2025 r. w grupie spraw <i>M.K. i inni p. Polsce</i>	8
Decyzja z dnia 4 grudnia 2025 r. w sprawie <i>Poklikayew p. Polsce</i>	9

W 2025 r. Komitet Ministrów RE przyjął **7 decyzji** w odniesieniu do 22 wyroków w sprawach polskich, znajdujących się w tzw. procedurze wzmocnionego nadzoru ze strony KMRE. W decyzjach tych KMRE ocenił stan wykonania badanych wyroków i zawarł stosowne rekomendacje dla władz Polski, a także poprosił o przedstawienie mu szeregu dodatkowych informacji lub danych.

Poniżej znajduje się pełna treść ww. decyzji, przetłumaczona na język polski. Podane zostały również odnośniki do ich oryginalnej treści, dostępnej w języku angielskim i francuskim w bazie wykonywanych orzeczeń [HUDOC-EXEC](#) oraz na stronie internetowej [KMRE](#) i [DWW](#).

1. Decyzja z dnia 6 marca 2025 r. w sprawie *Tysiąc p. Polsce, R.R. p. Polsce, P. i S p. Polsce* oraz *M.L. p. Polsce* ([CM/Del/Dec\(2025\)1521/H46-24](#))

Zastępcy [Ministrów]

1. powitali obecność Sekretarza Stanu w polskim Ministerstwie Zdrowia, która świadczy o zaangażowaniu Polski w wykonywanie wyroków Trybunału;
2. przypomnieli, że sprawy te dotyczą braku skutecznych mechanizmów proceduralnych umożliwiających kobietom dokonanie aborcji, przewidzianej wówczas w prawie krajowym ze względu na zdrowie matki lub płodu, w przypadku gdy lekarz nie zgodził się, że takie podstawy istnieją (*Tysiąc*) lub że badania prenatalne są uzasadnione, aby ocenić [istnienie tych podstaw] w terminie umożliwiającym przeprowadzenie legalnej aborcji (*R.R.*); sprawy te dotyczą także niezapewnienia przez władze rzetelnej informacji na temat warunków i procedur umożliwiających kobietom w ciąży i dziewczętom, w tym ofiarom gwałtu, skuteczny dostęp do legalnej aborcji (*P. i S.*); a także ograniczenia prawa do legalnej aborcji z powodu wad rozwojowych płodu z uwagi na uznanie tej przesłanki za niekonstytucyjną przez skład orzekający Trybunału Konstytucyjnego niespełniający wymogów praworządności z uwagi na poważne nieprawidłowości przy wyborze niektórych sędziów (*M.L.*);
3. z zadowoleniem przyjęli ogłoszenie wytycznych dla szpitali mających na celu zapewnienie jednolitego dostępu do legalnej aborcji w całym kraju oraz poprosili władze o przedstawienie informacji nt. ich stosowania w praktyce oraz ich wpływu (w tym zaktualizowanych danych w zakresie liczby legalnych aborcji, ze wskazaniem ile z nich przeprowadzonych zostało z powodu zagrożenia dla zdrowia psychicznego kobiety); zwrócili się o potwierdzenie, że wytyczne te zostały rozpowszechnione wśród lekarzy specjalistów z dziedziny ginekologii i położnictwa; odnotowali, że nadal brakuje informacji nt. przygotowania informacji przeznaczonej specjalnie dla kobiet w ciąży na temat kroków, jakie należy podjąć, aby móc legalnie przerwać ciążę oraz wezwali władze do sporządzenia i szerokiego upowszechnienia takiej informacji bez zbędnej zwłoki;
4. odnotowali z zainteresowaniem informację, że problem z dostępem do legalnej aborcji z powodu powoływania się na klauzulę sumienia został rozwiązany przez wprowadzenie prawnego, bezwzględnego obowiązku umownego do wykonywania świadczeń zakończenia ciąży przez szpitale; zwrócili się do władz o przedstawienie dalszych informacji nt. przestrzegania przez szpitale tego nowego zobowiązania w praktyce oraz nt. tego, w jaki sposób [szpitale] zapewniają wystarczającą zdolność do jego wypełnienia, wraz z wynikami zaległej analizy dotyczącej stosowania klauzuli sumienia w praktyce;
5. odnotowali także z zainteresowaniem przygotowywane zmiany legislacyjne usprawniające procedurę sprzeciwu [od opinii lekarza] oraz wezwali władze do szybkiego opracowania konkretnych propozycji w tym zakresie i wszczęcia procesu legislacyjnego w celu zapewnienia szybkiego przyjęcia projektu; w tym kontekście zwrócili się do władz o przedstawienie dodatkowego wyjaśnienia czy rozważane jest dostosowanie ogólnych terminów rozpatrywania sprzeciwu do specyfiki sytuacji kobiet w ciąży, które chcą dokonać aborcji, gdzie czas ma kluczowe znaczenie;
6. z zadowoleniem przyjęli informację o monitoringu prowadzonym przez Narodowy Fundusz Zdrowia oraz działaniach mających na celu zapewnienie dostępności aborcji, w tym przez nakładanie kar umownych na szpitale; wezwali władze do kontynuowania szybkiego reagowania na przypadki nieuregulowanych ograniczeń w dostępie do legalnej aborcji oraz do przedstawienia Komitetowi zaległej informacji nt. szpitali, które nie wykonują aborcji oraz przypadków odmowy wykonania aborcji, wraz z wyjaśnieniem przyczyn i podaniem informacji nt. działań następnych;

7. odnotowali z zainteresowaniem informację nt. wytycznych dla prokuratorów, w tym dotyczących praw ofiar przestępstw seksualnych; wezwali władze do przedstawienia wyników zaległej analizy praktyki prokuratury w zakresie wystawiania zaświadczeń o pochodzeniu ciąży z czynu zabronionego, które umożliwiają dokonanie legalnej aborcji oraz badania, w jaki sposób ofiary przestępstw na tle seksualnym są informowane przez prokuraturę i policję o swoim prawie do ubiegania się o legalną aborcję w takiej sytuacji;
8. przypominając, że środki odnoszące się do wadliwego składu Trybunału Konstytucyjnego oraz statusu orzeczeń wydanych z udziałem nieprawidłowo wybranych sędziów badane są w ramach sprawy *Xero Flor*, odnotowali, że środki generalne w sprawie *M.L.* wymagają usunięcia skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 22 października 2020 r., ograniczającego przesłanki dopuszczalności legalnej aborcji w Polsce; zauważając jednak w tym zakresie, że projekt ustawy mający na celu unieważnienie kwestionowanych wyroków Trybunału Konstytucyjnego nie wszedł w życie, a dodatkowo został niedawno zakwestionowany przez Komisję Wenecką, wezwali władze do poinformowania Komitetu o planowanych w świetle powyższych wydarzeń i pilności sytuacji środkach [mających na celu wyeliminowanie skutków ww. wyroku TK];
9. zwrócili się do władz o przedstawienie informacji w zakresie wszystkich wskazanych wyżej kwestii do końca czerwca 2025 r. oraz zadecydowali o podjęciu badania omawianych spraw na jednym ze swoich posiedzeń DH [tj. w formie do spraw praw człowieka] w 2026 r.

2. Decyzja z dnia 12 czerwca 2025 r. w grupie spraw *Przybyszewska i inni p. Polsce* ([CM/Del/Dec\(2025\)1531/H46-29](#))

Zastępcy [Ministrów]

1. przypomnieli, że niniejsza grupa spraw dotyczy braku dopełnienia przez władze polskie obowiązku zapewnienia uznania i ochrony związków jedнопłciowych skarżących poprzez właściwe ramy prawne;

Odnosnie do środków indywidualnych

2. odnotowali, że środki indywidualne są powiązane z przyjęciem środków generalnych, w szczególności z wprowadzeniem ram prawnych zapewniających odpowiednie uznanie i ochronę związków osób tej samej płci, oraz podkreślili znaczenie szybkiego przyjęcia takich ram dla skarżących;

Odnosnie do środków generalnych

3. pozytywnie przyjęli informację o trwających pracach legislacyjnych, które wydają się zapewniać adekwatne ramy prawne pozwalające parom jedнопłciowym na uznanie i ochronę ich związków, a także o zaangażowaniu społeczeństwa obywatelskiego w ten proces; wezwali władze do szybkiego zakończenia procesu legislacyjnego oraz poprosili o ustalenie konkretnych ram czasowych w tym celu;
4. zwrócili się do władz o przedstawienie informacji w zakresie środków indywidualnych i generalnych do końca października 2025 r. oraz zadecydowali o powrocie do badania omawianych spraw na jednym ze swoich posiedzeń w 2026 r.

3. Decyzja z dnia 17 września 2025 r. w grupie spraw *Reczkowicz p. Polsce* oraz sprawach *Broda i Bojara p. Polsce*, *Grzęda p. Polsce*, *Wałęsa p. Polsce* oraz *Pająk i inne p. Polsce* ([CM/Del/Dec\(2025\)1537/H46-26](#))

Zastępcy [Ministrów]

1. przypomnieli, że omawiane sprawy dotyczą reform podważających niezależność sądownictwa w Polsce, które skutkowały: naruszeniami prawa do sądu ustanowionego ustawą z powodu badania spraw skarżących przez sędziów powołanych do Sądu Najwyższego po marcu 2018 r. w wadliwej procedurze z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa (KRS) pozbawionej przymiotu niezależności (grupa *Reczkowicz*); naruszeniami prawa do rzetelnego procesu oraz prawa do życia prywatnego w konsekwencji wzruszenia prawomocnego orzeczenia przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej w ramach procedury skargi nadzwyczajnej (wyrok pilotażowy *Wałęsa*); przedwczesnym zakończeniem kadencji

skarżących jako wiceprezesów sądu okręgowego (*Broda i Bojara*) i przedterminowym zakończeniem *ex lege* kadencji skarżącego jako sędziowskiego członka KRS (*Grzęda*), bez jakiegokolwiek możliwości kontroli sądowej, oraz dyskryminacyjnym obniżeniem wieku przejścia w stan spoczynku sędzi-kobiet, bez kontroli sądowej (*Pająk*);

Odnosnie do środków indywidualnych

2. odnotowali informacje przekazane przez władze dotyczące grupy *Reczkowicz* i sprawy *Pająk i inne* oraz zwrócili się do nich o szybkie wyjaśnienie, czy skarżący w sprawach *Reczkowicz* oraz *Dolińska-Ficek i Ozimek* wnieśli o wznowienie postępowań, a jeśli tak, to z jakim skutkiem; i czy w sprawie *Pająk i inne* skarżące, które nie osiągnęły jeszcze określonego w prawie wieku przejścia sędziów w stan spoczynku, będą mogły powrócić na swoje stanowiska po przyjęciu planowanych zmian w prawie;
3. odnotowali, że środki indywidualne w sprawie *Wałęsa* są powiązane ze środkami generalnymi, mając na uwadze, że projekt [regulacji] likwidujący Izbę Kontroli Nadzwyczajnej [i Spraw Publicznych] Sądu Najwyższego zakłada możliwość żądania unieważnienia jej wyroków wydanych w wyniku wniesienia skargi nadzwyczajnej;
4. przypomnieli, że środki indywidualne w sprawach *Broda i Bojara* oraz *Grzęda* powiązane są ze środkami generalnymi;

Odnosnie do środków generalnych w celu wykonania spraw z grupy Reczkowicz

5. nalegają, aby wszystkie zaangażowane władze jak najszybciej sfinalizowały proces legislacyjny mający na celu rozwiązanie problemu braku niezależności KRS poprzez zapewnienie, aby sędziowski członkowie tego organu byli wybierani przez sędziów; wezwali je [wszystkie zaangażowane władze] do powstrzymania się od powoływania nowych sędziów, w szczególności do Sądu Najwyższego, do czasu przyjęcia ww. zmian, aby uniknąć dalszego pogłębiania kryzysu praworządności;
6. odnotowali z zainteresowaniem projekt zmian legislacyjnych dotyczących statusu sędziów powołanych z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej KRS oraz orzeczeń wydanych z ich udziałem; nalegają aby władze szybko opracowały ostateczną wersję projektu, mając na względzie opinię Komisji Weneckiej na temat standardów odnoszących się do statusu sędziów, a następnie przyjęły go;
7. silnie nalegają, aby władze przedstawiły brakujące środki mające na celu zapewnienie skutecznej kontroli sądowej rezolucji KRS rekomendujących Prezydentowi RP nominacje sędziowskie, także na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego, które miałyby skutek zawieszający na czas kontroli sądowej;

Odnosnie do środków generalnych w celu wykonania wyroku pilotażowego Wałęsa

8. odnotowali z zainteresowaniem, że projekt ustawy regulującej status nieprawidłowo powołanych sędziów i orzeczeń wydanych z ich udziałem zakłada likwidację Izby Kontroli Nadzwyczajnej [i Spraw Publicznych] Sądu Najwyższego oraz skargi nadzwyczajnej, co wydaje się być właściwym rozwiązaniem kwestii podniesionych w tym wyroku;

Odnosnie do środków generalnych w celu wykonania spraw Broda i Bojara oraz Grzęda

9. silnie nalegają, aby władze szybko przedstawiły informację na temat środków zapewniających prezesom sądów ochronę przed arbitralnym odwołaniem ich z funkcji, w tym poprzez wprowadzenie kontroli sądowej [decyzji o odwołaniu]; zachęcają władze do rozważenia włączenia takich zabezpieczeń do nowelizacji ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, która zakłada zwiększenie roli organów samorządu sędziowskiego w funkcjonowaniu sądów;
10. wezwali władze do ponownego rozważenia swojego stanowiska w zakresie braku potrzeby wprowadzenia specjalnego sądowego środka kontroli w sytuacji przedwczesnego zakończenia kadencji sędziowskiego członka KRS z mocy prawa;

Odnosnie do środków generalnych w celu wykonania sprawy Pająk i inne

11. odnotowali, że obecnie nie ma już różnicy w wieku przejścia w stan spoczynku sędzi-kobiet i sędziów-mężczyzn oraz że zmiany przyjęte w tym zakresie w 2018 r. powinny być wystarczające do odpowiedzi na to źródło naruszenia Konwencji;
12. odnotowali zainicjowanie przez władze prac nad nowelizacją ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, zakładającą powrót do modelu istniejącego przed zmianami wprowadzonymi w 2017 r., który nie wymagał uzyskania zgody Ministra Sprawiedliwości lub KRS na dalsze orzekanie przez

sędziów po osiągnięciu wieku przejścia w stan spoczynku; wezwali wszystkie właściwe władze do szybkiej finalizacji prac i przygotowania projektu stosowanych zmian legislacyjnych oraz ich przyjęcia;

13. odnotowali z zainteresowaniem, że przed rozwiązaniem problemu braku niezależności KRS, władze znalazły tymczasowe rozwiązanie pozwalające na zminimalizowanie możliwych negatywnych konsekwencji poprzez pominięcie braku zgody i wstrzymywanie wydawania aktów zawiadomienia o przejściu w stan spoczynku; poprosili o przedstawienie bardziej szczegółowych informacji odnośnie do tego, jak wskazane rozwiązanie jest stosowane w praktyce;
14. zwrócili się do władz o przedstawienie informacji w zakresie wszystkich wskazanych wyżej punktów do 31 grudnia 2025 r., uwzględniając również kwestie wskazane w analizie Sekretariatu [Rady Europy] oraz zadecydowali o powrocie do badania omawianych spraw na jednym ze swoich posiedzeń w 2026 r.

4. Decyzja z dnia 17 września 2025 r. w sprawach *Juszczyszyn p. Polsce, Tuleya p. Polsce i Żurek p. Polsce* ([CM/Del/Dec\(2025\)1537/H46-25](#))

Zastępcy [Ministrów]

1. przypomnieli, że omawiane sprawy dotyczą środków dyscyplinarnych i innych, skierowanych na zniechęcenie skarżących, będących sędziami, do obrony praworządności i niezawisłości sędziowskiej oraz do badania legalności powołań sędziowskich; przypomnieli dalej, że sprawy te dotyczą również naruszenia prawa do sądu ustanowionego ustawą w kontekście postępowań przed Izłą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego oraz przedterminowego zakończenia *ex lege* kadencji sędziowskiego członka Krajowej Rady Sądownictwa (KRS);

Odnosnie do środków indywidualnych

2. przypomnieli, że środki indywidualne odnoszące się do braku kontroli przedwczesnego zakończenia *ex lege* kadencji skarżącego w sprawie *Żurek* jako sędziowskiego członka KRS wydają się być powiązane ze środkami generalnymi badanymi w ramach sprawy *Grzęda*;
3. pozytywnie odnotowali, że: (i) sędzia *Żurek* nie doświadcza już żadnych negatywnych konsekwencji środków zastosowanych wobec niego i uznanych przez Trybunał za prowadzące do naruszenia art. 10 [Europejskiej Konwencji Praw Człowieka]; (ii) sędzia *Juszczyszyn* powrócił do tego samego wydziału, w którym orzekał przed zawieszeniem, oraz że na stronie internetowej Sądu Rejonowego w Olsztynie zamieszczone zostały przeprosiny za zachowanie byłego prezesa tego sądu wobec sędziego [*Juszczyszyna*]; oraz że (iii) postępowanie karne przeciwko sędziemu *Tuleyi* zostało umorzone;
4. przypomnieli, że postępowania dyscyplinarne wobec wszystkich trzech skarżących powinny zostać jak najszybciej zakończone w sposób zgodny z Konwencją i ponownie zwrócili się do władz o przekazanie brakujących informacji w tym zakresie;

Odnosnie do środków generalnych

5. przypomnieli, że środki mające na celu zapewnienie kontroli sądowej przedterminowego zakończenia *ex lege* kadencji sędziowskiego członka KRS badane są w ramach sprawy *Grzęda*, a środki mające na celu zapewnienie, aby wszystkie formacje sędziowskie spełniały wymogi niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą, zgodnie z art. 6 Konwencji, badane są w ramach grupy spraw *Reczkowicz*;
6. odnotowali korzystanie z rzeczników dyscyplinarnych *ad hoc*, powoływanych przez Ministra Sprawiedliwości, jako tymczasowe rozwiązanie w oczekiwaniu na przywrócenie zgodności sądów dyscyplinarnych z art. 6 [Konwencji], które umożliwia w szczególności umorzenie postępowań dyscyplinarnych wszczętych wobec sędziów za badanie legalności powołań innych sędziów lub obronę rządów prawa i niezawisłości sędziowskiej; w oczekiwaniu na przyjęcie środków niezbędnych do wykonania wyroków z grupy *Reczkowicz* wezwali władze do przedstawienia informacji na temat rozwiązań mających na celu zapewnienie, aby także wszystkie pozostałe postępowania dyscyplinarne oraz sprawy dotyczące uchylecia immunitetu sędziowskiego były badane przez sądy w pełni zgodnie z art. 6 [Konwencji];
7. ponowili wezwanie do władz o szybkie przedstawienie brakującej informacji odnośnie do środków mających na celu skrócenie czasu trwania postępowań dyscyplinarnych oraz zapewnienie, aby

przestanki odpowiedzialności dyscyplinarnej były badane w postępowaniach oferujących wystarczające gwarancje proceduralne;

8. odnotowali z zainteresowaniem informacje o postępach prac legislacyjnych nad projektem zmiany ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, mającej na celu odwrócenie ograniczeń wprowadzonych na mocy nowelizacji ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych i ustawy o Sądzie Najwyższym z 2019 r. (tzw. „ustawa kagańcowa”) oraz wezwali do szybkiego zakończenia prac nad nią, z pełnym uwzględnieniem zasadniczych przyczyn naruszeń w omawianych sprawach; zachętili władze do dalszego rozważenia możliwości wykorzystania tej okazji [tj. prac nad nowelizacją u.s.p.] do sformułowania przesłanek odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów w sposób jak najbardziej jasny i precyzyjny, w celu uniknięcia ich nieprzewidywalnej interpretacji;
9. w oczekiwaniu na przyjęcie ww. nowelizacji ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, wezwali władze do przedstawienia informacji na temat wszelkich środków, za pomocą których zapewnią nieograniczoną możliwość badania przez sądy spełnienia wymogów prawa do sądu ustanowionego ustawą;
10. odnotowali zamiar rządu utrzymania obecnego brzmienia art. 107 § 3 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, który wskazuje, że błąd w zakresie wykładni i stosowania prawa lub w zakresie ustalenia stanu faktycznego lub oceny dowodów nie stanowi przewinienia dyscyplinarnego sędziego, co ma stanowić dodatkową ochronę sędziów przed groźbą odpowiedzialności dyscyplinarnej za czynności wchodzące w zakres obowiązków sędziego;
11. nalegają, aby władze przedstawiły brakującą informację odnośnie do środków gwarantujących, że odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów w związku z wykonywanymi przez nich obowiązkami sędziowskimi lub groźba takiej odpowiedzialności, jest dopuszczalna wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach;
12. wezwali władze do przekazania informacji dotyczących konkretnych gwarancji - poza kontekstem postępowania dyscyplinarnego - przed nadużyciami w stosowaniu środków przeciwko sędziom w związku z wyrażanymi przez nich poglądami w obronie rządów prawa i niezawisłości sędziowskiej;
13. z zainteresowaniem odnotowali, że prace legislacyjne, o których mowa w pkt 8, mają także na celu reformę postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów w celu ograniczenia wpływu władzy wykonawczej; zwrócili się do władz o doprecyzowanie, czy uznają proponowane zmiany legislacyjne w powyższym zakresie za kompleksową i wystarczającą reformę systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, a jeśli nie – to jakie dalsze zmiany są planowane i w jaki konkretnie sposób mają one wyeliminować lub chociaż ograniczyć ryzyko stosowania sankcji dyscyplinarnych z niewłaściwych pobudek;
14. zwrócili się do władz o przedstawienie informacji w zakresie wszystkich wskazanych wyżej punktów do 31 grudnia 2025 r., uwzględniając również kwestie wskazane w analizie Sekretariatu [Rady Europy] oraz zadecydowali o powrocie do badania omawianych spraw na jednym ze swoich posiedzeń w 2026 r.

5. Decyzja z dnia 17 września 2025 r. w sprawie *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce* ([CM/Del/Dec\(2025\)1537/H46-27](#))

Zastępcy [Ministrów]

1. przypomnieli, że niniejsza sprawa dotyczy naruszenia prawa do sądu ustanowionego ustawą w związku z udziałem w składzie Trybunału Konstytucyjnego, który oddalił skargę konstytucyjną skarżącej spółki, sędziego M.M., którego wybór przez Sejm ósmej kadencji obarczony był poważnymi uchybieniami występującymi w szerszym kontekście kolejnych reform sądownictwa, mających na celu osłabienie niezawisłości sędziowskiej w Polsce;
2. odnotowali z głębokim zaniepokojeniem, że kompleksowa ustawa o Trybunale Konstytucyjnym i ustawa wprowadzająca, przyjęte w odpowiedzi na wcześniejsze decyzje Komitetu, nie wejdą w życie z uwagi na uznanie ich za niezgodne z Konstytucją przez Trybunał Konstytucyjny orzekający w składzie z udziałem dwóch nieprawidłowo powołanych sędziów;

Odnosnie do środków indywidualnych

3. zwrócili się do władz o rozważenie na nowo wszelkich możliwych rozwiązań zapewniających skarżącej spółce *restitutio in integrum* w najszerszym możliwym zakresie;

Odnosnie do środków generalnych

4. przypomnieli, że Komitet wielokrotnie nalegał, aby władze polskie opracowały i przyjęły środki legislacyjne, a w razie potrzeby także inne środki, mające na celu: (i) zapewnienie zgodnego z prawem składu Trybunału Konstytucyjnego, (ii) uregulowanie statusu orzeczeń wydanych z udziałem nieprawidłowo powołanych sędziów Trybunału Konstytucyjnego; oraz (iii) zapobieżenie nadmiernemu wpływowi na wybór sędziów Trybunału Konstytucyjnego;
5. odnotowali wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 29 lipca 2025 r. oraz, mając na uwadze niedawne zalecenia Komisji Weneckiej we ww. zakresie, wezwali władze do pilnego przedstawienia informacji odnosnie do alternatywnych środków, dzięki którym będzie można osiągnąć ww. cele;
6. odnotowali z zaniepokojeniem, że pomimo zmian w składzie Trybunału Konstytucyjnego w związku z zakończeniem kadencji sędziego M.M. w grudniu 2024 r., dwóch innych nieprawidłowo wybranych sędziów nadal orzeka; wezwali wszystkie właściwe władze do szybkiego przyjęcia niezbędnych środków zapewniających natychmiastowe wyłączenie się tych sędziów ze wszystkich toczących się spraw i nieprzydzielanie im nowych;
7. zwrócili się do władz o przedstawienie informacji w zakresie wszystkich wskazanych wyżej kwestii do 31 grudnia 2025 r. oraz zdecydowali o powrocie do badania omawianej sprawy na jednym ze swoich posiedzeń w 2026 r.

6. Decyzja z dnia 4 grudnia 2025 r. w grupie spraw M.K. i inni p. Polsce **([CM/Del/Dec\(2025\)1545/H46-29](#))**

Zastępcy [Ministrów]

1. przypomnieli, że ta grupa spraw dotyczy odmowy przyjmowania przez funkcjonariuszy Straży Granicznej wniosków o ochronę międzynarodową oraz zbiorowego wydalenia skarżących w ramach szerszej polityki państwa polegającej na nieprzyjmowaniu wniosków o ochronę międzynarodową i odmowie wjazdu cudzoziemcom wjeżdżającym do Polski z Białorusi i Ukrainy, bez skutecznego środka odwoławczego ze skutkiem zawieszającym w celu zaskarżenia odmowy wjazdu na terytorium Polski i pomimo wskazania władzom polskim środków tymczasowych przez Trybunał;

Odnosnie do środków indywidualnych

2. odnotowali, że żadne dalsze środki indywidualne nie są wymagane w sprawie powtarzalnej *Sherov i inni* i przyjął rezolucję końcową [CM/ResDH\(2025\)391](#);

Odnosnie do środków generalnych

3. odnotowali z zainteresowaniem, że władze przedłożyły kopię formularza z deklaracją ws. woli ubiegania się o ochronę międzynarodową; podkreślili, że w celu umożliwienia Komitetowi dokonania oceny jego wpływu ważne jest, aby władze przedstawiły informacje: (i) nt. stosowania tych formularzy w praktyce i procedur z nimi związanych; (ii) czy formularz deklaracji przekazywany jest wyłącznie cudzoziemcom, wobec których może zostać podjęta decyzja o odmowie wjazdu czy także cudzoziemcom, którzy nielegalnie przekroczyli granicę i podlegają zawróceniu; (iii) nt. języków, w których deklaracja jest dostępna; ponownie poprosili je o wskazanie czy planują również inne środki mające na celu zapewnienie, że deklaracje cudzoziemców chcących ubiegać się o ochronę międzynarodową nie są błędnie interpretowane;
4. odnotowali z zainteresowaniem, że przepis ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP, dający Szefowi Urzędu ds. Cudzoziemców dyskrecyjne uprawnienie w zakresie pozostawienia wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej, złożonych przez cudzoziemców przekraczających granicę Polski w sposób nieregularny, bez rozpoznania, został uchylony 27 marca 2025 r. oraz że został zastosowany jedynie w pięciu przypadkach pomiędzy 2021 a 2025 r.;
5. odnotowali zmiany z 2025 r. w ustawie o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP wprowadzające możliwość czasowego zawieszenia prawa do złożenia wniosku o ochronę międzynarodową oraz zastosowanie go na granicy z Białorusią; zwrócili się do władz o przekazanie

informacji odnośnie do stosowania ustawowego wyłączenia pewnych kategorii osób od tego ograniczenia, w tym nt. tego, w jaki sposób wola ubiegania się o ochronę międzynarodową oraz okoliczności uzasadniające istnienie tych wyjątkowych przesłanek i ich ocena są odnotowywane, celem zapewnienia, że nie zostaną one błędnie zinterpretowane;

6. wezwali władze do ponownego rozważenia zasadności przyjęcia środków zapewniających automatyczny skutek zawieszający skargom na decyzje o odmowie wjazdu w przypadku osób znajdujących się w sytuacji podobnej do skarżących, tj. gdy cudzoziemcy twierdzą, że ich prośba ws. objęcia ochroną międzynarodową została zignorowana, albo do [rozważenia potrzeby] skompensowania jego braku w inny sposób; oraz do przedstawienia Komitetowi szczegółowej analizy w tym zakresie bez dalszej zwłoki,
7. odnotowali dane statystyczne przedstawione przez władze mające na celu rozjaśnienie sytuacji na granicy z Białorusią oraz wezwali je do przekazania brakujących danych dotyczących: (i) liczby nakazów opuszczenia terytorium RP wydanych na granicy; (ii) liczby osób wydalonych na Białoruś na podstawie rozporządzenia MSWiA z dnia 20 sierpnia 2021 r.; oraz uzupełnienia danych dotyczących: (iii) całkowitej liczby wniosków o ochronę między narodową złożonych na granicy z Białorusią od dnia 27 marca 2025 r.; oraz (iv) liczby wniosków o ochronę przyjętych do rozpoznania w okresie od dn. 27 marca 2025 r. z uwagi na spełnienie przez cudzoziemców wymogów określonych w art. 33b ust. 2 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony międzynarodowej na terytorium RP;
8. zwrócili się do władz o komentarz odnośnie do dwóch przypadków wskazanych przez Helsińską Fundację [Praw Człowieka], w których środki tymczasowe rzekomo nie zostały wykonane oraz o poinformowanie o wdrożonych środkach mających zapewnić brak powtórzenia takiej sytuacji; poprosili je także o potwierdzenie zobowiązania do stosowania się do środków tymczasowych wskazywanych przez Trybunał oraz o przekazanie bardziej szczegółowej informacji nt. krajowych procedur realizacji środków tymczasowych przewidzianych w projekcie ustawy o wykonywaniu orzeczeń Trybunału i o szacowany czas przyjęcia ustawy;
9. wezwali władze do przedstawienia powyższych informacji i wyjaśnień do końca czerwca 2026 r.

7. Decyzja z dnia 4 grudnia 2025 r. w sprawie *Poklikayew p. Polsce* ([CM/Del/Dec\(2025\)1545/H46-30](#))

Zastępcy [Ministrów]

1. przypomnieli, że niniejsza sprawa dotyczy wydalenia w 2012 r. cudzoziemca ze względów bezpieczeństwa narodowego związanych z jego rzekomą współpracą z białoruskimi tajnymi służbami, na podstawie informacji niejawnych, które nie zostały mu ujawnione oraz bez wystarczających zabezpieczeń równoważących [ograniczenie jego praw proceduralnych];

Odnośnie do środków indywidualnych

2. zwrócili się do władz polskich o potwierdzenie, czy skarżący wniósł o wznowienie postępowania sądowoadministracyjnego w swojej sprawie po wydaniu wyroku przez Trybunał;

Odnośnie do środków generalnych

3. odnotowali, że pomimo zmiany ogólnych ram prawnych od czasu zaistnienia faktów niniejszej sprawy, niedociągnięcia leżące u podstaw ustaleń Trybunału, tj. wydalenie skarżącego ze względów bezpieczeństwa narodowego na podstawie informacji niejawnych, które nie zostały mu przedstawione i bez wystarczających proceduralnych zabezpieczeń równoważących, nie zostały usunięte;
4. odnotowali z zainteresowaniem, że władze rozważają zmiany legislacyjne wprowadzające gwarancje mające na celu zrównoważenie ograniczeń związanych z niejawnym charakterem materiału dowodowego z uwagi na przesłankę bezpieczeństwa narodowego; wezwali je do wprowadzenia takich gwarancji zarówno w postępowaniu dotyczącym wydalenia cudzoziemca, jak i w postępowaniu dotyczącym pozbawienia uprawnienia pobytowego;
5. wezwali władze do szybkiego zakończenia prac koncepcyjnych dotyczących wymaganych zmian prawnych i opracowania wymaganych środków bez zbędnej zwłoki oraz z uwzględnieniem sugestii formułowanych przez społeczeństwo obywatelskie;

6. zachęcili władze polskie, aby w oczekiwaniu na przyjęcie środków legislacyjnych, rozważyły wprowadzenie środków równoważących za pomocą działań praktycznych, czerpiąc inspirację ze środków wdrożonych przez władze rumuńskie w celu wykonania wyroku Wielkiej Izby w sprawie *Muhammad i Muhammad p. Rumunii*;
7. wezwali władze do podjęcia dodatkowych ukierunkowanych działań uświadamiających, w tym przeznaczonych dla sędziów właściwych sądów administracyjnych;
8. wezwali władze do uzupełnienia przekazanych danych statystycznych o liczbę decyzji zobowiązujących do powrotu, wydanych przez Straż Graniczną oraz przez Ministra Spraw Wewnętrznych [i Administracji], oraz decyzji pozbawiających uprawnienia pobytowego, opartych na materiale niejawnym z uwagi na przesłanki bezpieczeństwa narodowego;
9. wezwali władze do przedstawienia powyższych informacji do 30 czerwca 2026 r.

Załącznik E
do Raportu z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału
Praw Człowieka
przez Polskę za 2025 r.

Sprawozdania z posiedzeń plenarnych Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

SPIS TREŚCI

Sprawozdanie z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniu 20 marca 2025 r.....	3
Sprawozdanie z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniu 18 czerwca 2025 r.....	14
Sprawozdanie z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniu 30 września 2025 r.	23
Sprawozdanie z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniu 18 grudnia 2025 r.....	31

Sprawozdanie
z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka¹,
które odbyło się w dniu 20 marca 2025 r.

Spotkaniu przewodniczyła Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, Agnieszka Kozińska-Makowska („Pełnomocnik”).

I. Informacja o bieżącej działalności Pełnomocnika.

- **Informacja nt. ostatecznych danych statystycznych za 2024 r.**

Nowe skargi. W 2024 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka („Trybunał”) zakomunikował Polsce **262 nowe skargi** – ok. 40% mniej niż w rekordowym w ostatnich latach 2023 r.

Niezmiennie od lat najwięcej nowych skarg dotyczy problemu przewlekłości postępowań przygotowawczych i sądowych - cywilnych (83 skargi) i karnych (56). Inne widoczne grupy nowych skarg to: skargi dotyczące różnych aspektów związanych z praworządnością (35 skarg), dotyczące różnych aspektów praw osób LGBTI (12 skarg), skargi dotyczące różnych aspektów prawa do swobody wypowiedzi (11 skarg), skargi dotyczące kwestii możliwego stosowania kontroli operacyjnej przy użyciu systemu Pegasus (9 skarg), skargi dotyczące kontroli osobistych osadzonych (8 skarg, przy czym dotyczą one stanów faktycznych sprzed wprowadzenia w 2023 r. zmian w k.k.w. oraz ewidencjonowania kontroli osobistych w sierpniu 2024 r., które to środki pozwoliły na zamknięcie w 2024 r. nadzoru nad wykonywaniem wyroków dotyczących tego problemu).

Liczba orzeczeń. W 2024 r. Trybunał wydał **137 orzeczeń** w sprawach polskich, w tym 35 wyroków (rozstrzygających 87 skarg) i 102 decyzje (rozstrzygające 302 skargi).

- Liczba **wyroków (35)** utrzymała się na podobnym poziomie jak w dwóch poprzedzających latach. Wszystkie wyroki stwierdzały co najmniej jedno naruszenie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Zdecydowana większość (19) dotyczyła przewlekłości postępowań cywilnych i karnych, w dużo mniejszym stopniu administracyjnych i sądowniczo-administracyjnych (1). 5 wyroków stwierdzało nadmierną długość aresztu tymczasowego. 5 wyroków dot. różnych aspektów prawa do poszanowania życia prywatnego lub rodzinnego.
- Spośród **102 decyzji**: (i) 35 decyzji zatwierdzało ugody (w tym 2 decyzje zatwierdzały jednocześnie i ugody, i deklarację jednostronną w stosunku do różnych współskarżących w ramach jednej skargi – w statystykach takie decyzje zaliczane są do ugód); (ii) 24 decyzje zatwierdzały deklarację jednostronną rządu; (iii) 24 decyzje stwierdzały niedopuszczalność skargi (w tym: 15 – z uwagi na oczywistą bezzasadność skargi, 3 – z uwagi na niewykorzystanie krajowych środków odwoławczych; 2 – z powodu nadużycia prawa do skargi oraz po jednej decyzji z uwagi na niedopuszczalność *ratione materiae*, niedopuszczalność *ratione personae*, niedopuszczalność *ratione temporis* i niedopuszczalność z uwagi na brak statusu ofiary); (iv) 17 decyzji skreślało skargę z listy spraw z powodu zaprzestania popierania skargi przez skarżących; (v) 2 decyzje skreślały skargę z listy spraw z uwagi na załatwienie sprawy na poziomie krajowym lub w ramach innej skargi przed Trybunałem.

Mając na uwadze powyższe, stosunek orzeczeń pozytywnych dla rządu (wygrane wyroki, decyzje o niedopuszczalności oraz decyzje o skreśleniu z listy z przyczyn formalnych) do negatywnych (wyroki przegrane, decyzje zatwierdzające ugody i deklaracje jednostronne) ukształtował się w 2024 r. na poziomie 43 do 94.

Orzeczenia wykonane. W 2024 r. Komitet Ministrów RE zamknął nadzór nad wykonywaniem **59 orzeczeń** Trybunału, w tym 40 wyroków i 19 decyzji zatwierdzających ugody. Wykonanych zostało prawie dwukrotnie więcej wyroków niż w 2023 r., kiedy to na 50 wykonanych orzeczeń 23 stanowiły wyroki, jednak należy również zauważyć, że z 40 wykonanych w 2024 r. wyroków, 34

¹ Powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

dotyczyły spraw powtarzalnych, w których wykonane zostały środki indywidualne, ale nadal konieczne jest kontynuowanie działań celem pełnego wdrożenia środków generalnych (w ramach wykonywania wyroku wiodącego dla danego problemu).

Sprawy w wykonywaniu. Na dzień 31 grudnia 2024 r. liczba orzeczeń ETPC w sprawach polskich znajdujących się w procedurze nadzoru nad wykonywaniem sprawowanym przez Komitet Ministrów RE wyniosła **147**, w tym 111 wyroków i 36 decyzji zatwierdzających ugody. Największą grupę spraw wymagających wykonania niezmiennie stanowią wyroki dotyczące przewlekłości – cywilnych (17), karnych (12) oraz administracyjnych i sądowo-administracyjnych (15). Widoczną grupą wyroków są też te dotyczące praworządności (11).

- **Sprawy zakomunikowane Rządowi w I kwartale 2025 r.**

Pełnomocnik poinformowała, że w 2025 r., do dnia 19 marca, Trybunał zakomunikował rządowi **6 nowych skarg**. 5 z nich dotyczy kwestii emerytur byłych funkcjonariuszy PRL (dwie dodatkowo podnoszą problem związany z praworządnością, tj. nieprawidłowy skład Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego). Jedna skarga dot. ograniczeń w użytkowaniu nieruchomości z uwagi na wpisanie jej do rejestru zabytków oraz przewlekłości postępowania administracyjnego.

Pełnomocnik otrzymała również z Trybunału informację o możliwości nałożenia środka tymczasowego w sprawie obywatela Tadżykistanu, skierowanej przeciwko Niderlandom i Polsce, ostatecznie jednak środek nie został nałożony w stosunku do Polski.

- **Orzeczenia wydane lub notyfikowane w I kwartale 2025 r.**

W okresie od 1 stycznia do 19 marca 2025 r. Trybunał notyfikował **14 orzeczeń** w sprawach polskich, w tym 7 wyroków oraz 7 decyzji, obejmujących łącznie 28 skargi.

- Spośród **7 decyzji**: (i) 4 decyzje (obejmujące 13 skarg) zatwierdzały ugody – dwie z nich dotyczyły zarzutów związanych z praworządnością, jedna – przewlekłości postępowania cywilnego, jedna – kontroli osobistych osadzonego; (ii) 2 decyzje (obejmujące 6 skarg) zatwierdzały deklarację jednostronną – obie decyzje dotyczyły zarzutów związanych z praworządnością; (iii) 1 decyzja skreślała skargę z listy spraw z powodu zaprzestania popierania skargi przez skarżącego.
- Spośród **7 wyroków**: (i) 2 wyroki dotyczyły przewlekłości postępowań cywilnych (*Bona p. Polsce*, *Ręstawowicz p. Polsce*); (ii) 1 wyrok dotyczył rzetelności postępowania i prawa do obrony w kontekście przeprowadzenia rozprawy apelacyjnej w sprawie karnej mimo nieobecności skarżącego, który na dwa dni przed rozprawą trafił do szpitala i poinformował o tym sąd, który jednak nie usprawiedliwił nieobecności skarżącego z powodu braków formalnych, tj. nieprzedstawienia zaświadczenia biegłego sądowego (*Tobijański p. Polsce*); (iii) 1 wyrok (obejmujący 2 skargi) dot. naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego z uwagi na odmowę wystawienia zaświadczenia o zdolności do zawarcia małżeństwa z osobą tej samej płci za granicą i brak jakiegokolwiek innej formy prawnego uznania związków osób tej samej płci (*Szypuła i inni p. Polsce* – sprawa powtarzalna względem wyroku wiodącego *Przybyszewska i inni*); (iv) 1 wyrok (nieostateczny) stwierdzał, niejednomyślnie (pięć głosów do dwóch), naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na brak spełnienia standardów konwencyjnych przez proces decyzyjny prowadzący do wydania decyzji o rozbiórce obiektów mieszkalnych wzniesionych bez wymaganego pozwolenia na budowę, zajmowanych przez osoby ze społeczności Romskiej. Braki w procesie decyzyjnym dotyczyły braku możliwości udziału skarżących w postępowaniu ws. rozbiórki oraz związany z tym brak możliwości zbadania przez organy administracyjne i sądy proporcjonalności rozbiórki, w szczególności w świetle szczególnie wrażliwej sytuacji skarżących, co pogłębiło poczucie ich marginalizacji (*Caldarar i inni p. Polsce*); (v) 1 wyrok (nieostateczny) dot. postępowania dyscyplinarnego i zwolnienia nauczyciela z pracy za wypowiedzi na anonimowym blogu internetowym, będące skutkiem negatywnego postrzegania jego orientacji seksualnej i pozostawiania w relacji z osobą tej samej płci (*P. p. Polsce*); (vi) 1 wyrok (nieostateczny) dot. przewlekłego prowadzenia postępowania ws. kontaktów z dzieckiem (*L.D. p. Polsce*).

- **Sprawy w procesie wykonywania.**

Pełnomocnik poinformowała, że według stanu na dzień 19 marca 2025 r., w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE znajdowało się **139 orzeczeń**, w tym 115 wyroków i 24 decyzje zatwierdzających ugodę. Największą grupę spraw wymagających wykonania niezmiennie stanowią wyroki dotyczące przewlekłości – cywilnych (19), karnych (14) oraz administracyjnych i sądowo-administracyjnych (15).

Od początku 2025 r. Komitet Ministrów RE zamknął nadzór nad 12 orzeczeniami.

- **Informacja o udziale w rozprawie przed Wielką Izbą ETPC ws. *R.A. i inni p. Polsce oraz H.M.M. i inni p. Łotwie i C.O.C.G. i inni p. Litwie*, dot. instrumentalizacji migracji na granicy UE z Białorusią (12 lutego 2025 r.).**

W rozprawie przed Wielką Izbą Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *R.A. i inni p. Polsce*, która odbyła się w dniu 12 lutego 2025 r. Polska reprezentowana była przez Podsekretarz stanu w MSZ, Minister Henrykę Mościcką-Dendys wraz z Pełnomocnik ds. postępowań przed ETPC oraz przedstawicielami MSZ i MSWiA.

Sprawa *R.A. i inni* dotyczy skargi 32 obywateli Afganistanu, którzy w 2021 r. przebywali w koczowisku przy granicy polsko-białoruskiej. Stanowisko rządu zaprezentowane przed Wielką Izbą Trybunału skupione było na: (i) przedstawieniu kontekstu wojny hybrydowej prowadzonej przez Rosję i Białoruś na granicy w UE w celu destabilizacji europejskich demokracji oraz (ii) pokazaniu realności i dostępności legalnych dróg wjazdu na terytorium RP, przy jednoczesnym podkreśleniu, że prawo międzynarodowe nie wymaga w takiej sytuacji umożliwienia wejścia na terytorium danego państwa w dowolnym miejscu granicy państwowej. W swojej argumentacji rząd podkreślił (i) brak jurysdykcji w omawianej sprawie z uwagi na fakt przebywania skarżących po białoruskiej stronie granicy, (ii) jak również niedopuszczalność *actio popularis*, za jaką można uznać omawianą skargę z uwagi na zasadniczy brak kontaktu pełnomocników ze skarżącymi oraz związany z tym brak podstawowych informacji o skarżących. Rząd podniósł też brak uzupełnienia pełnomocnictw do reprezentowania skarżących przez ich pełnomocniczki.

Data wydania wyroku przez Trybunał nie jest znana (możliwy okres około roku).

Oprócz prezentacji stanowiska rządu w sprawie *R.A. i inni*, przedstawiciele MSZ oraz MSWiA wzięli również udział w rozprawach w sprawach *H.M.M. i inni p. Łotwie i C.O.C.G. i inni p. Litwie*, które odbyły się tego samego dnia. W sprawie litewskiej i łotewskiej Polska złożyła stanowisko w charakterze strony trzeciej.

- **Pozostałe informacje – spotkania, w których uczestniczyła Pełnomocnik.**

Otwarcie nowego Roku Sądowego w Trybunale. Uroczystość odbyła się w dniu 31 stycznia 2025 r. w siedzibie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu i połączona była z seminarium sądowym, którego tematem przewodnim była sztuczna inteligencja w kontekście praw człowieka. Podczas otwarcia roku Prezes ETPC wygłosił przemówienie, w którym zwrócił uwagę na aktualnie najbardziej prominentne zagadnienia stojące przed Trybunałem, takie jak kwestie dotyczące migracji, kryzysu klimatycznego, sztucznej inteligencji, a także rosyjskiej agresji przeciwko Ukrainie (w tym kontekście przypomniał, że Trybunał nadal orzeka w skargach wniesionych przeciwko Rosji dotyczących wydarzeń sprzed 16 września 2022 r., kiedy to Rosja przestała być stroną Europejskiej Konwencji Praw Człowieka).

Uroczystość otwarcia nowego Roku Sądowego stanowiła okazję do spotkania się z uczestniczącymi w nim przewodniczącymi najwyższych sądów krajowych państw Rady Europy. Pełnomocnik MSZ poinformowała o spotkaniu na marginesie uroczystości z nowow wybraną sędzią ETPC z ramienia Polski, Anną Adamską-Gallant, Prezesem Naczelnego Sądu Administracyjnego, prof. Jackiem Chlebnym oraz z Podsekretarzem stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, Dariuszem Mazurem.

Spotkanie Sieci Koordynatorów ds. wykonywania. Sieć Koordynatorów ds. wykonywania wyroków ETPC powstała w czerwcu 2024 r., a jej celem jest zintensyfikowanie współpracy pomiędzy podmiotami koordynującymi poszczególnych państw członkowskich Rady Europy oraz

ułatwienie wymiany informacji i dobrych praktyk. W tym celu, oprócz bieżącej wymiany, mają być organizowane również tematyczne spotkania Sieci. Pierwsze takie spotkanie odbyło się w dniu 30 stycznia 2025 r. w Strasburgu. Z ramienia Polski uczestniczyła w nim Pełnomocnik MSZ ds. postępowań przed ETPC oraz Zastępczyni ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC. Koordynatorami w zdecydowanej większości pozostałych państw Rady Europy również są pełnomocnicy przed ETPC.

Tematem spotkania było wzmocnienie współpracy i dialogu, ze szczególnym uwzględnieniem krajowych parlamentów i krajowych instytucji ochrony praw człowieka. Oprócz tego omówione zostały wyzwania w procesie koordynacji. Dodatkowo zaprezentowana została strategia dalszego procedowania ze sprawami rosyjskimi, zarówno przed Trybunałem, jak i w procesie wykonywania wyroków.

Posiedzenie Podkomisji stałej do spraw wykonywania przez Polskę wyroków ETPC oraz wyroków TSUE Sejmu RP. Podczas posiedzenia Podkomisji w dniu 4 marca 2025 r., na które zaproszona została Pełnomocnik (z uwagi na kolizję terminów z posiedzeniem Komitetu Ministrów RE poświęconemu nadzorowi nad wykonywaniem orzeczeń Trybunału, Pełnomocnik reprezentowana była przez swoją Zastępczynię ds. postępowań przed ETPC), zaprezentowana została „Ekspertyza dotycząca orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydanych w sprawach przeciwko Polsce pod kątem problemów z ich wykonaniem”, przygotowana przez adw. Małgorzatę Mączkę-Pacholak i adw. Mikołaja Pietrzaka. Zastępczyni Pełnomocnika, ze swojej strony, poinformowała o działalności koordynacyjnej Pełnomocnika MSZ w zakresie wykonywania wyroków, pracy Zespołu ds. ETPC oraz przypomniała o rocznym raporcie z wykonywania przez Polskę wyroków ETPC, przekazywanym do Sejmu i Senatu i rozpatrywanym tam przez właściwe komisje, do którego dołączany jest wykaz koniecznych zmian w prawie i praktyce celem wykonania wybranych wyroków. Zastępczyni Pełnomocnika podkreśliła, jako dobry znak, że znaczna część zidentyfikowanych przez autorów ekspertyzy obszarów wymagających podjęcia działań legislacyjnych pokrywa się z tymi wskazanymi w corocznym raporcie Pełnomocnika MSZ.

II. Informacja na temat ostatniego posiedzenia KMRE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC.

Sprawy polskie. Pełnomocnik poinformował, że w agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów RE poświęconemu nadzorowi nad wykonywaniem wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniach 4-6 marca 2025 r. w Strasburgu, znalazły się 4 polskie wyroki (badane wspólnie) dotyczące różnych aspektów związanych z dostępem do procedury przerywania ciąży w Polsce (wyroki *Tysiąc p. Polsce*, *R.R. p. Polsce*, *P. i S. p. Polsce* oraz *M.L. p. Polsce*). Zostały one poddane wspólnej debacie w dniu 5 marca 2025 r., w której działania władz na rzecz wykonania omawianych wyroków przedstawił Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia, Wojciech Konieczny. W debacie wzięło udział 21 państw (w tym 13 w ramach wspólnej wypowiedzi), które w sposób pozytywny odnotowały informacje przedstawione przez Polskę, w tym przede wszystkim wydanie wytycznych dla szpitali oraz prokuratorów, prokobiecą interpretację przepisów oraz egzekwowanie konsekwencji związanych z odmową realizacji świadczenia przerywania ciąży.

Komitet przyjął decyzję, w której podniósł m.in. niżej wymienione kwestie:

- w odniesieniu do wytycznych dla szpitali ws. dostępu do legalnej aborcji, zawarta została prośba o zbadanie wpływu ich stosowania oraz o sporządzenie informacji nt. dostępu do aborcji, przeznaczonej specjalnie dla kobiet w ciąży,
- w zakresie wprowadzonych gwarancji dostępności do aborcji w przypadku zastosowania klauzuli sumienia (wprowadzenie zobowiązania wykonania świadczenia terminacji ciąży w miejscu wykonywania świadczeń, niezależnie od faktu powstrzymania się przez lekarza od jego wykonania), władze polskie zostały poproszone o przedstawienie informacji nt. przestrzegania ich w praktyce,
- w zakresie planowanych zmian w procedurze sprzeciwu od opinii lekarza – rząd został wezwany do szybkiego przygotowania konkretnych propozycji zmian,
- w odniesieniu do monitorowania przez NFZ dostępności aborcji na poziomie regionalnym i wywiązywania się przez szpitale z ich zobowiązań umownych, KMRE z zadowoleniem

przyjął dotychczasowe działania, zachęcając władze do kontynuowania szybkiego reagowania na wszelkie nieprawidłowości, wezwał również rząd do przedstawienia informacji wskazującej na szpitale, które nie wykonują aborcji oraz na przypadki odmowy wykonania aborcji, wraz z wyjaśnieniem przyczyn odmowy i informacją nt. działań podjętych w odpowiedzi,

- w odniesieniu do wytycznych dla prokuratur ws. zasad postępowania w zakresie prowadzenia spraw dot. odmowy przeprowadzenia zabiegu przerwania ciąży, które zostały odnotowane z zainteresowaniem, władze polskie zostały wezwane do przedstawienia również wyników analizy praktyki wystawiania zaświadczeń o pochodzeniu ciąży z czynu zabronionego, umożliwiających dokonanie aborcji,
- w odniesieniu do informowania ofiar przestępstw na tle seksualnym na temat prawa do przerwania ciąży w przypadku jej pochodzenia z czynu zabronionego, KMRE wniósł o zbadanie, w jaki sposób ww. informacja jest udzielana ofiarom przez prokuratorów i Policję,
- w zakresie wykonania środków ogólnych wynikających z nowego wyroku *M.L. p. Polsce*, KMRE podkreślił, że konieczne jest usunięcie skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dn. 22 października 2020 r., ograniczającego przesłanki dopuszczalności legalnej aborcji w Polsce. Władze zostały wezwane do poinformowania KMRE o planowanych środkach mających na celu usunięcie źródła naruszenia (w analizie przygotowanej przez Sekretariat RE, do której odsyła decyzja wskazane są przykładowo następujące środki: niestosowanie się przez władze do ww. wyroku TK i uznanie go w praktyce za nieobowiązujący – co skutkowałoby możliwością dalszego uznawania przesłanki uszkodzenia płodu za prawnie dopuszczalną; przyjęcie zmian w prawie uznających ww. przesłankę za legalną).

Decyzja wyznacza termin na przedstawienie nowych informacji w sprawie wykonywania omawianych wyroków do końca czerwca 2025 r. oraz zakłada umieszczenie ich w agendzie jednego z posiedzeń Komitetu Ministrów RE w 2026 r.

Sprawa *Ukraina p. Rosji* (dotycząca Krymu). Zastępczyni Pełnomocnik MSZ ds. koordynacji wykonywania orzeczeń ETPC przedstawiła również informację nt. debaty przeprowadzonej na forum Komitetu Ministrów RE w sprawie wykonywania wyroku *Ukraina p. Rosji* (skargi nr 20958/14 i 38334/18, wyrok co do meritum z dnia 25 czerwca 2024 r.), dotyczącym różnych naruszeń Europejskiej Konwencji Praw Człowieka związanych z aneksją Krymu przez Federację Rosyjską. Z uwagi na ciągłość stwierdzonych naruszeń, okres, którego dotyczy wyrok ETPC rozciąga się od dnia 27 lutego 2014 r. do dnia 16 września 2022 r., tj. do dnia, w którym Rosja przestała być stroną Konwencji.

W wyroku *Ukraina p. Rosji* dot. Krymu Trybunał oparł się na założeniu, że prawo rosyjskie, które było podstawą wielu zaskarżonych przez Ukrainę działań, nie może być uznane za prawo krajowe obowiązujące na terytorium Krymu w rozumieniu Konwencji, a wszelkie działania podjęte na jego podstawie nie mogą zostać uznane za zgodne z prawem. W związku z tym uznał, że Rosja jest odpowiedzialna za stosowanie „praktyk administracyjnych” prowadzących do szeregu naruszeń Konwencji. Ponadto Trybunał uznał, że Rosja naruszyła art. 38 Konwencji z uwagi na brak współpracy z nim w celu wyjaśnienia okoliczności sprawy.

Komitet Ministrów RE kwestią wykonywania wyroku *Ukraina p. Rosji* dot. Krymu zajął się po raz pierwszy. Przeprowadzona została debata (wzięło w niej udział 29 państw, w tym Polska) i przyjęta decyzja, wskazująca na środki niezbędne do wykonania wyroku (m.in. przywrócenie stosowania prawa ukraińskiego na terenie Krymu). Decyzja zachęca też wszystkie państwa członkowskie Rady Europy do zbadania możliwości zapewnienia wdrożenia środków niezbędnych do wykonania wyroku i zapewnienia odpowiedzialności sprawców naruszeń prawa międzynarodowego.

III. Prezentacja projektu ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Pełnomocnik poinformowała, że przygotowany w MSZ projekt ustawy o wykonywaniu orzeczeń ETPC, wraz z projektem uzasadnienia i formularzem oceny skutków regulacji został w dniu 3 marca 2025 r. przekazany do uzgodnień międzyresortowych, opiniowania i konsultacji publicznych, z terminem 21 dni na zgłaszanie uwag. Zauważając, że projekt ustawy trafił oficjalną drogą procesu

legislacyjnego do wszystkich obecnych członków i większości gości Zespołu, zasadnym jest skorzystanie ze spotkania Zespołu do zaprezentowania założeń projektowanej ustawy, dyskusji nad nimi i wysłuchania ewentualnych uwag oraz, w razie potrzeby, wyjaśnienie podniesionych w trakcie dyskusji kwestii.

Prezentując założenia projektowanej ustawy, Zastępczyni Pełnomocnik ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC podkreśliła, że jej celem jest odpowiedź na nadrzędne problemy procesu wykonywania, zidentyfikowane jako duża liczba orzeczeń Trybunału niekorzystnych dla rządu oraz długi okres ich wykonywania, co wskazuje na brak wystarczających środków przyjętych w celu rozwiązania problemu na poziomie krajowym, w szczególności w sytuacji gdy wiele z polskich wyroków dotyczy spraw powtarzalnych. Przyczyną tych problemów są najczęściej trudności z doprowadzeniem do szybkiej, wystarczającej i trwałej zmiany praktyki lub zmiany legislacji krajowej, co z kolei wynika często z braku współdziałania wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za podjęcie niezbędnych działań dla rozwiązania problemu leżącego u podstaw stwierdzonego przez Trybunał naruszenia, a także z niewystarczających narzędzi po stronie organu koordynującego proces wykonywania do proponowania właściwych działań i wskazywania, w razie problemów z ich identyfikacją, podmiotów najbardziej właściwych do ich podjęcia. Brak regulacji ustawowej skutkuje także brakiem możliwości włączenia w proces wykonywania podmiotów spoza administracji rządowej, podczas gdy wykonanie niektórych orzeczeń może należeć do kompetencji takich podmiotów. Powyższe czynniki sprawiają, że dotychczasowym działaniom brakuje wystarczającej skuteczności w celu rozwiązywania problemów systemowych, co prowadzi do dalszego kierowania do Trybunału licznych skarg na problemy o charakterze powtarzalnym, w których istnieje już orzecznictwo ETPC. Skargi powtarzalne generują następnie niekorzystne dla rządu rozstrzygnięcia.

Odpowiedzią na ww. problemy i ich podłoże jest wprowadzenie ustawowego mechanizmu koordynacji wykonywania orzeczeń ETPC w sprawach polskich. Przyjęcie takiego rozwiązania umożliwi bardziej precyzyjne zdefiniowanie obowiązków i określenie zasad współpracy między poszczególnymi organami krajowymi w zakresie wykonywania orzeczeń Trybunału, w tym poszerzy zakres możliwych działań ze strony organu koordynującego, a także pozwoli na zobowiązanie wszystkich organów władzy publicznej do współdziałania na rzecz wykonania wyroków.

Zastępczyni Pełnomocnik przedstawiła wskazane w projektowanej ustawie zadania organu wiodącego w sprawie wykonania danego orzeczenia (m.in. tłumaczenie, przygotowanie planu działania lub raportu z wykonania, zobowiązanie do dokonania analizy prawa i praktyki w zakresie objętym naruszeniem oraz sformułowanie na jej podstawie stanowiska względem zasadności wprowadzenia zmian, upowszechnianie orzeczenia, regularne informowanie organu koordynującego o stanie wdrażania zaplanowanych środków) wraz z terminami ich podjęcia. Wskazała, że projektowana ustawa reguluje również sytuacje, w których wykonanie orzeczenia będzie wymagało podjęcia działań przez organy lub podmioty podległe lub nadzorowane. Ponadto Zastępczyni Pełnomocnik wskazała na zobowiązania (m.in. zapewnianie niezbędnych informacji i wyjaśnień, wypłacanie słusznego zadośćuczynienia, tłumaczenie i terminowe przekazywanie planów i raportów do Komitetu Ministrów RE, sporządzanie rocznego sprawozdania) i uprawnienia organu koordynującego (m.in. zgłaszanie uwag i propozycji co do sposobu wykonania, możliwość wskazania organu wiodącego – wyłącznie w przypadku, gdy nie zostanie on zidentyfikowany samodzielnie na podstawie przepisów ustawy). Podkreślony został przewidziany projektowaną ustawą mechanizm umożliwiający zwrócenie szczególnej uwagi na orzeczenia pozostające w procesie wykonywania przez długi czas poprzez fakultatywną możliwość zawiadomienia przez organ koordynujący Prezesa Rady Ministrów.

Ideą stojącą za projektowaną regulacją jest zatem usprawnienie procesu wykonywania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez jasne zdefiniowanie zadań podmiotów uczestniczących w tym procesie, zobowiązanie ich do współdziałania na rzecz wykonania, szybkie zidentyfikowanie organu wiodącego i koniecznych do podjęcia działań, m.in. poprzez wprowadzenie konieczności przeprowadzenia analizy źródeł naruszenia. Te środki mają prowadzić do przyspieszenia procesu wykonywania (a także szybkiego zidentyfikowania ewentualnych problemów) i zwiększenia skuteczności podejmowanych w odpowiedzi na naruszenie działań, co jest szczególnie ważne przy naruszeniach o charakterze systemowym. Długoterminowym skutkiem powinno być zmniejszenie napływu nowych, podobnych skarg do Trybunału, a tym samym – bardziej skuteczna ochrona praw zagwarantowanych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Na koniec Zastępczyni Pełnomocnik podkreśliła, że projektowana ustawa reguluje także kluczową dla skarżących kwestię wypłaty słusznego zadośćuczynienia zasądzonego przez Trybunał. Ponadto reguluje wykonywanie orzeczeń wydawanych przez Trybunał w toku postępowania w celu zabezpieczenia jego przebiegu, tj. zarządzeń o wskazaniu środka tymczasowego.

Odnosząc do samego Zespołu ds. ETPC, Pełnomocnik wskazała, że bazując na bardzo pozytywnym doświadczeniu dyskusji prowadzonych na jego forum, ciało to zostanie zachowane – jako organ opiniotwórczo-doradczy Ministra Spraw Zagranicznych. Pozwoli to na wykorzystanie jego wartości dodanej jako szerokiego forum wymiany poglądów i punktów kontaktowych ds. wykonywania orzeczeń Trybunału w reprezentowanych przez członków Zespołu instytucjach. Planowane jest również rozszerzenie jego składu, bazując na już obecnie stosowanej praktyce zapraszania gości spoza grona jego członków.

Podczas dyskusji, uczestnicy posiedzenia, nie przesądzając o treści uwag, które zostaną zgłoszone przez reprezentowane przez nich podmioty w ramach procesu uzgodnień, opiniowania i konsultacji projektowanej ustawy, podnieśli szereg kwestii, wymagających w ich ocenie dodatkowych wyjaśnień, m.in.:

- czy w sytuacji, w której właściwym do podjęcia działań jest organ niebędący resortem (np. Komenda Główna Straży Granicznej), to ten organ będzie organem wiodącym – wyjaśnione zostało, że zgodnie z art. 10 projektowanej ustawy organem wiodącym będzie resort lub organ nadrzędny, który będzie koordynował wkłady od organów podległych lub nadzorowanych, jeśli to ich działania okażą się niezbędne dla wykonania wyroków. Zatem w przypadku działań niezbędnych do podjęcia przez KGSG, organem wiodącym byłoby Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- kwestia tłumaczenia orzeczeń ETPC – zgodnie z projektowaną regulacją (i obecną praktyką) tłumaczenia mają być dokonywane przez organ wiodący, natomiast kilku uczestników posiedzenia Zespołu zasugerowało, że w celu zapewnienia spójności tłumaczeń oraz z uwagi na znajomość przez MSZ terminologii używanej w orzeczeniach, tłumaczenia powinien realizować organ koordynujący. Pełnomocnik wyjaśniła jednak, że tłumaczenie orzeczenia jest jednym z elementów jego wykonania, stąd zadanie to powinno pozostać po stronie organu wiodącego. Dodatkowo, termin na tłumaczenie wyroku intencjonalnie przypada zanim orzeczenie stanie się ostateczne, po to, aby organ wiodący mógł w sposób rzetelny wyrazić opinię w przedmiocie złożenia wniosku o rozpatrzenie sprawy przez Wielką Izbę Trybunału – z doświadczenia wiadomo, że do analizy wyroku większość resortów potrzebuje go w języku polskim. Na koniec Pełnomocnik zwróciła uwagę, że po stronie organu wiodącego leży też ekspertyza w obszarze, którego wyrok dotyczy (np. zdrowie, kwestie podatkowe), zatem znajomość specjalistycznej terminologii jest największa. Odnosząc zaś do zapewnienia spójności tłumaczeń, Pełnomocnik zwróciła uwagę, że MSZ będzie dokonywał ich weryfikacji przed przekazaniem do bazy orzeczeń Trybunału;
- kwestia dostępu organu koordynującego do akt postępowania krajowych uregulowanych w art. 12 – na pytania w tym zakresie udzielono wyjaśnienia, że z uwagi na zakres przedmiotowy projektowanej ustawy, możliwość dostępu do akt uregulowanych w tym artykule dotyczyłby wyłącznie etapu wykonywania orzeczeń lub zarządzeń o wskazaniu środka tymczasowego, nie zaś etapu postępowania przed Trybunałem, Pełnomocnik zwróciła jednak uwagę za przepisy zmieniające;
- kwestia zasadności dodania przepisów przejściowych w celu uniknięcia ponownego podejmowania działań (np. sporządzenia tłumaczenia i planu działań) w sprawach znajdujących się w procesie wykonywania w chwili wejścia w życie projektowanej ustawy – tutaj Pełnomocnik wyjaśniła, że założeniem jest objęcie regulacją ustawową również orzeczenia pozostające obecnie w procesie wykonywania, bo to one potrzebują najpilniej wielu z proponowanych rozwiązań. Natomiast konstrukcja terminów ustawowych została skonstruowana w ten sposób, że miała eliminować ryzyko zdublowania podjętych wcześniej czynności, dzięki temu, że punktem wyjścia jest zawsze data wydania orzeczenia lub data jego ostateczności. Zatem w odniesieniu do starszych wyroków nie będą miały zastosowania np. przepisy dotyczące sporządzania tłumaczeń, ale już te wymagające regularnego informowania o stanie ich wykonania – jak najbardziej.

Ponadto w czasie dyskusji pozytywnie odnotowane zostały np. przepisy projektowanego rozdziału 2, w tym przede wszystkim te wskazujące na otwarty katalog działań do podjęcia w ramach realizacji środków generalnych wynikających z orzeczenia ETPC.

IV. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń ETPC.

- **Informacja nt. wykonywania wyroku *Kurłowicz p. Polsce* (skarga nr 41029/06, wyrok z 22 czerwca 2010 r.).**

Na wstępie Pełnomocnik poinformowała, że grupa spraw *Kurłowicz*, dotycząca naruszenia art. 10 Konwencji w związku ze skazaniem skarżących - polityków, dziennikarzy lub redaktorów, w procesach karnych w oparciu o art. 212 Kodeksu karnego (przestępstwo zniesławienia) w latach 2002-2010, została obecnie zredukowana do jednej sprawy wiodącej, *Kurłowicz p. Polsce*, dzięki zamknięciu w dniu 11 grudnia 2024 r. nadzoru nad wykonywaniem sześciu spraw powtarzalnych. Oznacza to, że pozostałe do wdrożenia środki o charakterze generalnym będą badane w ramach ww. wyroku wiodącego.

Jednocześnie Pełnomocnik wskazała, że zdaniem Rady Europy, problematyczny pozostaje kwalifikator formy kwalifikowanej zniesławienia (tj. dokonanie go za pośrednictwem środków masowego przekazu), umożliwiający stosowanie kary pozbawienia wolności także wobec dziennikarzy, dla których środki masowego przekazu stanowią podstawowe narzędzie komunikacji. Eksperti RE wielokrotnie wskazywali na możliwe rozwiązania w postaci (i) zniesienia kary pozbawienia wolności również za kwalifikowaną formę zniesławienia lub (ii) zmianę konstrukcji art. 212 kk w kierunku zagwarantowania, aby forma kwalifikowana opierała się na treści zniesławienia (tj. obejmowała najbardziej ekstremalne rodzaje wypowiedzi, takie jak mowa nienawiści, podżeganie do przemocy itp.), a nie sposobie jego dokonania. Pozwoliłoby to także uniknąć ryzyka stosowania kary pozbawienia wolności wobec dziennikarzy za wykonywanie przez nich swojej pracy.

Przedstawicielka Ministerstwa Sprawiedliwości poinformowała o pracach Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, w ramach której powołany został Zespół problemowy dot. możliwości modyfikacji zakresu normowania przestępstw określonych w art. 212 k.k. i art. 216 k.k. W dniu 22 października 2024 r. odbyło się posiedzenie Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, podczas którego przeprowadzono dyskusję nad założeniami ww. zespołu problemowego i ustalono kierunki zmian w obszarze przestępstwa zniesławienia. Następnie, w dniu 3 marca 2025 r., Komisja przedstawiła Ministrowi Sprawiedliwości stanowisko ws. możliwości zmian zakresu penalizacji czynów stypizowanych w art. 212 k.k. i 216 k.k. W odniesieniu do przestępstwa zniesławienia stwierdzono w pierwszej kolejności, że w razie wdrożenia efektywnej ochrony cywilnoprawnej dóbr osobistych możliwe stałoby się istotne zawężenie zakresu penalizacji art. 212 k.k. Komisja zarekomendowała nadanie nowego kształtu przepisom art. 212 k.k. i 213 k.k., m.in. poprzez całkowitą rezygnację z kary pozbawienia wolności za zniesławienie (uchylenie §2 w art. 212 k.k., a więc jego formy kwalifikowanej). Realizacja proponowanych zmian w znacznym stopniu zmniejszyłoby ryzyko naruszenia postanowień art. 10 Konwencji ze względu na nieproporcjonalną surowość kary. Aktualnie oczekiwana jest decyzja Ministra Sprawiedliwości co do rekomendowanej nowelizacji.

- **Informacja nt. wykonywania wyroków *P. i S. p. Polsce* (skarga nr 57375/08, wyrok z dnia 30 października 2012 r.), *Tysiąc p. Polsce* (skarga nr 5410/03, wyrok z dnia 20 marca 2007 r.), *R.R. p. Polsce* (skarga nr 27617/04, wyrok z dnia 26 maja 2011 r.) oraz *M.L. p. Polsce* (skarga nr 4019/21, wyrok z dnia 14 grudnia 2023 r.).**

Przedstawiciela Ministerstwa Zdrowia, w uzupełnieniu informacji przekazanych w punkcie II posiedzenia Zespołu) przypomniała, że: (i) w sprawie *Tysiąc p. Polsce* – wprowadzona została procedura sprzeciwu od opinii lekarza, aczkolwiek zaznaczenia wymaga, że ocena Komitetu Ministrów RE wskazuje na brak wystarczającej skuteczności tego środka w praktyce; (ii) w sprawie *R.R. p. Polsce*, dotyczącej dostępu do badań prenatalnych i stosowania przez lekarzy tzw. klauzuli sumienia oraz obowiązku informacyjnego względem pacjentek – obowiązek informacyjny realizuje ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta; (iii) w sprawie *P. i S. p. Polsce* również mamy do czynienia z brakiem zapewnienia pacjentkom w sposób skuteczny niezbędnych informacji; (iv) natomiast w odniesieniu do sprawy *M.L. p. Polsce*, w ocenie Ministerstwa Zdrowia źródłem

naruszenia jest wejście w życie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r. ze skutkiem natychmiastowym, w związku z czym zdaniem MZ kwestia jego wykonania leży poza jego właściwością.

Odnosnie do podjętych przez MZ działań celem wykonania omawianych wyroków, wskazane zostały m.in.: (i) zmiana regulacji rozporządzenia MZ ws. ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, która wprowadziła zobowiązanie wykonania świadczenia przerwania ciąży w miejscu wykonywania świadczeń, czyli w danym szpitalu, niezależnie od faktu powstrzymania się przez lekarza od jego wykonania z powodu powołania się na klauzulę sumienia; (ii) opracowane zostały wytyczne dla szpitali ws. obowiązujących przepisów prawnych dotyczących dostępu do procedury przerwania ciąży, które zostały upowszechnione wśród świadczeniodawców i umieszczone na stronie internetowej MZ, a w celu zapewnienia, aby ich przekaz dotarł również do samych pacjentek, opublikowanie wytycznych zostało poprzedzone wspólną konferencją prasową Prezesa Rady Ministrów, Minister Zdrowia i Ministra Sprawiedliwości; (iii) prowadzony jest stały monitoring realizacji prawa do przerwania ciąży w przypadkach przewidzianych ustawą o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerwania ciąży – poprzez kontrole i czynności sprawdzające, skutkujące nałożeniem sankcji w przypadku niewłaściwego wywiązywania się przez szpitale z ich zobowiązań umownych z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie dostępu do procedury przerwania ciąży (przy czym z dotychczasowego monitoringu wynika, że przyczyną ewentualnych nieprawidłowości były częściej błędy w dokumentacji niż odmowa realizacji świadczenia z uwagi na powołanie się na klauzulę sumienia). Oprócz działań podejmowanych przez MZ, istotne jest również wydanie przez Prokuratora Generalnego wytycznych dla prokuratorów ws. zasad postępowania w zakresie prowadzenia spraw dotyczących odmowy dokonania przerwania ciąży oraz tzw. aborcji farmakologicznej.

Ponadto w zapewnieniu prawidłowej realizacji świadczeń gwarantowanych przez prawo, w tym procedury przerwania ciąży, ważne działania podejmuje Rzecznik Praw Pacjenta, który zarządza całodobową infolinią, a także podejmuje analizy zasad dostępu do świadczenia przerwania ciąży obowiązujące w poszczególnych szpitalach (nieodnoszące się do konkretnych pacjentek, tylko do ogólnych zasad udzielania świadczenia). Przedstawicielka MZ podkreśliła bardzo dobrą współpracę MZ z Rzecznikiem. MZ podejmuje też czynności kontrolne na podstawie informacji otrzymanych od Rzecznika.

Na koniec MZ poinformowało, że obecnie w tym ministerstwie nie są prowadzone prace legislacyjne w przedmiocie ewentualnych zmian w zakresie dostępu do procedury przerwania ciąży, z uwagi na brak zasadności podejmowania ich w sytuacji gdy przedmiotem prac Sejmu są cztery projekty parlamentarne dotyczące omawianej kwestii.

Mając na uwadze właściwość Ministerstwa Zdrowia, Pełnomocnik MSZ zwróciła na koniec uwagę, w kontekście wyroku w sprawie *M.L. p. Polsce*, na decyzję Komitetu Ministrów RE i przywołaną w niej analizę Sekretariatu Rady Europy, która jako środek do wykonania tego wyroku wskazuje m.in. na możliwość podjęcia działań celem przywrócenia uchylonej wyrokiem TK przesłanki dopuszczającej przerwanie ciąży. Przedstawicielka MZ podkreśliła, że z uwagi na procedowane aktualnie w Sejmie projekty ustaw, nie jest zasadne podejmowanie prac w tym samym obszarze przez MZ.

Agnieszka Kozińska-Makowska
Pełnomocnik Ministra

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 20 marca 2025 r.**

Przewodnicząca Zespołu	Agnieszka Kozińska-Makowska , Pełnomocnik MSZ ds. postępowań przed ETPC
Sekretarz Zespołu	Marta Kaczmarek , Zastępca Pełnomocnika MSZ ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC
MSZ DPT	Agata Rogalska-Piechota , Zastępca Pełnomocnika Magdalena Borowska
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Jakub Cygan , Departament Bezpieczeństwa Narodowego, Katarzyna Grzelak-Bach , Departament Oceny Skutków Regulacji i Analiz Renata Sieradzka , Departament Prawny Paweł Kosmulski , Departament ds. Równego Traktowania
Ministerstwo Aktywów Państwowych	Sylvia Porożyńska , Departament Prawny
Ministerstwo Cyfryzacji	Rafał Kownacki , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Finansów	Andrzej Statek , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	Iwona Siek , Departament Prawny
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Ewa Florkiewicz , Departament Prawny Michał Kobylński , Departament Prawny
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Zenon Dziadoń , Departament Legislacyjny
Ministerstwo Obrony Narodowej	Aneta Ślusarczyk , Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Joanna Maciejewska , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Rozwoju i Technologii	Jacek Marcinkowski , Departament Prawny
Ministerstwo Sportu i Turystyki	Maciej Piela , Departament Prawny
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	Kamil Kisiel , Departament Spraw Międzynarodowych i Migracji Karol Wartacz , Departament Administracji Publicznej
Ministerstwo Sprawiedliwości	Klaudia Łuniewska , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Mandakh-Erdene Davaasuren , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Urszula Kaczorowska , Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Ministerstwo Zdrowia	Ewelina Baka , Departament Współpracy Międzynarodowej
Naczelny Sąd Administracyjny	Adrianna Tarłowska , Kancelaria Prezesa NSA
Sąd Najwyższy	Arkadiusz Lach , Biuro Studiów i Analiz
Trybunał Konstytucyjny	Anna Pudło-Jaremek , Wydział Orzecznictwa i Analiz
Sejm RP	Jakub Kocjan , asystent Przewodniczącej Podkomisji Stałej ds. wykonywania przez Polskę wyroków ETPC oraz TSUE
Kancelaria Sejmu RP	Bartosz Pawłowski , Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji
Kancelaria Senatu RP	Elżbieta Owczarek , Komisja Praw Człowieka i Praworządności
Prokuratura Krajowa	Barbara Rzechowska , Biuro Współpracy Międzynarodowej

Rządowe Centrum Legislacji	Kinga Kania Królak , Departament Prawny i Kształcenia
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	Marek Chochowski , Zespół Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego
Biuro Rzecznika Praw Pacjenta	Mariusz Mamczarek , Departament Prawny
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Kacper Suwiński , Biuro Dyrektora Generalnego
Komenda Główna Straży Granicznej	Iwona Przybyłowicz , Pełnomocnik Komendanta Głównego SG ds. Ochrony Praw Człowieka
Krajowa Rada Sądownictwa	Rafał Michalczewski , Wydział Spraw Międzynarodowych
Urząd do spraw Cudzoziemców	Radosław Wróbel , Biuro Szefa Urzędu

**Sprawozdanie
z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka²,
które odbyło się w dniu 18 czerwca 2025 r.**

Spotkaniu przewodniczyła Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, Agnieszka Kozińska-Makowska („Pełnomocnik”). Pełnomocnik powitała uczestników Zespołu, informując na wstępie o udziale w posiedzeniu ekspertów z Departamentu Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka Rady Europy, którzy w dniach 16-18 czerwca 2025 r. przebywali z wizytą roboczą w Warszawie oraz o udziale Przewodniczącej Podkomisji Stałej ds. wykonywania przez Polskę wyroków ETPC oraz TSUE Sejmu RP.

I. Informacja o bieżącej działalności Pełnomocnika.

- **Sprawy zakomunikowane Rządowi w II kwartale 2025 r.**

Pełnomocnik poinformowała, że w okresie od daty ostatniego posiedzenia Zespołu (20 marca 2025 r.) do dnia 17 czerwca 2025 r., Europejski Trybunał Praw Człowieka („ETPC”, „Trybunał”) zakomunikował rządowi **34 nowe skargi**. Większość z nich (21 skarg) dotyczy przewlekłości postępowań - odpowiednio karnych i przygotowawczych (17 skarg) oraz administracyjnych i sędow-administracyjnych (4 skargi). 6 skarg dotyczy kwestii środowiskowych, a mianowicie stwierdzenia braku legitymacji skarżących (osób indywidualnych i stowarzyszeń) do zakwestionowania przed sądami administracyjnymi lokalnych „Programów ochrony powietrza”, które zdaniem skarżących naraziły ich na ponoszenie skutków silnie zanieczyszczonego powietrza (*Kuczma i inni p. Polsce* – zarzuty związane z prawem do poszanowania życia prywatnego, brakiem drogi sądowej i brakiem skutecznego środka odwoławczego). W tym kontekście przedstawicielka Ministerstwa Klimatu i Środowiska dodała, że również przed Trybunał Sprawiedliwości UE trafiły niedawno sprawy dotyczące braku zaskarżalności „Programów ochrony powietrza”. 3 nowe skargi dotyczą zarzutów związanych z wysokością kosztów sądowych w sprawach cywilnych (*Ojczyk i inni p. Polsce*). Z pojedynczych skarg odnotować z kolei można: skargę dotyczącą charakteru zastosowanych środków specjalnych związanych ze wzmocnioną ochroną skarżącego - skazanego w związku z aferą Amber Gold, w zakładzie karnym (skarga *Stefański-Plichta p. Polsce* – zarzut naruszenia prawa do życia prywatnego i prawa do skutecznego środka odwoławczego); skargę na brak przyjęcia na studia podyplomowe w Wyższej Szkole Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu, otrzymującą dofinansowanie ze środków publicznych, z uwagi na niespełnienie stosowanego przez szkołę wymogu przedłożenia zaświadczenia od proboszcza (skarga *Jopp p. Polsce* – zarzut naruszenia prawa do nauki, prawa do wolności wyznania, zakazu dyskryminacji i prawa do skutecznego środka odwoławczego); skargę dotyczącą braku dostępu do okluzulowanej części akt sprawy dotyczącej odwołania skarżącego od zwolnienia go ze służby wojskowej w wyniku cofnięcia mu poświadczenia bezpieczeństwa do klauzuli ściśle tajne (*Czerwiński p. Polsce* – zarzut braku rzetelności postępowania i naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego) oraz skargę dotyczącą braku możliwości przesłuchania świadka oskarżenia na rozprawie (*Dymiński p. Polsce* – zarzuty związane z rzetelnością postępowania i równością stron).

Łącznie w 2025 r. zakomunikowanych zostało 40 nowych skarg.

Pełnomocnik poinformowała również, że od czasu ostatniego posiedzenia Zespołu, na którym przekazana została informacja o utrzymującym się braku nowych środków tymczasowych nałożonych na Polskę, sytuacja uległa znaczącej zmianie. Od początku kwietnia 2025 r. Trybunał zastosował **środek tymczasowy w stosunku do Polski już 45 razy**. Wszystkie te przypadki związane są z wejściem w życie przepisów o zawieszeniu prawa do wnioskowania o ochronę międzynarodową i zobowiązują Polskę do niewydalania cudzoziemca z Polski. Pełnomocnik podkreśliła jednocześnie, że **część środków (22) przestała już obowiązywać** albo w skutek jego uchylecia przez Trybunał, albo braku przedłużenia okresu stosowania środka. W pozostałych przypadkach środki tymczasowe są dalej w mocy, a rząd przedkłada Trybunałowi żądane informacje. Ponadto Pełnomocnik podkreśliła, że w żadnej z najnowszych spraw, w której

² Powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

zastosowany został środek tymczasowy, Trybunał nie zakomunikował jeszcze rządowi skargi indywidualnej. W kilku przypadkach MSZ otrzymało informację, o skreśleniu skarg z listy spraw.

- **Orzeczenia wydane lub notyfikowane w II kwartale 2025 r.**

W okresie od 1 kwietnia do 17 czerwca 2025 r. Trybunał notyfikował **13 orzeczeń** w sprawach polskich, w tym 2 wyroki oraz 11 decyzji, obejmujących łącznie 45 skarg. Dodatkowo, pomiędzy dniem ostatniego posiedzenia Zespołu (20 marca 2025 r.) a końcem marca, Trybunał notyfikował rządowi 8 decyzji, wydanych w dniach 27 lutego, 6 i 13 marca.

- Spośród **11 decyzji**: (i) 4 decyzje (obejmujące 20 skarg) zatwierdzały ugodę – trzy z nich, obejmujące łącznie 19 skarg, dotyczyły przewlekłości postępowania karnego, a jedna – zarzutów związanych z praworządnością; (ii) 3 decyzje (obejmujące 17 skarg) zatwierdzały deklarację jednostronną – jedna decyzja, obejmująca 10 skarg, dotyczyła braku zapewnienia przez Polskę ram prawnych dla uznania i ochrony związków jedнопłciowych (decyzja *Gruszczyński-Rękowski i inni p. Polsce* – była to deklaracja jednostronna bez zasądzenia słusznego zadośćuczynienia), jedna decyzja, obejmująca dwie skargi, dotyczyła zarzutów związanych z praworządnością (*Burchard i Szymczak p. Polsce*), a jedna decyzja, obejmująca 5 skarg, dotyczyła przewlekłości postępowań karnych; (iii) 3 decyzje, obejmujące 8 skarg, zostały uznane za niedopuszczalne (skarga *Wróbel p. Polsce* – z uwagi na przedwczesne złożenie skargi, sprawa *Manowska i inni p. Polsce* – z uwagi na oczywistą bezzasadność skarg, a sprawa *Łaciak p. Polsce* – z uwagi na utratę statusu ofiary). Dwie pierwsze z ww. spraw dotyczyły zarzutów związanych z praworządnością: sprawa *Wróbel* odnosiła się do szeregu zarzutów związanych z postępowaniem o uchylenie immunitetu sędziego Sądu Najwyższego, toczącym się przed Izbą Dyscyplinarną SN, która zgodnie z orzecznictwem Trybunału nie spełniała wymogu „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” – Trybunał uznał skargę, złożoną w czasie, gdy toczyło się postępowanie w drugiej instancji (obecnie przed Izbą Odpowiedzialności Zawodowej), za przedwczesną, ponieważ dopóki postępowanie na poziomie krajowym nie zostanie zakończone, brak jest możliwości pełnej oceny jego wpływu na prawa skarżącego wynikające z Konwencji; sprawa *Manowska i inni* (obejmująca 6 skarg: *Manowska p. Polsce*, *Zaradkiewicz p. Polsce*, *Krajewski p. Polsce*, *Misztal-Konecka p. Polsce*, *Grela p. Polsce* i *Szanciło p. Polsce*) dot. zarzutów naruszenia prawa do rzetelnego procesu w zw. z brakiem powiadomienia skarżących o postępowaniu toczącym się przed Naczelnym Sądem Administracyjnym ws. stwierdzenia nieważności uchwały Krajowej Rady Sądownictwa z sierpnia 2018 r. rekomendującej siedmiu kandydatów na sędziów Izby Cywilnej Sądu Najwyższego – w tym wszystkich skarżących oraz nierekomendujących innych kandydatów, m.in. skarżącego w sprawie *Sadowski p. Polsce* (zob. niżej). W sprawie *Łaciak*, dotyczącej zarzutów związanych z brakiem zasądzenia skarżącemu na poziomie krajowym odszkodowania za tymczasowe aresztowanie w związku z jego późniejszym uniewinnieniem, Trybunał uznał, że zadośćuczynienie za naruszenie nie musi mieć formy pieniężnej; (iv) 1 decyzja skreślała skargę z listy spraw z powodu zaprzestania popierania skargi przez skarżącego.
- Spośród **2 wyroków**: (i) 1 wyrok dotyczył braku zapewnienia w Polsce ram prawnych dla uznania i ochrony związków osób tej samej płci (*Andersen p. Polsce* – sprawa powtarzalna względem wyroku wiodącego *Przybyszewska i inni*); (ii) 1 wyrok (nieostateczny) dotyczył naruszenia prawa do rzetelnego procesu z uwagi na zakres kontroli sądowej uchwały KRS z sierpnia 2018 r. rekomendującej siedmiu kandydatów na sędziów Izby Cywilnej Sądu Najwyższego (w tym wszystkich skarżących w sprawie *Manowska i inni*, zob. wyżej) oraz nierekomendujących innych kandydatów, w tym skarżącego. Trybunał podkreślił w wyroku, że o ile zarzuty skarżącego dotyczące postępowania konkursowego zostały zbadane przez Naczelną Sąd Administracyjny, który w wyniku jego odwołania uchylił ww. uchwałę KRS, o tyle korzystne dla skarżącego rozstrzygnięcia nie doprowadziły do ponownego rozpatrzenia jego kandydatury i nie wywołały praktycznego skutku. Kontrola sądowa nie była zatem wystarczająca, a tym samym – nie była zdolna do skutecznej ochrony praw skarżącego. Trybunał nie zasądził w niniejszej sprawie słusznego zadośćuczynienia.

łącznie w 2025 r. Trybunał wydał wobec Polski 35 orzeczeń, w tym 9 wyroków (rozstrzygających 25 skarg) i 26 decyzji (rozstrzygających 68 skarg). Wszystkie wyroki stwierdzały co najmniej jedno naruszenie Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. 13 decyzji zatwierdzało ugodę, 7 zatwierdzało deklarację jednostronną, 4 stwierdzały niedopuszczalność skargi, a 2 skreślały skargi z listy spraw z powodu zaprzestania popierania ich przez skarżących.

- **Sprawy w procesie wykonywania.**

Pełnomocnik poinformowała, że według stanu na dzień 17 czerwca 2025 r., w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE znajdowały się **154 orzeczenia**, w tym 119 wyroków i 35 decyzji zatwierdzających ugodę. 54 wyroki zostały przez Komitet Ministrów sklasyfikowane jako wiodące, a 74 jako powtarzalne (przy czym kilka wyroków jest jednocześnie wiodących dla pewnej kwestii, a powtarzalnych w odniesieniu do innej, więc widnieją w obu klasyfikacjach). Największą grupę spraw wymagających wykonania niezmiennie stanowią wyroki dotyczące przewlekłości postępowań cywilnych i karnych (33 sprawy) oraz administracyjnych i sądowo-administracyjnych (15 spraw).

Od początku 2025 r. Komitet Ministrów RE zamknął nadzór nad 12 orzeczeniami.

- **Pozostałe informacje.**

W II kwartale 2025 r. Pełnomocnik i jej zespół zapewnili obsługę dwóch grup roboczych Komitetu Sterującego Rady Europy ds. Praw Człowieka: Grupy redakcyjnej ds. praw człowieka i sztucznej inteligencji oraz Grupy Redakcyjnej ds. Wykorzenienia Bezkarności za Poważne Naruszenia Praw Człowieka. Ponadto jeszcze w czerwcu Pełnomocnik weźmie udział w posiedzeniu Komitetu Sterującego ds. Praw Człowieka oraz Komitetu Ekspertów ds. Systemu ETPC.

II. Informacja na temat ostatniego posiedzenia KMRE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC.

Pełnomocnik poinformowała, że w agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów RE poświęconemu nadzorowi nad wykonywaniem wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniach 10-12 czerwca 2025 r. w Strasburgu, znalazła się grupa wyroków *Przybyszewska i inni*, dotycząca kwestii braku ram prawnych dla uznania i ochrony związków par jedнопłciowych, obejmująca następujące wyroki: *Przybyszewska i inni p. Polsce*, skarga nr 11454/17 i nast., wyrok z dnia 12 grudnia 2023 r., *Formela i inni p. Polsce*, skarga nr 58828/12 i nast., wyrok z dnia 19 września 2024 r., *Szypuła i inni p. Polsce*, skarga nr 78030/14 i nast., wyrok z dnia 27 lutego 2025 r., *Andersen p. Polsce*, skarga nr 53662/20, wyrok z dnia 24 kwietnia 2025 r. Zastępczyni Pełnomocnik przekazała, że w sprawie nie została przeprowadzona debata, jednak Komitet Ministrów RE przyjął decyzję oceniającą stan wdrażania ww. wyroków, w której:

- odnotował podjęte przez rząd działania legislacyjne i ocenił proponowane rozwiązania jako adekwatne dla zapewnienia prawnego uznania i ochrony związków jedнопłciowych oraz wezwał do szybkiego zakończenia procesu legislacyjnego;
- odnotował także pozytywnie zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego w proces legislacyjny;
- przyznał, że środki indywidualne w tej grupie spraw są ściśle powiązane ze środkami generalnymi;
- zwrócił się do władz krajowych o przedstawienie nowych informacji w sprawie wykonywania omawianej grupy wyroków do końca października 2025 r. oraz wskazał na plan umieszczenia jej w agendzie jednego ze swoich posiedzeń w 2026 r.

W odniesieniu do aktualnego stanu prac nad projektami ustawy o związkach partnerskich i ustawy wprowadzającej, przedstawicielka Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (Departamentu ds. Równego Traktowania) poinformowała, że oba rządowe projekty nadal są procedowane. Były dwukrotnie przedmiotem posiedzenia Stałego Komitetu Rady Ministrów, ostatnio w dniu 30 kwietnia 2025 r. W związku z tym, że projekty nie zostały uzgodnione na poziomie rządowym, trzecie ich wniesienie na SKRM odbędzie wraz z załączonym protokołem rozbieżności. Przedstawicielka KPRM wyjaśniła, że brak uzgodnienia wynika z tego, że uwagi zgłaszane przez część resortów dotyczą samej koncepcji projektowanych ustaw i nie spełniają standardu wynikającego z ww. wyroków ETPC (z których jasno wynika, że brak ram prawnych jest naruszeniem Konwencji).

Podkreśliła też, że Ministra ds. Równości podjęła rozważania nad środkami pozaustawowymi i pozalegisłacyjnymi, które mogłyby odnieść się do sytuacji skarżących w obszarach wskazanych w wyrokach Trybunału, np. w przedmiocie braku odnotowywania w rejestrach krajowych małżeństw jednopłciowych zawartych za granicą. W tym zakresie Ministra ds. Równości zwróciła się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z apelem o podjęcie działań w celu zmiany praktyki urzędów stanu cywilnego. W tym kontekście Przedstawicielka KPRM poinformowała o rządowym stanowisku co do konieczności transkrypcji zagranicznych aktów małżeństwa osób tej samej płci, przedstawionym w sprawie C-713/23 Wojewoda Mazowiecki przed Trybunałem Sprawiedliwości UE. Opinię co do takiej konieczności wyraził w tej sprawie również rzecznik generalny TSUE.

Odnosnie do projektu poselskiego dotyczącego tej samej materii oraz w odpowiedzi na pytanie Przewodniczącej sejmowej Podkomisji stałej ds. wykonywania przez Polskę wyroków ETPC oraz TSUE, przedstawicielka KPRM poinformowała, że Ministra Katarzyna Kotula złożyła w Sejmie projekt poselski - zawierający podobne rozwiązania co projekt rządowy - jako postanka i nie jest to projekt rządowy. Podkreśliła jednak, że niezależnie od prac w Sejmie, rząd będzie kontynuował działania na rzecz wykonania omawianych wyroków Trybunału.

W podsumowaniu, Pełnomocnik MSZ zwróciła uwagę, że odpowiedzialność państwa za wykonanie orzeczeń ETPC ciąży na państwie jako całości. Zatem niezależnie czy zostanie przyjęty projekt poselski czy rządowy, to z punktu widzenia wykonywania wyroków będzie to tak samo ważne, przynosząc skutek w postaci realizacji zobowiązań wynikających z danego orzeczenia Trybunału.

III. Dyskusja z przedstawicielami Departamentu Wykonywania Wyroków ETPC Rady Europy.

Pełnomocnik MSZ poinformowała, że przedstawiciele Departamentu Wykonywania Wyroków ETPC Rady Europy, Szymon Janczarek oraz sędzia Joanna Hetnarowicz-Sikora, przebywają w Polsce z wizytą roboczą poświęconą problemowi przewlekłości postępowań oraz kwestii skutecznych działań upowszechniających i edukacyjnych w kontekście wzmocnienia wdrażania orzeczeń ETPC. Poinformowała też, że w ciągu ostatnich trzech dni odbyli spotkania z Ministerstwem Sprawiedliwości odnośnie do kwestii wykonywania środków generalnych w sprawach dotyczących przewlekłości postępowań cywilnych, karnych i przygotowawczych, z Naczelnym Sądem Administracyjnym, Ministerstwem Rozwoju i Technologii oraz Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi ws. wykonywania środków generalnych w grupie *Beller*, dotyczącej przewlekłości postępowań przed organami i sądami administracyjnymi, a także spotkali się nową Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka, Anną Wydrą-Maj, aby porozmawiać o sposobach upowszechniania wśród funkcjonariuszy Policji wiedzy na temat orzecznictwa Trybunału i standardów z niego wynikających dla codziennej pracy policjantów. Pełnomocnik podziękowała wszystkim osobom zaangażowanym w organizację tych wydarzeń. Dodatkowo, przedstawiciele Rady Europy odbyli spotkanie o charakterze szkoleniowym z kilkudziesięcioma sędziami-koordynatorami ds. praw człowieka przy sądach okręgowych.

Przedstawiciele Rady Europy przybliżyli uczestnikom posiedzenia funkcje pełnione przez Departament ds. Wykonywania Wyroków ETPC, tj. przede wszystkim dotyczące analizy i oceny informacji przekazywanych przez rządy w ramach procesu wykonywania orzeczeń oraz merytorycznego wsparcie Komitetu Ministrów RE, ale z drugiej strony - także wsparcia dla państw członkowskich w zwiększeniu ich zdolności do wykonywania wyroków.

W odniesieniu do wykonywania orzeczeń Trybunału przez Polskę, przedstawiciele RE z uznaniem odnotowali zwiększenie znaczenia tematu wykonywania na poziomie krajowym, dzięki m.in. pracom nad ustawą o wykonywaniu orzeczeń ETPC oraz powołaniu w Sejmie Podkomisji stałej poświęconej temu zagadnieniu. Należy mieć nadzieję, że wszystkie te elementy przyczynią się do przyspieszenia procesu wykonywania i doprowadzą do trwałej redukcji spraw w wykonywaniu, a tym samym - także do zmniejszenia liczby nowych skarg wnoszonych do Trybunału.

Zwracając się do członków Zespołu, podkreślili potrzebę zaangażowania departamentów merytorycznych w różnych resortach w celu zidentyfikowania działań mających na celu wykonanie wyroków ETPC, pamiętając, że nie zawsze chodzi o zmiany legislacyjne, a często o kwestie techniczne czy praktykę. Konieczne jest zastanowienie się w ramach swoich resortów nad

skutecznymi sposobami wyeliminowania problemów, które już wcześniej zostały zidentyfikowane przez Trybunał.

Następnie przekazali informację o sprawach, które wpisane zostały w agendę posiedzeń Komitetu Ministrów RE w bieżącym roku (wyroki dot. praworządności we wrześniu, sprawa *M.K. i inni* oraz *Pokilkayew* w grudniu) oraz sprawach w procedurze wzmocnionej (wyroki dot. tajnych więzień CIA, dostępu do aborcji, przemocy Policji, kontroli operacyjnej, związków jedнопłciowych, przewlekłości i praworządności), wskazując jednocześnie na zasadność refleksji także nad sprawami w procedurze standardowej, które z założenia powinny być prostsze do wykonania, ale w przypadku znajdowania się w procesie wykonywania przez ponad 5 lat, konieczne jest zastanowienie się, czy problemy z wdrożeniem nie wymagają przeniesienia ich do procedury wzmocnionej.

W trakcie dyskusji przedstawicielka Krajowej Rady Sądownictwa zwróciła się do przedstawicieli RE z pytaniem o sposób rozumowania Trybunału w kontekście jego decyzji w sprawie *Manowska i inni p. Polsce*, wskazując, że w dotychczasowym orzecznictwie w sprawach praworządnościowych Trybunał bardzo szeroko traktował zakres prawa chronionego art. 6 ust. 1 Konwencji, a we ww. sprawie pokazał diametralne różne rozumienie treści tego prawa. W odpowiedzi przedstawiciele RE zwrócili uwagę, że Trybunał jest organem niezależnym i nie ujawnia sposobów dochodzenia przez siebie do konkluzji poza tym, co zostało wyrażone w danym wyroku czy decyzji. Ekspersi z Departamentu Wykonywania Wyroków ETPC Rady Europy poznają treść orzeczenia Trybunału w tym samym czasie i zakresie co wszyscy inni. Dodatkowo należy zauważyć, że w ww. sprawie Trybunał wydał decyzję o niedopuszczalności, co oznacza, że nie trafi ona do wykonywania.

Pełnomocnik MSZ zwróciła się do przedstawicieli RE z pytaniem o przesłanki, którymi kierują się przy ocenie czy dane naruszenie miało charakter jednostkowy czy nie – mając na uwadze, że zdarzają się sytuacje, w których państwo dochodzi do wniosku, że dane naruszenie miało taki charakter i w zakresie środków ogólnych najważniejszym sposobem na zapobieżenie w przyszłości podobnym przypadkom jest przetłumaczenie wyroku i upowszechnienie informacji o nim, natomiast eksperci Rady Europy dostrzegają potrzebę podjęcia także innych działań. Przedstawiciele RE podkreślili w odpowiedzi, że to państwo ma lepsze instrumenty, aby ocenić, czy problem zidentyfikowany na bazie orzeczenia Trybunału jest wyrazem jakiegoś większego zjawiska (np. w orzecznictwie sądów). Natomiast jednym z indykatorów takiego zjawiska, z którego korzysta RE (i państwo także może) jest liczba spraw przed Trybunałem dotyczących tej samej tematyki. Ponadto eksperci RE posiłkują się źródłami powszechnie dostępnymi, informacjami otrzymanymi z organizacji pozarządowych. Na pytanie Pełnomocnik czy eksperci Departamentu ds. Wykonywania Wyroków ETPC kontaktują się z Trybunałem, żeby uzyskać ww. informacje, podkreślili, że Trybunał bardzo mocno strzeże swojej niezawisłości, nawet wobec innych części systemu Rady Europy. Jedynie w przypadku szczególnej czy pilnie potrzebnej informacji mogą drogą oficjalną uzyskać wybrane dane statystyczne.

W tym kontekście uczestnicy spotkania wyrazili zainteresowanie sposobem i zakresem interakcji pomiędzy Trybunałem a komórką Rady Europy zajmującą się kwestią wykonywania orzeczeń Trybunału, a także o rodzaj wzajemnego oddziaływania. Przedstawicielka KPRM (DRT), na przykładzie decyzji w sprawie *Gruszczyński-Rękowski*, w której Trybunał odwołał się do procesu wykonywania, zapytała na ile istotna w orzecznictwie Trybunału jest praca Departamentu Wykonywania Wyroków ETPC. Zastępczyni Pełnomocnik ds. koordynacji wykonywania wyroków zwróciła natomiast uwagę, że sam Komitet Ministrów RE, w ramach realizacji zadania nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń, w trakcie oceny czy państwo podjęło skuteczne działania celem rozwiązania problemu wynikającego z danego wyroku, bierze pod uwagę orzeczenia Trybunału w późniejszych, podobnych sprawach. Przedstawiciele RE podkreślili, że przekaz informacji od nich do Trybunału jest bardzo otwarty, natomiast prawnicy z Kancelarii Trybunału kontaktują się z nimi w razie potrzeby. Efekty takiej wymiany można jednak zauważyć w konkretnych orzeczeniach Trybunału, w których odnosi się on do procesu wykonywania podobnych spraw i przyjętych w ramach tego procesu środków (np. w uzasadnieniu wyroku *L.D. p. Polsce* znajduje się odniesienie do środków opisanych przez rząd w raporcie z wykonania wyroku w sprawie *Kacper Nowakowski p. Polsce*). Zastępczyni Pełnomocnika MSZ ds. postępowań przed ETPC zwróciła uwagę, że również rząd w swoich stanowiskach procesowych przed Trybunałem posiłkuje się informacjami z procesu wykonywania podobnych spraw (np. w sprawach, w których od czasu wydarzeń będących

przedmiotem skargi zmienił się stan prawny, co pozwoliło na wykonanie podobnych spraw, przed Trybunałem wskazywany jest historyczny charakter zarzucanego naruszenia). Pełnomocnik MSZ podniosła także inny rodzaj interakcji Trybunału z procesem wykonywania, wskazując, że to Trybunał ocenia kwestię wykonania przez państwo zobowiązań wynikających z deklaracji jednostronnych (pod nadzór Komitetu Ministrów RE trafiają wyroki i decyzje zatwierdzające ugody) - i w ramach tej oceny może przywrócić sprawę zakończoną deklaracją jednostronną rządu na listę spraw.

IV. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń ETPC.

- Informacja nt. wykonywania grupy wyroków dotyczących przewlekłości postępowań cywilnych i karnych - grupa *Bąk p. Polsce, Majewski p. Polsce oraz Rutkowski i inni p. Polsce*.

Przedstawicielka Ministerstwa Sprawiedliwości poinformowała, że w resorcie tym został przygotowany, z uwzględnieniem ocen wyrażanych przez Komitet Ministrów RE w odniesieniu do spraw dotyczących przewlekłości postępowań, program „Sprawne sądy”. Zakłada on kluczowe propozycje zmian organizacyjnych i legislacyjnych i oparty jest o 10 filarów: (i) digitalizacja wymiaru sprawiedliwości (skanowanie akt papierowych, usprawnienie dostępu do dokumentów cyfrowych); (ii) zwiększenie liczby asystentów sędziów (ponad tysiąc nowych etatów przewidzianych jest na 2025 r., założeniem jest parytet dwóch asystentów na jednego sędziego); (iii) powrót sędziów-wizytatorów do orzekania; (iv) promowanie i zwiększenie jakości mediacji (m.in. poprzez wprowadzenie ogólnopolskiego rejestru mediatorów, akredytacji ośrodków szkolących, ujednolicenie certyfikatów); (v) certyfikowani biegli sądowi (reforma biegłych, w grudniu 2022 r. MS powołał Pełnomocnika ds. biegłych, którego zadaniem jest przygotowanie strategii, certyfikacji, centralnej listy biegłych i instytucji tworzących opinie, planowane jest też zwiększenie wynagrodzeń biegłych); (vi) szybsze rozpoznawanie spraw frankowych (poprzez m.in. ograniczenie wymogów dowodowych, składanie wniosków przez system informatyczny, wzmocnienie etatami asystenckimi); (vii) rozszerzenie funkcjonalności portalu informacyjnego i jego centralizacja (m.in. uruchomienie funkcji wnoszenia pism procesowych przez portal informacyjny sądów, na razie tylko w postępowaniach przed sądami II instancji); (viii) przewidziane są szkolenia zarządcze dla prezesów sądów (dwa razy w roku narady z prezesami i dyrektorami sądów, szkolenia zarządcze prowadzone razem z Krajową Szkołą Sądownictwa i Prokuratury); (ix) praktyczne przepisy wykonawcze dla prawa rodzinnego (został powołany zespół problemowy w Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego, który analizuje stan prawny dot. spraw rodzinnych i opiekuńczych, a następnie proponuje rozwiązania); (x) nowelizacja ustawy o skardze na przewlekłość.

Odnośnie do nowelizacji ustawy o skardze na przewlekłość, w pierwszej kolejności przeanalizowane i zidentyfikowane zostały następujące problemy: nadmierny formalizm, fragmentacja postępowania, zbyt niskie zasądzania, długotrwałość rozpatrywania spraw oraz wyłączenie niektórych rodzajów postępowań spod działania ustawy. Głównymi założeniami projektu nowelizującego skargę na przewlekłość są: (i) rozszerzenie zakresu przedmiotowego ustawy na postępowania wykonawcze, postępowania o pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego i prokuratora, rozważane jest także dalsze rozszerzenie o postępowania dyscyplinarne; (ii) proponuje się wnoszenie skargi w oddzielnym piśmie procesowym (pod rygorem bezskutecznego wniesienia), jednocześnie dla stron przygotowane zostaną pouczenia; (iii) okoliczności uzasadniające skargę przeniesione zostaną do elementów fakultatywnych – jest to ważne rozwiązanie, bowiem większość skarg była odrzucana z uwagi na brak tych elementów formalnych, a proponowana zmiana spowoduje, że skarga będzie środkiem bardziej dostępnym i mniej sformalizowanym; wszelkie braki formalne będą mogły zostać uzupełnione w trybie odpowiednim dla danego postępowania; (iv) skład jednoosobowy do rozpatrywania skargi; (v) sporządzanie uzasadnień z urzędu, a postanowienia doręczane będą od razu wraz z uzasadnieniem, także organom nadzorczym (np. prezesowi sądu); wreszcie (vi) podwyższone zostaną kwoty za przewlekłe prowadzenie postępowania – z przedziału od 2 (kwota minimalna) do 20 tysięcy zł (kwota maksymalna) do przedziału od 3 do 30 tysięcy zł, podwyższone zostaną też kwoty za każdy rok trwania przewlekłego postępowania. Ustawa jest obecnie na etapie uzgodnień międzyresortowych.

Ponadto MS podejmuje działania upowszechniające, dokonuje tłumaczeń oraz publikuje wyroki Trybunału dotyczące przewlekłości, przygotowują też co pół roku newsletter z orzecnictwem Trybunału, pracują nad tłumaczeniem fiszek tematycznych i przewodników po standardach orzeczniczych wydawanych przez Kancelarię Trybunału, w szczególności planowane jest przetłumaczenie przewodnika po orzecnictwie dot. art. 6 Konwencji.

W trakcie dyskusji przedstawicielka Krajowej Rady Sądownictwa, odnosząc się do filarów programu „Sprawne sądy”, zadała pytanie o plany rządu ws. rozwiązania problemu braku sędziów, wskazując na istnienie ponad tysiąca wakatów na stanowiskach sędziowskich i brak ogłaszania nowych konkursów. W odpowiedzi, przedstawicielka MS poinformowała, że są przeprowadzane stosowne analizy i proponowanym rozwiązaniem jest wzmocnienie kadrowe sądów przez ww. środki, takie jak powrót sędziów-wizytatorów do orzekania, zwiększenie orzekania przez asesorów sądowych oraz zwiększenie liczby asystentów sędziów. Ponadto wakaty sędziowskie są zajmowane przez asesorów.

V. Sprawy różne.

Pełnomocnik poinformowała o zakończeniu prac nad „Raportem z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2024 r.” i przekazaniu go do Stałego Komitetu Rady Ministrów. Przypomniała, że po jego przyjęciu przez Radę Ministrów zostanie on opublikowany na stronie internetowej MSZ oraz przesłany do Sejmu i Senatu RP.

Pełnomocnik poinformowała także o zmianie na stanowisku Prezesa ETPC. Od dnia 30 maja 2025 r. funkcję tę sprawuje Mattias Guyomar, sędzieja z ramienia Francji.

Agnieszka Kozińska-Makowska
Pełnomocnik Ministra

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 18 czerwca 2025 r.**

Przewodnicząca Zespołu	Agnieszka Kozińska-Makowska , Pełnomocnik MSZ ds. postępowań przed ETPC
Sekretarz Zespołu	Marta Kaczmarek , Zastępca Pełnomocnika MSZ ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC
MSZ DPT	Agata Rogalska-Piechota , Zastępca Pełnomocnika Magdalena Borowska Marta Frąckiewicz , praktykantka
Rada Europy	Szymon Janczarek , Departament Wykonywania Wyroków ETPC Rady Europy Joanna Hetnarowicz-Sikora , Departament Wykonywania Wyroków ETPC Rady Europy
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Anna Mazurczak , Departament ds. Równego Traktowania Magdalena Dropek , Departament ds. Równego Traktowania Dorota Lutostańska , Departament Prawa UE Renata Sieradzka , Departament Prawny Jakub Cygan , Departament Bezpieczeństwa Narodowego,
Ministerstwo Aktywów Państwowych	Sylvia Porożyńska , Departament Prawny
Ministerstwo Finansów	Andrzej Statek , Departament Współpracy Międzynarodowej Łukasz Pepliński , Departament Systemu Podatkowego
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Ewa Florkiewicz , Departament Prawny
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Marek Janikowski , Departament Ochrony Zabytków
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	Filip Tarłowski , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Rozwoju i Technologii	Jacek Marcinkowski , Departament Prawny
Ministerstwo Sportu i Turystyki	Maciej Piela , Departament Prawny
Ministerstwo Sprawiedliwości	Anna Sporczyk-Popielarczyk , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Klaudia Łuniewska , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Zofia Goc-Majewska , Departament Prawa Karnego
Ministerstwo Zdrowia	Ewelina Baka , Departament Współpracy Międzynarodowej
Naczelnny Sąd Administracyjny	Adrianna Szypszak , Kancelaria Prezesa NSA
Sąd Najwyższy	Marcin Stębel , Biuro Studiów i Analiz
Sejm RP	Iwona Karolewska , Przewodnicząca Podkomisji Stałej ds. wykonywania przez Polskę wyroków ETPC oraz TSUE
Kancelaria Sejmu RP	Marek Jaśkowski , Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji
Kancelaria Senatu RP	Elżbieta Owczarek , Komisja Praw Człowieka i Praworządności
Prokuratura Krajowa	Monika Kołodziej , Biuro Współpracy Międzynarodowej
Rządowe Centrum Legislacji	Agnieszka Łyszkowska , Departament Prawny i Kształcenia
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	Marek Chochowski , Zespół Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego

Komenda Główna Policji	Anna Maj-Wydra , Pełnomocnik KG Policji ds. Ochrony Praw Człowieka Marta Krasuska , Zespół ds. Ochrony Praw Człowieka
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Kacper Suwiński , Biuro Dyrektora Generalnego
Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury	Tomasz Posłuszny , Dział Szkoleń Ośrodka Szkolenia Ustawicznego i Współpracy Międzynarodowej
Krajowa Rada Sądownictwa	Anna Dalkowska , członek
Urząd do spraw Cudzoziemców	Radosław Wróbel , Biuro Szefa Urzędu

**Sprawozdanie
z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka³,
które odbyło się w dniu 30 września 2025 r.**

Spotkaniu przewodniczył Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych ds. postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, Paweł Wierdak („Pełnomocnik”).

I. Informacja o bieżącej działalności Pełnomocnika.

- **Sprawy zakomunikowane Rządowi w III kwartale 2025 r.**

W okresie od 1 lipca 2025 r. do 29 września 2025 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka („ETPC”, „Trybunał”) zakomunikował rządowi RP **72 nowe skargi**. 70 z nich dotyczyło przewlekłości postępowań cywilnych i karnych. Jedna skarga dotyczyła prawa do swobody wypowiedzi w związku ze skazaniem skarżącego na karę grzywny za zniesławienie (*Kos p. Polsce*), a jedna – prawa do poszanowania mienia z uwagi na wymierzenie przez organy podatkowe podatku od osób fizycznych w związku z zakwestionowaniem umowy darowizny na rzecz spółki cypryjskiej (*Wawerski p. Polsce*).

Łącznie w 2025 r. zakomunikowanych zostało 115 nowych skarg.

Pełnomocnik przekazał również informację nt. nowych środków tymczasowych - od daty poprzedniego posiedzenia Zespołu (18 czerwca 2025 r.) Trybunał zastosował **środek tymczasowy w stosunku do Polski 51 razy, a łącznie od początku roku – 96**. Wszystkie te przypadki związane są z wejściem w życie przepisów o zawieszeniu prawa do wnioskowania o ochronę międzynarodową i zobowiązują Polskę do niewydalania cudzoziemca z Polski. Jednocześnie Pełnomocnik wskazał, że aktualnie **25 z nałożonych środków jest nadal w mocy**, a rząd przedkłada Trybunałowi żądane informacje. 63 środki zostały uchylone, a 8 nie zostało przedłużonych. Ponadto, spośród 71 spraw, w których zastosowane wcześniej środki zostały uchylone albo nie zostały przedłużone, **Trybunał skreślił 56 z listy spraw**.

- **Orzeczenia wydane lub notyfikowane w III kwartale 2025 r.**

W okresie od 1 lipca do 29 września 2025 r. Trybunał notyfikował 13 orzeczeń w sprawach przeciwko Polsce, w tym 2 wyroki oraz 11 decyzji, obejmujących łącznie 22 skargi.

- Spośród **11 decyzji**: (i) 6 zatwierdzało ugodę (rozstrzygając łącznie 12 skarg) – dwie dot. przewlekłości postępowań, po jednej ugodzie dotyczyło zarzutów związanych z praworządnością, dostępu do sądu i prawa do poszanowania życia rodzinnego w kontekście ustalenia kontaktów z dorosłą, niepełnosprawną siostrą skarżącego, kontroli osobistych osadzonego oraz swobody wypowiedzi; (ii) 2 decyzje zatwierdzały deklaracje jednostronne (rozstrzygając 5 skarg) i dotyczyły przewlekłości postępowań; (iii) 2 decyzje stwierdzały niedopuszczalność skargi – jedna z uwagi na niedopuszczalność *ratione materiae* skargi podnoszącej zarzut dyskryminacji i naruszenia prawa do własności w związku z odmową przyznania skarżącej świadczenia pielęgnacyjnego na opiekę nad niepełnosprawnym mężem z powodu nabycia przez nią uprawnień do świadczenia emerytalnego, które było w niższej wysokości (*Dudek p. Polsce*), a druga z powodu nadużycia prawa do skargi z uwagi na zatajenie przez skarżącego informacji o swoich wcześniejszych skargach do Trybunału, dotyczących zarzutu przewlekłości tego samego postępowania, w których uzyskał już słuszne zadośćuczynienie (*Słowiński p. Polsce*); (iv) jedna decyzja dotyczyła skreślenia sprawy z listy skarg z uwagi na zaprzestanie popierania jej przez skarżącego (*Zawiślak p. Polsce*).
- **2 wyroki**: (i) wyrok *Bednarek i inni p. Polsce* z dnia 10 lipca 2025 r. (nieostateczny) dotyczył proceduralnego naruszenia zakazu niehumanitarnego lub poniżającego traktowania i zakazu dyskryminacji z uwagi na orientację seksualną (art. 3 w związku z art. 14 Konwencji) z powodu niedopełnienia przez państwo pozytywnego obowiązku zapewnienia, aby akty przemocy motywowane nienawiścią nie pozostały bez adekwatnej odpowiedzi – Trybunał stwierdził, że sprawcom pobicia skarżących motywowanego nienawiścią wobec osób LGBTI nie został

³ Powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

postawiony zarzut ani nie zostali skazani za przestępstwo motywowane nienawiścią, a ich motywacja nie została też wzięta pod uwagę przy wymiarze kary. Zatem brak w prawie krajowym uwzględnienia przesłanki orientacji seksualnej wśród podstaw przestępstw z nienawiści nie został zrównoważony uwzględnieniem tej motywacji przy wymierzaniu kary, przez co odpowiedź państwa na akt przemocy wobec skarżących nie była wystarczająca; (ii) wyrok *Siedlecka p. Polsce* z dnia 31 lipca 2025 r. (nieostateczny) dotyczył naruszenia art. 5 ust. 1 Konwencji w związku z zatrzymaniem w 2017 r., na okres dwóch godzin, skarżącej-dziennikarki podczas manifestacji, które to zatrzymanie, z uwagi na zakres i czas trwania ograniczeń nałożonych na skarżącą, stanowiło w istocie pozbawienie wolności bez wystarczających podstaw prawnych. Trybunał podkreślił, że władze nie wykazały, że cały okres rzeczywistego zatrzymania był niezbędny do przeprowadzenia czynności identyfikujących ze skarżącą.

- **Sprawy w procesie wykonywania.**

Według stanu na dzień 29 września 2025 r., w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów Rady Europy znajdowały się **162 orzeczenia** w sprawach polskich, w tym 123 wyroki i 39 decyzji zatwierdzających ugodę. 56 wyroków zostało przez Komitet Ministrów sklasyfikowanych jako wiodące, a 75 jako powtarzalne (przy czym kilka wyroków jest jednocześnie wiodących dla pewnej kwestii, a powtarzalnych w odniesieniu do innej, więc widnieją w obu klasyfikacjach). Orzeczenia znajdujące się w procesie wykonywania odzwierciedlają, aczkolwiek często z pewnym opóźnieniem, trendy w skargach komunikowanych. Stąd też niezmiennie najwięcej spraw dotyczy problemu przewlekłości postępowań cywilnych i karnych (34 sprawy) oraz postępowań administracyjnych i sądowno-administracyjnych (15 spraw).

Od początku 2025 r. Komitet Ministrów RE zamknął nadzór nad **14 orzeczeniami**.

- **Pozostałe informacje.**

Projekt ustawy o wykonywaniu orzeczeń ETPC. Pełnomocnik przedstawił aktualizację informacji o stanie prac nad projektem ustawy o wykonywaniu orzeczeń ETPC, wskazując, że zakończył się proces uzgodnień, opiniowania i konsultacji publicznych. Poinformował o dużym zainteresowaniu projektem - również ze strony członków Zespołu i uczestników jego posiedzeń, czego odzwierciedleniem były liczne uwagi, w przeważającej większości pozytywnie odnoszące się do materii projektowanej ustawy. Poinformował także o dwóch konferencjach uzgodnieniowych ws. projektu, które odbyły się na początku września br. MSZ starał się uwzględnić jak najwięcej z otrzymanych uwag, o ile nie podważały samej zasadności regulacji i jej istoty, nie wychodziły poza jej zakres przedmiotowy oraz o ile zostały zgłoszone w terminie. Natomiast uwagi, które z różnych powodów nie mogły zostać uwzględnione w całości lub w części, zostały opatrzone stosownym wyjaśnieniem, które można zobaczyć w tabelach ze zgłoszonymi uwagami, dostępnych na stronie rządowego procesu legislacyjnego (nr w wykazie: UD177).

Odnośnie do etapu, na którym projekt się znajduje, Pełnomocnik poinformował, że został on przekazany do rozpatrzenia przez Stały Komitet Rady Ministrów.

Informacja o wizycie Prezesa ETPC w Polsce. Pełnomocnik poinformował, że w dnia 1-3 października 2025 r. przyjedzie do Polski z wizytą nowy Prezes Trybunału, Mattias Guyomar. Prezes przyjeżdża na zaproszenie Naczelnego Sądu Administracyjnego i weźmie udział w konferencji „75 lat Europejskiej Konwencji Praw Człowieka – doświadczenia sędziów sądów administracyjnych” w dniu 2 października 2025 r. Ponadto ma zaplanowane spotkania z Prezesem Rady Ministrów Donaldem Tuskiem, Ministrem Sprawiedliwości Waldemarem Żurkiem oraz Podsekretarzem stanu w MSZ.

XVI Warszawskie Seminarium Praw Człowieka. Pełnomocnik poinformował członków Zespołu o dacie i temacie kolejnej edycji Seminarium – odbędzie się ono 17 listopada 2025 r. i zostanie poświęcone tematowi praw człowieka, prawnym i geopolitycznym kontekstom migracji. Głównym prelegentem, który wygłosi wystąpienie wprowadzające, będzie Komisarz Praw Człowieka Rady Europy, Michael O’Flaherty. Wszyscy członkowie Zespołu i uczestnicy jego posiedzeń zostali zaproszeni do aktywnego udziału w tym wydarzeniu.

Informacja o przyjęciu Raportu z wykonywania wyroków ETPC przez PL za 2024 r. Pełnomocnik poinformował o przyjęciu w dniu 24 lipca 2025 r. przez Radę Ministrów rocznego Raportu z wykonywania wyroków Trybunału za 2024 r. Raport zostanie opublikowany na stronie internetowej MSZ. Pełnomocnik zwrócił też uwagę na drobne zmiany wprowadzone w najnowszym raporcie: (i) rozbudowany został Załącznik A, zawierający nie tylko wykaz, ale też krótki opis wszystkich orzeczeń wydanych w sprawach polskich w 2024 r. – tak, aby łatwiej było sprawdzić istotę danej decyzji czy wyroku i sprawdzić wynikający z nich standard; (ii) połączone zostały Załączniki B i C tak, aby w jednym załączniku zawarty był wykaz wszystkich przesłanych do Komitetu Ministrów RE informacji, planów i raportów oraz tłumaczenia wybranych dokumentów. Nowością jest też, że w przypadku krótkich informacji albo wcześniejszych wersji dokumentu, gdy w danej sprawie przesłano więcej niż jeden plan czy raport w danym roku i ich treść w znacznym stopniu się powtarza, dokumenty te nie zostały przetłumaczone, a zamiast tego informacja o ich treści została zawarta w wykazie, wraz z odesłaniem do pełnej treści w bazie HUDOC-EXEC; (iii) dodatkowo, w ramach ułatwienia, w tekście raportu zostały zawarte odesłania z aktywnymi hiperłączami, np. do pełnych treści przesłanych dokumentów, decyzji Komitetu Ministrów RE, rezolucji zamykających czy komunikacji uprawnionych podmiotów.

II. Informacja na temat ostatniego posiedzenia KMRE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC.

W agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów RE poświęconemu nadzorowi nad wykonywaniem wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniach 15-17 września 2025 r. znalazło się **11 wyroków w sprawach dotyczących praworządności w Polsce**, podzielonych na trzy grupy: (i) *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce* (wyrok z dnia 7 maja 2021 r.); (ii) grupa *Reczkowicz* (obejmująca wyrok *Reczkowicz p. Polsce* z dnia 22 lipca 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce* z dnia 8 listopada 2021 r. oraz *Advance Pharma Sp. z o.o. p. Polsce* z dnia 3 lutego 2022 r.), z którą rozpatrywane są też wyroki w sprawach *Broda i Bojara p. Polsce* (wyrok z dnia 29 czerwca 2021 r.), *Grzęda p. Polsce* (wyrok z dnia 15 marca 2022 r.), *Pająk i inne p. Polsce* (wyrok z dnia 24 października 2023 r.) oraz *Wałęsa p. Polsce* (wyrok pilotażowy z dnia 23 listopada 2023 r.); oraz (iii) wyroki w sprawach *Juszczyszyn p. Polsce* (wyrok z dnia 6 października 2022 r.), *Żurek p. Polsce* (wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r.) i *Tuleya p. Polsce* (wyrok z dnia 6 lipca 2023 r.).

W omawianych sprawach Komitet Ministrów RE przyjął konsensualnie **trzy decyzje** – osobną do każdej z ww. grup, bez przeprowadzania debaty.

W decyzji dot. grupy *Reczkowicz*, obejmującej wyrok *Wałęsa*, Komitet Ministrów RE m.in.:

- wezwał władze polskie do zakończenia prac legislacyjnych mających na celu rozwiązanie problemu braku niezależności Krajowej Rady Sądownictwa poprzez zapewnienie, aby sędziowscy członkowie tego organu byli wybierani przez sędziów, a ponadto - do czasu przyjęcia tych zmian - zachęcił wszystkie władze do powstrzymania się od powoływania nowych sędziów, w szczególności w Sądzie Najwyższym;
- zachęcił do szybkiego zakończenia prac i przyjęcia ustawy regulującej status sędziów wybranych z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej KRS oraz wydanych przez nich orzeczeń;
- odnotował z zainteresowaniem, że projekt ustawy regulującej status sędziów (mowa o projekcie z 13 maja 2025 r., aktualnego na czas sporządzania planu działań) zakłada likwidację Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN oraz skargi nadzwyczajnej i uznał, że takie rozwiązanie wydaje się właściwym rozwiązaniem kwestii podniesionych w wyroku *Wałęsa*;
- w odniesieniu do kwestii zapewnienia ochrony prezesom sądów przed arbitralnym odwołaniem ich z funkcji, władze polskie zostały zachęcane do włączenia takich gwarancji do nowelizacji ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (p.u.s.p.), która zakłada zwiększenie roli samorządu sędziowskiego;
- w zakresie dalszego orzekania sędziów po osiągnięciu przez nich wieku przejścia w stan spoczynku – odnotował plany powrócenia do rozwiązań sprzed zmian z 2017 r., wezwał do szybkiej finalizacji prac, a jednocześnie odnotował praktyczne rozwiązania tymczasowe, pozwalające już obecnie takim sędziom na dalsze orzekanie.

W decyzji dotyczącej spraw *Juszczyszyn, Tuleya* oraz *Żurek*, Komitet Ministrów RE m.in.:

- odnotował korzystanie z instytucji rzeczników dyscyplinarnych *ad hoc* do prowadzenia postępowań dyscyplinarnych wszczętych z powodu badania przez sędziów prawidłowości powołań innych sędziów;
- zachęcił, aby korzystając z prac legislacyjnych nad nowelizacją ustawy p.u.s.p., sformułować w sposób jak najbardziej jasny i precyzyjny przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, aby uniknąć ich arbitralnej interpretacji;
- w odniesieniu do naruszenia art. 10 Konwencji, wezwał władze polskie do przekazania informacji nt. konkretnych gwarancji przed nadużyciami w stosowaniu środków przeciwko sędziom - poza kontekstem postępowania dyscyplinarnego - w związku z wyrażanymi przez nich poglądami w obronie rządów prawa i niezawisłości sędziów;
- w odniesieniu do środków indywidualnych - odnotował, że skarżący w sprawie *Żurek* nie doświadcza już negatywnych konsekwencji stwierdzonego przez ETPC naruszenia art. 10 Konwencji, skarżący w sprawie *Juszczyszyn* powrócił do orzekania w swoim wydziale i otrzymał ze swojego sądu publiczne przeprosiny za sposób traktowania go przez byłego prezesa, a także że postępowanie karne wobec skarżącego w sprawie *Tuleya* zostało umorzone.

W decyzji dotyczącej wyroku w sprawie *Xero Flor*, Komitet Ministrów RE m.in.:

- odnotował z głębokim zaniepokojeniem, że przyjęte w odpowiedzi na jego wcześniejsze decyzje ustawy o Trybunale Konstytucyjnym i wprowadzająca, nie wejdą w życie z uwagi na uznanie ich za niezgodne z Konstytucją przez TK orzekający w składzie z udziałem dwóch nieprawidłowo powołanych sędziów;
- w związku z tym wezwał władze polskie do przedstawienia informacji nt. alternatywnych środków, dzięki którym zapewnią zgodny z prawem skład TK, uregulują status orzeczeń wydanych z udziałem nieprawidłowo powołanych sędziów TK oraz zapobiegną nadmiernemu wpływowi na wybór sędziów TK.

III. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń ETPC.

- Informacja nt. wykonywania wyroku *Mazowiecki p. Polsce* (skarga nr 34734/13, wyrok z dnia 8 czerwca 2023 r.).

Pełnomocnik przypomniał, że sprawa *Mazowiecki p. Polsce* dotyczyła naruszenia prawa do poszanowania mieszkania (art. 8 Konwencji) z powodu braku wystarczających gwarancji proceduralnych zabezpieczających przed arbitralnością organów śledczych w kontekście przeszukania mieszkania skarżącego bez uprzedniej zgody sądu i skutecznej kontroli sądowej po przeszukaniu.

Na tle tego wyroku zidentyfikować więc można dwa problemy źródłowe stwierdzonego naruszenia: (i) arbitralność oceny przesłanek przeprowadzenia przeszukania bez uprzedniej zgody (tj. przypadek niecierpiący zwłoki) oraz (ii) brak zbadania, w ramach sądowej kontroli przeprowadzonej *post factum*, kwestii arbitralności zastosowania ww. przesłanki. Problemy te mogą zostać rozwiązane albo poprzez zmianę praktyki Policji, prokuratury i sądów oraz wdrożenie środków upowszechniających skierowanych do nich, albo poprzez zmianę legislacyjną przepisu art. 220 k.p.k.

Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka, mł. insp. Anna Maj-Wydra wskazała, że w odpowiedzi na wyrok ws. *Mazowiecki p. Polsce* w 2024 r. wdrożono szereg działań szkoleniowych i upowszechniających. Omawiany wyrok został opublikowany na portalu wewnętrznym Policji, upowszechniony wśród komend regionalnych oraz włączony do szkoleń funkcjonariuszy Policji, zarówno tych realizowanych centralnie (przez Akademię Policyjną w Szczytnie, gdzie jest omawiany w formie kazusu, na szkoleniach podstawowych, oficerskich i aspiranckich), jak i szkoleniach realizowanych lokalnie, np. przez pełnomocników policji ds. ochrony praw człowieka.

Przedstawicielka Policji podkreśliła, że funkcjonariusze zawsze działają zgodnie z prawem i w granicach prawa (art. 227 k.p.k.). Poinformowała o wytycznych nr 3 KGP ws. wykonywania

niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów, w których m.in. określone zostało dokładnie, co powinien zawierać wniosek do prokuratora o przeszukanie.

Przedstawicielka Ministerstwa Sprawiedliwości, dr Anna Sporczyk-Popielarczyk, dodała, że działania upowszechniające zostały podjęte również na poziomie tego resortu. Wyrok *Mazowiecki p. Polsce* został przetłumaczony na j. polski i zamieszczony na stronie internetowej MS, a informacja o nim została opublikowana w aktualnościach na tej stronie oraz uwzględniana w rozsyłanym przez MS newsletterze. Ponadto tłumaczenie wyroku zostało przesłane do właściwych sądów, które orzekały w sprawie skarżącego, a dodatkowo do prezesów wszystkich sądów okręgowych z prośbą, aby wyrok rozpowszechnić wśród wszystkich karnistów i koordynatorów ds. międzynarodowych i praw człowieka w sprawach karnych. Podkreśliła też, że w systemach informacji prawnej LEX i Legalis dostępne jest tłumaczenie na j. polski omawianego wyroku, zatem każdy sędzia ma do niego swobodny dostęp.

Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury przeprowadziła szkolenie, w ramach którego omówiony został m.in. wyrok w sprawie *Mazowiecki*.

Odnosząc się do ewentualnych zmian legislacyjnych - MS przyjmowało do tej pory, że działania skierowane na zmianę praktyki będą wystarczające, uznając, że źródłem naruszenia było zbyt ogólne uzasadnienie, jednak obecnie nie wyklucza, że zmiany legislacyjne będą jednak potrzebne. W związku z tym zwrócono się do właściwego departamentu resortu (Departament Prawa Karnego) z prośbą o rozważenie zasadności ewentualnego opracowania zmian w zakresie wynikającym z wyroku w sprawie *Mazowiecki p. Polsce*.

Dodatkowo Zastępca Pełnomocnika MSZ zwróciła się do MS z prośbą o przedstawienie, jaki jest obecny zakres kontroli sądowej dot. przeszukań. MS przyznał, że sąd z urzędu bada jedynie bezwzględne przyczyny odwoławcze i jest związany zarzutami podniesionymi w zażaleniu. Zatem zakres kontroli zależy od zarzutów podniesionych w zażaleniu.

- **Informacja nt. wykonywania grupy wyroków *K.J. p. Polsce* (skarga nr 30813/14, wyrok z dnia 1 marca 2016 r.).**

Grupa wyroków *K.J. p. Polsce* (obejmująca pięć wyroków) dotyczy naruszenia prawa do poszanowania życia rodzinnego i prywatnego z uwagi na nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę.

Ostatni raport informujący o działaniach rządu został przekazany Komitetowi Ministrów Rady Europy pod koniec 2020 r. Konieczne jest więc przedstawienie aktualnych informacji, w szczególności w zakresie wpływu zmian legislacyjnych z 2018 r. (tj. *ustawy o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa UE i umów międzynarodowych*), których celem było zapewnienie sprawnego prowadzenia postępowań ws. nakazania powrotu dziecka, oraz danych statystycznych odnoszących się do tego rodzaju postępowań. Jednocześnie warto zaznaczyć, że od dwóch lat Trybunał nie zakomunikował Polsce żadnej nowej skargi dotyczącej omawianego problemu, a ostatni wyrok pochodzi sprzed ponad 3 lat (oczekiwany jest wkrótce wyrok w sprawie *T.T. p. Polsce*, która dotyczy jednak kwestii wykonania nakazu o powrocie dziecka, a nie długości postępowania ws. wydania dziecka).

Przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości, sędzia Paweł Szponar, zwrócił uwagę, że Trybunał podkreśla w omawianych wyrokach głównie dwa problemy – niewłaściwą interpretację art. 13 Konwencji haskiej oraz przewlekłość postępowań o wydanie dziecka.

W odniesieniu do środków indywidualnych przekazał, że skarżącym nie przysługują środki odwoławcze od orzeczenia wydanego na podstawie Konwencji haskiej, więc nie przysługują im inne środki krajowe. W zakresie środków generalnych poinformował o przetłumaczeniu wyroków z grupy *K.J.* na j. polski, opublikowaniu ich i upowszechnieniu. Dodatkowo MS zaktualizowało w bieżącym roku dokument dot. Konwencji haskiej w kontekście standardów ETPC oraz przetłumaczyło zestawienie orzecznictwa ETPC dot. uprowadzenia dziecka za granicę, przygotowane przez Kancelarię Trybunału.

Poinformował także o opracowaniu danych statystycznych dot. postępowań o wydanie dziecka na podstawie Konwencji haskiej w sposób umożliwiający porównywanie danych i prostszą interpretację danych. Z zestawienia wynika, że większość takich spraw udaje się zakończyć w terminie 6 tygodni - w 2024 r. 122 sprawy zakończono w terminie 6 tygodni, a 120 po terminie. Przy czym dane pokazują bardzo duże obciążenie Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym większość spraw nie zostaje zakończona z zachowaniem 6-tygodniowego terminu (70 do 40). W tym kontekście MS wyraziło opinię, że ustanowienie SO w Warszawie jedynym sądem w kraju rozpatrującym wszystkie odwołania w tego typu sprawach nie wydaje się z perspektywy czasu najlepszym rozwiązaniem.

Przedstawiciel MS poinformował również, że obecnie trwają prace legislacyjne nad nowelizacją ustawy o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego z 2018 r. (nr w wykazie prac legislacyjnych rządu: UC103). Po wejściu w życie tych zmian zostaną wyeliminowane przypadki wstrzymania postępowań o wydanie dziecka (obecnie możliwe jest dwukrotne obligatoryjne wstrzymanie postępowania, już po wydaniu orzeczenia).

Przedstawicielki Krajowej Rady Sądownictwa, Anna Dalkowska i Katarzyna Chmura, zwróciły się do MS z pytaniem o przyczynę negatywnych w ich ocenie trendów, wskazując na duże obciążenie sądów zajmujących się tym typem spraw, czego przyczyną są wakaty na stanowiskach sędziowskich. Wskazały, że scedowanie przyczyny problemów z zachowaniem 6-tygodniowego terminu przez sądy na złe prawo stanowi unik, podczas gdy rzeczywistych przyczyn należy szukać w polityce kadrowej MS.

Krajowy Koordynator Oceny Skutków Regulacji w KPRM, dr Katarzyna Grzelak-Bach, wskazała w kontekście prowadzonej dyskusji na problem zbyt rzadkiego oparcia oceny skutków regulacji projektowanych regulacji na rzetelnej analizie i dowodach oraz na analizie oceny *ex post*.

IV. Informacja nt. dobrych praktyk w zakresie wykonywania wyroków, stosowania i upowszechniania standardów wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Pełnomocnik zaproponował dodanie nowego punktu do agendy posiedzeń Zespołu ds. ETPC, którego idea jest danie przestrzeni chętnym uczestnikom posiedzeń Zespołu do zwięzłego przedstawienia informacji na temat dobrych praktyk funkcjonujących w danym urzędzie czy instytucji (np. prowadzenie specjalnych zakładek na stronach internetowych lub intranetach poświęconych prawom człowieka i orzeczeniom Trybunału, rozsyłanie informacji upowszechniających, publikacje, szkolenia).

Na początek Pełnomocnik przedstawił dwa pozytywne przykłady działania na poziomie krajowym w odpowiedzi na konkretny wyrok Trybunału, które pozwolą na wykonanie w najbliższym czasie dwóch wyroków:

- *Gorzowski p. Polsce* dot. naruszenia prawa dostępu do sądu w związku z późnym powiadomieniem skarżącego przez pełnomocnika z urzędu o braku podstaw do sporządzenia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego, co uniemożliwiło mu zwrócenie się do pełnomocnika z wyboru (stan faktyczny sprawy miał miejsce przed zmianami legislacyjnymi z 2015 r.).

Ostateczne wykonanie tego wyroku będzie możliwe dzięki wyrokowi Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie wniosku skarżącego o wznowienie postępowania po wyroku ETPC na podstawie art. 272 § 3 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Mimo że sąd w wyroku oddalił skargę o wznowienie postępowania, to w uzasadnieniu odniósł się szeroko do wyroku Trybunału w sprawie skarżącego, analizując przyczynę naruszenia i co z niego wynika dla analizowanej skargi.

WSA w Bydgoszczy zauważył, że Trybunał w Strasburgu nie zakwestionował samej jakości pomocy świadczonej przez pełnomocnika z urzędu, lecz brak wystarczającego czasu pozostawionemu skarżącemu na ewentualne skorzystanie z usług pełnomocnika z wyboru. Sąd krajowy uznał zatem, że konsekwencje stwierdzonego przez Trybunał naruszenia należy wyeliminować na poziomie krajowym na drodze wznowienia postępowania – w wyniku tego

stwierdził zaistnienie i zasadność wskazanej przez skarżącego podstawy wznowienia i uznał, że ponowne rozpoznanie musi objąć całe postępowanie. Sąd krajowy zbadał więc czy stwierdzona podstawa wznowienia miała wpływ na treść uprzednio wydanego wyroku krajowego. Po przeanalizowaniu ponownie meritum sprawy uznał, że nie miała ona wpływu na jego treść, w związku z czym zadecydował o oddaleniu skargi o wznowienie.

- *Rogalski p. Polsce* dot. naruszenia art. 10 Konwencji z uwagi na brak podania przez sąd dyscyplinarny odpowiednich i wystarczających powodów decyzji o nałożeniu sankcji dyscyplinarnych na skarżącego-adwokata.

W odpowiedzi na wyrok Trybunału strasburskiego, w 2024 r. Okręgowa Rada Adwokacka w Warszawie zarządziła zatarcie ukarania dyscyplinarnego skarżącego, wykreślenie wzmianki o ukaraniu i usunięcie z akt osobowych dokumentów dotyczących ukarania (na podstawie art. 95§ ust. 4 i 6 ustawy – Prawo o adwokaturze). Wykonuje to zatem środki indywidualne wynikające z wyroku ETPC.

Przedstawiciel Sądu Najwyższego, prof. Arkadiusz Lach, wskazał z kolei, że od 2019 r. SN przygotowuje co roku komentarz orzecniczy do wyroków ETPC, w którym omawiane są sprawy pozostające w zainteresowaniu SN, przede wszystkim dotyczące spraw polskich, ale omawiane są również wyroki wydane w sprawach przeciwko innym państwom.

Komentarze orzecnicze obejmują ok. 80-90 orzeczeń. Sprawy zostają opisane i opatrzone komentarzem będącym próbą odniesienia się do potrzeby zmian legislacyjnych po wyroku ETPC, a w przypadku wyroków przeciwko innym państwom – przełożenia konkluzji z danego wyroku na warunki polskie. Publikacja jest dostępna online. Obecnie dostępny jest komentarz za 2023 r., natomiast za 2024 r. gotowy będzie na koniec bieżącego roku.

V. Sprawy różne

Pełnomocnik zwrócił się do uczestników posiedzenia z prośbą o aktualizację informacji o wyznaczonych z ramienia reprezentowanych przez nich instytucji członków lub uczestników posiedzeń Zespołu.

Paweł Wierdak
Pełnomocnik Ministra

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 30 września 2025 r.**

Przewodniczący Zespołu	Paweł Wierdak , Pełnomocnik MSZ ds. postępowań przed ETPC
Sekretarz Zespołu	Marta Kaczmarska , Zastępca Pełnomocnika MSZ ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC
MSZ DPT	Agata Rogalska-Piechota , Zastępca Pełnomocnika
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Jakub Cygan , Dep. Bezpieczeństwa Narodowego Katarzyna Grzelak-Bach , Departament Oceny Skutków Regulacji i Analiz Renata Sieradzka , Departament Prawny Anna Mazurczak , Dep. ds. Równego Traktowania
Kancelaria Sejmu RP	Bartosz Pawłowski , Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji
Kancelaria Senatu RP	Elżbieta Owczarek , Sekretarz Komisji Praw Człowieka i Praworządności
Ministerstwo Aktywów Państwowych	Małgorzata Augustyniak , Departament Prawny
Ministerstwo Cyfryzacji	Magdalena Kujawińska , Dep. Współpracy Międzynar.
Ministerstwo Energii	Arkadiusz Żurawel , Departament Prawny
Ministerstwo Finansów	Andrzej Statek , Dep. Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	Iwona Siek , Departament Prawny
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Michał Kobyliński , Departament Prawny Adriana Gzik , Departament Prawny
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	Filip Tarłowski , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Rozwoju i Technologii	Jacek Marcinkowski , Departament Prawny
Ministerstwo Sportu i Turystyki	Maciej Piela , Departament Prawny
Ministerstwo Sprawiedliwości	Anna Sporczyk-Popielarczyk , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Paweł Szponar , DWMPC Marcin Mrowicki , Departament Prawa Karnego
Ministerstwo Zdrowia	Ewelina Baka , Dep. Współpracy Międzynarodowej
Naczelnny Sąd Administracyjny	Adrianna Szypszak , Kancelaria Prezesa NSA
Sąd Najwyższy	Arkadiusz Lach , Biuro Studiów i Analiz
Trybunał Konstytucyjny	Anna Pudło-Jaremek , Wydział Studiów
Biuro Rzecznika Praw Dziecka	Magdalena Czajkowska , Dyrektorka Zespołu Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	Marek Chochowski , Zastępca Dyrektora Zespołu Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Kacper Suwiński , Biuro Dyrektora Generalnego, Pełnomocnik DG Służby Więziennej ds. Ochrony Praw Człowieka i Równego Traktowania
Komenda Główna Policji	Anna Maj-Wydra , Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka Marta Krasuska , Zespół ds. Ochrony Praw Człowieka
Krajowa Rada Sądownictwa	Anna Dalkowska Katarzyna Chmura
Urząd do spraw Cudzoziemców	Robert Wróbel , Biuro Szefa Urzędu

**Sprawozdanie
z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka⁴,
które odbyło się w dniu 18 grudnia 2025 r.**

Spotkaniu przewodniczył Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, Paweł Wierdak („Pełnomocnik”). Pełnomocnik podkreślił szczególny charakter ostatniego posiedzenia Zespołu w roku, na które od 2012 r. zapraszani są przedstawiciele organizacji społeczeństwa obywatelskiego zajmującymi się problematyką ochrony praw człowieka oraz przedstawiciele samorządów prawniczych w celu wspólnej refleksji nad najważniejszymi zagadnieniami dotyczącymi wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka („ETPC”, „Trybunał”) oraz priorytetowymi kierunkami działań na przyszłość.

I. Informacja o bieżącej działalności Pełnomocnika.

1. Sprawy zakomunikowane Rządowi w IV kwartale 2025 r.

W okresie od 1 października 2024 r. do 17 grudnia 2025 r. Trybunał zakomunikował rządowi RP **14 nowych skarg**. 13 z nich dotyczyło przewlekłości postępowań cywilnych i karnych. Pozostała skarga (*Stonoga p. Polsce*) dotyczyła warunków w zakładzie karnym w związku ze środkami zastosowanymi w stosunku do skarżącego (m.in. każdorazowe kontrole osobiste przy opuszczaniu i powrocie do celi, stały monitoring) z uwagi na zaklasyfikowanie go jako tzw. osadzonego medialnego, mimo braku takiego reżimu przewidzianego w prawie.

Łącznie w 2025 r. zakomunikowanych zostało 129 nowych skarg.

Pełnomocnik przekazał również informację nt. nowych środków tymczasowych - od daty poprzedniego posiedzenia Zespołu (30 września 2025 r.) Trybunał zastosował **środek tymczasowy w stosunku do Polski 17 razy, a łącznie od początku roku – 113 razy**. Wszystkie te przypadki związane są z wejściem w życie przepisów o zawieszeniu prawa do wnioskowania o ochronę międzynarodową i zobowiązują Polskę do niewydalania cudzoziemca z Polski. Jednocześnie Pełnomocnik wskazał, że aktualnie **10 z nałożonych środków jest nadal w mocy**, a rząd przedkłada Trybunałowi żądane informacje. W pozostałych 103 przypadkach środki zostały albo uchylone (79) albo nie zostały przedłużone (24). Ponadto, spośród 103 spraw, w których zastosowane wcześniej środki zostały uchylone albo nie zostały przedłużone, **Trybunał skreślił 99 z listy spraw**.

2. Orzeczenia wydane lub notyfikowane w IV kwartale 2025 r.

Od 1 października do 17 grudnia 2025 r. Trybunał notyfikował 31 orzeczeń wydanych w sprawach polskich, w tym 5 wyroków i 26 decyzji, obejmujących łącznie 67 skarg.

- Odnosnie do **26 decyzji: (i)** 14 z nich to ugody (obejmujące łącznie 39 skarg) – sześć dotyczyło przewlekłości postępowań, dwie dotyczyły przewlekłego stosowania aresztu tymczasowego, dwie – zarzutów związanych z praworządnością, po jednej ugodzie dotyczyło braku przeprowadzenia skutecznego śledztwa w sprawie śmierci pacjenta w szpitalu, nadmiernego użycia siły przez policję, pozbawienia władzy rodzicielskiej z uwagi na orientację seksualną oraz kontroli osobistych osadzonego; **(ii)** 8 to decyzje zatwierdzające deklaracje jednostronne (obejmujące 19 skarg) – trzy dotyczyły przewlekłości postępowań, dwie dotyczyły zarzutów związanych z praworządnością, po jednej – przewlekłego stosowania aresztu tymczasowego, braku zapewnienia przez Polskę ram prawnych dla uznania i ochrony związków jedнопłciowych oraz wolności wypowiedzi; **(iii)** 3 decyzje stwierdzały niedopuszczalność skarg z uwagi na oczywistą bezzasadność z uwagi na: fakt, że zwrot pozwu skarżącego wynikał z niedochowania przez niego ustawowych wymogów formalnych służących prawidłowemu przebiegowi postępowania, w sytuacji gdy prawo krajowe zapewniało mu realną i dostępną procedurę ustalenia adresu strony przeciwnej oraz możliwość ponownego wniesienia pozwu, z których to środków skarżący nie skorzystał (*Orłowski p. Polsce*), uznanie, że oddalenie skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy stanowiło uzasadnione, proporcjonalne i przewidywalne ograniczenie dostępu do sądu najwyższej instancji, oparte na obowiązującym

⁴ Powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

wcześniej przepisie służącym pewności prawa, a sprawa skarżącego stowarzyszenia została uprzednio merytorycznie rozpoznana przez dwie instancje sądowe z zachowaniem gwarancji procesowych (*Stowarzyszenie Obrony Interesów Mieszkańców „Jedność” p. Polsce*), brak oznak beczynności, za którą odpowiedzialność ponosiłyby organy krajowe i znaczące przyczynienie się skarżącego do ogólnego przedłużenia postępowania (*Alichniewicz p. Polsce*); (iv) jedna decyzja dotyczyła skreślenia sprawy z listy skarg z uwagi na rozstrzygnięcie sprawy na poziomie krajowym.

- Spośród **5 wyroków**: (i) wyrok A.W. *p. Polsce* z dnia 9 października 2025 r. (nieostateczny) dotyczył naruszenia prawa do poszanowania życia rodzinnego skarżącego w związku z brakiem zapewnienia mu możliwości zainicjowania i udziału w postępowaniu o zakwestionowanie domniemania ojcostwa męża matki jego dzieci, a także z uwagi na wyjątkową przewlekłość tego postępowania oraz nieskuteczność władz krajowych w uregulowaniu i wyegzekwowaniu kontaktów skarżącego z jego dziećmi; (ii) wyrok T.T. *p. Polsce* z dnia 16 października 2025 r. (nieostateczny) dotyczył naruszenia prawa do poszanowania życia rodzinnego skarżącego z uwagi na brak podjęcia przez władze polskie wystarczających działań w celu wykonania nakazu powrotu córki skarżącego do Wielkiej Brytanii, wydanego na podstawie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę; (iii) wyrok A.G.-Ś. *p. Polsce* z dnia 13 listopada 2025 r. dot. naruszenia prawa skarżącej do poszanowania jej życia prywatnego w związku z pozyskaniem jej poufnej dokumentacji medycznej przez prokuraturę w toku postępowania karnego prowadzonego wobec jej męża z uwagi na szeroki zakres przekazanych informacji, długi okres ich przechowywania w aktach sprawy oraz późniejsze ujawnienie innym osobom mającym dostęp do akt, co było nieproporcjonalne do celu postępowania; (iv) wyrok A.R. *p. Polsce* z dnia 13 listopada 2025 r. (nieostateczny) dot. naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego skarżącej w związku z brakiem pewności co do sytuacji prawnej w zakresie dostępu do aborcji w Polsce, wywołanym opóźnieniem w publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 22 października 2020 r. w sprawie K 1/20 oraz w związku z bezprawnym charakterem ograniczenia w dostępie do aborcji z uwagi na brak spełnienia wymogów praworządności przez skład TK i brak wymaganej przewidywalności prawa; (v) wyrok K.G. i S.G. *p. Polsce* z dnia 27 listopada 2025 r. dot. naruszenia prawa do poszanowania życia rodzinnego w związku z nieproporcjonalnością środka w postaci umieszczenia skarżącej i jej dziecka w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców z uwagi na długość pobytu w ośrodku (dziewięć miesięcy), bardzo młody wiek dziecka, wrażliwą sytuację skarżących oraz brak wystarczającego rozważenia możliwości zastosowania środków alternatywnych do detencji.

3. Sprawy w procesie wykonywania.

Według stanu na dzień 17 grudnia 2025 r., w procesie wykonywania pod nadzorem Komitetu Ministrów RE znajdowały się **153 orzeczenia** w sprawach polskich, w tym 121 wyroków i 32 decyzje zatwierdzające ugodę. 53 wyroki zostały przez Komitet Ministrów sklasyfikowane jako wiodące, a 71 jako powtarzalne (przy czym kilka wyroków jest jednocześnie wiodących dla pewnej kwestii, a powtarzalnych w odniesieniu do innej, więc widnieją w obu klasyfikacjach). Największą grupę spraw wymagających wykonania niezmiennie stanowią wyroki dotyczące przewlekłości postępowań cywilnych i karnych (34 sprawy) oraz administracyjnych i sądowo-administracyjnych (13 spraw). 12 wyroków dotyczy różnych aspektów związanych z praworządnością.

Od początku 2025 r. Komitet Ministrów RE zamknął nadzór nad **43 orzeczeniami**.

4. Prezentacja wstępnych danych statystycznych za 2025 r.

Pełnomocnik przedstawił wstępne dane statystyczne za 2025 r., według stanu na dzień 17 grudnia 2025 r. Ostateczne dane będą dostępne dopiero po notyfikowaniu przez Trybunał wszystkich orzeczeń wydanych w grudniu 2025 r. oraz opublikowaniu raportów rocznych przez Trybunał i Komitet Ministrów Rady Europy.

Nowe skargi. W 2025 r. zakomunikowanych został 129 nowych skarg. Jest to o połowę mniej nowych skarg niż w 2024 r. (262 nowe skargi) i ponad trzykrotnie mniej komunikacji niż w rekordowym w ostatnich latach 2023 r. (421 nowych skarg). Pełnomocnik zwrócił jednak uwagę, że ta mniejsza liczba nowych komunikacji została niejako zrównoważona bardzo dużą liczbą

wskazań środków tymczasowych (113), które zawsze wymagają pilnego działania oraz szybkiego zebrania żądanych przez Trybunał informacji.

Odnosnie do przedmiotu nowych skarg, niezmiennie od lat najwięcej (104) dotyczy problemu przewlekłości postępowań przygotowawczych i sądowych - cywilnych (79 skarg) i karnych (21). 4 skargi dotyczyły przewlekłości postępowań administracyjnych i sądowno-administracyjnych. Natomiast spośród skarg, które dotyczą nowych kwestii, warto zwrócić uwagę na grupę *Kuczma p. Polsce*, obejmującą sześć skarg dotyczących zarzutów naruszenia art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (prawo do sądu), art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) i art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji w związku z długotrwałą ekspozycją skarżących na kontakt ze skażeniami obecnymi w powietrzu i brakiem legitymacji do poddania kontroli sądowej aktów administracyjnych przyjmowanych przez samorządy lokalne (programy czystego powietrza).

Liczba orzeczeń wydanych przez Trybunał i notyfikowanych rządowi w 2025 r. wyniosła 81 (wg stanu na dzień 17 grudnia 2025 r.), na co złożyło się 17 wyroków i 64 decyzji. Zatem łączna liczba orzeczeń, nawet uwzględniając nieostateczność danych, jest znacząco niższa niż w 2024 r. (137 orzeczeń – 35 wyroków i 102 decyzje), w tym wydanych zostało mniej więcej o połowę mniej wyroków niż w 2024 r. (35), 2023 r. (33) i 2022 r. (34). Tegoroczna liczba bliższa jest zatem rocznej liczbie wyroków w l. 2017-2021 (od 19 do 23 rocznie), z wyłączeniem 2019 r., w którym Trybunał wydał 12 wyroków w sprawach polskich. Wszystkie wyroki wydane w 2025 r., podobnie jak w dwóch poprzednich latach, stwierdzały co najmniej jedno naruszenie Konwencji.

Odnosząc się do decyzji, z liczby 64 notyfikowanych przez Trybunał do dnia 17 grudnia 2025 r., 33 dotyczyło zatwierdzenia ugód, 17 zaś - deklaracji jednostronnych. Tych 50 decyzji rozstrzygnęło łącznie 132 skargi. Łącznie z wyrokami składają się one na orzeczenia niekorzystne dla rządu. Takich orzeczeń było łącznie 67.

Trybunał wydał również 14 orzeczeń pozytywnych. Składały się na nie decyzje o niedopuszczalności skargi (9) oraz o skreśleniu skargi z listy skarg z przyczyn formalnych (5). W tym zakresie negatywny trend utrzymuje się od czterech lat, konsekwentnie się pogłębiając: w 2024 r. stosunek orzeczeń pozytywnych do negatywnych wyniósł 43 do 94, w 2023 r. - 38 do 81, w 2022 r. - 44 do 64, w 2021 r. - 29 do 67, a w 2020 r. - 25 do 36. W 2019 r. było natomiast 51 orzeczeń pozytywnych i 46 negatywnych.

5. Pozostałe informacje.

Projekt ustawy o wykonywaniu orzeczeń ETPC. Pełnomocnik poinformował, że w dniu 4 grudnia 2025 r. projekt ustawy został przyjęty przez Stały Komitet Rady Ministrów i zarekomendowany Radzie Ministrów. Oznacza to, że należy się spodziewać zakończenia rządowego procesu legislacyjnego i przekazania projektu do prac parlamentarnych na początku 2026 r.

Pełnomocnik przypomniał, że projekt ustawy w toku procesu legislacyjnego, uległ modyfikacjom, aby w bardziej precyzyjny i w pełni poprawny pod względem konstytucyjnym określić zakres współdziałania w celu wykonania orzeczeń Trybunału między Ministrem Spraw Zagranicznych i innymi podmiotami publicznymi administracji rządowej a podmiotami publicznymi spoza administracji rządowej. Ponadto struktura projektowanej ustawy została uproszczona. Kluczowe regulacje, zawarte wcześniej w czterech rozdziałach, znajdują się obecnie w jednym rozdziale 2, podzielonym na dwa oddziały: dotyczące procesu wykonywania w zakresie szczególnych środków indywidualnych i środków generalnych (oddział 1) oraz w zakresie słusznego zadośćuczynienia (oddział 2). Takie rozwiązanie w bardziej przystępny i holistyczny sposób ukazuje proces wykonywania na poziomie krajowym orzeczeń Trybunału i zadania zaangażowanych w niego podmiotów. Odnosnie do Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jego cel, zadania i skład zostały szczegółowo określone w projektowanej ustawie, bazując na obecnym zarządzeniu o Zespole. Nie będzie też potrzeby wydania aktu wykonawczego do ustawy w tym zakresie.

Natomiast sam proces wykonywania, jego ogólne ramy – także czasowe – pozostał bez znaczących zmian. Wynika to z konieczności dostosowania krajowego mechanizmu do zewnętrznych ram procesu wykonywania na poziomie Komitetu Ministrów RE.

XVI Warszawskie Seminarium Praw Człowieka i wizyta Komisarza Praw Człowieka Rady Europy. 17 listopada 2025 r. MSZ - Pełnomocnik ds. postępowań przed ETPC zorganizował szesnastą edycję Warszawskiego Seminarium Praw Człowieka pod hasłem Praw człowieka oraz prawnych i geopolitycznych kontekstów migracji i azylu.

Seminarium zostało zainaugurowane przez Wicepremiera i ministra spraw zagranicznych Radosława Sikorskiego, a głównym prelegentem, który wygłosił wystąpienie wprowadzające, był Komisarz Praw Człowieka Rady Europy, Michael O'Flaherty. W trakcie Seminarium poruszone zostały m.in. kwestie prawnych i geopolitycznych wyzwań związanych z migracją i azylem, zobowiązań dotyczących praw człowieka w prawie migracyjnym i azylowym, koncepcji bezpiecznego państwa trzeciego i ochrony osób należących do grup wrażliwych w procesach migracyjnych. Jako prelegenci i moderatorzy w wydarzeniu udział wzięli przedstawiciele Rady Europy, Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Migracji w Polsce i Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE, a także reprezentanci państw członkowskich Rady Europy, środowiska naukowego, organizacji pozarządowych oraz wiodących ośrodków analitycznych. Pełnomocnik odnotował wysokie zainteresowanie, także frekwencyjne, tegorocznym Seminarium oraz ożywione dyskusje prowadzone w jego trakcie, świadczące o aktualności tematu i dużym zaangażowaniu różnorodnych podmiotów w poruszoną na Seminarium problematykę.

Ponadto, na marginesie Seminarium odbyło się spotkanie bilateralne Wicepremiera, ministra spraw zagranicznych z Komisarzem Praw Człowieka. Rozmówcy omówili kwestie wsparcia dla Ukrainy, również w perspektywie odbudowy powojennej oraz konieczności uwzględnienia w tej perspektywie wymiaru praw człowieka.

Informacja nt. nieformalnego spotkania ministerialnego Komitetu Ministrów RE. Pełnomocnik poinformował, że w dniu 10 grudnia 2025 r. towarzyszył Podsekretarz Stanu w MSZ Henryce Mościckiej-Dendys i Podsekretarz Stanu w MS Marii Ejchart w nieformalnym spotkaniu ministerialnym Komitetu Ministrów Rady Europy dot. interpretacji i stosowania Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w kontekście wyzwań związanych z migracją. Spotkanie zostało zorganizowane w wyniku dyskusji na forum Rady Europy, zapoczątkowanej listem otwartym 9 przywódców państw członkowskich RE z maja 2025 r., zainicjowanym przez Danię i Włochy, którego sygnatariuszem była także Polska. Podczas spotkania państwa członkowskie RE postanowiły o przygotowaniu deklaracji politycznej dotyczącej zastosowania Konwencji w obliczu wyzwań związanych ze skutkami migracji, która ma zostać przyjęta w maju 2026 r. podczas dorocznego spotkania Komitetu na szczeblu ministerialnym. Mandat do przygotowania projektu deklaracji otrzymał Komitet Sterujący RE ds. praw człowieka (powołano w tym celu specjalną grupę redakcyjną CDDH-EXTRA). Prace nad deklaracją rozpoczną się w styczniu 2026 r. W czasie grudniowego spotkania Polska poparła również wspólne oświadczenie 27 państw, w którym przywołano znaczenie zasad interpretacji i stosowania Konwencji szczególnie istotnych w sprawach migracyjnych (m.in. prawo państwa do kontrolowania wjazdu, pobytu i wydalania cudzoziemców z własnego terytorium, zasada subsydiarności i współodpowiedzialności, zasada proporcjonalności oraz doktryna Konwencji jako „żywego instrumentu”).

Udział Pełnomocnika w pracach Komitetu Sterującego Rady Europy ds. praw człowieka (CDDH) i jego grup roboczych. W tym punkcie Zastępczyni Pełnomocnika przedstawiła prace CDDH i jego grup redakcyjnych: CDDH zakończył prace nad studium nt. potrzeby dodatkowego instrumentu niewiążącego prawnie, który miałby uzupełnić Wytyczne Komitetu Ministrów RE z 2011 r. ws. wyeliminowania bezkarności za poważne naruszenia praw człowieka i zarekomendował zrewidowanie wytycznych; przyjął również podręcznik nt. praw człowieka i sztucznej inteligencji, przygotowany przez grupę CDDH-IA. Ponadto kontynuowane są prace grupy CDDH-PTS dotyczące koncepcji bezpiecznego państwa trzeciego i ustanowione zostały dwie nowe grupy – ds. wykorzystania nowych technologii przez ETPC (CDDH-TE) oraz ds. ochrony prawa do głosowania i uczestniczenia w wyborach, zagwarantowanego w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (CDDH-VOTE).

Ponadto Pełnomocnik poinformował o jego wyborze do Biura CDDH.

II. Informacja na temat ostatniego posiedzenia KMRE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC.

Sprawy polskie. W agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów RE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniach 2-4 grudnia 2025 r. w Strasburgu, znalazły się dwie sprawy polskie: (i) *M.K. i inni p. Polsce* (skarga nr 40503/17 i in., wyrok z dnia 23 lipca 2020 r.) grupa spraw, obejmująca jeszcze wyrok *Sherov i inni p. Polsce*, dotycząca stosowania przez Straż Graniczną praktyki odmowy przyjmowania wniosków o ochronę międzynarodową od cudzoziemców i zbiorowego zawracania ich na Białoruś lub do Ukrainy, narażając ich na ryzyko nieludzkiego i poniżającego traktowania w krajach pochodzenia, braku skutecznego środka odwoławczego, a w niektórych sprawach z grupy - także niezastosowania się przez władze polskie do środków tymczasowych wskazanych przez Trybunał; oraz (ii) *Poklikayew p. Polsce* (skarga nr 1103/16, wyrok z dnia 22 czerwca 2023 r.) dot. wydalenia cudzoziemca ze względów bezpieczeństwa narodowego na podstawie informacji niejawnych bez wystarczających zabezpieczeń równoważących ograniczenie praw proceduralnych skarżącego. Żadna z ww. spraw nie została poddana w debacie.

W decyzji przyjętej w grupie *M.K. i inni p. Polsce*, Komitet Ministrów RE m.in.:

- uznał, że środki indywidualne w sprawie powtarzalnej *Sherov i inni p. Polsce* zostały wykonane i zadecydował o przyjęciu rezolucji zamykającej nadzór nad wykonywaniem tego wyroku;
- odnotował restrykcje wprowadzone w marcu 2025 r. w zakresie prawa do złożenia wniosku o ochronę międzynarodową i zwrócił się do władz polskich o przekazanie informacji odnośnie do stosowania w praktyce ustawowych wyjątków od tego ograniczenia;
- w zakresie środków tymczasowych, odniósł się do komunikacji przekazanej mu w sprawie wykonywania omawianej grupy przez Helsińską Fundację Praw Człowieka i poprosił władze o komentarz odnośnie do wskazanego przez HFPC przypadku niewykonania środka tymczasowego.

W decyzji przyjętej w sprawie *Poklikayew p. Polsce*, Komitet Ministrów RE m.in.:

- odnotował z zainteresowaniem trwające prace koncepcyjne nad możliwymi gwarancjami proceduralnymi mającymi na celu zrównoważenie ograniczeń związanych z niejawnym charakterem materiału dowodowego z uwagi na przesłanki bezpieczeństwa narodowego, wzywając jednocześnie władze m.in. do wprowadzenia takich gwarancji zarówno w postępowaniu dotyczącym wydalenia cudzoziemca, jak i w postępowaniu dotyczącym pozbawienia uprawnienia pobytowego;
- dodatkowo, w oczekiwaniu na przyjęcie zmian legislacyjnych, zachęcił władze polskie do rozważenia wprowadzenia środków praktycznych równoważących ograniczenia proceduralne, np. inspirowanych środkami wdrożonymi przez Rumunię w ramach wykonania wyroku *Muhammad i Muhammad p. Rumunii*.

Sprawa Ukraina i Niderlandy p. Rosji. Ponadto Zastępczyni Pełnomocnika ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC poinformowała o dyskusji na forum Komitetu Ministrów RE oraz przyjętej przez Komitet decyzji dotyczącej wyroku Trybunału z dnia 9 lipca 2025 r. w sprawie *Ukraina i Niderlandy p. Rosji* (skargi nr 8019/16, 43800/14, 28525/20 i 11055/22, połączone do wspólnego rozpoznania), dotyczącego szeregu naruszeń Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, które miały miejsce na okupowanych terytoriach Ukrainy - Doniecka i Ługańska, od wiosny 2014 r., a także na terytorium całej Ukrainy od dnia 24 lutego 2022 r., tj. początku pełnoskalowej agresji rosyjskiej, do momentu, w którym Rosja przestała być stroną Konwencji, tj. 16 września 2022 r.

Trybunał uznał odpowiedzialność Rosji za wszystkie działania, w tym działania separatystów, stwierdzając, że nie mogłyby one być prowadzone bez pozwolenia, zachęty i wsparcia ze strony władz rosyjskich. Stwierdzone naruszenia dotyczyły czterech kwestii: (i) zestrzelenia samolotu pasażerskiego linii malezyjskich MH17 nad Donieckiem w dniu 17 lipca 2014 r. przez separatystów wspieranych przez Rosję; (ii) systematycznych ataków na dużą skalę przeciwko ludności cywilnej i na obiekty cywilne w Ukrainie; (iii) sposobu postępowania Rosji i wspieranych przez nią separatystów na okupowanych terytoriach, poza polem walki, w okresie od 11 maja 2014 r. do 16 września 2022 r. (m.in. pozasądowe egzekucje cywilów i żołnierzy poza polem walki; powszechne i systematyczne stosowanie gwałtów i przemocy seksualnej jako broni przeciwko cywilom i jeńcom

wojennym; przymusowe transfery ludności cywilnej; zastraszanie i prześladowanie grup religijnych; systematyczne kampanie wywłaszczeń na wielką skalę; przymusowa rusyfikacja ludności ukraińskiej w celu odłączenia całych obszarów od Ukrainy i zaprzeczenia istnieniu Ukrainy jako niezależnego państwa) oraz (iv) deportacji i transferów ukraińskich dzieci do Rosji i na tereny przez nią okupowane.

Sprawy polskie w agendzie Komitetu Ministrów RE w 2026 r. Zastępczyni Pełnomocnika poinformowała również członków Zespołu o kalendarzu prac Komitetu Ministrów RE na 2026 r. w odniesieniu do spraw polskich: (i) w marcu 2026 r. Komitet zajmie się grupą wyroków dotyczących dostępu do legalnej procedury przerywania ciąży w Polsce (*Tysiąc p. Polsce*, *R.R. p. Polsce*, *P. i S. p. Polsce*, *M.L. p. Polsce*), (ii) w czerwcu – wyrokami dotyczącymi praworządności (*Xero Flor p. Polsce*, grupa *Reczkowicz p. Polsce*, *Wałęsa p. Polsce*, *Grzęda p. Polsce*, *Broda i Bojara p. Polsce*, *Pająk i inne p. Polsce*, *Juszczyszyn p. Polsce*, *Tuleya p. Polsce*, *Żurek p. Polsce*), (iii) we wrześniu – grupą *Przybyszewska i inni p. Polsce*, dotyczącą braku ram prawnych dla uznania i ochrony związków osób tej samej płci, a także grupą *Kuchta i Mętel p. Polsce*, dotyczącą nadużycia siły przez policję, natomiast (iv) w grudniu – grupą wyroków dotyczących przewlekłości postępowań cywilnych i karnych (grupa *Bąk p. Polsce*, *Majewski p. Polsce* i *Rutkowski i inni p. Polsce*) oraz postępowań administracyjnych i sądowo-administracyjnych (grupa *Beller p. Polsce*), a także sprawą *Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce*, dotyczącą sposobu ukształtowania kontroli operacyjnej w Polsce.

III. Wymiana poglądów.

Podczas dyskusji poruszone zostały kwestie wykonywania wyroku pilotażowego *Wałęsa p. Polsce*, wyroku *Tysiąc p. Polsce*, wyroku *M.K. i inni p. Polsce*, kwestia długiego prowadzenia spraw w Trybunale oraz trwającej dyskusji nt. interpretacji i stosowania Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w sprawach migracyjnych.

Przedstawiciel Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”, Arkadiusz Tomczak zadał pytanie o koszty dla Skarbu Państwa związane z **wypłatą słusznego zadośćuczynienia zasądanego przez ETPC w związku z udziałem w składach orzekających Sądu Najwyższego sędziów wybranych z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa** oraz o perspektywę wykonania wyroku pilotażowego w sprawie *Wałęsa p. Polsce*. Pełnomocnik przytoczył szacunkową łączną kwotę zasądanego przez Trybunał słusznego zadośćuczynienia na podstawie 6 wyroków (nie wszystkie wyroki w sprawach praworządnościowych dotyczyły ww. kwestii) i 22 decyzji zatwierdzających ugody bądź deklaracje jednostronne – ok. 1 214 000 euro plus 10 406 euro tytułem zwrotu kosztów i wydatków oraz ok. 1 814 euro i 3 692 zł tytułem odsetek. Wyplacone zostały wszystkie kwoty, oprócz tych wynikających z czterech najnowszych decyzji, w których nie minął jeszcze termin płatności, a procedura płatności jest w toku. Powyższe orzeczenia rozstrzygnęły łącznie 100 skarg i dotyczyły 103 skarżących.

Odnosnie do perspektyw wykonania wyroku pilotażowego ws. *Wałęsa*, Pełnomocnik podkreślił, że należy rozróżnić sam proces wykonywania wyroków od procedury pilotażowej. Procedura pilotażowa stosowana jest przez Trybunał na potrzeby procedowania podobnych, niezakończonych jeszcze spraw (jako reprezentujące zidentyfikowany w wyroku pilotażowym problem systemowy pozostają zawieszone w czasie, wskazanym przez Trybunał, w którym państwo ma przyjąć środki odnoszące się do tego problemu) i nie ma wpływu na zobowiązanie państwa do wykonania już zapadłych wyroków, w tym wyroku pilotażowego. Proces ich wykonywania trwa niezależnie od procedury pilotażowej przed ETPC i odbywa przed Komitetem Ministrów Rady Europy, zgodnie z art. 46 ust. 2 Konwencji. Oczywiście, część środków wymaganych do wykonania wyroku jest tożsama ze środkami generalnymi wskazanymi w wyroku pilotażowym przez Trybunał. Dlatego informacje o działaniach rządu w ramach wykonywania wyroków praworządnościowych, w tym nt. projektowanych zmian legislacyjnych, przesyłane do Komitetu Ministrów RE w ramach procesu wykonywania, przekazane zostały także do Trybunału w ramach procedury pilotażowej. Przedłużenie przez Trybunał terminu w ramach procedury pilotażowej na podjęcie stosownych zmian przez państwo wydaje się świadczyć o właściwym kierunku projektowanych zmian prawnych i działań pozalegisacyjnych podejmowanych przez rząd w ramach wykonywania wyroków praworządnościowych (pozytywnie ocenianych także przez Komitet Ministrów RE).

Przedstawicielka Naczelnej Rady Adwokackiej, mec. Monika Gąsiorowska, odniosła się do wyroku w sprawie *Tysiąc p. Polsce*, dotyczącego dostępu do legalnej aborcji, zwracając uwagę na długi czas wykonywania tego wyroku, zauważając, że wkrótce minie 20 lat od jego wydania (wyrok pochodzi z 2017 r.). W kontekście długiego procedowania spraw zwróciła uwagę, że także Trybunał pewne sprawy bada bardzo długo, wskazując, że niektóre skargi dotyczące praw osób LGBTI zostały rozstrzygnięte po 10 latach. W tym kontekście zapytała, czy rząd prowadzi statystyki takich spraw. Pełnomocnik przekazał, że takie dane nie są zbierane przez stronę rządową, która dodatkowo nie ma informacji na temat wszystkich skarg wniesionych przeciwko Polsce do Trybunału, a jedynie o tych, które zostały rządowi zakomunikowane celem zajęcia stanowiska lub w których Trybunał nałożył środek tymczasowy przed komunikacją. Rząd nie wpływa również na sposób procedowania spraw przez Trybunał, w pełni szanując jego niezależność. Pełnomocnik zwrócił też uwagę, że **problem zaległości w Trybunale** istnieje, ale istnieją również narzędzia, które mają temu zaradzić. Polska stara się korzystać z tych dostępnych dla państw członkowskich i odciążyć Trybunał m.in. poprzez finansowanie delegacji sędziów krajowych do Kancelarii Trybunału (oraz Departamentu Wykonywania Wyroków ETPC w Sekretariacie RE) i dodatkowo, poprzez decyzję o zrealizowaniu wpłaty dobrowolnej na specjalne konto Trybunału, utworzone w 2012 r. w celu zebrania środków na zatrudnienie dodatkowych prawników w Kancelarii.

Przedstawicielka Amnesty International, Anna Błaszczak-Banasiak odniosła się do trwającej na forum Rady Europy dyskusji nad **kwestią interpretacji Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w sprawach migracyjnych**, pytając o cel takiej reinterpretacji oraz o oczekiwania państw inicjujących dyskusję, w tym Polski. W odpowiedzi Pełnomocnik wskazał, że dyskusja już się toczy i oczywistym jest, że lepiej w niej uczestniczyć i przedstawić w niej kluczową dla Polski kwestię instrumentalizacji migracji, kreowanej i wykorzystywanej przez wroga demokracji europejskiej Rosję, przy wsparciu Białorusi. Jednocześnie Polska mocno podkreśla w tej dyskusji konieczność poszanowania niezależności ETPC w procesie interpretacji Konwencji. Przypomina również, że Trybunał nie działa w próżni i musi zwracać uwagę na zmienione okoliczności zewnętrzne, takie jak wyzwania i obawy państw członkowskich związane z nowymi zagrożeniami, jakie wynikają z nieregularnej migracji. Polska podkreśla, że ochrona konwencyjnego systemu ochrony praw człowieka nie wyklucza dyskusji o zwiększeniu jego elastyczności w zmieniających się warunkach, zgodnie m.in. z niekwestionowaną zasadą Konwencji jako żywego instrumentu, odpowiadającego na potrzeby zmieniającego się świata, a tym samym – pozostającą relewantną w każdych okolicznościach. Intencją Polski w toczącej się dyskusji jest więc uczynienie systemu konwencyjnego bardziej odpornym na próby jego wykorzystania i osłabienia przez państwa niedemokratyczne oraz bardziej adaptowalnym do zmian, szczególnie w środowisku bezpieczeństwa Europy, przy poszanowaniu niezależności Trybunału.

Kontynuując dyskusję w kwestiach migracyjnych, przedstawiciel Instytutu na rzecz Państwa Prawa, Tomasz Sieniow prosił o ocenę Pełnomocnika czy brak wykonania wyroku *M.K. i inni p. Polsce* jest przez rząd wiązany z **kwestią środków tymczasowych** nakładanych licznie przez Trybunał. Pełnomocnik zauważył jednak, że obecnie nakładane środki tymczasowe dotyczą innej sytuacji niż w tzw. sprawach terespolskich (jak sprawy w grupie *M.K.*) – odnoszą się przede wszystkim do osób nielegalnie przekraczających granicę białorusko-polską, które korzystają z możliwości wnioskowania o zastosowanie środka tymczasowego do celów niezwiązanych w istocie z zabezpieczeniem interesów strony w postępowaniu przed Trybunałem, ponieważ nigdy nie składają skargi i zwykle szybko znikają z terytorium RP. Natomiast do wykonania wyroku *M.K. i inni p. Polsce* potrzebne jest m.in. potwierdzenie właściwego interpretowania woli cudzoziemców ubiegania się o ochronę międzynarodową, a w obecnych warunkach czasowego zawieszenia prawa do złożenia wniosku o ochronę -także przedstawienie szczegółowych informacji odnośnie do stosowania ustawowego wyłączenia pewnych kategorii osób od tego ograniczenia. W zakresie środków tymczasowych, rząd wskazuje natomiast, że aktualnie są one wykonywane niezwłocznie.

Przedstawicielka Komendy Głównej Straży Granicznej, płk Iwona Przybyłowicz uzupełniła powyższe, podkreślając, że w przypadku spraw terespolskich ok. 40 % cudzoziemców ucieka z ośrodków dla cudzoziemców, a reszta objęta jest procedurami azylowymi. W przypadku zaś spraw, w których obecnie nakładane są przez ETPC środki tymczasowe, zaledwie ok. 20-30 % cudzoziemców nimi objętych pozostaje w Polsce, a reszta ucieka lub jest w procedurze dublińskiej po ucieczce. Nie wskazuje to zatem na chęć szukania ochrony międzynarodowej w Polsce.

IV. Informacja nt. wykonywania wyroku ETPC w sprawie *W.W. p. Polsce* (skarga nr 31842/20, wyrok z dnia 11 lipca 2024 r.).

Pełnomocnik przypomniał, że wyrok *W.W. p. Polsce* dotyczył naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego z uwagi na odmowę zezwolenia kontynuowania w zakładzie karnym terapii osadzonej, osoby transpłciowej, w związku z korektą płci. Skarżąca była poddawana tej terapii w dwóch zakładach karnych, w których była wcześniej osadzona, natomiast w kolejnym zakładzie dyrektor placówki odmówił uwzględnienia jej wniosku ws. kontynuowania terapii wskazując, że konieczna jest kolejna opinia endokrynologa. Jednocześnie leczenie zostało przerwane, zanim skarżąca mogła odbyć wizytę u lekarza. Trybunał podkreślił w wyroku, że ciężar spoczywający na skarżącej w zakresie udowodnienia konieczności zaleconego leczenia poprzez poddanie się dodatkowej konsultacji z endokrynologiem był nieproporcjonalny. Pełnomocnik przypomniał również, że w sprawie zastosowany został także środek tymczasowy, nakazujący władzom umożliwienie wznowienia terapii hormonalnej skarżącej na jej koszt. Środek ten został zrealizowany niezwłocznie po jego nałożeniu.

Działania podjęte w odpowiedzi na wyrok ws. *W.W. p. Polsce* przedstawił por. Kacper Suwiński, Pełnomocnik Dyrektora Generalnego Służby Więziennej ds. Ochrony Praw Człowieka i Równego Traktowania. Podkreślił na wstępie, że zapewnienie humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności oraz poszanowanie ich praw i godności niezależnie od płci, orientacji seksualnej, wyznania, czy innych właściwości osobistych traktowane jest priorytetowo przez Służbę Więzienną i jest podkreślane w trakcie każdej odprawy służbowej i szkolenia.

Wskazał, że oprócz działań upowszechniających (skierowanych zarówno do dyrektorów okręgowych Służby Więziennej, komendantów ośrodków szkolenia, jak i kadry CZSW), Dyrektor Generalny SW powołał we wrześniu 2024 r., na mocy zarządzenia, interdyscyplinarny Zespół ds. opracowania standardów postępowania z osobami transpłciowymi w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej, którego zadaniem jest przeanalizowanie sytuacji osób transpłciowych przebywających w jednostkach penitencjarnych oraz przedstawienie możliwych rozwiązań zmierzających do zapewnienia im odpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności (chodzi nie tylko o kwestie medyczne, ale też psychologiczne, transportowe czy ewidencyjne). Zespół współpracuje z Departamentem ds. Równego Traktowania w KPRM, z którym konsultuje projekt rekomendacji w zakresie standardów postępowania z osobami transpłciowymi. Zakończenie prac Zespołu planowane jest na koniec kwietnia 2026 r.

Na koniec Pełnomocnik MSZ poinformował, że plan działania ws. wykonania wyroku *W.W. p. Polsce* został w listopadzie 2025 r. przekazany do Komitetu Ministrów RE, który oczekuje obecnie na informacje dotyczące wyników prac Zespołu powołanego przez DG SW.

V. Informacja nt. dobrych praktyk w zakresie wykonywania wyroków, stosowania i upowszechniania standardów wynikających z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Pełnomocnik poinformował członków Zespołu i uczestników posiedzenia o bardzo pozytywnej inicjatywie w zakresie edukacji i upowszechniania standardów wynikających z orzecznictwa Trybunału, podjętej przez Instytut Romanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Jeden z jego wykładowców wraz ze swoimi studentami zdecydowali się w ramach zajęć przetłumaczyć jeden z wyroków Trybunału wydanych wyłącznie w języku francuskim. Dzięki pracy studentów udało się przetłumaczyć na język polski wyrok *Domenjoud p. Francji* z dnia 16 maja 2024 r. Tłumaczenie jest już dostępne w bazie orzeczeń Trybunału „HUDOC”. Pełnomocnik zachęcił wszystkich do zapoznania się z tym wyrokiem w języku polskim, podkreślając zarówno bardzo dobrą jakość tłumaczenia, jak i ciekawą problematykę samego wyroku. Poinformował również, że doświadczenia studentów z realizacji tego zadania były na tyle pozytywne, że zachęcili młodszych kolegów i koleżanki do podjęcia się podobnego zadania – kolejna grupa studentów Instytutu Romanistyki UW wybrała do przetłumaczenia wyrok *H.W. p. Francji* z 23 stycznia 2025 r.

VI. Sprawy różne. Brak.

Paweł Wierdak
Pełnomocnik Ministra

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 18 grudnia 2025 r.**

Przewodniczący Zespołu	Paweł Wierdak , Pełnomocnik MSZ ds. postępowań przed ETPC
Sekretarz Zespołu	Marta Kaczmarek , Zastępca Pełnomocnika MSZ ds. koordynacji wykonywania wyroków ETPC
MSZ DPT	Agata Rogalska-Piechota , Zastępca Pełnomocnika Eliza Suchożębska , Zastępca Pełnomocnika Anna Dużyńska-Pucha
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Paweł Kosmulski , Departament do spraw Równego Traktowania Remigiusz Jendrych , Departament Oceny Skutków Regulacji i Analiz Marta Eljaszewicz , Departament Oceny Skutków Regulacji i Analiz Paulina Dobrowolska , Departament Służby Cywilnej
Kancelaria Sejmu RP	Bartosz Pawłowski , Biuro Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji
Kancelaria Senatu RP	Elżbieta Owczarek , Sekretarz Komisji Praw Człowieka i Praworządności
Ministerstwo Aktywów Państwowych	Sylvia Porożyńska , Departament Prawny
Ministerstwo Cyfryzacji	Magdalena Kujawińska , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Finansów	Andrzej Statek , Departament Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej	Iwona Siek , Departament Prawny
Ministerstwo Klimatu i Środowiska	Ewa Florkiewicz , Departament Prawny Adriana Gzik , Departament Prawny
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Zenon Dziadoń , Departament Legislacyjny Agata Kurdziel , Departament Ochrony Zabytków Aleksandra Chrzanowska , Departament Ochrony Zabytków
Ministerstwo Obrony Narodowej	Aneta Ślusarczyk , Departament Wojskowych Spraw Zagranicznych
Ministerstwo Rozwoju i Technologii	Jacek Marcinkowski , Departament Prawny
Ministerstwo Sportu i Turystyki	Maciej Pielą , Departament Prawny
Ministerstwo Sprawiedliwości	Michał Peno , Departament Prawa Cywilnego i Gospodarczego Paweł Szponar , Departament Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Julia Perendyk , DWMPC, praktykantka Alicja Ostrowska , DWMPC, praktykantka Maciej Ziółkowski , DWMPC, praktykant
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	Małgorzata Milewska , Departament Spraw Międzynarodowych i Migracji
Ministerstwo Zdrowia	Ewelina Baka , Departament Współpracy Międzynarodowej Dorota Cisak , Departament Współpracy Międzynarodowej
Naczelny Sąd Administracyjny	Anna Chmielarz-Grochal , Kancelaria Prezesa NSA Adrianna Szypszak , Kancelaria Prezesa NSA
Sąd Najwyższy	Marcin Stębel , Biuro Studiów i Analiz
Trybunał Konstytucyjny	Anna Pudło-Jarek , Zespół Orzecznictwa
Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych	Anna Milcarz-Wilber

Biuro Rzecznika Praw Dziecka	Magdalena Czajkowska , Dyrektorka Zespołu Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	Marek Chochowski , Zastępca Dyrektora Zespołu Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego
Biuro Rzecznika Praw Pacjenta	Mariusz Mamczarek
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Kacper Suwiński , Biuro Dyrektora Generalnego, Pełnomocnik DG Służby Więziennej ds. Ochrony Praw Człowieka i Równego Traktowania
Główny Urząd Statystyczny	Grzegorz Frelak , Gabinet Prezesa Agnieszka Chwaleba-Potocka , Departament Współpracy Międzynarodowej
Instytut Pamięci Narodowej	Bogusław Czerwiński
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	Agata Ćwik , Biuro Organizacyjno-Prawne
Komenda Główna Policji	Anna Maj-Wydra , Gabinet Komendanta Głównego Policji, Pełnomocnik KGP ds. Ochrony Praw Człowieka
Krajowa Izba Radców Prawnych	Ewelina Cała-Wacinkiewicz
Naczelna Rada Adwokacka	Monika Gąsiorowska
Krajowa Rada Sądownictwa	Anna Dalkowska Katarzyna Chmura
Krajowa Szkoła Administracji Publicznej	Anna Jaroń
Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury	Tomasz Połuszny
Państwowa Inspekcja Pracy – GIP	Anna Jaworska , Departament Prawny
Rządowe Centrum Legislacji	Agnieszka Łyszkowska , Departament Prawny i Kształcenia
Urząd do spraw Cudzoziemców	Robert Wróbel , Biuro Szefa Urzędu
Urząd Ochrony Danych Osobowych	Łukasz Ogorzałek , Departament Prawa i Nowych Technologii
Zakład Ubezpieczeń Społecznych	Łukasz Jurek , Departament Legislacyjno-Prawny
Amnesty International	Anna Błaszczak-Banasiak
Client Earth	Agnieszka Warso-Buchanan
Fundacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny (FEDERA)	Mateusz Biezuński
Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Zuzanna Ganczewska
Instytut na rzecz Państwa Prawa	Tomasz Sienow
Kampania Przeciwko Homofobii	Anna Maria Linczowska Przemysław Walas
Ordo Iuris	Anna Kubacka
Stowarzyszenie Sędziów Polskich „Iustitia”	Arkadiusz Tomczak

Załącznik F
do Raportu z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału
Praw Człowieka
przez Polskę za 2025 r.

Wykaz zmian w prawie i praktyce niezbędnych do wykonania wybranych wyroków ETPC.

SPIS TREŚCI

I. Wykaz zmian legislacyjnych koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – według stanu na dzień 31 grudnia 2025 r.	3
II. Informacja w zakresie zmian w praktyce koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	10
III. Informacja w zakresie wskazań odnośnie do zmiany praktyki albo, alternatywnie, zmian legislacyjnych koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.....	11
IV. Informacja nt. źródeł naruszeń Konwencji stwierdzonych w wyrokach ETPC wydanych w latach 2021-2025 i pozostających w procesie wykonywania.....	15

I. Wykaz zmian legislacyjnych koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – według stanu na dzień 31 grudnia 2025 r.

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
1.	<i>Grupa spraw Bąk p. Polsce</i> (skarga nr 7870/04, wyrok z dnia 16 stycznia 2007 r.); <i>Majewski p. Polsce</i> (skarga nr 52690/99, wyrok z dnia 11 października 2005 r.); <i>Rutkowski i inni p. Polsce</i> (skarga nr 72287/10, wyrok pilotażowy z dnia 7 lipca 2015 r.) Przewlekłość postępowań karnych i cywilnych oraz brak skutecznego środka odwoławczego (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji oraz art. 13 Konwencji).	<i>Projekt ustawy o zmianie ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora oraz postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki</i> (UD227) Po wyroku pilotażowym <i>Rutkowski i inni p. Polsce</i> i nowelizacji tzw. ustawy o skardze na przewlekłość w 2016 r., wdrażanie standardów wynikających z wyroków ETPC dotyczących przewlekłości postępowań i braku skutecznego środka odwoławczego skupiało się na działaniach nakierowanych na zmianę praktyki. Mając jednak na uwadze stały napływ nowych skarg do ETPC dotyczących problemu przewlekłości postępowań, liczbę zatwierdzanych przez Trybunał ugód i deklaracji jednostronnych w tych sprawach oraz powtarzające się przypadki odrzucania przez Trybunał zarzutów formalnych rządu w zakresie utraty statusu ofiary przez skarżących, którzy uzyskali na poziomie krajowym kwotę pieniężną z tytułu skargi na przewlekłość, uznając tę kwotę za zbyt niską, konieczne jest przyjęcie dalszych zmian legislacyjnych dostosowujących ustawę o skardze na przewlekłość do wymogów konwencyjnych. W związku z powyższym Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało projekt nowelizacji tzw. ustawy o skardze na przewlekłość, który ma na celu zwiększenie przejrzystości, dostępności oraz skuteczności skargi i wyeliminowanie mankamentów zidentyfikowanych w praktyce jej stosowania. Projekt przewiduje podwyższenie minimalnych i maksymalnych kwot sum pieniężnych przyznawanych w przypadku stwierdzenia przewlekłości postępowania; ograniczenie formalizmu w procedurze rozpatrywania skargi, w tym uproszczenie wymogów formalnych; usprawnienie postępowania w przedmiocie skargi na przewlekłość (m.in. przewiduje się rozpatrywanie ich w składzie jednoosobowym zamiast składu trzyosobowego) oraz rozszerzenie zakresu stosowania skargi na przewlekłość na niektóre kategorie spraw sądowych, eliminując dotychczasowe wyłączenia. Prace legislacyjne w toku na poziomie rządowym. <i>Kodeks postępowania cywilnego</i> <i>Kodeks postępowania karnego</i> Niezależnie od planowanej nowelizacji ustawy o skardze na przewlekłość, która odpowiada na problem braku skutecznego środka odwoławczego, konieczne są również zmiany w przepisach dotyczących postępowań cywilnych i karnych, które miałyby na celu przyspieszenie tych postępowań.
2.	<i>Bierski p. Polsce</i> (skarga nr 46342/19, wyrok z dnia 20 października 2022 r.) Naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego i prywatnego (art. 8 Konwencji) w związku z brakiem skutecznych działań władz krajowych przywracających kontakt	<i>Kodeks rodzinny i opiekuńczy</i> Aktualnie brak jest ram prawnych umożliwiających dochodzenie i ochronę osobistych kontaktów z pełnoletnią osobą ubezwłasnowolnioną. Wykonanie omawianego wyroku wymaga wprowadzenia do polskiego systemu prawnego rozwiązania, które umożliwi wystąpienie do sądu z wnioskiem o

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
	pomiędzy skarżącym a jego dorosłym, ubezwłasnowolnionym synem.	ustalenie takich kontaktów osobie, która wykaże uzasadniony interes w ich utrzymywaniu (np. rodzic niebędący opiekunem prawnym swojego dorosłego, ubezwłasnowolnionego dziecka, tak jak w sprawie <i>Bierski p. Polsce</i>). Prace na poziomie Ministerstwa Sprawiedliwości.
3.	Grupa Kurlowicz p. Polsce (skarga nr 41029/06, wyrok z dnia 22 czerwca 2010 r.) Skazanie skarżących - polityków, dziennikarzy lub wydawców, w okresie pomiędzy 2002 a 2010 r., na kary grzywny za zniesławienie na podstawie art. 212 k.k. (naruszenie art. 10 Konwencji).	<i>Kodeks karny (art. 212)</i> Dotychczas rząd stał na stanowisku, że wykonanie wyroków dot. skazania za zniesławienie nie wymaga podjęcia działań legislacyjnych i wskazywał na praktykę orzeczniczą sądów zgodną ze standardami strasburskimi. W ocenie Komitetu Ministrów RE, w sytuacji braku wystarczającego wykazania spójnego orzecznictwa sądów krajowych, rozważenia wymaga zniesienie kary pozbawienia wolności za kwalifikowaną formę zniesławienia lub zmianę konstrukcji przepisu art. 212 k.k. w celu stworzenia kwalifikowanej formy zniesławienia opierającej się nie na sposobie zniesławienia (za pośrednictwem środków masowego przekazu) lecz na treści wypowiedzi (tj. w przypadku najbardziej ekstremalnych rodzajów wypowiedzi, takich jak mowa nienawiści lub podżeganie do przemocy). Takie rozwiązanie pozwoliłoby także wyeliminować ryzyko stosowania kary pozbawienia wolności wobec dziennikarzy za wykonywanie przez nich swojej pracy. W 2024 i 2025 r. w Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego toczyły się prace nad zagadnieniem przestępstwa zniesławienia. Efektem tych prac było wydanie stanowiska w sprawie możliwości zmian zakresu penalizacji tego przestępstwa. Komisja uznała zasadność uchylenia przepisu o kwalifikowanej formie zniesławienia pod warunkiem wdrożenia efektywnego systemu ochrony dóbr osobistych na płaszczyźnie cywilnoprawnej, uznając, że taka zmiana w bardzo istotnym stopniu zmniejszyłaby ryzyko wymierzania za te przestępstwa kar, których orzeczenie ze względu na ich surowość, może prowadzić do naruszenia postanowień art. 10 Konwencji. Prace na poziomie Ministerstwa Sprawiedliwości.
4.	Potomski i Potomska p. Polsce (skarga nr 33949/05, wyrok z dnia 29 marca 2011 r.) Brak możliwości uzyskania przez skarżących wyłączenia za adekwatnym odszkodowaniem należącym do nich nieruchomości, na której znajdował się cmentarz żydowski wpisany na listę zabytków, co uniemożliwiło skarżącym korzystanie z niej (naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji).	<i>Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami</i> Konieczne jest wprowadzenie przepisów umożliwiających zobowiązanie państwa do wyłączenia za adekwatnym odszkodowaniem nieruchomości, na której posadowiony jest zabytek wpisany do rejestru. W 2025 r. w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego został powołany Zespół ds. opracowania projektu nowelizacji ustawy o ochronie zabytków. Prace na poziomie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
5.	Grupa Przybyszewska i inni p. Polsce (skarga nr 11454/17 i nast., wyrok z dnia 12 grudnia 2023 r.) Brak zapewnienia ram prawnych dla uznania i ochrony związków jedнопłciowych, skutkujący brakiem możliwości regulowania podstawowych aspektów życia przez partnerów tej samej płci (naruszenie art. 8 Konwencji). ETPC uznał, że margines uznania państwa jest znacznie ograniczony w odniesieniu do samego zapewnienia prawnego uznania i ochrony par jedнопłciowych, natomiast jest szerszy w zakresie określenia formy tego prawnego uznania.	<i>Projekt ustawy o statusie osoby najbliższej w związku i o wspólnym pożyciu</i> (UD87) <i>Projekt ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o statusie osoby najbliższej w związku i umowie o wspólnym pożyciu</i> (UD88) W celu wykonania wyroków z grupy <i>Przybyszewska i inni</i> niezbędne jest zapewnienie prawnego uznania i ochrony parom jedнопłciowym w Polsce. Niezależnie od formy uznania, ochrona związków musi być odpowiednia, czyli dotyczyć zarówno konkretnych kwestii materialnych (jak opodatkowanie i dziedziczenie), jak i moralnych, związanych z prawami i obowiązkami w zakresie wzajemnej pomocy, które są integralną częścią życia każdej pary. Ww. projekty ustaw, przygotowane przez Ministra ds. Równego Traktowania, przewidują wprowadzenie do polskiego porządku prawnego instytucji umowy o wspólnym pożyciu (zawieranej w formie aktu notarialnego) oraz statusu osoby najbliższej w związku, dostępnej dla par tej samej i różnej płci. Określają prawa i obowiązki stron umowy oraz stosunki majątkowe między nimi. Zawierają przepisy nowelizujące szereg innych ustaw, tak aby osoby najbliższe w związku miały dostęp do praw, o których mowa w wyroku w sprawie <i>Przybyszewska i inni</i>. Projekty zostały przyjęte przez Radę Ministrów w dniu 30 grudnia 2025 r. oraz uchwalone przez Sejm w dniu 29 maja 2026 r. W dniu 17 lipca 2026 r. Prezydent RP odmówił ich podpisania.
6.	Solska i Rybicka p. Polsce (skargi nr 30491/17 i 31083/1, wyrok z dnia 20 września 2018 r.) Bezskuteczny sprzeciw skarżących - wdów po ofiarach katastrofy samolotu Polskich Sił Powietrznych w Smoleńsku w 2010 r., przeciwko ekshumacji szczątków ich mężów (naruszenie art. 8 Konwencji) Brak możliwości zaskarżenia decyzji prokuratury o ekshumacji, brak rozważenia możliwości zebrania materiału dowodowego przy użyciu mniej drastycznych środków, brak zbadania implikacji dla skarżących oraz brak uwzględnienia ich opinii.	<i>Projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw</i> (UD153) Z uwagi na fakt, że źródłem naruszenia stwierdzonego przez Trybunał była luka w prawie, które nie przewiduje możliwości wniesienia zażalenia na decyzję prokuratora o przeprowadzeniu ekshumacji, wydanej na podstawie art. 210 k.p.k., konieczne jest podjęcie zmiany legislacyjnej w tym zakresie. Taką zmianę zawiera nowelizacja k.p.k., przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 15 lipca 2025 r. Projekt wprowadza środek odwoławczy w postaci zażalenia na decyzję o wyjęciu zwłok z grobu, z którego będą mogły skorzystać osoby najbliższe dla zmarłego. Środek ma mieć skutek zawieszający wykonalność postanowienia. Prace legislacyjne w toku na poziomie parlamentarnym.
7.	Tysiąc p. Polsce (skarga nr 5410/03, wyrok z dnia 20 marca 2007 r.) Brak - w 2000 r. - ram proceduralnych gwarantujących dostęp do świadczeń medycznych przewidzianych przez prawo, tj. do zabiegu przerwania ciąży w odpowiednim czasie (naruszenie art. 8 Konwencji). R.R. p. Polsce (skarga nr 27617/04, wyrok z dnia 26 maja 2011 r.)	<i>Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta</i> W celu wykonania omawianych wyroków niezbędne jest wprowadzenie zmian do ww. ustawy polegających na uproszczeniu i odformalizowaniu instytucji sprzeciwu od opinii lekarza (m.in. odstąpienie od wymogu wskazania w sprzeciwie przepisu prawa przez pacjenta, doprecyzowanie, że sprzeciw przysługuje także od odmowy wydania opinii lub orzeczenia lub odmowy skierowania na badania diagnostyczne), a także przyspieszenie terminu rozpatrzenia sprzeciwu. Zmiany w tym zakresie przewiduje poselski projekt ustawy o bezpiecznym przerywaniu ciąży (druk sejmowy nr 177).

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
	Brak dostępu w odpowiednim czasie do badań prenatalnych (naruszenie art. 3 Konwencji).	Prace legislacyjne nad projektem poselskim w toku na poziomie parlamentarnym.
Wyroki ETPC w sprawach dotyczących wymiaru sprawiedliwości w zw. z reformami przeprowadzonymi w latach 2016-2023 (tzw. sprawy dot. praworządności)		
1.	Xero Flor w Polsce Sp. z o. o. p. Polsce (skarga nr 4907/18), wyrok z dnia 7 maja 2021 r. Naruszenie prawa do rzetelnego procesu sądowego ze względu na: (1) niewystarczające uzasadnienie odmowy skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego przez sądy krajowe oraz (2) naruszenie prawa do sądu ustanowionego ustawą z powodu udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym sędziego, którego wybór dotknięty był poważnymi nieprawidłowościami naruszającymi istotę tego prawa. W odniesieniu do pierwszego aspektu działania podjęte przez rząd w ramach wykonania wyroku zostały uznane przez KMRE za wystarczające. Do wykonania pozostaje aspekt wyroku dot. zgodnego z prawem składu TK.	Ustawa o Trybunale Konstytucyjnym W celu wykonania wyroku w sprawie <i>Xero Flor p. Polsce</i> konieczne jest przywrócenie zgodnego z wymogami praworządności składu Trybunału Konstytucyjnego, uregulowanie statusu orzeczeń wydanych przez TK w niezgodnym z ww. wymogami składzie oraz zapobieżenie nadmiernemu wpływowi na wybór sędziów TK. Uregulowanie powyższych kwestii przewidywały uchwalone przez Sejm w dniu 13 września 2024 r. ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawa - przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym. Z uwagi jednak na skierowanie ich przez Prezydenta RP w trybie kontroli prewencyjnej do TK i stwierdzenie przez TK wyrokiem z dnia 29 lipca 2025 r. ich niezgodności z Konstytucją RP, ustawy te nie zostały podpisane przez Prezydenta RP i w konsekwencji nie weszły w życie. Aktualnie nie są prowadzone żadne prace legislacyjne dotyczące nowego projektu ustawy o Trybunale Konstytucyjnym.
2.	Grupa Reczkowicz p. Polsce (<i>Reczkowicz p. Polsce</i>, skarga nr 43447/19, wyrok z dnia 22 lipca 2021 r.; <i>Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce</i>, skargi nr 49868/19 i 57511/19, wyrok z dnia 8 listopada 2021 r.; <i>Advance Pharma sp. z o. o. p. Polsce</i>, skarga nr 1469/20, wyrok z dnia 3 lutego 2022 r.) Naruszenie zasady praworządności - prawa do bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą w zw. z orzekaniem w sprawie skarżących przez sędziów wadliwie powołanych do różnych izb Sądu Najwyższego, tj. w procedurze z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w następstwie reformy z 2017 r. Wałęsa p. Polsce (skarga nr 50849/21, wyrok z dnia 23 listopada 2023 r.) Wyrok pilotażowy Naruszenie prawa do sądu i prawa do życia prywatnego spowodowane brakiem spełnienia wymogu bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą	W celu wykonania omawianych wyroków konieczne jest przywrócenie niezależności KRS przez zagwarantowanie przedstawicielom sądownictwa prawa do wyboru sędziowskich członków KRS oraz uregulowanie statusu wadliwie powołanych sędziów i orzeczeń wydanych z ich udziałem. Konieczna jest również likwidacja lub reforma Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego i instytucji skargi nadzwyczajnej. Projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy - Kodeks wyborczy (UPRO4) Nowelizacja ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, uchwalona w dniu 12 lipca 2024 r., została skierowana przez Prezydenta RP w trybie kontroli prewencyjnej do Trybunału Konstytucyjnego, który wyrokiem z dnia 20 listopada 2025 r. uznał ją za niezgodną z Konstytucją RP, w związku z czym nie uzyskała podpisu Prezydenta i nie weszła w życie. Z tego względu przygotowany został nowy projekt ustawy nowelizującej ustawę o KRS, zawierający w dużej części rozwiązania zbieżne z ustawą z lipca 2024 r., z modyfikacjami dotyczącymi biernego prawa wyborczego do KRS, a także liczby głosów przysługujących sędziom w głosowaniu na członków KRS. Celem ustawy jest przywrócenie zgodności z Konstytucją przepisów dot. sposobu wyboru sędziów do KRS oraz usunięcie negatywnych konsekwencji wadliwego rozwiązania wprowadzonego reformą KRS z dnia 8 grudnia 2017 r., a także

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
	przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego, orzekającą w sprawie skarżącego, wyłączną kompetencją tej Izby w sprawach związanych z zarzutem braku niezawisłości sędziego, a także w związku z niezgodnością procedury skargi nadzwyczajnej z zasadą pewności prawa oraz wyłączną kompetencją IKNiSP SN do rozpatrywania tych skarg – w kontekście uchylenia przez ww. Izbę prawomocnego wyroku w sprawie o zniesławienie, wydanego dziesięć lat wcześniej na korzyść skarżącego. W wyroku pilotażowym Trybunał uznał, że stwierdzone naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji mają charakter systemowy i wynikają z powiązanych ze sobą problemów związanych z nieprawidłowym funkcjonowaniem krajowego ustawodawstwa i praktyki, wynikającym z reformy sądownictwa. Aby położyć kres tym systemowym naruszeniom Polska musi wdrożyć odpowiednie środki ustawodawcze i inne w celu zapewnienia w swoim wewnętrznym porządku prawnym zgodności z wymogami „niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” oraz z zasadą pewności prawa.	dostosowanie przepisów ustawowych do standardów określonych w orzeczeniach ETPC, TSUE oraz SN i NSA. Nowy projekt został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 23 grudnia 2025 r. Prace legislacyjne w toku na poziomie parlamentarnym. Warto wskazać, że w ramach procesu wykonywania omawianych wyroków KMRE w decyzji z dnia 17 września 2025 r., zwrócił się „aby wszystkie zaangażowane władze jak najszybciej sfinalizowały proces legislacyjny mający na celu rozwiązanie problemu braku niezależności KRS poprzez zapewnienie, aby sędziowscy członkowie tego organu byli wybierani przez sędziów” (pkt 5 decyzji, zob. pkt IV Raportu). <i>Projekt ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025</i> (UPRO2) Projekt ustawy całościowo reguluje status sędziów powołanych na wniosek KRS w składzie ukształtowanym w następstwie reformy z 2017 r. oraz skutki orzeczeń wydanych z ich udziałem, a także likwiduje Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego i instytucję skargi nadzwyczajnej. Rozwiązania zawarte w projekcie mają na celu przywrócenie praworządności w sposób możliwie proporcjonalny i zapewniający niezakłócone funkcjonowanie sądownictwa w okresie przejściowym. Projekt został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 23 grudnia 2025 r. Prace legislacyjne w toku na poziomie parlamentarnym. Warto wskazać, że w ramach procesu wykonywania wyroków KMRE w decyzji z dnia 17 września 2025 r., w części odnoszącej się do wyroku <i>Wałęsa p. Polsce</i> (pkt 8 decyzji), odnotował, że „projekt ustawy regulującej status nieprawidłowo powołanych sędziów i orzeczeń wydanych z ich udziałem zakłada likwidację Izby Kontroli Nadzwyczajnej [i Spraw Publicznych] Sądu Najwyższego oraz skargi nadzwyczajnej, co wydaje się być właściwym rozwiązaniem kwestii podniesionych w tym wyroku” (zob. pkt IV Raportu). Warto też odnotować działania pozalegisłacyjne rządu, w szczególności uchwałę nr 162 Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie przeciwdziałania negatywnym skutkom kryzysu konstytucyjnego w obszarze sądownictwa (M.P., poz. 1068), która, działając m.in. w celu wykonania wyroków ETPC ws. praworządności, w § 2 ust. 4 uznaje, że KRS ukształtowana na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. nie jest organem dającym rękojmię niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej. W związku z tym, rząd dostrzegł konieczność podjęcia działań naprawczych w celu wyeliminowania naruszeń wynikających z braku niezależności KRS i działań ukierunkowanych na rozwiązanie problemów ustrojowych wynikających z działalności orzeczniczej Sądu Najwyższego w budzących wątpliwości składach orzekających oraz uznał, że SN orzekający w składach, w których zasiada sędzia powołany na

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
		wniosek nieprawidłowo ukształtowanej KRS, nie spełnia wymogów niezależności i bezstronności.
3.	Broda i Bojara p. Polsce (skargi nr 26691/18, 27367/18, wyrok z dnia 29 czerwca 2021 r.) Brak kontroli sądu lub innego organu wykonującego funkcje sądownicze przedterminowego zakończenia kadencji skarżących jako wiceprezesów sądu okręgowego.	<i>Prawo o ustroju sądów powszechnych</i> W celu wykonania wyroku <i>Broda i Bojara p. Polsce</i> konieczne jest zapewnienie ochrony prezesów i wiceprezesów sądów przed arbitralnym odwołaniem, w tym przez wprowadzenie kontroli sądowej decyzji o odwołaniu. Według stanu na dzień 31 grudnia 2025 r. w Ministerstwie Sprawiedliwości trwały prace nad włączeniem kwestii odwoływania prezesów sądów do projektu nowelizacji ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych i niektórych innych ustaw dotyczącej wzmocnienia roli samorządu sędziowskiego i zmiany procedury wyboru prezesów (UD206). Prace na poziomie Ministerstwa Sprawiedliwości. Warto też odnotować działania pozalegislacyjne rządu w tym zakresie – Ministerstwo Sprawiedliwości wszczęło i zakończyło kilkadziesiąt procedur dotyczących odwołania dotychczas urzędujących prezesów sądów powszechnych. Procedura ta odbyła się z udziałem kolegium właściwego sądu. Przyczyną odwołania było najczęściej pominięcie udziału samorządu sędziowskiego danego sądu w wyborze odwołanej osoby na stanowisko prezesa lub wiceprezesa.
4.	Grzęda p. Polsce (skarga nr 43572/18, wyrok Wielkiej Izby z dnia 15 marca 2022 r.) Naruszenie prawa dostępu do sądu w zw. w związku z brakiem zapewnienia kontroli sądowej przedterminowego zakończenia, z mocy prawa, kadencji skarżącego jako sędziego-członka Krajowej Rady Sądownictwa.	Dla wykonania omawianego wyroku kluczowe znaczenie ma ukształtowanie składu Krajowej Rady Sądownictwa zgodnie z wymogami praworządności wynikającymi z art. 6 ust. 1 Konwencji (więcej informacji w tym zakresie - zob. informacje przedstawione wyżej, dot. wykonywania wyroków z grupy <i>Reczkowicz</i> oraz wyroku pilotażowego <i>Wałęsa p. Polsce</i>). W ramach procesu nadzoru nad wykonywaniem omawianego wyroku Komitet Ministrów RE zwrócił się do władz polskich o rozważenie przyjęcia środków zapewniających kontrolę sądową wygaśnięcia <i>ex lege</i> kadencji sędziowskich członków prawidłowo ukształtowanej KRS. Wydaje się jednak, że ogólne gwarancje w zakresie prawidłowości ukształtowania KRS, które zostaną przyjęte w ramach wykonywania wyroków z grupy <i>Reczkowicz</i> oraz wyroku pilotażowego <i>Wałęsa p. Polsce</i> będą wystarczające. Nie sposób bowiem ustanowić sądowej weryfikacji legalności zmiany statusu prawnego określonej osoby jako członka KRS, jeśli skutek ten następuje <i>ex lege</i>, nie zaś w wyniku rozstrzygnięcia organu, które można poddać sądowej kontroli. Kontrola ta musiałaby polegać na kontroli legalności ustawy, a to zadanie należy do Trybunału Konstytucyjnego i zapewnia ją instytucja skargi konstytucyjnej.
5.	Pająk i inne p. Polsce (skarga nr 25226/18 i kolejne, wyrok z dnia 24 października 2023 r.) Naruszenie zakazu dyskryminacji ze względu na płeć w zw. z koniecznością wcześniejszego przejścia w stan spoczynku skarżących-sędzi w porównaniu do	W wyniku zmian wprowadzonych do art. 69 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych jeszcze przed wydaniem omawianego wyroku, dotychczasowe kompetencje Ministra Sprawiedliwości w zakresie wyrażania zgody na dalsze pełnienie służby po osiągnięciu przez sędziego wieku przejścia w stan spoczynku zostały przeniesione na Krajową Radę Sądownictwa. Ujednolicono także wiek przejścia w stan spoczynku dla kobiet i mężczyzn i określono go na 65 lat (to rozwiązanie odpowiada na

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
	mężczyzn-sędziów po ustawowym obniżeniu i różnicowaniu wieku przejścia w stan spoczynku sędziów (z 67 do 60 lat dla kobiet i z 67 do 65 lat dla mężczyzn). Ten aspekt sprawy został uznany przez KMRE za wykonany (decyzja z dnia 17 września 2025 r. wydana w gr. Reczkowicz p. Polsce i innych, pkt 11, zob. pkt IV Raportu). Naruszenie prawa dostępu do sądu z uwagi na brak możliwości kontroli sądowej jednostronnej decyzji Ministra Sprawiedliwości lub KRS o braku zgody na dalsze pełnienie obowiązków sędziowskich po osiągnięciu przez skarżące obniżonego wcześniej wieku przejścia w stan spoczynku.	stwierdzone naruszenie zakazu dyskryminacji). Ponadto umożliwiono kobietom przejście w stan spoczynku po ukończeniu 60 roku życia na ich wniosek. <i>Projekt ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (UPRO1)</i> Projekt ustawy reguluje zasady kontynuowania pełnienia przez sędziego służby po osiągnięciu wieku uprawniającego do przejścia w stan spoczynku. Zakłada powrót do modelu sprzed zmian z 2017 r., przywracając możliwość pełnienia służby przez sędziego po osiągnięciu wieku uprawniającego do przejścia w stan spoczynku bez konieczności uzyskania zgody KRS, wyłącznie na podstawie oświadczenia sędziego składanego wraz ze stosownym zaświadczeniem lekarskim. Prace legislacyjne w toku na poziomie rządowym. Warto wskazać, że w ramach procesu wykonywania ww. wyroku KMRE w decyzji z dnia 17 września 2025 r. odnotował w pkt 12 planowane zmiany i wezwał wszystkie właściwe władze do szybkiej finalizacji prac oraz przyjęcia zmian legislacyjnych (zob. pkt IV Raportu).
6.	Juszczyszyn p. Polsce (skarga nr 35599/20, wyrok z dnia 6 października 2022 r.) Naruszenie prawa do rozpoznania sprawy przez niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą w zw. z zawieszeniem skarżącego-sędziego orzecznym przez Izbę Dyscyplinarną SN, tj. organ niespełniający powyższego wymogu. Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego w związku z brakiem wystarczającej ochrony skarżącego przed arbitralnością decyzji o zawieszeniu go. Ponadto, ingerencja w prawo do życia prywatnego nastąpiła dla innych celów, niż przewidziane Konwencją, tj. zastosowane środki dyscyplinarne miały głównie na celu ukaranie i zniechęcenie skarżącego do badania statusu sędziów powoływanych z udziałem KRS ukształtowanej w wyniku reformy z 2017 r. Tuleya p. Polsce (skargi nr 21181/19 51751/20, wyrok z dnia 6 lipca 2023 r.) Uchylenie immunitetu sędziego, w celu umożliwienia przeprowadzenia postępowania karnego przeciwko niemu w odniesieniu do działań ściśle związanych z pełnieniem funkcji sędziego, przez organ, którego nie można uznać za niezależny i bezstronny sąd ustanowiony ustawą (Izba Dyscyplinarna SN). Nieuprawniona ingerencja w prawo do życia prywatnego w związku z uchyleniem	<i>Prawo o ustroju sądów powszechnych</i> W celu wykonania ww. wyroków konieczne jest zapewnienie standardów konwencyjnych w odniesieniu do postępowań dyscyplinarnych wobec sędziów, przyjęcie rozwiązań gwarantujących, że odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów w związku z wydawanymi przez nich orzeczeniami jest dopuszczalna wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach, a także zapewnienie ochrony prawa do swobody wypowiedzi sędziów stających w obronie rządów prawa i niezawisłości sędziowskiej. Wskazane jest także jak najbardziej jasne i precyzyjne sformułowanie przesłanej odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów oraz przyjęcie środków eliminujących lub przynajmniej ograniczających ryzyko stosowania sankcji dyscyplinarnych wobec sędziów z niewłaściwych pobudek. Zmiany legislacyjne w zakresie odnoszącym się do niezawisłości sędziowskiej oraz odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów zostały zawarte w Projekcie ustawy o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (UD206), razem z kwestiami odnoszącymi się do samorządności sędziowskiej. Jednak w wyniku analizy wniesionych w procesie uzgodnień, opiniowania i konsultacji uwag, Ministerstwo Sprawiedliwości postanowiło procedować powyższe zagadnienia w ramach odrębnych projektów, w związku z czym przepisy dot. odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów zostaną wyłączone do odrębnej nowelizacji Prawa o ustroju sądów powszechnych. Ten odrębny projekt ma powielać regulacje zawarte w projekcie nr UD206, tj. zmierza do wyeliminowania skutków tzw. „ustawy kagańcowej” (ustawy z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw). Zakłada m.in. zniesienie regulacji zakładających zakaz kwestionowania umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa, a także

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Nazwa aktu prawnego lub rodzaj koniecznej zmiany legislacyjnej
	immunitetu i postępowaniem dyscyplinarnym za wystosowanie zapytania prejudycjalnego do TSUE. Naruszenie prawa do swobody wypowiedzi w zw. ze skierowanymi przeciwko skarżącemu działaniami karnymi i dyscyplinarnymi za jego wypowiedzi w obronie praworządności oraz niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Żurek p. Polsce (skarga nr 39650/18, wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r.) Naruszenie prawa dostępu do sądu w związku z brakiem kontroli sądowej przedterminowego wygaśnięcia <i>ex lege</i> mandatu skarżącego jako sędziego-członka KRS w 2018 r. Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii w zw. ze środkami zastosowanymi przez władze w latach 2016-2018 wobec skarżącego, polegające na odwołaniu go z funkcji rzecznika sądu, badaniu i odtajnieniu jego zeznań majątkowych oraz kontroli jego pracy orzeczniczej, w związku z jego wypowiedziami w obronie praworządności i niezawisłości sędziowskiej.	zakaz ustalania lub oceny przez sąd lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości, uchyla też regulacje przewidujące odpowiedzialność dyscyplinarną z tytułu „odmowy wykonywania wymiaru sprawiedliwości”, „działania lub zaniechania mogącego uniemożliwić lub istotnie utrudnić funkcjonowanie organu wymiaru sprawiedliwości” oraz „działania kwestionującego istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność powołania sędziego, lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej”. Prace na poziomie Ministerstwa Sprawiedliwości. Warto wskazać, że w ramach nadzoru nad wykonywaniem omawianych wyroków KMRE w decyzji z dnia 17 września 2025 r., w części dotyczącej ówczesnego projektu nr UD206 (pkt 8 decyzji), odnotował z zainteresowaniem „informacje o postępach prac legislacyjnych nad projektem zmiany ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, mającej na celu odwrócenie ograniczeń wprowadzonych na mocy nowelizacji ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych i ustawy o Sądzie Najwyższym z 2019 r. (tzw. „ustawa kagańcowa”) oraz wezwał do szybkiego zakończenia prac nad nią, z pełnym uwzględnieniem zasadniczych przyczyn naruszeń w omawianych sprawach” (zob. pkt IV Raportu). Odnotować należy również działania pozalegislacyjne rządu w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów – Ministerstwo Sprawiedliwości dokonało przeglądu będących w toku spraw dyscyplinarnych, przy wykorzystaniu instytucji tzw. rzeczników <i>ad hoc</i>, pod kątem weryfikacji zasadności postawionych w nich zarzutów, w tym zwłaszcza przez pryzmat standardów międzynarodowych. Rzecznicy prowadzący sprawy do tej pory utracili prawo do podejmowania jakichkolwiek czynności we wskazanych sprawach, dalsze czynności mają obowiązek podjąć rzecznicy <i>ad hoc</i>.

II. Informacja w zakresie zmian w praktyce koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Sfera wymagająca zmiany praktyki
1.	Grupa spraw Bąk p. Polsce (skarga nr 7870/04, wyrok z dnia 16 stycznia 2007 r.); Majewski p. Polsce (skarga nr 52690/99, wyrok z dnia 11 października 2005 r.); Rutkowski i inni p. Polsce (skarga nr 72287/10, wyrok pilotażowy z dnia 7 lipca 2015 r.) Przewlekłość postępowań karnych i cywilnych oraz brak skutecznego środka odwoławczego (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji oraz art. 13 Konwencji).	(1) Procedowanie przez sądy skarg na przewlekłość postępowania składanych na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora oraz postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Kwestia fragmentacji postępowań i wysokości zasądzonej kwoty pieniężnej. (2) Organizacja pracy sędziów i sądów (odpowiednia częstotliwość i regularność w wyznaczaniu rozpraw,

		dyscyplinowanie stron, uczestników postępowania i biegłych, usprawnianie pracy sądów etc.).
2.	Grupa spraw Beller p. Polsce (skarga nr 51837/99, wyrok z dnia 1 lutego 2005 r.) Przewlekłość postępowań przed organami i sądami administracyjnymi (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji).	(1) Podjęcie działań w celu umożliwienia sądom administracyjnym badania całkowitej długości postępowań – łącznie przed organami i sądami administracyjnymi, w celu dostosowania praktyki krajowej do wymogów orzecznictwa Trybunału. (2) Stałe monitorowanie wpływu podjętych reform (nowelizacja k.p.a. z dnia 7 kwietnia 2017 r. i kolejne) mających na celu usprawnienie i uproszczenie postępowań administracyjnych. (3) Zbieranie skonsolidowanych danych statystycznych dotyczących długości postępowań przed organami administracyjnymi oraz funkcjonowania środków zaskarżenia ich długości. (4) Organizacja sądów administracyjnych i Naczelnego Sądu Administracyjnego (kontynuacja działań).
3.	Xero Flor w Polsce Sp. z o. o. p. Polsce (skarga nr 4907/18, wyrok z dnia 7 maja 2021 r.) Naruszenie prawa do rzetelnego procesu sądowego ze względu na: (1) niewystarczające uzasadnienie odmowy skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego przez sądy krajowe oraz (2) naruszenie prawa do sądu ustanowionego ustawą z powodu udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym sędziego, którego wybór dotknięty był poważnymi nieprawidłowościami naruszającymi istotę tego prawa. W odniesieniu do pierwszego aspektu działania podjęte przez rząd w ramach wykonania wyroku zostały uznane przez KMRE za wystarczające. Do wykonania pozostaje aspekt wyroku dot. zgodnego z prawem składu TK.	W odniesieniu do niektórych środków mających na celu wykonanie wyroku w sprawie <i>Xero Flor p. Polsce</i>, np. w zakresie przywrócenia zgodnego z wymogami praworządności składu Trybunału Konstytucyjnego, możliwe jest podjęcie działań pozalegislacyjnych. W swojej decyzji z dnia 17 września 2025 r. Komitet Ministrów RE, odnosząc się do problemu dalszego orzekania w TK przez dwie nieprawidłowo wybrane osoby, zwrócił się do wszystkich właściwych władz państwowych o zapewnienie wyłączenia ich ze wszystkich toczących się spraw i nieprzydzielania im nowych. Warto także odnotować podjęte już przez rząd działania pozalegislacyjne, w szczególności uchwałę nr 162 Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie przeciwdziałania negatywnym skutkom kryzysu konstytucyjnego w obszarze sądownictwa (M.P., poz. 1068), która, działając m.in. w celu wykonania wyroków ETPC ws. praworządności, w §1 ust. 2 uznała, że Trybunał Konstytucyjny w aktualnym składzie jest niezdolny do wykonywania zadań określonych w art. 188 i 189 Konstytucji RP oraz że Rada Ministrów uznała za zasadne konsekwentne podejmowanie działań naprawczych służących przywróceniu funkcjonowania sądownictwa konstytucyjnego, zgodnego z konstytucyjnym standardem. W celu zapobieżenia utrwalenia stanu kryzysu praworządności, Rada Ministrów uznała również za niedopuszczalne ogłaszanie w dziennikach urzędowych orzeczeń wydanych przez organ nieuprawniony.

III. Informacja w zakresie wskazań odnośnie do zmiany praktyki albo, alternatywnie, zmian legislacyjnych koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Lp.	Wyrok ETPC lub standard EKPC, którego wdrożenie wymaga zmiany legislacyjnej	Sfera wymagająca zmiany praktyki lub rodzaj ewentualnej zmiany legislacyjnej
1.	Bednarek i inni p. Polsce (skarga nr 58207/14, wyrok z dnia 10 lipca 2025 r.)	Praktyka - podjęcie działań mających na celu uwzględnianie przez organy wymiaru sprawiedliwości motywacji homofobicznej popełnianych przestępstw przy wymierzaniu

	Proceduralne naruszenie zakazu niehumanitarnego lub poniżającego traktowania i zakazu dyskryminacji z uwagi na orientację seksualną (art. 3 w związku z art. 14 Konwencji) z powodu niedopełnienia przez państwo pozytywnego obowiązku zapewnienia, aby akty przemocy motywowane nienawiścią nie pozostały bez adekwatnej odpowiedzi. Brak w prawie krajowym uwzględnienia przestępki orientacji seksualnej wśród podstaw przestępstw z nienawiści nie został zrównoważony uwzględnieniem tej motywacji przy wymierzaniu kary.	kary, tak aby zrównoważyć brak przesłanki orientacji seksualnej wśród podstaw przestępstw z nienawiści i zapewnić adekwatną odpowiedź państwa na akty przemocy motywowane rzeczywistą lub domniemaną orientacją seksualną ofiar (por. par. 105 i 106 wyroku ws. <i>Bednarek i inni</i>). Alternatywnie: zmiana legislacyjna – rozszerzenie katalogu przestępstw dyskryminacyjnych o kryterium orientacji seksualnej (w art. 53 § 2a pkt 6 k.k., art. 119 § 1 k.k., art. 256 § 1 k.k. i art. 257 k.k.). Taka zmiana legislacyjna została przewidziana w ustawie z dnia 6 marca 2025 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny (tzw. ustawa o mowie nienawiści), jednak z uwagi na rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 września 2025 r. i brak podpisu Prezydenta RP pod ustawą, nie weszła ona w życie.
2.	<i>Caldarar i inni p. Polsce</i> (skarga nr 6142/16, wyrok z dnia 6 lutego 2025 r.) Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na brak spełnienia standardów konwencyjnych przez proces decyzyjny prowadzący do wydania decyzji o rozbiórce obiektów mieszkalnych wzniesionych bez wymaganego pozwolenia na budowę, zajmowanych przez osoby ze społeczności romskiej. Braki w procesie decyzyjnym dotyczyły braku możliwości udziału skarżących w postępowaniu ws. rozbiórki oraz związany z tym brak możliwości zbadania przez organy administracyjne i sądy proporcjonalności rozbiórki, w szczególności w świetle wrażliwej sytuacji skarżących.	Praktyka - podjęcie działań mających na celu zapewnienie w praktyce możliwości udziału osób faktycznie zamieszkujących budynki w postępowaniach administracyjnych dotyczących wydania i wykonania nakazu rozbiórki takiego budynku. Zmiana praktyki stosowania art. 28 Kodeksu postępowania administracyjnego oraz art. 33 ust. 2 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi w sprawach podobnych do sytuacji skarżących, tj. dotyczących udziału w postępowaniach przed organami i sądami administracyjnymi, w szczególności w sprawach dot. wydania i wykonania nakazu rozbiórki, osób faktycznie zamieszkujących dane budynki, ale nie mogących zostać uznanymi za inwestorów, właścicieli ani zarządców tych budynków zgodnie z art. 52 ustawy - Prawo budowlane. Alternatywnie: zmiana legislacyjna – zmiana przepisów k.p.a. i p.p.s.a. w celu umożliwienia nadania osobom w sytuacji podobnej do sytuacji skarżących statusu w postępowaniach przed organami i sądami administracyjnymi. Zmiana przepisów ustawy - Prawo budowlane w celu zapewnienia jakiejś formy ochrony osobom faktycznie zamieszkującym dane budynki bez tytułu prawnego, w szczególności w odniesieniu do możliwości złożenia wniosku o legalizację.
3.	<i>Kaczmarek p. Polsce</i> (skarga nr 16974/14, wyrok z dnia 22 lutego 2024 r.) Naruszenie art. 8 Konwencji w zw. z ujawnieniem, bez wystarczających podstaw w prawie, na wspólnej konferencji prasowej prokuratury i służb, nagrania rozmowy telefonicznej skarżącej, zebranej w ramach operacji służb, której skarżąca nie była przedmiotem. Brak jasnych ram prawnych i gwarancji proceduralnych odnośnie do przechowywania i możliwości zniszczenia materiałów zabezpieczonych podczas ww. operacji służb, dołączonych do akt postępowania przygotowawczego. Naruszenie wynikało z niewłaściwej interpretacji obowiązujących regulacji przez organy prokuratury.	Praktyka - zmiana interpretacji obowiązujących regulacji dot. udostępniania akt postępowania przez organy prokuratury (art. 156 § 5 k.p.k.) w zw. z użyciem tego przepisu przez prokuraturę w okolicznościach niniejszej sprawy do upublicznienia, na konferencji prasowej, informacji z akt śledztwa, uzyskanych przy użyciu tajnych metod śledczych. Alternatywnie: zmiana legislacyjna polegająca na doprecyzowaniu ww. przepisu w zakresie rozumienia „wyjątkowych wypadków” (<i>Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom</i>) oraz sposobu przyznawania tego dostępu innym osobom. Odniesienie się do możliwości upubliczniania informacji z akt śledztwa, np. na konferencji prasowej. Praktyka - zapewnienie gwarancji proceduralnych poprzez ujednolicenie praktyki w zakresie niszczenia materiałów z kontroli operacyjnej - art. 238 k.p.k. (w omawianej sprawie skarżąca otrzymała z prokuratury różne, sprzeczne informacje dotyczące możliwości zniszczenia tych materiałów) lub przez odpowiednie zmiany w prawie.

4.	M.L. p. Polsce (skarga nr 40119/20, wyrok z dnia 14 grudnia 2023 r.) Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego skarżącej (art. 8) z uwagi na odwołanie (na dzień przed) zaplanowanego zabiegu przerwania ciąży, na który została skierowana wcześniej zgodnie z prawem, w zw. z opublikowaniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 1/20 (brak wymaganej przewidywalności, brak zabezpieczeń przed arbitralnością). Brak spełnienia przez orzeczenie TK wymogu praworządności w zw. z nieprawidłowościami w procedurze wyboru niektórych z sędziów wydających wyrok, którego konsekwencją była bezprawność ingerencji w życie prywatne skarżącej. Wykonywanie wyroku ETPC ws. M.L. wymaga wyeliminowania negatywnych skutków wyroku TK w sprawie K 1/20 dla dostępu do legalnej aborcji w Polsce. Kwestia składu TK omawiana jest w ramach wyroku <i>Xero Flor p. Polsce</i> (zob. wyżej). P. i S. p. Polsce (skarga nr 57375/08, wyrok z dnia 30 października 2012 r.) Naruszenie art. 3 przez sposób potraktowania pierwszej skarżącej (osoby niepełnoletniej); niezgodne z prawem pozbawienie wolności pierwszej skarżącej w pogotowiu opiekuńczym; brak dostępu do informacji nt. warunków dostępu do legalnego przerwania ciąży; bezprawne ujawnienie danych osobowych skarżących.	Wykonanie omawianych wyroków wymaga przede wszystkim zapewnienia rzeczywistego i skutecznego dostępu do procedury przerwania ciąży we wszystkich przypadkach przewidzianych prawem, we wszystkich regionach kraju, oraz stałego monitorowania poprawnej realizacji kontraktów Narodowego Funduszu Zdrowia ze świadczeniodawcami w odniesieniu do wykonywania procedury przerwania ciąży oraz podejmowanie odpowiednich działań w przypadku ustalenia nieprawidłowości w realizacji umowy, w tym w szczególności w przypadku odmowy zapewnienia pacjentce realizacji ww. świadczenia. Praktyka - skuteczna realizacja ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży w zakresie zapewnienia pacjentkom faktycznej dostępności do procedury przerwania ciąży, również w okolicznościach, w których lekarz powoła się na tzw. klauzulę sumienia; skuteczna realizacja oraz konsolidacja interpretacji zobowiązań wynikających z ww. ustawy, zawartej w „Wytycznych w sprawie obowiązujących przepisów prawnych dotyczących dostępu do procedury przerwania ciąży” z dnia 30 sierpnia 2024 r., w odniesieniu do dopuszczalności przerwania ciąży w sytuacji, gdy stanowi ona zagrożenie życia lub zdrowia, zarówno fizycznego jak i psychicznego, kobiety ciężarnej. Alternatywnie: wprowadzenie zmian legislacyjnych zapewniających dostępność procedury przerwania ciąży w przypadkach przewidzianych w prawie. Odnosnie do zwiększenia dostępności do procedury przerwania ciąży w okolicznościach, w których lekarz powoła się na tzw. klauzulę sumienia należy zaznaczyć, że rząd przyjął już rozwiązanie legislacyjne, na mocy którego szpitale zostały zobowiązane do zapewnienia tego świadczenia w miejscu udzielania świadczeń (nowelizacja rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, która weszła w życie w dniu 30 maja 2024 r.). Odnosnie do wyroku <i>P. i S.</i>: Praktyka - wypracowanie jednolitej procedury wystawiania przez prokuratora dokumentu stwierdzającego istnienie uzasadnionego podejrzenia pochodzenia ciąży z czynu zabronionego, w tym w szczególności sprawnego prowadzenia czynności procesowych w celu terminowego wydania zaświadczenia będącego podstawą do wykonania procedury przerwania ciąży, tj. w terminie umożliwiającym jej przeprowadzenie przed upływem ustawowych 12 tygodni od początku ciąży, zgodnie z wydanymi przez Prokuratora Generalnego „Wytycznymi Nr 9/24 w sprawie zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie prowadzenia spraw dotyczących odmowy dokonania przerwania ciąży oraz tzw. aborcji farmakologicznej” z dnia 9 sierpnia 2024 r. Alternatywnie: wprowadzenie zmian legislacyjnych regulujących procedurę wydawania ww. zaświadczeń.
5.	Mazowiecki p. Polsce (skarga nr 34734/13, wyrok z dnia 8 czerwca 2023 r.) Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na arbitralność oceny przestanków	Praktyka - źródłowe problemy zidentyfikowane w tym wyroku mogą zostać rozwiązane przez odpowiednią praktykę prokuratury i sądów nakierowaną na ograniczenie arbitralności interpretacji przestanki przypadku niecierpiącego zwłoki oraz zapewnienie wysokiej jakości uzasadnień postanowień

	przeprowadzenia przeszukania mieszkania skarżącego bez uprzedniej zgody sądu (tj. przypadek niecierpiący zwłoki) oraz brak zbadania, w ramach sądowej kontroli przeprowadzonej <i>post factum</i>, kwestii arbitralności zastosowania ww. przesłanki.	wydawanych w ramach kontroli następczej. Konieczne jest też wdrożenie środków upowszechniających i szkoleniowych w zakresie orzecznictwa ETPC dotyczącego przeszukania. W szczególności, Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego, w swojej opinii z dnia 18 listopada 2025 r. ws. wyroku <i>Mazowiecki p. Polsce</i>, wydanej na wniosek Ministerstwa Sprawiedliwości, podkreśliła, że sama możliwość dokonania przeszukania przez organ niesądowy w sytuacji, gdy następuje następcza kontrola sądu nie została zakwestionowana. Warunkiem zachowania standardu strasburskiego jest w takiej sytuacji realność kontroli i skuteczność ochrony przed arbitralnością ze strony organów ścigania. Jej wyznacznikiem może być jakość uzasadnienia - w przypadku postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania mieszkania elementem koniecznym jest odpowiedzenie na pytanie, czy przeszukanie było uzasadnione ze względu na niecierpiący zwłoki charakter sprawy. Oceniając spełnienie warunków przeprowadzenia przeszukania obowiązkiem sądu jest także ustalenie, czy dokonując tej czynności zachowano właściwą równowagę pomiędzy istotnymi dobrami (proporcjonalność). Zasada proporcjonalności jest zasadą, która obowiązuje przy stosowaniu każdego przepisu prawa karnego i nie musi być powtórzona w każdym przepisie. Powinnością sądu jest uwzględnianie zasady proporcjonalności także przy rozpoznawaniu zażaleń, o których mowa w art. 236 § 1 k.p.k. Alternatywnie: wprowadzenie zmian legislacyjnych w zakresie przepisu art. 220 k.p.k., mającą na celu ograniczenie marginesu pozostawionego właściwym organom do dokonania oceny konieczności i zakresu przeszukań i zajęć. Należy jednocześnie wskazać, że we ww. opinii, Komisja Kodyfikacyjnej Prawa Karnego stwierdziła brak konieczności zmiany art. 220 § 3 k.p.k., wskazując, że wyrok w sprawie <i>Mazowiecki p. Polsce</i> jest wynikiem wadliwej praktyki w zakresie sporządzenia uzasadnienia postanowienia dot. przeszukania, nie zaś wadliwego stanu prawnego.
6.	Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce (skargi nr 72038/17 i 25237/18, wyrok z dnia 28 maja 2024 r.) Naruszenie art. 8 Konwencji w związku ze sposobem ukształtowania systemu kontroli operacyjnej w Polsce oraz zasad przechowywania danych komunikacyjnych w celu ewentualnego dostępu dla właściwych organów krajowych oraz w zw. ze sposobem ukształtowania reżimu tajnego nadzoru w ramach prawa antyterrorystycznego, niezapewniającym odpowiedniej ochrony przed ryzykiem nadużyć i arbitralnością.	Praktyka - zapewnienie ochrony przed ryzykiem nadużyć i arbitralnością systemu kontroli operacyjnej oraz systemu przechowywania danych telekomunikacyjnych przez zapewnienie skuteczności i realności kontroli sądowej zasadności zastosowania kontroli operacyjnej oraz zapewnienia jasności i przewidywalności zasad przechowywania danych, aby zapewnić zgodność z konwencyjnym wymogiem „niezbędności w społeczeństwie demokratycznym”. Alternatywnie: wprowadzenie dalszych zmian legislacyjnych dot. sposobu ukształtowania systemu kontroli operacyjnej, w szczególności w zakresie ściślejszego i przewidywalnego sformułowania przesłanek umożliwiających prowadzenie kontroli operacyjnej oraz przechowywania danych komunikacyjnych, zwiększenia nadzoru sądowego nad stosowaniem kontroli operacyjnej oraz zapewnienia informowania osób objętych kontrolą o tym fakcie po zakończeniu kontroli w celu umożliwienia sprawdzenia przed sądem legalności jej zastosowania. Jednocześnie należy wskazać, że w odpowiedzi na omawiany wyrok, w 2024 r. i 2025 r. rząd przyjął 7 rozporządzeń regulujących kwestie dokumentowania kontroli operacyjnej prowadzonej przez poszczególne służby (Agencję

		Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Policję, Straż Graniczną, Służbę Ochrony Państwa oraz Biuro Nadzoru Wewnętrznego). Wprowadzony został obowiązek uzasadniania przez sąd wyrażenia zgody na zastosowanie lub przedłużenie kontroli operacyjnej (wcześniej uzasadnienie sporządzane było tylko w przypadku odmowy), a także obowiązek określenia środka technicznego wykorzystywanego przy stosowaniu kontroli wraz z opisaniem jego ogólnej funkcjonalności oraz wskazaniem informacji lub danych, których uzyskanie jest planowane. Dzięki temu organy podejmujące decyzje w przedmiocie kontroli operacyjnej będą miały wyczerpującą wiedzę o pełnym zakresie wnioskowanej kontroli, co umożliwi im dokonanie pełniejszej oceny zasadności samej kontroli operacyjnej. Ponadto, rząd prowadzi prace legislacyjne nad nowelizacją ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu oraz niektórych innych ustaw (UD278), których celem jest wzmocnienie nadzoru sądowego nad kontrolą operacyjną, co ma szczególne znaczenie dla oceny proporcjonalności stosowanych ograniczeń wolności i praw człowieka związanych z jej zastosowaniem oraz dla ochrony przed arbitralnością stosowania takiej kontroli.
7.	Rabczewska p. Polsce (skarga nr 8257/13, wyrok z dnia 15 września 2022 r.) Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji) w związku ze skazaniem przez sąd krajowy na karę grzywny za obrazę uczuć religijnych. Trybunał skrytykował: (1) zakres i sposób zastosowania art. 196 k.k. oraz brak dokonania kompleksowej oceny szerszego kontekstu analizowanego zachowania (brak dokonania oceny czy wypowiedzi skarżącej były stwierdzeniami faktu czy wyrażeniem opinii, brak zidentyfikowania i wyważenia konkurujących ze sobą interesów, brak odniesienia się do dopuszczalnych granic krytyki doktryn religijnych oraz brak oceny czy badane wypowiedzi mogły wzbudzić uzasadnione oburzenie lub czy stanowiły podżeganie do nienawiści religijnej), (2) a także brak proporcjonalności zastosowanej sankcji karnej.	Praktyka - przyjęcie środków upowszechniających w zakresie zgodnego z Konwencją ważenia sprzecznych interesów (prawa do wolności wyrażania opinii i do wolności wyznania) oraz proporcjonalności kary przy orzekaniu w sprawach dotyczących obrazy uczuć religijnych. Konieczne byłoby zapewnienie, aby organy wymiaru sprawiedliwości badały czy dane zachowanie mogące urazić uczucia religijne (kryterium subiektywne), mogło wzbudzić „uzasadnione oburzenie” lub miało charakter „nawołujący do nienawiści” lub przemocy, lub w inny sposób „zakłócający pokój religijny” (kryterium obiektywne). Alternatywnie: zmiana legislacyjna przepisu art. 196 k.k. w ten sposób, aby włączyć do przesłanek przestępstwa obrazy uczuć religijnych kryteria obiektywne w postaci uzasadnionego celu ochrony porządku publicznego (pokoju religijnego), tak aby penalizowane były tylko takie zachowania, które celowo i poważnie zakłócają porządek publiczny lub nawołują do przemocy lub nienawiści na tle religii lub przekonań (por. par. 61 i 62 wyroku ws. <i>Rabczewska</i> oraz przytoczone w tym wyroku rekomendacja Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy nr 1805(2007) i raport Komisji Weneckiej nr AD(2008)026 – par. 29 i 30 wyroku, a także wspólna zgodna opinia sędziów G. Feliciego i I. Ktistakisa do wyroku).

IV. Informacja nt. źródeł naruszeń Konwencji stwierdzonych w wyrokach ETPC wydanych w latach 2021-2025 i pozostających w procesie wykonywania

Poniższa informacja obejmuje jedynie wyroki wydane przez Trybunał w sprawach polskich w ostatnich pięciu latach (2021-2025), pozostających w procesie wykonywania w dniu 31 grudnia 2025 r.

Podzielone zostały na trzy kategorie: (i) wyroki, w których źródłem naruszenia było stosowanie przepisów prawa nieodpowiadającym standardom Konwencji lub brak regulacji prawnej odpowiadającej standardom Konwencji; (ii) wyroki, w których źródłem naruszenia było zarówno stosowanie przepisów prawa, jak i nieodpowiadająca standardom Konwencji praktyka; (iii) wyroki, w których naruszenie wynikało z nieodpowiadającej standardom Konwencji praktyki.

Wyroki w każdej z kategorii ułożone są alfabetycznie.

PRAWO

Advance Pharma sp. z o.o. p. Polsce (skarga nr 1469/20, wyrok z dnia 3 lutego 2022 r.)

Naruszenie art. 6 ust. 1 w odniesieniu do prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w zw. z orzekaniem w sprawie skarżącej przez sędziów wadliwie powołanych do Izby Cywilnej Sądu Najwyższego (tj. z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w wadliwej procedurze w następstwie reformy z 2017 r.).

Andersen p. Polsce (skarga nr 53662/20, wyrok z dnia 24 kwietnia 2025 r.)

Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) z uwagi na brak zapewnienia w Polsce ram prawnych dla uznania i ochrony związków osób tej samej płci - w zw. z odmową rejestracji w jakiejkolwiek formie małżeństwa jedнопłciowego skarżącego zawartego za granicą.

Bierski p. Polsce (skarga nr 46342/19, wyrok z dnia 20 października 2022 r.)

Naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego (art. 8 Konwencji) w związku z brakiem skutecznych działań władz krajowych, ukierunkowanych na przywrócenie kontaktu pomiędzy skarżącym a dorosłym synem z niepełnosprawnością oraz brakiem w polskim systemie prawnym możliwości uregulowania kontaktów pomiędzy pełnoletnimi członkami rodziny, w tym między osobą ubezwłasnowolnioną całkowicie a osobami dla niej bliskimi.

Broda i Bojara p. Polsce (skargi nr 26691/18, 27367/18, wyrok z dnia 29 czerwca 2021 r.)

Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na przedterminowe zakończenie kadencji wiceprezesów sądu, które nie zostało skontrolowane przez sąd powszechny ani przez inny organ wykonujący funkcje sądownicze.

Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce (skargi nr 49868/19, 57511/19, wyrok z dnia 8 listopada 2021 r.)

Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w odniesieniu do prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w związku z naruszeniami w powoływaniu sędziów do nowo utworzonej po reformie legislacyjnej Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego.

Formela i inni p. Polsce (skarga nr 58828/12 i 4 inne, wyrok z dnia 19 września 2024 r.)

zob. Andersen p. Polsce.

Grzęda p. Polsce (skarga nr 43572/18, wyrok Wielkiej Izby z dnia 15 marca 2022 r.)

Naruszenie prawa dostępu do sądu w zw. z brakiem zapewnienia kontroli sądowej przedterminowego zakończenia kadencji skarżącego jako członka Krajowej Rady Sądownictwa (art. 6 ust. 1 Konwencji).

Juszczyszyn p. Polsce (skarga nr 35599/20, wyrok z dnia 6 października 2022 r.)

Naruszenie prawa do rozpoznania sprawy przez niezależny i bezstronny sąd (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8) w związku z zawieszeniem w obowiązkach skarżącego-sędziego przez sąd dyscyplinarny niespełniający wymogu niezależności i bezstronności. Uznanie, że ingerencja w prawo chronione art. 8 nastąpiła dla celów innych niż przewidziane w Konwencji, tj. zastosowane środki dyscyplinarne miały na celu ukaranie i zniechęcenie skarżącego do badania statusu sędziów powołanych z udziałem wadliwie ukształtowanej KRS (art. 18 w zw. z art. 8 Konwencji).

Pająk i inne p. Polsce (skarga nr 25226/18 i 3 inne, wyrok z dnia 24 października 2023 r.)

Naruszenie zakazu dyskryminacji ze względu na płeć w zakresie prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 14 w związku z art. 8 Konwencji) w związku koniecznością wcześniejszego przejścia w stan spoczynku kobiet-sędzi w porównaniu do mężczyzn. Naruszenie istoty art. 6 ust. 1 Konwencji – dostępu do sądu z uwagi na brak możliwości kontroli sądowej decyzji Ministra Sprawiedliwości lub KRS o braku zgody na dalsze pełnienie urzędu przez skarżące po osiągnięciu obniżonego wcześniej wieku przejścia w stan spoczynku.

Przybyszewska i inni p. Polsce (skarga nr 11454/17 i 9 innych, wyrok z dnia 12 grudnia 2023 r.)

Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) z uwagi na brak zapewnienia w Polsce ram prawnych dla uznania i ochrony związków osób tej samej płci - w zw. z odmową przyjęcia oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński z osobą tej samej płci.

Reczkowicz p. Polsce (skarga nr 43447/19, wyrok z dnia 22 lipca 2021 r.)

Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w odniesieniu do prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą z powodu nieprawidłowości w powoływaniu sędziów do nowo utworzonej po reformie legislacyjnej Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego.

Sadomski p. Polsce (skarga nr 56297/21, wyrok z dnia 9 maja 2025 r.)

Naruszenie prawa do rzetelnego procesu (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na nieskuteczność - spowodowaną działaniami parlamentu i Prezydenta - kontroli sądowej uchwały KRS z 2018 r. rekomendującej siedmiu kandydatów na sędziów Izby Cywilnej Sądu Najwyższego oraz

nierekomendującej innych kandydatów, w tym skarżącego, przeprowadzonej przez Naczelny Sąd Administracyjny. Potwierdzenie ustaleń Trybunału z wyroku *Advance Pharma p. Polsce* odnośnie do nieprawidłowości przy powoływaniu sędziów do Izby Cywilnej SN.

***Szypuła i inni p. Polsce* (skargi nr 78030/14 i 23669/16, wyrok z dnia 27 lutego 2025 r.)**

Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) z uwagi na brak zapewnienia w Polsce ram prawnych dla uznania i ochrony związków osób tej samej płci - w zw. z odmową wystawienia zaświadczenia o zdolności do zawarcia małżeństwa z osobą tej samej płci za granicą.

***Tuleya p. Polsce* (skargi nr 21181/19, 51751/20, wyrok z dnia 6 lipca 2023 r.)**

Naruszenie prawa do sądu w aspekcie karnym (art. 6 ust. 1 Konwencji) z uwagi na nieprawidłowości związane z utworzeniem Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego oraz prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8) w związku z uchyleniem skarżącemu-sędziemu immunitetu w celu umożliwienia przeprowadzenia przeciwko niemu postępowania karnego w odniesieniu do działań ściśle związanych z pełnieniem funkcji sędziego (skierowanie pytania prejudycjalnego do TSUE) przez organ niespełniający wymogu niezależnego i bezstronnego sądu (Izbę Dyscyplinarną SN). Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10) w związku ze skierowanymi przeciwko skarżącemu działaniami karnymi i dyscyplinarnymi za jego wypowiedzi w obronie rządów prawa i niezawisłości sędziów.

***Wałęsa p. Polsce* (skarga nr 50849/21, wyrok z dnia 23 listopada 2023 r.) Wyrok pilotażowy.**

Naruszenie prawa do sądu (art. 6 ust. 1 Konwencji) i prawa do życia prywatnego (art. 8) spowodowane brakiem spełnienia wymogu niezależnego i bezstronnego sądu oraz naruszeniem zasady pewności prawa i bezprawnością ingerencji w prawo do poszanowania życia prywatnego w kontekście uchylenia przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN, w następstwie skargi nadzwyczajnej, prawomocnego wyroku w sprawie o zniesławienie, wydanego dziesięć lat wcześniej na korzyść skarżącego. Wyrok pilotażowy – Trybunał uznał, że stwierdzone naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji mają charakter systemowy i wynikają z powiązanych ze sobą problemów związanych z nieprawidłowym funkcjonowaniem krajowego ustawodawstwa i praktyki, wynikającym z reformy sądownictwa, powodującego stały wzrost liczby nowych skarg przeciwko Polsce. Trybunał zobowiązał Polskę do podjęcia odpowiednich działań w celu zapewnienia zgodności z wymogiem „niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą” i zasadą pewności prawa.

***Xero Flor w Polsce sp. z o.o. p. Polsce* (skarga nr 4907/18, wyrok z dnia 7 maja 2021 r.)**

Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w zakresie prawa do rzetelnego procesu sądowego ze względu na niewystarczające uzasadnienie odmowy skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego przez sądy krajowe oraz naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w zakresie prawa do „sądu ustanowionego ustawą” z powodu udziału w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym sędziego, którego wybór dotknięty był poważnymi nieprawidłowościami naruszającymi istotę tego prawa.

***Żurek p. Polsce* (skarga nr 39650/18, wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r.)**

Naruszenie prawa dostępu do sądu w związku z brakiem kontroli sądowej przedterminowego wygaśnięcia *ex lege* mandatu skarżącego jako sędziego członka Krajowej Rady Sądownictwa w 2018 r. (art. 6 ust. 1 Konwencji). Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10) w związku ze środkami zastosowanymi przez władze w latach 2016-2018 wobec skarżącego, polegającymi na odwołaniu go z funkcji rzecznika sądu, badaniu i odtajnieniu jego zeznań majątkowych i kontroli jego pracy orzeczniczej w związku jego wypowiedziami w obronie praworządności i niezawisłości sędziowskiej.

PRAWO i PRAKTYKA

***Bieliński p. Polsce* (skarga nr 48762/19, wyrok z dnia 21 lipca 2022 r.)**

Przewlekłość postępowania ws. odwołania od decyzji obniżających wysokość emerytury (art. 6 ust. 1 Konwencji) oraz brak skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym (art. 13 Konwencji).

***Bona p. Polsce* (skarga nr 10708/23, wyrok z dnia 13 lutego 2025 r.)**

Naruszenie art. 6 i 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowań sądowych. Trybunał odrzucił deklarację jednostronną rządu, uznając, że nie stanowi wystarczającej podstawy do stwierdzenia, że poszanowanie praw człowieka nie wymaga dalszego rozpatrywania sprawy. Napływ podobnych skarg do Trybunału i coraz częstsze odrzucanie deklaracji jednostronnych rządu wskazuje na konieczność dalszych zmian w prawie, obok dalszego dostosowywania praktyki stosowania przepisów dotyczących skargi na przewlekłość postępowania do standardów wynikających z orzecznictwa ETPC.

***Czeredys i inni p. Polsce* (skarga nr 10876/22 i 2 inne, wyrok z dnia 18 stycznia 2024 r.)**

zob. *Bona p. Polsce*.

***Drag p. Polsce* (skarga nr 31457/22, wyrok z dnia 8 lutego 2024 r.)**

zob. *Bona p. Polsce*.

Frankowski i inni p. Polsce (skarga nr 32589/22 i 2 inne, wyrok z dnia 14 grudnia 2023 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Karpiński i inni p. Polsce (skarga nr 24865/21 i 2 inne, wyrok z dnia 30 listopada 2023 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Korneta p. Polsce (skarga nr 9960/21, wyrok z dnia 8 lutego 2024 r.)

Naruszenie art. 6 i 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowań sądowych. Trybunał odrzucił zarzut formalny rządu w zakresie utraty statusu ofiary w związku z zasądzeniem na rzecz skarżącego na poziomie krajowym kwoty z tytułu skargi na przewlekłość, uznając tę kwotę za zbyt niską (25 000 zł).

Kowalik p. Polsce (skarga nr 37910/21, wyrok z dnia 8 lutego 2024 r.)

zob. *Korneta p. Polsce* (zasądzenie na poziomie krajowym wynosiło 2000 zł).

Kowalski p. Polsce (skarga nr 4771/20, wyrok z dnia 8 lutego 2024 r.)

Naruszenie art. 6 i 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowań sądowych.

Królak i inni p. Polsce (skarga nr 5983/22 i 2 inne, wyrok z dnia 14 grudnia 2023 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Leśniewski p. Polsce (skarga nr 14896/21, wyrok z dnia 10 października 2024 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Lewiński p. Polsce (skarga nr 24730/20, wyrok z dnia 13 kwietnia 2023 r.)

Naruszenie art. 6 i 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowań sądowych.

Modzelewski p. Polsce (skarga nr 31654/20, wyrok z dnia 11 kwietnia 2024 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Nawrot p. Polsce (skarga nr 12686/22, wyrok z dnia 8 lutego 2024 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Olechno p. Polsce (skarga nr 44719/21, wyrok z dnia 30 listopada 2023 r.)

Naruszenie art. 6 i 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowań sądowych.

Paliccy i inni p. Polsce (skarga nr 32837/20 i 3 inne, wyrok z dnia 11 kwietnia 2024 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Paradowski i inni p. Polsce (skarga nr 18706/22 i 3 inne, wyrok z dnia 11 kwietnia 2024 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Pietrzak i Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce (skargi nr 72038/17 oraz 25237/18, wyrok z dnia 28 maja 2024 r.)

Naruszenie art. 8 Konwencji w związku ze sposobem ukształtowania systemu kontroli operacyjnej w Polsce oraz zasad przechowywania danych komunikacyjnych w celu ewentualnego dostępu dla właściwych organów krajowych oraz w zw. ze sposobem ukształtowania reżimu tajnego nadzoru w ramach prawa antyterrorystycznego, niezapewniającym odpowiedniej ochrony przed ryzykiem nadużyć i arbitralnością. Z wyroku wynika konieczność zapewnienia skuteczności i realności nadzoru sądowego nad stosowaniem kontroli operacyjnej oraz zapewnienia jasności i przewidywalności zasad przechowywania danych, a także uregulowania kwestii powiadamiania osoby, względem której prowadzona była taka kontrola oraz umożliwienia jej zakwestionowania tego środka z mocą wsteczną.

Pluciński i inni p. Polsce (skarga nr 56092/22 i 3 inne, wyrok z dnia 6 czerwca 2024 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Ręćławowicz p. Polsce (skarga nr 10911/23, wyrok z dnia 16 stycznia 2025 r.)

zob. *Korneta p. Polsce* (zasądzenie na poziomie krajowym wynosiło po 2000 zł dla dwójki skarżących).

Różycki p. Polsce (skargi nr 24897/20 i 24900/20, wyrok z dnia 11 kwietnia 2024 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Stań i inni p. Polsce (skarga nr 56287/22 i 4 inne, wyrok z dnia 11 kwietnia 2024 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Strzałkowski p. Polsce (skarga nr 21440/21, wyrok z dnia 10 października 2024 r.)

zob. *Korneta p. Polsce* (zasądzenie na poziomie krajowym wynosiło 4000 zł).

Szafraniak i inni p. Polsce (skarga nr 52798/21 i 4 inne, wyrok z dnia 25 kwietnia 2024 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Szustak i inni p. Polsce (skarga nr 52773/22 i 3 inne, wyrok z dnia 8 lutego 2024 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Terczyński i inni p. Polsce (skarga nr 45960/21 i 2 inne, wyrok z dnia 6 czerwca 2024 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

Trela i inni p. Polsce (skarga nr 25347/19 i 18 innych, wyrok z dnia 30 listopada 2023 r.)

zob. *Bona p. Polsce*.

U.K. p. Polsce (skarga nr 58832/21, wyrok z dnia 11 kwietnia 2024 r.)

zob. *Korneta p. Polsce* (zasądzenie na poziomie krajowym wynosiło 2000 zł).

Wandel p. Polsce (skarga nr 21096/23, wyrok z dnia 5 września 2024 r.)
zob. *Bona p. Polsce*.

PRAKTYKA

A.G.-Ś. p. Polsce (skarga nr 10685/18, wyrok z dnia 13 listopada 2025 r.)

Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) w związku z pozyskaniem poufnej dokumentacji medycznej skarżącej przez prokuraturę w toku postępowania karnego prowadzonego wobec jej męża, z uwagi na szeroki zakres przekazanych informacji, długi okres ich przechowywania w aktach sprawy oraz późniejsze ujawnienie innym osobom mającym dostęp do akt, co było nieproporcjonalne do celu postępowania.

A.R. p. Polsce (skarga nr 6030/21, wyrok z dnia 13 listopada 2025 r.)

Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego (art. 8 Konwencji) w związku z brakiem pewności co do sytuacji prawnej w zakresie dostępu do aborcji w Polsce, wywołanym opóźnieniem w publikacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 22 października 2020 r. w sprawie K 1/20 oraz w związku z bezprawnym charakterem ograniczenia w dostępie do aborcji z uwagi na brak spełnienia wymogu praworządności przez skład TK i brak wymaganej przewidywalności prawa.

A.W. p. Polsce (skarga nr 1307/21, wyrok z dnia 9 października 2025 r.)

Naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego (art. 8 Konwencji) w zw. z brakiem zapewnienia skarżącemu możliwości udziału w postępowaniu o zakwestionowanie domniemania ojcostwa męża matki jego dzieci, brakiem ram czasowych dla podjęcia przez prokuratora decyzji o wszczęciu postępowania o zaprzeczenie ojcostwa oraz z uwagi na wyjątkową przewlekłość postępowania i nieskuteczność władz krajowych w uregulowaniu i wyegzekwowaniu kontaktów skarżącego z jego dziećmi.

Bechta p. Polsce (skarga nr 39496/17, wyrok z dnia 20 maja 2021 r.)

Naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na szeroki zakres i automatyzm w stosowaniu środków bezpieczeństwa w ramach reżimu „osadzonego niebezpiecznego”. Przepisy regulujące stosowanie tego reżimu zostały zmienione, aktualnie powinna być wdrażana właściwa praktyka ich stosowania zgodna ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPC.

Bednarek i inni p. Polsce (skarga nr 58207/14, wyrok z dnia 10 lipca 2025 r.)

Proceduralne naruszenie zakazu nieludzkiego lub poniżającego traktowania i zakazu dyskryminacji z uwagi na orientację seksualną (art. 3 w związku z art. 14 Konwencji) z powodu niedopełnienia przez państwo pozytywnego obowiązku zapewnienia, aby akty przemocy motywowane nienawiścią nie pozostały bez adekwatnej odpowiedzi – brak w prawie krajowym uwzględnienia przestanki orientacji seksualnej wśród podstaw przestępstw z nienawiści nie został zrównoważony uwzględnieniem tej motywacji przy wymierzaniu kary.

Beluch p. Polsce (skarga nr 4065/21, wyrok z dnia 28 września 2023 r.)

Naruszenie art. 8 Konwencji - prawo do poszanowania życia rodzinnego skarżącego, z uwagi na długość postępowania w sprawie ustalenia i wykonania kontaktów z dzieckiem.

Boisteau p. Polsce (skarga nr 19561/22, wyrok z dnia 27 czerwca 2024 r.)

zob. *Beluch p. Polsce*.

Caldarar i inni p. Polsce (skarga nr 6142/16, wyrok z dnia 6 lutego 2025 r.)

Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na brak spełnienia standardów konwencyjnych przez proces prowadzący do wydania decyzji o rozbiórce obiektów mieszkalnych wzniesionych bez wymaganego pozwolenia na budowę, zajmowanych przez osoby ze społeczności romskiej. Braki w procesie decyzyjnym dotyczyły braku możliwości udziału skarżących w postępowaniu ws. rozbiórki oraz związanym z tym brakiem możliwości zbadania przez organy administracyjne i sądy proporcjonalności tego środka, w szczególności w świetle wrażliwej sytuacji skarżących.

Drozd p. Polsce (skarga nr 15158/19, wyrok z dnia 6 kwietnia 2023 r.)

Naruszenie art. 10 Konwencji z powodu ingerencji w prawo skarżących do wolności wyrażania opinii bez odpowiednich gwarancji proceduralnych w związku z wydaniem tymczasowego zakazu wstępu do Sejmu, po zorganizowaniu na jego terenie demonstracji w obronie niezależności polskiego sądownictwa.

Filas p. Polsce (skarga nr 31806/17, wyrok z dnia 15 kwietnia 2021 r.)

zob. *Bechta p. Polsce*.

Friedrich i inni p. Polsce (skarga nr 25344/20 i 17 innych, wyrok z dnia 20 czerwca 2024 r.)

Naruszenie art. 5 ust. 1 i 2 oraz art. 10 Konwencji w związku z kilkugodzinnym pozbawieniem wolności, bez niezbędnych gwarancji proceduralnych, 18 skarżących (16 aktywistów *Greenpeace* i 2 dziennikarzy), w kontekście prowadzonej przez nich pokojowej manifestacji w porcie w Gdańsku w 2019 r. Dodatkowe naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji wobec dwóch pierwszych skarżących w zw. z zatrzymaniem ich za

zachowanie, którego nie można było w sposób uzasadniony uznać za przestępstwo przewidziane w prawie. Bezprawność zatrzymania skarżących spowodowała również bezprawność ingerencji w ich prawo do wyrażania opinii.

K.G. i S.G. p. Polsce (skarga nr 62466/19, wyrok z dnia 27 listopada 2025 r.)

Naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego (art. 8 Konwencji) oraz zakazu arbitralnego pozbawienia wolności (art. 5 ust. 1 lit. f) w zw. z nieproporcjonalnością środka w postaci umieszczenia skarżącej i jej dziecka w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców, długością pobytu w ośrodku (dziewięć miesięcy), bardzo młodym wiekiem dziecka, wrażliwą sytuacją skarżących oraz brakiem wystarczającego rozważenia możliwości zastosowania środków alternatywnych do detencji.

Kaczmarek p. Polsce (skarga nr 16974/14, wyrok z dnia 22 lutego 2024 r.)

Naruszenie art. 8 Konwencji w zw. z ujawnieniem - bez wystarczających podstaw w prawie - na wspólnej konferencji prasowej prokuratury i służb nagrania rozmowy telefonicznej skarżącej, zebranej w ramach operacji służb, której skarżąca nie była przedmiotem oraz brak jasnych ram prawnych i gwarancji proceduralnych odnośnie do przechowywania i możliwości zniszczenia materiałów zabezpieczonych podczas tej operacji, dołączonych do akt postępowania przygotowawczego. Naruszenie wynikało z niewłaściwej interpretacji obowiązujących regulacji przez organy prokuratury.

Kapa i inni p. Polsce (skarga nr 75031/13 i 3 inne, wyrok z dnia 14 października 2021 r.)

Naruszenie art. 8 Konwencji (prawo do poszanowania mieszkania) w związku z przekierowaniem ruchu ciężkiego drogą, która nie była do tego celu przystosowana i znajdowała się bardzo blisko domu skarżących oraz brak terminowej i odpowiedniej reakcji władz krajowych na problem dotyczący mieszkańców.

Kiełb p. Polsce (skarga nr 47730/20, wyrok z dnia 12 grudnia 2024 r.)

Naruszenie art. 6 i 13 Konwencji w związku z przewlekłością postępowania administracyjnego i sądowo-administracyjnego. Trybunał odrzucił zarzut formalny rządu w zakresie niewykorzystania krajowych środków odwoławczych.

Kuchta i Mętel p. Polsce (skarga nr 76813/16, wyrok z dnia 2 września 2021 r.)

Naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie materialnym i proceduralnym z uwagi na nadużycie siły przez funkcjonariuszy policji w trakcie zatrzymania i aresztowania skarżących oraz brak przeprowadzenia skutecznego śledztwa dotyczącego zaistniałych wydarzeń.

L.D. p. Polsce (skarga nr 12119/14, wyrok z dnia 13 lutego 2025 r.)

zob. *Beluch p. Polsce*.

Lalik p. Polsce (skarga nr 47834/19, wyrok z dnia 11 maja 2023 r.)

Naruszenie art. 6 ust. 3 Konwencji w związku z wykorzystaniem zeznań skarżącego, będącego pod wpływem alkoholu, złożonych po jego zatrzymaniu, pod nieobecność jego adwokata i bez wystarczającego poinformowania go o jego prawie do obrony.

Leńczuk p. Polsce (skarga nr 47800/17, wyrok z dnia 15 kwietnia 2021 r.)

zob. *Bechta p. Polsce*.

Liu p. Polsce (skarga nr 37610/18, wyrok z dnia 6 października 2022 r.)

Naruszenie art. 3 w z uwagi na narażenie skarżącego na rzeczywiste ryzyko złego traktowania w trakcie pozbawienia wolności w przypadku wykonania decyzji o ekstradycji do Chińskiej Republiki Ludowej (ostatecznie, w związku z wyrokiem ETPC, skarżący nie został wydany do ChRL) oraz naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji z uwagi na nadmierną długość tymczasowego aresztowania spowodowaną nieuzasadnioną opieszałością postępowania ekstradycyjnego.

Łysak p. Polsce (skarga nr 1631/16, wyrok z dnia 7 października 2021 r.)

Naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji z uwagi na długotrwałe zajęcie przedmiotów w postępowaniu karnym dotyczącym odzieży z podrobionymi znakami towarowymi.

M.H. p. Polsce (skarga nr 73247/14, wyrok z dnia 1 grudnia 2022 r.)

zob. *Beluch p. Polsce*.

M.L. p. Polsce (skarga nr 40119/20, wyrok z dnia 14 grudnia 2023 r.)

Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego skarżącej (art. 8 Konwencji) w związku z odwołaniem zaplanowanego zabiegu przerwania ciąży, na który została skierowana wcześniej zgodnie z prawem, w zw. z opublikowaniem wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 1/20 (brak wymaganej przewidywalności, brak zabezpieczeń przed arbitralnością). Brak spełnienia przez orzeczenie TK wymogu praworządności w zw. z nieprawidłowościami w procedurze wyboru niektórych z sędziów wydających wyrok, którego konsekwencją była bezprawność ingerencji w życie prywatne skarżącej.

M.V. p. Polsce (skarga nr 16202/14, wyrok z dnia 1 kwietnia 2021 r.)

Naruszenie art. 8 Konwencji z powodu nadmiernego czasu trwania postępowania o wydanie dziecka prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę.

Mazowiecki p. Polsce (skarga nr 34734/13, wyrok z dnia 8 czerwca 2023 r.)

Naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na arbitralność oceny przesłanek przeprowadzenia przeszukania mieszkania skarżącego bez uprzedniej zgody sądu (tj. przypadek niecierpiący zwłoki) oraz brak zbadania kwestii arbitralności zastosowania tej przesłanki w ramach sądowej kontroli *post factum*.

Moga p. Polsce (skarga nr 80606/17, wyrok z dnia 17 marca 2022 r.)

zob. *M.V. p. Polsce*.

Hubert Nowak p. Polsce (skarga nr 57916/16, wyrok z dnia 16 lutego 2023 r.)

Naruszenie art. 2 Konwencji w aspekcie proceduralnym w związku ze sposobem przeprowadzenia przez władzę postępowań dotyczących okoliczności leczenia skarżącego przez ratowników medycznych; brak naruszenia art. 2 Konwencji w aspekcie materialnym.

Orłowski p. Polsce (skarga nr 5648/21, wyrok z dnia 26 czerwca 2025 r.)

zob. *Bechta p. Polsce*.

P. p. Polsce (skarga nr 56310/15, wyrok z dnia 13 lutego 2025 r.)

Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji) skarżącego-nauczyciela szkoły średniej z uwagi na zwolnienie go dyscyplinarnie ze stanowiska za m.in. prowadzenie bloga internetowego dla dorosłych, bez przytoczenia wystarczających i odpowiednich powodów oraz bez zachowania proporcjonalności zastosowanej sankcji dyscyplinarnej.

Poklikayew p. Polsce (skarga nr 1103/16, wyrok z dnia 22 czerwca 2023 r.)

Naruszenie art. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji w związku wydaleniem cudzoziemca ze względów bezpieczeństwa narodowego na podstawie informacji niejawnych bez wystarczających zabezpieczeń równoważących ograniczenia praw procesowych cudzoziemca.

Rabczewska p. Polsce (skarga nr 8257/13, wyrok z dnia 15 września 2022 r.)

Naruszenie prawa do wolności wyrażania opinii (art. 10 Konwencji) w związku ze skazaniem skarżącej na karę grzywny za obrazę uczuć religijnych. Trybunał skrytykował zakres i sposób zastosowania art. 196 k.k., brak dokonania kompleksowej oceny szerszego kontekstu analizowanego zachowania, a także brak proporcjonalności zastosowanej sankcji karnej.

Ruciński p. Polsce (skarga nr 22716/12, wyrok z dnia 5 października 2023 r.)

Naruszenie art. 1 Protokołu 1 do Konwencji w związku z bezprawnymi decyzjami organów podatkowych oraz oddaleniem odszkodowawczych powództw krajowych.

Sieć Obywatelska Watchdog Polska p. Polsce (skarga nr 10103/20, wyrok z dnia 21 marca 2024 r.)

Naruszenie art. 10 w zw. z odmową przyznania skarżącej organizacji pozarządowej dostępu do kalendarza spotkań niektórych sędziów Trybunału Konstytucyjnego. ETPC uznał, że w szczególnych okolicznościach sprawy, zwłaszcza w świetle jej kontekstu politycznego, żądana informacja leżała w interesie publicznym, a orzecznictwo sądów krajowych – kwalifikujące kalendarze spotkań jako wewnętrzne, niepubliczne dokumenty – nie umożliwiło uwzględnienia tego kontekstu i dokonania indywidualnej oceny. Brak naruszenia art. 10 w kontekście odmowy dostępu do ewidencji wejść.

Siedlecka p. Polsce (skarga nr 13375/18, wyrok z dnia 31 lipca 2025 r.)

Naruszenie art. 5 ust. 1 Konwencji z powodu braku wystarczających podstaw prawnych zatrzymania w celu weryfikacji tożsamości skarżącej-dziennikarki podczas kontrmanifestacji. Trybunał uznał, że z uwagi na zakres i czas trwania ograniczeń nałożonych na skarżącą, zatrzymanie to stanowiło w istocie pozbawienie wolności, a władze nie wykazały, że cały okres rzeczywistego zatrzymania był niezbędny do przeprowadzenia czynności identyfikujących ze skarżącą.

Skorupa p. Polsce (skarga nr 44153/15, wyrok z dnia 16 czerwca 2022 r.)

Naruszenie art. 3 Konwencji (w aspekcie materialnym i proceduralnym) w związku z nieludzkim lub poniżającym traktowaniem w czasie interwencji policji.

Stowarzyszenie Osób Narodowości Śląskiej (w likwidacji) p. Polsce (skarga nr 26821/17, wyrok z dnia 14 marca 2024 r.)

Naruszenie art. 11 Konwencji z uwagi na brak wykazania, że nazwa skarżącego stowarzyszenia i brzmienie dwóch postanowień jego statutu, które odnosiły się do „narodowości śląskiej”, i które stanowiły kluczową kwestię w jego rozwiązaniu (jako sugerujące, zdaniem sądów, istnienie i uznanie przez władze „narodu śląskiego”), mogły stanowić zagrożenie dla porządku publicznego.

T.T. p. Polsce (skarga nr 51505/20, wyrok z dnia 16 października 2025 r.)

Naruszenia prawa do poszanowania życia rodzinnego (art. 8 Konwencji) z uwagi na brak podjęcia przez władze polskie wystarczających działań w celu wykonania nakazu powrotu córki skarżącego do Wielkiej Brytanii, wydanego na podstawie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę.

W.W. p. Polsce (skarga nr 31842/20, wyrok z dnia 11 lipca 2024 r.)

Naruszenie art. 8 w zw. z odmową zgody na kontynuowanie terapii hormonalnej w zakładzie karnym przez skarżącą, osobę transpłciową (przerwa w terapii trwała 14 dni, została wznowiona po wydaniu przez ETPC zarządzenia tymczasowego), co skutkowało nałożeniem na nią nieproporcjonalnego ciężaru (żądanie dodatkowej konsultacji lekarskiej w celu udowodnienia potrzeby kontynuacji terapii, którą przechodziła od 1,5 roku) oraz nie uwzględniało jej szczególnie wrażliwej sytuacji jako osoby pozbawionej wolności i w trakcie korekty płci.

Zakrzewski p. Polsce (skarga nr 63277/19, wyrok z dnia 14 listopada 2024 r.)

Naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na orzeczenie wobec skarżącego surowszej kary po uchyleniu prawomocnego wyroku skazującego, przy jednoczesnym braku wskazania zasadniczych braków w pierwszym postępowaniu wymagających ponownego rozpatrzenia sprawy i braku rozważenia indywidualnej sytuacji skarżącego, który w momencie uchylenia wyroku został już warunkowo zwolniony z więzienia po odbyciu ponad połowy kary.